

CHARLES DICKENS
TWIST OLIVÉR

REGÉNY

A MŰ EREDETI CÍME: OLIVER TWIST

BÁLINT GYÖRGY FORDÍTÁSA
OTTLIK GÉZA ÁTDOLGOZÁSÁBAN

TARTALOM

ELSŐ FEJEZET

melyből megtudjuk, hogy Twist Olivér miféle helyen és milyen körülmények között jött a világra

MÁSODIK FEJEZET

mely Twist Olivér növekedésének, neveltetésének és ellátásának a körülményeiről szól

HARMADIK FEJEZET

Twist Olivérből majdnem kéményseprő lesz

NEGYEDIK FEJEZET

Olivérnek más állást ajánlanak, és megkezdí közéleti szereplését

ÖTÖDIK FEJEZET

Olivér új társaságba kerül. Először megy temetésre, és kellemetlen benyomásokat szerez gazdája foglalkozásáról

HATODIK FEJEZET

Olivér, akit Noah csúfolódásai felingerelnek, a tettek mezejére lép, és ezzel kissé meghökkenti ellenfeleit

HETEDIK FEJEZET

Olivér tovább makacskodik

NYOLCADIK FEJEZET

Olivér Londonba vándorol. Útközben egy különös ifjú úriemberrel találkozik

KILENCEDIK FEJEZET

Újabb részletek a kedves öregúr és nagy reményű tanítványainak dolgairól

TIZEDIK FEJEZET

Olivér közelebbről megismeri új társainak jellemét, és drága áron gyűjt tapasztalatokat. Rövid, de igen fontos fejezet

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Beszámol Fang úrról, a rendőrbíróról, és egy példával ismerteti törvénykezési módszerét

TIZENKETTEDIK FEJEZET

melyben Olivért oly gondosan ápolják, mint eddig még soha. A fejezet során ismét szó lesz a vidám öregúrról és ifjú barátairól

TIZENHARMADIK FEJEZET

A nyájas olvasónak új ismerősöket mutatunk be, akikkel kapcsolatban mindenféle kellemes dologról mesélhetünk

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

További részleteket közöl Olivérnek Brownlow úrnál való tartózkodásáról. Közli továbbá egy Grimwig nevű úr figyelemre méltó jóslatát, melyet akkor mondott, mikor Olivért megbízták valamivel

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

melyből kiderül, hogy mennyire szerette Olivért a vidám öreg uzsorás és Nancy kisasszony

TIZENHATODIK FEJEZET

mely elmondja, hogy mi történt Twist Olivérrel, miután Nancy magával vitte

TIZENHETEDIK FEJEZET

*Olivér keserű sorsa nem változik, sőt egy nagyember érkezik Londonba,
aki csorbát ejt a fiú jó hírnevén*

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

Hogy telt Olivér élete barátainak nevelő hatású környezetében?

TIZENKILENCEDIK FEJEZET

amelyben megbeszélnek és elhatároznak egy nevezetes tervet

HUSZADIK FEJEZET

melyben Olivért átadják William Sikes úrnak

HUSZONEGYEDIK FEJEZET

Úton

HUSZONKETTEDIK FEJEZET

A betörés

HUSZONHARMADIK FEJEZET

*mely röviden összefoglalja Bumble úr és egy hölgy kellemes társalgását,
és bebizonyítja, hogy egy bizonyos tekintetben még az egyházi is érzékeny*

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET

*mely csak egy szegény asszonyról szól. Rövid fejezet, de talán lesz némi
jelentősége történetünk szempontjából*

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET

melyben visszatérünk Fagin úrhoz és társaihoz

HUSZONHATODIK FEJEZET

*melyben rejtélyes személyiség jelenik meg a színen, és sok olyan dolog történik,
ami szoros összefüggésben van e történettel*

HUSZONHETEDIK FEJEZET

*mely jóváteszi egy előbbi fejezet udvariatságát, amikor is illetlen módon faképnél
hagytunk egy hölgyet*

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET

mely beszámol Olivér további kalandjairól

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET

amelyben megtudunk egyet-mást a ház lakóiról, ahol Olivér menedéket talált

HARMINCADIK FEJEZET

mely elmondja, hogy mit gondoltak Olivérről a látogatók

HARMINCEGYEDIK FEJEZET

Válságos pillanatok

HARMINCKETTEDIK FEJEZET

amely arról szól, milyen boldogan élt Olivér új barátainál

HARMINCHARMADIK FEJEZET

melyben Olivért és barátait váratlan csapás éri

HARMINCNEGYEDIK FEJEZET

*melyben megtudunk egyet-mást egy fiataleberről, aki most lép a színre.
Olivérnek egy újabb kalandjáról is hallunk*

HARMINCÖTÖDIK FEJEZET

*amely beszámol Olivér kalandjának eredménytelenségéről
és egy eléggé fontos párbeszédéről Harry Maylie és Rose között*

HARMINCHATODIK FEJEZET

mely igen rövid, és talán jelentéktelennek is látszik, de azért mégis figyelemre méltó, mert folytatása az előbbinek, és kulcsa egy következőnek, amelyre szintén rákerül a sor

HARMINCHETEDIK FEJEZET

melyben az olvasó, a házasságot illetően, az érem másik s elég gyakori oldalával ismerkedik meg

HARMINCNYOLCADIK FEJEZET

*amelyből megtudjuk, hogyan folyt le az éjszakai találkozás
Bumble úr, Bumble-né asszony és Monks között*

HARMINCKILENCEDIK FEJEZET

melyben az olvasó újra találkozik néhány tiszteletre méltó úriemberrel, akik már eddig is szerepeltek, és megtudjuk, hogy dugta össze becses fejét Monks és az öreg Fagin

NEGYVENEDIK FEJEZET

Különös párbeszéd, amely az előbbi fejezet folytatása

NEGYVENEGYEDIK FEJEZET

*melyben újabb érdekes felfedezésekről lesz szó, és tapasztalni fogjuk,
hogyan a meglepetés, csakúgy, mint a baj, ritkán jár egyedül*

NEGYVENKETTEDIK FEJEZET

*Olivér egy régi ismerőse, akiben a lángelme határozott jelei mutatkoznak,
fontos szerephez jut a fővárosban*

NEGYVENHARMADIK FEJEZET

amelyből kitűnik, hogy még az „agyafúrt Vagány” is bajba juthat

NEGYVENNEGYEDIK FEJEZET

Eljön a nap, amikor Nancynek be kellene váltania ígérését, de nem teszi

NEGYVENÖTÖDIK FEJEZET

Noah Claypole titkos megbízást kap

NEGYVENHATODIK FEJEZET

Nancy beváltja ígérését

NEGYVENHETEDIK FEJEZET

Végzetes következmények

NEGYVENNYOLCADIK FEJEZET

Sikes menekül

NEGYVENKILENCEDIK FEJEZET

Monks és Brownlow úr találkoznak. Beszélgetésüket egy váratlan hír szakítja félbe

ÖTVENEDIK FEJEZET

Üldözés és menekülés

ÖTVENEGYEDIK FEJEZET

*melyben nemcsak egy titok oldódik meg, de szerepel egy házassági ajánlat is,
anélkül, hogy szerződés vagy hozomány csak szóba is kerülne*

ÖTVENKETTEDIK FEJEZET

Fagin utolsó éjszakája

ÖTVENHARMADIK FEJEZET

és egyben az utolsó

ELSŐ FEJEZET

*melyből megtudjuk, hogy Twist Olivér miféle helyen
és milyen körülmények között jött a világra*

Valahol, egy nagy városban, amelyet több oknál fogva is okosabb lesz nem megnevezni, s amelynek kitalált nevet sem akarok adni, a számos egyéb középület között van egy olyan, melynek a párját ősidők óta megtalálhatjuk a világ majdnem minden városában: tudniillik a dologház. Ebben a dologházban született egy szép napon - hogy milyen napon és hányadikán, annak a pontos közlésével már csak azért sem érdemes vesződnöm, mert ez úgyszemint mondana semmit az olvasónak, legalábbis történetünknek ebben a pillanatában nem -, ebben a dologházban született az az emberi halandó, kinek nevét a fejezet címében már előrebecsátottam.

Miután a kerületi orvos erre a siralomvölgynek nevezett világra segítette, még hosszú ideig erősen kétséges maradt, megéri-e a gyermek egyáltalában, hogy akármilyen nevet is adjanak neki; mert ha nem érte volna meg még a keresztelőjét sem, akkor több, mint valószínű, hogy ezek a feljegyzések sem jelentek volna meg soha; vagy ha igen, akkor ez a néhány oldalra szorítkozó kis mű igazán eldicsekedhetett volna avval, hogy ő az egész világirodalom és minden idők legtömörebb és leghitelesebb élettrajza.

Ámbár nem óhajtom azt állítani, hogy dologházban születni már önmagában is olyan irigylésre méltó szerencse, aminél jobb nem is igen érhet senki emberfiát, mégis meg kell mondanom, hogy ebben a kivételes esetben Twist Olivér számára még aránylag ez volt a legjobb, ami vele történhetett. Ugyanis Olivért csak rendkívüli nehézségek árán lehetett rávenni arra, hogy rászánja magát a lélegzés mesterségére - erre a keserves foglalkozásra, melyet mégis úgy megszoktunk már, hogy nélküle nem is tudnánk könnyűszerrel megenni; egy ideig csak feküdt hanyatt a pihés derékaljon, és kapkodott a levegő után, elég határozatlanul ingadozva a mi földi világunk meg a másik között: s a mérleg kétségtelenül az utóbbi felé billent. Mármost ha ez alatt a rövid idő alatt Olivért gondos nagymamák, aggodalmas nagynénik, gyakorlott ápolónők és nagy tudományú doktorok vették volna körül, majdnem egészen bizonyos, hogy pillanatok alatt menthetetlenül át is segítették volna a túlvilágra. De hát senki más nem volt mellette, csak egy szegényházi öregasszony, akit meglehetősen pityókássá tett már a mértéktelen sörfogyasztás; meg az egyházközség hatósági orvosa, aki szakmányban csinálta az ilyesmit; így aztán Olivér és a természet egymás között döntötték el a küzdelmet. Az eredmény az lett, hogy egy kis küszködés után Olivér szuszogni, prüszkölni kezdett, sőt végül annyira jutott, hogy sikerült tudomására hoznia a dologház bennlakóinak, hogy újabb teher szakadt az egyházközség nyakába. Olyan bömböléssel közölte ezt, amelyet csak elvárhatunk egy fiúgyermektől, aki három és egynegyed percig nem volt birtokában egy roppant hasznos felszerelésnek: a hangjának.

Abban a pillanatban, amikor Olivér az első jelét adta, hogy a tüdejét szabadon és helyesen tudja működtetni, a vaságyon megmozdult a rendetlenül odadobott, toldott-foldott takaró; s a vánkosról egy fiatal asszony sápadt arca emelkedett fel bágyadtan. Gyenge, elhaló hangon szólalt meg, alig hallhatóan:

- Mutassák a gyereket, aztán hadd haljak meg.

Az orvos a tűzhelynél üldögélt, arccal a tűznek; s felváltva melengette és dörzsölte a két tenyerét. Ahogy a fiatal asszony megszólalt, felállt, odalépett az ágya fejéhez, és azt mondta neki, sokkal kedvesebben, mint ahogy várhatta volna tőle az ember:

- Ó, magának még nem szabad a halált emlegetnie!

- Bizony nem, drága lelkem, bizony nem - szólt közbe az öreg ápolónő is, miután sietve a zsebébe gyömösöztött egy zöld palackot, amelynek a tartalmát látható meglepedettséggel kóstolgatta az imént az egyik sarokban. - A jó isten áldja meg magát, lelkem, mit szólna, ha olyan öreg lenne, mint én? Ha majd maga is a világra hozott tizenhárom gyereket, és mind meghaltak, kettő kivételével, akik itt vannak velem a dologházban, hát akkor majd maga is megtanulja, hogy ne beszéljen így, édes jó lelkem! Gondoljon csak arra, mi az, anyának lenni, kis galambom, gondoljon csak arra!

Az anyai örömök e vigasztalónak szánt ecsetelése szemlátomást nem érte el a kellő hatást. A beteg csak megrázta a fejét, és nyújtotta a karját a gyerek felé.

Az orvos a karjába adta az újszülöttet. Az asszony sápadt, hideg ajkával szenvedélyesen megcsókolta a gyerek homlokát; megsimogatta az arcát; riadtan körülnézett; megborzongott; visszahanyatlott a párnájára - és meghalt. Dörzsölgetni kezdték a mellét, a két kezét, a halántékát; pedig a szívverése már örökre megállt. Buzdító, vigasztaló szavakat mondogattak neki, de ő már rég nem értette a földi beszédet.

- Vége van, kedves Hogyishívjákné, hiába! - mondta végül az orvos.

- Jaj, szegény lelkem, ennek bizony vége! - mondta az ápolónő, s felemelte a párnáról a zöld palack dugóját, ami kiesett a zsebéből, mikor lehajolt, hogy a gyereket felvegye. - Szegény lelkem!

- Nem kell mindjárt értem küldenie, ha a gyerek sírni talál - mondta az orvos, a kesztyűjét húzogatva nagy gonddal és figyelemmel. - Nagyon valószínű, hogy baj lesz vele. Adjon neki egy kis zabkását, ha nyafog.

Föltette a kalapját, s az ajtó felé indulva egy pillanatra még megállt az ágy mellett.

- Amellett igazán szép lány volt - mondta. - Honnét jött?

- Csak tegnap este hozták be - felelte az öregasszony -, a felügyelő úr parancsára. Az utcán találták, ott feküdt. Valahonnét messzebről jöhetett, mert a cipője már csupa rongy volt a sok gyaloglástól; de hogy honnét jött, vagy hová igyekezett, azt senki sem tudja.

Az orvos a holttest fölé hajolt, és megemelte a bal kezét.

- A szokásos történet - mondta fejcsóválva. - Látom, nincs jegygyűrűje. Hja-ja! Hát jó éjszakát!

A tudós úriember elballagott vacsorázni; az öreg ápolónő pedig, miután ismét erőt merített zöld palackjából, letelepedett a tűz mellé, egy alacsony ülőkére, és pólyázni kezdte a csecsemőt.

Az ifjú Twist Olivér nagyszerű bizonyossága volt annak, hogy mennyire a ruha teszi az embert. A takaróba csavargatva, mert eddig ez volt minden öltözete, éppúgy lehetett volna egy grófnak a gyereke, mint egy koldusé; még a leggőgösebb idegen is bajosan tudta volna megállapítani a pontos társadalmi helyzetét. Most azonban, miután bebugyolálgatták az ócska pólyába, amely egészen megsárgult már a hosszú használatban, Olivérre ráütődött a bélyeg, megkapta a jelzőcéduláját, s egyszerre a pontos helyére került - az egyházközség árvája lett - a dologház apátlan-anyátlan fia - alázatos éhenkórász - akit ide-oda rugdosnak és pofoznak majd a világban - akit mindenki lenéz, és senki sem sajnál.

Olivér torkaszakadtából sírt. De ha tudta volna, hogy árva, s hogy az egyház gondnokainak és felügyelőinek szerető jóindulatára van hagyatva, akkor talán csak annál hangosabban sírt volna.

MÁSODIK FEJEZET

*mely Twist Olivér növekedésének, neveltetésének
és ellátásának a körülményeiről szól*

Életének első nyolc-tíz hónapjában Olivér egy kialakult szélhámosság és csalási rendszer áldozata volt. Anyatej nélkül nevelték fel. A dologház vezetősége szabályosan jelentette az egyházközség illetékes hatóságának az árva csecsemő éhező és elhagyatott állapotát. Az egyházközség illetékes hatósága ünnepélyesen megkérdezte a dologház vezetőségét, hogy nincs-e az „intézetben” ez idő szerint egy olyan bentlakó nőszemély, aki képes lenne ellátni Twist Olivért azzal a gyámolítással és táplálékkal, amelyre szüksége van. A dologház vezetősége tisztelettel jelentette, hogy nincs. Ezek után az egyházközség illetékes hatósága úgy döntött, nagylelkűen és irgalmasan, hogy Olivért „kihelyezik”, azaz más szóval a dologház egyik fiókéntézetébe viszik ki, vagy három mérföldnyire innét, ahol húsz-harminc más fiatalkorú bűnöző, a szegénytörvény megszegője, hentereg a földön reggeltől estig, a túlságosan bő táplálkozás vagy a túlzott ruházkodás fölösleges kényelmetlenségeitől megkímélve, egy idősebb asszonyság anyai felügyelete alatt, aki a kis bűnösök ellátására heti hét és fél pennyket kap fejenként, minden apró koponya után.

Hét és fél pennyből hetenként becsületesen el lehet látni egy gyereket; sok mindent lehet kapni hét és fél pennyért, éppen eleget ahhoz, hogy még meg is terhelje és elrontsa vele a gyomrát. Ez az idősebb asszonyság igen bölcs és tapasztalt nő volt; tudta ő, hogy mi tesz jót a gyerekeknek; s tökéletesen tisztában volt azzal is, hogy mi tesz jót neki. Ennélfogva a hetipénzek nagyobbik részét megtartotta magának, a növekedő egyházközségi nemzedék élelmezését pedig még szűkebbre fogta, mint ahogyan eredetileg szánták. Ezzel sikerült neki a mélypontot még mélyebbre süllyeszteni, és bebizonyítani önmagáról, hogy milyen nagy kísérletező tudós.

Mindnyájan ismerjük annak a másik nagy kísérletező tudósak a történetét, akinek az volt az elmélete, hogy a ló tulajdonképpen evés nélkül is meg tud élni, s akinek a kísérletei olyan nagyszerűen beváltak, hogy a tulajdon lovát már sikerült napi egy szál szalmára szoktatnia, és kétségtelenül sikerült volna neki egy roppant tüzes és szilaj, egyáltalában nem táplálkozó paripát nevelnie belőle, ha a ló ki nem adja a párját huszonnégy órával a döntő pillanat előtt, amikor először abrakolt volna üres levegőt. Sajnos, a Twist Olivér gondját viselő asszonyság tudományos kísérletezései sem váltak be, mert az ő kísérleti módszerei is rendszerint hasonló eredménnyel jártak; ugyanis amikor egy gyerek már éppen eljutott volna odáig, hogy megéljen a lehető legrosszabb eleség lehető legszűkebb adagjain, tíz eset közül nyolc és fél esetben megtörtént az a visszas dolog, hogy vagy belebetegedett a nélkülözésekbe és a fagyoskodásba, vagy beleesett a tűzbe, mert nem vigyáztak rá, vagy pedig félig agyonzúzta magát egy véletlen szerencsétlenség folytán; de bármelyik eset fordult is elő velük, a nyomorult kis jószágok rendszerint hamarosan átköltöztek a másvilágra, megtértek atyáikhoz, akiket ezen a világon nem is ismertek.

Időnként, amikor a szokásosnál buzgóbb vizsgálat indult meg egy-egy árva gyerek ügyében, akit nem vettek észre a vaságy összehajtogatásánál, vagy akit véletlenül mosáskor vigyázatlanul halálra forráztak - ámbár ez az utóbbi baleset nagyon ritkán fordult elő, mert a mosáshoz hasonló jelenségek nem voltak túlságosan gyakoriak a telepen -, az esküdtszék tagjai a fejükbe vették, hogy kellemetlen kérdéseket feszegeessenek, vagy a hívek kezdtek aláirogatni forradalmi hangú tiltakozásokat. Az ilyen felháborító beavatkozásoknak azonban mindig gyorsan véget vetett az orvos tanúskodása és az egyházi vallomása; az előbbi mindig

felboncolta a holttestet, és sosem talált benne semmit (ami igazán nagyon valószínű volt), az utóbbi pedig kivétel nélkül mindig azt vallotta eskü alatt, amit az egyházközség kívánt; ami valóban önzetlenség volt tőle. Ezenfelül a bizottság időnként kivonult ellenőrizni a telepet, s ilyenkor mindig kiküldték az egyházfit egy nappal előbb, hogy jelezze a jövetelüket. A gyerekek aztán a *szemle napján* mindig szép tisztáknak és rendeseknek találtattak; kinek lehet még valami kifogása ezek után?

Nem várhatjuk el, hogy a gyermekkertészetnek ezek a módszerei különösen szép és kicsattanóan egészséges gyümölcsöket teremjenek. Twist Olivér kilencedik születésnapja egy sápadt, vézna fiúcskára köszöntött rá, egy kissé csenevész termetű és határozottan vékony-pénzű, sovány gyerekre. A természet azonban - vagy az átöröklés - bátor szellemet, erős lelket adott Olivérnek. Ez a bátor lélek bőven elfért Olivér testében, hála az intézet takarékos étrendjének; és talán ennek a szellemnek köszönhető a fiú, hogy egyáltalán valaha is megérte a kilencedik születésnapját. De hát akárhogy is történt, tény az, hogy megérte ezt a napot; s még hozzá a szenespincében ünnepelhette meg, két másik fiatalúr válogatott társaságában, miután alapos elpáholásban részesült velük együtt, és bezárták őket a pincébe, mert arcátlanul azt merték állítani, hogy éhesek. Ezután történt, hogy Mann asszony, a ház jószágos úrnője, ijedten vette észre Bumble úr váratlan megjelenését a kerti kapuban. Bumble úr éppen a kisajtót igyekezett kinyitni.

- Jóságos ég! Maga az, Bumble úr, maga az, kérem? - kiáltott fel Mann asszony, s kidugta a fejét az ablakon, ügyesen mímelve az örömtől sugárzó arckifejezést. - („Zsuzsi, hozd fel gyorsan a pincéből Olivért meg a két másik kölköt, s mosdasd meg őket azonnal.”) - Jaj nekem, mennyire örülök! Ki sem tudom mondani, milyen boldog vagyok, Bumble úr, hogy eljött, de i-igazán!

Bumble úr azonban kövér és mérges természetű ember volt; tehát ahelyett, hogy ezt a szívből jövő fogadtatást nyájasan viszonzta volna, csak irgalmatlanul rázni kezdte a kiskaput, majd egy akkorát rúgott bele, amekkorát csupán egy egyházfi képes rúgni.

- Jaj, istenem! - mondta Mann asszony, s odaszaladt. Ugyanis a három gyereket közben már felhozták. - Hogyan is történt; hogy erről megfeledkezhettem! Hiszen a kapu be van reteszelve belülről, a drága kis gyermekeink miatt, tetszik tudni! Tessék besétálni; tessék besétálni, kérem, Bumble úr, parancsoljon, kérem!

Ezt a szíves invitálást egy olyan térdhajtással kísérte az asszony, hogy még az egyházi gondnok szívét is meglágyította volna vele, az egyházfira azonban semmiféle hatással nem volt.

- Tisztelettudó és illedelmes eljárásnak tartja azt, Mann asszony - kérdezte Bumble úr, megmarkolva a botját -, hogy kertajtóban megvárassa az egyház tisztviselőjét, amikor hivatalos ügyben keresi fel magát, az egyházközség árváinak hivatalos ügyében? Tisztában van azzal, Mann asszony, hogy maga is az egyházközség alkalmazottja, mondhatnám, megbízottja?

- De igazán, Bumble úr, csak szoltam a mi kedves gyerekeinknek, akik úgy szeretik magát, szoltam nekik, hogy meg tetszett érkezni - felelte Mann asszony rendkívül alázatosan.

Bumble úr nagyon büszke volt a szónoki képességeire és a tekintélyére. Miután megcsillogtatta az előbbit, és megvédelmezte az utóbbit, megnyugodott kissé.

- No, jól van, no, jól van, Mann asszony - válaszolta higgadtabb hangon -, lehetséges, lehetséges. Hát vezessen be, Mann asszony, mert hivatalos ügyben jöttem, beszélhiválóm van magával.

Az asszony egy kis téglapadlós nappali szobába vezette be az egyházfit; széssel kínálta meg; s szolgálatkészen lerakta a háromszögletű kalapját meg a botját elébe az asztalra. Bumble úr megtörölgette a gyaloglástól verejtékező homlokát, elégedetten nézegette a háromszögletű kalpagot, és elmosolyodott. Igen, elmosolyodott. Az egyházfi is csak ember; Bumble úr mosolygott.

- Zokon ne vegye, kérem, amit mondok - szólalt meg Mann asszony lebilincselő nyájassággal.

- Nehogy rossz néven vegye tőlem, kérem, de ugye, hosszú sétát tett meg, amíg ideért, hiszen máskülönben szóba se hoznám. Nem kínálhatnám meg egy csöpp italfélével, Bumble úr?

- Nem. Nem iszom. Egy csöppet sem - mondta Bumble úr, elhárítóan intve a kezével, méltóságteljes, de nyugodt mozdulattal.

- Jól fog esni - mondta Mann asszony, aki figyelte az elutasítás hangsúlyát és a kísérő kézmozdulatot. - Csak néhány csöppet, egy pirinyócskát, egy kis friss vízzel meg egy kockacukorral.

Bumble úr köhécselt.

- Csak egy pirinyócskát - mondta Mann asszony rábeszélő hangon.

- S mi lenne az? - kérdezte az egyházfi.

- Jaj, hát egy kis gyógyelixír, mindig kell tartanom belőle a háznál, hogy beadhassak belőle az én drága gyerekeimnek, felfúvódás ellen, ha rosszul érzik magukat, tetszik tudni, Bumble úr - felelte az asszony; s közben a szoba sarkában álló pohárszékből kivett egy üveget és egy poharat. - Fenyőpálinka. Megmondom én őszintén, Bumble úr. Fenyőpálinka.

- Úgy? Gyógyelixírt is ad a gyerekeknek, Mann asszony? - kérdezte Bumble, miközben le nem vette a szemét az italkeverés érdekes látványáról.

- Jaj, adok bizony, adok én a lelkecskéimnek, pedig nagyon sokba kerül - felelte az asszony. - Nem bírom én azt nézni, hogy itt a szemem láttára szenvedjenek szegénykék, tetszik tudni.

- Elhiszem - mondta Bumble úr helyeslőleg -, elhiszem. Derék, jószívű asszony maga, Mann asszony. (Az asszony most letette elébe a poharat.) Majd megemlítem a vezetőség előtt, az első adandó alkalommal, Mann asszony. (Bumble maga elé húzta a poharat.) Anyjuk helyett igazi anyjuk maga, Mann asszony. (Mekavarta az italt.) Hát... hát az egészségére, kedves Mann asszony! - mondta, s azzal felhajtotta a pohár felét. - No, most pedig térjünk a tárgyra - folytatta az egyházfi, és egy bőrtárcát vett elő. - Az a fiú, akit jobb híján Twist Olivérnek kereszteltek, ma lett kilencesztendő.

- Isten tartsa meg a lelkemet - szólt közbe Mann asszony, s a köténye csücskével dörzsölni kezdte a bal szemét.

- S ámbátor tíz font összegű jutalmat tűztünk ki, mely összeg utóbb húsz fontra emeltetett, s ámbátor az egyházközség részéről megtettünk minden emberi, sőt mondhatnám emberfeletti erőfeszítést - mondta Bumble úr -, mind ez ideig nem sikerült megállapítanunk, hogy ki volt a gyermek apja, sem pedig azt, hogy mi volt az anyja neve, lakhelye és családi ál-la-po-ta.

Mann asszony széttárta a két karját csodálkozásában; de aztán egy pillanatnyi tűnődés után megkérdezte:

- De hát akkor tessék mondani, hogy lehet, hogy mégis kapott nevet a gyerek?

Az egyházfi nagy büszkén kihúzta magát, és így felelt:

- Én találtam ki a nevét.

- Maga, Bumble úr?

- Én, Mann asszony. Ábécésorrendben szoktunk nevet adni a lelenceinknek. Utoljára az S betűnél tartottunk... azt Swuble-nak kereszteltem. Őrá a T betű jutott... Twist, én adtam ezt a nevet. A következő majd, ha sor kerül rá, Unwin lesz, utána pedig Wilkins. Megvannak már a neveim előre, egészen az ábécé végéig, s aztán újra előlről, ha elérkeztem a Z betűig.

- Ó, hiszen maga valóságos írói tehetség, Bumble úr! - mondta Mann asszony.

- No igen, no igen - mondta az egyházi, akinek láthatólag jólesett ez a bók -, talán csakugyan. Lehetséges, lehetséges, Mann asszony.

Kiitta a maradék fenyőpálkáját, és így folytatta:

- Minthogy Olivér most már túl nagy ahhoz, hogy itt maradhasson, a vezetőség úgy döntött, hogy visszavesszük a dologházba. Személyesen jöttem el érte, hogy átvigyem. Hozza hát ide elem máris.

- Hozom azonnal - mondta Mann asszony, és kisietett érte.

Olivért tehát, akinek az arcára és a kezére rátapadt külső piszokrétegeiből időközben lesikáltak annyit, amennyit egyszeri mosdatással le lehetett vakarni, jóságos pártfogója bevezette a szobába.

- Hajtsd meg magad az úr előtt, Olivér - mondta Mann asszony.

Olivér meghajlása félig a széken ülő egyháziaknak, félig az asztalon levő háromszögletű kalapjának szólt.

- Hát eljössz-e velem, Olivér? - kérdezte Bumble úr fennkölt méltósággal.

Olivér már éppen akarta mondani, hogy boldogan elmenne innét akárkivel a világon, amikor felnézett, és észrevette az egyházi mögött álldogáló Mann asszonyt, aki dühös képpel rázta feléje az öklét. Rögtön megértette a figyelmeztetést, mert ez az ököl már elég maradandó nyomot hagyott a testén ahhoz, hogy maradandó nyomot hagyjon a lelkében is.

- Ő is velem jön? - kérdezte a szegény Olivér.

- Nem, Mann asszony nem jöhet - válaszolta Bumble úr. - De néha eljön majd, és meglátogat.

Ez nem nagyon vigasztalta meg a gyereket. De akármilyen fiatal is volt, ügyesen tudta tettetni, mintha nagyon sajnálná, hogy el kell mennie. Nem esett nagyon neheze, hogy könnyeket csaljon a szemébe. Az éhezés és a rossz bánásmód rendkívül megkönnyítik az embernek, ha sírni akar; úgyhogy Olivér igazán nagyon természetes könnyeket hullatott. Mann asszony összevissza ölegette, aztán, ami sokkal jobban elkelt Olivérnek, adott neki egy vajjas kenyeret, hogy ne lássék túlságosan kiéhezettnek, ha majd megérkezik a dologházba. Ezzel a karéj kenyérrel a kezében, fején a kis barna árvaházi posztósapkájával, elindult hát Olivér, hogy Bumble úr kíséretében elhagyja ezt a nyomorúságos otthonát, ahol soha egy kedves szó, egy barátságos tekintet fel nem vidította gyerekkorának komor éveit. Mégis, amikor becsukódott mögötte a kis kertajtó, gyerekes fájdalom fogta el. És kitört belőle a sírás. Akármilyen nyomorultak is voltak szerencsétlen kis sorstársai, akiktől most elvált, mégiscsak ők voltak egyedüli barátai életében; s most hasított a gyerek szívébe először magányosságának a tudata, hogy milyen egyedül van a széles nagyvilágban.

Bumble úr hosszú, kiadós léptekkel ügetett; a kis Olivér mellette loholt, görcsösen belekapaszkodva az egyházi aranypaszományos kabátujjába, és minden negyed mérföldnél megkérdezte, hogy „ugye, már mindjárt ott vagyunk?”. Bumble úr csak nagyon kurta és harapós kedvű válaszokat adott neki; mert az az átmeneti nyájasság, amelyet a fenyőpálka

képes kiváltani némely halandóból, időközben már elpárolgott, és ő újra hivatalos személyiség lett.

Még egy negyedórája sem volt, hogy Olivér megérkezett a dologház falai közé, és éppen csak hogy végzett egy második karéj kenyér elpusztításával, amikor Bumble úr, aki rábízta őt egy öregasszony gondjaira, ismét megjelent, s közölte vele, hogy ma este tanácsülés van, ahol neki okvetlen meg kell jelennie.

Olivérnek nem volt egészen világos fogalma arról, hogy mi az a tanácsülés, úgyhogy a hír kissé meghökkentette, és nem tudta biztosan, hogy örüljön-e neki, vagy sírjon rajta. De amúgy sem maradt sok ideje tépelődni a dolog fölött, mert Bumble úr fejbe kólintotta a botjával, hogy magához térítse; aztán még egyet kapott a hátára, hogy még jobban felélénküljön; majd ráparancsoltak, hogy indulás, és bevezették őt egy nagy, fehérre meszelt szobába, ahol nyolctíz kövér úr ült egy asztal körül. Az asztalfőn; kissé magasabb karosszékekben, mint a többi, egy különösen kövér, kerek, pirosposzsgás képű úr ült.

- Hajtsd meg magad a tanács előtt - mondta Bumble úr.

Olivér letörölt két-három könnycseppet a szeme csücskéből; körülpislogott, keresve a tanácsot, s minthogy nem kapott, meghajolt a kövér urak felé.

- Hogy hívnak, gyerek? - kérdezte a magas széken ülő úr.

Olivér úgy megijedt a sok úriember láttára, hogy remegni kezdett előttük; az egyházfi megint rávágott egyet hátulról, ettől pedig sírva fakadt. Ennek a két oknak a következtében csak nagyon halk, motyogó hangon válaszolt a kérdésre, minélfogva egy fehér mellényes úr hülyének nevezte. Ami igazán pompás módszer, ha egy remegő gyereket meg akarunk nyugtatni, és bátorságot akarunk önteni belé.

- Figyelj ide - mondta a magas széken ülő úr -, figyelj ide, fiú. Te árva gyerek vagy, ezt tudod, ugye?

- Az micsoda, kérem szépen? - kérdezte szegény Olivér.

- Ez csakugyan hülye... ugye, megmondtam? - szólt a fehér mellényes úr.

- Csitt - mondta az előbbi úr. - Azt tudod, hogy nincs se apád, se anyád, és hogy az egyház-község nevelt fel, ugye?

- Igenis - felelte Olivér, keservesen sírva.

- Mit sírsz? - kérdezte a fehér mellényes úr. Ez igazán teljesen érthetetlen dolog volt. Mi a csudáért sírt vajon ez a gyerek?

- Remélem, hogy imádkozol esténként - mondta egy másik úr goromba hangon -, remélem, minden este imádkozol azokért, akik táplálnak, és gondodat viselik... imádkozol, ahogy egy jó keresztényhez illik.

- Igenis - dadogta a fiú.

Jól mondta ez az utóbbi úriember, akaratlanul is jól eltalálta. Mert Olivérnek igazán nagyon jó kereszténynek kellett volna lenni ahhoz, hogy *azokért* az emberekért imádkozzék, akik őt táplálták, és a gondját viselték. De nem imádkozott, mert soha senki nem tanította őt imádkozni.

- No, jól van! Hát most azért jössz ide, hogy tanuljál; valami tisztességes mesterségre fogunk majd - mondta a pirosposzsgás úr a magas elnöki székekben.

- Úgyhogy holnap reggel hatkor már meg is kezded a kóctépést - tette hozzá a barátságtalan fehér mellényes.

Olivér, az egyházi biztatására, mély meghajlással köszönte meg az uraknak, hogy ezentúl a művelődését és a hasznos mesterséget ilyen szerencsésen egyesítő kóctépéssel foglalkozhat majd, aztán gyorsan kitudskolták; egy nagy hálóterembe vitték, ahol durva, kemény fekhelyen lassan álomba sírta magát. - Milyen nemes példája Angolország gyengéd, emberszerető törvényeinek! Lefektetik a szegényeket, hadd aludjanak!

Szegény Olivér! Nem is sejtette, amíg így boldog öntudatlanságban szendergett, megfeledkezvén az egész világról, nem is sejtette, hogy a tanács éppen ezen a szent napon fogadott el egy határozatot, amely a legkézzelfoghatóbb befolyással lesz majd egész jövőendő életére, boldogulására.

Az egyházközségi tanács tagjai valamennyien rendkívül bölcs, komoly gondolkodású, nagy tudású férfiak voltak. Mikor a dologház ügyeire fordították a figyelmüket, azonnal rájöttek arra, amit egy közönséges halandó soha ki nem talált volna - hogy a szegények szeretik ezt a helyet! Nagyszerű szórakozóhely volt ez a szegény embereknek, kaszinó, ingyenvendéglő, annak rendje és módja szerint való; kocsmá, ahol fizetni sem kell; reggeli, ebéd, uzsonna és vacsora, kiszolgálás, egész éven át nyitva; földi paradicsom, melynek falai közt ismeretlen fogalom a munka, csak szórakozásból és henyélésből áll az élet.

- Hohó! - mondta a tanács, átlátva a szitán. - Hohó, megálljunk csak! Azért vagyunk mi itt, hogy rendet teremtsünk; hát ennek véget vetünk, de máris!

Meghozták tehát azt a döntést, hogy ezentúl minden szegény ember szabadon választhat (mert ők senkit nem akarnak kényszeríteni, ők aztán nem) az intézetben való lassú éhhalál és a gyorsabb között, ami az utcán várt rájuk. Evégből szerződést kötöttek a vízművekkel, hogy lássa el a dologházat korlátlan mennyiségű vízzel; meg egy malommal, hogy szállítson nekik időnként egy kevés zablisztet; s elrendeltek napi háromszori étkezésnek egy-egy tányér híg zabkását, ráadásul hetenként kétszer egy fej hagymát és vasárnaponként egy fél zsemlet. Ezenkívül még egy rakás egyéb bölcs és emberséges rendelkezést hoztak, a hölgyekre vonatkozóan, amelyeket fölösleges felsorolnunk; jóságosan magukra vállalták, hogy elválasztják egymástól a szegény házastársakat, tekintettel a válóperek magas ügyvédi költségeire; s ahelyett, hogy kötelezték volna a férfiakat a családjuk eltartására, ahogyan addig tették, ezentúl egyszerűen elveszik majd tőlük a családjukat, és újra aggregényt csinálnak belőlük! El sem tudjuk képzelni, hogy ennek a két utóbbi bekezdésnek az alapján mennyi szabadulni vágyó pályázó folyamodott volna válásért a társadalom minden rétegéből, ha ez nem járt volna együtt a dologházzal; a tanács azonban bölcs, csavaros eszű emberekből állt, és számolt ezzel a veszedelemmel. A válás elválaszthatatlanul együtt járt a dologházzal és a zabkásával; s ez visszariasztotta az embereket.

Egy fél évre rá, hogy Twist Olivér visszaköltözött ide, ez az új rendszer már teljes egészében életbe lépett. Eleinte elég költségesnek bizonyultak az újítások, tekintve, hogy alaposan megnövelték a temetkezési vállalkozó számláit és a szabó számláit is, aki kénytelen volt megszűkíteni a szegények ruháit mind, mert csak úgy lötyögtek a lefogyott, vézna testükön, néhány heti zabkása koszt után. De a szegények testsúlyával együtt a dologház ellátottjainak a száma is szerencsésen fogyni kezdett; úgyhogy a tanács el volt ragadtatva az újításaitól.

A helyiség, ahol a gyerekek étkeztek, egy nagy, kövezett csarnok volt, az egyik végében állt az üstház; a felügyelő, aki ilyenkor kötényt kötött, egy-két nő segítségével ebből az üstből mérte ki a kását a gyerekeknek, ha eljött az étkezés ideje. Egy bögrényt kapott mindegyik fiú a fejedelmi ételből, és többet nem - kivéve a nagy nemzeti ünnepnapokat, amikor még egy hat

és háromnegyed dekagrammos kenyérdarab is járt nekik ráadásul. A csajkáikat sohasem kellett elmosogatni. Addig kapargatták őket a gyerekek nagy kanalukkal, amíg fényesre nem tisztogatták megint; s amikor befejezték ezt a műveletet (amely sohasem vett sok időt igénybe, mivel a csajkájuk alig volt nagyobb a kanaluknál), csak ültek tovább a helyükön, és meresztgették a szemüket az üstház felé, oly sóváran, mintha fel akarnák falni vele még a kemence tégláit is; közben pedig szorgalmasan szopogatták az ujjaikat, nehogy kárba vesszen egy csöpp is a kásából, mely esetleg kifröccsenhetett a kezükre. A fiúknak általában igen jó étvágyuk szokott lenni. Twist Olivér és társai három hónapja túrték már a lassú éhhalál kínjait; végül aztán úgy elvadultak éhségükben, hogy az egyik fiú, aki a korához képest nagyra nőtt, és egyébként sem volt hozzászokva az ilyesmihez (mert az apjának valamikor lacikonyhája volt), komoran figyelmeztette társait, hogy ha nem kap még egy csajka zabkását naponta, megtörténhet, attól fél, hogy egy este felfalja a mellette alvó gyereket, egy gyenge, fiatal kis fiúcskát. Vad, elszánt, éhes tekintete volt; el is hitték neki szóról szóra, amit mondott. Összeültek tanácskozni; sorsot húztak, hogy a vacsora után ki menjen oda a felügyelőhöz, ráadást kérni; s Twist Olivérra esett a választás.

Elérkezett az este; a fiúk leültek az asztalukhoz. A felügyelő elfoglalta helyét az üstház mellett; a kisegítő szegényházbeli asszonyok felsorakoztak mögötte; kiadagolták a kását; aztán elmondták a hosszú imát a rövid étkezéshez. A kása elfogyott; a fiúk sugdolózni kezdtek, kacsingattak Olivér felé; a mellette ülők pedig bökdösték. Akármilyen gyerek volt is még, az éhség elkeseredetté tette, s a nyomor vakmerővé. Felállt az asztaltól; a csajkájával és a kanalával a kezében odalépett a felügyelő elé, s kissé megrettenve saját bátorságától, így szólt:

- Kérek még, felügyelő úr.

A felügyelő kövér, erőteljes ember volt; de most nagyon elsápadt. Néhány másodpercig csak elképedve, megdöbbenve nézte a kis lázadót, aztán belekapaszkodott az üst szélébe, hogy hanyatt ne vágódjon. Az asszonyok kövé váltak az álmélgodástól; a fiúk pedig félelmükben.

- Mi? - nyögte ki végre a felügyelő tompa hangon.

- Kérek még - ismételte Olivér -, felügyelő úr.

A felügyelő fejbe vágta Olivért a merőkanállal; lefogta a két karjával, magához szorította; és kiabálni kezdett az egyházfiért.

A tanács ülést tartott éppen, amikor Bumble úr berontott az ünnepélyes terembe, izgatottságában magánkívül, s így fordult az elnöki székből ülő úrhoz:

- Limbkins úr, kérem, bocsánatot kérek, Limbkins úr, kérem! Twist Olivér ráadást kért!

Általános megdöbbenés támadt. Valamennyiük arcára kiült az el szörnyedés.

- Ráadást! - mondta Limbkins úr. - Szedje össze magát, Bumble, és beszéljen értelmesen. Azt akarja mondani, hogy ráadást kért, miután elfogyasztotta a vacsorára előírt szabályos adagját?

- Azt, kérem - felelte Bumble.

- Ez a kölyök egyszer még lógni fog - mondta a fehér mellényes úr. - Biztos, hogy akasztófán végzi.

Senki sem mondott ellent a jövőbe látó úriembernek. Heves vitatkozásba kezdtek, meg tárgyalták az ügyet. Olivért azonnali elzárásra ítélték; másnap reggel pedig egy hirdetőt ragasztottak ki a dologház kapujára, amely öt font jutalmat ígért annak, aki hajlandó átvinni Twist Olivért az egyházközségtől. Más szóval felajánlották Twist Olivért öt font ráadással

akárkinek, férfinak, nőnek, akinek szüksége van egy inasra, bármiféle mesterségében, hivatásában vagy foglalkozási ágában.

- Még soha életemben semmiben nem voltam olyan biztos - mondta a fehér mellényes úr, amikor másnap délelőtt megállt a kapuban, és elolvasta a hirdetményt -, még soha életemben semmiben nem voltam olyan biztos, mint abban, hogy ez a kölyök egyszer még lógni fog.

Minthogy a továbbiakban arról szándékozom beszámolni, hogy igaza lett-e a fehér mellényes úrnak vagy sem, azt hiszem, csak csökkenteném vele az elbeszélésem érdekességét (feltéve, hogy egyáltalán érdekesnek fogja találni bárki is), ha már most elárulnám, hogy Twist Olivér élete csakugyan ilyen erőszakosan ért-e véget vagy sem.

HARMADIK FEJEZET

Twist Olivérből majdnem kéményseprő lesz

A ráadáskérés istentelen, elrugaszkodott vétségének elkövetése után Olivér egy teljes héten át raboskodott abban a sötét és magános szobában, ahová a tanács bölcs kegyelméből száműzött. Nem látszik egész alaptalannak az a feltevés, hogy ha Olivér kellő tiszteletben tartotta volna a fehér mellényes úr jóslatát, egyszer és mindenkorra megalapozhatta volna e bölcs férfiú prófétai hírnevét. Mégpedig oly módon, hogy zsebkendőjének egyik végét a falból kiálló horogra, másik végét pedig saját nyakára kötözi. E művelet elvégzésének azonban volt egy akadály: a zsebkendőket tudniillik luxuscikknek tekintették, és ezért a tanács együttes ülésének peccsétes, ünnepélyesen aláírt rendeletére örök időkre megvonták a szegényház lakóinak orrától. Még nagyobb akadály volt Olivér fiatalsága és gyerekessége. Ezért nem tett egyebet, mint hogy egész nap keservesen sírt, és amikor eljött a hosszú, félelmetes éjszaka, kis kezeit szeme elé tette, hogy ne láthassa a sötétséget, az egyik sarokban összekuporodott, és megpróbált elaludni. Minduntalan felrezzent álmából, s egyre szorosabban a falhoz lapult, mintha ez a kemény, hideg felület is megvédené a fenyegető, komor sötétségtől.

A börtönbüntetés ellenségei ne higgyék azonban, hogy magányos fogsága idején Olivértől megvonták a testmozgást, a társaság és a vallási vigasz gyönyörűségeit. Ami a testmozgást illeti, jó hideg tél volt, és Olivérnek megengedték, hogy minden reggel a köves udvaron a kútnál megmosakodjék Bumble úr felügyelete alatt, aki botjának sűrű használata segítségével megakadályozta, hogy a gyermek megfázzék, sőt égő forráságról gondoskodott számára. Ami pedig a társaságot illeti, minden másodnap bevitték abba a terembe, ahol a gyermekek ebédeltek, és nyilvánosság előtt, valamennyiük okulására, megbotozták. Arról pedig igazán szó sem volt, hogy a vallási vigasz jótéteményeitől megfoszák: hiszen esténként is belökték ebbe a terembe, imádság idején, és megengedték neki, hogy a lelke épülésére meghallgassa a fiúk imáját, amelyhez külön záradékot szerkesztett a tanács. E záradékban a fiúk arra kérték az Urat, hogy jó, erényes, elégedett és szófogadó gyermekek lehessenek, és megmeneküljenek Twist Olivér vétkeitől és bűneitől, aki kizárólag a gonoszság hatalmának különleges uralma alatt áll, s akit maga az ördög teremtett.

Olivér életének e virágzó és kellemes időszakában történt, hogy Gamfield úr, a kéményseprő, egy reggel, mialatt a főutcán haladt, elmélyülten tűnődött magában afölött, hogy milyen úton-módon szabadulhatna meg házbérhátralékától és háziurának sürgetéseitől. Gamfield úr a legvérmesebb optimizmussal sem tudta elgondolni, honnan teremti elő az ötfontos hátralékot. Keserűségében hol agyát, hol pedig szamarát gyötörte, amikor éppen a szegényház előtt ment el, és pillantása a falragaszra esett.

- Hó! - mondta Gamfield úr a szamárnak.

A szamár e pillanatban éppen gondolataiba merült, és valószínűleg azon töprengett, hogy egy vagy két káposztatorzsával fogják-e megvendégelni, ha rendeltetési helyére szállította azt a két zsák kormot, mely kis taligáján volt. Ezért nyugodtan továbbporoszkált, figyelemre sem méltatva a vezényszót.

Gamfield úr dühös káromkodással nyilatkozott valamit általában a szamárról, de különösen a fejről. Utána szaladt, és olyan ütést mért a fejére, amely valószínűleg minden koponyát bevért volna, kivéve a szamárkoponyát. Ezután megragadta a gyeplőt, és hatalmasat rántott a szamár állkapcsán, gyengéden figyelmeztetve azt, hogy nem a maga ura. E mód-szerek segítségével sikerült megfordulásra bírnia. Ezután még egyet ütött a fejére, hogy kissé

elbágyassza, amíg dolga van a házban. E művelet sikeres elvégzése után odalépett a kapuhoz, hogy gondosan elolvassa a falragaszt.

A fehér mellényes úr, aki előzőleg kiöntötte érzelmeit a tanácsteremben, most hátratett kézzel állt a kapuban. Végignézte Gamfield úr és a szamár kis nézeteltérését, és boldogan mosolygott, amikor ez az úr a falragaszhoz lépett, mert rögtön látta, hogy Gamfield úr pontosan az a gazda, akire Twist Olivérnek szüksége van. Gamfield úr is mosolygott, mialatt a szöveget olvasta, mert éppen öt font volt az az összeg, amire neki szüksége volt. Ami pedig a tehertételt, a gyermeket illeti, Gamfield úr, aki ismerte a szegényház éttrendjét, rögtön tisztában volt vele, hogy a gyermek megfelelően kis térfogatú lesz, aki jól beleillik majd a kályhalyukba. Még egyszer elejétől végig elolvasta a felhívást, azután tisztelete jeléül megbillentette prêmes sapkáját, és megszólította a fehér mellényes urat.

- Ugyebár, uram, az egyházközség inasnak akarja adni ezt a fiút? - kérdezi Gamfield úr.

- Úgy van, jóember - mondta leereszkedő mosollyal a fehér mellényes úr -, miért?

- Gondoltam, hogy ha az egyházközség valami kellemes, könnyű mesterségre akarja taníttatni, akkor éppen jó lesz neki a tisztas kéményseprő ipar - mondta Gamfield úr. - Szükségem van inasra, mindjárt magammal is vinném.

- Fáradjon be - mondta a fehér mellényes úr.

Gamfield úr egy pillanatig még kint időzött: még egyet ütött a szamár fejére, és megrántotta állkapcsát, figyelmeztetésül, hogy távollétében meg ne találjon szökni. Ezután a fehér mellényes urat abba a terembe kísérte, ahol annak idején Olivér a mondott urat először megpillantotta.

- Undok mesterség - jegyezte meg Limbkins úr, amikor Gamfield úr vele is közölte kívánságát.

- Megegett már, hogy fiatal fiúk megfulladtak a kéményben - mondta egy másik úr.

- Tetszik tudni, az csak attól van, hogy megnedvesítik a szalmát, mielőtt meggyújtják a kéményben, hogy az inast lehívják vele - mondta Gamfield úr. - Ilyenkor aztán, tetszik tudni, csak füst van, láng meg nincs. Márpedig a füst nem ér semmit, azzal nem lehet lehozni a fiút, mert a füst csak elaltatja, ő meg éppen azt szereti. Mert, kérem, az úgy van, hogy a fickók általában lusták és makacsok, uraim, és ha azt akarjuk, hogy gyorsan lejöjjenek a kéményből, akkor nincs jobb mód, mint a jó meleg láng. Meg aztán emberséges dolog is ez, kérem, mert hogyha be találnának szorulni a kéménybe, amint a lábukat sütni kezdi a tűz, addig kapálóznak, amíg ki nem szabadulnak onnét.

A fehér mellényes úr rendkívül mulatságosnak találta ezt a fejtegetést. Limbkins úr egy pillantása azonban torkára fojtotta a nevetést. A tanács ezután néhány percig tanácskozott oly halk hangon, hogy mindössze csak néhány szót lehetett kivenni: „A költségeket is csökkenthetjük ezáltal” - „jól fest majd a jelentésben” - „ki kell nyomtatni a jelentést”. Ezeket is csak azért lehetett hallani, mert igen sűrűn és nagy nyomatékkal ismételték.

Végre megszűnt a suttogás. A tanács tagjai elfoglalták helyeiket, és újból ünnepélyes képet öltöttek. Limbkins úr így szólt:

- Gondolkoztunk ajánlatán, és nem fogadjuk el.

- Egyáltalában nem - mondta a fehér mellényes úr.

- A leghatározottabban nem - mondták a többiek.

Gamfield úrról történetesen az a mendemonda keringett, hogy három-négy inasa már halálra zúzta magát. Ezért arra gondolt, hogy a bizottságot elhatározásában - megmagyarázhatatlan szeszélyből - ez a jelentéktelen körülmény befolyásolta. Ez nem látszott túlságosan valószínűnek, az urak általános gyakorlatát tekintve, de Gamfield úr, aki nem akarta, hogy ezek a hírek újból szárnyra keljenek, sapkáját kezében gyűrögetve, lassan eltávolodott az asztaltól.

- Szóval nem adják nekem az urak - mondta, és megállt az ajtóban.

- Nem - válaszolta Limbkins úr -, illetve... miután ez igen undok mesterség, meg kell elégednie valamivel kisebb összeggel, mint amennyit kifizettünk.

Gamfield úr arca felderült. Egy lépéssel ismét az asztalnál termett, és így szólt:

- Hát mennyit adnak az urak? Igazán, ne tessék fukarkodni egy ilyen szegény emberrel. Mennyit tetszik adni?

- Azt hiszem, három és fél font bőven elég - mondta Limbkins úr.

- Tíz shillinggel több, mint amennyit megérdemelne - mondta a fehér mellényes úr.

- Nézzük, uraim - mondta Gamfield -, egyezzünk meg négy fontban. Négy fontért végképp megszabadulnak tőle. Megéri.

- Három és fél font - ismételte határozottan Limbkins úr.

- Ugyan már! Osszuk meg a különbséget, legyen három font tizenöt shilling - alkudozott Gamfield úr.

- Egy vassal sem adunk többet - hangzott Limbkins úr erélyes válasza.

- Alaposan megnyúznak engem az urak - mondta habozva Gamfield.

- Eh, mit! - mondta a fehér mellényes úr. - Minden ráadás nélkül is jól járna a gyerekkel. Vigye csak el, maga buta ember. Éppen magához való. Időnként jót tesz neki egy kis pálcázás. Az ellátása nem kerül sokba, mert születése óta nem szokott hozzá, hogy túlterhelje a gyomrát. Hahaha!

Gamfield úr ravasz pillantása végigsiklott az arcokon, és minthogy valamennyin mosolyt látott, lassanként ő is elmosolyodott. Megkötötték az üzletet. Bumble-t megbízták, hogy Twist Olivért még aznap délután vigye el a városházára a szerződés aláírása és jóváhagyása céljából.

Így azután az apró Olivért, nagy csodálkozására, kiengedték a rabságból, és megparancsolták, hogy tiszta inget vegyen fel. Alighogy befejezte ezt a rendkívül szokatlan tornagyakorlatot, Bumble saját kezűleg egy csajka zabkását s egy hatdekas ünnepi kenyéradagot hozott neki. E megdöbbenő látványra Olivér keservesen sírni kezdett, mert, nem egészen alaptalanul, azt hitte, hogy a tanács valamilyen hasznos célra le fogja vágatni, hisz különben miért is hizlalnák ilyen mértékben.

- Ne bögj, Olivér, mert vörös lesz a szemed, hanem edd meg, amit kapsz, és légy hálás - mondta Bumble úr határozottan és ünnepélyesen. - Inas lesz belőled, Olivér.

- Inas, uram? - kérdezte reszketve a gyermek.

- Igen, Olivér - válaszolta Bumble úr. - Ezek az áldott jó urak, akik valamennyien szüleidet pótolják, inasnak adnak. Talpra akarnak állítani, azt akarják, hogy ember legyen belőled, pedig ez az egyházközségnek három font tíz shillingjébe kerül! Igen, Olivér, három font tíz shilling! Hetven shilling, száznegyven félshillinges! Mindezt egy haszontalan árva gyerekért, akit senki sem szeret.

Miután Bumble úr félelmetes hangon elmondta ezt a szónoklatot, szünetet tartott, hogy lélegzetet vegyen. A szegény gyermek arcán könnyek peregtek, keservesen sírt.

- No, no - mondta Bumble úr kissé kevésbé méltóságteljesen, mert jólesett neki ékesszólásának szemmel látható hatása. - No, no, Olivér. Töröld szemedet a kézelődbe, és ne sírj bele a kásába, mert ez oktondiság.

Valóban az is volt, mert már úgylis éppen elég víz volt a kásában.

Útközben, mialatt a városházára mentek, Bumble úr elmagyarázta Olivérnek: nincs más teendője, mint hogy igen boldognak mutassa magát, és ha az urak megkérdik, szeretne-e inas lenni, mondja azt, hogy nagyon szeretne. Olivér mindezt megígérte, annál is inkább, mert Bumble úr gyengéd célzást tett, hogy ki sem mondhatja, mi fog történni, ha Olivér nem követné parancsait. Mikor a hivatal épületébe értek, Olivért bevitték egy kis szobába. Bumble úr figyelmeztette, hogy maradjon ott, amíg érte nem jön.

A gyermek fél óra hosszat várt dobogó szívvel. Ekkor azután Bumble úr bedugta a fejét, melyet most nem díszített a háromszögletű kalap, és fennhangon így szólt:

- Olivér, édes kisfiam, gyere az urak elé.

Közben sötét, fenyegető pillantást vetett rá, és halkán hozzáfűzte:

- Ne felejtse el, mit mondtam, te pizok kölyök.

Olivér ártatlanul bámult Bumble úr arcába e kissé kevert stílusú beszéd hatása alatt. Bumble úr azonban megakadályozta, hogy bármilyen megjegyzést is tegyen: nyomban átvezette a szomszéd szobába, melynek ajtaja nyitva volt. Tágas szoba volt ez, nagy ablakkal. Az íróasztal mellett két rizsporos fejű öregember ült. Az egyik újságot olvasott, a másik pedig teknőckeretes szemüveg segítségével egy kis pergamen tanulmányozásába mélyedt. Szemben velük az egyik oldalon Limbkins úr, a másik oldalon Gamfield úr állott, az utóbbinak arca helyenként mosakodás nyomait viselte.

Rajtuk kívül még három-négy durva külsejű, csizmás férfi lődörgött a szobában.

A pápaszemes öregúr lassanként elbóbiskolt az apró pergamendarab fölött. Olivért Bumble úr az íróasztal elé állította. Kis szünet következett, majd Bumble úr megszólalt:

- Itt a fiú, méltóságos uram - jelentette.

Az újságot olvasó úr egy pillanatra felemelte fejét, és megrántotta a másik úr kabátujját, mire az felébredt.

- Szóval ez az a fiú - mondta az öregúr.

- Ez az - felelte Bumble úr -, hajolj meg a tanácsnok úr előtt, édes kisfiam.

Olivér a tőle telhető leghajolt. Pillantása csodálkozva szegeződött a tanácsnokok haját borító rizsporra, és azon töprengett, vajon e magas rangú urak már ezzel a fehér dologgal a fejükön jönnek-e a világra, és ennek köszönhetik-e magas rangjukat.

- Szóval - mondta az öregúr -, ez a gyerek szereti a kéményseprést.

- Imádja, méltóságos uram - felelte Bumble úr, és közben lopva alaposan belecsípett Olivérbe, figyelmeztetve, hogy ne cáfolja meg szavait.

- Ezek szerint kéményseprő akar lenni? - érdeklődött az öregúr.

- Ha holnap más mesterségre fognák, rögtön megszökne, méltóságos uram - válaszolta Bumble.

- És ez az ember lesz a gazdája? - kérdezte az öregúr. - Szóval ön, uram? Jól fog vele bánni, jól fogja táplálni, és egyébként is gondoskodik róla?

- Amit egyszer megmondtam, az úgy is lesz - szólt mogorván Gamfield úr.

- Kissé nyers beszédű maga, barátom, de azért becsületes, nyíltszívű embernek látszik - mondta az öregúr, és szemüvegét az Olivérrel járó jutalomért jelentkező ember felé fordította, akinek gonosz arcáról lerítt a kegyetlenség.

A tanácsnok azonban félig vak és meglehetősen gyerekes volt, s ezért igazán nem lehetett tőle azt várni, hogy észrevegye, ami másnak első pillantásra szemébe tűnt volna.

- Remélem, az is vagyok, uram - mondta Gamfield úr csúnya vigyorral.

- Kétségkívül, barátom - vélte az öregúr. Szemüvegét megerősítette orrán, és tekintetével a tintatartót kereste.

Ebben a pillanatban dőlt el Olivér sorsa. Ha a tintatartó ott állt volna, ahol az öregúr kereste, belemártotta volna tollát, aláírta volna a szerződést, és Olivért rögtön el is szállították volna. Minthogy azonban a tintatartó éppen az öregúr orra előtt volt, természetesen összekereste érte az egész íróasztalt. Amikor keresés közben véletlenül felnézett, pillantása Twist Olivér sápadt, halálra rémült arcára esett. A gyermek, Bumble úr ösztökélő pillantásai és csipései ellenére, jövő gazdájának visszataszító vonásait szemlélte a borzalomnak és félelemnek oly kifejezésével, amelyet még egy félig vak tanácsnoknak is észre kellett vennie.

Az öregúr meghökkent, letette a tollat, és Olivérről Limbkins úrra pillantott, aki tettetett nyugalommal és derúvel szippantott épp egy csipet burnótot.

- Fiam - mondta az öregúr, és az íróasztal fölé hajolt. Olivér összerezzen a hangra. Megvolt rá a mentsége, hiszen jóságos volt a hang, és a szokatlan hang mindig megijeszti az embert. Erősen reszketett, majd sírva fakadt.

- Fiam - mondta az öregúr -, sápadt vagy, és ijedtnék látszol. Mi baj?

- Menjen egy kicsit odébb, egyházfi - mondta a másik tanácsnok, aki letette az újságot, és érdeklődve hajolt előre. - Mondd el, fiam, mi bajod, ne félj.

Olivér térdre esett, és kezét összekulcsolva könyörgött, hogy inkább küldjék vissza a sötét zárkába, éheztesék, verjék, öljék meg, ha akarják; csak ne küldjék el ezzel a borzalmas emberrel.

- Nahát - mondta Bumble úr ünnepélyesen magasba emelt kézzel és tekintettel -, sok ravasz és hazug árvát láttam már életemben, de valamennyiük között te vagy a legszemtelenebb, Olivér.

- Fogja be a száját, egyházfi - mondta a másik öregúr.

- Bocsánatot kérek, méltóságos uram - szólt Bumble úr, aki nem akart hinni a fülének. - Hozzám tetszett beszélni?

- Igen. Fogja be a száját.

Bumble elképedt a csodálkozástól. Azt mondani egy egyházfinak, hogy fogja be a száját! Ez már valóságos erkölcsi forradalom.

A teknőckeretes szemüvegű úr társára nézett, majd jelentősen bólintott.

- Nem hagyjuk jóvá a szerződést - mondta az öregúr, és félrelökte a pergamendarabot.

- Talán csak... - dadogta Limbkins úr - talán csak nem fog a városi tanács arra az álláspontra helyezkedni, egy apró gyerek alá nem támasztott vallomása alapján, hogy dologházunk hatóságai bármilyen tekintetben vétkeesen vagy helytelenül intézkedtek?

- A városi tanács nem köteles megindokolni a döntését ebben a kérdésben - válaszolta élesen a második öregúr -, vigyék vissza a gyereket a dologházba, és bánjanak vele jóságosan. Amire láthatóan rá is szorul.

Aznap este a fehér mellényes úr a lehető leghatározottabban kijelentette, hogy Olivért nemcsak felakasztják, hanem ráadásul még fel is négyelik. Bumble úr rejtélyesen borús arccal rázta fejét, és csak annyit mondott, hogy szeretné, ha a gyermek jó útra térne. Erre Gamfield úr megjegyezte, hogy ő viszont azt szeretné, ha a gyermek hozzá kerülne. E kívánság teljesen ellentétben állott az egyházfiéval, holott Gamfield úr a legtöbb kérdésben mindig osztotta az egyházfi véleményét.

Másnap reggel ismét hirdetmény közölte a nyilvánossággal, hogy Twist Olivér újból kapható, és öt font ráadást kap bárki, aki hajlandó átvenni.

NEGYEDIK FEJEZET

Olivérnek más állást ajánlanak, és megkezdí közéleti szereplését

Előkelő családokban az a szokás, hogy a felcseperedett fiatalembert, ha előnyös vagyoni helyzetre, jó állásra vagy örökségre nincs kilátása, a tengerre küldik. A tanács követni akarta ezt a bölcs és hasznos példát, és ezért tanácskozássra gyűlt össze, hogy nem kellene-e Twist Olivért kisebbfajta kereskedelmi hajóra adni, amely valamelyik jó, egészségtelen kikötő felé indul. Úgy találták, hogy ez a lehető legjobb, amit a gyermekkel tehetnek: valószínűnek látszott ugyanis, hogy a kapitány egyszer, ebéd utáni játékos kedvében, agyonkorbácsolja, vagy vasrúddal kilocsantja agyvelejét. E két művelet, mint ismeretes, kedvelt és elterjedt szórakozása azoknak az uraknak, akik ehhez a szakmához tartoznak. Mennél tovább vizsgálták a dolgot ebből a szempontból az előjárók, annál több előnyét fedezték fel, úgyhogy végül arra a következtetésre jutottak, hogy Olivérről csakis úgy lehet hatékonyan gondoskodni, ha haladéktalanul tengerre küldik.

Megbízták Bumble urat, érdeklődjék, nincs-e szüksége valamelyik kapitánynak vagy másvalakinek árva hajósínásra. Az egyházi éppen hazafelé indult a dologházba, hogy beszámoljon küldetésének eredményéről, amikor a kapu előtt nem kisebb személyiséggel találkozott, mint Sowerberry úrral, az egyházközség temetkezési vállalkozójával.

Sowerberry úr magas, szikár, nagy csontú ember volt. Kopott fekete ruhát, foltozott fekete gyapotharisnyát és hasonló színű cipőt viselt. Arcvonásai nem voltak valami derűsek, de azért hajlama volt a tréfálkozásra, amint az foglalkozásához illett is. Arca felderült, amikor Bumble urat meglátta. Ruganyos léptekkel közeledett feléje, és szívélyesen megrázta kezét.

- Mértéket vettem arról a két nőről, aki tegnap éjjel meghalt, Bumble úr - mondta a temetkezési vállalkozó.

- Sowerberry úr, ön még vagyont fog szerezni - szólt az egyházi. Hüvelykujjával és mutatóujjával benyúlt a burnótszelencébe, melyet a koporsókészítő eléje tartott: az ötletesen megszerkesztett miniatűr koporsóba. - Én mondom, Sowerberry úr, ön még vagyont fog szerezni - ismételte Bumble, és barátságosan rákoppintott botjával a koporsós vállára.

- Azt hiszi? - mondta a vállalkozó olyan hangon, mely félig elismerte, félig pedig kétségbe vonta ezt a lehetőséget. - Nagyon kis összegeket fizet az egyházközség, kedves Bumble úr.

- Viszont a koporsók is kicsinyek - válaszolta az egyházi azzal a csipetnyi nevetéssel, amelyet ilyen magas rangú tisztviselő tekintélyének csorbítása nélkül megengedhet magának.

Sowerberry úr ezt nagyon szellemesnek találta, mint ahogy nem is találhatta volna másnak; egyfolytában nevetett rajta nagyon sokáig, aztán végül így szólt:

- Hát az már igaz, Bumble úr, hogy amióta az új élelmezési módszert bevezették, a koporsók valóban egy kissé keskenyebbek és laposabbak, mint azelőtt; de hát nekünk is kell valamit keresnünk, nem igaz? A jó fa drága portéka, és a szükséges vasfogantyúkat Birminghamból szállítják vízi úton.

- Mindenesetre - mondta Bumble úr - minden szakmának megvan a maga hátránya. A tisztesség haszon természetesen megengedhető.

- Természetesen - válaszolta a koporsós -, és ha egyik-másik árun nem is keresek, egészben véve mégis megtalálom a számításomat, tetszik tudni, hehehe...

- Szent igaz - mondta Bumble úr.

- Egyet azonban meg kell mondanom - folytatta a temetkezési vállalkozó észrevételeit, melyeket az egyházfi félbeszakított -, éspedig azt, hogy képtelen vagyok megbirkózni egy súlyos hátránnyal, amiből nagy károm származik. Azzal tudniillik, hogy a kövér emberek halnak meg a leggyorsabban. Azok, akik jobb napokat láttak, és éveken át független, jól kereső emberek voltak; azok halnak meg leelőbb, ha bekerülnek a dologházba. Márpedig, higgye el nekem, Bumble úr, ha csak három-négy hüvelyknyivel nagyobb a koporsó a rendesnél, már ez is keresztülhúzza az ember számításait, és nagyot hasít le a nyereségből. Vegye ehhez még azt is, hogy az embernek a családját is el kell tartania, kérem.

Sowerberry úrból a csúnyán kihasznált emberek jogos felháborodása beszélt; Bumble úr úgy érezte, hogy ez a beszéd alkalmas arra, hogy rossz fényt vessen az egyházközségre, és ezért tanácsosnak tartotta, hogy másra terelje a szót. Minthogy Twist Olivér foglalkoztatta legerősebben, róla kezdett beszélni.

- Igaz is - mondta Bumble úr -, nem ismer valakit, akinek szüksége volna egy fiúra? Egyházközségi gyámoltott, egy kis inas az illető, aki e pillanatban súlyos kölöncként lóg az egyházkerület nyakán, mint valami malomkő. Előnyös feltételek, Sowerberry úr, az egyházközség nagyon bőkezű! - Bumble úr beszéd közben botjával a falragaszra mutatott. Háromszor jelentősen megkopogtatta a szövegben ezt a két szót: „Öt font”, amely hatalmas méretű, antikva nagybetűkkel ékeskedett a papíron.

- Ejnye - szólt a koporsós, és megfogta Bumble úr hivatalos kabátjának aranyhímzéses hajtókáját -, éppen erről akartam önnel beszélni! Tudja... ejnye, milyen elegáns gombja van, Bumble úr, eddig észre sem vettem.

- Igen, elég csinosak a gombjaim - mondta az egyházfi, és büszkén tekintett hatalmas rézgombjaira, melyek kabátját ékesítették. - Az egyházközségi címer mintája van rajtuk: az irgalmas szamaritánus, amint a beteg ember sebeit gyógyítja. Az elöljáróság ajándékozott meg ezzel az öltönnyel újév napjára, Sowerberry úr. Emlékszem, akkor vettem fel először, amikor nyomozást folytattunk annak a tönkrement mesterembernek ügyében, aki éjfélkor halt meg egy kapualjban.

- Emlékszem - mondta a temetkezési férfiú. - Az esküdtek ezt a verdiktet hozták: „Halálát a nagy hideg és a létfenntartás legelemibb szükségleteinek a hiánya okozta.”

Bumble úr bólintott.

- Ezenkívül még azt is kimondották, ha jól emlékszem - szólt a koporsós -, hogy ha a jótékonyasági tisztviselő kellőképpen teljesítette volna...

- Ugyan! Ostobaság! - vágott közbe az egyházfi. - Ha az egyházközség minden számársággal törődne, amit a tudatlan esküdtek összebeszélnek, akkor alaposan el volna látva munkával.

- Való igaz - mondta a temetkezési vállalkozó -, alaposan el volna látva.

- Az esküdtek - mondta Bumble úr, derekasan megfogva pálcáját, amit mindig megtett, ha izgalomba jött -, az esküdtek műveletlen, közönséges, hitvány, nyomorult alakok.

- Tökéletesen - hagyta helyben a koporsós.

- Ennyit sem értenek a filozófiához és a közgazdasághoz - mondta az egyházfi, és megvetően csettintett ujjjaival.

- Bizony nem - helyeselt a koporsós.

- Utálom őket - mondta az egyházfi, és arca elvörösödött.

- Én is - helyeselt a koporsós.

- Én csak azt szeretném, ha egypár ilyen „befolyásolhatatlan” esküdt néhány hétre idekerülne a dologházba. A vezetőségünk alaposan ráncba szedné őket, és egykettőre lehútené a lelkesedésüket.

- Bizony ellátnák a bajukat - mondta a koporsós. Helyeslően mosolygott, hogy lecsillapítsa a méltatlankodó egyházi haragját.

Bumble úr levette háromszögletű kalapját, bélése mögül kivett egy zsebkendőt, megtörölte vele a dühtől verejtékező homlokát, aztán újból a fejére tette a kalapot. Ekkor a koporsóshoz fordulva, nyugodtabb hangon megszólalt:

- Hát hogy is áll a fiú ügye?

- Hát kérem - mondta a koporsós -, ön valószínűleg tudja, Bumble úr, hogy elég sok adót fizetek a szegények eltartásáért.

- Hm - mondta Bumble úr -, no és?

- Arra gondoltam tehát - folytatta a koporsós -, hogy ha én annyit költök rájuk, nekem is jogom van annyi hasznukat venni, amennyire csak szükségem van... és ezért... ezért azt hiszem, hogy magammal viszem a gyereket.

Bumble úr karon ragadta a koporsóst, és a házba vezette. Sowerberry úr öt percig tanácskozott a vezetőséggel, aztán megállapodtak abban, hogy Olivér még aznap este próbaidőre megy hozzá - ezt úgy kell érteni, hogy ha a mester rövid idő alatt úgy látja, hogy az egyházközségi árvából elég munkát tud kipréselni anélkül, hogy túl sok élelmet pazarolna rá, több évre megtarthatja magának, és ettől kezdve azt teszi vele, amit akar.

A kis Olivért az urak aznap este maguk elé idézték, és közölték vele, hogy nyomban inasnak megy a koporsóshoz, és ha helyzete miatt panaszkodnék, vagy valaha visszakerülne a dologházba, azonnal tengerre küldik, ahol vízbe fojtják, vagy esetleg agyonverik. Olivér oly kevés meggyőződéssel mutatott, hogy egyhangúlag megrögzött fiatal gonosztevőnek nyilvánították, és megparancsolták Bumble úrnak, hogy azonnal távolítsa el.

Egészen természetes, hogy éppen ennek az egyházközségi tanácsnak tagjai éreztek erényes felháborodást és irtózatot, ha valakinél az érzések hiányának legcsekélyebb jelét is felfedezték. Ebben az esetben azonban tévedtek. Olivérben nemhogy kevés, hanem éppen túl sok érzés volt, csak éppen azon az úton volt, hogy az állandó borzalmas bánásmód egész életére az állati butaság és csökönység állapotába süllyessze. Némán, szótlanul fogadta a döntést. Amikor a kezébe adták cókókját - melyet nem volt nehéz cipelni, mert hiszen csak egy, öklömnyi csomagból állott -, szemébe húzta sapkáját, és ismét belekapaszkodott Bumble úr kabátujjába. A tisztviselő pedig megindult vele szenvedéseinek új színhelyére.

Bumble úr egy darabig szótlanul vonszolta magával Olivért, mert egyházihoz méltóan mindig igen fönt hordozta az orrát. Szeles idő volt, úgyhogy a kis Olivért teljesen beburkolta az egyházi kabátjának szárnya, valahányszor a szél fellebbentette. Ilyenkor ragyogóan villant elő Bumble úr díszes mellénye és sárgás bársony térdnadrágja. Amikor azonban rendeltetési helyükhöz közeledtek, Bumble úr szükségesnek látta, hogy megnézze a fiút: rendben van-e, mielőtt átadják új gazdájának. Ezt a műveletet méltóságteljes, leereszkedő módon végezte az egyházi.

- Olivér - mondta.

- Igenis, uram - felelte Olivér halk, remegő hangon.

- Told feljebb a sapkádat, és emeld fel a fejedet.

Olivér teljesítette a parancsot. Közben szabadon maradt kezével hirtelen megtörölte ugyan a szemét, de egy könnycsepp mégis ott maradt, amikor kísérőjére felpillantott. Amikor Bumble úr szigorúan rábámult, a könnycsepp végigpergett a gyermek arcán. Egy másik könnycsepp követte, aztán egy harmadik. A gyermek minden erejével próbálta visszafojtani a sírást, de hiába. Másik kezével elengedte Bumble urat, két kezébe temette arcát, és úgy sírt, hogy a könnyek kicsorogtak sovány ujjai és az álla között.

- Nahát - kiáltotta Bumble úr, aki hirtelen megállt, és végtelenül dühös pillantást vetett apró szállítmányára -, nahát, én már sok hálátlan, rosszindulatú kölyköt láttam, Olivér, de valamennyi közül te vagy a...

- Nem, nem uram - zokogta Olivér, és belekapaszkodott abba a kézbe, amely a jól ismert botot fogta. - Nem, nem, uram... ígérem, hogy jó leszek... én még nagyon kis gyerek vagyok, uram, és olyan... olyan...

- Olyan micsoda? - kérdezte Bumble úr elképedve.

- Olyan elhagyatott vagyok, uram, olyan elhagyatott - mondta sírva a gyermek. - Mindenki gyűlöl engem. Kérem, uram, ne bántson engem.

A gyermek szívére szorította kezét, és könnyes, meggyötört arcát kísérője felé fordította.

Bumble úr néhány pillanatig némi csodálkozással nézett Olivér szánandó és kétségbeesett arcára. Néhányszor gyorsan krákogott, aztán morgott valamit a „kellemetlen köhögésről”, majd rászólt Olivérre; hogy törölje meg szemét, és legyen jó fiú. Aztán ismét megfogta a kezét, és csendesen továbbindult vele.

A koporsós, aki az imént rakta fel boltja ablakaira a fatáblákat, éppen az üzleti könyvbe írt be valamit, a helynek megfelelő kísérteties gyertyafény mellett, amikor Bumble úr belépett.

- A - mondta a koporsós, felnézett könyvéből, és szó közepén abbahagyta az írást -, ön az, Bumble úr!

- Én vagyok személyesen, Sowerberry úr - válaszolta az egyházfi. - Elhoztam a fiút, itt van. - Olivér meghajolt.

- Úgy, ez az a fiú? - mondta a koporsós, és feje fölé emelte a gyertyát, hogy jobban lássa Olivért. - Légy szíves, gyere ide egy pillanatra, kedvesem - szólt hátra a feleségének.

Sowerberryné előjött a bolt mögötti kis szobából. Alacsony, vézna, aszott, mérges arcú nő volt.

- Kedvesem - mondta Sowerberry úr tiszteletteljes hangon -, itt van az a fiú a dologházból, akiről már beszéltem.

Olivér újból meghajolt.

- Szent isten - mondta a koporsós felesége -, milyen kicsi!

- Valóban meglehetősen kicsi - válaszolta Bumble úr, és úgy nézett Olivérre, mintha az ő hibája volna, hogy nem nőtt nagyobbra -, tagadhatatlanul kicsi, de majd megnő, Sowerberryné asszony, higgye el, hogy majd megnő.

- Azt elhiszem, hogy megnő - válaszolta mogorván a hölgy. - De majd a mi ételünkön és italunkon nő meg. Nem fizetődik ki dologházi gyereket tartani, én mondom, hogy nem. Mindig többre kerülnek, mint amennyit megérnek. De hiába, a férfiak azt hiszik, hogy mindent jobban tudnak. Na, eredj le, kis éhenkórász!

A koporsósne kinyitott egy oldalajtót, és Olivért meredek lépcsőkön letuszkolta egy nedves és sötét kőcellába. Ez a cella a szenespince előszobája volt, és „konyha” névvel tisztelték meg. A helyiségben rendetlen ruhájú leány ült, letaposott sarkú cipőben, alaposan javításra szoruló pamutharisnyában.

- No, Charlotte - mondta Sowerberryné, aki Olivér mögött jött -, adjon valamit ennek a fiúnak abból a hideg ételből, amit Trip számára félretettünk. Reggel óta nem jött haza, most már nem kapja meg. Azt hiszem, a fiú nem lesz nagyon finnyás, meg fogja enni. Igaz, fiú?

Olivér, kinek szemei felcsillantak, amikor az evés került szóba, és reszketett a vágytól, hogy már ehessen, megerősítette, hogy nem lesz finnyás. Egy tányér félig nyers ételmaradékot tettek eléje.

Nagyon szeretném, ha valami jól táplált filozófus, akinek testében epévé válik az étel és az ital, akinek vére jég, és szíve kő, láthatta volna Twist Olivért, amint ráveti magát ezekre az ínyes falatokra, amelyek a kutyának sem kellettek. Szeretném, ha láthatta volna azt a rettenetes mohóságot, mellyel Olivér, akit az éhség megvadított, marcangolta és nyelte ezeket a falatokat. Csak egyet szeretnék ennél jobban: azt látni, hogy a filozófus is ezt egye ugyanilyen élvezettel.

- No - mondta a koporsósne, amikor Olivér befejezte vacsoráját, melyet csendes borzalommal és a gyermek étvágyára vonatkozó szörnyű előérzetekkel nézett végig -, befejezted?

Miután több ennivaló nem volt a közelben, Olivér kijelentette, hogy befejezte.

- Akkor gyere velem - mondta Sowerberryné, felemelt egy homályos, szennyes lámpát, és felfelé indult a lépcsőn -, ágyad a pult alatt van. Remélem, nem zavar, hogy a koporsók között kell aludnod. Az sem baj, ha zavar, mert más fekhelyet nem kaphatsz. No, gyere, nem maradhatok itt miattad egész éjszaka!

Olivér nem tétovázott tovább, megadóan követte úrnőjét.

ÖTÖDIK FEJEZET

*Olivér új társaságba kerül. Először megy temetésre,
és kellemetlen benyomásokat szerez gazdája foglalkozásáról*

Olivér magára maradt a koporsókészítő boltjában! Letette lámpáját az egyik gyalupadra, és félénken körülnézett. Félelem, borzalom fogta el, amit nála sokkal idősebb emberek is megérezhetnek. A bolt közepén befejezetlen koporsó állott fekete állványon. Olyan kísérteties és halottszagú látvány volt, hogy hideg borzongás futott végig a gyermekén, valahányszor e baljóslatú tárgy felé tekintett. Szinte várta, hogy lassanként kidugja fejét a koporsóból valami borzalmas alak, hogy őt az örületbe kergesse. A fal mellett glédában álltak az odatámasztott, egyformára vágott szilfa deszkák. A homályos lámpafény mellett hórihorgas, zsebre dugott kezű kísértetek látszottak. Koporsófödelek, forgács, fényes fejű szögek, fekete szövetrongyok hevertek szanaszét a padlón. A falon, a pult mögött festmény függött. Két gyászhuszárt ábrázolt, akik merev gallérban őrt állottak egy nagy palotakapu előtt. A távolból négy fekete ló vont a gyászhintó közeledett. A zárt bolthelyiségben nagyon meleg volt. A levegő át volt itatva a koporsók szagával.

A pult alatti odú, ahová Olivér matracát dobták, olyan volt, mint egy sír.

De nemcsak ezek a szörnyű érzések gyötörték Olivért. Egyedül volt, idegen helyen. Mindnyájan tudjuk, hogy ilyenkor még a legbátrabb emberek is milyen csüggesztően rosszul érzik magukat. A kisfiúnak nem volt senkije a világon, akire gondolhatott volna, vagy akinek az eszébe juthatott volna. Nem érezte azt a fájdalmat, amelyet az elszakadás okoz, szívét nem szorította össze valamely jól ismert, szeretett arc távolléte. Mégis nehéz volt a szíve. Amikor keskeny ágyába bújt, azt szerette volna, hogy bár az ő koporsója lenne, bárcsak nyugodt, örök álomban szunnyadhatna a temetőben, ahol a magas fű szelíden suhog a feje felett, és az öregharang mély hangja zeng fölötte altatót.

Olivér másnap reggel arra ébredt, hogy hangosan rugdalják kívülről a boltajtót. Mielőtt magára kaphatta volna ruháját, a dühös, türelmetlen rúgás vagy huszonötödször megismétlődött. Amikor Olivér a reteszláncot kezdte leoldozni, a lábak munkája megszűnt, és egy hang szólalt meg.

- Nyisd ki az ajtót, hé! - kiáltotta a lábak gazdájának hangja.

- Azonnal nyitom, uram - mondta Olivér, amint, a láncot leoldotta, és a kulcsot megforgatta a zárban.

- Te vagy az új fiú, mi? - kérdezte a hang a kulcslyukon át.

- Igen, uram.

- Hány éves vagy? - kérdezte tovább a hang.

- Tíz, uram.

- Na, akkor alaposan elfenekellek, ha bejöttem - szólt a hang -, majd meglátod, te kis dologházi csirkefogó!

E barátságos ígéret után a hang füttyörészni kezdett.

Olivér rendkívül gyakran ment keresztül azon a műveleten, melyet a hang az elébb igen nyomtatékosan megígért neki, s ezért a leghalványabb kétsége sem volt afelől, hogy a hang

tulajdonosa, bárki legyen is, úri módon állni fogja a szavát. Reszkető kézzel tolta félre a reteszeket, és kinyitotta az ajtót.

Olivér néhány pillanatig körülnézett az utcán, mert azt hitte, hogy az ismeretlen ember, aki a kulcslyukon át beszélt hozzá, néhány lépést odébb sétált, hogy felmelegedjék. De nem látott senkit egy megtermett árvaházi fiún kívül, aki egy cölöpön ült a ház előtt. Vajas kenyeret evett. Zsebkéssel akkora darabokat vágott a kenyérből, amelyek éppen a szájába illettek, s amelyeket azután rendkívül ügyesen fogyasztott el.

- Bocsásson meg, uram - szólt végre Olivér, mivel mást nem látott -, ön kopogtatott?

- Én rúgtam - válaszolt a suhanc.

- Parancsol egy koporsót, uram? - érdeklődött ártatlanul Olivér.

A fiú szörnyű arcot vágott erre, és kijelentette, hogy hamarosan Olivérnek lesz szüksége koporsóra, ha ilyen tréfákat enged meg magának feljebbvalóival szemben.

- Ugye, nem tudod, hogy ki vagyok, te dologházi csibész? - kérdezte a fiú, és méltóságteljesen lemászott a cölöpről.

- Nem, uram.

- Én Noah Claypole úr vagyok - mondta a fiú -, te pedig az inasom vagy. Vedd le a fatáblákat az ablakokról, lusta csirkefogó! - Claypole úr ezzel belerúgott Olivérbe, majd méltóságteljesen bevonult az üzletbe, ami szép teljesítmény volt, mert nehéz méltóságteljes külsőt felvenni egy nagy fejű, apró szemű, esetlen és kifejezéstelen arcú suhancnak. Még nehezebb a feladat, ha a mondottakhoz még vörös orr és sárga rövidnadrág járul. Olivér leemelte az ablakokról a fatáblákat. Amint egy nehéz deszkalappal támolyogva indult a ház melletti kis udvarba, betört egy ablaktáblát. Noah megvigasztalta, hogy „megkapja majd a magáét”, aztán nagy kegyesen segített neki a cipekedésben. Nem sokkal ezután megjelent Sowerberry úr, őt pedig hamarosan Sowerberryné követte. Az ifjú úriember jóslata bevált, Olivér „megkapta a magáét”, aztán lekísérte a fiatalembert a reggelihez.

- Gyere közelebb a tűzhöz, Noah - mondta Charlotte. - Szép darab szalonnát tettem el neked az úr reggelijéből. Olivér, csukd be az ajtót Noah úr mögött, és add meg azt a pár falatot, amit odatettem a kenyértartó födőjére. Itt a teád, ott, azon a ládán, idd meg gyorsan, mert mindjárt szükség lesz rád a boltban. Megértetted?

- Megértetted, dologházi tacska? - mondta Noah Claypole.

- Ejnye már, Noah - szólt Charlotte -, igazán milyen furcsa vagy. Miért nem hagyod békében ezt a gyereket?

- Hagyjam békében? - mondta Noah. - Hiszen éppen ott van a bibi, hogy mindenki békében hagyja. Sem az anyja, sem az apja nem fog sohasem beleszólni a dolgába. Minden rokona békében hagyja. Ugye, Charlotte? Mi? Hehehe.

- Igazán milyen vicces vagy - szólt Charlotte harsány nevetéssel, melyhez Noah is csatlakozott. Utána mind a ketten megvetően néztek a szegény Twist Olivérre, aki dideregve ült a ládán, a szoba leghidegebb zugában, és azokat az állott ételmaradékokat ette, melyeket külön az ő számára tettek el.

Noah-t szintén közadakozásból nevelték fel, de nem volt árva gyerek, és nem is volt dologházban. Nem volt lelenc, családfáját egészen a szüleikig tudta visszavezetni, akik ott laktak a közelben. Anyja mosónő volt, apja pedig részeges, falábú obsitos, aki körülbelül két és fél penny nyugdíjat kapott. A környékbeli inasok sokáig csúfolták Noah-t az utcán; „bőrnadrá-

gos”, „szeretetházi” - kiabálták utána, és Noah ezt szó nélkül tűrte. Most azonban, hogy a sors egy névtelen árvát sodort az útjába, akire még a legnyomorultabbak is ujjal mutogathatnak, mindent rajta akart megtorolni. Mindenki eltűnődhetik ezen, ha kedve tartja. Kitűnik ebből, hogy milyen gyönyörű tud lenni az emberi természet, és hogy milyen gyakran fejlődnek ki ugyanazok az elragadó tulajdonságok a legelőkelőbb lordnál és a legpiszkosabb szeretetházi gyereknél.

Három-négy hete volt már Olivér a koporsókészítőnél, amikor egy este zárás után a kis bolt mögötti szobában együtt vacsorázott Sowerberry úr és felesége.

Sowerberry úr több alázatos pillantást vetett feleségére, majd megszólalt:

- Drágám - többet akart mondani, de Sowerberryné olyan barátságtalan pillantást vetett rá, hogy hirtelen elhallgatott.

- Tessék? - mondta az asszony élesen.

- Ó, semmi, drágám, semmi - mondta Sowerberry úr.

- Buta vagy - mondta az asszony.

- Egyáltalában nem, drágám - mondta alázatosan Sowerberry úr -, csak azt hittem, hogy nem akarsz meghallgatni. Csak azt akartam mondani...

- Nem érdekel, hogy mit akartál mondani - vágott közbe Sowerberryné -, hiszen én nem számítok. Kérlek, ne kérj tőlem tanácsot. Nem óhajtok beférközni titkaidba! - Sowerberryné baljóslatú, hisztérikus nevetéssel fejezte be szavait.

- De drágám - mondta Sowerberry úr -, csak tanácsot akarok tőled kérni.

- Nem, ne kérj tőlem tanácsot - mondta Sowerberryné duzzogó hangon -, kérj valaki mástól tanácsot - ezzel ismét hisztérikusan felnevetett, ami Sowerberry urat nagyon megijesztette. Igen elterjedt és bevált házasársi módszer ez, mely gyakran vezet eredményre. Sowerberryné arra kényszerítette Sowerberry urat, hogy különös kegyként könyörögjön azért, hogy elmondhassa azt, amire felesége kíváncsi volt. Rövid vita után, mely mindössze háromnegyed óra hosszat tartott, nagy kegyesen meg is adta neki az engedélyt.

- Csak a kis Twistről akarok veled beszélni, drágám - mondta Sowerberry úr -, ugye, nagyon jóképű kisfiú, drágám?

- Persze hogy jóképű, hiszen eleget eszik - jegyezte meg a hölgy.

- Olyan érdekes, bús arckifejezése van, kedvesem - mondta Sowerberry úr. - Kitűnő halottkísérő lenne.

Sowerberryné meglehetősen csodálkozással pillantott fel. Sowerberry észrevette a pillantást, s a derék asszonyság esetleges megjegyzését megelőzve, tovább folytatta:

- Nem azt akarom, hogy rendes halottkísérő legyen felnőttek mellett, hanem csak gyermekek mellé akarom használni. Újszerű volna: halottkísérő pontos arányban a halottal. Hidd el, hogy nagyszerű hatása volna.

Sowerberrynét, akinek jó ízlése volt temetési ügyekben, erősen megkapta az ötlet újszerűsége. Minthogy azonban az adott körülmények között ezt nem vallhatta be tekintélyének a csorbítása nélkül, mindössze csak azt kérdezte éles hangon férjétől, hogy ez a magától értetődő ötlet miért nem jutott előbb eszébe. Sowerberry úr e kérdést, igen helyesen, beleegyezésnek vette. Gyorsan elhatározták, hogy Olivért nyomban beavatják a mesterség titkaiba, és ezért a legelső alkalommal el fogja kísérni gazdáját hivatalos útján.

Erre hamarosan sor is került. Másnap, fél órával a reggeli után, Bumble úr jelent meg a boltban. Botját a pulthoz támasztotta, és levéltárcájából egy kis papírszeletet vett elő, melyet átnyújtott Sowerberry úrnak.

- Ahá - mondta a temetkezési vállalkozó, mialatt a cédulát jókedvűen átolvasta -, koporsó-rendelés, nemde?

- Először koporsót rendelünk, aztán temetést, az egyházközség költsége - felelte Bumble úr, s újra összekötözte a levéltárcáját, amely éppen olyan dagadt volt, mint ő maga.

- Bayton - mondta a koporsós, és felpillantott Bumble úrra -, sohasem hallottam ezt a nevet.

Bumble fejcsóválva válaszolt:

- Csökönyös emberek ezek, Sowerberry úr, nagyon csökönyös emberek, és még hozzá gógösek is.

- Gógösek, igazán? - kiáltott fel gúnyosan Sowerberry úr. - Ez aztán szép.

- Undorítóak - mondta az egyházfí -, derogáns emberek.

- Most az éjszaka hallottunk róluk először, és ezt is csak azért, mert egy asszony, aki egy házban lakik velük, elszaladt az egyházközségi bizottsághoz, hogy küldjék ki a kerületi orvost a beteg asszonyhoz. Az orvos nem volt otthon, vacsorázni ment, de inasa (igen ügyes fiú) mindjárt küldött nekik orvosságot egy kis cipőkenőcsös üvegben.

- Ez aztán kiszolgálás - jegyezte meg a koporsós.

- Bizony, remek kiszolgálás - felelte az egyházfí. - És mit gondol, mi lett érte a köszönet, mivel hálálták meg ezek a nagyzó alakok? Képzeld csak, a férj visszaüzent, hogy az orvosság nem felel meg a felesége betegségének, és ezért nem fogja bevenni... ezt meri üzeni, hogy a felesége nem fogja bevenni! Jó, erős, hatásos orvosság, nagyon jót tett annak a két ír napszámosnak meg annak a szénhordónak is, akiknek alig egy hete küldtünk belőle... teljesen ingyen, cipőkenőcsös üvegben... ez pedig egyszerűen visszaüzen, hogy a felesége nem veszi be, kérem.

Bumble úr annyira felháborodott ezen az elvetemültségen, hogy botjával dühösen rácsapott a pultra, és egészen belevörösödött.

- Nahát - szólt a koporsókészítő -, ilyet még nem hallottam!

- Bizony, ilyet nem is hallhatott - mondta az egyházfí. - Most azonban, hogy az asszony meghalt, el is kell temetni. Ez a teendőnk. És minél hamarabb temetjük el, annál jobb.

S azzal Bumble úr, hivatali felháborodottságának lázában, fordítva csapta fejébe a háromszögletű kalapot, és kidübörgött a boltból.

- Olyan dühös volt, Olivér, hogy elfelejtett irántad érdeklődni - mondta Sowerberry úr, s az egyházfí után nézett, aki már az utcán nyargalt.

- Igen, uram - válaszolta Olivér, aki az előbbi jelenet alatt gondosan elrejtőzött, mert már akkor is tetőtől talpig átjárta a remegés, ha csak eszébe jutott Bumble úr hangja. Pedig most nem volt szükség rá, hogy elbújjon Bumble úr elől, mert az egyházfí, akire a fehér mellényes úr jóslata nagy hatást tett, úgy találta, hogy mindaddig, amíg Olivér nem kapta meg hétéves inasszerződését a koporsókészítőtől, és amíg még attól kell tartania, hogy esetleg visszakerül az egyházközség nyakára, nem tanácsos róla beszélni.

- Nos - mondta Sowerberry úr, és feltette kalapját -, minél előbb végezzük el ezt a munkát, annál jobb. Noah, vigyázz a boltra, te pedig, Olivér, vedd a sapkádat, és gyere velem.

Olivér szót fogadott, és követte gazdáját hivatalos útján.

Egy darabig a város legforgalmasabb és legsűrűbben lakott részén haladtak, azután bekenyarázódtak egy keskeny és minden eddiginél szennyesebb és nyomorúságosabb utcába. Később megálltak, és keresni kezdték azt a házat, ahová igyekeztek. A házak mindkét soron magasak voltak. Nagyon régi házak voltak, és a legszegényebb néposztály lakott bennük. Ezt már elhanyagoltságukból is meg lehetett állapítani, anélkül, hogy meg kellett volna nézni azokat a rongyos, piszkos férfiakat és nőket, akik keresztbe tett karral, görnyedt háttal vánszorogtak itt is, ott is. Sok házban bolthelyiségek is akadtak, de üresen álltak, elhagyatva, beszögezett ablakokkal. Csak a felső emeleten laktak. Néhány beomlással fenyegető, roskatag, régi házat az utca felől földbe ásott, falnak támasztott hatalmas gerendákkal támogattak meg. De még ezeket a roskatag odúkat is menedékhelyül választották éjszakára egyes szerencsétlen hajléktalanok, legalábbis erre mutattak az ajtókat és ablakokat pótló deszkákon vágott lyukak, melyeken egy ember keresztülférhetett. Poshadt és szennyes volt ez az egész kutyao. Még a szanaszét heverő döglött patkányok is az éhhalál nyomait viselték magukon.

A nyitott kapun, mely előtt Olivér és gazdája megálltak, nem volt sem kopogtató, sem csengő. Ezért a koporsókészítő óvatosan tapogatózva hatolt be a sötét kapualjba. Szólt Olivérnek, hogy ne féljen, és menjen szorosan mellette. Így mentek fel az első emeletre. Mikor felértek, egy ajtóba botlottak, amelyet a koporsós öklével megdöngetett.

Tizenhárom-tizennégy éves kislány nyitott ajtót. A koporsókészítő, alighogy a szobába lépett, rögtön tudta, hogy helyben van. Olivér követte.

Nem volt tűz a szobában. Az üres kályha előtt mozdulatlanul gubbasztott egy ember. A hideg tűzhelyhez húzódva, egy alacsony széken öreg nő ült. A szoba másik sarkában néhány rongyos gyerek üldögélt, és egy kis fülkében, az ajtóval szemközt, a földön, ócska pokróccal letakarva feküdt valami. Olivér megborzongott, amikor odapillantott. Önkéntelenül is közelebb húzódott a gazdájához, mert, bár az a valami le volt takarva, érezte, hogy az csak a hulla lehet.

A férfi arca nagyon sovány és sápadt volt, szakálla és haja őszbe csavarodott, szeme véraláfutásos. Az öregasszony arca ráncos volt, két megmaradt foga kikandikált a szájából, szemei szúrósan csillogtak. Olivér sem az asszonyra, sem a férfira nem mert nézni. Nagyon emlékeztettek azokra a patkányokra, amelyeket odakint látott.

- Ne merészeljen odamenni hozzá - szólt a férfi, és vadul felemelkedett, amikor a temetési vállalkozó a fülke felé indult. - Ki innen! Ki innen, a mindenségedet, ha kedves az életed!

- Bolondság, jó ember - mondta a koporsós, aki hozzáédződött a nyomor minden formájához - , bolondság.

- Én csak annyit mondok - szólt a férfi ökölbe szorított kézzel, dühös lábdobbantással -, én csak annyit mondok, hogy nem engedem föld alá dugni. Ott sem tudna nyugodni. A kukacok kínoznák... megenni nem tudnák, mert annyira összeaszott.

A koporsókészítő erre a kitörésre nem válaszolt. Mérőszalagot vett elő a zsebéből, és egy pillanatra letérdelt a holttest mellé.

- Ó - mondta a férfi, könnyekre fakadt, és letérdelt a halott asszony lábához -, térdeletem köréje valamennyien, és hallgassatok rám. Azt mondom néktek, hogy éhen halt. Nem tudtam, hogy ilyen rossz állapotban van, amíg a betegség le nem vette a lábáról. És ekkor már csak csont és bőr volt. Nem volt itt se tűz, se gyertya, sötétben halt meg, sötétben. Még a gyermekei arcát sem láthatta, pedig hallottuk, amint a nevüket hörögte. Koldultam érte az utcán, és

bezártak miatta. Mikor kiszabadultam, már haldoklott. Még a vér is megdermedt az ereimben: halálra éhezették. Esküszöm az élő istenre, aki látta ezt. Halálra éhezették.

Mindkét kezével hajába markolt, nagyot ordított, majd végigvágódott a földön, szeme kimeredt, ajkát hab verte ki.

A megrémült gyermekek keservesen sírtak, de az öregasszony, aki mostanáig olyan nyugodtan ült alacsony székén, mintha semmit sem hallott volna, megfenyegette őket, mire elhallgattak. Aztán kioldotta a földön heverő férfi nyakkendőjét, majd a koporsókészítőhöz tipegett.

- Az én lányom volt - mondta, fejével a halott felé mutatva. Valami hülye vigyor ült ki az arcára, ami még borzalmasabb volt, mint maga a halál. - Uram isten, uram isten! Milyen furcsa, hogy én, aki szültem őt, és aki már meglett nő voltam akkor, még vígan élek, ő pedig ott fekszik mereven, hidegen. Uram isten, olyan ez, mint valami színház, én mondom, hogy olyan.

Mialatt a szerencsétlen teremtés borzalmas jókedvében így dűnnyögött és vihogott, a koporsókészítő megfordult, és távozni készült.

- Hé, hé! - mondta félhangosan az öregasszony. - Holnap temetik el, holnapután vagy ma este? Én terítettem ki, és sokat kell majd gyalogolnom. Küldjön nekem egy jó meleg köpönyeget, mert átkozottul hideg van. Kalácsra és borra is szükségünk volna, mielőtt elindulunk. Nem baj, küldhet kenyeret is, egy cipót és egy pohár vizet. Ugye; kapunk kenyeret, drága uram? - kérdezte mohón, és megragadta az ajtó felé igyekvő koporsókészítő kabátját.

- Igen, igen - mondta a temetkezési ember -, természetesen, amit csak akar.

Kiszabadította magát az öregasszony szorításából, és Olivért magával vonzólva kisietett.

Másnap (miután időközben a családot egy kis kenyérral és egy darab sajttal megsegítették, amit Bumble úr személyesen vitt el nekik) Olivér és gazdája visszatértek a nyomortanyára. Bumble úr már ott volt néhány dologházi lakóval, akik halottvivő minőségben jöttek. Az öreg nő és a férfi rongyai fölé ócska fekete köpenyt borítottak, a gyalulatlan koporsót leszögezték, vállukra vették, és kivitték az utcára.

- Na, most aztán alaposan szedje a lábát, néni - súgta Sowerberry az öregasszony fülébe -, egy kissé elkéstünk, és nem illik megvárakoztatni a papot. Gyerünk, gyerünk, emberek, olyan gyorsan, ahogy csak lehet.

E nógatásra a halottvivők gyors ütemben elindultak könnyű terhük alatt. A két gyászoló tőle telhetőleg lépést tartott velük. Bumble úr és Sowerberry gyorsan lépkedtek előttük. Olivér, akinek nem volt olyan hosszú lába, mint gazdájának, mellette futott.

De nem kellett annyira sietni, mint ahogy Sowerberry úr gondolta, mert amikor a templomot körülvevő kis temetőnek abba a sötét sarkába értek, ahol bogáncs burjánzott, és ahová az „ingyenhalottakat” szokták temetni, a lelkész még nem is volt ott, és a sekrestyés, aki a sekrestyében a tűz mellett ült, valószínűnek tartotta, hogy csak egy jó óra múlva érkezik meg. Letették tehát a sír szélére a koporsót. A két gyászoló türelmesen várakozott a sárban, a hideg, szitáló esőben. Néhány rongyos gyerek, akit a szertartás látványossága vonzott a temetőbe, nagy zajjal bújócskát játszott a sírkövek között, később pedig, a változatosság kedvéért, összevissza ugráltak a koporsón keresztül. Sowerberry és Bumble urak, mint a sekrestyés személyes barátai, a tűznél üldögéltek, és újságot olvastak.

Végre egy jó óra múlva Bumble úr, Sowerberry és a sekrestyés fölkerekedtek, és nagy sietve a sír felé igyekeztek. Hamarosan megjelent a lelkész. Menet közben vette fel a karinget. Bumble úr elvert néhány fiút, hogy a tekintély csorbíthatatlansága biztosítsa, a nagytiszteletű úr annyit

olvasott fel a temetési imából, amennyire négy perc alatt futotta, aztán karingét átadta a sekrestyésnek, és megint eltávozott.

- No, Bill - mondta Sowerberry a sírásónak -, hantolja fel!

A munka nem volt túlságosan nehéz, mert a sír már annyira tele volt, hogy a legfelső koporsó csak néhány lábnyira volt a föld színétől. A sírásó szaporán lapátolta a földet, aztán könnyedén letaposta, vállára vetette ásóját, és eltávozott. Az utcagyerekek követték, és hangosan zúgolódtak, hogy a mulatság csak ilyen rövid ideig tartott.

- No, jöjjön, jóember - mondta Bumble; és a férfi vállára ütött -, zárni akarják a temetőt.

A férfi, aki mostanáig mozdulatlanul állt a sír mellett, összerezzent, felkapta fejét, rábámult Bumble-re, néhány lépést tett, aztán ájultan összeesett. A bolond öregasszony oda se hederített, mert túlságosan lefoglalta a panaszkodás, hogy a koporsós visszavette tőle a fekete köpenyt. Egy kanna hideg vizet öntöttek az ájult emberre, s amikor magához tért, kivezették a temetőből, bezárták a kaput, és elszéledtek.

- No, Olivér - mondta hazafelé menet Sowerberry úr -, hogy tetszett?

- Köszönöm, tetszett, uram - válaszolta Olivér némi habozás után -, illetve nem valami nagyon.

- Majd megszokod, Olivér - mondta Sowerberry -, semmiség ez, fiam, ha az ember megszokta.

Olivér azon gondolkozott, vajon nagyon sokáig tartott-e, amíg Sowerberry úr megszokta, de aztán jobbnak látta, hogy ne kérdezze meg. Miközben a bolt felé haladtak, újból átgondolta mindazt, amit látott és hallott.

HATODIK FEJEZET

Olivér, akit Noah csúfolódásai felingerelnek, a tettek mezejére lép, és ezzel kissé mehökkenti ellenfeleit

Elmúlt a próbahónap, és Olivért szabályszerűen felvették inasnak.

Szép, egészségtelen idő járta. Ez üzleti szempontból annyit jelentett, hogy nagy kereslet volt koporsóban, s ennek következtében Olivér néhány hónap alatt alapos gyakorlatra tett szert. Sowerberry úr remek számításait minden reményt felülmúló siker koronázta. A legöregebb emberek sem tudtak visszaemlékezni nagyobb és gyilkolóbb kanyarójárványra. Sűrűn követék egymást a temetési menetek, amelyeken a kis Olivér haladt elől, térdig érő fekete kalapfátyollal, a város összes anyáinak leírhatatlan csodálkozására és megilletődésére. Olivér azonban a felnőtt-temetésekre is elkísérte gazdáját, hogy megszerezze azt a lelki nyugalmat és önuralmat, melyre a tökéletes temetkezési vállalkozónak szüksége van. Így azután sok példáját láthatta a lemondásnak, lelkierőnek és önuralomnak, mellyel egyes edzett szívű emberek megpróbáltatásaikat elviselték.

Például: ha Sowerberry úrnak valamilyen gazdag öregurat vagy hölgyet kellett eltemetnie, akit rengeteg unokaöcs és unokahúg vett körül. Ezek egészen vigasztalhatatlanok voltak a betegség ideje alatt, és még a legnagyobb nyilvánosság előtt sem tudtak bánatukon uralkodni, viszont a temetés után egészen jókedvűek és elégedettek voltak egymás között, s olyan elfogulatlanul és derűsen beszélgettek, mintha semmi szomorúság nem érte volna őket. Gyakran fordult elő az is, hogy férjek a lehető leghősiesebb nyugalommal viselték el feleségük halálát. A feleségek viszont gyászruhát öltöttek férjeik után, de nem szomorkodtak a bánatnak eme köntösében, hanem arra törekedtek, hogy mennél csinosabbak és bájosabbak legyenek benne. Általában meg lehetett figyelni, hogy azok az urak és hölgyek, akiken a szenvedélyes kétségbeesés lett úrrá a temetésen, hazafelé menet magukhoz tértek, és mire az uzsonnát bekebelezték, nyugalomuk teljesen helyreállott. Mindez igen kellemes és tanulságos látvány volt, és Olivér nagy csodálattal szemlélte.

Azt azonban nem állíthatom, hogy e jó emberek példája Olivért is lelki nyugalomra ösztökélte volna. Bár életrajzírója vagyok, nem állíthatom ezt teljes nyugalommal. Annyit határozottan mondhatok, hogy több hónapon át szelíden tűrte Noah Claypole uraskodását és gonoszságait, bár ez az ember most sokkal rosszabbul bánt vele, mint azelőtt. Féltékenykedni kezdett rá, amikor meglátta, hogy fekete botot és kalapfátyolt visel, míg neki, aki idősebb volt, be kellett érnie a prémes sapkával és a bőrnadrággal. Charlotte is rosszul bánt vele, csak azért, mert Noah sem cselekedett másképpen. Sowerberryné pedig azért volt ádáz ellensége, mert Sowerberry úr jóindulattal viseltetett iránta. Így azután a három ellenség és a rengeteg temetés között Olivér nem érezte magát olyan kellemesen, mint az az éhes disznó, melyet egyszer véletlenül bezártak egy sörfözde magtárába.

Most pedig elérkeztem Olivér történetének egy, igen fontos szakaszához. Olyan cselekedetet kell feljegyezni, mely jelentéktelennek látszik ugyan, de közvetve mégis lényeges változást okozott Olivér sorsában és helyzetében.

Egy szép napon, ebédidőben, Olivér és Noah lementek a konyhába, hogy egy kis ürücsontot lakmározzanak (másképp fontos, egészen silány nyakrész volt), amikor Charlotte-ot éppen kihívták. Az éhes és rosszindulatú Noah Claypole úgy vélte, hogy a várakozás rövid idejét legértékesebben úgy használhatja fel, ha felbosszantja és megkínózza a fiatal Twist Olivért.

Mindjárt hozzá is fogott ártatlan szórakozásához. Feltette lábát az abroszra, megcibálta Olivér haját, megcsavargatta füleit, „csúszómászó”-nak nevezte, és közölte azt a szándékát, hogy megjelenik majd felakasztásánál, bármikor következzen is be ez a kívánatos esemény. Egyéb hasonló kedvességekkel is elhalmozta, a rosszindulatú és nevetlen szeretetházi gyerekek módjára. Ezekkel a módszerekkel azonban nem érte el célját. Olivér nem fakadt sírva, és ezért rátért arra, amit sok, Noah-nál híresebb, nem túlságosan szellemes személyiség is meg szokott tenni, ha nagyon mulatságos akar lenni: személyeskedni kezdett.

- No, te dologházi csibész - mondta Noah -, hogy van az anyád?

- Meghalt - mondta Olivér -, ne beszéljen róla.

Olivér arca elvörösödött, gyorsan lélegzett, orra és ajka különösen reszketett, amit Claypole úr a sírás közvetlen előjelének tartott. Ebben a hitben tovább folytatta a támadást.

- Miben halt meg, te dologházi csibész? - kérdezte Noah.

- Megszakadt a szíve, ezt mondta az egyik öreg ápolónő - válaszolta Olivér, aki inkább önmagához beszélt. - El tudom képzelni, hogy milyen halála lehetett.

- Beee... eltörött a mécses, mi, te hülye - mondta Noah, mikor kibuggyant Olivér első könnye -, mit bõgsz?

- Nem maga miatt - mondta Olivér, és gyorsan letörölte könnyét -, nehogy azt higgye.

- Igazán nem éniattam? - mondta gúnyosan Noah.

- Nem, nem maga miatt - mondta élesen Olivér. - Most aztán elég. Ne beszéljen többet az anyámról, ha jót akar!

- Ha jót akarok! - kiáltotta Noah. - Micsoda? Ha jót akarok? Ne szemtelenkedj, te dologházi tacsókó! Ki volt az anyád, mi? Jóféle lehetett, a mindenségit! - Noah jelentősen bólintott, aztán menyinyire arcizmainak erejéből telt, felhúzta kis vörös orrát. - Tudod jól, te dologházi tacsókó - folytatta gúnyosan, tettetett szánalommal Noah, akit felbátorított Olivér hallgatása -, tudod jól, hogy ami elmúlt, elmúlt, hogy te nem tehetsz róla, és hogy nagyon sajnálunk téged, de azt is tudod, hogy az anyád közönséges rosszféle cafat volt.

- Mit mondott? - kérdezte Olivér gyorsan felpillantva.

- Közönséges rosszféle cafat, azt mondtam, te dologházi tacsókó - válaszolta Noah hűvösen -, és nagyon jó, hogy idejében meghalt, mert különben most a bridewelli börtönben ülhetne, vagy deportálták volna, vagy talán már fel is akasztották volna, ami a legvalószínűbb. Nem igaz?

Olivér elvörösödött a dühtől, feldöntötte a széket és az asztalt, torkon ragadta Noah-t, vad dühében addig szorongatta, amíg vacogni nem kezdtek a fogai, aztán összeszedve minden erejét, egyetlen ütéssel a földre terítette.

Egy másodperccel előbb Olivér még nyugodt, szelíd, megalázott teremtés volt, amilyenné a rossz bánásmód tette. De végre fellázadt benne valami, és halott anyjának durva megbántása felforralta vérét. Melle zihált, kiegyenesedett, szeme élénken csillogott. Mintha kicserélték volna. Szilaj tekintettel hajolt gyáva kínzója fölé, aki most lábai előtt fetrengett.

- Gyilkos! - hörögte Noah. - Charlotte! Sowerberryné! Az új fiú meggyilkol! Segítség! Segítség! Olivér megőrült! Charlotte!

Noah kiáltására Charlotte hangos és Sowerberryné még hangosabb sikolya válaszolt. Az előbbi az oldalajtón át rohant a konyhába, az utóbbi pedig a lépcsőfeljártnál állt meg, és addig nem ment le, amíg meg nem győződött arról, hogy életveszélyről nincs szó.

- Ó, te kis nyomorult! - üvöltötte Charlotte, és teljes erejével megragadta Olivért, tehát körülbelül úgy, mint egy erőteljes férfi. - Te kis hálátlan gyilkos, gaz szörnyeteg - mondta tagolva, és minden egyes szótagnál nekihazakodva nagyot ütött Olivérré. Az ütések egy-egy sikollyal kísérté, a többiek szórakoztatására.

Charlotte ökle nem volt könnyűnek mondható, de azért Sowerberryné, hogy még jobban siettesse Olivér haragjának lehűtését, maga is a konyhába rohant, és egyik kezével lefogta, másik kezével pedig összekarmolta arcát. A helyzet e kedvező alakulására Noah is feltápáskodott, és hátulról kezdte dögönyözni Olivért.

Ez a testgyakorlat túlságosan heves volt ahhoz, hogy sokáig tarthatott volna. Mikor kifáradtak, és nem tudták tovább cibálni és verni Olivért, magukkal cipelték a kiabáló, védekező, de meg nem félemlített gyermeket, s bezárták a pincébe. A művelet elvégzése után Sowerberryné egy székre rogyott, és sírva fakadt.

- Jaj, rosszul van - kiáltotta Charlotte -, Noah, drágám, hozz egy pohár vizet, siess!

- Jaj, Charlotte - mondta Sowerberryné, már amennyire lélegzet híján és a nyakába öntött hideg víz mellett beszélni tudott -, jaj, Charlotte, milyen szerencse, hogy nem ölt meg valamennyiünket az ágyunkban!

- Bizony, nagy szerencse - hangzott a felelet -, csak azt remélem, hogy ebből majd tanul az úr, és nem hoz ide többé ilyen szörnyű alakokat, akik valamennyien gyilkosnak és rablónak születtek. Szegény Noah! Bizony, asszonyom, ha egy perccel később érkezem...

- Szegény fiú - mondta Sowerberryné, és részvétellel pillantott a szeretetházi gyerekekre.

Noah, akinek Olivér körülbelül a legfelső mellénygombjáiáig ért, kifordított tenyerével dörzsölte a szemét az általános szánakozás közepette, és sikerült is nagy szipákolással néhány műkönnyet kisajtolnia.

- Mitévők legyünk? - mondta Sowerberryné. - Az úr nincs itthon, nincs férfi az egész házban. Ez a gyerek tíz perc alatt betöri az ajtót.

Ezt a lehetőséget igen valószínűvé tették azok az erőteljes rúgások, melyeket Olivér a vékony faajtóra mért.

- Jaj, jaj, drága asszonyom - mondta Charlotte -, azt hiszem, legjobb lesz, ha rendőrt hívunk.

- Vagy katonaságot - ajánlotta Claypole úr.

- Nem, nem - mondta Sowerberryné, akinek most eszébe jutott Olivér régi barátja. - Noah, azonnal szaladj el Bumble úrhoz, és mondd meg neki, hogy rögtön jöjjön ide. Egy percet se veszíts, hagyj itt a sapkádat. Útközben szoríts késpengét a szemed alá, az majd lelohasztja a daganatot.

Noah úgy elfutott, hogy felelni sem volt ideje. A járókelők körében meglehetősen feltűnést keltett a szeretetházi fiú, aki sapka nélkül, szemén késpengét szorongatva, hanyatt-homlok rohant.

HETEDIK FEJEZET

Olivér tovább makacskodik

Noah Claypole teljes erejéből futott, és lélegzetvételre sem állt meg, amíg el nem érte a dologház kapuját. Itt néhány pillanatra megállt, hogy begyakoroljon egy kis sírást, aztán hangosan kopogott az ajtón.

Olyan kétségbeesett arcot vágott, hogy a menhely öreg bennlakója, aki a kaput kinyitotta, és aki egyebet sem látott maga körül, mint kétségbeesett arcokat, most mégis ijedten hőkölt hátra.

- No, fiú, mi bajod? - kérdezte az öreg.

- Bumble úr, Bumble úr - bömbölte Noah jól színlelt réműlettel. Hangja olyan éles és izgatott volt, hogy a közelben tartózkodó Bumble úr még háromszögletű kalapját is elfelejtette feltenni, úgy rohant az udvarra. Ez rendkívül különös, figyelemre méltó dolog volt, és azt bizonyítja, hogy hirtelen erős benyomás hatása alatt még egy egyházi is elveszti néhány pillanatra önuralmát és méltóságát.

- Jaj, Bumble úr - kiáltott Noah -, Olivér, Olivér...

- Mi? Mi? - vágott közbe Bumble úr, és hideg szemében öröm villant. - Csak nem szökött meg, Noah? Csak nem szökött meg?

- Nem, uram, nem szökött meg, hanem kitört belőle a gabszág - mondta Noah -, először engem akart megölni, aztán Charlotte-ot, aztán a gazdasszonyt. Jaj, jaj, de fáj, jaj, szörnyű!

Görcsösen vonaglott, csavargatta testét, mint egy angolna. Ezzel azt adta értésére Bumble úrnak, hogy Twist Olivér vad és vérszomjas támadása következtében súlyos belső sérüléseket szenvedett, melyek most pokoli kínokat okoznak neki.

Amikor Noah látta, hogy közlése Bumble urat annyira elképesztette, hogy mozdulni sem tudott, még jobban emelni akarta a hatást, és tízszeres erővel kezdett jajgatni borzalmas sebei miatt. Amikor észrevette, hogy egy fehér mellényes úr megy át az udvaron, még kétségbeesettebben jajgatott, mert igen helyesen arra számított, hogy ezzel megragadja az említett úr figyelmét.

Az úr hamarosan fel is figyelt rá. Alig tett három lépést, amikor dühösen megfordult, és megkérdezte, hogy miért üvölt ez a semmirekellő tacskozó. Megkérdezte Bumble úrtól, miért nem folyomodik olyan rendszabályokhoz, melyek jogosulttá tennék ezt az ordítást.

- Ez a szegény fiú a szeretetházi iskolából való, uram - mondta Bumble -, majdnem meggyilkolták. A kis Twist akarta megölni.

- Isten uccse! - kiáltotta a fehér mellényes úr. - Tudtam! Kezdetől fogva az a különös előérzetem volt, hogy ez az elvetemült kis gazfickó egyszer még lógni fog.

- A szolgálólányt is meg akarta ölni, uram - mondta Bumble úr hamuszínűre vált arccal.

- És a gazdasszonyát is - fűzte hozzá Claypole úr.

- És a gazdáját is... ugye, ezt is mondta, Noah? - szólt Bumble úr.

- Nem, ő nincs otthon, különben őt is megölte volna. Mondta, hogy meg akarja ölni.

- Úgy! Ő maga mondta, hogy meg akarja ölni? - érdeklődött a fehér mellényes úr.

- Igenis, kérem - mondta Noah -, és kérem szépen, Sowerberryné szeretné, ha Bumble úr ráérne, és át tudna jönni, hogy megkorbácsolja Olivért, mert Sowerberry úr nincs otthon.

- Természetesen, fiam, természetesen - mondta jóságos mosollyal a fehér mellényes úr, és megveregette Noah fejét, mely körülbelül három hüvelykkel magasabb volt, mint az övé. - Derék fiú vagy, nagyon derék fiú. Itt van egy penny, nesze. Bumble, azonnal menjen át Sowerberryékhez, vigye magával a botját, és cselekedjék belátása szerint. Ne sajnálja, Bumble.

- Nem fogom sajnálni, uram - válaszolt az egyházi, és megigazgatta a botja végére csavart szíjat, mely hivatalos fenytetés céljából volt odaszerezve.

- Sowerberrynek is mondja meg, hogy ő se sajnálja. Korbács és bot nélkül soha semmire se fognak menni ezzel a kölyökkel - vélte a fehér mellényes úr.

- Gondom lesz rá, uram - mondta az egyházi, s fogta a botját, fejébe csapta a háromszögletű kalapját, és Noah Claypole társaságában sietve megindult a temetkezési vállalkozó boltja felé.

A helyzet itt nem javult azóta. Sowerberry úr még nem érkezett haza, és Olivér változatlan erővel rugdosta a pinceajtót. Sowerberryné és Charlotte olyan nyugtalanítóan számoltak be Olivér vadságáról, hogy Bumble úr tanácsosnak tartotta tárgyalásokat kezdeni, mielőtt kinyitná az ajtót. Ebből a célból nagyot rúgott az ajtóba, aztán a kulcslyukhoz illesztve száját, mély, komoly hangon meg szólalt:

- Olivér!

- Engedjen ki! - kiáltotta belülről Olivér.

- Megismered a hangomat, Olivér?

- Igen.

- Nem félsz, te kölyök, nem reszketsz a hangomtól? - mondta Bumble úr.

- Nem - mondta bátran Olivér.

Ez a nem várt és szokatlan felelet nagyon meghökkentette Bumble urat. Hátralépett, kihúzta magát, és néma döbbenettel nézett a körülötte álló három személyre.

- Azt hiszem, Bumble úr, hogy ez megőrült - mondta Sowerberryné. - Épeszű gyerek nem merne így beszélni önnel.

- Nem az örülség teszi ezt, asszonyom - mondta néhány percnyi töprengés után Bumble úr -, hanem a hús.

- Micsoda? - kérdezte Sowerberryné.

- A hús, asszonyom, a hús - ismételte Bumble úr komor nyomatékkal -, önök túltáplálták ezt a gyermeket. Ezzel olyan szellemet neveltek belé, mely nem illő az ő helyzetéhez. Ezt különben a tanács tagjai is megerősíthetik, akik nagyon tapasztalt emberek. Mert, kérem, hogy jönnek hozzá a közjótékonyági ingyenélők, hogy lelkük és szellemük is legyen? Elégedjenek meg azzal, ha megengedjük, hogy a testük életben maradjon. Ha ön, asszonyom, zabkásán tartotta volna ezt a gyereket, akkor ilyesmi sohasem fordult volna elő.

- Jaj, jaj - mondta Sowerberryné ájtatosan, a mennyezet felé emelve szemét -, ez a bőkezűség jutalma.

Sowerberryné bőkezűsége Olivér iránt abban állott, hogy pazarul rendelkezésére bocsátotta a szennyes ételhulladékokat, amelyeket senki sem akart megenni. Ezért aztán nagy alázatosság

és megadás kellett ahhoz, hogy eltűrje Bumble úr súlyos vádját, melyben ő - legyünk igazságosak - szóban, tettben és gondolatban egyaránt ártatlan volt.

- Bizony - mondta Bumble úr, amikor a hölgy ismét a földre nézett -, most már nem tehetünk egyebet, mint hogy egy-két napra a pincében hagyják, amíg egy kicsit kiéhezik. Aztán engedjék ki, és egész inaskodása alatt tartsák zabkásán. Nagyon rossz családból származik. Ingerlékeny természetet örökölt. Az orvos és az ápolónő mesélték, hogy az anyja olyan nehézségeken keresztül, olyan fájdalmakkal vonszolta magát ide, amelyekbe már hetekkel előbb belehalt volna minden tisztességes, jóra való asszony.

Amikor Bumble úr idáig jutott, Olivér, aki csak annyit hallott, hogy megint az anyjáról beszélnek, újból elkezdte a rugdosást, mégpedig olyan erősen, hogy dübörgése minden más hangot elnyomott. Ebben a pillanatban érkezett haza Sowerberry úr. Olivér bűnét a hölgyek erősen kiszínezve ismertették előtte, hogy haragját felébresszék. Sowerberry nyomban kinyitotta a pinceajtót, és nyakánál fogva előrántotta a lázadó inast.

Olivér ruhája elszakadt dulakodás közben, arca tele volt zúzódásokkal és karmolásokkal, haja ziláltnan lógott homlokába. De arca még lángolt a haragtól, és amikor börtönéből előhúzták, vakmerően, minden félelem nélkül, vadul szembenézett Noah-val.

- No, te aztán derék fickó vagy - mondta Sowerberry úr, s jól megrázta Olivért, majd pofon vágta.

- Az anyámat gyalázta - mondta Olivér.

- Hát aztán, te hálátlan kutya - mondta Sowerberryné -, megérdemelte az anyád! Még különbet is érdemelne.

- Nem érdemelte meg - mondta Olivér.

- De igen - mondta Sowerberryné.

- Hazugság! - mondta Olivér.

Sowerberryné sírva fakadt.

Ez a könnyzáró elhatározásra kényszerítette Sowerberry urat. Ha egy pillanatig is habozott volna, hogy Olivért szigorúan megbüntesse, akkor - ezt minden tapasztalt olvasó beláthatja - a házasság hagyományai alapján durva, állati, elvetemült férjnek, dúvadnak, hitvány himpellérnek bélyegezték volna, és még más címekkel is illették volna, melyeket helyszűke miatt nem sorolhatunk fel. Hogy igazságosak legyünk vele szemben, el kell ismernünk; hogy, már amennyire hatalmában volt (tehát igen szűk keretek között), jóindulattal viseltetett a fiú iránt; lehet, hogy azért, mert a felesége nem szerette. A könnyzáró azonban parancsolóan megszabta teendőit. Úgy elverte Olivért, hogy még Sowerberryné is kielégítőnek találta, és Bumble úr botjára (melynek használatba vétele ezután következett) már nem is volt tulajdonképpen szükség. Ezután Olivért bezárták a konyhafülkébe, egy korsó vízzel és egy darab kenyérrel. Este Sowerberryné az ajtó előtt néhány nem túlságosan hízelgő célzást tett Olivér anyjára, majd kinyitotta az ajtót, s Noah és Charlotte gúnyos ujjmutogatásai mellett felkergette a gyermeket nyomorúságos ágyába.

Csak most, hogy egyedül maradt a szomorú bolt csendjében, Olivér csak most kezdte szabadjára engedni érzéseit, melyeket a nap eseményei természetesen felkeltettek benne. A csúfolódásokat megvető pillantással intézte el, a verést zokszó nélkül tűrte, mert olyan büszkeség volt szívében, hogy akkor se mukkant volna meg, ha elevenen megégetik. De most, hogy senki sem láthatta és hallhatta, térdre borult a padlón. Kezébe temette arcát, és olyan keserves

könnyekre fakadt, milyen keservesen még kevés hozzá hasonló apró gyerek sírt, amióta világ a világ.

Olivér hosszú időn át mozdulatlanul maradt ebben a helyzetben. A gyertya már csaknem tövig égett, amikor Olivér felállt. Óvatosan körülnézett, feszülten hallgatózott, aztán halkán félretolta az ajtórekeszeket, és kitekintett.

Hideg, sötét, szélcsendes éjszaka volt. Úgy érezte, mintha a csillagok most távolabb volnának a földtől, mint valaha. A fák kísérteties sötét árnyai meg sem moccantak a földön. Ismét becsukta az ajtót. A maradék gyertya fénye mellett batyuba kötötte szerény motyóját, aztán leült a padra, és úgy várta a reggelt.

Amikor az első fénysugár keresztülhatolt az ablaktáblák résein, Olivér felállt, és újból félretolta az ajtórekeszt. Félénk pillantás - másodpercnyi habozás -, aztán betette maga mögött az ajtót. Kint volt az utcán.

Jobbra nézett, balra nézett, nem tudta, merre szökjön. Emlékezett rá, hogy a szekerek a dombra szoktak felkapaszkodni. Ő is arra indult. Keresztülvágott a földeken, elérte az ösvényt, hamarosan az országútra jutott, és gyorsan továbbsietett.

Olivér jól emlékezett: ugyanezen az ösvényen tipegett Bumble úr mellett, amikor a tanyáról elvitték a dologházba. Útja a majorság mellett vezetett. Szíve erősen dobogni kezdett, amikor erre gondolt, és már-már visszafordult. Ezzel azonban sok időt veszített volna, és különben sem kellett attól tartania, hogy észreveszik, mert még nagyon korán volt. Ezért továbbhaladt.

Elérkezett a házhoz. A jelek szerint senki sem volt még fenn ilyen korán reggel. Olivér megállt, és bekukucskált a kertbe. Az egyik kis virágágyban egy gyerek gyomlálgatott. Egy pillanatra abbahagyta munkáját, és felemelte sápadt arcát. Olivér megismerte egyik régi társát. Örült, hogy láthatja, mielőtt elmegy, mert a gyermek, bár fiatalabb volt, mint ő, barátja és játszótársa volt. Együtt verték, éhezették és zárták be őket sokszor.

- Pszt, Dick! - mondta Olivér, mikor a gyermek a kapuhoz futott, és vékony karjait kidugta a rácsokon. - Fent vannak már?

- Csak én - mondta a gyermek.

- Ne mondd meg, Dick, hogy láttál engem - mondta Olivér -, megszököm. Vernek és bánatnak, Dick, most szerencsét próbálok. Nem tudom még, hogy hol. Milyen sápadt vagy!

- Hallottam, amint az orvos azt mondta, hogy meg fogok halni - mondta szomorú mosollyal a gyermek -, örülök, hogy látlak, de siess tovább!

- Igen, csak el akartam búcsúzni tőled - mondta Olivér. - Találkozunk még, biztosan tudom. Meg fogsz gyógyulni, és boldog leszel.

- Remélem - mondta a gyermek -, de majd csak ha meghaltam. Az orvosnak biztosan igaza volt, mert tudod, Olivér, olyan sokat álmodom a mennyországról meg az angyalokról meg jószágos arcokról, amilyeneket sose látok, ha ébren vagyok. Csókolj meg - mondta a gyermek, felkapaszkodott az alacsony kapura, és kis karjaival körülfonta Olivér nyakát. - Isten veled, édes barátom, áldjon isten!

Ez az áldás csak egy kisgyermek ajkáról jött, de mégis ez volt az első, melyet valaha Olivérre mondtak. Hosszú, viszontagságos, küzdelmes életének szenvedései között sohasem felejtette el.

NYOLCADIK FEJEZET

Olivér Londonba vándorol. Útközben egy különös ifjú úriemberrel találkozik

Nyolc óra volt már, amikor Olivér odaért a forgókereszthez, ahol a gyalogösvény beletorkolt az országútba. Bár majdnem öt mérföldnyire jutott a várostól, mégis szaladt, és időnként bozótokba húzódott, egészen délig. Attól félt, hogy üldözik, és el találják fogni. Délben leült egy mérföldköre, és csak most kezdett azon töprengeni, hogy hova menjen, és mihez fogjon.

A mérföldkö, melyen ült, nagy betűkkel mutatta, hogy Londontól éppen hetven mérföldnyire van. Ez a név új ötletet adott a gyermeknek. London! Óriási város! Senki, még Bumble úr sem fogja ott megtalálni. A dologházban gyakran hallotta, amint az öregek mesélték, hogy Londonban vállalkozó szellemű fiúknak nem kell nélkülözniük, mert e hatalmas városban olyan megélhetési lehetőségek vannak, amelyekről a falusiaknak sejtelmük sincs. Ez a hely igazán a hontalan gyermeknek való, akinek különben az úton kellene elpusztulnia, segítség híján.

Így gondolkozott Olivér, azután talpra ugrott, és újból nekiindult.

Teljes négy mérfölddel csökkentette a távolságot közte és London között, és csak ekkor jutott eszébe, hogy mekkora utat kell még megtennie, amíg elérheti célját. Ekkor meglasztotta lépteit, és azon törte a fejét, hogyan juthatna Londonba. Egy darab száraz kenyér, egy durva szövésű ing, két pár foltozott harisnya volt a batyujában, zsebében pedig egy penny, melyet Sowerberry úr ajándékozott neki egy temetés után, ahol különösen kitüntette magát. „A tiszta ing kellemes dolog - gondolta -, a két pár foltozott harisnya is és a penny is. De mindez nem sokat segít, ha hatvanöt mérföldnyi utat akarok megtenni télidőben.” Olivér azonban, mint a legtöbb ember, csak a nehézségeivel tudott számot vetni, de hogy miként tudná legyőzni ezeket a nehézségeket, arról már fogalma sem volt. Sokáig töprengett hát hasztalanul.

Végül batyuját átvette egyik válláról a másikra, és továbbporoszkált.

Olivér húsz mérföldet tett meg aznap, s egész idő alatt nem evett egyebet, mint a száraz kenyeret és néhány korty vizet, amit az útmenti kunyhók ajtajában kért. Mikor az éj leszállt, egy mezőre ment, szénaboglya alá húzódott, és elhatározta, hogy ott tölti az éjszakát. Kezdetben félt, mert a szél félelmesen üvöltött a kopár mezőn. Fázott, éhes volt és elhagyatottabb, mint valaha. Szerencsére nagyon elfáradt, és így hamarosan elaludt.

Másnap reggel fázva, meggémberedett tagokkal ébredt. Olyan éhes volt, hogy a pennyt a legelső faluban kénytelen volt kiadni kenyérre. Ezen a napon csak tizenkét mérföldet tett meg estig. Lába kisebesedett, és annyira elgyengült, hogy lábszára állandóan reszketett. A hideg, nyirkos levegőn töltött második éjszaka még jobban megviselte, úgyhogy reggel már csak alig vánszorgott.

Meredek domb tövében várt a postakocsira. A kocsi külső részében ülő utasoktól alamizsnát kért, de csak kevesen figyeltek rá, és ezek is azt mondták, várjon, amíg felérnek a domb tetejére, akkor aztán majd meglátják, milyen messzire tud szaladni egy fél pennyért. Szegény Olivér egy darabig igyekezett lépést tartani a kocsival, de hiába, hiszen nagyon fáradt volt, és fájt a lába. Az utasok ezt látva, a fél pennyt visszatették a zsebükbe, és Olivért lusta kutyának nevezték, aki nem érdemel semmit. A kocsi pedig továbbzörgött, hatalmas porfelleggel a nyomában.

Egyes falvakban nagy, festett táblák intettek mindenkit, hogy a környéken fogházbüntetés terhe alatt tilos a koldulás. Ettől Olivér annyira megijedt, hogy lábát nyakába szedve inalt el a községből.

Más helyeken a kocsmaudvarban telepedett le, és szomorúan nézett a járókelőkre. Ez a kísérlet rendesen úgy végződött, hogy a kocsmárosné rászólt valamelyik ácsorgó postakocsisra, kergesse el az idegen fiút, aki valószínűleg azért jött, hogy lopjon. Ha majorságokba ment koldulni, tíz közül kilenc esetben megfenyegették, hogy ráuszítják a kutyát. Ha pedig valamelyik boltba merészkedett be, azzal fenyegették, hogy az egyházi kezére adják. Erre a fenyegetésre Olivér egyszerre a gyomrában érezte a szívét - melleleg megjegyezve, hosszabb idő óta ez volt az egyetlen, amit ott érzett.

Ha egy jószívű vámőr és derék öreg felesége nem segít rajta, akkor Olivér kínlódása is olyan véget ért volna, mint anyjéé: biztosan holtan esett volna össze az országúton. De a vámőr kenyérral és sajttal vendégelte meg, az öregasszony pedig, akinek hajótörött unokája valahol a világ túlsó végén bolyongott, megsajnálta a szegény árvát, és tőle telhetőleg segített rajta. Szelíd, jóságos szavai és részvevő könnyei mélyebb nyomot hagytak Olivér lelkében, mint a szenvedések, amiken eddig keresztülment.

Szülővárosából való szökésének hetedik napján, kora reggel bevánszorgott egy Barnet nevű kisvárosba. A zsalugáterek be voltak téve, az utca kihalt, egyetlen ember sem volt még talpon. A nap most kelt fel csodálatos pompájával, de a fény csak arra volt jó, hogy megmutassa a fiúnak, milyen egyedül van. Vértől lábbal, porosan, piszkosan ült le egy küszöbre.

Lassanként kinyitogatták a zsalukat, felhúzták a vászonrolókat, és az utca benépesült. Néhány járókelő pár pillanatra megállt Olivér mellett, ránézett, aztán továbbsietett. Senki sem adott neki semmit, senki sem érdeklődött, hogy került ide. Nem mert koldulni, csendben ült.

Jó darabig gubbasztott a küszöbön. Csodálkozással látta, hogy mennyi kocsmá van ebben a városban (Barnet minden második házában kocsmá volt), szórakozottan nézett a tovarobogó postakocsik után, és arra gondolt, milyen furcsa, hogy ezek néhány óra alatt megteszik azt az utat, melyet ő egy egész hét alatt járt be, végsőkéig feszítve korához képest nagy bátorságát és kitartását. Hirtelen egy fiúra lett figyelmes, aki néhány perccel előbb már hanyagul elsétált előtte, s most újból visszajött, és komolyan nézett rá a túlsó oldalról.

Eleinte nem sokat törődött vele, a fiú azonban olyan sokáig nézte, mereven, hogy Olivér végül is rávetette tekintetét. A fiú erre átjött, egészen közel lépett hozzá, és így szólt:

- No, komám, mi újság?

Az érdeklődő körülbelül annyi idős lehetett, mint ő. Olivér még sohasem látott ilyen furcsa külsejű fiút. Pizse orra, alacsony homloka, elég közönséges és példátlanul piszkos arca volt, de modora és mozgása mégis olyan, mint egy felnőtt emberé. Korához képest kicsiny volt, kissé ó-lábú. Apró szeme szúrós és csúnya volt. Kalapját félreecsapta, úgyhogy minden pillanatban leeséssel fenyegetett. Valószínűleg le is esett volna, ha gazdája minduntalan helyre nem billenti egy fejmozdulattal. Felnőttnek való kabátot viselt, mely csaknem a sarkát verte. A kabát ujját erősen fel kellett gyűrnie, hogy keze szabadon maradjon. A felszabadított kezeket aztán bársonynadrágja zsebébe dugta. Nem volt magasabb négy és fél lábnál, de olyan magabiztosan és délcegen állt ott, mint egy ifjú világfi.

- No, komám, mi újság? - kérdezte a különös úriember.

- Nagyon éhes és fáradt vagyok - felelte Olivér könnyes szemmel. - Nagy utat tettem meg. Hét napja gyaloglok.

- Hét napig gyalogolni - mondta a reményteljes ifjú. - Persze, persze, valószínűleg meglógtál... Úgy látszik, azt sem tudod, mit jelent meglógni, édes egy komám.

Olivér szelíden azt felelte, hogy tudomása szerint az lóg, akit felakasztottak.

- Hű, de zöldfülű vagy! - kiáltotta a reményteljes ifjú. - Meglógni annyi, mint megszökni. Szanatórium elől lógtál meg?

- Miféle sanatóriumról beszél?

- Olyanról, ahol vasráccsal és bilincssel gyógyítanak. No de mindegy, kopog a szemed az éhségtől, látom. Én is le vagyok égve, csak egy shillingem van, de azért amennyire tőlem telik, gavallér vagyok. Na, tápázkodj fel, gyerünk, gyerünk!

Talpra segítette Olivért, aztán a közeli vegyeskereskedésbe vitte, ahol egy darab sonkát és kenyeret vett neki. Különös, szellemes ötlettel óvták meg a sonkát a portól és pizsoktól: lyukat vájtak a kenyérbe, és a kiszedett bél helyébe gyömszökték a sonkát. A reményteljes ifjú hóna alá kapta a kenyeret, és bevitte Olivért egy kis kocsmába. A sötét mögötti helyiségbe vezette. A rejtélyes ifjú egy korsó sört hozatott. Olivér új barátjának biztatására nekiesett az ételnek, hosszan és jóízűen lakmározott. Ezalatt a furcsa fiú nagy érdeklődéssel nézte.

- Szóval Londonba mégy? - kérdezte az idegen fiú, mikor Olivér befejezte az evést.

- Igen.

- Szállásod van?

- Nincs.

- Hát pénzed?

- Az sincs.

A reményteljes ifjú füttyentett, és amennyire hosszú kabátujja engedte, ismét zsebre dugta kezét.

- Londonban lakol? - kérdezte Olivér.

- Igen, már amikor otthon vagyok - válaszolta a fiú. - Élénk a gyanúm, hogy ma este szeretnél valahol lefeküdni.

- Bizony - felelte Olivér -, amióta megszöktem, nem aludtam fedél alatt.

- Efelől ne legyen gondod - mondta a reményteljes ifjú -, nekem is Londonban kell lennem ma estére. Tudok ott egy tiszteletre méltó öregurat, aki ingyen ad szállást... de csak akkor, ha valamely ismerős úr bemutat neki. Hogy engem ismer-e? Háhá, szépen nem ismer! Majd éppen engem nem ismer!

Az ifjú úriember mosolygott, és ezzel sejtette, hogy utolsó mondatában enyhe gúny van. Ezután kihömpintette sörét.

Olyan kecses volt ez a váratlan szállásajánlat, hogy Olivér nem tudott ellenállni, különösen mivel a másik azzal is biztatta, hogy a szóban forgó öregúr haladéktalanul megfelelő munkáról is fog gondoskodni számára. A beszélgetés ettől kezdve barátságosabb és bizalmasabb lett. Olivér megtudta, hogy barátjának neve Jack Dawkins, és hogy különös kedveltje és pártfogoltja a szóban forgó idősebb úrnak.

Dawkins úr külseje nem volt valami jó ajánlás pártfogójának gondosságát és figyelmességét illetően. Minthogy azonban az ifjú beszédmódja kissé hebehurgya és feslett volt, és mivel bevallotta, hogy bizalmas baráti körben őt általában „agyafürt vagánynak” nevezik, Olivér arra

a következtetésre jutott, hogy az ifjú, úgy látszik, kissé züllött és könnyelmű, s ezért lepergnek róla idős pártfogójának erkölcsi tanításai. Ezért titokban elhatározta, hogy igyekszik mennél hamarabb kiérdekelni az öregúr jó véleményét, és ha a „Vagány” javíthatatlannak mutatkozik - ami erősen gyanítható -, hamarosan lemond megtisztelő barátságáról.

Mint hogy Jack Dawkins nem óhajtott alkonyat előtt Londonba érni, körülbelül tizenegy óra volt, mire az islingtoni vámhoz értek. Bekanyarodtak a St. John's Roadra, keresztülmentek a Sadlers Wells színházhoz vezető kis utcán, az Exmouth Streeten és a Coppice Row-n, átvágtak egy kis udvaron a dologház mellett, végimentek azon a híres területen, melyet valamikor Hockley-in-the-Hole-nak neveztek. Onnét a Little Saffron Hillbe, majd végül a Great Saffron Hillbe jutottak. Ezen az utcán a Vagány feltűnően gyorsan siklott végig, és figyelmeztette Olivért, hogy szorosan mögötte haladjon.

Bár Olivérnek éppen eléggé kellett figyelnie, hogy ne veszítse szem elől vezetőjét, mégis néhány gyors pillantást vetett az utca két oldalára. Sohasem látott még ennél szennyesebb és nyomorúságosabb helyet. Az utca rendkívül szűk és sáros volt, a levegő sűrű a bűztől. Sok apró bolt volt az utcában, de az egyetlen árucikk, úgy látszik, a gyerek volt itt. Rengeteg gyerek nyüzsgött, járkált ki és be az ajtókon, és sikoltozott még ebben a késői órában is. A nyomornak ebben a birodalmában, úgy látszik, csak a kocsák virágoztak. A főutcáról kisebb-nagyobb árkádok utak és udvarok nyíltak. Ezeket túl kis házcsoportok látszottak, melyek előtt részeg férfiak és nők valóságosan a sárban hemperegtek. Egyes ajtók mögöl öles, rossz képű fickók léptek elő óvatosan. Láthatóan nem a legártatlanabb dologban sántikáltak.

Olivér már-már arra gondolt, hogy nem volna-e a legjobb, ha meglépne, amikor elérték a domb alját. Vezetője karon ragadta, és már a Field Lane közelében belökte egy ház ajtaján. Behúzta magával a folyosóra, aztán elrekeszelte az ajtót.

- Hé, mi az? - kiáltotta alulról egy hang, a Vagány füttyentésére válaszolva.

- Szilva és kása - hangzott a válasz.

Ez, úgy látszik, jelszó volt, és azt mutatta, hogy minden rendben van. A folyosó végében halvány gyertyafény tünt fel, és a konyhába vezető régi, töredezett lépcső rozoga korlátja fölött egy férfiarc bukkant föl.

- Ketten vagytok? - mondta a férfi, előrenyújtotta gyertyáját, és kezéből ellenzót formált szeme fölé. - Ki az a másik?

- Új fiú - mondta Jack Dawkins, és előretolta Olivért.

- Honnan jön?

- Vidékről. Fagin fent van?

- Igen, a zsebkendőket válogatja. Eredjetek fel.

A gyertyafény és az arc egy pillanat alatt eltűnt.

Olivér fél kézzel tapogatózva, fél kézzel pedig társába kapaszkodva botorkált fel a sötét, roskatag lépcsőn. A másik könnyedén szaladt fel, annak jeléül, hogy jól ismeri itt a járást. Odafent kinyitotta egy udvari szoba ajtaját, és maga után húzta Olivért.

A szoba fala és padlója egészen fekete volt az időtől és a piszoktól. A tűzhely előtt rozoga asztal, rajta sörösüveg szájába dugott gyertya, két-három bádogganna, kenyér, vaj és egy tányér. A tűzön serpenyőben, amely kötélén lógott alá a széles kéménynyílásból, néhány hurka sült. Villával a kezében, egy egész öreg, töpörödött zsidó hajolt a hurka fölé. Gonosz, visszataszító arcát dús, vörös haja félig eltakarta. Zsírfortos flanell hálóköntös volt rajta, nyaka

csupasz volt. Figyelmét a hurkák és egy ruhaakasztó között osztotta meg, amelyen rengeteg selyem zsebkendő lógott. A padlón egymás mellett néhány szalmazsák hevert. Az asztal körül négy vagy öt fiú ült, egyik sem lehetett idősebb a Vagánynál. Hosszú szárú agyagpipát szívtak, és a meglett emberek mozdulataival poharaztak. Mindnyájan barátjuk köré sereglettek, aki néhány szót súgott az öreg fülébe, aztán megfordultak, és Olivérre vigyorogtak. Ezt tette az öreg is, villával a kezében.

- Fagin, ez itt a barátom, Twist Olivér - mondta Jack Dawkins.

Az öreg vigyorgott, mélyen meghajolt Olivér előtt, aztán megfogta kezét, és azt mondta: remélhetőleg közelebről is meg fogja ismerni. Erre azután a pipázó ifjak is sorra rázták a kezét, főleg azt, melyben kis batyuját fogta. Az egyik buzgón elvette a sapkáját, és felakasztotta, a másik odáig ment a figyelmességben; hogy Olivér zsebébe nyúlt, gondolván, hogy Olivér talán fáradt, és nem akar a zseb kiürítésével bajlódni. Ez az előzékenység valószínűleg még sokkal tovább is ment volna, ha az öreg Fagin nem koppint szaporán fejükre és vállukra a villával.

- Igazán nagyon örülünk a szerencsének, Olivér - mondta Fagin. - Vagány; vedd le a hurkát a tűzről, és húzz egy hordót a tűz mellé Olivérnek. A zsebkendőket nézed, drágám? Akad itt egy csomó, mi? Éppen most válogattuk ki, hogy mit adjunk mosásba... csupán erről van szó, hehehe.

Ezt a megjegyzést a jókedvű öregúr reményteljes tanítványai harsány röhögéssel jutalmazták, aztán vacsorához ültek.

Olivér megette a maga adagját. Fagin forró gint és vizet töltött a poharába, közölte vele, hogy azonnal meg kell innia, mert a többiek is várnak a pohárra. Olivér teljesítette a kívánságot. Utána azt érezte, hogy gyengéden felemelik, és az egyik szalmazsákra teszik. Egy pillanat múlva mély álomba merült.

KILENCEDIK FEJEZET

Újabb részletek a kedves öregúr és nagy reményű tanítványainak dolgairól

Olivér másnap későn ébredt hosszú, egészséges álmából. A szobában csak az öreg Fagin tartózkodott, aki reggelire kávéfőzőt főzött egy edényben. Halkan füttyörészett, miközben vas-kanállal kevergette a folyadékot. Időnként, ha alulról a legkisebb zajt hallotta, abbahagyta a füttyülést, aztán megnyugodott, s tovább füttyült.

Olivér már nem aludt, de még nem is volt egészen ébren. Van egy bizonyos ködös állapot az álom és ébrenlét között, amikor csak homályosan sejtjük, hogy mi van körülöttünk. Ilyenkor félig nyitott szemmel öt perc alatt többet álmodunk, mint öt éjszakán át, amikor teljesen csukott szemmel, teljes öntudatlanságban fekszünk. Ilyenkor a halandó elég tisztán látja, hogy mi megy végbe lelkében, mely a testtől felszabadultan, hatalmas erővel szökken fel a földről, és száguld időn és téren keresztül.

Olivér is éppen így lebegett az álom és az ébrenlét között. Félig hunyt szemmel nézte Fagint, hallotta halk füttyörészését, felismerte a kanál kaparó hangját az edény falán. Közben azonban agyában sebesen gomolyogtak mindazok az alakok, akiket valaha látott.

Amikor a kávé elkészült, az öreg Fagin levette a lábast a tűzről. Néhány percig bizonytalan arckifejezéssel állott, mintha nem tudná, hogy mit csináljon, aztán megfordult, rápillantott Olivérre, és nevére szólította. Olivér nem felelt, úgy tett, mintha aludnék.

Az öreget ez láthatóan megnyugtatta, halkan az ajtóhoz lépett és bereteszte. Ezután Olivér úgy látta, mintha a padlón felnyitott volna egy csapóajtót. Elővett egy kis ládát, melyet gondosan az asztalra tett. Felcsillant a szeme, amint felnyitotta a láda fedelét, és belenézett. Ocska széket húzott az asztal mellé, leült, és a dobozból gyönyörű ékkövekkel kirakott aranyórát vett elő.

- Aha! - mondta az öreg vállat vonva, arcán förtelmes vigyorral. - Ügyes rókák, ügyes rókák. Az utolsó percig befogták a szájukat. Nem mondták meg az öreg papnak, hogy kicsodák. Nem árulták el az öreg Fagint. Miért is tették volna? Úgyis felkötötték volna őket. Úgy bizony! Remek fickók, remek fickók!

Még néhány hasonló megjegyzést tett halk hangon, aztán ismét biztonságba helyezte az órát. Utána még legalább egy fél tucatot vett ki ugyanabból a dobozból, és hasonló örömmel szemlélte őket. Ezenkívül még gyűrűk, melltűk, karkötők és más ékszerek is kerültek elő. Csodálatos anyagból készültek, nagy művészettel. Ilyeneket Olivér még sohasem látott, sőt még a nevüket sem tudta.

Ezután ezeket is visszatette a helyükre, és most újabb ékszert vett elő. Ez egészen kicsi volt, úgyhogy a tenyerében tartotta. Valami egészen apró írás lehetett rajta, mert Fagin az asztalra tette, beárnyékolta kezével, és hosszan, komolyan szemügyre vette. Végre, mint aki belefáradt, eltolta magától. Hátradólt székében, és ezt morogta:

- Hiába, szép dolog a halálbüntetés. A hulla nem bán meg semmit, a hulla nem mesél kényes történeteket. Nagy áldása ez a szakmának. Mind az ötöt felkötötték egymás mellé, nem maradt egy se, aki zsarolna vagy elárulna engem.

Mikor Fagin ezt mondta, csillogó sötét szemének pillantása hirtelen Olivér arcára esett. A fiú néma kíváncsisággal figyelte őt. Az egész csak a pillanatnak egy töredékéig tartott, de az öreg mégis észrevette, hogy figyelték. Hangos robajjal lecsapta a doboz tetejét, megmarkolta az

asztalon heverő kenyérvágó kést, és dühösen felugrott. Olivér még rémületében is látta, hogy a kés erősen reszket az öreg kezében.

- Mi az? - Kiáltott fel Fagin. - Mit lesel rám?! Ébren vagy? Mit láttál? Beszélj, gyerek, beszélj, ha kedves az életed!

- Nem tudtam tovább aludni, uram - válaszolta szelíden Olivér. - Nagyon sajnálom, hogy megzavartam.

- Egy órával ezelőtt ébren voltál? - kérdezte az öreg, gonosz pillantást vetve a fiúra.

- Nem, igazán nem - mondta Olivér.

- Biztos? - kiáltotta Fagin még vadabb tekintettel, fenyegető mozdulattal.

- Szavamra mondom, uram, igazán nem voltam ébren.

- Jól van, jól van, kisfiam - mondta az öreg, aki hirtelen felvette régi modorát. Egy kis ideig játszadozott a késsel, mielőtt letette volna az asztra, annak jeléül, hogy csak szórakozottságból vette fel. - Persze, persze, kedvesem, csak meg akartalak ijeszteni. Derék fiú vagy. Hehe, nagyon derék fiú vagy, Olivér. - Az öreg vihogva dörzsölte a kezét, de közben nyugtalanul pillantott a dobozra. - Láttad ezeket a szép dolgokat, fiacskám? - mondta rövid szünet után, kezét a dobozra téve.

- Láttam, uram - felelte Olivér.

- Úgy? - mondta az öreg Fagin, és erősen elsápadt. - Ezek... az én dolgaim... ez az én kis vagyongám. Ezt gyűjtöttem össze öreg napjaimra, hogy legyen miből élnem. Az emberek azt mondják, hogy zsugori vagyok. Ennyi az egész.

Olivér azt gondolta, hogy az öregúr igencsak zsugori lehet, ha ilyen ronda helyen él ennyi ékszerrel. Aztán hirtelen eszébe jutott, hogy talán a Vagálynak és a többi fiúnak a gondozása kerül sok pénzébe, és ezért tiszteletteljes pillantást vetett az öregúrra, s megkérdezte tőle, felkelhet-e.

- Persze, édes fiacskám, persze - válaszolta az öregúr -, várj csak, ott a sarokban az ajtó mellett van egy korszó. Hozd ide, majd adok egy tálat is, amiben mosakodhatsz.

Olivér felkelt, végigment a szobán, és egy pillanatra lehajolt, hogy felemelje a korszót. Mire megfordult, a doboz már eltűnt.

Mosakodás után kitakarított, ami abból állt, hogy Fagin utasítására az edény tartalmát az ablakon át az utcára öntötte. Alighogy ezt elvégezte, belépett a Vagány egy rendkívül élénk ifjú barátjával, akit Olivér már este is látott pipázni, és aki most udvariasan bemutatkozott. Charley Batesnak hívták. Négyesben leültek reggelizni. Kávét ittak, meleg zsemlével és sonkával, amit a Vagány most hozott a kalapjában.

- Nos? - mondta Fagin a Vagálynak, ravasz oldalpillantást vetve Olivérre. - Remélem, édes fiacskám, hogy dolgoztatok ma reggel.

- Alaposan - válaszolta a Vagány.

- Gőzerővel - tette hozzá Charley Bates.

- Derék fiúk vagytok - mondta az öreg. - Mit hoztál, Vagány?

- Két pénztárcát - válaszolta a szépreményű ifjú.

- Béleltek? - kérdezte mohón az öreg.

- Meglehetősen - mondta a Vagány, és elővett egy zöld és egy piros pénztárcát.
- No, lehetnének nehezebbek is - mondta Fagin, miután gondosan megvizsgálta tartalmukat -, de nagyon szépen, finoman vannak kidolgozva. Ügyes munka, nem, Olivér?
- Igen, nagyon ügyes - mondta Olivér, mire Charley Bates úr harsány röhejre fakadt, Olivér nagy csodálkozására, aki nem tudta, hogy mi van ezen nevetnivaló.
- Hát te mit hoztál, fiacskám? - kérdezte Fagin Charley Batestől.
- Zsebkendőket - mondta Bates úrfi, és egyszerre négy zsebkendőt vett elő.
- Nagyon finom áru - mondta Fagin, gondosan vizsgálgatva a zsebkendőket -, csak sajnos, nem jó a monogram. Ki kell szedni egy tűvel. Erre majd Olivért tanítjuk meg. Ugye, Olivér, hehehe?
- Ahogy parancsolja, uram - mondta Olivér.
- Ugye, te is szeretnél ilyen könnyen és gyorsan zsebkendőket készíteni, mint Charley Bates? - kérdezte az öreg.
- Boldogan, ha meg tetszik tanítani - felelte Olivér.

Bates úrfi olyan hallatlanul mulatságosnak találta ezt a választ, hogy újból harsányan nevetni kezdett. A nevetés feleúton találkozott az ellenkező irányba igyekvő kávéval, amely ennek következtében cigányútra tévedt, és némi fuldoklást okozott.

- Csuda zöldfülű még ez a gyerek - mondta Charley, mikor magához tért, mintegy bocsánatkérően illetlen magatartása miatt.

A Vagány nem tett megjegyzést. Kisimitotta Olivér homlokából a haját, és megjegyezte, hogy majd lassan beletanul a szakmába. Az öregúr észrevette, hogy Olivér elpirult, és ezért más tárgyra tért át. Megkérdezte, sokan voltak-e reggel a kivégzésen. Olivér ezen még jobban elcsodálkozott, mert a válaszokból az derült ki, hogy a két fiú végignézte a kivégzést. Olivér nem értette, hogy tudtak ilyen rövid idő alatt ennyit dolgozni.

Reggeli után a jókedvű öregúr és a két fiú igen furcsa, szokatlan játékba kezdett. Az öregúr egyik nadrágzsebébe egy burnótszelencét, másikba egy pénztárcát tett, mellényzsebébe órát, melynek hosszú láncát nyakába akasztotta, ingébe hamisgyémánt-tűt erősített, majd szoroson begombolta kabátját, szemüvegtokot és zsebkendőt dugott zsebébe, aztán bottal fel és alá járkált a szobában úgy, ahogy az öregurak szoktak az utcán sétálni. Néha rövid időre megállt a tűzhely vagy az ajtó előtt, mintha valamilyen kirakatot nézne nagy figyelmesen. Ilyenkor mindig körültekintett, nincs-e a közelben tolvaj, megtapogatta zsebeit, hogy nem vesztett-e el valamit, és ezt olyan mulatságosan és amellet természetesen csinálta, hogy Olivér könnyei patakzottak a nevetéstől. A két fiú állandóan a nyomában volt. Amikor megfordult, oly ügyesen osontak el, hogy lehetetlen volt észrevenni őket. Egyszer a Vagány rálépett az öreg lábára, vagy véletlenül beléje botlott, és ezalatt Charley Bates hátulról beleütközött. Egy pillanatig tartott az egész, de ezalatt bámulatos ügyességgel elemelték a szelencét, pénztárcát, a nyakkendő-tűt, az órát, a láncot, a zsebkendőt, sőt még a szemüvegtokot is. Ha az öregúr valamelyik zsebében megérezte kezüket, hangosan megmondta, hogy hol van a kéz, és ekkor újra kezdték a játékot.

Ezt a játékot újra és újra elismételték egészen addig, amíg két fiatal hölgylátogató nem érkezett az ifjú urakhoz. Az egyiket Betnek, a másikat Nancynek hívták. Dús hajuk nem volt valami gondosan befonva. Cipőjük és harisnyájuk meglehetősen rendetlen volt. Nem voltak

különösen szépek, de arcuk pirosposzsgás volt, és erőteljesnek, egészségesnek látszottak. Viselkedésük könnyed és közvetlen volt.

Olivér nagyon helyes lányoknak találta őket, és minden bizonnyal azok is voltak.

A látogatók hosszú ideig maradtak ott. Pálinkát ittak, mert az egyik hölgy panaszkodott, hogy egészen átfázott. A társalgás ettől kezdve élénkebb és hangulatosabb lett. Végül Charley megjegyezte, hogy jó lenne már a patkót koptatni.

Olivér úgy vélte, hogy ez eltávozást jelenthet valamilyen titokzatos nyelven, mert közvetlen ezután a Vagány, Charley és a két ifjú hölgy elindult.

A szeretetre méltó öreg Fagin előzőleg még pénzt is adott nekik, hogy ne menjenek üres zsebbel.

- Ugye, fiacskám, szép élet ez? - mondta Fagin. - Ma már nincs több dolguk.

- Elvégezték napi munkájukat? - kérdezte Olivér.

- Igen - mondta az öreg -, persze ha útközben valami váratlan munka adódik, azt sem fogják elszalasztani, légy egészen nyugodt.

Róluk végy példát, kedvesem, róluk végy példát - nagyobb nyomaték kedvéért a piszkavassal ráütött a tűzhelyre -, kövesd mindenben az utasításukat és a tanácsukat, különösen a Vagányét. Nagy ember lesz még belőle, és belőled is, ha példát veszel róla. Mondd, kisfiam, kilóg a zsebkendő a zsebemből? - kérdezte hirtelen.

- Igen, uram - felelte Olivér.

- Próbáld meg kivenni úgy, hogy én észre se vegyem. Láttad, hogy csinálták ők, amikor az előbb játszottunk.

Olivér egyik kezével megemelintette alulról a zsebet, ahogy a Vagánytól látta, s a másikkal könnyedén kihúzta a zsebkendőt.

- Kint van - kérdezte Fagin.

- Itt van - mondta Olivér, és felmutatta a zsebkendőt.

- Nagyon ügyes vagy, édes fiam - mondta a játékos kedvű öregúr, és helyeslően megveregette Olivér fejét. - Ilyen ügyes fiút még nem is láttam. Itt egy shilling. Ha így haladsz tovább, korunk legnagyobb embere leszel. Most pedig megmutatom, hogy kell kiszedni a monogramot a zsebkendőkből.

Olivér nem értette, miért lesz belőle nagyember, amiért játékból kihúzott egy zsebkendőt az öregúr zsebéből. Azután eszébe jutott, hogy az öreg Fagin, aki sokkal idősebb, mint ő, biztosan jobban tudja ezt, és ezért nyugodtan követte az asztalhoz, s hamarosan belemerült új tanulmányaiba.

TIZEDIK FEJEZET

*Olivér közelebbről megismeri új társainak jellemét,
és drága áron gyűjt tapasztalatokat. Rövid, de igen fontos fejezet*

Olivér napokon át ki sem mozdult az öreg Fagin szobájából. Kiszedegette a monogramot az állandóan nagy tömegben érkező zsebkendőkből, és részt vett az előbb leírt játékban, melyet az öreg és a két fiú rendszeresen gyakorolt minden reggel. Végre azután nagy vágyat érzett szabad levegő után, és többször könyörgött az öregúrnak, hogy engedje munkára menni két társával együtt.

Olivér már csak azért is nagyon szeretett volna dolgozni, mert alkalma nyílt megismerni az öregúr szigorú erkölcsi felfogását. Ha a Vagány vagy Charley Bates üres kézzel jöttek haza, este, Fagin heves szemrehányásokat tett nekik, szidta lustaságukat, és oly módon serkentette őket nagyobb szorgalomra, hogy vacsora nélkül küldte őket aludni. Egyszer odáig ment, hogy mindkettőjüket lelökte a lépcsőn.

Végre Olivér egy reggel engedélyt kapott arra, amire oly nagyon vágyódott. Már két vagy három nap óta nem érkezett be zsebkendő, amiből a monogramot kifejthette volna, és a koszt meglehetősen megfogyatkozott. Talán ezért egyezett bele az öregúr. Mindenesetre közölte Olivérrel, hogy elmehet. Charley Bates és a Vagány közös felügyelete alá rendelte.

A három fiú elindult. A Vagány szokás szerint felhajtotta kabátujját, kalapját félreapta. Bates úrfi zsebre dugott kézzel lépegetett mellette. Olivér kettőjük között haladt, és azon törte a fejét, hogy hova mennek, és milyen munkára fogják megtanítani.

Oly lassan, kényelmesen lődörögtek, hogy Olivérben az a gyanú ébredt, hogy két társa nem is fog dolgozni, s ily módon becsapja az öregurat. Ezenkívül a Vagánynak megvolt az a rossz szokása, hogy kisgyermek fejéről lekapta a sapkát, és bedobta a keskeny előudvarokba. Charley Bates viszont igen bizonytalan magántulajdonérzékéről tett tanúságot, amikor az utcai gyümölcsárusok állványairól hol egy almát, hol egy vöröshagymát lopott. Zsebeibe mélyesztette őket, melyek olyan tágasak voltak, hogy láthatóan aláaknázták ruhájának egész felületét. Ezek a dolgok egyáltalában nem tetszettek Olivérnek, és már éppen azt a szándékát akarta közölni, hogy hazamegy, amikor a Vagány magatartásának hirtelen, rejtélyes változása ragadta meg a figyelmét.

Éppen egy szűk sikátorból jöttek ki a clarkenwelli nagy tér közelében, amelyet teljesen érthetetlenül „Mezőnek” neveztek, amikor a Vagány hirtelen megállt, ujját ajkaira szorította, és társait a legnagyobb óvatossággal és körültekintéssel hátravonta.

- Mi az? - kérdezte Olivér.

- Pszt! - felelte a Vagány. - Látod azt az öreg palit a könyvkiakat előtt?

- Azt az öregurat a túlsó oldalon? - kérdezte Olivér. - Látom.

- Éppen jó lesz - mondta a Vagány.

- Remek munka - jegyezte meg Charley Bates úrfi.

Olivér a legnagyobb csodálkozással nézett hol az egyikre, hol a másikra, de nem kérdezhetett tőlük semmit, mert a két fiú átosont a túlsó oldalra, és az öregúr háta mögé settenkedett. Olivér néhány lépést ment utánuk. Nem tudta, hogy továbbmenjen-e vagy visszavonuljon. Néma csodálkozással állt meg, és figyelte az eseményeket.

Az öreg, rizs poros hajával és aranykeretes szemüvegével, rendkívül tiszta külsejű személyiség volt. Fekete bárnyogalléros sötétzöld kabátot, fehér nadrágot viselt, és csinos bambuszbotot szorongatott a hóna alatt. Leemelt egy könyvet a kirakat állványáról, és olyan elmerülten olvasta, mintha otthon ülne karosszékében, saját könyvtárszobájában. Valószínűleg oda képzelte magát, mert nem látta sem a könyvesboltot, sem az utcát, sem a gyerekeket, nem látott semmi mást, csak a könyvet. Úgy látszott, mintha ott helyben akarná elolvasni. Ha az egyik lap végére ért, továbblapozott, és a következő lapot kezdte olvasni elejétől végig, a legnagyobb figyelemmel és érdeklődéssel.

Óriási volt Olivér rémülete és elképedése, amikor tágra nyílt szemmel azt látta, hogy a Vagány benyúl az öregúr zsebébe, és egy zsebkendőt húz ki onnan. Odadobta Charley Batesnek, aztán mind a ketten inukszakadtából elszaladtak, és a legközelebbi sarkon el tűntek.

Egy pillanat alatt megértette a zsebkendők, az órák, a drágakövek és az öreg Fagin titkát. Egy percig rémülten állt, úgy érezte, mintha belső tűz égetné. Aztán megzavarodva, riadtan sarkon fordult, és olyan gyorsan kezdett futni, ahogy csak tudott.

Egy percig tartott az egész. Abban a pillanatban, amikor Olivér is futásnak eredt, az öregúr a zsebébe nyúlt, és minthogy nem találta zsebkendőjét, hirtelen hátrafordult. Amikor meglátta a kétségbeesetten szaladó fiút, igen logikusan arra a következtetésre jutott, hogy ő a tolvaj.

- Fogják meg, tolvaj! - kiáltotta hangosan, és könyvvel a kezében utána eredt.

De nemcsak ő kiáltozott ilyen hangosan. A Vagány és Bates úrfi, akik nem akartak feltűnést kelteni azzal, hogy végigfutnak a nyílt utcán, mindjárt a legelső saroknál bebújtak egy kapu alá. Amint a kiáltást hallották, és észrevették a futó Olivért, rögtön felismerték a helyzetet, s ezért gyors elhatározással ők is azt kiabálták; „Fogják meg! Tolvaj!” - és jó polgárok módjára részt vettek az üldözésben.

Olivér ugyan bölcs filozófusi nevelésben részesült, de arra nem tanították meg, hogy a legelső természeti törvény mindig az önvédelem törvénye. Ha megtanulta volna, akkor talán nem érte volna ilyen váratlanul társainak a viselkedése. De hát nem számított ilyesmire, s ennél fogva csak annál jobban megrémült, és száguldani kezdett, mint a szélvész, nyomában a két ordító kölyökkel meg az öreg úrral.

„Fogják meg! Tolvaj!” Varázsereje van ennek a kiáltásnak. A kereskedő otthagyja pultját, a fuvaros szekerét, a mészáros ledobja fapálcáját, a pék kosarát, a tejesember kannáját, a kifutó csomagját, az iskolásgyerek golyóit, az utcakövező csákányát, a kisgyermek labdaverőjét. Rohanva, hanyatt-homlok száguldva, gomolyogva, ordítva, visítva fellökik a sarkoknál a járókelőket, megriasztják a kutyákat, elképesztik a madarakat, s az utcákon, tereken és sikátorokban visszhangzik a kiáltás:

- Fogják meg! Tolvaj!

Sok száz hang harsogja már, s minden sarkon nőn-nő a tömeg. Rohannak, vágatnak, lábuk toccsan a pocsolyában, dübörög a kövezeten. Feltáruznak az ablakok, kapukból kirohannak a lakók, a vándorkomédiások előadását, a legizgalmasabb drámai bonyodalom kellős közepén, faképnél hagyja az egész nézőközönség, és csatlakozik az üldözéshez. Friss, újult erővel harsog tovább a kiáltás: „Fogják meg! Tolvaj!”

- Fogják meg! Tolvaj!

Mély, ősi emberi érzés a vadászszenvedély. Nyomorult kis gyermek fut lélekszakadva, liheg a kimerültségtől, rémület a szívében, eltorzult az arca, csurog róla a verejték, minden idegét megfeszítve igyekszik előre. Üldözői nem tágítanak, pillanatonként fogy köztük a távolság,

ujjongva látják erejének fogytát, és egyre hangosabban, egyre boldogabban harsogják, üvöltik: „Fogják meg! Tolvaj!” Igen, fogják meg, az istenért... ha másért nem, könyörületből.

Végre megfogták. Jól irányzott ütés. Már a kövezeten fekszik, a kíváncsi tömeg köréje sereglük. Minden újonnan érkező tolongva löki félre a többieket, hogy lásson valamit.

- Menjenek odébb!

- Hagyják lélegzethez jutni!

- Fenét! Nem érdemli meg.

- Hol van az az úr?

- Ott jön, ni!

- Adjanak helyet az úrnak!

- Ez az a fickó?

- Ez.

Olivér a kövezeten hevert, porosan, sárosan, vérző szájjal, és vad tekintettel nézte a föléje hajoló arcok tömegét. Az öregurat nagy buzgalommal cibálták, és tolták a kör közepébe a legelső üldözők.

- Igen - mondta az úr -, sajnos, ez az a gyerek.

- Sajnos? - morogja a tömeg. - Jól adja!

- Szegény gyerek - mondta az úr -, megütötte magát.

- Én ütöttem meg, uram - mondja előlépve egy tagbaszakadt fickó -, jól szájon vágtam. Én fogtam el a tolvajt, uram.

A fickó vigyorogva megbillentette kalapját, és nyilván jutalmat várt munkájáért. De az öregúr kelleetlenül nézett rajta végig, aztán aggódva körültekintett, mintha a legszívesebben ő is elszaladt volna. Talán meg is teszi, s ezzel azután újabb embervadászatra ad alkalmat, ha nem érkezik meg az utolsó pillanatban egy rendőr (rendőrök tudvalevően mindig az utolsó pillanatban érkeznek). Keresztültörtetett a tömegen, és galléron ragadta Olivért.

- Felállni! - mondta nyersen.

- Jaj, uram, nem én voltam, igazán nem én voltam, két másik fiú volt - mondta Olivér rémülten -, itt kell lenniük valahol.

- Tévedsz, nincsenek itt - mondta a rendőr. Gúnyosan mondta ezt, de amellet igaza is volt, mert a Vagány és Charley Bates beszaladtak a legelső átjáróudvarba, és elillantak.

- No, gyerünk, felkelni!

- Ne bántsa - mondta részvétellel az öregúr.

- Nem bántom én - mondta a rendőr, és hogy be is bizonyítsa, végighasította a gyerek kabátját.

- No, gyerünk! Ismerem én már az ilyent! Nem kelsz fel mindjárt, csirkefogó?!

Olivér, akiben már alig volt élet, megpróbált talpra állni. A rendőr a gallérjánál fogva, gyors léptekkel cipelte végig az utcán. Az öregúr a rendőr mellett lépdelt. A tömegből néhányan, akik igen gyors lábúak voltak, előttük haladtak, és időnként vissza-visszabámultak Olivérre. Az utcagyerekek diadalordítással haladtak a nyomukban.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

*Beszámol Fang úrról, a rendőrbíróról,
és egy példával ismerteti törvénykezési módszerét*

A bűncselekmény egy hírhedt rendőrállomás kerületében és közvetlen közelében történt. A tömeg tehát mindössze két-három utcán át kísérhette Olivért, s a Mutton Hill téren befordulva, egy alacsony boltív alatt, szennyes udvaron át vezette a rendőr a gyermeket a gyors igazság-szolgáltatás színhelyére. Kis, kövezett udvarra jutottak. Egy kövér ember jött velük szembe, bozontos pofaszakállat viselt, kezében kulcsosomót lóbált.

- No, mi az már megint? - kérdezte szórakozottan.

- Zsebmetszésen értük a kölyköt - válaszolta a rendőr.

- Ön a panaszos? - kérdezte a kulcsos ember.

- Igen - válaszolta az öregúr -, de nem vagyok benne biztos, hogy valóban ez a gyermek lopta-e el a zsebkendőt. Tulajdonképpen... nem is ragaszkodom a feljelentéshez.

- Majd a rendőrbíró úr dönti el, uram - válaszolta a másik. - Fél perc múlva bemehet hozzá. No, te akasztófáravaló!

Ez Olivérnek szólt, akit a pofaszakállas ember egy kőcellába tuszkolt. Itt megmotozta, és miután nem talált nála semmit, rázárta az ajtót.

A cella körülbelül olyan széles volt, mint egy világítóudvar, csak éppen nem volt olyan világos. Elviselhetetlenül piszkos volt. Hétfő reggel volt ugyanis, és szombat este óta hat részeg ember fordult meg a cellában. A legjelentéktelenebb vádak alapján naponta zárnak férfiakat és nőket ezekbe a rendőri fogdákbá, melyekhez képest a newgate-i cellák, ahol jogerősen elítélt súlyos gonosztevőket őriznek, valóságos kéjlokok. Aki kételkedik a dologban; hasonlítsa csak össze a kettőt.

Az öregúr majdnem olyan szomorú arcot vágott, mint Olivér, amikor a kulcs megcsikordult a zárban. Sóhajtva pillantott a könyvre, amely az egész kellemetlenség ártatlan okozója volt.

„Van valami ennek a fiúnak az arcában - tűnődött magában az öregúr, lassan továbblépegetve, s a kezében tartott könyvvel az állát ütögette elgondolkozva -, valami megkapó és érdekes. Lehet, hogy ártatlan? Annak látszik. Ejnye! - kiáltott az öregúr, s hirtelen megállt, és felnézett az égre. - Istenemre mondom! Hol láttam már hasonló arcot?”

Néhány percnyi tűnődés után az öregúr gondolkozó arccal visszament az előszobába, leült az egyik sarokba, s felidézte lelki szemei előtt mindazokat az arcokat, amelyeket valaha látott, s amelyek roppant tömegére az idő homályos fátyla borult.

„Nem, nem lehet - mondta fejcsóválva -, úgy látszik, csak képzelődöm.”

Aztán újra felidézte ezeket az arcokat. Ha már egyszer fellebbentette a fátylat, nem tudta egykönnyen visszaborítani. Felmerültek előtte barátainak, ellenségeinek arcvonásai, csaknem teljesen idegen arcok is felbukkantak. Viruló fiatal lányok, akik ma már öregasszonyok, a sírban rég elporladt arcok, amelyek szépségét és hamvasságát már csak az emlékezés ereje őrizte meg. Szemek csillogtak, mosolyok ragyogtak vissza a múltból, és szépségről regéltek. A túlvilág szépségéről, ahová eljutottak, és ahol most szelíden, lágyan ragyognak, mint a csillagok.

Egyetlen olyan arcot sem tudott felidézni az öregúr, amely Olivéréhez hasonlított volna. Felsóhajtott, aztán ismét belemerült a könyvébe, megfélemlítve az emlékeiről, mert szerencséjére nagyon szórakozott öregúr volt.

Arra riadt fel, hogy a kulcsos ember vállára tette kezét, és felszólította, hogy lépjen be a hivatali helyiségbe. A következő pillanatban bevezették a híres és félelmetes Fang úr elé.

Ez a faburkolatú szoba a ház elő részében volt. Fang úr a szoba végében, korlát mögött ült, az ajtó mellett kis farekeszben ült a szegény kis Olivér.

Reszketett a félelmetes jelenet hatása alatt.

Fang úr sovány, középtermetű, merev nyakú, erősen kopaszodó ember volt. Csak hátul és oldalt maradt még egy kis haja. Szigorú, vörös arca volt. Ha nem ivott volna a kelleténél többet, kártérítési pert indíthatott volna arcszíne ellen, rágalmozás címén.

Az öregúr tiszteletteljesen meghajolt, odalépett a rendőrbíró asztalához, és névjegyét nyújtotta át e szavakkal:

- Ez a nevem és a címem, kérem.

Ezután hátralépett, udvariasan még egyszer meghajolt, és várta a kérdéseket.

Fang úr történetesen éppen a reggeli lap vezércikkét olvasta, mely egyik legutóbbi ítéletét bírálta, és már vagy háromszázötvenedszer hívta fel rá a belügyminiszter figyelmét. Rendkívül dühös volt emiatt, mogorván pillantott fel.

- Ki maga? - kérdezte.

Az öregúr némi meglepetéssel névjegyére mutatott.

- Teremőr! - kiáltott Fang úr, és újságjával megvetően félretolta a névjegyet. - Ki ez a fickó?

- Nevem - mondta az öregúr igazán úri hangon -, nevem Brownlow. Most pedig én bátorodom érdeklődni, hogy hívják azt a rendőrbírót, aki hivatalos hatalmával visszaélve, minden ok nélkül megsért egy tisztességes embert.

Brownlow úr e szavakkal körülnézett a szobában, mintha valakit keresne, aki erre válaszolni tudna.

- Teremőr! - mondta Fang úr félredobva az újságot. - Mivel van vádolva ez a fickó?

- Nincs vádolva, bíró úr, kérem. Ő a panaszos a fiúval szemben.

A rendőrbíró nagyon jól tudta ezt, csak éppen nem akarta elmulasztani a kiváló sértegetési lehetőséget.

- Ő a panaszos, hm - mondotta Fang úr, és tetőtől talpig végig mérte Brownlow urat. - Eskesse meg!

- Mielőtt esküt tennék, szeretnék valamit megjegyezni - mondta Brownlow úr. - Ilyesmi még sohasem fordult velem elő, és nem is hittem volna, hogy...

- Fogja be a száját, uram! - mondta ellentmondást nem tűrő hangon Fang úr.

- Nem fogom be, uram - mondta az öregúr.

- Azonnal fogja be a száját, mert különben kivezettem! - mondta Fang úr. - Szemtelen, tiszteletlen fráter! Hogy mer a rendőrbíróval szemtelenkedni?

- Micsoda?! - kiáltotta az öregúr elvörösödve.

- Eskesse meg ezt az alakot! - mondta Fang az írnökának. - Egy szót sem akarok többé hallani. Eskesse meg!

Brownlow úron a végsőkig erőt vett a felháborodás, de arra gondolt, hogy csak a kisfiúnak ártana, ezért tehát leküzdötte indulatát, és letette az esküt.

- Nos - mondta ezután Fang -, mi a vád a fiú ellen? Közlje panaszát, uram.

- Egy könyvesbolt kirakata előtt álltam... - kezdte Brownlow úr.

- Fogja be a száját, uram! - mondta Fang úr. - Rendőr! Hol a rendőr? Eskesse meg ezt a rendőrt! Rendőr, mondja el, miről van szó.

A rendőr illő alázattal előadta az esetet, elmondta; hogy megmotozta Olivért, de nem talált nála semmit, s hogy egyebet nem tud a dologról.

- Tanú van? - kérdezte Fang úr.

- Nincs, bíró úr - válaszolta a rendőr.

Fang úr néhány percig némán ült, aztán egyre növekvő dühvel fordult a vádló felé.

- Előadja már végre, hogy mi a panasza ez ellen a fiú ellen, vagy nem? Esküt tett! Ha nem tesz vallomást, súlyosan meg fogom bírságotlani, hogy attól...

Hogy attól mi lesz, vagy mi lett volna, az nem derült ki, mert az írnök és a rendőr a kellő pillanatban köhögni kezdtek. Az írnök véletlenül leejtett egy nehéz könyvet, úgyhogy a következő szót már senki sem hallhatta. Számos közbeszólás és meg-megújuló sértések közepette Brownlow úr nagy nehezen előadta az ügyet. Megjegyezte, hogy első meglepetésében a fiú után eredt, mert látta, hogy szalad. Kifejezte azt a reményét, hogy a rendőrbíró a lehető legenyhébben ítél a gyermek fölött, aki valószínűleg nem is lopott, hanem talán csak összeköttetésben áll a tolvajokkal.

- Már úgyis megverték - jegyezte meg az öregúr -, és attól félek - mondta igen nyomatékosan -, hogy nagyon rosszul van.

- Azt elhiszem - mondta gúnyosan Fang úr. - No, gyere ide, te csirkefogó, ne szimulálj! Hogy hívnak?

Olivér felelni próbált, de hang nem jött ki a torkán.

Halálsápadt volt, hirtelen úgy érezte, hogy az egész szoba forog körülötte.

- Hogyan hívnak, te cudar gazember?! - ordította Fang úr. - Teremőr, hogy hívják ezt a kölyköt?

E szavát a csíkos mellényű, nehézkes öregemberhez intézte, aki a korlát mellett állt. A teremőr Olivér fölé hajolt, és megismételte a kérdést. Látta, hogy a gyermek nem is érti meg a kérdést, tudta viszont, hogy ha nem kap választ, akkor a rendőrbíró még dühösebb lesz, s még szigorúbb ítéletet hoz. Ezért kockázatos lépésre szánta el magát.

- Azt mondja, uram, hogy Tom White-nak hívják - mondta a jószívű fogdmeg.

- Szóval nem akar hangosan beszélni - mondta Fang. - Jól van, nagyon jól van. Hol lakik?

- Ahol éppen szállást talál - válaszolta a teremőr, megismételve az előbbi műveletet.

- Szülei vannak?

- Azt mondja, hogy csecsemőkorában elvesztette őket, uram - folytatta a játékot a teremőr.

Amikor a kihallgatás idáig jutott, Olivér felemelte fejét, könyörögve körülnézett a szobában, és elhaló hangon egy korty vizet kért.

- Megőrültél? - kiáltott Fang. - Engem akarsz bolonddá tenni?

- Azt hiszem, tényleg rosszul van, uram - vetette ellen a teremőr.

- Azt én jobban tudom - mondta Fang úr.

- Vigyázzon, teremőr - mondta az öregúr, és ösztönszerűen előrenyúlt -, mindjárt összeesik.

- Álljon félre, teremőr - ordította Fang -, essék össze, ha jólesik neki!

Olivér élt is a szíves engedéllyel, és ájultan a földre rogyott. Az emberek egymásra néztek, senki sem mert szólani.

- Ugye, mondtam, hogy szimulál? - mondta Fang, mint aki döntő bizonyosságot talált. - Csak feküdjön a földön, majd megunja.

- Hogyan dönt az ügyben, bíró úr? - kérdezte az írnok halkán.

- Rövid úton három hónapra ítélem. Természetesen kényszermunkára. Vezessék el!

Kinyitották az ajtót, és két ember hozzáfogott, hogy az alélt gyereket cellájába vigyék, amikor egy szegényes, de tiszta öltözetű, fekete ruhás idősebb férfi rohant a szobába, s megállt a korlát előtt.

- Várjanak, ne vigyék el! Várjanak, az isten szerelméért! - mondta lélekszakadva az újonnan érkezett.

Bár az ilyen hivatalszobák urai sommásan és önkényesen dönthetnek öfelsége alattvalóinak, különösen pedig a szegényebb néposztályhoz tartozóknak szabadsága, hírneve, sőt csaknem az élete fölött, bár a falak között naponta oly képtelen dolgok játszódnak le, melyeknek láttán még az angyalok is kisírnák a szemüket - mégis mindez zárt ajtók mögött történik, és a közönséget csak a napi sajtó tájékoztatja a történekről (legalábbis annak idején így volt). Fang úr éppen ezért hallatlanul feldühödött, amikor a hívatlan vendég ilyen tiszteletlenül betolakodott hivatalos helyiségébe.

- Micsoda dolog ez? Ki ez az ember? Azonnal dobják ki ezt az embert! Kiüríteni a termet! - ordította Fang úr.

- Beszélni akarok! - kiáltotta az idegen. - Engem nem lehet kidobni. Mindent láttam. Én vagyok a könyvkereskedés tulajdonosa. Eskessenek meg. Ne hallgattassanak el! Fang úr, hallgasson ki!

Látszott rajta, hogy igazat mond. Modora határozott volt, s az ügy már kezdett túl nagy méreteket ölteni ahhoz, hogy el lehessen tusolni.

- Eskessék meg - morogta Fang úr nagyon kedvetlenül. - Mondja el, amit tud.

- Kérem - válaszolta -, három gyereket láttam, a foglyot és még másik kettőt. A túlsó oldalon lődörögtek, mialatt ez az úr olvasott. A lopást egy másik gyerek követte el. Láttam. És azt is láttam, hogy ez a fiú döbbenetesen és megrémülve nézte a bűncselekmény elkövetését.

A derék könyvkereskedő ezalatt kissé lecsillapodott, s most már összefüggőbben adta elő a lopás lefolyását.

- Miért nem jelentkezett előbb? - kérdezte Fang némi szünet után.

- Nem hagyhattam ott a boltot - válaszolta -, mert minden emberem részt vett a hajszában. Csak öt perccel ezelőtt érkezett segítségem, s ekkor nyomban idesiettem.

- Szóval a panaszos olvasott? - kérdezte Fang újabb szünet után.

- Igen, azt a könyvet olvasta, mely most is a kezében van.

- Úgy, ezt a könyvet? - mondta Fang. - Kifizette?

- Nem - válaszolta mosolyogva a másik.

- Szent isten! Egészen megfeledkeztem róla! - kiáltotta ártatlanul a szórakozott öregúr.

- És ez az ember emel vádat egy szegény fiú ellen! - mondta Fang, aki komikus igyekezettel próbált emberségesnek látszani. - Nekem az a véleményem, uram, hogy ön igen gyanús és tisztességtelen körülmények között vette birtokába ezt a könyvet. Örüljön, hogy a könyv tulajdonosa nem emel vádat ön ellen. Tanuljon ebből, mert különben még meggyűlik a baja a törvénnyel. A fiút felmentem. Azonnal ürítsék ki a termet!

- Hej, hogy a fene... - kiáltotta az öregúr, aki már nem tudott uralkodni magán - hogy a fene... majd én...

- Kiüríteni a termet! - kiáltott a rendőrbíró. - Hé, teremőr, nem hallja, kiüríteni a termet!

Parancsát teljesítették. A méltatlankodó Brownlow urat kivezették. Egyik kezében a könyvet, másik kezében bambuszpálcáját tartotta, arcán a düh és a felháborodás kifejezése ült. De alighogy az udvarra ért, lecsitult a dühe. A kis Twist Olivér feküdt ott a kövezeten. Ingét kigombolták, halántékát vízzel locsolták, arca halálsápadt volt, s hideg rázta egész testét.

- Szegény fiú, szegény fiú - mondta Brownlow úr fölé hajolva. - Kérem, azonnal hozzon valaki egy kocsit.

A kocsi előállott, Olivért óvatosan az ülésre fektették. Az öregúr melléje ült.

- Elkísérhetem? - kérdezte a könyvkereskedő.

- Hogyne, hogyne, kedves uram - mondta gyorsan Brownlow úr. - Egészen megfeledkeztem önről. Ejnye, ejnye. Ez a szerencsétlen könyv még mindig nálam van. Szálljon be. Szegény fiú, nincs veszteni való időnk.

A könyvkereskedő beszállt a kocsiba; elrobogtak.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

*melyben Olivért oly gondosan ápolják, mint eddig még soha.
A fejezet során ismét szó lesz a vidám öregúrról és ifjú barátairól*

A kocsi körülbelül azon az útvonalon robogott végig, amelyet Olivér gyalog tett meg, amikor először Londonba érkezett a Vagány társaságában. Az islingtoni Angyalnál hirtelen bekanyarodott egy mellékutcába, és végül Pentonville közelében egy csendes, árnyas utca egyik csinos háza előtt megállt. Ott Brownlow úr utasítására nyomban ágyat vetettek Olivérnek, kényelmesen lefektették, s határtalan jósággal és figyelemmel ápolták.

Néhány napon át Olivér úgyszólván semmit sem vett észre új barátainak a jóságából. Több ízben kelt fel és nyugodott le a nap, s a gyermek még mindig nyugtalanul hánykolódott az ágyban. A láz tikkasztó, forró heve emésztette testét. A féreg nem dolgozik olyan gyorsan és biztosan a holttesten, mint ahogyan ez a lassan égő tűz pusztította az élő szervezetet.

Gyenge, vézna és sápadt volt, amikor végre felébredt hosszú, nyomasztó álmából. Nagy nehezen felemelkedett, fejét reszkető karjára támasztotta, és aggódva körülnézett.

- Milyen szoba ez? Hova vittek engem? - kérdezte. - Én nem itt szoktam aludni.

- Csitt, kisfiam - mondta lágyan egy szép, tiszta ruhájú öreg hölgy, félrehúzva az ágy függönyét -, nyugton kell maradnod, mert különben megint beteg leszel. Nagyon rosszul voltál, majdnem a legrosszabbul. Feküdj le szépen... úgy. - E szavakkal az öreg hölgy nagyon szelíden visszafektette a vánkosra Olivér fejét, és elsimította homlokából a haját. Olyan jóságosan és szeretettel nézett rá, hogy Olivér önkéntelenül megfogta vézna kis kezével az övét, és odahúzta a nyakához.

- Igazán - mondta könnyes szemmel az öreg hölgy - milyen hálás, drága kis gyerek! És milyen csinos. Mit érezne az anyja, ha mellette ülne, mint én, és láthatná?

- Talán lát engem - suttogta Olivér, és összekulcsolta kezét -, talán mellettem ült. Úgy tűnik fel, mintha itt ült volna.

- Lázad volt, drágám - mondta szelíden az öreg hölgy.

- Lehet - válaszolta Olivér -, mert az ég nagyon messze van, és ott az emberek olyan boldogok, hogy nem jönnek le egy szegény fiú ágyához. De ha tudta, hogy beteg vagyok, akkor biztosan még ott is sajnált engem, mert ő is nagyon beteg volt, amikor meghalt. De mégsem hiszem, hogy tudna rólam - tette hozzá Olivér egy pillanatnyi tűnődés után -, mert ha látta volna, hogy engem bánthanak, biztosan elszomorodott volna, pedig az ő arca mindig szelíd és derűs volt, amikor róla álmodtam.

Az öreg hölgy nem felelt semmit. Először a szemét törölte meg, azután szemüvegét, mintha az is szerves része volna arcának. Utána hűsítő italt hozott Olivérnek, majd megsimogatta az arcát, és figyelmeztette, hogy maradjon nyugodtan, különben ismét beteg lesz.

Olivér nyugton is maradt, egyrészt, mert a kedves öreg hölgynek minden tekintetben engedelmeskedni akart, másrészt pedig, mert az igazat megvallva, teljesen kimerítette a beszéd. Hamarosan szelíd álomba merült. Arra ébredt, hogy gyertya ég az ágya mellett. Egy úr állt ott, igen nagy, hangosan ketyegő órát tartott egyik kezében, a másikkal pedig az ő pulzusát fogta, s kijelentette, hogy a gyermek állapota sokat javult.

- Kisfiam, ugye, már sokkal jobban érzed magadat? - kérdezte az úr.

- Igen, uram, köszönöm.

- Tudom. Ugye, éhes is vagy?

- Nem, uram.

- Nem? Tudom, hogy nem. Nem éhes, Bedwinné asszony - mondta az úr rendkívül bölcs arccal.

Az öreg hölgy tiszteletteljesen bólintott, amivel azt akarta kifejezni, hogy az orvost rendkívül okos embernek tartja. Az orvos láthatóan osztotta véleményét.

- Ugye, álmos vagy, édes fiam? - kérdezte az orvos.

- Nem, uram - válaszolta Olivér.

- Nem - állapította meg az orvos rendkívül okos és megelégedett arckifejezéssel -, nem vagy álmos. Szomjas sem vagy, ugye, nem?

- De igen, uram. Meglehetősen szomjas vagyok.

- Pontosan úgy van, ahogy megmondtam, Bedwinné asszony - mondta az orvos -, természetes, hogy szomjas. Adjon neki egy kis teát és száraz, pirított kenyeret vaj nélkül. Ne tartsa nagyon melegen, asszonyom, de arra is ügyeljen, hogy meg ne fázzék. Ugye, gondja lesz rá?

Az öreg hölgy hajbókolt. Az orvos megízlelte a hűsítő italt, megelégedését fejezte ki, majd elsietett. A cipője roppant tekintélyesen csikorgott.

Olivér nemsokára ismét elaludt. Mire felébredt, már majdnem éjfélre járt az idő. Az öreg hölgy nem sokkal ezután gyengéden elbúcsúzott tőle, és egy kövér öregasszony gondjaira bízta, aki éppen akkor érkezett. Ez az asszony kis csomagban egy kis imakönyvet és egy nagy háló főkötőt hozott magával. Az utóbbit fejére tette, az előbbit az asztalra. Közölte Olivérrel, hogy ma éjszaka ő fog mellette virrasztani. Székét a tűz mellé húzta, és ettől kezdve sűrűn elbóbiskolt, időnként azonban arra riadt fel, hogy megbillen, s majdnem leesik a székről. Alvás közben több ízben felnyögött, és levegő után kapkodott. Ilyenkor felriadt, megdörgölte orrát, aztán újból el aludt.

Így múlt el a hosszú éjszaka. Olivér egy ideig ébren volt, és a kis fényköröket számolta, melyeket az éjjeli lámpa vetett a mennyezetre. Bágyadt szeme néha végigsiklott a tapéta bonyolult mintáin. Nagyon ünnepélyes volt a szoba homálya és mély csendje. Az jutott eszébe, hogy napokon és éjszakákon át a halál lebegett itt fölötte, s még mindig visszajöhet, hogy félelemmel és borzalommal töltsse be a szobát. Olivér, ha erre gondolt, párnájába fúrta fejét, és forrón imádkozott. Lassanként elfogta az a mély, nyugodt álom, amely a gyógyulás biztos jele, az a nyugodt, békés álom, melyből oly rossz felébredni.

Már világos nappal volt, amikor Olivér ismét kinyitotta a szemét. Jókedvű és boldog volt. Túl volt a betegség válságos napjain, ismét ehhez a világhoz tartozott.

Három nap múlva már karosszékekben tudott ülni, vánkosok között. Járnai azért még nem tudott, és ezért Bedwinné, a házvezetőnő, a saját szobájába vitette le. Leültette a tűzhelyhez, s a derék öreg hölgy maga is leült mellé. Rendkívül örült, hogy a gyermek már ilyen jól van, és ezért heves sírásra fakadt.

- Ne törődj velem, drágám - mondta -, csak jól kisérom magam egy kicsit. Már kész is vagyok, nincs semmi bajom.

- Nagyon-nagyon jó hozzám, asszonyom - mondta Olivér.

- Ugyan, drágám, szóra sem érdemes - mondta az öreg hölgy -, inkább törődjünk a húsleveseddel. Ideje, hogy egyél. A doktor azt mondja, hogy Brownlow úr talán ma lejön. Jó színben kell lenned, mert mennél jobb színben leszel, annál jobban fog örülni.

Ezzel Bedwinné hozzálátott, hogy megmelegítse a levest. Egy kislábosban olyan erős húslevest főzött, hogy a szegényházban felhígítva, ahogy szokták, legalább háromszázötven szegény embert etethettek volna meg vele.

- Szereted a képeket, édesem? - kérdezte az öreg hölgy, mikor észrevette, hogy Olivér a szemközti falon függő arcképet nézi nagy figyelemmel.

- Nem is tudom - mondta Olivér, aki nem vette le szemét a képről -, még nagyon keveset láttam. Milyen szép, jóságos arca van ennek a hölgynek.

- No igen - mondta az öreg hölgy -, a festők mindig szebbnek festik a hölgyeket, mint amilyenek a valóságban, mert különben nem kapnának rendelést. Az az ember, aki a fénnel írt képeket készítő gépet feltalálta, tudhatta volna, hogy sohasem lesz vele sikere, mert túlságosan becsületes, és cseppet sem hízeleg - mondta az öreg hölgy, és szívből nevetett szellemességén.

- Valakinek a képmása ez, asszonyom? - kérdezte Olivér.

- Igen, arckép - felelte az öreg hölgy, felpillantva a levesből.

- Kinek az arcképe?

- Bizony azt nem tudom - mondta jókedvűen az öreg hölgy -, nem ismerem sem én, sem te. Látom, hogy nagyon érdekel.

- Olyan szép kép - mondta Olivér.

- Ejnye, talán csak nem félsz tőle? - szólt Bedwinné, aki nagy meglepetéssel vette észre, hogy a gyermek aggódva nézi a képet.

- Ó, nem, nem - mondta gyorsan Olivér -, csak éppen olyan szomorúak a szemei. Akárhol ülök, mindig rám néz. Ilyenkor úgy dobog a szívem, mintha élő ember nézne rám, és beszélni akarna velem, csak nem tud - tette hozzá Olivér halkán.

- Isten őrizz - kiáltotta ijedten az öreg hölgy -, ne beszélj így, gyermek! Még gyenge és ideges vagy a betegségem miatt. Áttolom a székedet a másik oldalra, s akkor nem fogod látni.

De Olivér lelki szemeivel mégis látta, éppoly tisztán, mint az előbb. Nem akarta azonban elkedvetleníteni a kedves öreg hölgyet, s ezért barátságosan mosolygott, mikor az ránézett. Az asszony megnyugodott, nagy gonddal és buzgalommal megsózta és pirított kenyérdarabokkal hintette tele a tál levest. Olivér rendkívül gyorsan fogyasztotta el a levest. Éppen az utolsó kanálnyi nyelte le, amikor csendesen kopogtak az ajtón.

- Szabad - mondta az öreg hölgy, és Brownlow úr lépett a szobába.

Az öregúr gyorsan belépett. Feltolta homlokára szemüvegét, kezét hálóköntöse két szárnya alá dugta, alaposan megnézte Olivért, s ezalatt arcán különös, furcsa fintorok jelentek meg. Olivér még nagyon betegesnek és gyengének látszott. Hiába próbált felállni jótevője iránt való tiszteletből: újból visszaruskadt a székbe. Az igazat megvallva, Brownlow úr szíve olyan nagy volt, hogy hat normális emberséges öregúrnak is elég lett volna, s ennél fogva könnycseppek jelentek meg szemében, valami különleges vízszivattyúzó művelet révén, melyet a tudomány mai állása még nem tud kellőképpen meg magyarázni.

- Szegény fiú, szegény fiú! - mondta torkát köszörülve. - Meglehetősen rekedt vagyok! Ejnye, de berekedtem; Bedwinné, attól félek, hogy meghültem.

- Remélem, nem - válaszolta Bedwinné -, hiszen minden ruhadarabja kitűnően volt megszáritva és kiszellőztetve.

- Nem tudom, Bedwinné, nem tudom - mondta Brownlow úr -, azt hiszem, tegnap este kissé nedves volt a szalvétám. De hát ez nem fontos. Hogy érzed magad, fiacskám?

- Nagyon jól - válaszolta Olivér -, és nagyon hálás vagyok, uram, jóságáért.

- Derék fiú - mondta Brownlow úr -, adott neki valamit enni, Bedwinné? Valami kis löttyöt?

- Épp most evett meg, uram, egy tányér remek erőlevest - mondta Bedwinné kiegyenesedve, az utolsó szót erősen megnyomva, annak kifejezéséül, hogy a lötty és az erőleves között igazán a legkisebb hasonlatosság sincs.

- Brrr! - mondta Brownlow úr kissé megborzongva. - Néhány pohár portói bor sokkal többet ért volna. Ugye, Tom White?

- Az én nevem Olivér, uram - válaszolta a kis beteg csodálkozó pillantással.

- Olivér? Milyen Olivér? White Olivér?

- Nem. Twist. Twist Olivér.

- Furcsa név - mondta az öregúr. - Miért mondtad a rendőrbírónak, hogy White-nak hívnak?

- Én nem mondtam, uram - szólt Olivér csodálkozva.

Ez olyan nyilvánvaló hazugságnak látszott, hogy az öregúr kissé szigorúan nézett Olivérre. De mégsem tudott kételkedni benne: vékony, beesett arcából csak úgy sugárzott az őszinteség.

- Valami tévedés történhetett - mondta Brownlow úr.

Az ok, amiért az előbb mereven nézett Olivér arcába, megszűnt, de most ismét erőt vett rajta az a régi érzése, hogy a gyermek arcvonásai rendkívül emlékeztetnek egy ismerős arcra, s ezért nem tudta levenni szemét a gyermekről.

- Remélem, uram, nem haragszik rám - mondta Olivér könnyörgő pillantással.

- Nem, nem - szólt az öregúr. - Ejha, mi ez? Nézzen ide, Bedwinné!

Hirtelen az Olivér feje fölött függő arcképre, aztán pedig a fiú arcára mutatott. Pontosan egy és ugyanaz az arc volt. A szem, a fejforma, a száj, az egész arckifejezés hajszálnyira egyezett.

Olivér nem tudta, miért kiáltott fel az öregúr, s mivel még nem volt olyan erős, hogy ezt a kis ijedtséget elbírhassa, elájult. E gyengeségi rohama lehetővé teszi, hogy olvasóink feszült várakozását kissé enyhítve, visszatérjünk a vidám öregúr két ifjú tanítványára, és elmondjuk, hogy...

...mikor a Vagány és kitűnő barátja, Bates úrfi a Brownlow úr magántulajdonával végzett törvénybe ütköző művelet után beálltak az Olivért hajszóoló tömegbe, igen dicséretes és illő óvatosság vezette őket eljárásukban. Az egyén szabadsága ugyanis az igazi angol ember legelső és legnagyobb büszkesége, és ezért ez a cselekedetük, azt hiszem, minden hazafias férfiu szemében dicséretesnek fog feltűnni, mert hiszen igazán erős tanújelét adták a szabadságszeretnek és az önfenntartási ösztönnek, megerősítve ezzel azokat a törvényeket, melyeket mély bölcsességű filozófusok állítottak össze a természetes cselekedetek rugóiról. Nevezett filozófusok Természet önagysága minden cselekedetét elvekre és elméletekre vezetik vissza. Rendkívül kedvesen akarnak bókolni a hölgy bölcsességének és mély belátá-

sának, s ezért egyáltalán nem veszik figyelembe a szív, a nemes indulat és érzés szempontjait. Az ilyesmi nem méltó olyan nőhöz, aki az általános vélemény szerint messze felette áll nemes sok kis gyarlóságának és gyengeségének.

Ha annak további bizonyítására lenne szükség, hogy ezek az ifjak végtelen finom előérzettel szigorúan filozofikus módon jártak el, akkor felhozhatnám azt a tényt, amit már fentebb is említettem, hogy tudniillik abbahagyták az üldözést, amint a közfigyelem Olivérre terelődött, és a lehető legrövidebb úton hazaindultak. Nem akarom ugyan azt állítani, hogy a híres tanult bölcsek mindig a legrövidebb úton szeretnek eljutni valamilyen következtetés végére (általában szeretik hosszúra nyújtani útjukat, mindenféle körülírásokkal és bőbeszédű kitéréssekkel, mint azok a részegek, akiknek egyszerre nagyon sok jut az eszükbe), de azért merem állítani, és állítom is, hogy a legtöbb nagy filozófus, ha kidolgozza elméletét, minden körülmények között nagy bölcsességgel és előrelátással igyekszik elkerülni minden olyan eshetőséget, ami esetleg ártalmára lehetne. Így azután valami nagy igazság érdekében el lehet követni egy kis igazságtalanságot, és alkalmazni lehet olyan eszközöket, melyeket a cél szentesít. Az igazság és igazságtalanság mérlegelése és elbírálása kizárólag az érdekelt filozófus tiszta, megértő tárgyilagosságának dolga minden esetben.

A két fiú nagy sietséggel futott végig a keskeny utcák és síkatorok útvesztőjén. Csak hosszú idő múlva álltak meg, és vettek lélegzetet egy homályos bolthajtás alatt. Lélegzet után kapkodtak, aztán Bates úrfiból kiszakadt az öröm és gyönyörűség kiáltása. Hirtelen nevetőgörcs fogta el, egy küszöbre vetette magát, és ott hempergett széles jókedvében.

- Mi bajod? - kérdezte a Vagány.

- Hahaha! - harsogta Charley Bates.

- Kuss! - mondta szemrehányóan a Vagány, aki óvatosan körülnézett. - Ne röhögj, te hülye!

- Nem tehetek róla! - mondta Charley. - Meg kell pukkadnom, ha eszembe jut, hogy rohant, hogy fordult be az utcasarkokon, hogy ment neki újra meg újra a cölöpöknek, és hogy futott tovább sértetlenül, mintha ő is vashól volna, mint a cölöpök. És én közben, zsebemben a zsákmánnyal, utána futottam és kiabáltam... Jaj, jaj, az oldalam!

Bates úrfi élénk képzelőereje túlságosan rikító színekkel ecsetelte a jelenetet, s ahogy idáig ért, újra hanyatt vágta magát a küszöbön, és fetrengett a nevetéstől.

- Mit szól majd Fagin? - kérdezte a Vagány, amikor társa ismét rövid lélegzetvétel-szünetet tartott.

- Mit szólna? - kérdezte Bates.

- Igen, mit fog szólni?

- Nem értem - mondta Charley, és hirtelen elakadt a nevetése, mert a Vagány hangja nagyon komoly volt -, mit szólhatna.

Dawkins fütyörészni kezdett, aztán levette kalapját, megvakarta fejét, majd hármat bólintott.

- Nem értem - mondta Charley.

- Trallala, majd, az ám! Úgy bizony - mondta a Vagány, és kissé gúnyos mosollyal kísérté magasröptű szavait.

Ez a magyarázat nem volt teljesen kielégítő. Bates úr érezte, és ezért ismét megkérdezte:

- Hogy érted azt?

A Vagány nem felelt. Ismét feltette kalapját, hóna alá fogta hosszú kabátjának a farkát, felfújta arcát, orrára hatszor jelentősen ráütött, aztán sarkon fordult, és betért az egyik átjáróudvarba. Bates úrfi töprengő arccal követte.

Néhány perc múlva lépések zaja riasztotta fel a vidám öregurat, aki a tűz mellett ült, bádognacsó mellett, baljában egy rövid kolbásszal és cipóval és jobbában zsebkéssel. Sápadt arcán gonosz vigyor jelent meg, amikor megfordult. Vastag, vörös szemöldöke alól élesen figyelt. Fülét az ajtó felé fordította, úgy hallgatódzott.

- Hát ez mi? - mondta elváltozott arccal. - Csak ketten jönnek? Hol a harmadik? Csak nem történt valami baj? Hm.

A lépések közeledtek, elérték a lépcsőfeljáratot, aztán halkán kinyílt az ajtó. A Vagány és Charley Bates belépett. Az ajtót becsukták maguk mögött.

TIZENHARMADIK FEJEZET

*A nyájas olvasónak új ismerősöket mutatunk be,
akikkel kapcsolatban mindenféle kellemes dolgról mesélhetünk*

- Hol van Olivér? - kérdezte az öreg Fagin fenyegetően. - Hova lett?

Az ifjú tolvajok úgy néztek főnökükre, mint akik nagyon megijedtek dühös hangjától, majd nyugtalan pillantásokat váltottak. Nem feleltek.

- Mi történt azzal a fiúval? - kérdezte Fagin, keményen megmarkolva a Vagány gallérját és szörnyű szitkokkal fenyegetve. - Beszélj, mert beléd fojtom a szuszt!

Fagin úr olyan komolyan beszélt, hogy Charley Bates, aki minden válságos helyzetben sietett biztonságba helyezni magát, és aki valószínűnek tartotta, hogy esetleg az ő megfojtására is sor kerül, térdre esett; és hangos, erőteljes, hosszas ordításba fogott.

Hangja egy megvadult bika és egy trombita harsogásának kereszteződése volt.

- Beszélj! - ordította mennydörgő hangon az öreg, és úgy megrázta a Vagányt, hogy teljesen érthetetlen, miképpen tudott megmaradni bő kabátjában.

- Elcsípték a fogmegek, az történt vele - mondta a Vagány dacosan -, engedjen már el, mi lesz?!

Egyetlen mozdulattal kiugrott a bő kabátból, mely Fagin kezében maradt. Felkapta a tűzhelyről a kenyérpíró villát, és a vidám öreg mellénye felé dőött vele. Ha a dőlés sikerül, az öregből egy kissé több vidámság áradt volna ki, mint amennyit pótolni lehetett.

Fagin a veszély elől hátralépett, sokkal ügyesebben, mint ahogy ilyen roskatag öregembertől várni lehetett volna. Felkapta a kancsót, és támadója fejéhez akarta vágni. Charley Bates azonban ebben a pillanatban borzalmas üvöltéssel vonta magára a figyelmét, úgyhogy az öreg megváltoztatta szándékát, és a kancsót a fiatalember felé hajította.

- Egyen meg a fene! Megvesztetek? - dörögte hirtelen egy mély hang. - Ki vágta ezt hozzám? Még szerencse, hogy csak a sör és nem a kancsó talált el, mert különben elláttam volna valakinek a baját! Egyébként jól tudom, hogy csak egy átkozott, gazdag, veszekedős öreg uzsorás engedheti meg magának, hogy más italt, mint vizet, kiloccsantson, és ezt is csak akkor, ha az egész Temzét ellopta. Mi baj van, Fagin? Hej, azt a... csupa sör lett a nyakkendőm... gyere be, te ronda csúszómászó, mit állsz meg az ajtóban, mintha szégyellnéd a gazdádat! Gyere már!

Tagbaszakadt, harmincöt év körüli ember morogta mindezt. Fekete műbársony kabát, nagyon piszkos sárgásszürke térdnadrág, fűzős félcipő, szürke pamutharisnya volt rajta. Az utóbbi ruhadarabban hatalmas, izmos lábszár feszült. Az ilyen lábak ilyen ruhában mindig hiányos felszerelésűnek látszanak, ha nincs rajtuk bilincs és vasgolyó. Barna kalap volt a fején, piszkos, kék, fehér pettyes kendő a nyakán. Ennek a kendőnek hosszú, rojtos végével dörzsölte le arcáról a sört beszéd közben. Mikor e munkát elvégezte, előtűnt széles, csontos arca, melyet háromnapos borosta éktelenített, és két dühös szeme. Az egyik alatt színes foltok örökítették meg egy nemrég kapott ütés emlékét.

- Bejössz vagy nem? - dörögte a lebilincselő külsejű férfiú.

A következő pillanatban bozontos, fehér, húsz helyen összekarmolt pofájú kutya somfordált a szobába.

- De nehezen jössz be - mondta a férfi - úgy látszik, már olyan büszke vagy, hogy nem akarsz velem társaságban mutatkozni. Feküdj!

E parancsot rúgás egészítette ki, amely az állatot a szoba másik végébe röpítette. A kutya, úgy látszik, már megszokta az ilyesmit, mert nyugodtan behúzódott a sarokba. Meg sem mukkant, sűrűn pislogott gonosz szemével, alaposan szemügyre véve a helyiséget.

- Mit csinálsz? Bántod a fiúkat, te zsugori, kielégíthetetlen vén disznó? - mondta a vendég, és méltóságteljesen leült. - Igazán nem értem, miért nem ölnek meg ezek a fiúk. Én megtenném. Az ő helyükben már rég megtettem volna... különben nem is tettem volna meg, mert utána nem adhattam volna el a holttestedet, hiszen sem-mire sem vagy te jó, legfeljebb arra, hogy spirituszban mutogassanak, mint csodálatos rondaságot. De még ez is lehetetlen, mert nincs akkora üvegedény, amibe beleférnél.

- Csitt, csitt, Sikes úr - mondta Fagin reszketve -, ne beszéljen olyan hangosan!

- Ne urazz engem - válaszolt a fickó -, mindig valami disznóságban sántikálsz, ha így szólítasz. Ismered a nevemet, tudod, hogy nem fogok rá szégyent hozni, ha arra kerül a sor.

- Hát akkor... hát akkor, Bill Sikes - mondta Fagin undok alázattal -, úgy látszik, rossz kedved van, Bill.

- Lehet - mondta Sikes -, de azt hiszem, te is rossz kedvedben lehetsz, vagy talán csak tréfából dobálódzol bádogkancsókkal, úgy, mint ahogyan csak tréfából szokott eljárni a szád, és...

- Megbolondultál? - mondta az öreg uzsorás, karon ragadva a férfit és a fiúkra mutatva.

Sikes megelégedett annyival, hogy kezével láthatatlan csomót kötött a nyaka körül, és fejét a jobb vállára hullatta. Fagin szemmel láthatóan tökéletesen megértette ezt a némajátékot. Ezután Sikes a maga tolvajnyelvén, amelynek kifejezései beszédét át- meg átszótták, de amelyet olvasóink úgysem értenének meg, ha leírnák, egy pohár pálinkát kért.

- De nehogy megmérgezz - mondta Sikes úr, miközben kalapját az asztalra tette.

Ezt tréfából mondta, de ha láthatta volna, milyen gonosz vigyorral harapott Fagin sápadt ajkába, miközben a szekrény felé fordult, nem találta volna túlzottnak az óvatosságot, minthogy az öregúr vidám szíve legalábbis vágyódott arra, hogy egy kissé kiegészítse a szeszfőző munkáját.

Sikes úr lehajtott két-három pohár pálinkát, aztán nagy kegyesen figyelemre méltatta a két fiút. E leereszkedő cselekedetből beszélgetés fejlődött ki, melynek során a Vagány részletesen elbeszélte Olivér elfogatásának okait és körülményeit, helyenként, ahol jónak látta, kissé kiigazítva az igazságot.

- Attól félek - mondta Fagin -, hogy elkotyog valamit, amivel bajba hozhat bennünket.

- Ez nagyon valószínű - mondta Sikes rosszindulatú mosollyal - fel fognak kötni, Fagin.

- Attól félek - mondta az öreg, aki úgy tett, mintha nem hallotta volna a közbeszólást, és szúrósan pillantott Sikesra -, attól félek, hogy ha minket elcsípnek, ugyanez a sors vár még egypár emberre is, s a te sorsod, édes barátom, ebben az esetben sokkal szomorúbb lesz, mint az enyém.

Sikes összerezzent, és hirtelen Fagin felé fordult.

Az öreg azonban egészen a füléig felvonta a vállát, és üres tekintettel bámult a falra.

Hosszabb szünet következett. A tiszteletre méltó társaság valamennyi tagja gondolataiba merült, köztük a kutya is, mely száját rosszindulatúan nyaldosva, láthatóan azon töprengett, hogy miképpen kapjon bele az utcán a legelső szembejövő úr vagy hölgy lábába.

- Ki kellene nyomozni, mi történt a rendőrségen - mondta Sikes úr sokkal halkabban, mint ahogy eddig beszélt.

Fagin bólintott.

- Ha nem járt el a szája, és elítélték, akkor nem kell félnünk, amíg ki nem szabadul - folytatta Sikes úr -, és akkor aztán rá kell tenni a kezünket. Mindenképpen a kezünkben kell lennie.

Fagin megint bólintott.

E terv nyilvánvalóan rendkívül bölcs volt, sajnos azonban igen komoly akadály tornyosult végrehajtása elé. Ez az akadály az volt, hogy a Vagány, Bates, Fagin és William Sikes úr csodálatosképpen valamilyen heves és mélyen gyökerező ellenszenvet éreztek az iránt, hogy akármilyen címen a rendőrség közelébe menjenek.

Nehéz volna kitalálni, hogy mennyi ideig ültek volna egymásra bámulva, kínos bizonytalanságban. De egyáltalában nem kell találgatnunk, mert hirtelen belépett; a szobába az a két fiatal hölgy, akivel annak idején Olivér is találkozott. A társalgás erre újra meg indult.

- Remek - mondta az uzsorás -, Bet majd elmegy oda, ugye, drágaságom?

- Hová? - érdeklődött a fiatal hölgy.

- Csak ide a rendőrbíróságra, angyalom - mondta hízelgő hangon az öreg.

Legyünk igazságosak, és ismerjük el, hogy a fiatal hölgy nem mondta, hogy nem megy oda. Mindössze annak a komoly kívánságának adott nyomatékos kifejezést, hogy kutya legyen belőle, ha odamegy. Ez a finom és udvarias kitérő válasz arra vallott, hogy a fiatal hölgyben megvolt az a természetes jó modor, mely nem tűri, hogy embertársunkat nyílt, határozott visszautasítással bántsuk meg.

Fagin elszontyolodott arcot vágott. Az élénk, sötét színű pompás öltözetű, piros ruhás, zöld cipős, sárga papír hajcsavarós ifjú hölgytől a másikkhoz fordult.

- Nancy, drágám - mondta behízelgő hangon -, mi a te véleményed?

- Lehetetlen, kár kísérletezni, Fagin - mondta Nancy.

- Hogy érted ezt? - kérdezte Sikes úr vészjósló pillantással.

- Úgy, amint hallod, Bill - mondta megfontoltan a hölgy.

- Pedig te vagy erre a legalkalmasabb - érvelt Sikes úr -, téged senki sem ismer a környéken.

- De mivel nem is akarom, hogy megismerjenek - mondta ismét nyugodtan Nancy -, ezért inkább nem megyek oda.

- El fog menni, Fagin - mondta Sikes.

- Nem fog elmenni, Fagin - mondta Nancy.

- De igenis, el fog menni, Fagin - mondta Sikes. És Sikes úrnak lett igaza. Különböző fenyegetésekkel, ígéretekkel és ajándékokkal sikerült a szóban forgó hölgyet rávenni, hogy elvégezze a rá szabott feladatot. Neki valóban nem kellett attól tartani, amitől elragadó barát-nőjének, mert csak nemrég költözött Field Lane tájára a távoli, de kies Ratcliffe külvárosból, és ezért nem fenyegette az a veszély, hogy sok ismerős láthatja meg.

Tiszta fehér kötényt kötött tehát ruhája elé, papirosokba csavart hajbodrait szalmakalap alá dugta (e két cikk Fagin kiapadhatatlan ruhatárából került elő), és elindult, hogy teljesítse feladatát.

- Várj egy pillanatra, drágám - mondta az öreg, és fedeles kosarat vett elő. - Vidd ezt a kezedben, így sokkal tiszteletreméltóbb lesz a külsőd.

- A másik kezében pedig vigyen egy kapukulcsot - mondta Sikes -, akkor aztán igazán valódinak látszik majd.

- Úgy van, úgy van, drágám - mondta az öreg, és hatalmas kapukulcsot akasztott a fiatal hölgy jobb mutatoujjára. - Remek, remek, egyetlenem - mondta kezét dörzsölve.

- Jaj, jaj, szegény kis öcsém, szegény, drága, ártatlan kis öcsém! - kiáltotta Nancy sírva fakadva, és kétségbeesetten rázta a kosarat s a kapukulcsot. - Mi történt azzal a szegény gyermekkel, hová vitték? Uraim, szánjanak meg, mondják meg, mit csináltak vele, nagyon szépen kérem.

Rendkívül szánalmat gerjesztő, szívszaggasztó hangon mondta ezt, hallgatóinak leírhatatlan mulatságára. Aztán vidáman rájuk kacsintott, mosolyogva meghajolt és eltávozott.

- Ügyes lány ez, barátocskáim - mondta Fagin a fiúk felé fordulva. Komolyan bólogatott fejével, némán buzdítva őket e dicső példa követésére.

- Becsületére válik nemének - mondta Sikes, miközben megtöltötte poharát, s hatalmas öklével az asztalra ütött -, igyunk az egészségére. Szeretném, ha mindnyájan olyanok lennétek, mint ő.

A tehetséges Nancy, miközben odahaza ilyen és ehhez hasonló dicsérő jelzőkkel halmozták el, gyors léptekkel sietett a rendőrbíróság felé. Kissé félt ugyan, hiszen kíséret nélkül sétált az utcán, s ő ilyenkor mindig félni szokott, de azért hamarosan minden baj nélkül megérkezett rendeltetési helyére.

Hátulról ment be az épületbe, s az egyik cellaajtón halkán kopogott kapukulcsával. Semmi válasz. Köhintett, és megint hallgatózott.

Semmi válasz. Erre megszólalt:

- Olivér, drágám - suttogta lágyan -, Olikám!

A cellában csak egy szerencsétlen, mezítlábas gonosztevő volt, akit azért fogtak el, mert az utcán furulyázott. Miután Fang úr minden kétséget kizáróan megállapította, hogy a delikvens elkövette ezt a nagy bűnt a társadalom ellen, arra ítélte, hogy egy hónapot töltsön a büntető-intézetben. Ítéletéhez azt a szellemes és találó megjegyzést fűzte, hogy ha a vádlottban olyan sok a szusz, akkor fordítsa inkább a taposómalomban való munkára, mint a furulyázásra. A fogoly nem felelt a kopogásra, mert minden kétségbeesett gondolata csak furulyájának elvesztése körül forgott, melyet az állam javára lefoglaltak. Nancy ezért a következő cella ajtajához lépett, és ott kopogott.

- Mi az? - szólalt meg egy gyenge hang.

- Nincs ott bent egy kisfiú? - érdeklődött Nancy zokogásra hajló hangon.

- Dehogy - felelte a hang -, isten ments!

A hang tulajdonosa egy hatvanöt éves csavargó volt, aki azért került börtönbe, mert nem furulyázott; más szóval: mert koldult az utcán, és nem dolgozott. A következő cellában egy másik

férfi ült, mert bádogtálakkal házalt engedély nélkül - tehát dolgozott, de hivatalos felhatalmazása nem volt rá.

Miután e gonosztevők közül egyik sem hallgatott az Olivér névre, és egyik sem tudott semmit, Nancy egyenesen a csíkos mellényű és nyers teremőrhöz ment. Szánalmas siránkozással, melynek hatását a kapukulcs és a kiskosár lóbálásával emelte, érdeklődött drága kis öccse után.

- Nincs nálunk, galambom - mondta az öregember.

- Hát hol van? - kiáltotta keservesen Nancy.

- Az az úr magával vitte.

- Miféle úr? Jóságos ég, miféle úr? - kiáltotta Nancy.

A szenvedélyes kérdésekre az öregember közölte a lesújtott nővérrel, hogy Olivér a tárgyalóteremben elájult, majd felmentették, miután kiderült, hogy a lopást egy másik fiú követte el. A panaszos ezután a gyermeket eszméletlen állapotban saját házába vitte. Csak annyit tud, hogy Pentonville közelében lakik, mert ezt mondta az úr a bérkocsisnak.

A lesújtott fiatal hölgy borzalmas kétkedésektől és félelemtől gyötörve tántorgott kifelé.

Alighogy a házat elhagyta, hirtelen száguldani kezdett, és a legbonyolultabb kerülő utakon tért vissza Faginékhez.

Nancy beszámolója után Bill Sikes úr sietve odahívta fehér kutyáját, feltette kalapját, és oly gyorsan távozott, hogy még csak elbúcsúzni sem volt ideje társaitól.

- Meg kell tudnunk, hogy hol van, meg kell találnunk - mondta izgatottan Fagin. - Charley, neked most nincs más teendő, mint hogy az utcán kóborogj, amíg meg nem tudsz róla valamit. Nancy, drágám, okvetlenül meg kell találnunk. Benned és a Vagányban bízom egyedül. Várjatok, várjatok - miközben reszkető kézzel kihúzott egy fiókot -, itt van pénz, kedveseim. Mára bezárom a boltot. Tudjátok, hol találhattok meg. Egy pillanatot se töltsetek itt, egy pillanatot se!

S azzal valamennyiüket kituszkolta a szobából. Alaposan bereteszte az ajtót; majd elővette rejtékhelyéről azt a kis dobozt, melyet Olivér véletlenül meglátott. Gyorsan kivette belőle az órákat, ékszereket, és ruhája alá rejtette őket.

Hirtelen kopogtak az ajtaján.

- Ki az? - kiáltotta élesen.

- Én! - mondta a kulcslyukon keresztül a Vagány.

- Mi az? - kérdezte türelmetlenül Fagin.

- Nancy kérdezteti, hogy lekapcsoljuk-e, ha megtaláljuk, és az ismert helyre vigyük.

- Igen - felelte az öreg -, akárhol is van, le kell kapcsolni. Minél előbb megtalálni, ez a legfontosabb. A továbbiakról majd én gondoskodom, ne féljete.

A fiú morgott, annak jeléül, hogy megértette az utasításokat, aztán lesietett társai után.

- Eddig még nem járt el a szája - mondta az öreg uzsorás, miközben tovább folytatta előbbi foglalatosságát -, és ha az a szándéka, hogy rólunk fecsegen új barátai előtt, akkor majd betömjük a száját.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

*További részleteket közöl Olivérnek Brownlow úrnál való tartózkodásáról.
Közli továbbá egy Grimwig nevű úr figyelemre méltó jóslatát,
melyet akkor mondott, mikor Olivért megbízták valamivel*

Olivér nemsokára magához tért abból az ájultságából, melyet Brownlow úr hirtelen felkiáltása okozott. Ettől kezdve Brownlow úr és Bedwinné gondosan kerülték, hogy a festményre visszatérjenek, s csupán olyan dolgokról beszélgettek vele, melyeknek semmi kapcsolatuk nem volt sorsával, és csak arra voltak jók, hogy minden izgalom nélkül elszórakoztassák. Még olyan gyenge volt, hogy reggelihez nem tudott felkelni. Amikor másnap levitték a házvezetőnő szobájába, mindenekelőtt a falra pillantott, abban a reményben, hogy megint megláthatja a szép hölgy arcképét. De csalódás érte. A kép már nem volt ott.

- Látod - mondta a házvezetőnő - már elvitték a képet.

- Miért vitték el?

- Azért, mert Brownlow úr attól tartott, hogy zavar téged ez a kép, és talán hátráltatja gyógyulásodat is - felelte az öreg hölgy.

- Ó, igazán nem zavart, sőt nagyon tetszett nekem. Szerettem ezt a képet.

- Jól van, jól - mondta szívélyesen az öreg hölgy -, ha majd meggyógyultál, visszahozzák a képet, megígérem. Most pedig beszéljünk valami másról.

Egyelőre mást nem sikerült megtudnia Olivérnek a képről.

Mínt hogy az öreg hölgy rendkívül jó volt hozzá betegségének egész ideje alatt, Olivér igyekezett engedelmeskedni, s ezért figyelemmel hallgatta azt a sok történetet, melyet az öreg hölgy mesélt kedves, csinos lányáról, aki vidékre ment férjhez egy kedves, csinos emberhez, és fiáról, aki Nyugat-Indiában egy kereskedő alkalmazottja, és minden negyedévben olyan szép, szívhez szóló leveleket ír haza, hogy még az említésükre is kicsordul az anya könnye.

Az öreg hölgy hosszasan méltatta gyermekeinek kiváló tulajdonságait és drága jó boldogult férjének érdemeit, aki éppen huszonhat évvel ezelőtt hunyta be a szemét, isten nyugosztalja! Közben érkezett az uzsonna ideje. Uzsonna után kártyázni taníttatta Olivért. A fiú olyan gyorsan tanult, hogy alig győzte tanítani. Nagy komolyan kártyáztak, amíg végül itt volt az ideje, hogy a beteg egy kis vízzel kevert forralt bort és egy szelet száraz, pirított kenyeret kapjon, és nyugovóra térjen.

Olivérre felvirradtak a lábadozás boldog napjai. Nyugalom, rend, tisztaság vette körül, mindenki szelíd és kedves volt hozzá. Valóságos mennyország volt ez, ahhoz a lármához és zűrzavarhoz képest, melyben eddig élt. Mikor már elég erős volt, hogy felöltözhessen, Brownlow úr rendeletére vadonatúj ruhát, sapkát és cipőt kapott. Régi ruháival azt tehetné, amit akart. Odaadta az egyik cselédnek, aki nagyon jó volt hozzá, megbízta, hogy adja el egy házalónak, és a pénzt tartsa meg. Így is történt. Amikor Olivér kinézett a nappali szoba ablakán, és látta, hogy a házaló zsákba gyömöszöli és elviszi az ócska ruhát, gyönyörrel gondolt arra, hogy végre megszabadult ettől a holmitól, és nem fenyegeti többé az a veszély, hogy ismét fel kell vennie. Ami azt illeti, nagyon nyomorúságos rongyok voltak ezek, mert Olivérnek eddig még sohasem volt új ruhája.

Egy este, körülbelül egy héttel azután, hogy az arckép szoba került, a gyermek éppen Bedwinné szobájában beszélgetett, amikor Brownlow úr leüzent, hogy szeretné, ha Olivér feljönne hozzá a dolgozószobájába.

- Tyúha! Moss kezet, gyermek, és engedd, hogy megfésüljelek - mondta Bedwinné. - Ha tudtam volna, hogy magához hívat, tiszta gallért adtam volna rád, és úgy kiöltöztettelek volna, mint egy herceget.

Olivér engedelmeskedett. Az öregasszony nagyon sajnálta ugyan, hogy annyi ideje sem volt, hogy a kisfiú gallérjának fodrát kivasalhassa - mindamellettt Olivér olyan csinos és elegáns volt, hogy ezt még neki is el kellett ismernie.

E megnyugtató után Olivér bekopogtatott a dolgozószobába. Brownlow úr kiszólt, hogy beléphet. A következő pillanatban Olivér a könyvekkel teletömött kis szobában volt. A szoba ablaka szép kis kertre nézett. Az ablak melletti asztalnál ült Brownlow úr, és olvasott. Mikor megpillantotta Olivért, félretolta a könyvet, s felszólította a fiút, hogy lépjen közelebb, és üljön le. Olivér engedelmeskedett, s közben azon töprengett, hogy hol van annyi ember, aki elolvassa ezt a rengeteg könyvet, melyet minden valószínűség szerint a világ okulására írtak össze. Ezen különben Olivérnél sokkal tapasztaltabb emberek is állandóan csodálkoznak.

- Sok könyv van itt, ugye, fiam? - mondta Brownlow úr, mikor észrevette, hogy Olivér milyen kíváncsian nézi a padlótól a mennyezetig érő könyvespolcokat.

- Bizony, uram - mondta Olivér -, én még sohasem láttam ennyi könyvet.

- Te is elolvashatod őket, ha jó leszel - mondta kedvesen az öregúr -, és ez még nagyobb gyönyörűség lesz, mint a kötéseket nézegetni... illetve: könyve válogatja, mert bizony van olyan könyv is, melynek csak a kötése értékes.

- Biztosan ezek a hatalmas könyvek - mondta Olivér, és rámutatott néhány vaskos, dúsan aranyozott kötésű, neydrétkötetre.

- Nem mindig ezek - mondta az öregúr, és mosolyogva simogatta meg Olivér fejét -, vannak köztük kevésbé vaskosak is. Mondd csak, szeretnél könyveket írni, ha nagy leszel?

- Kérem szépen, én jobban szeretnék olvasni, mint írni - válaszolta Olivér.

- Ejnye! Szóval nem szeretnél írni - mondta az öregúr.

Olivér egy darabig gondolkozott, aztán megjegyezte, hogy nézete szerint jobb könyvkereskedőnek, mint írónak lenni. Szívből nevetett az öregúr, s megjegyezte, hogy Olivér nagyon jót mondott. Olivér nagyon örült, bár nem tudta, hogy mi volt olyan nagyon jó a mondásában.

- Jól van, fiam - mondta az öregúr ismét elkomolyodva -, nem kell félni. Nem akarunk írót fáragni belőled, amíg akad valami becsületes mesterség, amire megtaníthatunk.

- Köszönöm, uram - mondta Olivér. Olyan komolyan mondta ezt, hogy az öregúr megint elnevette magát, és valami különös ösztönről beszélt, de Olivér ezt sehogy sem értette, s nem is nagyon figyelt oda.

- Most pedig - mondta Brownlow úr, ha lehet, még jóságosabban, de sokkal komolyabban is, mint ahogy Olivér eddig beszélni hallotta -, most pedig nagyon figyelj arra, amit mondani fogok. Nyíltan akarok veled beszélni, mert tudom, hogy éppoly jól meg fogsz érteni, mint sok felnőtt.

- Jaj, uram, csak azt ne mondja, hogy el akar küldeni! - kiáltotta Olivér, akit megijesztett az öregúr komoly hangja. - Ne tegyen ki megint az utcára. Engedje, hogy itt maradjak inasnak.

Ne küldjön vissza arra a szörnyű helyre, ahonnan jöttem. Könyörüljön egy szegény gyermekem!

- Drága fiam - mondta az öregúr, akit meghatott Olivér hirtelen forró kitörése -, ne félj, nem hagylak magadra addig, amíg erre nem adsz okot!

- Ígérem, hogy sohasem adok rá okot! - szólt közbe Olivér.

- Remélem. Nem is hiszem, hogy ilyesmit tennél. Sok olyan emberben csalódtam már, akikkel jót tettem, de benned mégis erősen bízom. Magam sem tudom, miért viselem annyira szívemen a sorsodat. Azok, akiket forrón szerettem, már a föld alatt pihennek, az én életem boldogsága és öröme is ott nyugszik velük, de azért nem faragtam koporsót a szívemből, s nem tettem el örökre érzelmeimet. A nagy bánat csak megerősítette és mélyebbé tette őket.

Halkan mondta ezt az öregúr, mintha önmagának beszélne. Aztán elhallgatott, és Olivér is némán ült a helyén.

- No igen - szólalt meg ismét az öregúr vidámabb hangon -, csak azért mondom ezt, mert a te szíved fiatal. Tudod, hogy sokat szenvedtem, s ezért talán ügyelni fogsz, hogy ne okozz újabb fájdalmat nekem. Azt mondod, hogy árva vagy, nincs senkid. Utánajártam a dolognak, és értesüléseim megerősítették szavaidat. Mondd el tehát történetedet, honnan jöttél, ki nevelt fel, és hogy kerültél abba a társaságba, melyben rád találtam. Ha igazat mondasz, mindig lesz egy barátod, amíg én élek.

Olivér torkát percekig fojtogatta a zokogás, mielőtt meg tudott volna szólalni. Amikor aztán éppen belekezdett volna meséjébe, és beszámolt volna arról, hogyan nevelték a lencsentelepen, hogyan vitte a szegényházba Bumble úr - hirtelen különös kettős koppanás hallatszott a kapu felől. Aztán besietett a szolgáló, és bejelentette Grimwig urat.

- Feljön? - kérdezte Brownlow úr.

- Igen, uram - válaszolta a szolgáló -, kérdezte, hogy van-e itthon sütemény, és mikor azt mondtam, hogy van, azt mondta, hogy uzsonnára jön.

Brownlow úr mosolygott, majd Olivérhez fordult, s közölte vele, hogy Grimwig úr régi barátja. Kissé mogorvának látszik, de nem kell félni tőle, mert szíve mélyén nagyon derék ember.

- Menjek le? - kérdezte Olivér.

- Ne - mondta Brownlow úr -, sőt szeretném, ha itt maradnál.

E pillanatban botra támaszkodva egy kövér öregúr lépett a szobába. Egyik lábát kissé húzta, kék kabát, csíkos mellény, sárga nadrág és lábszárvédő, zöld bélésű, széles karimájú fehér kalap volt rajta. Nagyon keskeny, vasalt ingfodor állt ki mellényéből, alatta igen hosszú acél óralánc himbálózott, melynek végén csak egy kulcs volt. Fehér nyakkendőjének csomója akkora volt, mint egy narancs. Nem lehet leírni azokat a legkülönbözőbb fintorokat, amelyek állandóan követték egymást az arcán. Beszéd közben féloldalt hajtotta fejét, és a szeme szögletéből pislogott papagáj módjára. Alighogy a szobába lépett, rögtön felvette ezt a fejtartást. Kinyújtott kezében egy kis narancshéjat tartott, és dörmögő, házsártos hangon megszólalt:

- Nézzen ide, látja ezt? Egészen furcsa és különös, hogy nem léphetek be egy házba anélkül, hogy ilyen lábtörő holmit ne találjak a lépcsőn. Egyszer már belesántultam egy narancshéjba, és tudom, hogy narancshéj okozza majd egyszer a vesztemet. Igen, uram, hajlandó vagyok megenni a fejemet, ha nem narancshéj fog megölni.

Ezzel a kecsgető ajánlattal Grimwig úr később is sűrűn előhozakodott, mert majdnem minden állítását ezzel támasztotta alá. Ami meglehetősen furcsa kijelentés volt, mert ha fel is tesszük, hogy a tudomány fejlődése valamikor lehetővé teszi, hogy az ember megehesse a saját fejét, Grimwig úr esetében ez mindig igen bonyolult dolog lesz, minthogy az ő feje olyan hatalmas méretű, hogy még a legfalánkabb ember sem tudná egy ültében elfogyasztani - nem is szólva arról a rendkívül vastag rizsporos parókáról, mely a fejét borította.

- Megezem a saját fejemet, uram - ismételte Grimwig úr, botjával kopogva a padlón. - Hát ez kicsoda? - kérdezte Olivérre pillantva, s hátrált egy-két lépést.

- Ez itt a kis Twist Olivér, akiről már beszéltünk - mondta Brownlow úr.

Olivér meghajolt.

- Remélem, nem az a fiú, aki beteg volt - mondta Grimwig úr, és két lépést hátrált. - Várjon egy pillanatig. Ne szóljon semmit. Hú! - kiáltott Grimwig úr, és afeletti örömeiben, hogy felfedezett valamit, megfélemezett a betegségtől való félelemről. - Hú, ez az a fiú, akié a narancs volt! Ha ez nem az a fiú, aki a narancshéjat a lépcsőre dobta, megezem a fejemet, és még hozzá az övét is.

- Nem ő volt az, neki nem volt narancsa - mondta Brownlow úr nevetve -, jöjjön, tegye le a kalapját, és beszéljessen az én kis barátommal.

- Nagyon haragszom a narancshéjakra, uram - mondta az ingerült öregúr, miközben lehúzta kesztyűjét -, utcánk kövezete mindig tele van narancshéjjal, és nagyon jól tudom, hogy a sarkon lakó sebész inasa hinti el szándékosan ezeket a héjakat. Tegnap este egy fiatal nő csúszott meg egy narancshéjon, és nekiesett kertem rácsának. Alighogy feltápázkodott, rögtön megindult a sebész vörös lámpás háza felé. „Ne menjen hozzá - kiáltottam az ablakból -, hisz az egy gyilkos gazember, aki csapdába ejti az embereket.” Bizony, ilyen ember az. Ha nem olyan, akkor...

A haragos öregúr nagyot koppantott botjával a padlóra. Barátai már tudták, e koppanás szokásos ajánlatát jelezte olyankor, ha nem akarta szavakba foglalni. Azután, botját még mindig szorongatva, leült, feltette csíptetőjét, mely széles, fekete szalagon lógott, és alaposan szemügyre vette Olivért. A gyermek, mikor látta, hogy figyelik, elpirult, és ismét meghajolt.

- Szóval ez az a fiú? - szólalt meg újból Grimwig úr.

- Ez az a fiú - mondta Brownlow úr.

- Hogy vagy, fiú? - kérdezte Grimwig úr.

- Köszönöm, uram, már sokkal jobban - válaszolta Olivér.

Brownlow úr, aki úgy látszik, attól tartott, hogy furcsa barátja valami kellemetlent talál mondani, megbízta Olivért, hogy menjen le, és rendelje meg az uzsonnát Bedwinnénél. A gyermek boldogan teljesítette az utasítást, minthogy a látogató egy cseppet sem nyerte meg tetszését.

- Csinos kisfiú? - kérdezte Brownlow úr.

- Nem tudom! - mondta Grimwig úr mogorván.

- Nem Tudja?

- Nem, nem tudom. Nincs semmi különbség a fiúk között. Csak kétféle fiú van: tejképű és pacalképű fiú.

- Olivér milyen fiú?

- Tejképű. Van egy barátom, annak pacalképű fia van. Szép fiúnak tartják, kerek a feje, vörös az arca, és nagy a szeme. Szörnyű alak, teste valósággal kidagad kék ruhájából, hangja olyan, mint egy matrózé, és farkasétvágya van. Ismerem. Valóságos szörnyeteg.

- Jól van, jól - mondta Brownlow úr -, a kis Twist Olivér nem ilyen, nem kell reá haragudnia.

- Hát ha nem ilyen, akkor biztosan még rosszabb - felelte Grimwig úr.

Brownlow úr türelmetlenül köhintett, ami láthatóan a legnagyobb gyönyörűséget okozta Grimwig úrnak.

- Úgy van, biztosan még sokkal rosszabb - ismételte Grimwig úr. - Honnan jött? Kiféle, miféle? Hogy beteg volt? Hát aztán?

Nemcsak a jó emberek betegek. Néha rossz emberek is megbetegszenek, nem igaz? Ismertem egy embert, akit Jamaicában felakasztottak, mert meggyilkolta a gazdáját. Ennek az embernek hatszor volt váltóláza életében, de azért nem ajánlották kegyelemre ezen a címen. Szamárság!

Grimwig úr lelke legmélyén hajlandó volt elismerni, hogy Olivér megjelenése és modora rendkívül kellemes, de imádta az ellentmondást, ezenkívül még a narancshéj is felbosszantotta. Arra az álláspontra helyezkedett, miszerint neki nem írhatja elő senki, hogy csinosnak tartson-e egy gyermeket vagy sem, s ezért mindjárt kezdetben elhatározta, hogy ellenkezni fog barátjával. Amikor Brownlow úr közölte vele, hogy a gyermek előéletéről nem tud semmi részletesebbet, mert ezt csak akkor akarja tisztázni, ha a fiú már egészségesebb lesz, Grimwig úr rosszindulatúan vihogni kezdett. Gúnyosan kérdezte, hogy a házvezetőnő esténként megszámlolja-e az edényeket és evőeszközöket, mert nagyon örülnie kell, ha nem tűnik el néhány ezüstkanál... és így tovább.

Brownlow úr, bár kissé indulatos természetű volt, humorosan fogta fel barátja furcsaságait, mert ismerte már erről az oldaláról. Később, uzsonna közben Grimwig úr legmagasabb tetszésének adott kifejezést a vajasztéztával kapcsolatban, és ettől fogva a társalgás sokkal simább mederben folyt. Olivér, aki részt vett az uzsonnán, kezdett megnyugodni.

- És mikor hajlandó ön Twist Olivér életének és működésének teljes, részletes és hű beszámolóját meghallgatni? - kérdezte uzsonna után Grimwig úr, oldalpillantást vetve Olivérre.

- Holnap reggel. Négyszemközt szeretném vele ezt megbeszélni. Kedves fiam, gyere fel hozzám holnap reggel tíz órára.

- Igen, uram - mondta habozva Olivér, akit megzavart Grimwig úr szúrós pillantása.

- Én pedig azt mondom - ságta Grimwig úr Brownlow úrnak -, hogy nem megy fel magához holnap reggel. Láttam, hogy habozott. Kedves barátom, ez a fiú lóvá teszi magát.

- Tűzbe teszem érte a kezemet - mondta Brownlow úr hevesen.

- Hát ha tévednék, hajlandó vagyok... - mondta Grimwig úr, botjával a padlóra koppantva.

- A fejemet teszem rá, hogy ez a gyerek becsületes és igazmondó - kiáltott fel Brownlow úr az asztalra csapva.

- Én pedig megeszem a fejemet, ha nem teszi lóvá magát! - felelte Grimwig úr, szintén az asztalra csapva.

- Hát majd meglátjuk - mondta Brownlow úr, visszafojtva növekvő haragját.

- Majd meglátjuk - felelte Grimwig úr, s kihívóan mosolygott.

E pillanatban - így akarta a sors - belépett Bedwinné, és kis csomag könyvet hozott, amit Brownlow úr aznap rendelt annál a könyvkereskedőnél, aki egyszer már előfordult történetünkben. Letette a csomagot az asztalra, és távozni készült.

- Mondja a fiúnak, hogy várjon, valamit vissza kell vinnie - mondta Brownlow úr.

- Már elment, uram - felelte Bedwinné.

- Kiáltson utána. Nagyon fontos. A kereskedő szegény ember, és még nem fizettem ki a könyveket. Vissza is kell vinni néhányat.

Gyorsan kinyitották a kaput. Olivér az egyik irányba futott, a szolgáló a másikba. Bedwinné pedig a lépcsőn állt, és hangosan kiáltozott a könyvkereskedő kifutója után, de az már eltűnt. Olivér és a szolgáló lihegve szaladtak vissza, és jelentették, hogy nem találják a fiút.

- Ejnye, de sajnálom - mondta Brownlow úr -, nagyon szerettem volna még ma délután visszaküldeni a könyveket.

- Küldje el Olivérrel - mondta Grimwig úr gúnyos mosollyal -, ő bizonyára hiánytalanul át fogja adni.

- Igen, tessék megengedni, hogy elvigyem - mondta Olivér -, szaladni fogok, hogy minél előbb odaérjek.

Az öregúr azt akarta mondani, hogy Olivér semmi esetre se menjen el, de aztán Grimwig úr gúnyos köhögése megváltoztatta szándékát. Arra gondolt, hogy most legalább bebizonyíthatja barátja előtt, mennyire igazságtalanul gyanúsítja a gyereket.

- Jól van, kedvesem - mondta az öregúr. - A könyvek a széken vannak, az asztal mellett. Hozd le őket.

Olivér örült, hogy valami hasznát veszik, és nagy igyekezettel hozta a könyveket a hóna alatt. Sapkáját kezében tartotta, és várta a megbízást.

- Azt fogod mondani - szólt Brownlow úr, és jelentősen nézett Grimwig úrra -, azt fogod mondani, hogy visszahoztad ezeket a könyveket, és kifizeted azt a négy fontot és tíz shillinget, mellyel tartozom. Itt van egy ötfontos bankjegy, tíz shillinget kell vissza hoznod.

- Tíz perc múlva itt vagyok, uram - mondta izgatottan Olivér.

A bankjegyet kabátzsebébe tette, zsebet begombolta, óvatosan hóna alá vette a könyveket, udvariasan meghajolt és el-távozott. Bedwinné a kapuig kísérte, utasításokat adott, hogy merre menjen, szájába rágta a könyvkereskedő és az utca nevét. Olivér megnyugtatta, hogy mindent megértett. Az öreg hölgy még lelkére kötötte, hogy meg ne fázzon, azután nagy nehezen útnak bocsátotta.

- Szegény drágám - mondta az öreg hölgy, miközben utána nézett -, tudja isten, nem szívesen engedem el.

Olivér e pillanatban vidáman visszanézett és intett, mielőtt befordult a sarkon. Az öreg hölgy mosolyogva viszonzta a köszöntést, aztán becsukta a kaput, és visszament szobájába.

- No, most majd meglátjuk. Legkésőbb húsz perc múlva itt lesz - mondta Brownlow úr, és az óráját az asztalra tette. - Addigra már be is sötétedik.

- Valóban azt hiszi, hogy vissza fog jönni? - kérdezte Grimwig úr.

- Maga nem hiszi? - kérdezte mosolyogva Brownlow úr.

Grimwig úr ellentmondási dühét csak fokozta ez a bizakodó mosoly.

- Nem - mondta, és az asztalra csapott -, én nem hiszem! A fiún új ruha van, egy csomó értékes könyv és egy ötfontos bankjegy van nála. Csatlakozni fog régi barátaihoz, a tolvajokhoz, és a markába röhög. Ha ez a fiú visszajön; akkor én megeszem a fejemet!

E szavaknál közelebb húzta székét az asztalhoz. A két barát csendes várakozásban ült, az órára függesztett tekintettel. Érdeemes megemlítenünk - mert jellemző arra, hogy az ember milyen nagy fontosságot tulajdonít saját véleményeinek, és milyen dölyfösen kitart még az elsietett következtetései mellett is -, érdemes megemlítenünk, hogy Grimwig úr, ámbár semmi esetre sem volt rosszlelkű ember, és bizonyára őszintén fájlalta volna, ha nagyra becsült barátját becsapják, és lóvá teszik, mégis ebben a percben komolyan kívánta, hogy Twist Olivér ne jöjjön vissza.

Sötétedett. Hamarosan eltűntek a homályban az óralap számai, de a két öregúr tovább is ott ült az asztal mellett, némán, az órára szegezett tekintettel.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

*melyből kiderül, hogy mennyire szerette Olivért
a vidám öreg uzorás és Nancy kisasszony*

Homályos ivószoba. Nyomorúságos kocsmá a Little Saffron Hill legszennesebb utcájában. Sötét, komor odú. Télen egész nap pislákol benne a gázláng. Nyáron sohasem hatol be a napsugár. Itt ült egy kis ónkancsó és pohár mellett egy pálinkaszagot árasztó ember, félbársony kabátban, sárga térdnadrágban, félcipőben és harisnyában. Még ebben a félhomályban is bármelyik tapasztalt rendőr felismerte volna benne William Sikes urat. Lábánál ült a fehér szőrű, vörös szemű kutya, mely egyszerre mind a két szemével hunyorgatott gazdája felé, és nagy, friss sebhelyet nyalogatott a szája szélén: egy újabb keletű küzdelem emlékét.

- Maradj nyugton, te dög, maradj nyugton - mondta Sikes úr. E barátságos kijelentést rúgás és káromkodás kísérte.

A kutyák általában nem szokták megtorolni a gazdájuk részéről jövő sérelmeket, de Sikes úr kutyájának, úgy látszik, ugyanolyan vérmérséklete volt, mint gazdájának. Emellett valami súlyos méltatlankodás is erőt vett rajta, s ezért minden különösebb teketória nélkül belemélyesztette fogát gazdája cipőjébe. Alaposan megrázta, dühösen felmordult, aztán bebújt egy pad alá. Sikes úr hozzávágta az ónkancsót, és majdnem eltalálta.

- Mi? Mi? - mondta Sikes, s egyik kezével a piszkavasat kapta fel, másikkal pedig hatalmas zsebkést nyitott ki. - Gyere csak ide, te dög, ide! Hallod?

A kutya nyilvánvalóan hallotta, minthogy Sikes úr felháborodottan ordított, de úgy látszik, egészen érthetetlenül, nem ragaszkodott ahhoz, hogy torkát elvágják, ezért helyén maradt, s még dühösebben morgott. Foga közé kapta a piszkavasat, és vadállat módjára mart bele. Ez az ellenkezés még jobban megvadította Sikes urat. Letérdelt, és őrjöngve támadt a kutyára. A kutya jobbra-balra ugrált, morgott, hörgött és ugatott. Sikes feléje bökdösött, vágott, káromkodott és szitkozódott. A küzdelem már-már válságosra fordult, amikor hirtelen kinyílt az ajtó. A kutya kirohant, és otthagya Sikes urat a piszkavassal és zsebkéssel.

Kettőn áll a vásár - mondja egy régi példaszó. Sikes úr, akit bosszantott a kutya távozása, rögtön az újonnan érkezőbe kötött bele.

- Mi a fenének avatkozol az én és a kutyám dolgába? - mondta vad mozdulattal.

- Nem tudtam, hogy miről van szó, édes barátom - mondta alázatosan Fagin, mert ő volt az érkező.

- Nem tudtad, te gyáva tolvaj - morogta Sikes -, nem hallottad a zajt?

- Egy kukkot sem, én úgy éljek, Bill - felelte az öreg.

- Persze, persze, nem hallasz. Csak jössz-mész, besurransz ide-oda, hogy senki sem vesz észre. Kár, hogy nem te voltál a kutya helyén.

- Miért? - kérdezte az uzorás erőltetett mosollyal.

- Mert a törvény védi az ilyen fickók életét, pedig félannyit se értek, mint egy kutya, a kutyát pedig meg szabad ölni - mondta Sikes, és jelentős pillantással összecsukta bicskáját. - Ezért, tudd meg.

Fagin kezét dörzsölve leült az asztalhoz, és erőltetve nevetett barátja tréfáján. Láthatólag nagyon ideges volt.

- Csak röhögj - mondta Sikes dühösen és megvetően, miközben helyére tette a piszkavasat -, csak röhögj. De rajtam nem fogsz röhögni, nyugodt lehetsz. A markomban vagy, Fagin, jól vigyázz! Ha én bajba jutok, te is bajba kerülsz velem együtt, ezt jegyezd meg magadnak!

- Jól van, jól van, kedvesem - mondta az öreg. - Tisztában vagyok veled... mi, mi, hogy úgy mondjam, érdekközösségben élünk. Bill, érdekközösségben.

- Az ám - mondta Sikes olyan hangon, mint aki azt akarja mondani, hogy ez a közösség inkább Faginnek érdeke, mint neki -, na, gyerünk, mondd el, miért jöttél.

- Minden rendben van, beolvastottuk - válaszolta az uzsorás -, itt van a te részed. Kicsit több is, mint amennyi tulajdonképpen járna neked, kedvesem, de remélem, hogy legközelebb majd te leszel gavallér...

- Kuss! - kiáltotta türelmetlenül a zsvivány. - Hol van? Ide veled!

- Rögtön, Bill. Türelem, türelem - mondta Fagin csitító hangon. - Már adom is.

Kihúzott a kebléből egy régi pamutzsebkendőt, kibontotta a nagy csomót, és előkotort egy kis papírcsomagot. Sikes kikapta kezéből, gyorsan kinyitotta, és számolni kezdte az aranypénzeket.

- Ennyi az egész? - kérdezte Sikes.

- Ennyi.

- Nem bontottad fel útközben a csomagot, és nem nyeltél le egypár darabot? - kérdezte Sikes gyanakodva. - Csak ne nézz olyan sértődötten, sokszor megtetted már. Csengess!

Fagin csengetett, mire egy férfi lépett be a helyiségbe. Fiatalabb volt, mint Fagin, de majdnem olyan gonosz, visszataszító külsejű.

Bill Sikes szóltanul mutatott az üres kancsóra. A férfi megértette a pillantást, s magával vitte a kancsót, hogy újra megtöltse. Közben jelentős pillantást váltott Faginnal, aki egy másodpercre feltekintett, mintha várta volna a pillantást, és válaszképpen megrázta fejét. Oly óvatosan történt az egész, hogy még egy élesen figyelő harmadik személy sem vette volna észre. Elkerülte Sikes figyelmét is, aki ekkor éppen lehajolt, hogy összekötözze cipőfűzőjét, melyet a kutya eltépett. Ha észrevette volna ezt a jelváltást, nem sok jót olvashatott volna ki belőle magára nézve.

- Van itt valaki, Barney? - kérdezte Fagin, és ismét a földre pillantott, mert Sikes elvégezte munkáját.

- Nincs itt egy lélek se - mondta Barney, akinek szavairól nem lehetett tudni, hogy szívből jönnek-e vagy se, csak annyi volt bizonyos, hogy az orrán keresztül jönnek.

- Senki? - kérdezte Fagin meglepett hangon, ami valószínűleg azt jelentette, hogy Barney szabadon beszélhet.

- Senki, csak Nancy kisasszony - válaszolta Barney.

- Nancy - kiáltotta Sikes -, hol van? Vakuljak meg, ha nem tisztelem ezt a lányt vele született tehetségéért.

- Egy adag marhahúst eszik a söntésben - mondta Barney.

- Küldje be, azonnal küldje be - mondta Sikes, s egy pohár pálinkát töltött.

Barney félénk, engedélyt kérő pillantást vetett Faginre. Az uzsorás nem szólt, mereven nézett a földre, mire Barney eltűnt, s egy pillanat múlva bevezette Nancyt, aki az ismert öltözékben volt: kalapban, kötényben, kosárral és kapukulccsal a kezében.

- Nyomában vagy már, Nancy! - mondta Sikes, és feléje nyújtotta poharát.

- Igen, Bill - mondta a lány, és kiitta a pálinkát -, de már igazán unom a dolgot. A kis kölyök beteg volt, ágyban feküdt...

- Nancy, drágám - mondta hirtelen felpillantva Fagin.

Az uzsorás vörös szemöldökének egy rándulása s hirtelen félig lehunyódó szempillája, úgy látszik, arra figyelmeztették Nancyt, hogy ne legyen túlságosan beszédes. Hirtelen abbahagyta mondókáját, kedvesen mosolygott Sikes úrra, s másról kezdett beszélni. Körülbelül tíz perc múlva Fagint köhögési roham fogta el, mire Nancy vállára terítette kendőjét, s kijelentette, hogy jó lesz hazamenni. Sikes úr rájött, hogy neki is arrafelé van dolga, és bejelentette, hogy elkíséri a lányt. El is mentek együtt. Tisztes távolban követte őket a kutya, mely nyomban előbújt az udvar egy zugából, amint gazdája elindult.

Fagin kidugta fejét az ajtón, Sikes után nézett, megrázta öklét, mély hangon káromkodott, aztán szörnyű vigyorral visszaült az asztalhoz, ahol hamarosan elmerült az érdekes rendőri körözőlevél olvasásában.

Ezalatt Twist Olivér, aki nem is sejtette, hogy milyen közel jár a vidám öregúrhoz, a könyvesbolt felé igyekezett. Amikor Clarkenwellbe ért, véletlenül egy mellékutcába kanyarodott, ami némi kerülőt jelentett. Már jól bent járt az utcában, amikor észrevette tévedését, de tudta, hogy végeredményben ez az utca is oda vezet, ahová igyekszik, ezért úgy vélte, hogy nem érdemes már visszafordulnia. Továbbisietett tehát, nyakába szedve lábait.

Boldogan és elégedetten ment az utcán, s arra gondolt, hogy sokat adna, ha láthatná a szegény kis Dicket, aki éhezve, megverten, keservesen sír most valahol. Egyszerre arra riadt, hogy egy fiatal nő hangosan sikoltozik:

- Jaj, itt az én drága kis öcsém!

Még mielőtt körülnézhetett volna, két kar fonódott szorosán a nyaka köré.

- Jaj, ne! - kiáltotta Olivér vergődve. - Eresszen el! Ki az? Mit akar tőlem?

Erre újabb hangos jajveszékelés következett a fiatal nő részéről, aki egy kis kosarat és egy vaskos kapukulcsot tartott kezében.

- Végre - mondta a fiatal nő -, végre megtaláltam! Olivér, Olivér, te rossz kisfiú, mennyit szenvedtem miattad! Gyere haza, drágám! Csakhogy végre megtaláltalak! Hála a jószágos istennek!

Ezzel ismét sírni kezdett, méghozzá olyan hisztérikusan, hogy két járókelő nő megállt, és megkérdezte egy bámuló, zsírtól fényes hajú mézárósinastól, hogy nem kellene-e orvost hívni.

Az inas, aki meglehetősen kényelmes, hogy ne mondjuk, lusta természetű volt, határozottan kijelentette, hogy nincs rá szükség.

- Jól van; már jobban vagyok - mondta a fiatal nő, és megragadta Olivér kezét. - Azonnal gyere haza, te rossz kisfiú, gyere!

- Mi történt, asszonyom? - kérdezte az egyik asszony.

- Jaj, kérem - mondta a fiatal nő -, már egy hónapja, hogy megszökött szüleitől, akik derék, dolgos emberek. Valami tolvajbandához szegődött, az anyja szíve majd meghasadt belé.

- Kis csirkefogó - mondta az egyik nő.

- Na, csak menj haza, kis komisz - mondta a másik.

- Nem igaz - mondta rémülten Olivér -, nem is ismerem ezt a lányt! Nekem nincs nővérem, se apám, se anyám. Árva vagyok. Pentonville-ben lakom.

- No, nézd csak, miket beszél! - kiáltotta a fiatal nő.

- Nini, hisz ez Nancy! - kiáltotta Olivér, aki csak most látta meg a lány arcát. Leplezetlen csodálkozással hőkölt hátra.

- No, ugye, hogy ismer? - mondta Nancy a körülállóknak. - Elszólta magát. Kérem, segítsenek hazavinni, mert még megöli a bánat drága szüleit, és az én szívem is megszakad.

- Hé, mi van itt? - mondta egy férfi, aki egy kocsmából rohant ki, nyomában fehér kutyával. - Ejha, Olivér! Gyere haza szegény anyádhoz, te kis disznó, azonnal hazajössz!

- Én nem tartozom hozzájuk! Nem ismerem őket! Segítség! Segítség! - kiáltotta Olivér, és megpróbálta kiszakítani magát a férfi kemény markából.

- Micsoda? Segítség? - ismételte a férfi. - Majd segítek én rajtad, te csirkefogó! Miféle könyvek ezek? Loptad őket, mi? Ide velük! - kitépte kezéből a könyveket, és nagyot ütött velük a fejére.

- Úgy kell neki - mondta egy néző egy padlásablakból -, ez majd magához téríti.

- Ammán igaz! - kiáltotta egy álmos képű ács, és helyeslően pillantott fel az ablakba.

- Ez kell a kölyöknek - mondta a két nő is.

- Kap még többet is - mondta a férfi, és még egyet ütött Olivér fejére, majd megragadta gallérját. - Gyere, te csirkefogó! Itt van a Buli, az majd vigyáz rád.

Mit tehetett a szegény gyermek? Gyenge volt még a betegségtől, elkábították az ütések, a hirtelen támadás, megrémítette a kutya vad morgása s a férfi durvasága, megriasztotta a körülálló fennszóval hirdetett meggyőződése, hogy ő valóban az a megrögzött kis gonosztevő, akinek állítják. Már egészen besötétedett, gyanús vidéken volt, segítség nem volt a közelben, hasztalan lett volna az ellenállás. Egy pillanat múlva már a keskeny, sötét sikátorok útvesztőjében cipelték. Olyan gyorsan rohantak vele, hogy néhány ijedt kiáltását senki sem hallhatta meg. De még ha hallhatók is lettek volna, akkor sem törődött volna velük senki.

Kigyulladtak a gázlámpák; Bedwinné aggódva várt a nyitott kapu előtt, a szolgáló hússzor is végigfutott az utcán, nem látja-e Olivért jönni. A két öregúr mozdulatlanul ült a sötét szobában, az órára szegzett pillantással.

TIZENHATODIK FEJEZET

mely elmondja, hogy mi történt Twist Olivérrel, miután Nancy magával vitte

A szűk utcák és sikátorok nagy sokára véget értek. Nagy térre jutottak. Korláttal elzárt üres térségek, paták taposta föld mutatták, hogy ezen a téren marhavásárokat szoktak tartani. Sikes meglassította lépteit, mert a lány nem bírta már az iramot.

Olivérhez fordult, s durván rászólt, hogy fogja meg Nancy kezét.

- Hallottad? - mordult rá, mikor látta, hogy a gyermek habozik és körülnéz.

Sötét, kihalt helyen voltak, egy lélek sem járt arra, Olivér belátta, hogy minden ellenállás hasztalan volna. Kinyújtotta tehát kezét, melyet Nancy erősen megfogott.

- Add ide a másikat - mondta Sikes, megragadva Olivér másik kezét. - Ide nézz, Buli!

A kutya morogva felnézett.

- Látod ezt a fiút? - mondta Sikes, és másik kezét Olivér torkára tette. - Ha megmukkan, kapd el a torkát. Megértetted?

A kutya ismét morgott, és ajkát nyalogatva úgy nézett Olivérre, mintha máris szeretné átharapni a gégéjét.

- Ez a kutya olyan engedelmes, mint egy jó keresztény, vakuljak meg, ha nem igaz! - mondta Sikes, és zord elismeréssel nézett az állatra. - Úgy, öcsém, most már tudod, mi vár rád. Csak mukkanj meg, a kutya majd elintéz. Gyerünk!

A kutya hálásan csóválta farkát e szokatlan elismerő nyilatkozatért. Még egy figyelmeztető morgást hallatott Olivér okulására, aztán előreszaladt.

Smithfielden mentek keresztül, de lehettek volna akár a Grosvenor Square-on is, Olivér akkor sem tudta volna, hol járnak. Sötét, ködös este volt. Az üzletek lámpáinak fénye alig tudott átderengeni a sűrű ködfátyolon, mely pillanatról pillanatra vastagodott, s homályba borította az utcákat és a házakat.

E furcsa hely ettől még furcsább, még bizonytalanabb, félelmesebb és nyomasztóbb lett Olivér szemében.

Alig tettek néhány lépést, mikor egy templomharang mély hangon elütötte az órát. Olivér két kísérője az első ütésre megállt, és a hangok irányába fordult.

- Nyolc óra, Bill - mondta Nancy, mikor a harang elhallgatott.

- Ne mondd! Azt hiszed, én nem hallottam? - felelte Sikes.

- Csak arra vagyok kíváncsi, hogy ők is hallják-e - mondta Nancy.

- Persze hogy hallják - mondta Sikes. - Én egyszer éppen Bertalan napján ültem a sitiben. A legkisebb vásári trombita hangja is behallatszott hozzám. Amikor éjszakára bezártak, és kint elült a lárma, olyan csend volt abban az átkozott öreg börtönben, hogy szerettem volna a fejemet a vasajtóba verni.

- Szegény fiú - mondta Nancy, aki még mindig a harangszó irányába nézett -, istenem, Bill, milyen szép fiú!

- Persze ti, nők, mindig csak erre gondoltok - mondta Sikes. - Szép fiúk! Most már mindegy, akár szépek, akár csúnyák, keresztet vethetsz rájuk.

Némi fojtott féltékenység volt Sikes hangjában, mikor e vigasztaló szavakat mondta. Még jobban megszorította Olivér kezét, s figyelmeztette, hogy lépjen szaporán.

- Várj egy percig. Nem tudnék továbbsietni, ha például téged akasztanának, mire legközelebb nyolcat üt az óra, Bill. Ha hó borítaná az egész teret, és nekem még kendőm se volna, akkor is addig járnék fel s alá, amíg össze nem esnék.

- Sok hasznom volna belőle - válaszolta Sikes úr, aki egyáltalában nem volt érzelgős. - Legfeljebb abból volna hasznom, ha becsempésznél hozzám húsz méter jó erős kötelet. Egyébként mindegy volna, akár sétálnál, akár nem. Na, gyere már, ne prédikálj annyit.

A lány nevetett, szorosabbra fogta magán a kendőt, és továbbmentek. De Olivér érezte, hogy a lány keze reszket. Arcába pillantott a gázláng fényénél, s látta, hogy falfehér.

Körülbelül egy félóra hosszat mentek a kihalt, piszkos utcákon. Kevés emberrel találkoztak, s külsejük után ítélve ezek is ahhoz a társadalmi osztályhoz tartozhattak, amelyhez Sikes úr. Végül egy egészen keskeny és piszkos sikátorba tértek be, mely tele volt ócskaruhás-üzletekkel. A kutya előreszaladt, mintha tudta volna, hogy már nem kell örködni. Megállt egy látszólag lakatlan, lezárt bolt ajtaja előtt. Roskatag volt a ház, a kapun cédula fityegett ezzel a szöveggel: „Kiadó”. Úgy látszott, mintha már évek óta lógna ott ez a cédula.

- Tiszta a levegő - mondta Sikes, miután óvatosan körülnézett.

Nancy lehajolt, az ablaktábla alá nyúlt, és Olivér csengetést hallott. Átmentek a túlsó oldalra, s néhány pillanatig egy lámpa alatt állottak. Halk zöreje hallatszott, mintha egy tolóablakot óvatosan felemelnének, nem sokkal ezután halkan kinyílt a bolt ajtaja. Sikes úr minden teketória nélkül nyakon ragadta a rémült gyermeket, s néhány pillanat múlva mind a hárman bent voltak a házban.

A kapu alatt koromsötét volt. Megvárták, amíg az az ember, aki beeresztette őket, bereteszelte és leláncolta az ajtót.

- Van itt valaki? - kérdezte Sikes.

- Senki - válaszolta egy hang, mely Olivér előtt ismerősnek tetszett.

- Itthon van az öreg?

- Itthon. Elég rosszkedvű. Nem fog nagyon örülni, ha meglát.

A felelet és a hang ismerősen csengett Olivér fülének; de a vaksötétben még a formáját sem tudta kivenni a hang tulajdonosának.

- Gyújts gyertyát, mert különben kitörjük a nyakunkat, vagy rálépünk a kutyára - mondta Sikes. - De hasra ne ess.

- Várj egy pillanatig, hozok gyertyát - válaszolta a hang. Lépései eltávolodtak, a következő pillanatban világosság gyúlt, és az újonnan érkezettek előtt Jack Dawkins úr, a Vagány jelent meg, saját személyében. Jobbjában törött gyertyatartó, melyben fagygyertya égett.

Olivérre rá se hederített. Nem méltatta többre egy komikus vigyornál, aztán megfordult, és intett a látogatóknak, hogy kövessék a lépcsőn. Lementek, majd keresztülhaladtak egy üres konyhán, aztán bejutottak egy alacsony, földszagú szobába, ahol hangos nevetés fogadta őket.

- Csuda remek! - kiáltotta Charley Bates úrfi harsány röhögéssel. - Nézd ezt a jópofát! Nézz meg, Fagin, nem bírom, meg kell pukkadni a röhögéstől, fogjanak meg, fogjanak meg!

Bates úr széles jókedvében a földre vetette magát, és öt percig vonaglott a nevetéstől. Aztán talpra ugrott, kikapta a Vagány kezéből a gyertyát, odalépett Olivérhez, alaposan körülszimatolta; miközben Fagin levette hálósapkáját, s többször mélyen meghajolt a riadt gyermek előtt. A Vagány, aki meglehetősen fölényes természetű volt, s komolyan vette az üzleti ügyeket, gondosan átkutatta Olivér zsebeit.

- A ruha, Fagin! - mondta Charley, s olyan közel tartotta a gyertyát Olivér új kabátjához, hogy az majdnem tüzet fogott. - Nézze ezt a ruhát! Micsoda finom anyagból van! És milyen csuda elegáns a szabása! Ez már beszéd! S micsoda könyvek! Igazi úriember, Fagin!

- Örülök, hogy ilyen előkelőnek látlak viszont, édes fiacskám - mondta az öreg uzsorás gúnyosan hajlongva. - A Vagány majd ad neked egy másik ruhát, hogy ezt a szépet ne rongáld. Mért nem írtad meg, kisfiam, hogy jössz? Meleg vacsorával vártunk volna.

Erre Bates úrfi ismét röhögni kezdett, olyan hangosan, hogy Fagin is megenyhült, sőt még a Vagány is elmosolyodott. Egyébként az is lehet, hogy Fagin azért derült fel, mert a Vagány ebben a pillanatban kihúzta Olivér zsebéből az ötfontos bankjegyet.

- Hát ez meg micsoda? - kérdezte Sikes, és Fagin felé lépett, aki megragadta a bankjegyet. - Ez az enyém, Fagin.

- Nem, nem, kedvesem, ez az enyém lesz, te kapod a könyveket.

- Ha nem lesz az enyém - mondta Bill Sikes, és határozott mozdulattal fejébe csapta kalapját -, ha nem lesz az enyém és Nancyé, akkor visszaviszem a fiút.

Az öreg összerezte. Olivér is összerezte, de egészen más okból, mert azt remélte, hogy a vita valóban úgy végződik, hogy őt vissza viszik.

- No, ide vele! - kiáltotta Sikes.

- Nem úri dolog ez, Bill, ugye, hogy nem úri dolog, Nancy? - jegyezte meg Fagin.

- Akár úri, akár nem úri dolog, azonnal add ide - felelte Sikes -, ha jót akarsz. Mit gondolsz, Nancynek és nekem nincs más dolgunk, mint hogy drága időnkét gyermekvadászattal lopjuk, valahányszor egy gyermek lebukik miattad? Add ide, te vén zsugori csontváz, add már ide!

Ezzel a szelíd intelemmel egyidejűen Sikes úr kikapta a bankjegyet Fagin kezéből. Hidegen farkasszemet nézett az öreggel, összehajtogatta a pénzt, és belecsomózta a sálkendőjébe.

- Ez a mi munkadíjunk - mondta -, kétszer annyit érdemelnénk. A könyvek a tied lehetnek, ha szeretsz olvasni; ha nem szeretsz, eladhatod őket.

- Nagyon szép könyvek - mondta Charley Bates, aki furcsa fintorgással úgy tett, mintha olvasná az egyik kötetet -, ugye, gyönyörű, Olivér? - Amikor meglátta, hogy Olivér milyen rémülten néz kínzóira, ismét féktelen nevetőroham vett rajta erőt.

- Ezek az öregúr könyvei - mondta kezét tördelve Olivér -, azé a kedves, jó öregúré, aki magához vett és ápolt, s nem engedte, hogy meghaljak. Kérem, küldjék vissza a könyveket és a pénzt. Tartsanak engem itt örökre, de küldjék vissza a könyveket és a pénzt. Azt fogja hinni, hogy én loptam el, az öreg hölgy is azt fogja hinni, és mindenki azt fogja hinni, akik olyan kedvesek voltak hozzám. Könyörüljenek rajtam, küldjék vissza ezeket a dolgokat!

E szavakkal, amelyeknek mély, szenvedélyes fájdalom adott esőt, Olivér térdre esett Fagin előtt, és gyötrődve tördelte kezeit.

- A fiúnak igaza van - jegyezte meg Fagin, bozontos szemöldökét összevonva, s alattomosan körülnézett -, igazad van, Olivér, igazad van. Valóban azt fogják hinni, hogy elloptad. Haha -

vihogta kezét dörzsölve -, ez igazán nagy szerencse, magunk sem tudtuk volna jobban megválasztani a pillanatot.

- Ez már igaz - szólt közbe Sikes. - Rögtön tudtam, amikor Clarkenwellben megláttam, könyvekkel a hóna alatt. Rendben van minden. Lány szívű, jámbor alakok lehetnek azok, különben nem vették volna magukhoz. Nem is nyomoznak majd utána, mert attól félnek, hogy vádat kell emelniük, s akkor bezárják a gyermeket. Rendben van minden...

Olivér oly rémülten nézett egyikről a másikra, mint aki alig akarja megérteni mindezt. Mikor Sikes befejezte mondókáját, Olivér hirtelen felugrott, és hanyatt-homlok kirohant a szobából.

Olyan éles hangon kiáltozott segítségért, hogy az egész ócska ház visszhangzott belé.

- Tartsd vissza a kutyát, Bill! - kiáltotta Nancy, s odaugorva hirtelen bezárta az ajtót, amikor Fagin és két tanítványa kiszaladt -, tartsd vissza a kutyát, mert darabokra tépi a gyermeket!

- Megérdemli - kiáltotta Sikes, aki dühösen próbálta lefejteni magáról a beléje kapaszkodó lányt -, eredj innen, mert falhoz váglak, és szétloccsantom a koponyádat!

- Nem bánom, nem bánom - sikoltotta a lány, s vadul dulakodott a férfival -, nem engedem, hogy a gyereket széttépje a kutya! Inkább öl meg engem!

- Ha csak ez kell, megkaphatod, ha nem engedsz el mindjárt! - felelte Sikes fogcsikorgatva.

Ezzel a betörő a lányt a szoba másik végébe vágta. Ebben a pillanatban azonban már be is lépett a szobába Fagin és a két fiú, Olivért cipelve.

- Hát itt mi történt? - kérdezte Fagin körülnézve.

- Azt hiszem, ez a lány megbolondult - mondta dühösen Sikes.

- Nem - lihegte sápadtan Nancy -, nem bolondultam meg, Fagin, ne hidd el.

- Akkor pedig maradj nyugton! - szólt az öreg fenyegetően.

- Nem maradok nyugton - mondta nagyon hangosan Nancy -, azért sem maradok!

Fagin úr jól ismerte annak az emberfajának modorát és természetét, melyhez Nancy tartozott, s ezért jobbnak látta, ha nem folytatja a vele való társalgást. Hogy a társaság figyelmét elterelje róla, Olivérhez fordult.

- Szóval meg akartál lógni, kisfiam, mi? - mondta, s felkapott a tűzhely sarkából egy gircses-görcsös bunkót.

Olivér nem felelt, csak lihegve figyelte Fagin mozdulatait.

- Segítséget akartál hívni, rendőrt akartál hívni, mi? - gúnyolódott Fagin, és megragadta a fiú karját. - Na, majd kigyógyítunk ebből, fiatalúr.

Nagyot vágott Olivér vállára a bunkóval. Mikor másodszor is ütésre emelte, a lány rávetette magát, kitepte a kezéből, s olyan erővel vágta a tűzbe, hogy izzó paraszak repültek szét a szobában.

- Nem tűröm az ilyesmit, Fagin! - kiáltotta. - Megvan a gyerek, mit akarsz még? Ha nem hagyjátok békében, olyat csinállok, hogy előbb jutok akasztófára, mint kellene.

Dühösen dobbantott lábával, ajkát összeszorította, s ökölbe szorult kézzel nézett hol Faginre, hol a másik háromra. Arca egészen elfehéredett a dühtől.

- Ejnye, Nancy - mondta az öreg csitító hangon, hosszú, döbbszent szünet után -, ma jobban komédiázol, mint valaha. Igazán tehetséges vagy, drágám.

- Igen? - mondta a lány. - Csak vigyázz, hogy ne komédiázzak még jobban, mert pórul találsz jární, Fagin.

Van valami ijesztő egy haragra gerjedt nőben, különösen ha egyéb heves szenvedélyeihez még vadság és kétségbeesés is járul. Fagin belátta, hogy nem ér célt, ha tovább is úgy tesz, mintha kételkedne Nancy kisasszony dühének valóságában. Önkéntelenül hátralépett, s gyáva, könyörgő pillantást vetett Sikes felé, jelezve, hogy most már csak ő vethet véget ennek a jelenetnek. Sikes elérkezettnek látta az időt, hogy tekintélyét latba vetve, észre térítse Nancy kisasszonyt. Gyorsan, hosszasan és változatosan káromkodott, ami határozottan ötletességre vallott. Mikor azonban ez sem használt, kézzelfoghatóbb módon iparkodott érvényt szerezni tekintélyének.

- Micsoda dolog ez? - kiáltotta, és kérdését egy ismert káromkodással toldotta meg, mely az emberi arc legszebb szervére vonatkozott, és amely, ha csak minden ötvenzredik esetben válna valóra, a kanyarónál is gyakoribb betegséggé tenné a vakságot. - Micsoda dolog ez? Nem tudod, mit beszélsz!

- Nagyon jól tudom! - mondta a lány hisztérikusan fölnevetve s erőltetett fölényel vonogatva vállát.

- Hát akkor fogd be a szádat, mert különben én hallgattalak el - mondta Sikes dühös mordulással, ahogyan a kutyájára szokott rá mordulni.

A lány megint nevetett, még vadabbul, mint az előbb, aztán gyorsan Sikesra pillantott, elfordította az arcát, s olyan erősen harapott bele ajkába, hogy kicsordult belőle a vér.

- Éppen hozzád illik - mondta megvetően Sikes - ez az emberbaráti buzgóság. Jobb pártfogót nem találhatott volna magának ez a gyerek.

- Igenis! Isten engem úgy segítjen - kiáltotta szenvedélyesen a lány -, jobb szerettem volna, ha holtan esem össze az utcán, vagy helyet cserélhetek azokkal, akiknek közelében este elmentünk, mintsem hogy részem volt abban, hogy a gyereket idehoztuk! Mától kezdve úgyis tolvaj, hazug gazember lesz ebből a gyerekből. Mért nem elégszik meg ezzel ez a nyomorult öreg, miért veri még ráadásul?

- Kérlek, Sikes, kérlek - mondta Fagin panaszos hangon, és a kíváncsian figyelő fiúk felé mutatott -, úribb hangon kellene beszélgetnünk.

- Úribb hangon? - kiáltotta a lány, akit egészen ijesztővé tett a szenvedély. - Úribb hangon, te gazember?! Éppen ezt érdemled tőlem! Én már akkor loptam a számodra, mikor feleannyi idős voltam, mint ez a gyerek. Tizenkét éve dolgozom ebben a szakmában. Igaz, vagy nem igaz? Beszélj!

- Persze, persze - mondta az öreg uzsorás békítő hangon -, de szépen meg is élsz belőle.

- Úgy ám - mondta a lány, s csak úgy ömlött belőle a szó -, szépen meg is élek! Hideg, nyirkos, piszkos utca az otthonom, és te juttattál ide, miattad kell így élnem, örökké, örökké, míg csak fel nem fordulok!

- Te! Kaphatsz tőlem valamit - vágott közbe Fagin, akit felbőszítettek a szemrehányások -, kaphatsz tőlem valamit, amit nem fogsz megköszönni, ha el nem hallgatsz!

A lány nem szólt többet. Féktelen dühvel szaggatta haját és ruháját, aztán rávetette magát Faginre, s alighanem örökre belevéste volna arcába bosszújának emlékét, ha az utolsó pillanatban Sikes meg nem ragadja a csuklóját. A lány néhányat vonaglott, aztán hirtelen ájultan összeesett.

- No, most már jól van - mondta Sikes, és egy sarokba fektette a lányt -, csuda erős ilyenkor, ha feldühösítik.

Fagin megtörölte homlokát, s láthatólag megkönnyebbülten mosolygott.

Sem ő, sem Sikes, sem a kutya, sem a fiúk nem tartották az esetet rendkívülinek és szokatlannak.

- Csak nőikkel ne volna az embernek dolga - mondta az öreg, és visszatette helyére a bunkót -, de az a baj, hogy nagyon ügyesek, és nem boldogulunk nélkülük a szakmában. Eredj, Charley, fektesd le Olivért.

- Azt hiszem, jó volna, ha holnap nem venné fel az ünneplő ruháját - jegyezte meg Bates.

- De mennyire nem - mondta Fagin, és ugyanúgy vigyorgott, mint a fiú.

Bates úrfi, aki nagyon örült a megbízatásnak, felvette a törött gyertyatartót, s Olivért a szomszédos konyhába vezette, ahol két-három, padlón vetett ágy volt, melyeket Olivér már régebről ismert. Bates nagy röhögve előszedte azt a régi ruhát, melyet Olivér olyan boldogan vetett le Brownlow úrnál. Ezt az ócska ruhát Fagin véletlenül látta meg egy házalónál, ki Brownlowéktól megvette, és ez adta kezébe az első nyomot Olivér hollétét illetően.

- Vesd le ezt a szép ruhát - mondta Charley -, odaadom Faginnek, majd ő megőrzi. Csuda jó móka!

A szegény Olivér kedvetlenül teljesítette a parancsot. Bates úrfi összehajtogatta az új ruhát, karjára tette, magára hagyta Olivért a sötét szobában, és rázárta az ajtót.

Betsy kisasszony éppen jókor toppant be, hogy fellocsolja és magához térítse Nancy barátnőjét; s az ő hangja és Charley nevetése elég zajos volt ahhoz, hogy ne hagyja elaludni Olivért. Szerencsésebb körülmények között ébren is maradt volna talán; de beteg volt és fáradt, úgyhogy hamarosan mély álomba merült.

TIZENHETEDIK FEJEZET

*Olivér keserű sorsa nem változik, sőt egy nagyember érkezik Londonba,
aki csorbát ejt a fiú jó hírnevén*

Régi színpadi szokás, hogy minden jó, véres rémdrámában szabályosan váltakoznak a tragikus és mulatságos jelenetek, mint a húsos szalonnában a vörös és fehér csíkok. A sorsüdözött hős bilincsbe verten szalmazsákra rogy - és a következő jelenetben hűséges, de mit sem sejtő fegyverhordozója egy mulatságos dallal nevelteti meg a közönséget. Reszkető szívvel látjuk a hősnőt a gögös és kegyetlen báró karmaiban. Erénye és élete egyaránt veszélyben forog. Előhúzza törét, hogy az utóbbi árán megmentse az előbbit, amikor azonban legmagasabb fokra hágott izgalma, füttyszó hallatszik, s a következő pillanatban már a kastély nagytermében vagyunk, ahol az ősz hajú udvarmester mulatságos dalt énekel a még mulatságosabb hűbéresek kórusával, akik, akár kriptában, akár palotában, akár más tisztes helyen vannak, folyton vidáman kurjongatnak.

Az ilyen gyors változások elképesztőek, de azért mégsem olyan természetellenesek, mint amilyeneknek az első pillanatban látszanak. Utóvégre az életben is eléggé megdöbbenő a hirtelen átmenet a dús lakomaasztaltól a halálos ágyhoz, a gyászfátyoltól az ünnepi köntöshöz - csak hogy ezekben az esetekben mi magunk is szereplők vagyunk, nem pedig tétlen szemlélők: és itt van a nagy különbség. A színészek a színpad festett világában nem veszik észre azokat a vad átalakulásokat, hirtelen szenvedély- és indulatkitöréseket, melyeket azok, akik csak nézik a darabot, felháborítóknak és képtelennek találnak.

A hirtelen jelenetváltásokat, a tér- és időbeli gyors átalakulásokat az irodalom gyakorlata már régen elfogadta, sőt sokan a nagy írói művészet jelének tartják. Ezek a kritikusok annál jobbnak tartják az írókat, minél nagyobb dilemmában hagyja magára a hőseit minden fejezet végén. Éppen ezért nem is volt szükség a mostani színváltás e rövid bevezetésére.

E bevezetés ilyen körülmények közt inkább arra volt jó, hogy az elbeszélő most visszatérjen abba a városba, ahol Olivér született. Higgye el az olvasó, hogy az elbeszélőnek erre komoly, nyomós okai vannak, mert különben nem vállalkozott volna erre a kirándulásra...

Bumble úr kora reggel kilépett a dologház kapuján, és méltóságteljes tartással, erélyes léptekkel indult el a főutcán. Egyházférfit méltóságának teljes fényében pompázott, háromszögletű kalapja és kabátja fénylett a reggeli napsütésben, s botját erejének és hatalmának teljében szorongatta. Bumble úr mindig fenn hordta az orrát, de most még magasabbra emelte, mint rendesen. Szemei elmerengtek, egész magatartása magasztos volt, és azt árulta el a járókelőknek, hogy oly nagy gondolatok forognak az agyában, melyeket nem is lehet kimondani.

Bumble úr nem állt szóba a kis boltosokkal és egyéb kisemberekkel, akik alázatosan megszólították. Csak egy kézlegyintéssel viszonzta köszöntésüket, és méltóságteljes testtartását nem változtatta meg, amíg el nem jutott arra a tanyára, ahol Mann asszony őrizte az egyházközség árváit.

- Fene essen ebbe az egyházfiba! - mondta Mann asszony, amikor felhangzott a kertajtón az ismert dörömbölés. - Mi lelhet, hogy ilyen korán jön? Á, Bumble úr, milyen kellemes meglepetés, ki sem mondhatom, mennyire örülök! Parancsoljon befáradni a társalgóba, kérem.

Az első mondatokat Susanhoz, az utóbbiakat Bumble úrhoz intézte.

A derék hölgy kinyitotta a kertajtót, és mély tisztelettel vezette be a házba az egyházfít.

- Jó reggelt! - mondta Bumble, miközben nem közönséges emberek módjára egyszerre, hanem lassan, fokozatosan ereszkedett le a székre. - Jó reggelt, Mann asszony!

- Jó reggelt, kedves uram! - mondta Mann asszony, és arca csupa mosoly volt. - Remélem, hogy jól van.

- No, megjárja - válaszolta az egyházfi -, nem fenéki tejjel az élet az egyházközség intézményeinél.

- Az már igaz, Bumble úr - helyeselte a hölgy, és kórusban helyeseltek volna az összes árva gyerekek is, ha ezt a megállapítást hallják.

- Mert, kérem - mondta Bumble úr, és az asztalra csapott botjával -, rögös pálya az egyházközségi szolgálat, sokat kell kínlódni, vesződni, de, hogy úgy mondjam, ez már együtt jár a közélettel.

Mann asszony, aki nem tudta biztosan, hogy mire gondol az egyházfi, részvevő pillantással felemelte mindkét kezét, és felsóhajtott.

- Bizony, Mann asszony, ön is sóhajthat - mondta az egyházfi.

Amikor Mann asszony látta, hogy helyesen cselekedett, még egyet sóhajtott a közéleti férfiú látható meglepedésére.

Bumble úr elfojtott egy futó mosolyt, aztán komoly arccal meg szólalt:

- Mann asszony, Londonba megyek.

- Csak nem, Bumble úr? - mondta Mann asszony, és hátrahökölt.

- Londonba megyek, asszonyom, méghozzá: kocsin. Két szegényházi ápolttal megyek. Törvényes eljárás folyik egy illetőségi ügyben, s az előjáróság engem bízott meg, engem, asszonyom, hogy az ügyet a clarkenwelli bíróság elé terjesszem. Nem tudom - mondta kiegyenesedve -, hogy a clarkenwelli bírakat nem fogja-e kínos meglepetés érni szereplésemmel kapcsolatban.

- Azért ne legyen hozzájuk túlságosan szigorú - kérlelte Mann asszony.

- Magukra vessenek a clarkenwelli bírák! Ha majd ők húzzák a rövidebbet, csak maguknak tegyenek szemrehányást.

Bumble úr fenyegetése oly céltudatos határozottságot árult el, hogy Mann asszony valósággal megijedt. Végül megszólalt:

- Szóval kocsin utazik, uram? Azt hittem, hogy az ápolttakat rendszerint szekéren szállítják.

- Csak akkor, ha betegek. A beteg ápolttakat mindig nyitott szekéren szállítjuk esős időben, nehogy a fedeles kocsi léghuzatában meghüljenek.

- Ó!

- A kocsi olcsón viszi őket. Mind a ketten nagyon rossz bőrben vannak, és kiszámítottuk, hogy két fontot takarítunk meg, ha elszállítjuk őket, ahelyett, hogy itt eltemetnénk. Tudniillik rásózzuk őket egy másik egyházközségre, feltéve persze, ha bosszantásukra el nem patkolnak az úton. Hehehe!

Bumble úr nevetni kezdett, de amint a háromszögletű kalapra esett pillantása, nyomban elkomolyodott.

- De térjünk a tárgyra, asszonyom - mondta. - Itt van az egyházközségi támogatás erre a hónapra.

Elővett néhány, papírba csomagolt ezüstpénzt, majd nyugtát kért és kapott.

- Van rajta néhány tintafolt - mondta a gyermekek őrzője -, de azért szabályszerűen van kiállítva. Hálásan köszönöm, kedves Bumble úr.

Bumble úr barátságos bólintással nyugtázta az asszony kedves szavait, majd a gyermekek hogyléte iránt érdeklődött.

- Jól vannak a kis drágák - mondta Mann asszony nagy hévvel -, a lehető legjobban vannak. Kivéve persze azt a kettőt, aki a múlt héten meghalt, és a kis Dicket.

- Még nincs jobban? - kérdezte Bumble úr.

Mann asszony a fejét rázta.

- Kevés ilyen rosszindulatú, átkozott, komisz árva gyereket láttam - mondta dühösen Bumble úr. - Hol van?

- Azonnal itt lesz, uram - mondta Mann asszony. - Hol vagy, Dick?

Rövid kiáltozás után megtalálták Dicket. A kút alá tartották az arcát, majd Mann asszony a kötényével megtörölte.

Ezután bevitték Bumble úr félelmes színe elé.

A gyermek sovány és sápadt volt, arca beesett, nagy szeme lázasan csillogott. A szegénység egyenruhája, az elnyűtt egyházközségi ruha lötyögött fonnyadt testén. Keze-lába olyan aszott volt, mint egy öregemberé.

Reszketve állt Bumble úr előtt, nem mert rá felpillantani. Az egyházfinak még a hangjától is félt.

- Mért nem nézel az úrra, te rossz fiú? - mondta Mann asszony.

A gyermek félénken felemelte fejét, és pillantása Bumble úréval találkozott.

- Na, egyházközségi Dick, mi bajod? - mondta Bumble úr, az alkalomnak megfelelő tréfálkozó hangon.

- Semmi, uram - mondta elhaló hangon a gyermek.

- Azt elhiszem - szólt Mann asszony, aki természetesen jót nevetett Bumble úr humorán -, te aztán igazán nem panaszkodhatsz.

- Kérem szépen, nagyon szeretném... - mondta akadozva a gyermek.

- Hé - vágott közbe Mann asszony -, talán csak nincs valami kívánságod, te kis csirkefogó?

- Lassan, Mann asszony, lassan - mondta az egyházfi, és tekintélyt parancsolóan felemelte a kezét. - Na, mit szeretnél, te fiú?

- Azt szeretném - nyöszörögte -, ha valaki, aki írni tud, leírna néhány szót, amit én mondok, összehajtaná, lepecsételné, és eltenné, amíg engem el nem temetnek.

- Ejnye, miket beszél ez a gyermek! - kiáltotta Bumble úr, akire a gyermek komoly hangja és siralmas külseje némi hatást tett, bár alaposan megszokta az ilyesmit. - Hogy érted ezt, te fiú?

- Azt szeretném - folytatta a gyermek -, ha néhány sor üzenetet hagyhatnék a szegény Twist Olivérnek. Meg akarom neki üzeni, hogy milyen sokszor sírtam egyedül, ha arra gondoltam,

hogy a sötét éjszakában vándorol, és nincs, aki segítsen rajta. És azt is szeretném neki megmondani - szólt a gyermek, és kis kezeit összekulcsolta -, hogy örülök, amiért ilyen fiatalon halok meg, mert ha felnőnék, akkor a kishúgom, aki fent van az égben, megfeledezne rólam, pedig sokkal jobb, ha mind a ketten gyermekkorunkban leszünk együtt a mennyországban.

Bumble úr leírhatatlan csodálkozással mérte végig tetőtől talpig a kisgyermeket, aztán az asszony felé fordult, és ezt mondta:

- Mind egyformák ezek, Mann asszony. Az a csirkefogó Olivér elrontotta őket.

- Hallatlan, hallatlan! - mondta Mann asszony égnek emelt karral, gonosz pillantást vetve a kis Dickre. - Sose láttam még ilyen megátalkodott kis kölyköt!

- Vezesse el - parancsolta Bumble úr -, ezt jelenteni kell a vezetőségnek.

- Remélem, az urak be fogják látni, hogy nem én vagyok az oka - mondta Mann asszony szájalmas nyöszörgéssel.

- Tisztában lesznek a dologgal, meg fogják tudni a pontos tényállást. Vigye innét ezt a gyereket, látni sem akarom - mondta Bumble úr.

Dicket nyomban elvitték, és a szenespincébe zárták. Bumble úr pedig eltávozott, hogy tegye úti előkészületeit.

Másnap reggel hatkor háromszögletű kalapját kerekkel cserélte fel. Kőrgalléros kék köpenyt kerített magára, majd a két, vitás illetőségű delikvenssel helyet foglalt a kocsi külső részében. A kellő időben megérkeztek Londonba. Az utat nem zavarta más, mint a két szegényházi ápoló ripők magatartása, akik olyan kitartóan borzongtak, és panaszkodtak a hidegre, hogy Bumble úrnak vacogni kezdtek a fogai, s valósággal rosszul érezte magát, bár vastag kabát volt rajta.

Miután e gonosz hajlamú teremtetektől éjszakára megszabadult, leült abban a házban, amely előtt a kocsi megállott, és szerény vacsorát evett - marhasültet osztrigamártással és barna sörrel. Azután egy pohár forró vízzel kevert gint készített magának a kandallóra, székét a tűzhely mellé húzta, rövid ideig elmélkedett az elégedetlenség és panaszkodás egyre jobban elharapózó bűnös szokása fölött, majd hozzálátott az újság olvasásához.

Az első cikk, amelyen szeme megakadt, a következőképpen hangzott:

Öt guinea jutalom

Egy Twist Olivér nevű kisfiú csütörtökön este pentonville-i otthonából eltűnt, esetleg megszöktették. Azóta nyoma veszett. A fenti jutalmat megkapja mindenki, aki nyomára vezet, vagy fényt vet a gyermek előéletére, mely iránt a jutalom kitűzője több okból melegen érdeklődik.

A hirdetés pontos személyleírást adott Olivérről, majd megjelölte Brownlow úr címét.

Bumble úr tágra nyitotta a szemét, és lassan, gondosan háromszor egymás után végigolvasta a hirdetést. Öt perc múlva már úton volt Pentonville felé. Olyan izgatott volt, hogy még csak meg se ízlelte a vízzel kevert gint.

- Itthon van Brownlow úr? - kérdezte Bumble úr a szobalánytól, aki ajtót nyitott.

Erre a kérdésre a lány kissé kitérően válaszolt:

- Nem tudom. Ki keresi?

Bumble úr magyarázni kezdte látogatásának célját. Alighogy Olivér nevét kiejtette, Bedwinné, aki az ajtóban hallgatózott, lihegve sietett az előszobába.

- Jöjjön csak be - kiáltotta az öreg hölgy -, tudtam, hogy hallunk még róla. Szegény drágám, tudtam! Szegénykém!

A derék hölgy ezzel visszasietett szobájába, leült a díványra, és sírni kezdett. A leány, aki nem volt ilyen érzékeny, felszaladt, majd ismét lejött, s felszólította Bumble urat, hogy kövesse őt.

A kis könyvtárszobába vezette, ahol Brownlow úr és barátja, Grimwig úr borosüvegek és poharak mellett ültek. Az utóbbi úr felkiáltott:

- Nini, egyházfi! Ha ez az ember nem egyházfi, megeszem a fejemet!

- Kérem, most ne szóljon közbe - mondta Brownlow úr. - Foglaljon helyet.

Bumble úr leült. Teljesen megzavarta Grimwig úr furcsa modora. Brownlow úr úgy fordította a lámpát, hogy tisztán láthassa az egyházfi arcát, aztán kissé türelmetlenül megszólalt:

- Ön a hirdetésre jött?

- Igen.

- Ugye, maga egyházfi? Igen vagy nem? - kérdezte Grimwig úr.

- Egyházközségi egyházfi vagyok, uraim - jelentette ki büszkén Bumble úr.

- Ugye - fordult Grimwig úr a barátjához -, megmondtam? Ez az ember talpig egyházfi.

Brownlow úr szelíd fejcsoválással intette csendre barátját, aztán megszólalt:

- Tudja, hogy hol van most ez a szegény fiú?

- Sejtelmem sincs róla.

- Hát akkor mit tud róla? Beszéljen, barátom, mondja el, amit tud.

- Bizonyára nem sok jót tud róla - mondta gúnyosan Grimwig úr, miután alaposan szemügyre vette Bumble úr arcát.

Bumble úr gyorsan megértette a kérdést, és ünnepélyesen megrázta fejét.

- No, látja - pillantott Grimwig úr diadalmasan Brownlow úrra.

Brownlow úr aggodalmasan szemlélte Bumble úr felfújtt arcát, és megkérte, hogy a lehető legrövidebben mondjon el mindent.

Bumble úr levette kalapját, kigombolta kabátját, összefonta karjait, elgondolkozva félrehajtotta fejét, és néhány pillanatnyi töprengés után megkezdte elbeszélését.

Unalmas lenne szó szerint közölni mindazt, amit az egyházfi mondott, minthogy elbeszélése húsz percig tartott. A fejtegetés veleje, az volt, hogy Olivér züllött, bűnös szülőktől származó lelenc. Egészen kicsi kora óta csak aljasságról, hálátlanságról és rosszindulatról tett tanúságot. Szülővárosában azzal fejezte be rövid pályafutását, hogy vad, alattomos támadást intézett egy ártatlan fiú ellen, majd éjszaka megszökött gazdájának házából. Végül Bumble úr, személyazonosságának igazolására, megmutatta azokat az iratokat, amelyeket magával hozott. Aztán ismét összefonta karját, és várta Brownlow úr észrevételeit.

- Attól félek, hogy mindez igaz - mondta szomorúan az öregúr, miután megnézte az iratokat. - Fogadja ezt felvilágosításaiért. Nem nagy összeg, szívesebben adtam volna háromszor annyit, ha kedvező hírei lettek volna.

Lehet, hogy ha Bumble úr ezt előre tudta volna, egészen más szellemben adta volna elő rövid történetét. De a megtörténteken már nem lehetett változtatni. Komoran megcsóválta fejét, zsebre vágta az öt guinea-t, és eltávozott.

Brownlow úr néhány percig fel és alá járkált a szobában. Az egyházfi elbeszélése láthatóan annyira elszomorította, hogy még Grimwig úr is jobbnak látta nem ingerkedni vele.

Végre megállt, és hevesen megrántotta a csengőt.

- Bedwinné - mondta, amikor a házvezetőnő belépett -, ez az Olivér szélhámós.

- Az nem lehet, uram, nem lehet! - mondta erélyesen az öreg hölgy.

- Ha én mondom, akkor úgy van - szólt az öregúr. - Hogy érti azt, hogy nem lehet? Éppen most közölték velünk pontos életrajzát, születésétől kezdve. Egész életében megrögzött kis gazember volt.

- Sohasem fogom elhinni, uram - mondta határozottan az öreg hölgy -, soha!

- Maguk, öregasszonyok, csak a kuruzslóknak és a hazug regényeknek hisznek - dörmögte Grimwig úr. - Mindig mondtam. Mért nem fogadták meg a tanácsomat? Talán meg is fogadták volna, ha nem betegszik meg az a gyerek. Persze így nagyon megsajnálják, ugye? Megsajnálják! Ha! - szólt, és dühösen megpiszkálta a tüzet.

- Drága, hálás, kedves kis gyermek volt - vágott vissza méltatlankodva Bedwinné -, én ismerem, uram, a gyermekeket, negyven év óta ismerem őket, és olyan emberek, akik ezt nem mondhatják el magukról, ne is nyilatkozzanak gyerekekről. Ez az én véleményem.

Ezt súlyos oldalvágásnak szánta Grimwig úr ellen, aki agglegény volt. Minthogy azonban Grimwig csak egy mosollyal nyugtázta a kirohanást, az öreg hölgy megrázta fejét, és végigsimította kötényét annak jeléül, hogy újabb beszédre készül. Brownlow úr azonban rá szólt.

- Csend! - mondta tettetett haraggal. - Hallani sem akarok többé erről a fiúról. Azért hívtam, hogy megmondjam, még a nevét se ejtse ki előttem. Soha többé, megértette? Most elmehet, Bedwinné. Ne felejtse el, amit mondtam.

Ezen az éjszakán Brownlow úr házában mindenki szomorú volt.

De Olivért is elfogta a bánat, amikor jóságos pártfogóira gondolt. Szerencséje volt, hogy nem tudhatta, milyen hírt kaptak róla, mert különben megszakadt volna a szíve.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

Hogy telt Olivér élete barátainak nevelő hatású környezetében?

Másnap déltájban, amikor a Vagány és Bates úrfi szokott körútjukra mentek, Fagin úr megragadta az alkalmat, és hosszú előadást tartott Olivérnek a hálátlanság égbekiáltó bűnéről. Részletesen fejtegette, hogy milyen hálátlan volt Olivér, amikor szándékosan távol maradt aggódó barátaitól, és különösen amikor meg akart szökni tőlük, miután fáradságot és költséget nem kímélve végre megtalálták. Fagin úr rámutatott arra, hogy ő vette magához és ápolta Olivért, aki az ő segítségével éhen halt volna. Elmondta egy fiatal legény szörnyű és megható történetét, akin ő, hasonló körülmények között, segített, de aki visszaélt bizalmával, összekötetésbe lépett a rendőrséggel, és az lett a vége, hogy az Old Baileyben egy szép reggel felakasztották. Fagin úr nem is akarta titkolni, hogy milyen része volt ebben a katasztrófában, de könnyes szemekkel magyarázta, hogy a megtévedt fiatal áruló maga volt az oka, hogy egy terhelő vallomás áldozata lett. Ez a vallomás, ha nem is volt egészen igaz, mégis nélkülözhetetlenül fontos volt Fagin és néhány meghitt barátja életbiztonsága érdekében. Fagin úr előadását az akasztás meglehetősen kellemetlen körülményeinek ecsetelésével fejezte be, s igen jóindulatúan és udvariasan kifejezte azt a forró vágyát, hogy remélhetőleg sohasem lesz kénytelen Olivért eme kellemetlen műtétnek kitenni.

A kis Olivér ereiben megfagyott a vér, mialatt az öreg uzsorás szavait hallgatta, s homályosan megértette a bennük foglalt sötét fenyegetéseket. Azt már tapasztalatból tudta, hogy az igazságszolgáltatás néha összetéveszti az ártatlant a bűnösrel, ha véletlenül együtt találja őket. Azt sem tartotta valószínűtlennek, hogy az öreg Fagin nemegyszer dolgozott ki gondos terveket a túlságosan beavatott vagy túlságosan fecsegő személyek elpusztítására. Eszébe jutottak az öregúr és Sikes úr közötti súrlódások, melyekben szintén gyakran estek célzások valami hasonló régebbi cselszövényre. Amikor félénken felpillantott, és tekintete találkozott Fagin kutató pillantásával, látta, hogy a kaján öregúr észrevette és élvezte sápadtságát és ajkának remegését.

Fagin undok vigyorral megveregette Olivér fejét, és megnyugtatta, ha jól viseli magát, és alaposan munkához lát, akkor nagyon jó barátok maradnak. Azután vette a kalapját, belebújt egy ócska, agyonfoltozott köpenybe, és eltávozott. Az ajtót rázárta Olivérre.

Olivér egész nap És a rákövetkező napok túlnyomó részében is a bezárt szobában tartózkodott. Kora reggeltől éjfélig nem látott senkit, magára maradt gondolataival. Ezek a gondolatok pedig nagyon szomorúak voltak, mert folyton visszatértek derék jóakaróihoz, akik ki tudja, mit gondolnak most róla.

Körülbelül egy hétig tartott ez az állapot. Ekkor Fagin megengedte Olivérnek, hogy szabadon járjon-keljen a házban.

Rendkívül piszkos ház volt. Az emeleti szobákban magas faköpnyes kandallók és hatalmas ajtók voltak. A díszes falak faburkolata a mennyezetig ért. Egészen feketék voltak a portól és a piszoktól, de azért mégis ki lehetett venni régi díszítéseiket. Mindebből Olivér arra következtetett, hogy valamikor régen, amikor az öreg uzsorás még nem is élt; a ház jobb embereké lehetett, és talán éppen olyan vidám és csinos volt, mint amilyen komor és rideg most.

Pókok vonták be hálóiikkal a sarkokat és a mennyezetet. Néha, mikor Olivér csöndesen belépett valamelyik szobába, egerek futottak végig a padlón, és rohantak rémülten lyukaikba.

Rajtuk kívül élőlénynek sehol semmi nyoma. Néha, mikor Olivér esténként belefáradt a szobákban való vándorlásba, lekuporodott a kapuhoz vezető folyosó egyik sarkába, hogy legalább ily módon legyen az élő világ közelében. Ott üldögélt, hallgatózott, és számlálta az órákat, amíg Fagin vagy a fiúk vissza nem jöttek.

A házban minden szoba ablaka be volt spalettázva; erősen becsavározott keresztvasak tartották a rozoga fatáblákat; csupán a felső részükbe vágott kerek nyílások bocsátottak be egy kis világosságot, amitől a szobák csak még komorabbá váltak a kísérteties árnyékokkal. Csak az egyik hátrafelé néző padlásszobaablaknak nem volt spalettája; ezt a kis ablakot kívülről rozsdás vasrács védte, és Olivér innét nézelődött ki gyakran, bánatos képpel, órák hosszat; de bizony nem sokat láthatott, legfeljebb egy csomó tetőgerinc, orom, csúcs és kormos kémény zűrzavaros összevisszaságát. Olykor mégis feltűnt a messzeségből egy-egy homályos alak, amint kihajol valamelyik ház ablakán; de nyomban vissza is húzta mindig a fejét; s minthogy Olivér kukueskálóablaka le volt szögezve, és az eső, füst, piszok az évek folyamán egészen vaksivá tette, Olivér éppen csak hogy ki tudta venni nagyjából a távoli tárgyak körvonalait, de hogy őt valaki észrevegye, meglássa vagy meghallja ebben az ablakban, erre akkor sem lett volna több reménye, ha a Szent Pál-székesegyház kupolájának gömbjébe lett volna bezárva.

Egy délután, amikor a Vagány és Bates úrfi esti kimenőre készültek, az előbb említett fiatalember fejébe vette, hogy különösebb gondot fordít külsejére (az igazat megvallva, e gyengeség csak igen ritkán fogta el); s ezért leereszkedően megparancsolta Olivérnek, hogy segítsen öltözködni neki.

Olivér nagyon örült, hogy hasznossá teheti magát, örült annak is, hogy emberi arcok (még ha rossz arcok is) voltak körülötte, igyekezett a tőle telhető legbecsületesebben kiengesztelni környezetét, és éppen ezért nem tagadta meg ezt a szolgálatot. A legnagyobb készséggel tett eleget a felszólításnak. Letérdelt a földre, és, a Vagány, aki széken ült, ölébe rakta lábát, hogy cipőjét kitisztítsa. Egy darabig elgondolkozva nézte Olivért, aztán felemelte fejét, és halk sóhajtással mondta félig magának, félig Batesnek:

- Milyen kár, hogy ez a fiú nem vagány.

- Bizony - mondta Charley Bates úrfi -, buta gyerek ez.

A Vagány ismét sóhajtott, aztán tovább pipázott, éppúgy, mint Bates. Néhány percnyi csend után megszólalt:

- Talán nem is tudod, mi az a vagány? - kérdezte a Vagány.

- Azt hiszem, tudom - mondta Olivér -, az egy olyan... tol... maga is az, nem?

- Úgy van - válaszolta a Vagány -, nem is szeretnék más lenni. - E kijelentés után vadul beleütött a kalapjába, Bates úrfira nézett, hogy ellent mer-e mondani. - Charley is az. Fagin is. Sikes is. Nancy is. Bet is. Valamennyien azok vagyunk, még a kutya is. Sőt a kutya a legjobbak közé tartozik.

- Ő bizony nem árul el senkit - jegyezte meg Charley.

- Még csak el sem vakkantja magát, ha tanúként hallgatják ki, nehogy beáruljon valakit. Akkor sem mukkanna meg, ha kikötnék, és két hétig hagynák lógni.

- Úgy bizony - jegyezte meg Charley.

- Remek kutya. Próbáljon csak meg egy idegen alak nevetni vagy énekelni, ha ő is ott van: mindjárt viczorogni kezd rá! - folytatta a Vagány. - Rögtön morogni kezd, mihelyt hegedűszót hall! És hogy gyűlöli azokat a kutyákat, amelyek nem az ő fajtájából valók!

- Tetőtől talpig jó keresztény - mondta Charley.

Ezzel csak méltatni akarta a kutya erényeit, de megjegyzésének öntudatlanul is volt egy másik, igen találó értelme, mert bizony nagyon sok, magát tetőtől talpig jó kereszténynek nevező úr és hölgy akad, akinek erős rokon vonásai vannak Sikes úr kutyájával.

- Mindennek azonban semmi köze ehhez az ifjú zöldfülűhöz - mondta a Vagány, visszatérve a beszéd kiindulópontjához, azzal a hivatásszerű alaposággal, amely őt olyannyira jellemezte.

- Valóban - mondta Charley -, miért nem akarsz Faginnek dolgozni, Olivér?

- Vagyonokat szerezhetnél - tette hozzá vigyorogva a Vagány.

- Visszavonulhatnál a magánéletbe, és vagyonod kamataiból élhetnél, hamarosan, mindjárt a legközelebbi hónap harminckettedikén vagy esetleg már holnapután, kiskedden - mondta Bates.

- Nincs kedvem - mondta félénken Olivér -, szeretném, ha hazaengednének. Nagyon szeretném.

- Fagin viszont nagyon nem szeretné - válaszolta Charley.

Olivér jól tudta ezt. Attól félt, hogy nem válik javára, ha túlságosan nyíltan kifejezi érzelmeit, ezért csak sóhajtott egyet, és tovább tisztította a cipőt.

- Elmenni?! - kiáltotta a Vagány. - Hát nincs benned egy kis önérzet? Nem becsülöd magad semmire? Hajlandó volnál elmenni, és a barátaidon élősködni?

- Pfuj! - mondta Bates úrfi, miközben zsebéből két-három selyemzsebkendőt vett elő, és egy szekrénybe dobta. - Igazán aljas dolog volna.

- Én nem tudnám megtenni - mondta a Vagány gőgös, megvető hangon.

- De azt meg tudják tenni - mondta Olivér félénk mosollyal -, hogy otthagyják a barátjukat, és túrik, hogy megbüntessék azért, amit maguk követtek el.

- Ezt csak Fagin iránti kíméletből tettük - mondta pipáját lóbálva a Vagány -, mert a fogdmegek tudják, hogy együtt dolgozunk, és könnyen bajba kerülhetett volna, ha minket elkapnak. Ez történt, nem igaz, Charley?

Bates úrfi helyeslően bólintott, és mondani akart valamit, de Olivér menekülésének emléke olyan erősen felelevenedett benne, hogy nevetni kezdett. Nevetés közben a torkába áramló füst beleszorult a gégejébe, úgyhogy a nevetésből öt percig tartó kínos köhögési roham lett.

- Nézz ide - mondta a Vagány, és egy maroknyi shillinget és félpennyst vett ki a zsebéből -, hát nem remek pálya ez? Mit gondolsz, honnan való ez a pénz? Maradt ott éppen elég, ahonnan elvittük. De neked nincs kedved, mi? Ó, te ostoba fráter!

- Pajkos fiú ez, ugye, Olivér? - kérdezte Bates. - Előbb-utóbb nyakravalót kap, ugye?

- Nem tudom, hogy ez mit jelent - válaszolta Olivér.

- Hát valami ilyesmit, öregem - mondta Charley, megrántotta és megfeszítette nyakkendőjének egyik végét, fejét vállára hajtotta, és furcsa hangot eresztett ki fogai között, annak jeléül, hogy a nyakravaló adományozása egyet jelent az akasztással.

- Ez az - mondta magyarázóan -, nézd, Jack, hogy bámul. Soha életemben nem láttam még egy ilyen majmot. Egyszer még megpukkadok miatta nevetemben.

Megint tele torokból nevetett, úgy, hogy könnybe lábadt a szeme. Aztán ismét elővette pipáját.

- Rosszul neveltek, az a baj - mondta a Vagány, elégedetten szemlélve megtisztított cipőjét. - Fagin még embert faraghatna belőled, mert eddig még senkivel sem vesződött hiába. Legjobb, ha mindjárt hozzáfogsz, mert előbb-utóbb úgyis bekerülsz a szakmába, és minek vesztenél annyi időt.

Bates úrfi ezt a tanácsot a maga egyéni erkölcsi intelmeivel támasztotta alá, majd mikor érvei kifogytak, Dawkins úrral együtt lelkesen ecsetelte életüknek számos örömét, és a legkülönbözőbb szempontokból ajánlotta Olivérnek, hogy legjobban teszi, ha minél előbb megnyeri Fagin kegyeit, azzal a módszerrel, ahogyan annak idején ők megnyerték.

- Ne felejtse el, Oli - mondta a Vagány, amikor hallotta, hogy Fagin már nyitja az ajtót -, hogy ha nem csízelsz zsebkendőt és órát...

- Minek beszélsz így? Úgysem érti - mondta Bates úr.

- Azt akarom mondani, hogy: ha nem te lopod el a zsebkendőket és órákat, akkor ellopja valaki más, úgyhogy a palikon, akiktől elveszük, ez nem segít. És azonkívül még te is rosszul jársz. Neked éppolyan jogod van hozzá, mint bárki másnak.

- Úgy van, úgy van - szólalt meg Fagin, aki bejött anélkül, hogy Olivér látta volna - minden szava aranyat ér, hahaha! Ez aztán tisztában van a szakma elméleti részével is.

Az öreg vidáman dörzsölgette kezét, miközben a Vagány elmefuttatását magasztalta. Boldogan vihogott, hogy ilyen okos tanítványa van.

A beszélgetés azonban nem folytatódott, mert Fagin Betsy kisasszonnyal és egy úrral jött haza, akit Olivér még nem látott, s akit a Vagány Tom Chitlingnek nevezett.

Ez az úr egy darabig a lépcsőházban udvarolgatott a hölgynek, azután ő is belépett a szobába.

Idősebb volt, mint a Vagány, körülbelül tizenhét éves lehetett, de mégis nagy tiszteletet tanúsított a Vagány iránt, amiből arra lehetett következtetni, hogy tehetség és szakismeret tekintetében elismeri a Vagány fölényét.

Apró, hunyorgó szemű, himlőhelyes fiú volt. Prémis sapka, sötét bőrkabát, zsiros nadrág és kötény volt rajta. Toalettje, az igazat megvallva, kissé kopottasnak látszott. Ezt azzal mentegette, hogy éppen most jött ki a „szanatóriumból”, ahol hat héten át egyenruhát viselt, és ezért nem volt még ideje, hogy megfelelő polgári öltözékről gondoskodjék.

Némi felháborodással jegyezte meg, hogy abban az intézetben, ahonnan jön, újabban gőzzel tisztítják a ruhát, ami rendkívül alkotmányellenes, mert lyukat égetnek belé, és ezért még csak be sem lehet perelni a hatóságot. Ugyanígy elítélte azt a szokást is, hogy mindenkinek lenyírják a haját. Ez, szerinte, a legnagyobb jogtalanság. Megjegyzéseit azzal fejezte be, hogy negyvenkét álló napig egy kortyot sem ivott. „Robbanjak fel, ha nem vagyok olyan száraz, mint egy meszesvödör” - mondta.

- Mit gondolsz, Olivér, honnan jön ez az úr? - kérdezte vigyorogva Fagin, miközben a többi fiú egy üveg pálinkát tett az asztalra.

- Nem tudom, uram - felelte Olivér.

- Ki ez? - kérdezte Tom Chitling, és megvető pillantást vetett Olivérre.

- Egy fiatal barátom, kedvesem - válaszolta Fagin.

- No, akkor szerencséje van - mondta a fiatalember, és jelentősen nézett Faginre. - Ne törődj azzal, öcsém, hogy honnan jöttem, fogadok, hogy előbb-utóbb magad is oda kerülsz.

A fiúk nevetéssel jutalmazták ezt a megjegyzést. Megeresztettek még néhány tréfát erről a kérdésről, aztán összesúgtak Faginnel, és eltávoztak.

Az újonnan érkezett néhány szóra félrevonult Faginnel, azután a tűzhely mellé húzták székeiket. Az öreg uzsorás felszólította Olivért, hogy üljön melléje, és olyan dolgokról kezdett beszélni, amelyekről gondolta, hogy hallgatóit érdekelni fogják. Főleg arról beszélt, hogy milyen előnyös az ő szakmája, hogy milyen ügyes a Vagány, milyen kedves fiú Bates, és milyen nagylelkű és bőkezű ő maga. Hamarosan kimerült ez a téma, éppen úgy, mint Chitling úr türelme: mert néhány heti üdülés a börtönben alaposan kifárasztja az embert. Betsy kisasszony hamarosan eltávozott, a többiek pedig nyugalomra tértek.

Ettől kezdve Olivér alig maradt egyedül. Majdnem mindig együtt volt a két fiúval, akik Faginnel mindennap együtt gyakorolták az ismert sportot. Hogy a saját okulásukra vagy Olivér kedvéért történt-e ez, azt csak Fagin tudta volna megmondani. Máskor viszont az öreg felelevenítette ifjúkora néhány szép rablásának történetét. Annyi mulatságos furcsaságot vegyített történeteibe, hogy Olivér nem tudta visszafojtani a jókedvű nevetést, s kénytelen volt elárulni, hogy jobb érzése ellenére is mulat a történeteken.

A ravasz öreg uzsorás befonta már hálójába a gyermeket. Sötétséggel és magánnyal nevelte rá; hogy minden társaságot jobban szeressen, mint szomorú, gondterhes magányát. Lassan csöpögtette lelkébe ezt a mérget, melytől remélte, hogy előbb-utóbb örökre átfesti és megmételjezi majd.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET

amelyben megbeszélnek és elhatároznak egy nevezetes tervet

Egy hideg, nyirkos, szeles éjszakán Fagin szorosán begombolta köpenyét görnyedt testén, feltúrta gallérját, hogy arcának alsó fele egyáltalán nem látszott, azután kibújt odújából. Megállt a küszöbön, megvárta, hogy bezárják és bereteszeljék mögötte az ajtót, s mikor már a visszavonuló fiúk léptei elhaltak, oly gyorsan osont végig az utcán, ahogy csak tudott.

Az a ház, amelyben Olivér lakott, Whitechapel közelében volt. Fagin a legközelebbi sarkon egy pillanatra megállt, gyanakodva körülnézett, átment a túlsó oldalra, és Spitalfields felé kanyarodott.

Vastag sárréteg borította a kövezetet, fekete köd ült az utcákon, lassan hullott az ólmos eső, hideg és nyirkos volt minden, amihez csak hozzáért az ember. Ez az éjszaka a legalkalmasabb idő volt arra, hogy olyan ember, mint Fagin, elmenjen hazulról. Lopva surrant végig az utcán, falakhoz simulva, boltívek alatt osonva. Olyan volt a visszataszító vénember, mint valami undorító hulló, amely csak éjszaka bújik elő, hogy a nyúlós sötétben valami dús hulladékot keressen magának lakomára.

Kanyargó, keskeny sikátorokon ment végig, amíg Bethnal Greenbe nem ért. Ekkor hirtelen balra kanyarodott, és hamarosan már bent járt a piszkos, nyomorúságos utcák útvesztőjében, melyekből ez a sűrűn lakott negyed állt.

Fagin igen járatos volt ezen a területen, úgyszólván sem a sötétség, sem a bonyolult útvesztő nem zavarta. Számos utcán és sikátoron sietett végig, majd egy kis utcába fordult, melyben csak egy lámpa égett, az is a túlsó végén. Kopogott az egyik ház kapuján, néhány halk szót váltott azzal, aki a kaput kinyitotta, aztán felment a lépcsőn.

Kutyamorgás hallatszott, amikor lenyomta az ajtó kilincsét. Egy férfihang kiszólt:

- Ki az?

- Csak én vagyok, Bill, csak én, kedvesem - mondta Fagin, és benézett.

- Na, hát akkor told beljebb a pofádat - mondta Sikes. - Feküdj le, te ostoba dög. Nem ismered meg az ördögöt, ha köpönyegben jön?

A kutyát, úgy látszik, valóban megtévesztette Fagin úr öltözéke. Amikor az öreg uzsorás kigombolta kabátját, és egy szék hátára terítette, a kutya megnyugodva tért vissza vackába. Farkcsóválással jelezte, hogy minden rendben van.

- Nos? - mondta Sikes.

- Nos, kedvesem... - mondta Fagin. - Nézd csak, Nancy!

Az utóbbit meglehetősen zavartan mondta, mint aki nem számít túlságosan barátságos fogadtatásra. Nem találkozott ifjú barátnőjével, amióta az Olivér érdekében fellépett. Kétségei hamar eloszlottak. A fiatal hölgy levette lábát a kandalló rácsáról, hátrahatólta székét, és felszólította Fagint, hogy menjen közelebb a tűzhöz, mert nagyon hideg van.

- Bizony, hideg van, Nancy drágám - mondta Fagin, és fonnyadt kezeit melengette a tűz fölött.

- Az embert egészen átjárja ez a hideg - tette hozzá, és végigtapogatta oldalát.

- No, ha át is jár, a szívedig biztosan nem jut el, mert az nincs - mondta Sikes úr. - Kínáld meg valami itallal, Nancy. Siess már, a mindenedet! Az ember egészen belebetegszik, ha ránéz erre a didergő vén csontra. Olyan, mint valami ronda kísértet, aki most bújt elő a sírból.

Nancy gyorsan elővett egy flaskát a pohárszékből, mely tele volt pálinkásüvegekkel. Sikes egy pohárba pálinkát töltött, és odanyújtotta Faginnek.

- Köszönöm, elég, Bill - mondta az öreg, aki éppen csak hozzáértette száját az italhoz, aztán letette a poharat.

- Mi? Félsz, hogy túljárunk az eszeden, ha leiszod magadat? - kérdezte Sikes, és rábámult Faginre. Aztán megvető dörmögéssel felkapta a poharat, tartalmát a hamuba loccsantotta, majd ismét megtöltötte, saját magának.

Fagin körülnézett a szobában, mialatt társa két pohár pálinkát ivott. Nem kíváncsiságból nézelődött, hiszen ismerte a szobát, de szokása volt már ez a nyugtalan, gyanakvó körültekintés. Nyomorúságos berendezésű szoba volt, és csak a szekrény tartalmából lehetett arra következtetni, hogy aki itt lakik, minden, csak nem dolgozó ember. Viszont gyanús tárgyak sem igen voltak itt, kivéve két-három nehéz füttykőst, amelyek az egyik sarokban álltak, és egy bikacsököt, mely a kandalló fölött lógott.

- No - mondta Sikes nyelvével csettintve -, készen vagyok.

- Térjünk a tárgyra? - kérdezte Fagin.

- Térjünk a tárgyra. Halljuk a mondanivalódat.

- A chertseyi házról akarok beszélni, Bill - mondta az öreg igen halkán, székét előrehúzáva.

- Mi van vele?

- Tudod, kedvesem, hogy mire gondolok. Ugye, hogy tudja, Nancy?

- Nem, nem tudom - gúnyolódott Sikes. - Legalábbis nem akarom tudni. Beszélj, nevezd nevén a gyermeket, ne pislogj és hunyorogj, ne tégy célzásokat, mintha nem neked jutott volna eszedbe a rablás. Na, halljuk!

- Csitt, Bill, csitt - mondta Fagin, aki hiába igyekezett megakadályozni ezt a dühös kitörést -, még meghallanak!

- Halljanak meg, füttyülök rá!

De azért Sikes úr mégsem füttyült rá, és rövid meggondolás után elhallgatott.

- Úgy, úgy - mondta Fagin behízelt hangon -, csak óvatosság volt részemről. Beszéljünk most komolyan a chertseyi házról. Mikor végezzük el a munkát? Micsoda ezüstedények, drágám, micsoda ezüst! - mondta kezét dörzsölve, elragadtatásában felvont szemöldökkel.

- Soha - válaszolta hidegen Sikes.

- Sohasem csináljuk meg? - kiáltotta az öreg, és hátrahanyatlott székében.

- Soha. Vagy legalábbis nem megy olyan könnyen a dolog, mint ahogy gondoltuk.

- Akkor biztosan rosszul fogtatok hozzá - mondta az öreg dühtől sápadtan. - Nekem ilyet ne mondj!

- De igenis, mondok - felelte Sikes. - Ki vagy te, hogy ne mondjam meg neked? Toby Crackit két hete lóg a ház körül, és még eddig egyik szolgával sem tudott megállapodni.

- Azt akarod mondani, Bill, hogy a két szolga közül egyiket sem lehet megfőzni? - kérdezte Fagin.

- Igenis, azt. Már húsz éve vannak az öreg hölgnél, és ha ötszáz fontot adunk nekik, akkor sem teszik meg.

- És a nőket sem lehet rávenni, kedvesem?

- Nem bizony.

- Még a jóképű Toby Crackit sem tudja rávenni őket? - kérdezte hitetlenül Fagin. - Hiszen tudod, hogy milyenek a nők, Bill.

- Nem bizony, még a jóképű Toby Crackit sem ért el semmit náluk. Egész idő alatt kanárisárga mellényben lábatlankodott körülöttük, még barkót is ragasztott fel a képére, de ez sem használt.

- Bajusszal és katonaruhában kellett volna megpróbálni - mondta Fagin.

- Azt is megpróbálta, és az sem használt - felelte Sikes.

Fagin elszomorodva bámult maga elé. Álla mellére bukott, néhány percig töprengett, aztán felszegette fejét, felsóhajtott, és megjegyezte, hogy ha a jóképű Toby Crackitnek hinni lehet, valóban elveszett a játszma.

- Ejnye, ejnye - mondta, és kezét térdére támasztotta -, milyen szomorú dolog feladni a játszmat, amikor már ennyire számítottunk rá.

- Hát bizony, nincs szerencsénk.

Hosszabb szünet következett. Fagin gondolataiba merült, arca eltorzult, valósággal gonosz kifejezés ült ki rá. Sikes időnként lopva rápillantott. Nancy, aki úgy látszik, félt, hogy fel találja ingerelni a betörőt, mereven bámult a tűzbe, s úgy tett, mintha nem is hallaná, miről beszélnek.

- Fagin - törte meg a csendet Sikes -, megér neked külön ötven aranyat, ha kívülről törünk be a házba?

- Meg - mondta Fagin hirtelen felriadva.

- Áll az alku?

- Áll az alku, kedvesem, áll - mondta Fagin, szeme csillogott, arcának minden izma vonaglott a nagy izgalomtól, amit e kérdés kiváltott belőle.

- Hát akkor - mondta Sikes, megvetően félrelökve Fagin feléje nyújtott kezét -, akkor haladéktalanul munkához látunk. Tegnapelőtt éjjel Tobyval együtt átmásztunk a kert falán, megvizsgáltuk az ajtókat és az ablaktáblákat. A házat úgy bezárják éjszakára, mint valami börtönt, de van egy pont, ahol simán bejuthatunk.

- Hol van az, Bill? - kérdezte mohón az uzsorás.

- Keresztülmegyünk a gyepen...

- Igen? - mondta Fagin, és előrenyújtott fejéből izgalmában majdnem kiestek tágra nyílt szemei.

- Ha! - kiáltotta Sikes, miután a lány alig észrevehető fejmozdulattal figyelmeztette Fagin arckifejezésére. - Ne törődj vele, hogy hol van. Nélkülem úgysem tudod megcsinálni, de azért mégis óvatosnak kell lenni, ha az ember veled tárgyal.

- Ahogy gondolod, kedvesem, ahogy gondolod. Nincs szükségetek segítségre?
 - Nincs. Csak egy feszítővas kell és egy fiú. Feszítővasunk van mindkettőnknek, fiúról neked kell gondoskodnod.
 - Fiú! Szóval akkor ablakon kell bemászni? - kiáltott fel Fagin.
 - Ne törődj velem! Fiúra van szükségünk, de ne legyen nagy. Bárcsak megkaphatnám a kéményseprő Ned inasát. Szándékosan soványan tartotta, és időnként kölcsönadta. De a fene egye meg, az apját becsukták, és erre jön a fiatalok bűnözőket gyámolító egyesület, és kiveszi a fiút abból a szakmából, amivel pénzt keresett, megtanítja írni-olvasni, és mesterségre fogja. Így megy ez folyton - mondta Sikes mind dühösebben -, így megy ez folyton, és ha elég pénzünk volna (szerencsére nincs), nemsokára már egy fél tucat fiú sem maradna a szakmában.
 - Bizony, bizony - mondta Fagin, aki gondolataiba merült, és csak az utolsó mondatot hallotta.
 - Te Bill!
 - Mi az?
- Fagin fejével Nancy felé intett, aki még mindig a tűzbe bámult. Jelt adott, hogy Sikes küldje ki a lányt a szobából. Sikes türelmetlenül vállat vont, mintha szükségtelennek találná ezt az óvintézkedést; de mégis megkérte Nancyt, hogy hozzon neki egy korsó sört.
- Nem kell neked semmiféle sör - szólt Nancy, összekulcsolta karját, és nem mozdult helyéről.
 - De igen, ha mondom - ismételte Sikes.
 - Ostobaság - mondta dühösen a lány. - Folytasd, Fagin! Tudom, Bill, hogy mit akar mondani, nem kell félnie tőlem.
- Fagin még mindig habozott. Sikes kissé meglepetten nézett hol az egyikre, hol a másikra.
- No, igazán nem kell félned ettől a lánytól - mondta végre -, elég régóta ismered, bízhatasz benne. Nem fog eljárni a szája, ez nem olyan. Ugye, Nancy?
 - Nem nagyon - mondta a fiatal hölgy, azzal az asztalhoz vonta székét, és lekönyökölt.
 - Tudom, kedvesem, tudom - mondta az öreg -, de...
 - Mi az, hogy de? - kérdezte Sikes.
 - Csak attól félek, hogy talán megint rossz kedvében van, úgy, mint a múltkor - felelte Fagin.
- Erre a kijelentésre Nancy kisasszony hangos nevetésre fakadt, vadul megrázta fejét, felhörpintett egy pohár pálinkát, és ilyeneket kiáltott: „Csak kitartás! Fel a fejjel!” E szavak megnyugtatták mind a két urat, Fagin elégedetten bólintott, és visszaült a helyére.
- Nos, Fagin - mondta nevetve Nancy -, beszélj már Olivérről.
 - Ejnye, de okos vagy, drágám! Ilyen jóeszű lányt még nem is láttam - szólt Fagin, és megveregette a nyakát. - Igazad van, éppen Olivérről akartam beszélni, hehehe.
 - Mi van vele? - kérdezte Sikes.
 - Ő az, akire szükséged van - suttogta érdes hangon Fagin. Ujja hegyét orrára nyomta, és félelmesen vigyorgott.
 - Ő? - kiáltotta Sikes.
 - Vidd csak magaddal, Bill - mondta Nancy -, én a te helyedben magammal vinném. Igaz, hogy nem olyan okos, mint a többiek, de nem is kell, hogy okos legyen, hiszen csak egy ajtót kell kinyitnia. Feltétlenül bízhatasz benne, Bill, nagyon megbízható.

- Bizony - mondta Fagin. - Az utóbbi hetekben alaposan kitanítottuk, és most már itt az ideje, hogy megkeresse a maga kenyerét. A többiek különben is nagyok ehhez a munkához.

- Hát az igaz, hogy a testi terjedelme megfelel - mondta töprengve Sikes úr.

- Mindent megtesz, amit csak akarsz, Bill - mondta Fagin -, különösen, ha eléggé megfélemlíted.

- Meghiszem azt! - kiáltotta Sikes. - Nem fogok vele tréfálni, az biztos. Ha csak egy kicsit is gyanúsán viselkedik, úgy elintézem, hogy nem látod többé élve. Ezért jól gondold meg, mielőtt hozzám küldöd. Jegyezd meg, amit mondtam - szólt a rabló, egy feszítővasat lóbálva, amelyet az ágy alól húzott elő.

- Mindent meggondoltam - mondta erélyesen Fagin. - Alaposan megfigyeltem az utóbbi időben. Csak arra van szüksége, hogy érezze, közénk tartozik. Ha egyszer részt vesz egy betörésben, akkor örökre a mienk lesz. Ennél jobb megoldást nem is találhatunk - mondta, s mellén keresztbe fonta karját, behúzta nyakát, valósággal megölelte magát örömeiben.

- A mienk lesz! Talán úgy akarod mondani, hogy a tied lesz? - mondta Sikes.

- Talán - mondta vihogva -, ha akarod, az enyém.

- Mondd csak - kérdezte Sikes, és dühös pillantást vetett rokonszenves barátjára -, mit törödsz annyit ezzel a krétaképző kölyökkel, amikor esténként ötven fiú is ott lebzsel a ligetben, akik közül megfelelőt választhatnál magadnak?

- Mert azokat nem használhatom, kedvesem - mondta Fagin kissé zavartan. - Amint bajba kerülnek, rögtön elárulja őket a pofájuk, úgyhogy hamarosan elvesztem őket. De ez a fiú, ha jól nevelik, felér más hússzal. Különben pedig - mondta Fagin, és ismét visszanyerte nyugalma -, ha megszökne tőlünk, a kezében volnánk, s éppen ezért legyen csak velünk egy akolban. Nem fontos, hogyan került közénk, ha egyszer részt vett egy rablásban, akkor már a hatalmamban lesz. Ezt akarom. Mennyivel jobb így, mint ha a szegény kisfiút eltennék láb alól, ami sokkal veszedelmesebb lenne, s amellet még rá is fizetnék.

- Mikor végzitek el a munkát? - kérdezte Nancy.

- Igen - kérdezte Fagin is -, mikor, Bill?

- Úgy gondoltuk Tobyval, hogy holnapután éjszaka - mondta mogorván Sikes -, ha semmi sem jön közbe.

- Helyes - mondta Fagin -, most nincs holdvilág.

- Nincs.

- Mindent előkészítettetek, hogy a holmit elszállíthassátok? - kérdezte Fagin.

Sikes bólintott.

- És a...

- Minden rendben van, és elő van készítve - vágott közbe Sikes -, ne legyen gondod a részletekre. Holnap este hozd ide a fiút. Napkelte után egy órával elindulok. Egyébként pedig jól befogd a pofád, és készítsd elő az olvasztókemencét. Más teendő nincs.

Rövid vita után, melyben mind a hárman élénken részt vettek, elhatározták, hogy Nancy másnap este Faginhez megy, és elhozza Olivért. Fagin okosan megjegyezte, hogy ha Olivér esetleg húzódozna is a munkától, mindenesetre szívesen megy a lánnyal, aki legutóbb olyan erélyesen lépett fel az érdekében. Ezek után ünnepélyesen megállapodtak abban, hogy Olivért

a tervbe vett expedíció érdekében William Sikes úr őrizetére kell bízni. A nevezett Sikes úrnak joga van a fiúval úgy bánni, ahogy jónak látja. Sikes úr nem tartozik felelősséggel Faginnek, ha a fiúval valami szerencsétlenség történik, vagy a szükséges büntetésnek veti alá. Természetes, hogy az expedíció befejezése után Sikes úr ide vonatkozó beszámolóját a jóképű Toby Crackitnek is meg kell erősítenie.

A megbeszélés után Sikes úr vad iramban kezdett pálinkázni, s nyugtalanítóan lóbálta feszítővasát. Közben meglehetősen dallamtalanul énekelt, és nótáját vad káromkodásokkal fűszerezte. Végül nagy mesterségbeli lelkesedésében elhatározta, hogy előszedi betörőszerszámainak gyűjteményét. Hamarosan be is botorkált a nagy ládával, felnyitotta, és lelkesen magyarázta az egyes szerszámok jó tulajdonságait, szerkezeti szépségeit, majd megbotlott, végigvágódott a földön, és elaludt.

- Jó éjszakát, Nancy! - mondta Fagin, s ismét bebújt köpenyébe.

- Jó éjszakát!

Pillantásuk találkozott, Fagin éles szemmel nézte. A lány egészen megbízhatónak látszott. Láthatóan olyan komolyan fogta fel a dolgot, mint akár Toby Crackit. Fagin óvatosan belerögött a földön heverő Sikes úrba, aztán lebotorkált a lépcsőn.

„Egyformák ezek mind - morogta az öreg uzsorás hazafelé menet -, az a baj ezekkel a nőkkel, hogy elég egy apróság, és rögtön feléled bennük valami elfelejtett érzés. Viszont megvan az az előnyük, hogy a dolog nem tart soká. Hehe. A férfi a gyerek ellenében, egy zsák aranyért.”

Ilyen kellemes gondolatok között haladt sárban, ködben komor lakhelye felé. A Vagány még fenn volt, és türelmetlenül várta visszaérkezését.

- Olivér már lefeküdt? Beszélni akarok veled - volt Fagin első szava.

- Már órák óta alszik - szólt a Vagány, és kinyitotta az ajtót. - Itt van.

A fiú mély álomban hevert földre vetett, kemény ágyán. Olyan sápadt volt a félelemtől, a szomorúságtól és a rabélettől, hogy halottnak látszott. Nem azokra a holtakra emlékeztetett, akik lepelben fekszenek a ravatalon, hanem olyan holttestre, melyből éppen most szállt ki a lélek: az ifjú és szelíd lélek, mely egy pillantással ezelőtt repült a mennybe, úgyhogy porhüvelyét még nem kezdhette ki a nehéz földi levegő.

- Most nem - mondta az uzsorás, és halkán elfordult -, majd holnap. Majd holnap.

HUSZADIK FEJEZET

melyben Olivért átadják William Sikes úrnak

Olivér másnap reggel arra a meglepetésre ébredt, hogy ágya mellett vastag talpú új cipő van, s régi cipője eltűnt. Először megörült a felfedezésnek, azt remélte, hogy nemsokára talán elengedik. Ez a reménykedése azonban hamar elpárolgott, amikor reggelizés közben Fagin rendkívül nyugtalanító hangon közölte vele, hogy este átküldi Bill Sikes lakására.

- És... és ott kell maradnom, uram? - kérdezte nyugtalanul Olivér.

- Nem, nem, kedves kisfiam, nem kell ott maradnod. Nem szeretnék elveszteni téged. Ne félj, Olivér, vissza fogsz jönni hozzánk, hehehe. Mi nem leszünk olyan kegyetlenek, hogy elkeressünk téged. Nem bizony.

Az öreg, aki a tűz fölé hajolva kenyeret pirított, ránézett Olivérra, és vihogott, mint aki tudja, hogy a fiú még most is nagyon szeretne elszabadulni.

- Valószínűleg érdekel, hogy miért mész Billhez, ugye, fiacskám? - kérdezte Fagin.

Olivér önkéntelenül elpirult, amikor a vén tolvaj kitalálta gondolatát, de azért bátran kijelentette, hogy valóban kíváncsi rá.

- No, mit gondolsz, miért? - tért ki Fagin a válasz elől.

- Én bizony nem tudom - válaszolta Olivér.

- Eh - mondta Fagin, és csalódottan hátat fordított -, Bill majd megmondja.

Fagint láthatóan bosszantotta, hogy Olivér nem mutatott nagyobb kíváncsiságot az ügygel kapcsolatban. Pedig Olivér nagyon nyugtalanodott, de annyira megzavarta Fagin ravasz pillantása és saját töprengése, hogy nem tudott bővebben érdeklődni. Később sem nyílt rá alkalom, mert az öreg egész estig igen mogorva volt, azután pedig távozásra készült.

- Itt egy gyertya - mondta -, és itt egy könyv, olvasgathatsz, amíg érted jönnek. Jó éjszakát!

- Jó éjszakát - mondta Olivér halkán.

Fagin az ajtóhoz lépett, és közben még egyszer visszanézett a fiúra. Hirtelen megállt, és nevéen szólította.

Olivér felpillantott. Fagin a gyertyára mutatott, és intett neki, hogy gyújtsa meg. Olivér teljesítette a parancsot. Mikor a gyertyatartót az asztalra tette, látta, hogy az öreg a szoba homályos végéből mereven nézi, összehúzott szemmel.

- Vigyázz, Olivér, vigyázz! - mondta az öreg, és intően rázta kezét. - Bill durva ember, és ha egyszer dühbe jön, nem fél a vérontástól. Akármilyen történik, ne szólj egy szót sem, és teljesítsd a parancsait. Jól vigyázz!

Jól megnyomta az utolsó szót, aztán arcán csúnya vigyor jelent meg. Bólintott és eltávozott.

Olivér kezére támasztotta fejét, és dobogó szívvel töprengett a hallottakon. Mennél többet rágódott Fagin intelmén, annál kevésbé tudta, mi a tulajdonképpeni célja és értelme. Nem gondolta, hogy valami gonosz céllal küldik Sikeshez, mert ha ilyesmit terveznek ellene, ezt Faginnal is végrehajtják. Végül arra gondolt, hogy valami közönséges házi munkát kell végeznie a betörőnél, amíg ez nem talál rá alkalmasabb fiút. Alaposan hozzászólt már a nyomorúságokhoz, eleget szenvedett itt is, úgyhogy nem is ejtette kétségbe ez a lehetőség. Gondo-

lataiba merülve ült egy darabig, aztán mély sóhajtással elkoppantotta a gyertya hamvát, és olvasni kezdte a könyvet.

Lapozgatott. Eleinte szórakozottan futotta át az oldalakat. Amikor aztán egy bekezdés megragadta a figyelmét, hamarosan érdeklődéssel olvasott tovább. A könyv nagy gonosztevők életéről és törvényszéki tárgyalásairól szólt. A lapok gyűröttek, piszkosak voltak, annak jeléül, hogy sokszor forgatták őket. Borzalmas, vérfagyasztó bűnökről olvasott: titkos gyilkosságokról, melyeket magános országutakon követtek el, mély gödrökbe és kutakba rejtett holttestekről, melyek évek múlva mégis előkerültek, és látványuk megőrjítette a gyilkosokat, akik borzadva vallották be bűnüket, s jajgatva kíváncsoztak a vesztőhelyre, hogy véget érjenek gyötrelmeik. Olvasott olyan emberekről is, akik az éjszaka halálos csendjében ágyukban feküdtek, és (mint mondták) szörnyű, borzalmas vérontásokra készítő gondolataik támadtak. Olivér hátán végigfutott a hideg, és tagjai reszkettek, mialatt ezeket a rémségeket olvasta. A szörnyű leírások olyan élethűek voltak, hogy az elsárgult lapok vérvörössé váltak a szeme előtt, és a szavak úgy hangzottak, mintha tompa hangon súgták volna őket a fülébe a halottak szellemei.

A fiú az iszonyat tetőfokán becsapta a könyvet, és félrelökte. Aztán térdre hullva kérte az Egek Urát, hogy óvja őt meg az ilyen tettektől, mert inkább meghal, semhogy ilyen szörnyű, félelmes bűnöket kövessen el. Lassan-lassan megnyugodott, és halk, megtört hangon imádkozott, hogy megmeneküljön a környező veszélyektől. Azt kérte, hogy ha akad segítség egy szegény, magára hagyott árva fiú számára, akinek sohasem voltak hozzátartozói és barátai, akkor most jöjjön ez a segítség, amikor magára hagyatottan áll a gonoszság és bűn fertőjében.

Elrebegette az imát, aztán sokáig maradt mozdulatlanul, kezébe temetett arccal. Hirtelen halk zörejre riadt fel.

- Mi az? - kiáltotta rémulten, amikor egy álló alakot pillantott meg az ajtóban. - Ki az?

- Én vagyok, csak én - mondta egy reszkető hang.

Olivér felemelte a gyertyát, és az ajtó felé nézett. Nancy állt az ajtóban.

- Tedd le a gyertyát - mondta a lány, fejét elfordítva -, bántja a szememet.

Olivér észrevette, hogy a lány nagyon sápadt. Gyengéden érdeklődött, nincs-e valami baja. A lány hátat fordított Olivérnek, és egy székre rogyott. Kezét tördelte, és nem válaszolt.

- Istenem, könyörülj rajtam - kiáltotta később -, sohasem gondoltam erre!

- Mi történt? - kérdezte Olivér. - Segíthetek? Nagyon szívesen segítek.

A lány ide-oda dobálta magát a széken, saját torkát szorongatta, majd hörögve kapkodott levegő után.

- Nancy! - kiáltott Olivér. - Mi az?

A lány kezével a térdét verte, lába a padlót dobogtatta. Hirtelen abbahagyta, szorosan maga köré vonta a kendőjét, és dideregve összegörnyedt.

Olivér megpiszkálta a tüzet. A lány a tűz mellé húzódott, egy darabig szótlánul ült, aztán körülnézett.

- Nem tudom, mi ez, időnként rám jön - mondta, és úgy tett mintha ruháját simítaná ki -, úgy látszik, ez a nyirkos, piszkos szoba az oka. Nos, Oli, kedvesem, készen vagy?

- Veled kell mennem? - kérdezte Olivér.

- Igen. Billtől jövök - felelte a lány -, velem kell jönnöd.

- Miért?

- Miért? - ismételte a lány, és elkerülte a fiú pillantását. - Nem lesz semmi baj.

- Nem hiszem - mondta Olivér, aki erősen figyelte.

- Hát ha jobban tetszik - mondta a lány erőltetett nevetéssel -, nem lesz semmi jó.

Olivér látta, hogy van némi hatása a lány jobb érzéseire, és egy pillanatig arra gondolt, hogy megpróbálja szomorú helyzete iránt szánalomra bírni. Aztán hirtelen az a gondolat futott át az agyán, hogy még csak tizenegy óra. Még sok ember jár az utcán, bizonyára akadnak, akik hitelt adnak majd neki, ha beszélni kezd. Ezért előrelépett, és kissé gyorsan jelentette ki, hogy indulhatnak.

Ez a rövid meggondolás s rejtett célja nem kerülte el a lány figyelmét. Állandóan szemmel tartotta a fiút, mialatt az beszélt, majd olyan megértő pillantást vetett rá, melyből azt láthatta, hogy kitalálta gondolatait.

- Vigyázz - mondta a lány a fiú fölé hajolva, és óvatos pillantással az ajtóra mutatott. - Nem menekülhetsz. Igyekeztem mindent megtenni érted, de nem értem célt. Vigyáznak rád, mindenünnen szemmel tartanak. Lehet, hogy egyszer elszabadulhatsz tőlük, de most nem.

Olivért megdöbbsentette a lány határozott hangja, és nagy meglepetéssel nézett arcába.

Nancyn látszott, hogy igazat mondott. Arca sápadt volt, és izgatottnak látszott. Egész testében remegett.

- Egyszer már megakadályoztam, hogy bántsanak, ezentúl is megteszem, most is megtettem - mondta hangosan a lány. - Mert ha nem én jöttem volna érted, keményebben bántak volna veled. Megígértem, hogy jól fogsz viselkedni, és csendben maradsz. Ha nem teszed, csak magadnak és nekem ártasz vele. Lehet, hogy az életembe is kerülhet. Nézz ide, ezt érted kaptam. Istenemre mondom.

Néhány kék foltot mutatott nyakán és karján, aztán gyorsan tovább beszélt:

- Látod! Ne hagyd, hogy még többet szenvedjek érted, szívesen segítenék rajtad, ha tehetném, de nem vagyok hozzá elég erős. Ők nem akarnak neked rosszat. Tégy meg mindent, amit parancsolnak, nem te vagy érte felelős. Csitt! Minden szó, amit mondasz, egy ökolcsapást jelent a számomra. Add ide a kezedet, siess! Add ide!

Megragadta Olivér önkéntelenül feléje nyújtott kezét, elfújta a gyertyát, magával cipelte Olivért. Lementek a lépcsőn. Kint csukott kocsni várt rájuk. A lány éppolyan hevesen, mint ahogy az előbb beszélt, magával rántotta a kocsiba, és összehúzta a függönyöket. A kocsisnak nem kellett utasítás, vágtnak eresztette a lovát. Látszott rajta, hogy egy pillanatot sem akar veszíteni.

A lány még mindig erősen fogta Olivér kezét, és szakadatlanul súgta fülébe az előbbi intelmeket és biztatásokat. Az egész olyan gyors és izgatott hangulatban történt, hogy Olivér még nem is tudta, hol van, és milyen útvonalon jöttek, amikor a kocsni már meg is állt a ház előtt, ahova Fagin előző este látogatott el.

Olivér egy másodpercig végignézett az üres utcán, és már-már kitört belőle a segélykiáltás, de még fülében csengett a lány könyörgő hangja, mely reszketve esengett, hogy gondoljon rá.

Ezért nem volt szíve, hogy elkiáltsa magát. A következő pillanatban már nem is lett volna rá alkalma, mert már bent voltak a házban, és a kapu bezáródott mögöttük.

- Erre - mondta a lány, és most először engedte el a kezét. - Bill!

- Halló! - válaszolta Sikes, aki a lépcsőfeljáratnál tűnt fel, gyertyával a kezében. - Éppen jókor jöttök. Gyertek csak!

Sikes úr részéről ez rendkívül szokatlan elismerést és szívélyes fogadtatást jelentett. Nancy láthatóan nagyon örült neki, és melegen üdvözölte Sikest.

- Tom hazavitte Bilit - mondta Sikes, miközben világított nekik -, mert különben sokat alkalmatlankodott volna nekünk.

- Helyes - válaszolta Nancy.

- Szóval itt van a tacsó - mondta Sikes, mikor már valamennyien a szobában voltak. Becsukta az ajtót.

- Igen, itt van.

- Szépszerével jött?

- Olyan volt, mint egy bárány - mondta Nancy.

- Ezt örömmel hallom - mondta Sikes, és zordul nézett Olivérre.

- Máskülönben összetörtem volna a csontjaidat. Most pedig gyere ide, egy kis előadást tartok neked, essünk túl rajta minél előbb.

E szavakkal Sikes úr levette új tanítványa fejéről a sapkát, és a sarokba vágta, aztán leült az asztal mellé, vállon ragadta a fiút, és maga elé állította.

- Hát először is: tudod-e, mi ez? - kérdezte Sikes, és egy pisztolyt vett fel az asztról.

Olivér azt felelte, hogy tudja.

- Hát akkor ide süss. Ez itt a lópor. Ez itt a golyó. Ez meg egy kis ócska kalapfoszlány, fojtásnak.

Olivér halkán dünnyögte, hogy mindent megértett, Sikes erre gondosan, lassan megtöltötte a pisztolyt.

- Most meg van töltve - mondta aztán.

- Látom, uram.

- Most pedig - mondta a bandita, megragadta Olivér csuklóját, és a pisztoly csövét hozzáértette a gyermek halántékához, úgyhogy az rémülten összerezzen -, ha egy kukkot mersz szólni, amíg velem vagy, anélkül, hogy kérdeznék, egy pillanat alatt a fejedben lesz a golyó. Tehát ha mégis beszélni akarnál, mielőtt én kérdezek, előbb ajánlom, hogy imádkozzál.

Morgott egyet, hogy intelmének hatását emelje, aztán így folytatta:

- Úgy tudom, hogy nincs senki, aki érdeklődne utánad, ha eltennék láb alól. Nem is kellett volna fáradságot vennem, hogy ezt elmagyarázzam neked, csak a te érdekedben tettem. Hallod?

- Amit mondtál, annak az a veleje - mondta Nancy nagy nyomatékkal, hogy Olivér jól figyeljen a szavaira -, hogy ha ez a fiú zavarban munkában, akkor megakadályozod, hogy a jövőben eljárjon a szája, és ezért fejbe lövöd. Ezzel megkockáztatod, hogy felkötnek, de hiszen ez amúgy is együtt jár a te szakmáddal.

- Úgy van - mondta helyeslően Sikes úr - a nők mindent a legtömörebben tudnak kifejezni, kivéve ha veszekszenek, mert akkor sohasem akar beállni a szájuk. Most pedig, miután már alaposan kioktattuk, vacsorázhatunk. Még aludni is akarok egy kicsit indulás előtt.

Nancy eleget tett a kérésnek, gyorsan asztalt terített, néhány pillanatra eltűnt, és egy tál birkafejjel tért vissza. Sikes úr vidáman tréfálkozott vacsora közben. Az érdekes úriember, akit, úgy látszik, felvillanyozott a küszöbön álló munka izgalma, rendkívül jókedvű volt. Ennek bizonyításául említjük meg, hogy széles jókedvében egy hörpintéssel kiitta az egész sört, és az étkezés tartama alatt nem hallatott több, mint nyolcvan káromkodást.

Vacsora után - melyen Olivér, érthető okokból, nem valami jó étvággal vett részt - Sikes úr megivott két pohár vizes pálinkát, aztán az ágyra dobta magát, felszólította Nancyt, hogy pontosan ötkor keltse fel, és súlyos dolgokat helyezett kilátásba arra az esetre, ha ezt elmulasztaná. Olivér, Sikes úr felszólítására, ruhástul a földre dobott matracra feküdt, a lány megpiszkálta a tüzet, aztán leült eléje, és várta az időt, amikor felkeltheti őket.

Olivér szemére sokáig nem jött álom. Arra gondolt, hogy Nancy esetleg még megragadja az alkalmat, és fülébe súg néhány tanácsot, a lány azonban elgondolkozva bámult a tűzbe, nem mozdult, csak néha-néha elkoppantotta a gyertya hamvát.

Olivér, aki belefáradt a virrasztásba és szorongásba, végül el aludt.

Mikor felébredt, az asztal már reggelihez volt terítve. Sikes mindenféle tárgyakat dugott köpenyének zsebeibe, mely egy szék támláján lógott. Nancy nagy buzgalommal készítette a reggelit. Még nem virradt, a gyertya még égett, odakint komor sötétség borult a világra. Az eső szaporán verte az ablakokat, fekete felhők borították az eget.

- Na - dörmögte Sikes, mikor Olivér felkelt -, már fél hat. Láss hozzá, mert különben nem kapsz reggelit, nagyon késő van.

Olivér nem töltött sok időt az öltözködéssel. Evett valamit, aztán Sikes mogorva kérdésére közölte, hogy már készen is van.

Nancy, aki alig nézett a fiúra, kendőt dobott neki oda, hogy kösse a nyakára. Sikes nagy, durva köpeny-gallért adott neki, hogy gombolja a vállára. Mikor aztán elkészült, odanyújtotta a kezét a rablónak, aki fenyegető mozdulattal figyelmeztette, hogy a pisztoly köpenye oldalzsebében van, majd erősen megragadta kezét, elbúcsúzott Nancytól, és elindult vele.

Olivér az ajtóban egy pillanatra megfordult, abban a reményben, hogy pillantása találkozik a lányéval. Nancy azonban már megint előbbi helyén ült, és mozdulatlanul bámult a tűzbe.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET

Úton

Kiérttek az utcára. Szomorú reggel volt. Fújta a szél, zuhogott az eső, sötétek voltak a viharfellegek. Egész éjszaka esett, nagy pocsolyák gyűltek össze az úton, a csatornákból patakzott a víz. Az ég csak halványan kezdett derengeni, de ez nemhogy enyhítette volna, hanem még komorabbá tette a sötét hangulatot, mert még jobban elhalványította az utcai lámpák fényfoltjait, a nedves háztetők és didergő utcák pedig nem lettek tőle derűsebbek. Senki sem járt még az utcán a városnak ebben a negyedében, fatáblák takarták mindenütt az ablakokat, az utcák kihaltak és némák voltak.

Mire a Bethnal Green Roadra értek, már virradt. A lámpák kezdtek kialudni, néhány falusi szekér dübörgött London felé, itt-ott egy sárral borított postakocsi zörgött el mellettük. A kocsis rápattintotta ostorát az egyik szekeresre, aki az út tilos oldalán haladt, és így azzal a veszéllyel fenyegette, hogy egy negyed perccel később érkezik az állomásra. A kocsimák, melyekben gázlámpák világítottak, már nyitva voltak. Lassanként az üzletek is kinyíltak, és itt-ott járókelők tűntek fel. Munkáscsoportok vonultak munkahelyük felé, majd férfiak és nők haladtak végig az utcán, halaskosarakkal a fejükön. Zöldséggel megrakott számarkordék, élő állattal vagy levágott és kettéhasított marhákkal zsúfolt társzekerek, tejesasszonyok kannával, emberek hosszú sora, akik mindenféle élelmiszert vittek a város keleti külvárosaiiba. Amint a Cityhez közeledtek, egyre nőtt a forgalom és a lárma. Shoreditch és Smithfield között már zúgó, dübörgő zsvajjá fokozódott. Már világos volt, világosabb már nem is lesz e borongós napon. Eljött a reggel, fél London lakossága talpon volt, és munkához látott.

Végigmentek a Sun Streeten és a Crown Streeten, keresztülvágtak a Finsbury Square-en, majd a Chiswell Streeten át bekanyarodtak Barbicanbe. Long Lane, majd Smithfield következett; itt óriási zenebona ütötte meg Twist Olivér fülét.

Éppen vásár volt. Csaknem bokáig ért a sár és a locspocs. A marhák testéből sűrű pára áradt, mely összevegyült fent a kéményekre nehezedő köddel. A középső nagy, korlátos mező és a rengeteg kisebb, rögtönzött korlátkarám juhokkal volt tele, a csatorna mentén karókhöz kötözve hármás-négyes sorokban álltak az ökrök. Parasztok, mészárosok, fuvarosok, ügynökök, suhancok, tolvajok, naplopók és minden fajtájú csavargók vegyültek egyetlen hatalmas tömeggé. Fuvarosfütty, kutyaugatás, ökörbögés, birkabégetés, disznóröfögés és vonítás; kupec-kurjantás, ordítózás, veszekedés, káromkodás mindenütt. Csengők csilingeltek, hangzavar áradt a kocsimák ajtajából. Tolongás, lökdösés, taszigálás. Visítás, kurjongatás a piac minden sarkán. Mosdatlan, borotvátlan, rongyos, piszkos alakok rohantak folyton ide-oda, kiváltak a tömegeből, majd újra beleolvadtak. Olyan zürzavaros kép volt, hogy valósággal belekábultak az érzékek.

Sikes úr, Olivért magával vonszolva, keresztülverekedte magát a legsűrűbb tömegen, és alig méltatta figyelemre azt a sok képet és hangot, ami a fiút annyira meglepte. Fejbólintással üdvözölte néhány barátját, visszautasította meghívásukat egy-egy pohár reggeli pálinkára. Céltudatosan nyomult tovább a tömegben. Végül is kikerültek a sokaságból, és Hosier Lane-en keresztül Holbornba értek.

- No, öcskös - mondta Sikes úr, és felpillantott a Szent András templom tornyára -, mindjárt hét. Jó lesz iparkodni. Ne sajnáld a lábadat, te lusta! - Megrántotta kis társának csuklóját; Olivér meggyorsította lépteit, csaknem futva ügetett, hogy tőle telhetőleg lépést tartson vele. Egészen a Hyde Park Cornerig rohantak így. Mikor már Kensington felé jártak, Sikes

meglassította lépteit. Találkoztak egy üres szekérrel, melyre ez volt írva: „Hounslow”. Tőle telhető kedvesen megkérdezte a kocsist, nem vinné-e őket Isleworthig.

- Ugorjanak fel - mondta a kocsis. - Ez a maga fia?

- Igen, az én fiam - mondta Sikes, keményen ránézett Olivérre, s mintegy véletlenül abba a zsebébe nyúlt, amelyben a pisztoly volt.

- Túl nagyokat lép az apád, mi? - kérdezte a kocsis, amikor látta, hogy Olivér lélegzet után kapkod.

- Dehogyan - mondta Sikes -, megszokta már. Add ide a kezedet, Ned. Úgy, már fenn is vagy.

Felsegítette Olivért a szekérre.

A kocsis egy halom zsákra mutatott, és figyelmeztette Olivért, hogy feküdjék le, s pihenje ki magát.

Egymás után maradtak el mellettük a mérföldkövek. Olivér egyre kíváncsibb lett, hova viszi őt a társa. Elhagyták Kensingtont, Hammersmitht, Chiswicket, Kew Bridge-et, Brentfordot, de még mindig olyan gyorsan haladtak, mintha csak most indultak volna útnak. Végül elérkeztek a „Postakocsihoz” címzett kocsmához. Röviddel a kocsmát követően kanyarodó következett, és a szekér itt megállt.

Sikes rendkívül gyorsan leugrott a kocsiról anélkül, hogy Olivér kezét eleresztette volna. Aztán a fiút is leemelte, vad pillantást vetett rá, és jelentős mozdulattal ráütött oldalzsebére.

- Isten veled, fiú! - mondta a kocsis.

- Csökönys kölyök ez - mondta Sikes, és megrázta a fiút -, nagyon csökönys. Ostoba számár, ne törődjék vele.

- Nem én - mondta a másik, és ismét felült kocsijára. - Úgy látszik, mégis szép idő lesz, az a fontos - azzal továbbhajtott.

Sikes megvárta, míg a kocsi eltávolodik, aztán azt mondta Olivérnek, hogy ha akar, most körülnézhet, majd továbbvezette.

A kocsmát elhagyva, rövid idő múlva balra kanyarodtak, aztán megint jobbra, és sokáig egyenesen mentek előre. Az út mindkét oldalán nagy kertek és előkelő villák voltak. Csak egyszer álltak meg útközben: Sikes egy kis sört ivott. Nemsokára egy városba értek. Az egyik ház falára szép nagy betűkkel ez volt írva: Hampton. Azután órákon át lődörögtek a réteken, majd visszatértek a városba, beléptek egy régi, elmosódott cégérű kocsmába, és Sikes a konyhában ebédet rendelt.

Régi, alacsony mennyezetű helyiség volt a konyha. A mennyezet közepén hatalmas mestergerenda vonult végig, a tűz mellett magas hátú székeken tagbaszakadt, paraszt-zubbonyos férfiak ültek, ittak és pipáztak. Nem törődtek Olivérrel, s alig méltatták figyelemre Sikeset. Sikes sem törődött velük, magányosan ültek egy sarokban, s a társaság nemigen zavarta őket.

Hideg húst ettek, aztán olyan sokáig ültek ott (Sikes három-négy pipát is elszívott azalatt), hogy Olivér már biztosra vette, nem mennek tovább. Nagyon elfárasztotta az út és a korai felkelés, úgyhogy eleinte kissé elbóbiskolt. Később teljesen legyűrte a fáradtság és a dohányfüst.

Egészen sötét volt már, amikor arra ébredt, hogy Sikes megrázta. Nagy nehezen felemelte fejét, körülnézett. Tisztas kísérője egy korsó sör mellett egy földművessel beszélgetett.

- Szóval maga Lower Hallifordba megy? - kérdezte Sikes.

- Igen - válaszolta a másik, aki egy kissé becsípett -, méghozzá szaporán. Lovamnak most már nem kell terhet cipelnie, mint reggel. Hamar ott leszünk. Csuda jó ló. Én mondom magának, hogy egészen csuda jó ló, igyunk az egészségére!

- Nem vinne magával engem is meg a fiamat? - mondta Sikes, és sörrel kínálta új barátját.

- Ha azonnal jönnek, szívesen - mondta ivás közben a másik -, Hallifordba mennek?

- Még tovább. Sheppertonba.

- Hát akkor isten neki, jöjjenek velem. Ki van fizetve minden, Becky?

- Igen, a másik úr már kifizette - mondta a lány.

- Nahát - mondta a másik a részegek komolyságával -, ez már aztán mégsem járja!

- Miért nem? - mondta Sikes. - Maga meghív minket a kocsijára, én meg viszonzásul fizetek magának egy pint sört. Tiszta dolog ez.

Az idegen elmélyedő arccal gondolkozott az érv fölött, majd megragadta Sikes kezét, és derék fickónak nevezte. Sikes úr erre megjegyezte, hogy biztosan tréfál, mely gyanúra valóban meg lehetett minden oka, ha a másik józan állapotban tette volna ezt a merész kijelentést.

Még egy pár bókot mondtak egymásnak, majd elbúcsúztak a társaságtól, és kimentek a kocsmából. A csaplárolány összeszedte utánuk a korsókat és poharakat, majd az ajtóhoz lépett, és nézte, hogy indulnak el.

A ló, melynek egészségére odabent ittak, már be volt fogva. Olivér és Sikes egyenesen beültek a kocsiba. Ezt tette a kocsi tulajdonosa is, miután előzőleg felszólította a kocsmárost, hogy mutasson neki még egy olyan lovat, mint az övé. Aztán megbízta a kocsmárost, hogy indítsa el a lovat. A ló meglehetősen kelletlenül indult. Vadul felkapta fejét, majdnem beleszaladt a szemközti házsor ablakaiba, aztán egy darabig a hátsó lábain táncolt. Végül vad iramban kiszáguldott a városból.

Nagyon sötét éjszaka volt. A folyóból és a mocsaras talajról nehéz, sűrű köd szállt fel s elterült a hideg rétek fölött. Áthatóan hideg volt, és sötétség honolt mindenütt. Senki sem szólt egy szót sem, mert a kocsi tulajdonosa is elálmosodott, és Sikesnek sem volt kedve a beszélgetéshez. Olivér összegörnyedve gubbasztott a szekér egyik sarkában. Teljesen megzavarta az idegen hely és a félelem. Homályos kísérteteknek nézte a magas fák félelmesen mozgó ágait, melyek olyanok voltak, mintha szörnyű táncot járnának ezen a komor vidéken. Mikor a sunburyi templomhoz értek, az óra hetet ütött. A szemközti révház ablaka világos volt, a belőle kiáramló fényben erős árnyékot vetett egy sötét bükkfa, melynek tövével sírok voltak. A közelből tompa vízuhogás hallatszott, és a vén fa levelei halkán zizegtek az esti szélben. Úgy hangzott ez a zizegés, mint valami halk zene, mely álomba ringatja a holtakat.

Elhagyták Sunburyt, és ismét kiérték a néptelen országútra. Két-három mérföldet tettek meg, aztán megállt a szekér. Sikes leszállt, kézen fogta Olivért, és megint gyalogolni kezdtek.

Sheppertonban sehova se tértek be, hiába remélte a fáradt gyermek. Tovább meneteltek sárban és sötétben, komor ösvényeken és hideg mezőkön. Végül egy közeli város fényei tűntek fel. Olivér feszült figyelemmel nézett előre, és észrevette, hogy víz van előttük, és éppen egy híd lábához érnek.

Sikes csak ment előre, amíg egészen a hídhöz nem értek. Ekkor hirtelen balra kanyarodott, és a víz partján haladt tovább.

„Víz! - gondolta Olivér, és majdnem belehalt a félelembe. - Erre a magányos helyre hozott, hogy meggyilkoljon.”

Már-már ott tartott, hogy a földre veti magát, és a végsőkig küzd fiatal életéért, amikor észrevette, hogy magányos, roskatag, elhagyott ház előtt állanak. A dűledező kapu mindkét oldalán egy-egy ablak volt. Emeletes ház volt, fény nem világított belőle. Láthatóan senki sem lakott a sötét, elhanyagolt házban.

Sikes, aki még mindig fogta Olivér kezét, halkán odalépett az alacsony kapuhoz, és megnyomta a kilincset. Az ajtó engedett a nyomásnak, beléptek.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET

A betörés

- Halló! - kiáltotta hangosan egy nyers hang, amint beléptek.

- Mit ordítasz? - mondta Sikes, és bereteszte az ajtót. - Gyújts világot, Toby!

- Jól van, komám! - kiáltotta ugyanaz a hang. - Gyertyát, Barney, gyertyát! Vezesd be az urat, Barney. De előbb légy szíves fel ébredni!

A beszélő valami csizmahúzó vagy másféle tárgyat dobott a megszólított felé, hogy felverje álmából. Hallatszott a leeső fatárgy koppanása, utána pedig bizonytalan mormogás, mint amikor valaki éppen ébredezni kezd.

- Hallod-e? - kiáltotta a hang. - Itt van Bill Sikes a pitvarban, és senki sem fogadja tisztességesen. Úgy alszol itt, mintha álomport vettél volna be. Ébren vagy, vagy azt akarsz, hogy a vas gyertyatartót is hozzád vágjam, akkor talán jobban felébredsz?

A kérdés hatása alatt papucsos lábak csoszogtak gyorsan végig a szoba csupasz padlóján. A jobb oldali ajtóban halvány gyertyafény tűnt fel, majd megjelent az a férfiú, akivel már egyszer találkoztunk a Saffron Hill-i kocsmában, ahol mint pincér működött. Annak idején megjegyeztük róla, hogy mindig orrán át beszélt.

- Dahát, Sikes úr - kiáltotta Barney őszinte vagy tettetett örömmel -, bicsoda beglepetés!

- Menj előre - mondta Sikes, s maga elé vette Olivért -, gyorsabban, mert a sarkadra lépek!

Káromkodva szidta Olivér lassúságát, s folyvást tolta előre. Bementek egy alacsony, sötét szobába, ahol füstös tűzhely, két-három törött szék, egy asztal s egy nagyon ócska dívány volt. Ezen a kereveten egy ember feküdt, magasra feltámasztott lábbal. Hosszú agyagpipát szívott. Csinos szabású, dohányszínű, nagy rézgombú kabát volt rajta, narancsszínű nyakkendő, durva szövésű, nagy mintájú mellény és sárgásszürke térdnadrág. Crackit úrnak (mert ő volt az illető) nem volt sok szőrszála sem a fején, sem az arcán. Pár szál haja vöröses volt, és dugóhúzószerű fürtökbe csavarodott, melyekbe időnként be-bedugta olcsó, nagy gyűrűkkel díszített ujjait. Kissé magasabb volt a középtermetnél, s lábai igen vékonyak voltak. Ez azonban nem akadályozta meg abban, hogy nagy csodálattal ne szemlélje magas szárú csizmáit.

- Bill, öreg fiú - mondta, és az ajtó felé fordult -, örülök, hogy látlak. Már attól féltem, hogy lemondta a tervről. Ebben az esetben egyedül kellett volna megcsinálnom. Ejha!

Ez a meglepett hangú felkiáltás Olivérre vonatkozott. Toby Crackit úr hirtelen felült, és megkérdezte, hogy ki ez a gyerek.

- A fiú. Ez az - mondta Sikes, és a tűz mellé húzott egy széket.

- Fagin úr tanítványa? - kiáltotta vigyorogva Barney.

- Nahát ez a Fagin! - kiáltotta Toby, mialatt Olivért szemlélte. - Milyen remekül fogja ez a fiú felmetszeni az öreg hölgyek zsebét a templomban! Aranyat ér az ájtatos pofája!

- Elég, elég - vágott közbe türelmetlenül Sikes, lehajolt fekvő barátjához, s néhány szót súgott sebtében a fülébe, mire Crackit úr harsányan felnevetett, és hosszú, csodálkozó pillantással tisztelte meg Olivért.

- Most pedig - mondta Sikes, mikor visszaült helyére - adj nekünk valamit enni és inni, hogy egy kis erőt önts belénk, legalábbis belém. Fiú, ülj le a tűz mellé, és pihend ki magad, mert ma este még egyszer el kell mennünk, ha nem is messzire.

Olivér néma, félénk csodálkozással pillantott Sikesra, aztán a tűz mellé tett egy széket, leült, és fájós fejét kezébe hajtotta. Már alig tudta, hogy hol van, és mi történik körülötte.

- Igyunk - mondta Toby, mikor Barney némi ételmaradékot és egy üveget tett az asztalra - a munka sikerére.

Felemelkedett fektéből, óvatosan letette a sarokba pipáját, az asztalhoz lépett, és megivott egy pohárral. Sikes úr követte példáját.

- Adunk egy cseppet a fiúnak is - mondta, és félig megtöltött egy poharat -, hajtsd le, te ártatlanság!

- Igazán - mondta Olivér, és szánalmasan nézett a férfitra -, igazán... én...

- Meginni! - kiabálta Toby -, azt hiszed, nem tudom, hogy mi használ neked? Szólj rá, Bill, hogy igya meg.

- Jó lesz meginni - mondta Sikes, és kezével zsebére ütött. - Több baj van veled, mint az egész bandával. Idd meg, te elrugaszkodott fajzat, idd meg!

Olivér, akit megijesztett a két férfi fenyegető magatartása, gyorsan kiürítette a poharat, és rögtön heves köhögés fogta el, amin Toby Crackit és Barney nagyon jól mulatott, sőt még a mogorva Sikes úr szája is mosolyra húzódott.

Sikes úr ezután lecsillapította az étvágyát, Olivér azonban csak egy kis kenyérhéjat tudott legyúrni. Majd a két férfi ültében elszunnyadt. Olivér a tűz mellett maradt, Barney pedig takarójába burkolózva a földre heveredett.

Jó darabig aludtak, vagy legalábbis úgy látszott, mintha aludnának. Senki sem mozdult, kivéve Barneyt, aki egyszer-kétszer szemet rakott a tűzre. Olivér mély álomba merült. Azt álmodta, hogy sötét ösvényeken vagy komor temetőben bolyong. Az elmúlt nap különböző jelenetei ismétlődtek meg álmában. Arra riadt, hogy Toby Crackit talpra ugrott, és jelentette, hogy már fél kettő.

Erre a másik kettő is rögtön felugrott. Gyorsan munkához láttak. Sikes és társa nyakukra állig fekete kendőt csavartak, aztán felvették köpenyüket. Barney kinyitott egy szekrényt, különféle tárgyakat vett ki belőle, és a két ember zsebeibe dugdosta.

- A pisztolyokat, Barney - mondta Toby Crackit.

- Itt vannak - szólt Barney, és elővett két pisztolyt. - Magam töltöttem meg őket.

- Helyes - mondta Toby, és zsebre vágta a pisztolyokat. - Harapófogót!

- Nálam van - mondta Sikes.

- Reszelő, kulcs; lámpa - minden megvan? - kérdezte Toby, és kabátja belsejébe szerelt kis hurokra rövid feszítővasat erősített.

- Rendben van - mondta a társa -, most hozd ide a fadarabokat, Barney. Itt az ideje, hogy induljunk.

E szavakkal vastag dorongot vett át Barneytől, aki egy másikat Tobynak adott, majd Olivéren összegombolta a köpönyeget.

- No, gyerünk - mondta Sikes, és kinyújtotta a kezét.

Olivér, akit teljesen elkábított a szokatlan munka, a levegő és a rákényszerített ital, gépiesen Sikes kezébe adta a kezét.

- Fogd meg a másik kezét, Toby. Nézz ki, Barney!

Barney az ajtóhoz lépett, majd visszajött, és közölte, hogy tiszta a levegő. A két haramia elindult Olivérrel. Barney mindent bezárt mögöttük, aztán ismét beburkolózott takarójába, és hamarosan álomba merült.

Koromsötét volt. A köd sűrűbb, mint amikor jöttek, és a levegő olyan nyirkos, hogy bár nem esett, Olivér haja és szemöldöke alig pár lépés után teljesen megzúzmarásodott. Átmentek a hídon, és azok felé a fények felé haladtak, amelyeket Olivér idejövet látott. A fénypontok nem voltak nagyon messze. Alaposan kiléptek, és hamarosan megérkeztek Chertseybe.

- Nyugodtan végigmehetünk a városon - súgta Sikes -, senkivel sem fogunk találkozni.

Toby bólintott. Végigsiettek a városka teljesen kihalt főutcáján. Egy-egy hálószoza ablakából halvány fény derengett ki. Kuttyák rekedt ugatása törte meg időnként a csendet. Egy lélek sem járt az utcán. Kettőt ütött a toronyóra, amikor a várost elhagyták.

Meggyorsították lépteiket, és balra kanyarodtak. Negyed mérföldnyi gyors menetelés után magányos házhoz értek, melyet fal vett körül. Toby Crackit, aki még annyi időre sem állt meg, hogy lélegzetet vegyen, egy szempillantás alatt a fal tetején volt.

- Nyújtsd fel a fiút, majd elkapom - mondta Toby.

Mielőtt még Olivér szétnézhetett volna, Sikes megragadta a hóna alatt. Három-négy másodperc múlva Olivér és Toby a falon belül heverték a földön. Sikes egy pillanat alatt követte őket, azután óvatosan lopakodtak a ház felé.

A rémülettől és szorongástól félőriült Olivér előtt csak most világosodott meg, hogy a kirándulás célja betörés és rablás - ha ugyan nem gyilkosság. Összekulcsolta kezeit, és önkéntelenül is a rémület fojtott kiáltása szakadt ki belőle. Köd borult szeme elé, a hideg verejték kiverte hamuszínű arcát, lábai felmondták a szolgálatot, térdre rogyott.

- Állj fel! - morogta Sikes dühtől reszketve, és zsebéből előhúzta a pisztolyt. - Állj fel, mert a fűre loccsantom az agyvelődöt.

- Az isten szerelméért, engedjen - kiáltotta Olivér -, hadd szaladjak el, és haljak meg a mezőn! Sohasem jövök London közelébe, ígérem, sohasem. Könyörüljön rajtam, ne kényszerítsen rablásra! Az ég minden angyalára kérem, könyörüljön rajtam!

A megszólított borzalmasat káromkodott, aztán felhúzta a pisztoly ravaszát. Toby azonban kiütötte kezéből a pisztolyt, majd kezével befogta a fiú száját, és a ház felé vonszolta.

- Maradj csendben - kiáltott rá -, itt úgysem hall meg senki. Ha még egyszer megmukkansz, beszakítom a fejedet. Ez nem jár lármával, de az eredmény éppen olyan biztos, és amellet kellemesebb is. Bill, feszítsd ki az ablaktáblát, a gyerek most már engedelmeskedni fog, biztosítlak. Már öregebbeket is láttam, akik néhány percre így megijedtek, ilyen hideg éjszakán.

Sikes szörnyű átkokat szórt Fagin fejére, amiért Olivért küldte ilyen munkához, aztán elővette a feszítővasat, és gyorsan, de csaknem zaj nélkül munkához látott. Toby is segített neki, s hamarosan kifeszítették sarkából a fatáblát. Mögötte kis rácsos ablak tűnt fel öt és fél láb magasságban a föld színe fölött. A ház hátsó részén voltak. Az ablak valamilyen konyhából vagy kis sörfőző kamrából nyílt, a nyílás olyan kicsi volt, hogy a lakók, úgy látszik, nem

tartották szükségesnek, hogy jobban megvédjék. Ahhoz azonban elég nagy volt, hogy Olivér keresztülférjen rajta. Sikes úr rövid, mesteri munkával meglazította és leszedte a rácsot.

- No, te kölyök - súgta Sikes, és a zsebéből előhúzott kis lámpával belevilágított Olivér arcába -, most beduglak ezen a lyukon. Vidd magaddal ezt a lámpát, aztán eredj fel a lépcsőn, menj végig az előszobán a főbejáráthoz, nyisd ki, és engedj be minket.

- Az ajtón retesz van, olyan magasan, hogy nem érheted el - mondta Toby. - Állj fel egy székre. Az előszobában három szék van, Bill. Mindegyiken rajta van az öreg hölgy címere, egy szép nagy, kék egyszarvú és egy arany szénahányó villa.

- Ne jártasd annyit a szádat - mondta Sikes fenyegető pillantással. - A kamra ajtaja nyitva van?

- Nyitva - felelte Toby, aki előzőleg belesett az ablakon. - Mindig nyitva hagyják, hogy a kutya, amelyik ott bent alszik, ki- és bejárhasson, ha felébred. Hehe, Barney ma éjjelre meglógatta a kutyát. Remek, mi?

Bár Crackit úr alig hallható hangon suttogetta ezt, és zajtalanul nevetett, Sikes ellentmondást nem tűrő hangon mégis rászólt, hogy hallgasson, és lásson munkához. Toby elővette lámpáját, és letette a földre, aztán fejével nekidőlt a falnak az ablak alatt, két tenyerével pedig a térdére támaszkodott, és zsámolyt formált hátából. Sikes úr rögtön rálépett a hátára, és Olivért óvatosan bedugta az ablakon. Lábával előre dugta be, aztán bent talpra állította anélkül, hogy gallérját elengedte volna.

- Fogd ezt a lámpát - mondta Sikes, és benézett a kamrába -, látod a lépcsőt?

Olivér a félelemtől félig holtan lihegte: „Igen.” Sikes pisztolyával a ház főbejárata felé mutatott és közölte vele, hogy mindenütt eléri fegyverével, és a legkisebb gyanús mozdulatra is lepuffantja.

- Egy perc az egész - mondta Sikes. - Most eredj, végezd a dolgodat. Várj csak!

- Mi az? - suttogetta a másik.

Izgatottan füleltek.

- Semmi - mondta Sikes, és eleresztette Olivért. - Na, most!

Olivérnek csak néhány pillanata maradt a gondolkozásra. Elhatározta, hogy akár belehal a kísérletbe, akár nem, mindent elkövet, hogy elszaladhasson az előszobából, és felverje a családot. Ezzel az elhatározással nagy óvatosan nekiindult.

- Vissza! - kiáltotta hirtelen hangosan Sikes. - Vissza!

Olivért megrémítette a halálos csendben felhangzott kiáltás, melyet egy másik kiáltás követett. Elejtette lámpáját, és nem tudta, merre fusson.

A kiáltás megismétlődött... lámpafény... két rémült arcú, félig felöltözött férfi a lépcső-feljárónál... villanás, csattanás, füst, recsegés valahol a távolban... Olivér visszatántorgott az ablakhoz.

Sikes egy pillanatra eltűnt, aztán ismét megjelent, és még mielőtt a füst eloszlott volna, galléron ragadta Olivért. Pisztolyából a két férfi felé lőtt, akik már visszavonulóban voltak, és kiráncigálta az ablakon a gyereket.

- Ölelj át a karoddal szorosabban! Adj egy kendőt! Eltalálták, gyorsan! Hogy vérzik ez a gyerek!

Aztán hangos csengetés támadt, pisztolyok ropogtak, férfiak ordítottak, majd Olivér csak azt érezte, hogy hepehupás talajon rohannak vele. Később a hangok összefolytak a távolban. Valami hideg, halálos érzés szorította össze a fiú szívét - aztán nem látott és nem hallott többé semmit.

HUSZONHARMADIK FEJEZET

*mely röviden összefoglalja Bumble úr és egy hölgy kellemes társalgását,
és bebizonyítja, hogy egy bizonyos tekintetben még az egyházi is érzékeny*

Kegyetlenül hideg éjszaka volt. A hó vastag, kemény kéregként fagyott a földre, úgyhogy csak a mellékutcákba és sarkokba sodort hórakásokat kavarthatta fel a süvöltő fagyos szél.

A szél felkapta fehér zsákmányát, kitombolta rajta dühét, vad hófelhőket kavart fel, aztán ezer homályos, csillogó foltta szórta szét. Ádáz, sötét, csontig vágó hideg éjszaka volt. Azok, akiknek jó otthonuk van, ilyenkor jóllakottan körülülnek a tüzet, és hálát adnak istennek, hogy fedél alatt vannak. A hontalan éhezők, a nyomorultak pedig lefeküsznek a hóba, és ott pusztulnak. Sok kiéhezett csavargó hunyja le ilyenkor szemét az utcán. Nem lehet akkora bűnük, hogy a másvilágon ennél rosszabb helyre kerüljenek, bárhová is jutnak.

Ilyen idő volt, amikor Corneyné, annak a dologháznak a gondnoknője, melyet beszámolóink elején Twist Olivér szülőhelyeként jelöltünk meg, kis szobájában letelepedett a vidáman pattogó tűz mellé, és nagy meglepéssel szemlélte a kis kerek asztalt, melyen csupa olyan jó dologgal megrakott tálca állott, amiben egy gondnoknő örömét lelheti. Corneyné éppen egy csésze tea élvezetére készült. Odapillantott a tűzre, ahol egy egészen kicsi teafőző dűnnyögött egészen halk dalt. Elégedettsége nőttön-nőtt, annyira, hogy végül még el is mosolyodott.

„Bizony - mondta az asztalra könyökölve, s eltűnődve bámult a tűzbe -, minden okunk megvan rá, hogy elégedettek legyünk a sorsunkkal. Bizony, bizony, bárcsak tisztában lennénk vele.”

Szomorúan csóválta fejét: azoknak a szegényházi ápoltaknak lelki vaksága fölött szánakozott, akik nincsenek tisztában vele. Ezüstkanállal (magántulajdona volt) belenyúlt a kétunciás bádog teásdoboz mélyébe, aztán hozzálátott az ital elkészítéséhez.

Néha a legjelentéktelenebb apróság is meg tudja zavarni lelkünk egyensúlyát. A fekete teáskanna, mely nagyon apró volt, Corneyné rövid, de határozott erkölcsi prédikációja alatt hirtelen megtelt, a víz kibuggyant belőle, és kissé leforrázta Corneyné kezét.

„Nyavalyás teáskanna - mondta az érdeemes gondnoknő, és igen gyorsan letette az edényt -, ostoba kis jószág, csak két csészére való fér el benne. Ki veheti hasznát egy ilyen edénynek? Bizony, csak egy olyan szegény, magányos teremtés, mint amilyen én vagyok. Istenem, istenem!”

Ismét székébe roskadt, az asztalra könyökölt, és elgondolkozott magányos élete fölött. A kis teáskannáról eszébe jutott Corney úr, aki alig huszonöt éve halt meg, és elfogta a szomorúság.

„Sohasem találok másikat - mondta elszontyolodva -, sohasem találok még egy ilyet.”

Hogy ez a megjegyzés a férjére vagy a teáskannára vonatkozott-e, azt nem lehet biztosan tudni. Lehet, hogy az utóbbira, mert Corneyné a kannára nézett, mialatt beszélt, s később kezébe is vette. Az első korty után kopogás zavarta meg.

- Szabad - mondta élesen. - Biztosan megint valamelyik öreg nő haldoklik. Mindig akkor halnak meg, mikor én táplálkozom. No, mit áll ott az ajtóban, ne engedje be a hideget. Mi baj van?

- Semmi, asszonyom, semmi - válaszolta egy férfihang.

- Nohát - kiáltotta a gondnoknő kedvesebben -, Bumble úr!

- Szolgálatára, asszonyom - mondta Bumble úr, aki azért időzött az ajtóban, hogy tisztára törölje a cipőjét, és lerázza köpenyéről a havat. Azután, egyik kezében háromszögletű kalapjával, a másikban egy csomaggal belépett. - Csukjam be az ajtót, asszonyom?

A hölgy illemtudóan habozott, és azon gondolkozott, hogy nem illetlen dolog-e Bumble úrral csukott ajtó mögött lenni. Bumble úr, aki nagyon fázott, mialatt az asszonyság habozott, engedély nélkül becsukta az ajtót.

- Kutya hideg van, Bumble úr - mondta a gondnoknő.

- Bizony, kutya hideg, asszonyom. Pogány idő ez, nem sok jót hoz az egyházközségnek. Hús negyedkenyeret és másfél sajtot osztottunk ki ma délután, és ezek a koldusok még sincsenek megelégedve.

- Hát persze. Mikor elégedettek ezek, Bumble úr? - szólt a gondnoknő, teáját szüröcsölgetve.

- Így van ez, asszonyom. Itt van például egy ember, akinek nagy családjára való tekintettel egy egész kenyeret és egy jó font sajtot adtunk. Azt hiszi, hálás volt? Egy cseppet sem. Tudja, mit csinált, asszonyom? Szenet kért. Csak egypár darabot, csak egy zsebkendőre valót. Szenet. Szeretném tudni, minek neki a szén. Talán a sajtját akarja megpirítani rajta, hogy aztán újat kérjen? Ilyenek ezek mind, asszonyom. Ha ma egy kötényre való szenet adunk nekik, holnapután szemtelenül megint kérnek. Példátlan dolgok ezek. Tegnapelőtt beállít hozzám egy ember - ön, Corneyné, férjes asszony volt, elmondhatom hát -, egész öltözete egy rongydarab volt, az is a hátán (Corneyné e szavaknál lesütötte szemét). Odajön a felügyelőhöz, aki akkor éppen vendégeivel ebédelt, és azt mondja, hogy segílyre van szüksége. Minthogy nem akart elmenni, és nagyon megbotráncoltatta a társaságot, a felügyelő adatott neki egy font krumplit és egy font zabkását. „Istenem - mondja erre a hálátlan gazember -, mit érek én ezzel? Annyi, mintha vas szemüveget adnának.” „Nagyon helyes - mondja erre a felügyelő -, akkor visszaveszem, és nem kap mást.” „Akkor kint halok meg az utcán” - mondja a csavargó. „Fogadjunk, hogy nem hal meg” - mondja a felügyelő.

- Haha, nagyon jó, ez rávall Grannet úrra. Aztán mi történt, Bumble úr? - kérdezte Corneyné.

- Aztán az történt, asszonyom, hogy a fickó elment, és valóban ott halt meg az utcán. Ilyen átkozottan önfejük ezek a koldusok.

- Példátlan, példátlan! - mondta felháborodva a gondnoknő. - Nem tartja helytelennek, Bumble úr, hogy házon kívül is osztunk segílyt? Ön tapasztalt úriember, önnek értenie kell ehhez.

- Corneyné asszony - mondta az egyházfő a jólétesültek és beavatottak fölényes mosolyával -, a házon kívüli segílyezés, ha helyesen történik, az egyházközség biztosítószélepe. Az a lényege, hogy mindig azt adjuk a szegényeknek, amire nincs szükségük, és akkor hamarosan beleunnak a dologba, és nem alkalmatlankodnak többet.

- Nahát - kiáltotta Corneyné -, ez aztán remek!

- Bizony. Magunk között mondva, asszonyom, ez a mi alapelvünk. Ha elolvassa azokat az eseteket, amelyeket a ripők újságok felfújnak, mindig azt fogja ott találni, hogy a beteg családok néhány szelet sajtot kapnak az egyházközségtől. Ma már ez a szabály az egész országban. De - mondta az egyházfő, és csomagja kibogozásához látott - ezek hivatalos titkok, nem szabad róla beszélni, csak nekünk, egyházközségi tisztviselőknek egymás között. Itt van két palack portói bor, amit az előljáróság a kórház számára rendelt, valódi, friss, remek portói bor. Ma délelőtt fejtették a hordóból. Olyan átlátszó, mint az üveg, s nincs az alján semmi üledék.

A fény felé tartotta az egyik palackot, megrázta, hogy megvizsgálja a bor kiváló minőségét, majd mindkét üveget a szekrény tetejére tette, aztán távozni készült.

- Fázni fog az úton, Bumble úr - mondta a gondnoknő.

- Bizony - mondta Bumble, és feltúrte gallérját -, a szél csaknem lefújja az ember fülét.

A gondnoknő a kis teafőzőről az egyházfira nézett, aki az ajtó felé indult, és torkát köszörülte, hogy elbúcsúzzon tőle. Némi töprengés után szemérmesen megkérdezte az egyházfit, nem akar-e egy csésze teát.

Bumble úr abban a szempillantásban visszahajtotta gallérját, kalapját és botját egy székre tette, majd az asztalhoz ült. Miközben lassan a székre ereszkedett, a hölgyre nézett. A hölgy a kis teafőzőre szegezte pillantását.

Bumble úr ismét köhintett, és alig észrevehetően elmosolyodott.

Corneyné felállt, hogy a szekrényből még egy csészét és csészealjat vegyen ki. Mikor ismét leült, pillantása ismét találkozott a délceg egyházfiéval. Az asszony elpirult, és hozzálátott a teakészítéshez. Bumble úr ismét köhögött, hangosabban, mint az előbb.

- Édesen szereti, Bumble úr? - kérdezte a gondnoknő, és feléje nyújtotta a cukrosszelencét.

- Nagyon édesen, asszonyom - válaszolta Bumble úr, s erősen Corneyné szemébe nézett. Ha egyházfi valaha is gyengéd lehet, akkor most Bumble úr határozottan az volt.

A tea elkészült, az asszony szó nélkül feléje nyújtotta. Bumble úr zsebkezdőjét térdére terítette, hogy a lehulló morzsák elmaszatolódásukkal ne csorbítsák nadrágjának szépségét, majd evés-iváshoz látott. E két váltogatott élvezet közben időnként mélyet lélegzett, ez azonban nem befolyásolta károsan étvágyát, sőt ellenkezőleg, megkönnyítette számára a tea és pirított kenyér fogyasztását.

- Önnek macskája van, asszonyom, amint látom - mondta Bumble úr, amikor észrevette, hogy a tűz mellett egy macska melegszik kis kölykeivel. - És kiscicái is vannak, mi a csuda!

- Kimondhatatlanul szeretem őket, Bumble úr, olyan vidámak, olyan kedvesek, olyan jókedvűek, hogy valósággal elszórakoztatnak.

- Nagyon kedves állatok, asszonyom, és nagyon háziasak - felelte Bumble úr helyeslő hangon.

- Ugye? - kiáltotta lelkesen a gondnoknő. - Nagyon szeretik az otthonukat, ennek örülök a legjobban.

- Corneyné asszony - mondta Bumble úr lassan, és teáskanalával taktust vert szavaihoz -, meg kell jegyeznem, hogy ha egy macska vagy macskakölyök önnél élne, és nem szeretné az otthonát, akkor nem is macska, hanem szamár lenne.

- Ugyan, Bumble úr! - tiltakozott Corneyné.

- Nem kell véka alá rejteni az igazságot - mondta Bumble úr, és lassan, csaknem szerelmesen forgatta a teáskanalát, ami magatartását kétszeresen hatásossá tette -, én a vízbe fojtanám a macskát, ha nem szeretne itt élni.

- Ön kegyetlen ember - mondta élénken a gondnoknő, miközben az egyházfi teáscsészéje után nyúlt -, és ezenkívül még kemény szívű is.

- Kemény szívű vagyok, asszonyom - mondta Bumble úr -, kemény szívű?

Többet nem mondott. Szótlanul átnyújtotta csészéjét, közben megszorította Corneyné kisujját, tenyerével kettőt ütött a mellényére, nagyot sóhajtott, és székét egy vonalnyival elhúzta a tűz mellől.

Kerek asztal mellett ültek, egymással szemben. Amikor Bumble úr egy kissé eltávolodott a tűztől, ezzel önkéntelenül növelte a közte és a hölgy között levő távolságot. A bölcs olvasó ezt a cselekedetet nyilván hősi tettként fogja megcsodálni, hiszen az idő és a hely most alkalmas lett volna arra, hogy Bumble úr kifejezést adjon azoknak a gyengéd semmiségeknek, melyek talán kedvesen hangzanak a könnyelmű és esztelen emberek ajkáról, de nem egyeztethetők össze bírák, képviselők, miniszterek, polgármesterek és más közéleti nagyságok, főleg pedig egyháziak komoly méltóságával, mert hiszen köztudomású, hogy éppen az egyháziak a leghajthatatlanabbak és a legtekintélyesebbek valamennyi közül.

Akármilyenek is voltak azonban Bumble úr szándékai (bizonyos, hogy a legjobbak voltak), sajnos, mint már az előbb is megjegyeztük, az asztal kerek volt.

Így történt, hogy amint Bumble úr egyre jobban növelte a köztük levő távolságot, lassanként annál közelebb került ahhoz a székhez, melyen a gondnoknő ült. Végül a két szék összeért, s ekkor Bumble úr abbahagyta az utazást.

Ha a gondnoknő most jobb felé húzódott volna székével, megégette volna a tűz, ha pedig bal felé húzódott volna, Bumble úr karjaiba esik, ezért, miután illetudó és előrelátó gondnoknő volt, a helyén maradt, és Bumble úrnak még egy csésze teát adott.

- Kemény szívű vagyok, Corneyné asszony? - kérdezte Bumble úr teakevergetés közben, a gondnoknő arcába nézve. - Ön is kemény szívű, asszonyom?

- Nahát - kiáltotta a gondnoknő -, hogy kérdezhet ilyet egy nőtlen ember? Miért akarja ezt tudni, Bumble úr?

Az egyházfi utolsó cseppig kiitta teáját, megevett egy darab pirítóst, lerázta öléből a morzsákat, megtörölte száját, aztán igen megfontoltan megcsókolta a gondnoknőt.

- Bumble úr! - kiáltotta az illetudó hölgy igen halkán, mert annyira megijedt, hogy majdnem elvesztette a hangját. - Bumble úr, mindjárt sikoltok!

Bumble úr nem válaszolt, hanem lassan, méltóságteljesen a gondnoknő dereka köré fonta karját.

A hölgy erre az újabb merészségre bizonyára beváltotta volna sikoltási ígéretét, ha enemű igyekezetét nem tette volna feleslegessé egy gyors kopogtatás az ajtón. E pillanatban Bumble úr rendkívül fürgén a borospalackok mellett termett, és hevesen törölgetni kezdte azokat, miközben a gondnoknő hangosan kiszólt: - Ki az? - Meg kell jegyezni, hogy a hirtelen meglepetés előnyösen ellensúlyozta előbbi félelmét, mert hangja újra megjött, és hivatalos keménységgel csattogott.

- Kérem szépen, asszonyom - mondta egy aszott, öreg, förtelmesen csúnya szegényházi asszony -, az öreg Sally haldoklik.

- Mi közöm hozzá? - förmedt rá dühösen a gondnoknő. - Én nem tarthatom életben, nem igaz?

- Nem, nem, asszonyom - felelte az öreg nő -, már senki sem tarthatja életben. Nem lehet már segíteni rajta. Én sok embert láttam meghalni, kis csecsemőket és megtermett, erős férfiakat, jól tudom, mikor jön a halál. De ennek szegénynek valami gond nyomja a lelkét. Ha nincs rohama (ritkán nincs, mert nagyon rossz bőrben van), akkor azt mondja, hogy mondanivalója

volna, amit magának meg kell hallgatnia. Nem tudna nyugodtan meghalni, amíg maga meg nem hallgatja, asszonyom.

Erre a közlésre a tiszteletre méltó Corneyné igen változatos szavakban szidta az olyan öreg nőket, akik nem tudnak anélkül meghalni, hogy ne zavarnák feljebbvalóikat. Felkapott egy vastag kendőt, beleburkolózott, és röviden megkérte Bumble urat, hogy maradjon a szobában, amíg ő vissza nem jön, mert nem lehet tudni, mi történik. Rászólt az öreg nőre, hogy siessen, szedje a lábát szaporán, aztán dohogva követte.

Bumble úr, amikor magára maradt, kissé rejtélyesen viselkedett.

Kinyitotta a szekrényt, megszámlálta a teáskanalakat, tenyerében méregette a cukorfogókat, alaposan megnézte az ezüst tejescsészét, hogy valódi-e, s amikor kielégítette kíváncsiságát, félrecsapva feltette háromszögletű kalapját, és rendkívül ünnepélyesen négyszer körültáncolta az asztalt. E rendkívül különös szertartás után ismét letette kalapját, a kandalló elé állt háttal, és látszott rajta, hogy gondolatban pontos leltárt vesz fel a szoba bútortáráról.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET

*mely csak egy szegény asszonyról szól. Rövid fejezet,
de talán lesz némi jelentősége történetünk szempontjából*

A gondnoknő nyugalmának megzavarója alkalmasnak látszott arra a szerepre, hogy a halál hírnöke legyen. Hátát meghajlították az évek, tagjai bénultan reszkettek, szélütött arca bárgyú vigorra torzult, és olyan volt, mintha valami bolond rajzoló ceruzája, nem pedig a természet keze alkotta volna.

Sajnos, a természet alkotta arcok nem sokáig gyönyörködtetnek bennünket a szépségükkel. A gond, a szomorúság, az éhezés éppúgy eltorzítják az arcvonásokat, mint a szíveket. Csak ha elszunnyadtak ezek a szenvedélyek, és örökre elvesztették hatalmukat, csak akkor vonulnak el ezek a gondterhes felhők.

Általános jelenség, hogy a halott arcvonásai minden merevségük ellenére is felveszik a szendergő gyermek rég elfelejtett kifejezését. Oly nyugodt, békés néha egy-egy halott arc, hogy azok, akik az elhunytat boldog gyermekkorában ismerték, áhítattal térdelnek le a koporsó mellé, és a halottat már itt a földön angyalnak látják.

Az öregasszony végigvánszorgott a folyosókon, fel a lépcsőkön, és a gondnoknő dohogására alig hallható válaszokat mormolt. Végül kénytelen volt megállni; hogy lélegzetet vegyen, ekkor a gyertyát Corneyné kezébe adta és hátramaradt. Tőle telhetőleg igyekezett lépést tartani rugalmasabb felettesével, aki hamarosan bejutott abba a szobába, ahol a beteg asszony feküdt.

Csupasz padlásszoba volt, végében homályos gyertyaláng pislákol. Egy másik öregasszony virrasztott az ágy mellett. Az egyházközség gyógyszerész segédje a tűz mellett állt, és lúdtollból fogpiszkálót faragott.

- Hideg van, Corneyné asszony - mondta a fiatalember.

- Igen, nagyon hideg van - válaszolta a hölgy a lehető legkedvesebb hangján, és meghajolt.

- Jobb szemet is kaphatna a szállítótól - jegyezte meg a gyógyszerészsegéd, és a rozsdás piszkavassal kettétört egy darab szemet -, ez a szén annyi, mint a semmi ilyen hideg éjszakákon.

- A vezetőség választotta ezt a szemet, uram - felelte Corneyné. - Igazán megtehetnék, hogy melegebb gondoskodjanak a számunkra, hiszen olyan nehéz munkát végzünk.

A beszélgetést a beteg asszony nyöszörgése szakította félbe.

- Ah - mondta a fiatalember, és hirtelen az ágy felé fordult, mint aki az előbb már egészen megfélekedezett a betegről -, ez már a végét járja, asszonyom.

- Valóban? - kérdezte a gondnoknő.

- Csodálkoznék, ha még két óra hosszat élne - szólt a gyógyszerészsegéd, és megint figyelmesen hegyezni kezdte a lúdtollat -, egész szervezete felmondja már a szolgálatot. Alszik most, néni?

Az öregasszony az ágy fölé hajolt, majd igenlően bólintott.

- Akkor talán békésen meghal alvás közben, ha nem csapnak nagy lármát. Tegyük a gyertyát a földre, ott nem látja - mondta a fiatalember.

Az ápolónő teljesítette az utasítást, de közben a fejét csóválta, mint aki azt akarja mondani, hogy az asszony nem fog olyan könnyen meghalni. Aztán leült a másik öreg nő mellé, aki időközben visszatért a szobába. A gondnoknő kifejezéstelen arccal kendőjébe burkolózott, és az ágy lábához ült.

A gyógyszerészsegéd végre elkészítette fogpiszkálóját, a tűz mellé telepedett, és jó tíz percig gondosan használta az új szerszámot. Mikor ezt is megunt, jó munkát kívánt Corneynénak, és lábujjhegyen kiment a szobából.

Egy darabig csendben ültek, aztán a két öreg nő felállt az ágy mellől. A tűz mellé vánszorogtak, és fonnyadt kezüket a lángok fölé tartották. A lángok kísérteties fényt vetettek beesett arcukra, rútságuk még borzalmasabbnak hatott. Halk hangon beszélgetni kezdtek.

- Mondott még valamit, amíg kint voltam, Anny, kedves? - kérdezte az egyik.

- Egy szót sem - felelte a másik. - Hánykolódni kezdett, de aztán megfogtam a kezét, s akkor abbahagyta. Alig van már benne erő, könnyen fogtam le. Én még nem vagyok egészen gyenge, pedig én is az egyházközség kenyérért eszem.

- Megitta a forralt bort, amit az orvos rendelt?

- Igyekeztem rávenni, de úgy összeszorította a fogát és a száját, hogy nem tudtam vele boldogulni. Így aztán én ittam meg, és nekem jót tett.

A két vénasszony óvatosan körülnézett, hogy nem hallják-e őket, aztán közelebb húzódtak a tűzhöz, és jókedvűen kuncogtak.

- Emlékszem rá, amikor még ő is ilyeneket csinált, s aztán sokat nevetett rajta.

- Bizony, bizony, igen jó kedvű volt. Sok-sok szép hullát öltöztetett fel, olyan szépek és tiszták voltak, mint a viaszbabuk. Az én szemeim sokszor láttak ilyesmit, és a vén kezeim is sokszor segítettek neki efféle munkánál.

Előrenyújtotta reszkető ujjait, és izgatottan hadonászott az orra előtt, majd a zsebében kezdett kotorászni, és előszedett egy ócska, színehagyott bádoggal burnótszelencét, amelyből egy-egy kis csipetet társnője és saját kezébe hintett. Corneyné, aki közben türelmetlenül várta, hogy a haldokló nő felocsúdjon aléltságából, odalépett hozzájuk, és éles hangon megkérdezte, hogy meddig kell még várnia.

- Nem sokáig, asszonyom - válaszolta a második öreg nő, és felnézett rá -, egyikünknek sem kell sokáig várnia a halálra. Csak türelem, türelem. Idejében meg fog érkezni.

- Fogja be a száját, fecsegő hülye - szólt rá szigorúan a gondnoknő. - Mondja, Martha, gyakran volt a beteg ilyen állapotban?

- Gyakran.

- De többé nem lesz - vágott közbe a másik. - Csak egyszer fog még felébredni, és akkor is nagyon rövid időre.

- Akár rövid, akár hosszú időre - mondta harapósan a gondnoknő -, engem már nem talál itt, amikor felébred. Ajánlom maguknak, hogy ne zavarjanak többé ilyen semmiségért. Én nem vagyok köteles az összes öreg nő halálát végignézni, és nem is fogom. Ezt jegyezzék meg, szemtelen vén szipirtyók! Ha még egyszer bolonddá tesznek, alaposan ellátom a bajukat!

Éppen ki akart robogni a szobából, amikor a két öreg nő, aki az ágy felé fordult, felkiáltott. Erre ő is megfordult. A beteg felült ágyában, és karjait feléjük tárta.

- Ki az? - kérdezte elfúló hangon.

- Csitt, csitt - mondta az egyik öregasszony, és fölébe hajolt. - Feküdj le, fekédj le.
 - Nem fekszem le többé élve - mondta akadozó hangon az asszony -, meg akarom neki mondani. Jöjjön közelebb, közelebb, a fülébe akarom súgni.
- Karon ragadta a gondnoknőt, és arra kényszerítette, hogy egy székre üljön az ágy mellett. Éppen beszélni akart, amikor észrevette, hogy a két öreg nő sóvár kíváncsisággal hajlik feléje.
- Kergesse ki őket - dünnyögte az asszony -, kergesse ki őket, gyorsan, gyorsan!
- A két vénasszony panaszosan jajgatni kezdett, hogy a szegény drága már olyan beteg, hogy legjobb barátnőit sem ismeri meg. Kijelentették, hogy sohasem hagyják magára. A gondnoknő azonban kituszkolta őket a szobából, bezárta az ajtót, és visszaült az ágy mellé. A kizárt éltés hölgyek nyomban hangot és modort változtattak, és a kulcslyukon át dühösen bekiabáltak, hogy az öreg Sally be van rúgva. Állításuk különben nem is volt egészen alaptalan, mert hiszen a gyógyszerész mérsékelt ópiumadagján kívül még vízzel kevert pálinkát is kapott (életének utolsó itala), maguktól az öreg hölgyektől.
- Most figyeljen ide - mondta hangosan a haldokló, mint aki össze akarja szedni utolsó maradék erejét. - Ebben a szobában, ebben az ágyban ápoltam egyszer egy csinos fiatal teremtet, akit a gyaloglástól felsebzett lábbal, porosan, véresen hoztak ide. Fiút szült itt, aztán meghalt. Mikor is volt ez?... Várjunk csak...
 - Nem fontos, hogy mikor volt - szólt rá türelmetlenül a gondnoknő -, mondja tovább.
 - Igen... - mormolta az öregasszony, s ismét visszaesett előbbi bágyadtságába. - Mondjam tovább? Igen... tudom! - kiáltotta vadul, hirtelen felülve az ágyán, arca elvörösödött, és szemei kidülldtek üregükből. - Megloptam ezt az asszonyt, meg bizony, még ki sem hült, és máris elloptam tőle.
 - Mit lopott el, az isten szerelméért? - kiáltotta a gondnoknő olyan mozdulattal, mintha segítségért szeretne kiáltani.
 - Azt - kiáltotta a haldokló, és kezével befogta a másik nő száját. - Egyetlen kincsét! Nem volt ruhája, nem volt ennivalója, de azt gondosan őrizte a keblén. Aranyból volt, istenemre mondom. Nehéz aranyból, amivel megmenthette volna az életét.
 - Aranyból? - mondta a gondnoknő, és mohón a visszahanyatló nő fölé hajolt. - Folytassa, folytassa, ki volt ez az asszony, mikor történt ez?
 - Megbízott, hogy őrizzem meg - nyögte az asszony -, bennem bízott, mert én voltam az egyetlen nő körülötte. Lelkemben már akkor elloptam, amikor először megmutatta, hogy a nyakában függ. Talán a gyermek haláláért is én vagyok felelős. Jobban bántak volna vele, ha tudták volna.
 - Mit tudtak volna? Beszéljen!
 - A gyermek egészen olyanná fejlődött, mint az anyja. Sohasem tudom elfelejteni azt a pillanatot, amikor megláttam a fiú arcát. Szegény asszonyka, milyen fiatal volt, szelíd volt, mint egy bárány... de még nem mondtam el mindent, ugye?
 - Nem, nem - felelte a gondnoknő előrehajolva, hogy felfogja az egyre halkabbá váló szavakat -, mondja el gyorsan, mert aztán késő lesz.
 - Az anya - mondta a haldokló, maradék erejét még egyszer görcsösen összeszedve -, az anya, amikor a halálát kezdte érezni, fülembé súgta, hogy ha gyermeke életben marad, egyszer talán eljön a nap, amikor nem fog többé szégyenkezni, ha megemlíti előtte szegény fiatal anyja nevét. „Az égre kérem - mondta, és vékony kezét összekulcsolta -, akár fiú lesz, akár lány,

szerezzen neki néhány barátot ebben a szomorú világban, és szánja meg a szegény elhagyott gyermeket.”

- Hogy hívták a fiút? - kérdezte a gondnoknő.

- Olivérnek nevezték - válaszolta egész gyenge hangon az asszony -, és az arany, amit elloptam...

- Milyen volt? - kiáltotta a másik.

Feszült figyelemmel hajolt föléje, hogy hallja válaszát, de önkéntelenül visszahúzódott, amikor a haldokló lassan és mereven ismét ülő helyzetbe emelkedett. Az asszony mindkét kezével megmarkolta a takarót, érthetetlenül mormogott valamit, aztán élettelenül vissza hanyatlott.

- Meghalt - mondta az egyik öreg nő, aki az ajtó nyitására be sietett.

- És tulajdonképpen nem is volt semmi mondanivalója - válaszolta a gondnoknő, és szórakozottan elsétált.

A két vénasszony láthatóan annyira el volt foglalva szörnyű munkája előkészítésével, hogy nem is adott választ. Magukra maradtak a halottal.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET

melyben visszatérünk Fagin úrhoz és társaihoz

Mialatt ez történt a vidéki dologházban, Fagin úr odújában ült, és a gyenge, füstös tűz fölött borongott. Térdén fújtató volt, mellyel, úgy látszik, a tüzet akarta vidámabb lobogásra serkenteni, de közben teljesen elmerült gondolataiban, kezét összekulcsolta, állát hüvelykujjaira támasztotta, és szemét szórakozottan szegezte a rozsdás vasrácsra. Mögötte, az asztalnál ült a Vagány, Charley Bates úrfi és Chitling úr. Nagy figyelemmel kártyáztak. A Vagány egyedül játszott Bates úr és Chitling úr ellen. Az elsőnek említett úriember arca, mely mindig rendkívül okos volt, most különösen éles gondolkodást árult el. Rendkívül feszülten figyelte a játékot, különösen Chitling úr kezeit. Időről időre igen komoly pillantásokat vetett ezekre a kezekre, és játékát azokhoz a megfigyelésekhez igazította, melyeket szomszédja kártyáiról szerzett. Hideg éjszaka volt, és ezért a Vagány, szokása szerint, a szobában is fenn tartotta kalapját. Agyagpipát szorongatott a fogai között, s csak akkor vette ki a szájából, ha egy-egy korty pálinkát hörpintett.

Bates úrfi is nagy figyelemmel játszott, de mivel ő izgatottabb természetű volt, mint kitűnő barátja, gyakrabban folyamodott a pálinkához, s számos olyan tréfát és oda nem tartozó megjegyzést engedett meg magának, amelyek nem férnek össze egy whistparti tudományos komolyságával. A Vagány, tekintettel barátságukra, nemegyszer komolyan megintette illetlen viselkedéséért. Bates úr a szemrehányásokat jó szívvvel fogadta, s mindössze arra kérte barátját, hogy pukkadjon meg, és dugja a fejét egy zsákba - és más hasonló mulatságos dolgokat mondott, melyek bámulatot váltottak ki Chitling úrból. Különös volt, hogy az utóbbi úr és társa állandóan vesztettek, ez a körülmény azonban nemcsak hogy nem bosszantotta Bates úrfit, hanem olyan jó kedvre hangolta, hogy minden játszma végén harsányan röhögött, és kijelentette, hogy soha ilyen vidám partit nem játszott még.

- Két dupla parti és a robber - mondta Chitling úr hosszúra nyúlt arccal, és félkoronást vett elő mellényzsebéből -; sose láttam még ilyen fickót, mint te, Jack, mindent elnyersz tőlem. Még ha jó kártyáink is voltak, nekem meg Charleynak, akkor sem tudtunk semmire sem menni velük.

E megjegyzés tartalma vagy hangneme oly jó kedvre derítette Charley Batest, hogy harsány röhögése felriasztotta Fagint álmodozásából. Az öregúr megkérdezte, hogy mi történt.

- Hogy mi történt, Fagin? - kiáltotta Charley. - Sajnálom, hogy nem figyelted a játékot. Tommy Chitling egyetlen poént sem nyert. Én voltam a partnere a Vagánnyal szemben.

- Hm, hm - mondta Fagin olyan vigyorral, amely elárulta, hogy érti a jelenség okát. - Játssz velük még egy partit, Tommy, talán most szerencséd lesz.

- Nem én, Fagin - mondta Chitling úr. - Nekem elég volt. Ennek a Vagálynak olyan szerencséje van, hogy nem lehet vele felvenni a versenyt.

- Hahaha - nevetett az öreg -, korán keljen fel az, ki a Vagánytól nyerni akar.

- Korán? - mondta Charley Bates. - Éjszakára a lábán kell tartania a cipőt, távcsövet kell tartania mind a két szemén, és gukkert kell a vállára akasztania annak, aki tőle nyerni akar.

Dawkins úr e bókákat filozofikus nyugalommal fogadta, és kijelentette, hogy hajlandó egy shillingben játszani velük, és az nyer, aki előbb emel figurát. Kihívását senki sem fogadta el, mire egy krétával a Newgate börtön alaprajzát kezdte az asztalra firkálni, élesen füttyörészve.

- Ejnye, de unalmas vagy, Tommy - mondta Chitling úr felé fordulva, mikor már nagyon sokáig tartott a csend -, mit gondolsz, Fagin, min gondolkodik?

- Honnan tudnám, drágám? - felelte Fagin. - Talán veszteségein töpreng. Biztosan arra gondol, hogy elvesztette kis pénzeckéjét, mellyel vissza akart vonulni vidéki birtokára. Hahaha. Ugye, igaz?

- Nem, egy csöppet sem igaz - vágott a Vagány a felelni készülő Chitling úr szavába. - Hát te mit gondolsz, Charley?

- Én azt hiszem - mondta vigyorogva Bates úr -, hogy nagyon tetszik neki Betsy. Látod, hogy elpirult? Nahát, ez aztán a jó móka! Tommy Chitling szerelmes! Fagin, Fagin, csuda jó, mi?

Az a feltevés, hogy Chitling úr keblében gyengéd érzelmek támadtak, ellenállhatatlanul mulatságos volt. Bates úr oly hevesen vetette magát hátra székében, hogy elvesztette az egyensúlyt, és hanyatt zuhant. A baleset nem csökkentette jókedvét. Hosszasan, harsányan röhögött a földön, majd mikor nevetési rohama elállt, felkelt, és újból nevetni kezdett.

- Ne törődj vele, kedvesem - mondta Fagin Dawkinsra hunyorítva, miközben a fújtató nyelével szemrehányóan rákoppintott Bates úrfi fejére. - Betsy nagyon szép lány, ne engedd ki a markodból, Tom, én mondom neked.

- Azt akarom mondani, Fagin - szólt Chitling úr, akinek egészen elvörösödött az arca -, hogy ehhez itt senkinek semmi köze.

- Bizony nem. Charley csak jártatja a száját. Ne törődj vele, kedvesem, ne törődj vele. Betsy remek lány, tedd mindig azt, amit ő mond neked, és gazdag ember lesz belőled.

- Tegyem mindig azt, amit ő mond? - válaszolta Chitling úr. - Nem kerültem volna a hűvösre, ha nem követem az ő tanácsát. Te azonban kerestél az ügyön, ugye, Fagin? Különben is mi az a hat hét? Előbb-utóbb úgyis becsukják az embert, és akkor már inkább télen csukjanak be, amikor úgy sincs kedvünk sétálgatni. Hát nem igaz, Fagin?

- Hát persze, barátocskám - válaszolta Fagin.

- Ugye, Tom, szívesen megtennéd még egyszer - kérdezte a Vagány, Charley és Fagin felé hunyorítva -, ha Bettel rendben volna az ügy?

- Nem tenném meg - mondta csöndesen Tom. - Különben is, ki meri ezt állítani?

- Senki sem, drágám - mondta Fagin -, senki a világon nem állítja ezt, legfeljebb te magad.

- Kiszabadulhattam volna rögtön, ha beárultam volna Betsyt - mondta dühösen a szegény, féleszű fajankó -, csak egy szavamba kerül, és őt is becsukják, nem igaz, Fagin?

- Természetesen, kedves barátom - felelte Fagin.

- De én nem árulkodtam, ugye, Fagin? - áradtak Tomból a további kérdések.

- Nem bizony, te sokkal szilárdabb jellem vagy - mondta Fagin.

- Hát az lehet - mondta Tom, és körülnézett -, de mi nevetnivaló van ezen, mi, Fagin?

Fagin, aki észrevette, hogy Chitling úr már rendkívül ingerült, gyorsan megnyugtatta, hogy senki sem nevet rajta, és hogy a társaság komolyságát bebizonyítsa, Bates úrfihoz, a fő bűnöshöz fordult. Charley azonban, szerencsétlenségére, alighogy kinyitotta a száját, hogy Chitling urat rendkívüli komolyságáról biztosítsa, olyan ellenállhatatlan nevetőrohamban tört ki, hogy a kicsúfolt Chitling úr szó nélkül feléje rohant, és hatalmas ütést akart rá mérni. Bates azonban igen ügyesen kikerülte az ütést, amely a vidám öregúr mellét érte.

Fagin a falnak tántorodott az ütéstől, és lélegzet után kapkodott. Chitling mély megdöbbenéssel és rémülettel nézte.

- Csend! - kiáltotta a Vagány. - Csengettek.

Felkapta a gyertyát, és óvatosan felosont a lépcsőn.

Közben még egyszer, türelmetlenül megrántották a csengőt. A társaság a sötétben várakozott. Rövid szünet után ismét megjelent a Vagány, és valamit Fagin fülébe súgott rejtelmes arccal.

- Micsoda - kiáltotta Fagin -, egyedül?

A Vagány bólintott, majd kezével beárnyékolta a gyertya lángját, némán intett Charleynak, hogy jobb lesz, ha abbahagyja a viháncolást. Ezután figyelmesen Fagin szemébe nézett, és várta utasításait.

Az öregember sárga ujjait rágcsálta, és néhány pillanatig töprengett. Arcára kiült az izgalom, úgy látszott, mintha a legrosszabbtól tartana. Végül felemelte fejét.

- Hol van? - kérdezte.

A Vagány az emelet felé mutatott, és úgy tett, mint aki menni akar.

- Igen - mondta Fagin -, hozd le. Csitt! Csendesen, Charley és Tom, nagyon csendesen. Táguljatok.

Charley és ellenfele nyomban szelíden engedelmeskedtek a parancsnak, és úgy meglapultak valahol, mintha nyomuk veszett volna.

A Vagány, gyertyával a kezében, durva parasztruhába öltözött férfit vezetett a szobába. Az idegen gyorsan körülnézett, aztán levetette a hatalmas kendőt, mely arcának egész alsó felét eltakarta. Toby Crackit mosdatlan, borostás, megnyúlt arca tűnt elő.

- Hogy vagy, Fagin? - bólintott az öreg felé az érdekes látogató. - Dugd ezt a kendőt a kalapomba, Vagány, hogy megtaláljam, ha elmegyek. Jól van. Ügyes ember lesz belőled.

Felhajtotta hosszú parasztkabátját, széket húzott a tűzhöz, leült.

- Látod, Fagin, egy csepp pasztát és suvikszot sem kapott ez a csizma hosszú idő óta. Mit bámulsz rám? Először enni és inni akarok, s aztán térek az üzleti ügyekre. Lássuk hát a harapnivalót meg a pálinkát, mert három nap óta alig nyeltem valamit.

Fagin intett a Vagáynak, hogy tegyen az asztalra minden fellelhető ételmet, aztán szembeült a betörővel, és várta, míg jóllakik.

A látszat után ítélve Tobynak nem volt nagyon sürgős a társalgás. Fagin eleinte türelmesen vizsgálta a látogató arckifejezését, hogy abból olvasson ki valamit, de hiába. Toby fáradtnak és törődöttnek látszott, hanem azért az a bizonyos nyugodt, magabízó kifejezés nem hagyta el arcát. Borostás és piszkos volt, de mégis ott ragyogott arcán a jóképű Toby Crackit elpusztíthatatlan, önelégült mosolya. Fagin most már elviselhetetlen türelmetlenséggel figyelte, hogy rakja az ételdarabokat szájába. Közben izgatottan járkált fel és alá a szobában. De hiába izgult: Toby a legnagyobb nyugalommal evett tovább, amíg teljesen jól nem lakott. Ekkor kiküldte a szobából a Vagányt, becsukta az ajtót, vizet és pálinkát kevert, majd így szólt:

- Hát először is, Fagin...

- Igen, igen - mondta az öreg, és székével közelebb húzódott hozzá.

Crackit úr mindjárt abba is hagyta a beszédet, ivott a pálinkából, és megállapította, hogy kitűnő... Felrakta lábát az alacsony kandallópárkányra, úgy, hogy cipője egy magasságban volt a szemével, aztán nyugodtan folytatta:

- Mindenekelőtt azt mondd meg, Fagin, mi van Bill-lel.

- Mi? - ordított fel Fagin, és felugrott székéről.

- Micsoda? Csak nem azt akarod mondani, hogy... - mondta Toby, és elsápadt.

- Mit nem akarok mondani? - ordította Fagin, és dühösen toporzékolt. - Hol vannak? Hol van Sikes és a fiú? Mi lett velük? Hol rejtőznek? Miért nem voltak még itt?

- A munka nem sikerült - mondta halkán Toby.

- Tudom - mondta Fagin, újságot rántott elő a zsebéből, és rámutatott egy cikkre. - És aztán?

- Lőttek, eltalálták a fiút. Végigrohantunk a mezőkön, közrefogtuk, úgy vittük a fiút, árkon-bokron ugrottunk át. Üldöztek, a fene egye meg. Talpon volt az egész vidék, kutyákat uszítottak ránk.

- Mi van a fiúval?

- Bill a hátára vette, és úgy rohant vele, mint a szélvész. Később megálltunk, hogy közrevegyük. Feje lelógott, és a teste hideg volt. A sarkunkban voltak, tudtuk, hogy aki nem fut elég gyorsan, az akasztófára kerül. Elváltunk egymástól, és a fiút otthagytuk egy árokban. Hogy élt-e még vagy sem, arról sejtelmem sincs.

Fagin nem hallgatta tovább, nagyot ordított, a haját kezdte tépni, majd kiszaladt a szobából és a házból.

HUSZONHATODIK FEJEZET

melyben rejtélyes személyiség jelenik meg a színen, és sok olyan dolog történik, ami szoros összefüggésben van e történettel

Az öregember még a következő utcasaroknál sem tért magához Toby Crackit hírének hatása alól. Nem csökkentette szokatlan sebességét, vadul, szinte kergén rohant, míg egy sebesen vágató kocsi és a veszélyt felismerő járókelők kiáltása vissza nem kergette a gyalogjáróra. A főutcákat lehetőleg kerülte, mellékutcákon és sikátorokon osont végig, és végül Snow Hillre ért. Itt még szaporábban szedte a lábát, mint eddig, s az iramból nem engedett, amíg be nem kanyarodott egy átjáróudvarba.

Itt már elemében volt, biztonságban érezte magát, és ismét felvette szokásos csoszogó járását.

A Snow Hill és a Holborn Hill találkozásától nem messze, ha a City felől jövünk, jobb kéz felé keskeny és gyanús sikátor nyílik, mely a Saffron Hillbe vezet. Piszkos boltok vannak itt, melyekben különböző nagyságú és mintájú használt selyemzsebkendőket árulnak, hatalmas halmokban. Itt laknak azok a kereskedők, akik zsebtolvajoktól vásárolják az „árut”. Sok száz zsebkendő lóg az ablakokra kifeszített madzagokon vagy az ajtófélfákon. Az üzletekben zsúfolva vannak zsebkendővel a polcok. A Field Lane valóságos kis külön birodalom: van itt borbély, kávéház, sörház és halsütő lacikonyha. Önálló kereskedelmi telep ez, a kistolvajok kereskedelmi gócpontja; hallgatag kalmárok érkeznek ide kora hajnalban és az esti szürkületben, sötét udvari szobácskákbán tárgyalják meg üzleteiket, és ugyanolyan rejtélyesen távoznak, mint ahogy jöttek.

Ide jött el most az öreg Fagin. Jól ismerték a keskeny kis utca sárgás arcú lakói. Barátságos bólintással üdvözölték. Hasonló módon köszönt vissza, de nem állt szóba senkivel, amíg el nem jutott a sikátor végére.

Ekkor megszólított egy kis termetű kereskedőt, aki valami gyermekszékbe préselt a testéből annyit, amennyi belefért, és csendesen pipázott boltja ajtajában.

- Ha önt meglátja az ember, Fagin úr, elmúlik a szembaja - mondta a tisztos kereskedő, miután Fagin az egészsége után érdeklődött.

- Kissé ég a föld a talpunk alatt a szomszédban, Lively - mondta Fagin felvont szemöldökkel.

- Hát, néha-néha előfordul ilyesmi - válaszolta a kereskedő -, de aztán hamar lehül minden, nem igaz?

Fagin helyeslően bólintott. A Saffron Hill felé mutatott, és azt kérdezte, hogy van-e ott fent valaki.

- A „Nyomorék”-nál?

Fagin bólintott.

- Várjunk csak - mondta elgondolkozva a kereskedő. - Ha jól emlékszem, egy csomó embert láttam betérni. Nem hiszem, hogy a barátja ott lenne.

- Szóval Sikes nincs ott? - kérdezte Fagin csalódott arccal.

A kis ember, aki meglepően ravasznak látszott, a fejét rázta.

- Nincs valamije számomra?

- Most nincs - mondta az öreg, és elfordult.

- A „Nyomorék”-hoz megy, Fagin? - kiáltotta utána a kis ember. - Várjon! Én is megiszom ott magával egy kortyot.

De Fagin hátranézett, és egy kézmozdulattal jelezte, hogy egyedül szeretne menni. Ezért, valamilyen okból is, mert a kis ember csak nehezen tudott kiszabadulni a székéből, a „Nyomorék”-hoz címzett fogadó ezen az estén kénytelen volt nélkülözni Lively úr jelenlétét. Mire Lively úr feltápáskodott, az öreg már eltűnt. Lively úr lábujjhegyre állt, úgy kémlelt utána, aztán ismét beleprézelte magát a gyermekszékbe, és fejbólintást váltott a szemközti bolt tulajdonosnőjével. A Fejbólintás után, mely kételkedést és bizalmatlanságot árult el, ismét agyara közé szorította pipáját, és nagy komolyan pöfékelni kezdett.

A „Három Nyomorék”, illetve csak a „Nyomorék” - mert látogatói inkább csak ezen a néven ismerték - volt az a csapszék, amelyben egyszer már találkoztunk Sikes úrral és kutyájával.

Fagin jelt adott a pult mögött álló embernek, aztán egyenesen felment a lépcsőn, benyitott egy szobába, lábujjhegyen belépett, aggodalmasan körülnézett, és kezével beárnyékolta szemét, mintha keresne valakit.

A szobában két gázlámpa égett. Fényük nem szivárgott ki, mert a spaletták be voltak téve, s ezenkívül a fakult vörös függönyöket is összehúzták. A mennyezet fekete volt, hogy színének ne ártson a lángok lobogása. A helyiséget annyira megtöltötte a sűrű dohányfüst, hogy az első pillanatokban jóformán semmit sem lehetett látni. Lassanként azonban a nyitott ajtón át kihúzódott a füst egy része, és előtűnedezt egy sereg emberfej, éppolyan zavarosan, mint amilyen a fület megütő zsisibongás volt. Mikor a néző szeme már jobban megszokta a képet, nagy társaságot láthatott. Egy hosszú asztal körül ültek, férfiak, nők vegyesen; az asztal túlsó végében a kocsmáros elnökölt, elnöki kalapácsával a kezében; a helyiség távolabbi sarkában pedig egy lila orrú, fogfájós, bekötözött képű hivatásos muzsikusz verte a zongorát.

Fagin pillantásával sorra vette a züllött arcokat, de nem találta meg azt, akit keresett. Végül elkapta a kocsmáros pillantását, intett neki, és oly gyorsan elhagyta a szobát, mint ahogy jött.

- Mit parancsol, Fagin? - kérdezte a másik, aki utána jött. - Nem akar velünk tartani? Mindnyájan nagyon örülnénk a szerencsének.

Fagin türelmetlenül megrázta a fejét, és suttogva kérdezte:

- Ő itt van?

- Nincs.

- Barneyről sincs semmi hír?

- Semmi - válaszolta a „Nyomorék” gazdája. - Meg sem mukkan addig, amíg el nem múlik minden veszély. Nyomon vannak a kopók, és ha ő életjelt adna magáról, elrontana mindent. Biztosan jó helyen van Barney. Bízunk csak rá.

- Ő itt lesz ma este? - kérdezte Fagin.

- Monksra gondol, ugye? - kérdezte habozva a kocsmáros.

- Pszt - mondta Fagin. - Igen.

- Okvetlenül - válaszolta a másik, és egy aranyórát vett elő -, már itt kellene lennie. Ha még tíz percig vár, biztosan...

- Nem, nem - mondta sietve Fagin, és látszott rajta, hogy bár szeretne személyesen tisztelni a szobán forgó egyénnél, mégis megnyugtatja, ha az nincs itt. - Mondja meg neki, hogy kerestem, és hogy okvetlenül jöjjön el hozzám ma este. Különben nem... inkább holnap.

- Jó - mondta a másik -, és egyébként?

- Most egy szót sem - szólt Fagin, és lefelé indult a lépcsőn.

- Tudja - szólt utána a másik rekedt, suttogó hangon -, tudja, hogy milyen remek munkát lehetne most csinálni? Itt van Phil Barker, és úgy be van rúgva, hogy egy gyerek is elbána vele.

- Az ám, csak hogy most még nem jött el Phil Barker ideje - mondta Fagin. - Philnek még lesz valami fontos dolga, addig nem mondhatunk le róla. Menjen vissza a társasághoz, barátocskám, és mondja meg nekik, hogy legyenek jókedvűek... addig a rövid ideig, amíg még élnek, hahaha.

A kocsmáros is nevetett, majd visszatért vendégeihez. Amint Fagin egyedül maradt, arcára ismét kiült az előbbi aggodalmas, töprengő kifejezés. Rövid gondolkozás után bérkocsit fogadott, és azt mondta a kocsisnak, hogy hajtson Bethnal Green felé. Körülbelül egy negyed mérföldnyire Sikes úr lakása előtt elküldte a kocsit, és gyalog tette meg a hátralevő rövid utat.

„No - mormogta Fagin, mialatt az ajtón zörgetett -, ha valami disznóság készül itt, akkor kiszedem belőled, kislányom, hiába ravaszkodol!”

Egy nő közölte vele, hogy a lány odafönt van. Fagin halkán felment a lépcsőn, és minden teketória nélkül belépett a szobába. A lány egyedül volt, zilált fürtű feje az asztalon nyugodott.

„Úgy látszik, ivott - gondolta hidegen az öreg -, de az is lehet, hogy csak el van keseredve.”

Az öreg becsukta az ajtót, a lány erre felriadt. Feszülten figyelte Fagin ravasz arcát, mialatt megkérdezte, hogy nincs-e valami újság, és meghallgatta a Toby jelentéséről szóló beszámolót. Aztán ismét az asztalra hajtotta fejét, és nem szólt egy szót sem.

Az öreg nyugtalanul nézett szét a szobában, hogy nem rejtőzik-e ott véletlenül Sikes. Vizsgálatainak eredményében megnyugodva kettőt-hármat köhintett, és mindenáron társalgásba akart kezdeni, de a lány rá se hederített. Végül Fagin még egy kísérletet tett. Kezét dörzsölve, legbehízlelőbb hangján megszólalt:

- Mit gondolsz, kedvesem, hol lehet most Bill?

A lány valami érthetetlen választ nyögött, olyasmit mondott, hogy nem tudja. A fojtott hangból arra lehetett következtetni, hogy sír.

- És az a szegény fiú? - kérdezte az öreg, és figyelmesen nézett a lány arcába. - Szegény kisfiú. Otthagyták egy árokban, Nancy, képzeld csak.

- A gyerekek - mondta a lány, és hirtelen felkapta fejét - így jobb; jobb, mintha köztünk volna. Feltéve, hogy Billnek nem lesz belőle baja, remélem, hogy a fiú holtan fekszik az árokban, és fiatal csontjai ott fognak megrothadni.

- Mi? - kiáltotta csodálkozva Fagin.

- Igen - felelte a lány, és szembenézett vele -, örülök, hogy nem láthatom többé, és tudom, hogy véget értek szenvedései. Nem bírom elviselni magam körül. Ha látom, meggyűlölöm magamat és benneteket mind.

- Hú - mondta megvetően az öreg -, be vagy rúgva!

- Igazán - kiáltotta keserűen a lány -, igazán nem rajtad múlik, hogy nem vagyok berúgva! Ha rajtad állna, mindig részeg volnék, de most nem vagyok az, hanem, úgy látszik, a hangulatom nem tetszik neked.

- Nem - mondta dühösen Fagin -, bizony nem.

- Hát akkor változtasd meg - szólt nevetve a lány.

- Változtassam meg? - ordította az öreg, akit végsőkéig felingerelt a lány váratlan makacssága és az est sok kellemetlensége. - Majd meg is változtatom! Figyelj ide, te ringyó! Ha akarom, hat szóval megfojthatom Sikest, oly könnyen, mintha a vastag nyakán volna a kezem. Ha a fiú nélkül jön vissza, ha megszabadul, és a fiút élve vagy halva nem hozza nekem vissza, akkor öld meg te, ha nem akarsz, hogy a hóhér kezére jusson.

- Mit jelent ez? - kiáltotta önkéntelenül a lány.

- Mit jelent? - kérdezte dühtől félőrülten Fagin. - Ha az a fiú sok száz fontot ér meg nekem, mért veszítem el azt, amit a sors szerencsésen a kezembe adott, egy részeg banda ostobasága miatt, amelynek minden tagját a másvilágra küldhetem? És miért legyen odaláncolva egy pokoli gazfickóhoz, akinek megvan hozzá a hatalma, hogy... s csak el kell szánnia magát, hogy... hogy...

Az öregember lihegve keresett egy szót, aztán abban a pillanatban visszafojtotta kirobbant haragját, és megváltoztatta egész magatartását. Az előbb még ökölbe szorult kézzel, kitágult szemmel, a szenvedélytől sápadt arccal hadonászott - de most egy székbe rogyott, összehúzta magát, és reszketett a félelemtől, hogy önkéntelenül elárulta valamilyen rejtett gazságát. Rövid szünet után mert csak a lányra nézni. Kissé megnyugodott, amikor látta, hogy a lány még mindig ugyanolyan egykedvűen ül, mint az előbb.

- Nancy, drágám - káromta Fagin szokott hangján -, nem haragszol, ugye?

- Hagyj most békében, Fagin - mondta a lány, és fáradtan felemelte fejét. - Ha Bill most nem intézte el, elintézi majd máskor. Sok jó munkát végzett már a számodra, és ezentúl is fog, ha tud. Ha pedig nem tud, akkor hiába; szóval hagyd ezt most.

- És mi van a fiúval, kedvesem? - kérdezte az öreg, idegesen dörzsölve a kezét.

- A fiúnak vállalnia kell a kockázatot a többiekkel együtt - vágott közbe sietve Nancy. - És megint csak azt mondhatom, remélem, hogy meghalt, és nem érheti már semmi baj, nem bánthatod te sem, illetve csak akkor remélem, ha Billnek emiatt nem esik baja. Ha Tobynek sikerült meglógnia, akkor biztos, hogy Bill is jó helyen van, mert Bill kétszer olyan ügyes, mint Toby.

- És mit szólna ahhoz, amit az előbb mondtam, kedvesem? - mondta Fagin, és csillogó szemét mereven rászegezte.

- Mondd el még egyszer, ha olyasmiről van szó, amit meg kell tennem - mondta Nancy -, de legjobb lesz, ha holnap mondd meg. Most egy pillanatra felébresztettél, de már megint egészen kába vagyok.

Fagin több más kérdést tett fel, hogy meggyőződjék róla, megértette-e vigyázatlan célzásait a lány. Nancy azonban olyan zavartalanul felelt kérdéseire, hogy megerősödött Fagin gyanúja: Nancy alaposan beszszelt. Nancy valóban nem volt ment attól a gyengeségtől, amely meglehetősen elterjedt Fagin nőtanítványai között, és amelyre zsenge korukban inkább biztatták őket, mint hogy óvták volna tőle. Rendetlen külseje, a szobát betöltő pálinkaszag megerősítették az öreg gyanúját. A lány az előbbi rövid kitörés után először teljesen elcsendesedett,

majd a legkülönbözőbb érzések vettek rajta erőt. Egyik pillanatban könnyei hullottak, a másikon pedig ilyeneket kiáltott: „Nem baj, sose halunk meg!” Fagin úr, akinek az ilyen jelenségek kellő értékelésében nagy gyakorlata volt, könnyen kiszámította, hogy mennyi ideig lehet egy úr vagy hölgy ebben a boldog állapotban. Számításai megnyugtató eredménnyel végződtek, mert megállapította, hogy Nancy még távol van a kijózanodástól.

Miután ilyen módon megnyugtatta magát, és elérte kettős célját: közölte a lánnyal, hogy mit hallott az éjszaka, és meggyőződött róla, hogy Sikes nem tért vissza - ismét hazafelé indult. Fialat barátnője az asztalra borulva aludt.

Tizenegy óra felé járt. Sötét és metsző hideg volt az éjszaka, úgyhogy Faginnek semmi kedve sem volt hosszán kívül időzni. A fagyos szél, mely az utcákat végigsöpörte, éppúgy eltüntette onnan a járókelőket, mint a port és a sarat. Nagyon kevesen jártak az utcán, és azok is nagy igyekezettel siettek haza. Faginnek mégis kapóra jött a szélvihar; reszketve, vacogva ügetett, a szélrohamok durván taszigálták előre, hazafelé.

Már elért az utcája sarkára. Zsebébe nyúlt, hogy kikeresse a kapukulcsot, amikor az utca túlsó oldaláról, egy homályba borult, kiugró kapubejáratból sötét alak lépett ki, átment a kocsiuton, és észrevétlenül mögéje surrant.

- Fagin - súgta egy hang a fülébe.

- Á! - mondta az öreg, és gyorsan megfordult. - Te vagy?...

- Igen - mondta az idegen. - Két óra hosszat vártam rád. Hol az ördögben voltál?

- A te ügyedben járkáltam, kedvesem - mondta Fagin nyugtalan pillantással, és meglassította lépteit. - A te ügyeddel foglalkoztam egész éjjel.

- Persze, persze - mondta gúnyosan a másik -, és mi az eredmény?

- Semmi jó.

- De nem is rossz, mi? - szólt az idegen.

Fagin fejét rázta, és éppen felelni akart, amikor az idegen a ház felé intett, melyhez ezalatt megérkeztek. Megjegyezte, hogy jobb lenne, ha Fagin odabent mondaná el, amit tud, mert valósággal megdermedt benne a vér az ácsorgástól, és teljesen átjárta a szél.

Fagin láthatóan szívesen lemondott volna a látogatóról ebben a szokatlan órában. Valami olyat is dörmögött, hogy lakása nincs fűtve. Mikor azonban társa parancsoló hangon ismételte meg kérését, kinyitotta az ajtót, megkérte vendégét, hogy halkán csukja be maga után, amíg ő gyertyát keres.

- Olyan sötét van itt, mint a sírban - mondta a másik, és tapogatózva tett néhány lépést. - Siess!

- Csukd be az ajtót - suttogta Fagin a folyosó végéből. Ebben a pillanatban nagy robajjal csukódott be az ajtó.

- Nem én voltam - mondta tapogatózva a másik -, a szél vágta be, vagy pedig magától becsukódott. Gyújts már világot, mert különben még nekimegyek valaminek ebben a nyomorúságos odúban, és szétloccsantom a koponyámat.

Fagin lopva leosont a konyhalépcsőn, majd rövid távollét után megjelent egy égő gyertyával. Közben azt is megállapította, hogy Toby Crackit odalent alszik a hátsó szobában, a fiúk pedig a homlokzati oldalon levő szobában vannak. Intett a másiknak, hogy kövesse, és felfelé indult a lépcsőn.

- Azt a pár szó mondanivalónkat itt is elintézzhetjük, kedvesem - szólta, és kinyitott egy ajtót az első emeleten. - Mivel a spaletták repedezettek, és a szomszédaink már megszokták, hogy itt mindig sötét van, a lépcsőre fogom tenni a gyertyát. Úgy.

Lehajolt, és a gyertyát a lépcső legfelső fokára tette, az ajtóval szemben. Közben bevezette vendégét a szobába, melyben semmi bútor nem volt, egy törött karosszéken és egy takaró nélküli vén kereveten kívül, mely az ajtó mögött állt. Erre ült le fáradtan az idegen. Fagin a karosszékbe telepedett. Szemben ültek egymással. Nem volt egészen sötét, a gyertya lángja az ajtónyíláson át halványan bevilágította a szemközti falat.

Egy darabig suttogva beszélgettek. Bár néhány szótöredéken kívül semmit sem lehetett kivenni a beszélgetésből, de ha valaki hallgatja őket, könnyen észrevehette volna, hogy Fagin a vendég szemrehányásai ellen védekezik, és hogy az utóbbi meglehetősen ingerült. Körülbelül egy negyedóra hosszat beszélgethettek így, amikor Monks - ezen a néven szólította Fagin több ízben az idegent - kissé felemelte hangját:

- Igenis, rosszul tetted. Miért nem tartottad itt, a többiekkel, mért nem faragtál belőle is valami nyavalyás, csúszó-mászó zsebtolvajt?

- Bolond beszéd! - kiáltotta Fagin, és fölöttébb idegesen vállat vont.

- Azt akarod mondani, hogy nem tehetted volna meg, ha akartad volna, akkor se? - kiáltotta szigorúan Monks. - Nem tetted meg más fiúkkal számos esetben? Legfeljebb egy évig kellett volna türelemmel lenned, és elérhetted volna, hogy elítélik, és simán eltávolítják az országból, talán örök életére.

- Kinek lett volna ebből haszna, kedvesem? - kérdezte, alázatosan Fagin.

- Nekem - válaszolta Monks.

- De nekem nem. És ennek a fiúnak hasznát vehettem volna. Ha két fél bonyolít le egy ügyletet, akkor mindkettőnek az érdekét figyelembe kell venni, nem igaz, barátom?

- Hát aztán! - förmedt rá Monks.

- Láttam, hogy nem lehet egykönnyen megtanítani a mesterségre. Egyáltalában nem viselkedett úgy, mint más fiúk hasonló körülmények között.

- Persze hogy nem, a fene egye meg - dörögte a másik -, különben már rég kitanult vagány lenne.

- Nem tudtam vele boldogulni - folytatta Fagin, és aggódva leste a másik pillantását -, nem akart semmi áron. Nem állt módomban, hogy megfélemlítsem, pedig erre mindig szükség van kezdetben, különben hiába vesződünk. Mit tehettem? Küldjem ki munkára a Vagánnyal és Charleyval? Elég volt egyszer. Mennyit kellett akkor reszketnem mindnyájukért.

- Ez nem rajtam múlt - jegyezte meg Monks.

- Természetesen, kedvesem. Nem is akarom ezt most felhánytorgatni, mert ha nincs az a véletlen, akkor te sohasem veszed észre a fiút, és sohasem derül ki, hogy ő az, akit keresel. Elég az hozzá, hogy visszaszereztem számodra a lány segítségével, és erre most a lány kezdi pártfogolni.

- El kell intézni ezt a lányt - vágott közbe türelmetlenül Monks.

- Ezt most nem engedhetjük meg magunknak, kedvesem - mondta mosolyogva Fagin -, s azonkívül mi ilyesmivel nem is foglalkozunk, különben a napokban már boldogan megvettem volna. De jól ismerem ezeket a lányokat, Monks. Amint a fiú egy kicsit nekiedződik, a lány

nem fog vele többet törődni, mint egy fatuskóval. Azt akarod, hogy tolvaj legyen belőle? Ha még életben van, akkor most majd meg tudom csinálni. És ha... ha - mondta Fagin, és közelebb húzódott a másikhoz -, ami nem hihető, bekövetkezett a legrosszabb, és a fiú már halott...

- Akkor az nem az én hibám - vágott közbe rémült tekintettel a másik, s reszkető kézzel megragadta Fagin karját -, ezt jól jegyezd meg, Fagin. Nekem semmi részem nem volt benne. Kezdetől fogva mondtam neked: mindent, csak nem a halálát. Nem akarok vért ontani. Mindig kiderül, és ezenkívül bántja az ember lelkiismeretét is. Ha agyonlőtték, nem én tehetek róla, hallod?... A mennykő csapjon ebbe az átkozott odúba. Mi az?

- Mi? - kiáltott Fagin, és mindkét karjával átfonta a gyáva férfit, aki rémülten felugrott. - Hol?

- Ott - mondta a másik, és a szemközti falra meredt. - Árnyék. Láttam egy nő árnyékát, köpönyegben, fejkötőben suhant át a falon.

Fagin elengedte, és mindketten kirohantak a szobából. A gyertya, melynek lángját a léghuzat lobogtatta, még ott állt, ahová letették. Csak üres lépcsőházat és kettejük sápadt arcát világította meg. Feszülten hallgatóztak, de mély csend honolt az egész házban.

- Képzeldtél - mondta Fagin, s felemelte a gyertyát.

- Esküszöm, hogy láttam - mondta reszketve Monks. - Előrehajolt, mikor először megpillantottam, és mikor megszólaltam, elrohant.

Fagin megvetően tekintett társa sápadt arcára, felszólította, hogy kövesse, ha akarja, és felfelé indult a lépcsőn. Benéztek minden szobába, mindegyik hideg, csupasz, sehol egy lélek. Lementek a főbejárathoz vezető folyosóra, majd egészen le a pincékbe.

Zöld penész borította az alacsony falakat, csigák nyomai csillogtak a gyertyafényben.

Néma csend volt mindenütt.

- Nos, mi a véleményed? - kérdezte Fagin, mikor visszatértek a folyosóra. - Egy lélek sincs a házban kettőnkön, Toby és a fiúkon kívül, róluk pedig kellően gondoskodtam. Ide nézz!

Bizonyítékul két kulcsot vett elő a zsebéből, és elmagyarázta: mikor először lement, rájuk zárta az ajtót, nehogy esetleg megzavarhassák őket beszélgetésükben.

Ez a sok bizonyíték megtette hatását Monks úrra. Izgatott nyugtalansága fokról fokra csökkent, ahogy tovább folytatták a ház átkutatását, minden eredmény nélkül. Végül dühösen felnevetett, és bevallotta, hogy valószínűleg csak felizgatott képzeletének játéka volt az egész. Kijelentette, ma este már tárgyal tovább, mert hirtelen eszébe jutott, hogy már egy óra múlt. Így aztán a két szeretetre méltó ember elvált egymástól.

HUSZONHETEDIK FEJEZET

*mely jóváteszi egy előbbi fejezet udvariatlanságát,
amikor is illetlen módon faképnél hagyunk egy hölgyet*

Semmi esetre sem volna illő a szerény szerző részéről, hogy megvárakoztasson egy olyan fontos személyt, mint amilyen az egyházfi. Az egyházfi háttal állt a kandallóban lobogó tűznek, kabátja szárnyát két karjára emelve. Ilyen helyzetben igazán nem volna szabad sokáig várakoztatni. Az sem egyeztethető össze az író alantas társadalmi helyzetével és udvariasságával; hogy hasonlóképpen elhanyagoljon egy hölgyet, akire az egyházfi gyengéd és szeretetteljes pillantásokat vetett, és fülébe édes szavakat suttogott, melyek ilyen személyiség részéről valóban minden rendű és rangú lány és asszony szívét megdobogtathatják. Ezért a krónikás, aki e sorokat írja, tudja, hogy mi a kötelessége. Kellő tisztelettel viseltetik azok iránt, akikre a földi tekintélyek hatalmat ruháztak, ezért sietve megadja nekik mindazt a hódolatot, melyet társadalmi állásuk megkíván, s azzal a köteles udvariassággal veszi őket körül, mely méltán megilleti őket magas rangjuk és (következésképp) kitűnő erényeik révén. Éppen ezért az volt a szerző terve, hogy ezen a helyen egy kis tanulmányt közöl az egyházfiak isteni jogairól, s kifejti, hogy az egyházfi csalhatatlan. Ez a tanulmány bizonyára nagy öröme és tanulságára szolgált volna a nyájas olvasónak, sajnos azonban, idő- és helyszüke miatt; a szerző kénytelen lesz legkedvezőbb és megfelelőbb alkalomra halasztani terve megvalósítását. Ekkor majd be fogja bizonyítani, hogy az egyházköztség szolgálatában álló egyházfi, aki még hozzá a templomon kívül az egyházközségi dologházban is működik, már hivatalból fel van ruházva a legszebb és legkiválóbb emberi erényekkel, amelyeket meg sem közelítenek a magánvállalatoknál működő szolgák, a törvényszolgák, sőt még a kisebb templomok szolgálói sem (legfeljebb az utóbbiak egészen kis mértékben).

Bumble úr még egyszer megszámlolta a teáskanalakat, még egyszer lemérte a cukorfogókat, közelebről szemügyre vette a tejeskannát, megvizsgálta a bútorok állapotát, egészen a székek lószőr párnáig. Utána még vagy hatszor megismételte ezeket a műveleteket, és csak ekkor jutott eszébe, hogy ideje volna, ha Corneyné már visszatérne. Egyik gondolat követi a másikat: minthogy Corneyné léptei nem közeledtek, Bumble úrnak eszébe jutott, hogy igen ártatlan időtöltés volna, ha kíváncsiságát kielégítve, megtekintené Corneyné sublótjának belsejét.

A kulcslyukon hallgatózott, hogy nem közelít-e senki a szoba felé, aztán megkezdte a három nagy fiók átvizsgálását. A legalsónál kezdte, és így haladt egyre feljebb. Különböző régi anyagú és divatú ruhákkal voltak tele a fiókok, minden ruha két réteg régi újságpapír között pihent, és szárított levendulával volt meghintve. Bumble úr rendkívüli meglepéssel szemlélte a dolgok ilyen állapotát. Később eljutott a jobb oldali saroknál levő fiókhoz (ebben volt a kulcs), és egy lakattal lezárt kis dobozt vett észre. Megrázta, mire a doboz kellemes hangokat adott, mintha pénz volna benne. Bumble úr ekkor méltóságteljesen visszasétált a kandallóhoz, amely előtt ugyanúgy helyezkedett el, mint az előbb, és komoly elhatározással ezt mondta: „Meg fogom tenni.” E figyelemre méltó nyilatkozat után tíz percig rázogatta a fejét, mintha szelíden korholgatná önmagát, hogy hogyan is lehet valaki ilyen remek fickó, majd oldalról szemlélni kezdte lábszárait látható érdeklődéssel és élvezettel.

Javában folytatta ezt a műveletet, amikor Corneyné egyszerre csak berohant a szobába, lihegve a székbe vetette magát a kandalló mellett, egyik kezével elfedte a szemét; a másikat szívére szorította, és levegő után kapkodott.

- Corneyné asszonyom - mondta Bumble úr, és fölébe hajolt - mi történt? Valami baj van, asszonyom? Kérem, feleljen nekem, én valósággal... - azt akarta mondani, hogy tükön áll, de zavarában így mondta: - tükron állok.

- Ó, Bumble úr - kiáltotta a hölgy -, olyan rettenetes izgalmak értek!

- Izgalmak, asszonyom? - kiáltotta Bumble úr. - Ki merte önt...? Különben tudom - mondta Bumble úr, és vele született fenségével legyűrte felháborodását -, biztosan azok az átkozott szegények.

- Szörnyű rá gondolni - mondta borzongva a hölgy.

- Akkor ne gondoljon hát rá, asszonyom - mondta Bumble úr.

- Kénytelen vagyok - nyöszörögte a hölgy.

- Akkor vegyen be valamit, asszonyom - mondta Bumble úr csitító hangon -, talán egy kis bort.

- A világ minden kincséért sem - válaszolta Corneyné. - Nem, igazán nem. Hanem ott van valami a legfelső polcon, jobboldalt... ó... - e szavakkal a derék hölgy szórakozottan mutatott a pohárszék felé, miközben belső görcsöktől vonaglott. Bumble úr a szekrényhez sietett, lekapott a polcra egy zöld palackot, tartalmával megtöltött egy teáscsészét, amelyet azután a hölgy ajkához tartott.

- Most már jobban vagyok - mondta Corneyné, és hátradőlt székében, miután félig kiitta a csésze tartalmát.

Bumble úr hátatelt, áhítatos pillantást vetett a mennyezet felé, majd tekintete ismét a csészére esett, melyet orrához emelt.

- Fodormenta - mondta gyenge hangon Corneyné, és szelíden mosolygott az egyházfira -, kóstolja meg! Van benne... van benne valami más is, egy egész kis csöpp.

Bumble úr kételkedő pillantással megízlelte az orvosságot, majd csettintett a nyelvével. Még egyet húzott belőle, aztán üresen tette vissza a csészét.

- Nagyon jót tesz - mondta Corneyné.

- Valóban - válaszolta az egyházfi, székét a gondnoknőé mellé húzta, és gyengéden érdeklődött, hogy mi történt.

- Semmi - mondta Corneyné -, bolondos, könnyen izguló, gyarló teremtés vagyok én.

- Nem gyarló, asszonyom - mondta Bumble úr; és még közelebb húzta székét. - Ön gyarló teremtés volna?

- Mindnyájan gyarló teremtések vagyunk - hangzott Corneyné elvi megállapítása.

- Úgy bizony - mondta az egyházfi.

Egy-két percig egyikük sem szólt egy szót sem. Ezután Bumble úr bal karját elvette Corneyné székének karfájáról, az asszony kötélynének szalagjára tette, s lassan egészen átkarolta.

- Mindnyájan gyarló teremtések vagyunk - mondta Bumble úr.

Corneyné felsóhajtott.

- Ne sóhajtson, asszonyom.

- Nem tehetek róla - mondta Corneyné, és még egyet sóhajtott.

- Milyen kellemes szoba ez, asszonyom - mondta Bumble úr, és körülnézett -, ha még egy szoba volna hozzá, egészen tökéletes lakás lenne.

- Túl nagy volna egy ember számára - suttogta nagyon halkán a hölgy.

- De két ember számára nem - mondta lágyan Bumble úr -, ugye, Corneyné asszony?

Corneyné lehajtotta a fejét. Az egyházfi is lehajtotta az övét, hogy az asszony arcába nézhessen. Corneyné szemérmesen elfordította arcát, és kezével zsebkendője után akart nyúlni, de véletlenül Bumble úr kezébe helyezte.

- Ugye, az előjáróságtól ön ingyenszenet kap, asszonyom? - kérdezte az egyházfi, és szerelmesen megszorította a kezét.

- És gyertyát is - válaszolta Corneyné, s gyengéden viszonzta a szorítást.

- Tehát ingyenfűtés, -világítás és -lakás - mondta Bumble úr. - Ó, Corneyné asszony, milyen angyal ön!

A hölgy nem tudott ellenállni ennek az érzelmi kitörésnek, Bumble úr karjaiba omlott, s az egyházfi nagy izgalmában szenvedélyes csókot nyomott a hölgy szűzi orrára.

- Tökéletes ékessége ön az egyházközségnek - kiáltotta elragadtatással Bumble úr. - Tudja-e, gyönyörűségem, hogy Slout úr állapota ma este rosszabbra fordult?

- Igen? - mondta Corneyné szemérmesen.

- Azt mondja az orvos, hogy egy hétig sem él már - folytatta Bumble úr. - Ő az intézet felügyelője, halálával megüresedik ez a hely, s az állást be kell tölteni. Ó, Corneyné asszony, milyen lehetőség! Milyen szép alkalom, hogy egyesítsük szíveinket és háztartásainkat.

Corneyné zokogott.

- Csak egy szót - mondta Bumble úr, és a pironkodó szépség fölé hajolt -, csak azt az icipici kis szót, szerelmem!

- I... igen - sóhajtott a gondnoknő.

- Még egyet - folytatta az egyházfi. - Csak még egy pillanatra küzdje le gyönyörű érzelmeit. Mikor legyen meg?

Corneyné kétszer is szóra próbálta nyitni ajkait, de nem tudott egy hangot sem kinyögni. Végül összeszedte minden erejét, karját Bumble úr nyaka köré fonta, s kijelentette, hogy bármikor, amikor Bumble úr akarja, és hogy Bumble úr igazán „ellenállhatatlan”.

Miután az ügyeket ilyen barátságosan és kielégítően elintézték, a megállapodást ünnepélyesen megpecsételték egy újabb teáscsészényi fodormenta-keverékkel. Erre azért is szükség volt, mert a hölgyet ezek a dolgok meglehetősen felizgatták. Közben elmondta Bumble úrnak az öreg nő halálának körülményeit.

- Helyes! - mondta az úriember a fodormentát szürcsölgetve. - Hazamenet beszólok Sowerberryhez, és megmondom neki, hogy küldjön ide holnap reggel. Ettől ijedt úgy meg, szerelmem?

- Ó, nem történt semmi különös, drágám - mondta kitérően a hölgy.

- De mégis, biztosan történt valami, szerelmem - sürgette Bumble úr -, hát nem akarja megmondani a maga egyetlen Bumble-jének?

- Most nem. Legközelebb. Majd az esküvőnk után, drágám.

- Az esküvőnk után? - kiáltotta Bumble úr. - Talán csak nem valamelyik férfiápolat merészelt szemtelenkedni?...

- Nem, nem, szerelmem - mondta gyorsan a hölgy.

- Mert ha igen - folytatta Bumble úr -, mert ha valamelyikük erre a bájos arcra merné vetni közönséges szemét...

- Dehogysis merné, szerelmem - nyugtatta meg a hölgy.

- Nem is ajánlom nekik - mondta ökölbe szorított kézzel Bumble úr. - Csak próbálja meg akármelyik férfi, a parókián kívül, tudom, hogy még egyszer nem tenné meg!

Ha ezt az utolsó szót nem kísérte volna semmilyen heves mozdulat, nem hangzott volna valami hízelgően a hölgy bájait illetően. Minthogy azonban Bumble úr harcias gesztusokkal kísérte fenyegetését, a hölgyet nagyon meghatotta ez az odaadás, és kijelentette, hogy Bumble úr valóságos galamb.

A galamb ezután feltúrta gallérját, fejébe nyomta háromszögletű kalapját, hosszan és gyengéden megölelte jövőendő élete párját, aztán ismét nekivágott a hideg; szeles éjszakának. Néhány percre megállt a férfiápolat szobájában, és egy kicsit összeszidta őket csak azért, hogy meggyőződjék, alkalmas lesz-e a dologház felügyelői állásának betöltésére. Miután ebbeli képességeiről sikerült meggyőződni, könnyű szívvel távozott. Leendő előléptetésének csábos képei gyönyörködtették elméjét, miközben a temetkezési vállalkozó boltja felé haladt. Sowerberry úr és felesége nem voltak otthon, mert vacsorára voltak hivatalosak valahová. Minthogy Noah Claypole soha nem volt hajlandó több testi munkát vállalni, mint amennyi az evés és ivás alapvető két műveletének tökéletes elvégzéséhez feltétlenül szükséges, a bolt ajtaja még nyitva volt, bár a zárás ideje már elmúlt. Bumble úr pálcájával több ízben kopogott a pulton, minden eredmény nélkül. A bolt mögötti kis szoba ablakán fény szűrődött át, azért az egyházfi merész elhatározással odalépett az ablakhoz, s megnézte, mi megy végbe a szobában. Nem volt csekély a meglepetése, amikor meglátta, mi történik odabenn.

Az asztal vacsorához volt terítve, vajás kenyér, tányérok, poharak, egy söröskancsó és borosüveg álltak rajta. Az asztalfőn Claypole úr kényelmesen terpeszkedett a karosszékben. Lábát az egyik karfára tette. Egyik kezében nyitott bicska, másikban vajás kenyér volt, mögötte állott Charlotte. Egy hordóból osztrigákat szedegetett ki. Claypole úr az osztrigákat azzal tisztelte meg, hogy igen mohón felfalta őket. Az ifjú orra kissé vörösebb volt a szokottnál, és jobb szeme kissé bárgyún pislogott, amiből arra lehet következtetni, hogy némi-képp mámoros állapotban volt. Megerősítette ezt a gyanút az is, hogy rendkívül mohón ette az osztrigákat, melyek tudvalevően hűsítően csillapítják a belső forróságot.

- Itt egy gyönyörű kövér példány, Noah, drága - mondta Charlotte. - Edd meg, igazán edd meg még ezt az egyet.

- Milyen remek étel az osztriga - jegyezte meg Claypole úr, miután lenyelte -, milyen kár, hogy ha az ember sokat eszik belőle, rosszul lesz, ugye, Charlotte?

- Bizony rémes.

- Úgy van. Te nem szereted az osztrigát?

- Nem túlságosan. Jobb szeretem, ha te eszed, mint ha én enném.

- Nahát - mondta elgondolkodva Noah -, milyen furcsa.

- Itt van még egy - mondta Charlotte -, gyönyörű szép szakálla van.

- Nem tudok többet enni - mondta Noah -, sajnos, nem megy tovább. Gyere ide, Charlotte, hadd csókoljalak meg.

- Micsoda? - kiáltotta Bumble úr, és berohant a szobába. - Ismételd meg, amit mondtál!

Charlotte felsikoltott, és kötényébe rejtette arcát. Claypole úr nem mozdult, mindössze a lábát tette le a földre, és a részek rémületével meredt az egyházfira.

- Ismételd meg, amit mondtál, te gaz, vakmerő fickó! - kiáltotta Bumble. - Hogy mertél ilyet kimondani?! És maga, szemtelen fehérszemély, hogy merete erre felbátorítani? Csókolózni? - kiáltotta Bumble úr felháborodottan. - Pfuj!

- Nem gondoltam komolyan - dadogta Noah. - Ő mindig csókolgat engem, akár akarom, akár nem.

- Noah, igazán! - kiáltotta szemrehányóan Charlotte.

- De igenis, mindig megteszed - vágott vissza Noah. - Kérem, Bumble úr, ő mindig megcsipkedi az államot, és mindenféleképpen szerelmeskedik velem.

- Csend! - kiáltotta szigorúan Bumble úr. - A fehérszemély azonnal menjen ki. Noah, zárd be a boltot, és meg se merj mukkanni, amíg a gazdád haza nem jön. Ha hazajön, mondd meg neki, hogy Bumble úr itt volt, és azt üzeni, hogy holnap reggeli után küldjön egy öreg nőnek való koporsót. Megértetted? Csókolózni? - kiáltotta Bumble úr égnek emelt karral. - Az alsóbb osztályok szörnyen elfajultak és elzüllöttek ebben az egyházköztségben. Ha a parlament nem vet véget ezeknek a szörnyűségeknek, tönkremegy az ország, és teljesen elzüllik a parasztság.

E kijelentés után az egyházfi komor méltósággal kivonult a koporsókészítő boltjából, és hazafelé indult.

Miután idáig elkísértük, és megtettük a szükséges előkészületeket az öreg nő temetésére, érdeklődünk a kis Twist Olivér iránt, és győződünk meg róla, hogy még mindig abban az árokban fekszik-e, ahol Toby Crackit hagyta.

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET

mely beszámol Olivér további kalandjairól

- Farkasok harapják el a torkotokat - dörmögte Sikes fogcsikorgatva -, csak volnék most köztetek, rekedtre ordíthatnátok magatokat!

Miközben Sikes ezt az átkot vad természetének legvadabb indulatával morogta, a sebesült fiú testét térdére fektette, és egy pillanatra hátranézett üldözői felé.

A ködtől és sötétségtől alig lehetett látni, de az üldözők kiáltozása és a szomszédok kutyáinak ugatása, melyeket a vézscsengő riasztott fel, visszhangzott az egész tájon.

- Állj meg, te gyáva kutya - kiáltotta a rabló Toby Crackit után, aki hosszú lábait a nyaka közé szedve menekült -, állj meg!

Toby hirtelen megállt. Nem tudta, hogy kívül van-e már a lőtávon, azt viszont tudta, hogy Sikesszal ilyenkor nem lehet tréfálni.

- Segíts a gyereket vinni! - kiáltotta Sikes, és dühösen intett társának. - Gyere vissza!

Toby visszafelé indult. Halkan, elfúló hangon mormogta, hogy nem szívesen teszi.

- Gyorsabban! - kiáltotta Sikes, aki a fiút az előtte levő árokba fektette, és pisztolyt vett elő zsebéből. - Ne tarts engem bolondd!

Ebben a pillanatban a zaj megerősödött. Sikes ismét körülnézett, és most már ki tudta venni üldözőit, akik már átmásztak annak a rétnek a kerítésén, ahol ő állt. Előttük két kutya loholt.

- Mindennek vége, Bill - kiáltotta Toby -, hagyjuk itt a kölyköt, és lógjunk meg!

Ez utolsó tanács után Crackit úr, aki szívesebben kockáztatta, hogy barátja rálőjön, mint hogy ellenségeinek kezébe kerüljön, hátat fordított, és teljes gőzzel elrohant. Sikes a fogát vicsorítva körülnézett, Olivérre rádobta köpenyét, aztán végigfutott a kerítés mellett, mintha el akarná terelni üldözőinek figyelmét attól a helytől, ahol a fiú fekszik, egy pillanatra megállt a sarokban, ahol a kerítés másik oldala az előbbi derékszögben metszette, aztán feldobta pisztolyát a magasba, átugrott a kerítésen, és eltűnt.

- Hahó! - kiáltotta egy reszkető hang. - Pincher! Neptun! Ide, ide!

A kutyák, melyek éppoly kevésbé élvezték ezt a hajszát, mint gazdáik, készséggel engedelmeskedtek a parancsnak. A három férfi, aki idáig jutott, megállapodott, hogy tanácskozzék.

- Az én tanácsom, illetve helyesebben parancsom az - mondta a legkövérebb férfi -, hogy azonnal forduljunk vissza, és menjünk haza.

- Én mindenbe beleegyezem, amit Giles úr jónak lát - mondta egy alacsonyabb ember, aki szintén nem volt valami karcsú. Igen sápadt és előzékeny volt, mint általában a megijedt emberek.

- Nem szeretném, ha rossz modorúnak tartanának, uraim - szólt a harmadik, aki a kutyákat visszahívta -, Giles úr ezt különben tudja.

- Úgy van - mondta a kisebb termetű ember -, akármit mond is Giles úr, mi nem ellenkezhetünk vele. Tisztában vagyok helyzetemmel, hála az égnek, tisztában vagyok helyzetemmel.

A kicsi ember, úgy látszik, tényleg tisztában volt a helyzetével, melyet nem tartott a legkívánatosabbnak. Ezt azzal árulta el, hogy beszéd közben fogai vacogtak.

- Fél, Brittles? - kérdezte Giles úr.

- Nem félek.

- De igen.

- Ön téved, Giles úr.

- Maga hazudik, Brittles.

E heves összecsapásnak Giles úr bosszankodása volt az oka, Giles úr pedig azért bosszankodott, mert reá hárult a felelősség azért, hogy visszafordulnak. A harmadik férfi bölcs megállapítással vetett véget a vitának.

- Az a helyzet, uraim - mondta -, hogy mindnyájan félünk.

- Beszéljen csak a saját nevében, uram - mondta Giles úr, aki a legsápadtabb volt mindhármuk között.

- Azt teszem. Ilyen körülmények között egészen természetes és helyénvaló, hogy az ember féljen. Én félek is.

- Én is félek - mondta Brittles úr -, de mért kell ezt az ember szemébe vágni?

Ezek az őszinte vallomások kiengesztelték Giles urat, aki bevallotta, hogy ő is fél. Erre aztán mind a hárman megfordultak, és teljes egyetértésben futni kezdtek visszafelé. Egészen addig futottak, amíg Giles úr, aki a leghamarabb kifulladt, és ezenkívül még vasvillát is cipelt, nagyon szépen megkérte őket, hogy álljanak meg, és kimagyarázta előbbi indulatos szavait.

- Különös - mondta Giles úr a magyarázat végén -, hogy mire képes az ember, ha felforr a vére. Gyilkosságot követtem volna el, ha elcsíptük volna valamelyik gazembert.

A másik kettő is ezen a véleményen volt, és minthogy az ő vérük heve is lecsillapodott, arról kezdtek beszélgetni, mi az oka a felindulás ilyen gyors lehülésének.

- Én tudom - mondta Giles úr -, a kerítés az oka.

- Ez nem is csoda - kiáltotta Brittles, akinek megtetszett ez az ötlet.

- Higgyék el nekem - mondta Giles -, hogy a kerítés vetett véget az izgalom áradásának. Éreztem, hogy múlik el izgalmam, miközben felmásztam a kerítésre.

A másik kettő erre elmondta, hogy különös véletlen folytán őket is ugyanebben a pillanatban fogta el ez a kellemetlen érzés. Megegyeztek tehát abban, hogy a kerítés volt a jelenség oka, annál is inkább, mert mind a hárman emlékeztek, hogy akkor pillantották meg a rablókat, amikor a kerítéshez értek.

Ezt a beszélgetést a betörőket meglepő két férfi folytatta egy vándor üstfoltozóval, aki az egyik melléképületben aludt, és akit felkeltettek, hogy két korcs kutyájával vegyen részt az üldözésben. Giles úr kettős minőségben szerepelt: mint az öreg hölgy kulcsárja és főkomornyikja. Brittles mindenesinas volt a háznál. Gyerekkorában lépett az öreg hölgy szolgálatába, és még most is reményteljes fiúnak tartották, bár már túl volt harmincadik évén.

Ilyen beszélgetéssel bátorították egymást, és közben szorosan egymás mellett haladva, félénken néztek körül, valahányszor a szél megrázta a fák ágait. Így siettek vissza ahhoz a fához, mely mögé lámpájukat rejtették, hogy fénye ne szolgáljon célpontul a rablók fegyvereinek. Felkapták a lámpát, és gyors iramban siettek hazafelé. Homályos körvonaluk már rég eltűnt a sötétben, amikor a lámpa fénye még mindig csillogott és táncolt a távolban, a sűrű ködpára függőnye mögött.

Hajnal felé még hidegebbre fordult az idő, és a köd úgy borult a földre, mint valami vastag füstfelhő. A fű nyirkos volt, az ösvények és mélyedések tele voltak sáros vízzel. Az egészségtelen szél nedves lehelete mély bűgással, lomhán söpörte végig a mezőket. Olivér még mindig mozdulatlanul, eszméletlenül feküdt ugyanazon a helyen, ahol Sikes hagyta.

Lassan megvirradt. A levegő még metszőbb és hidegebb lett, amikor feltűnt az első derengés, mely inkább az éjszaka halála, mint a nappal születése volt. A tárgyak, melyek bizonytalanoknak és szörnyűeknek látszottak a sötétben, egyre jobban visszakapták körvonalait, s lassanként felvették ismerős alakjukat. Sűrű eső kezdett szakadni, hangosan paskolva a tar lombokat. De Olivér nem érezte az eső verését, még mindig eszméletlenül, tehetetlenül feküdt a sárban.

Végül tompa, fájdalmas kiáltás törte meg a csendet: ő kiáltott, és erre felébredt. Kendőbe csavart bal karja lomhán, tehetetlenül csüngött le. A kötést átítatta a vér. Olyan gyenge volt, hogy alig tudott ülő helyzetbe emelkedni. Bágyadtan körülnézett, segítséget keresve, és felnyögött a fájdalomtól. Egész testében reszketett a hidegtől és a kimerültségtől. Megpróbált felállni, de összeborzadt, s visszahanyatlott a sárba.

Mikor ismét magához tért hosszú kábulatából, úgy érezte, hogy biztosan meghal, ha itt marad. Szörnyű rosszul lett fogta el, feltápászkodott, és járnival próbált. Feje kába volt, úgy tántorgott, mint egy részeg ember. De megfeszítette minden erejét, és mellére hanyatlott nehéz fejével tovább-bukdácsolt, maga sem tudta, merre.

Zavart, elmosódott képek gomolyogtak agyában. Úgy érezte, mintha még mindig Sikes és Crackit között menne, akik dühösen veszekednek. Szavaik a fülében csengtek, és egyszerre, miközben görcsösen erőlködött, hogy el ne essék, azon vette észre magát, hogy hozzájuk beszél. Aztán hirtelen egyedül maradt Sikesszal, egymás mellett gyalogoltak úgy, mint tegnap. Árnyszerű emberek suhantak el mellettük, és a rabló erősen megragadta csuklóját. Hirtelen hátratántorodott: pisztolyropogást hallott, hangos kiáltás, lövések zaja hasogatta a levegőt. Lámpák csillogtak előtte, zűrzavar, lárma vette körül, és egy láthatatlan kéz sietve cipelte magával. És mindezekben a gyorsan tovarohanó víziókon egy meghatározhatatlan, nyugtalanító testi fájdalom érzése húzódott végig, mely szakadatlanul gyötörte. Így tántorgott tovább. Gépiesen mászott át a kerítéskorlátokon, sövénylyukakon, míg végül kiért az országútra. Itt olyan erősen zuhogott az eső, hogy végre magához tért.

Körülnézett. Házat látott a közelben. Ezt talán elérheti. Talán megsajnálják, és megkönyörülnek rajta. Ha nem: akkor is jobb az emberek közelében meghalni, mint az elhagyott mezőn. Még egyszer összeszedte minden maradék erejét, és rogyadozó lépteit a ház felé irányította.

Amint az épület felé közeledett, az az érzés fogta el, hogy már látta valamikor ezt a házat. A részletekre nem emlékezett, de a ház alakja határozottan ismerősnek tűnt előtte.

Ez az a kertfal! Az éjszaka ennek a falnak a túlsó oldalán esett térdre, és könyörgött irgalomért a két embernek. Ez az a ház, melyet ki akartak fosztani.

Amikor Olivér felismerte a házat, annyira elfogta a félelem, hogy egy pillanatra megfeledkezett fájó sebéről, és csak menekülésre gondolt. Menekülni! Alig állt a lábán, de még ha vézna kis teste pihent és egészséges volna is, hova menekülhetne? Belökte a kertkaput, mely nem volt bezárva. Keresztülbotorkált a fűvön, felkapaszkodott a lépcsőn, bezörgetett az ajtón, aztán elhagyta maradék ereje, és lerogyott a kis bejárat egyik oszlopa mellé.

Giles úr, Brittles és az üstfoltozó éppen akkor pihenték ki az éjszaka fáradalmait, tea és egyéb földi jók mellett, a konyhában. Giles úr általában nem állt túlságosan bizalmas lábon az alacsonyabb rangú cselédekkel. Rendszerint fölényes leereszkedéssel bánt velük, nehogy

megfelekedzenek magasabb társadalmi állásáról. De az olyan elemi csapások, mint halál, tűz és betörés, egyenlővé teszik az embereket, és ezért Giles úr kinyújtott lábbal ült a konyha tűzhelye előtt, bal karjával az asztalra könyökölt, jobbával hadonászott, s így számolt be részletesen a betörésről. Közönsége, főként a szakácsné és a szobalány, feszült figyelemmel hallgatta.

- Fél három felé - mondta Giles úr -, de az is lehet, hogy már háromra járt, hirtelen felébredek, megfordulok az ágyamban, így ni (Giles úr megfordult székén, és az abrosz végét magára húzta, hogy szemléltetően mutassa be a műveletet), amikor egyszerre csak valami zajt hallok.

Az elbeszélés e pontjánál a szakácsné elsápadt, megkérte a szobalányt, hogy zárja be az ajtót, a szobalány Brittleshez továbbította a kérést, Brittles az üstfoltozót szólította fel, aki viszont úgy tett, mintha nem hallotta volna.

- Szóval valami zajt hallok - folytatta Giles úr. - Először aszondom magamban: „Biztosan cseng a fülem.” Megint el akartam aludni, de aztán megint hallottam a zajt.

- Milyen volt a zaj? - kérdezte a szakácsnő.

- Valami recsegő zaj volt - mondta Giles úr, és körülnézett.

- Inkább olyasféle zaj volt, mintha tormareszelőn vasat akarna megreszelni az ember - mondta Brittles.

- Amikor maga hallotta, olyan volt - mondta Giles úr -, de amikor én hallottam, akkor recsegő zaj volt. Kitakaróztam (ezzel félrehajtotta magáról az abroszt), felültem az ágyban, és figyelni kezdtem.

- Jaj, istenem! - kiáltotta egyszerre a szakácsné és a szobalány, s közelebb húzódtak egymáshoz.

- Most már egész tisztán hallottam - mondta Giles úr. - Aszondom magamban: valaki felfeszít egy ajtót vagy ablakot. Mit lehet itt tenni? Figyelmeztetem ezt a szegény Brittlest, nem engedem, hogy megöljék álmában, mert könnyen megeshet, hogy elvágják a torkát, jobb fülétől a bal füléig, és még csak észre sem veszi.

Minden szem Brittles felé fordult, aki tátott szájjal, halálra rémült arccal meredt az előadóra.

- Ledobtam magamról a paplant - folytatta Giles (félrelökte az abroszt, és igen szigorúan nézett a szakácsnéra és szobalányra) -, lassan kibújtam az ágyból, felhúztam a...

- Hölgyek vannak jelen, Giles úr - mormolta az üstfoltozó.

- ... a cipőmet, uram - mondta Giles feléje fordulva, erős hangsúllyal -, megragadtam a töltött pisztolyt, mely mindig ott van nálam az evőeszközös kosárban, és lábujjhegyen átmentem Brittles szobájába. „Brittles - mondom neki -, ne ijedjen meg!”

- Valóban ezt mondta - suttogta halkán Brittles.

- „Azt hiszem, végünk van, Brittles - mondom neki -, de azért ne féljen.”

- Hát félt? - kérdezte a szakácsnő.

- Egy cseppet sem. Olyan bátor volt, mint... majdnem olyan bátor volt, mint én.

- Én azon nyomban meghaltam volna a félelemtől - jegyezte meg a szobalány.

- Maga nő - válaszolta Brittles, és kissé kihúzta magát.

- Brittlesnek igaza van - bólintott Giles úr -, mást nem is lehet várni egy nőtől. Mi azonban férfiak vagyunk, felvettük a lámpát, mely Brittles polcán állott, nem gyújtottuk meg, és a sötétben lebotorkáltunk a lépcsőn. Így ni!

Giles úr felállt, néhány lépést tett becsukott szemmel, hogy a lehető legtökéletesebben érzékeltesse az eseményeket, de hirtelen összerezett, s vele a többiek is. Visszaugrott székéhez. A szakácsné és a szobalány felsikoltott.

- Kopogtak - mondta Giles úr tettetett nyugalommal -, nyisson valaki ajtót.

Senki sem mozdult.

- Különös, hogy ilyenkor kopognak - mondta Giles úr, és végignézett a sápadt arcokon. Ő maga is nagyon sápadt volt. - Ki kell nyitni az ajtót. Nem hallják? Valaki nyisson ajtót!

Giles úr Brittlesre nézett. Ez a szegény fiatalember azonban, úgy látszik, nem tartotta magát „valakinek”, és ezért úgy gondolta, hogy a felszólítás nem neki szól. Nem is felelt tehát semmit. Giles úr könnyörgő pillantást vetett az üstfoltozóra, aki azonban hirtelen elaludt. A nők nem jöhettek számításba.

- Ha Brittles tanúk jelenlétében akarja kinyitni az ajtót - mondta Giles úr -, én megyek tanúnak.

- Én is - mondta az üstfoltozó, aki éppolyan hirtelen ébredt fel, mint ahogy az előbb elaludt.

Brittles ezek után beadta a derekát. Kinyitotta az ablaktáblákat, mire megnyugodva állapították meg, hogy már világos nappal van. Megindultak a kapu felé. A kutyák előttük mentek, a két nő pedig, aki félt egyedül bent maradni, a nyomukban lépegetett. Giles úr utasítására mindnyájan nagyon hangosan beszéltek, hogy figyelmeztessék az esetleges rossz szándékú támadókat, hogy nagyon sokan vannak. Ugyanez az ötletes úriember, ragyogó diplomatikus ösztönnel, az előszobában meghúzta a kutyák farkát, amitől vad ugatásban törtek ki.

E hatásos óvintézkedések után Giles úr erősen belekapaszkodott az üstfoltozó karjába (hogy ne engedje megszökni, mondta kedvesen), és kiadta a parancsot, hogy nyissák ki az ajtót. Brittles engedelmeskedett.

Valamennyien félénken előrehajoltak, és egymás válla fölött kukucskáltak az ajtó felé.

Nem várt rájuk félelmetes látvány: csak a szegény kis Twist Olivér, aki a kimerültségtől szóhoz sem tudott jutni, és fáradt szemének néma pillantásával esedezett könyörületért.

- Nini, egy fiú! - kiáltotta Giles, és bátran hátratolta az üstfoltozót. - Mi az?... Ó... Brittles, nézz csak ide!...

Brittles, aki, miután az ajtót kinyitotta, mögéje állt, hangos kiáltásban tört ki, amikor Olivért megpillantotta. Giles úr egyik lábánál és karjánál fogva (szerencsére nem a törötnél) megragadta a fiút, berántotta az előcsarnokba, és végigfektette a padlón.

- Megvan! - kiáltott fel a lépcsőn Giles, szörnyű izgatottan. - Megfogtuk az egyik tolvajt! Megvan a tolvaj, kisasszony! Meg is sebesült, én löttem rá, Brittles világított hozzá.

- Igen, a lámpát tartottam - bömbölte Brittles, tenyerét szája elé tartva, hogy még jobban kiereszthesse a hangját.

A két cselédlány is izgatottan rohant fel a lépcsőn, megvinni a hírt, hogy Giles foglyul ejtette az egyik rablót, az üstfoltozó pedig ezalatt Olivérrel bajlódott. Iparkodott életre kelteni, nehogy el találjon patkolni, mielőtt akasztófára kerülne. Az általános kavarodás és kiabálás közepette egyszerre csak egy édes női hang szólalt meg, és nyomban megtelt vele a ház.

- Giles! - hallatszott a lépcsőről egész halkán.

- Itt vagyok, kisasszonykám - felelte Giles. - Ne tessék megijedni, kisasszonykám, én nem sebesültem meg, nem fejtett ki heves ellenállást a fickó. Hamar belátta, hogy emberére akadt bennem.

- Csitt! - súgta a fiatal lány. - Halálra ijeszti a nénit, akárcsak maguk a rablók. Nagyon megsebesült szegény fickó?

- Alaposan, kisasszony, nyugodt lehet - felelte Giles úr leírhatatlan meglepődéssel.

- Ahogy ránéztem, alig hinném, hogy soká húzza - szólt közbe Brittles hasonló hangon. - Nem jönne le a kisasszony megnézni, hátha elpatkol ökelme?

- Jaj, az istenért, kár lenne érte! - ijedezett a lányka. - Várjanak egy percig, beszélek a nénikémmel.

Járása is éppen olyan szelíd és puha volt, mint a hangja. Elsurrant, de kisvártatva visszajött, megmondta, hogy a sebesültet vigyék fel Giles szobájába, és kíméletesen bánjanak vele. Utasítást adott, hogy ezalatt Brittles nyergelje meg a pónit, és siessen Chertseybe, hozzon egy rendőrt onnan meg orvost, de minél előbb.

- Nem vetne rá egy pillantást előbb, kisasszony? - kérdezte Giles úr olyan büszkén, mintha Olivér valami ritka tollazatú madár lenne, amelyet ügyes kézzel leterített. - Éppen csak egy röpke pillantást, kisasszony.

- Most a világért sem - tiltakozott a lányka. - Szegény fickó! Jaj, csak kíméletesen bánjanak vele, Giles, nagyon kérem, az én kedvemért, bánjanak vele szépen.

Mikor elfordult, az öreg inas olyan szeretettel nézett utána, mintha csak édeslánya lenne. Aztán Olivér fölé hajolt, segítette felcipelni a lépcsőn, és olyan gonddal, annyi gyöngédséggel forgolódott körülötte, hogy nő se csinálhatta volna különben.

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET

*amelyben megtudunk egyet-mást a ház lakóiról,
ahol Olivér menedéket talált*

A régimódi bútorzatú, kedves kis szobában két hölgy ült egy gazdagon terített reggelizőasztal mellett. Giles úr szolgált fel nekik, gondosan kiöltözve, fekete ruhában. Körülbelül középen foglalt helyet a reggelizőasztal meg a tálaló között. Ahogy most ott állt, derekát kihúzva, hátraszegett és kicsit féloldalt tartott fejfel, egy lábát előre vetve, jobb kezét mellénye nyílásába dugva, a másikban, könnyedén tálcát tartva, valóságos megtestesülése volt az olyan férfiúnak, aki jó véleménnyel van saját érdemeiről és személye jelentőségéről.

A két hölgy közül az egyik idősebb volt már, de majdnem olyan egyenes, mint a magas támlájú tölgyfa szék, amelyen ült. Rendkívül gondos öltözéke régimódi volt ugyan, de apró engedményeket tett az uralkodó divat ízlésének, úgyhogy a kettő nem rontotta; hanem inkább kellemesen kiemelte egymás hatását. Nyugodtan ült, ölbe rakott kézzel az asztal előtt, és szeme, melynek csillogását alig fakította meg az idő, figyelmesen csüngött fiatalabb társán.

A másik hölgy élete tavaszán volt, női szépségének ragyogó virágában. Ha az isten angyalai valami jó okból halandó formát öltenének egyszer - szentségtörés nélkül mondhatjuk -, az ő szakasztott másai lennének.

Alig lehetett tizenhét esztendő. Mélységes kék szeméből csak úgy sugárzott az értelem, arcának nemes, szép vonásai szinte már nem is illettek zsenge korához. De a jókedv, az ezerféle színben csillogó aranyos lélek játszott szeme, ajka körül, minden árnyékot eltörölve onnan, és arra mutatott, hogy az édes teremtés családi boldogságra született, igazi otthona meleg házi tűzhely mellett volna.

Egyelőre a reggelivel járó apró tennivalók foglalkoztatták, de közben fel-felpillantott néniére.

- Van egy órája, hogy Brittles elment - jegyezte meg az öreg hölgy.

- Egy óra és tizenkét perc, asszonyom - felelte Giles, gyorsan előhúzva fekete szalagon lógó ezüst zsebóráját.

- Mindig lassan mozgott - mondta a hölgy.

- Igen, asszonyom, Brittles nehézkes fiú. - És Giles lassanként belátta, hogy ha valaki harminc-egynéhány évig lassan mozgott, hát nincs mit csodálkozni rajta, ha most se kel versenyre a széllel.

- És mindig rosszabb lesz, ahelyett, hogy javulna - folytatta a háziasszony.

- Bizony. Kitelik tőle, hogy útközben megáll játszadozni a hasonló korú kisfiúkkal, ami pedig megbocsáthatatlan - szólt közbe mosolyogva a lány.

Giles úr éppen azt fontolgatta, illik-e erre megkockáztatni egy tiszteletteljes mosolyt, mikor kocsi hajtott a kapu elé. A kocsiról testes úriember ugrott le, és egyenest a ház felé tartott, sőt a következő pillanatban be is rontott a szobába - tudja az ég, hogy jutott be olyan hamar -, és majdhogy fel nem borította Giles urat a reggelizőasztallal együtt.

- Nahát! Ilyet aztán igazán nem hallottam még! - lelkendezett a kövér úriember. - Drága Maylie-né - édes istenem, és méghozzá éjszaka -, nem, ilyet még nem hallottam!

És a legélénkebb részvét jeleivel szorongatta a hölgyek kezét, majd egy széket húzva oda magának, hogylétük iránt tudakozódott.

- Nem csodálnám, ha belehaltak volna az ijedségbe, igazán nem csodálnám - mondta izgatottan. - Miért nem küldtek értem, édes istenem, az inasom egy perc alatt itt lehetett volna, sőt én magam is vagy a segédorvosom vagy akárki - ezt biztosra veszem - boldogan sietett volna ide ilyen körülmények között. Édes istenem! Ilyen váratlanul! És ráadásul éjszaka - hallatlan!

A doktort leginkább az a körülmény izgatta, hogy a rablás váratlanul és éjnek idején történt, mintha a betöréssel foglalkozó egyének általában világos délben végeznék munkájukat, és két-három nappal előbb levélben bejelentenek a látogatást.

- Hát ön, kicsi Rose - folytatta a doktor a lánykához fordulva. - Én...

- Ó, igen - felelte Rose, szavába vágva -, de fönt az emeleten, Giles szobájában fekszik egy szegény fickó, és a nénikém szeretné, ha megnézné.

- Ó, hogyne, hogyne - felelte a doktor -, szóval így állunk. Ez a maga keze munkája, Giles, ha jól értesültem.

Giles úr lázas sietséggel rakosgatta a teáscsészéket. Most fülüg pirult, és olyasmit mondott, hogy igen, neki jutott ez a tisztesség.

- Tisztesség, hm - dörmögte a doktor -, hát igen, tudja isten, talán tényleg éppen olyan tisztességes dolog egy tolvajt hátulról lelőni, mint kiállni tizenkét lépésre az ellenféllel. Majdnem olyan, mint mikor párbajozik az ember, és ellenfele a levegőbe lő. Ugye, Giles barátom?

Giles úr, akit ez a könnyed hang meglehetősen bántott, mert dicsősége kisebbitését látta benne, tiszteletteljesen olyasmit felelt, hogy nem az ő dolga erről ítélni, de szerény véleménye szerint az ügy nem volt gyerekjáték a másik félre nézve sem.

- Ez már igaz, szavamra - mondta a doktor. - Hol van, vezessen hozzá. Aztán majd benézek újra lejövet, Maylie-né asszony. Szóval a kis ablakon mászott be, igen? Nahát, sose hittem volna!

A lépcsőn, míg Giles felvezette, szüntelenül beszélt, morfondírozott. Amíg ő odafent tartózkodik, tájékoztatjuk az olvasót, hogy Losberne doktorhoz van szerencsénk, ő a helybeli kirurgus, akit az egész környéken csak „a doktor” néven ismernek. Kövérségét nem annyira jó étvágyának, mint inkább pompás humorának köszönheti. Nagyon jólelkű, aranyos kedélyű ember, és olyan különködő agglegény, hogy párját ötször ekkora területen sem találná a kutató.

A doktor tovább maradt fenn, mint a hölgyek gondolták volna. Közben egy nagy lapos ládát szedtek le a kocsiról, és a hálósobacsengő minduntalan felcsilingelt. A cselédek szüntelenül fel-alá futkostak a lépcsőn, amiből arra lehetett következtetni, hogy fontos dolgok történnek odafent. A doktor végre lejött, és amikor a beteg felől kérdezősködtek, igen titokzatos arcot vágott, és gondosan betette az ajtót maga mögött.

- Ez aztán igazán furcsa, hölgyeim - mondta, háttal nekitámaszkodva az ajtónak, mintha így külön is biztosítani akarná, hogy rájuk ne nyithassák.

- Csak nincs komoly veszély? - kérdezte a háziasszony.

- No, ez nem lenne nagyon különös a jelen esetben - felelte a doktor -, bár azt hiszem, egyelőre nincs komoly veszély. Látták már a tolvajt?

- Nem - felelte az öreg hölgy.

- Nem is hallottak róla?

- Még semmit.

- Engedelmet kérek, asszonyom - szólt közbe Giles -, éppen erről akartam beszélni, mikor Losberne doktor úr belépett.

A valóságban úgy állt a dolog, hogy Giles úr eleinte nem tudta rászánni magát a vallomásra, semmi kedve sem volt közölni, hogy egy kisfiút lőtt meg. Annyi magasztalásban volt része bátorságáért, hogy a világért se akarta csak egy perccel is megrövidíteni a gyönyörűség pillanatait, mialatt dicsősége tetőpontján a hősök tekintélyét élvezhette - ha csak átmenetileg is.

- Rose már meg akarta nézni - mondta Maylie-né -, de én a világért sem akartam beereszteni hozzá.

- No, tessék - jegyezte meg a doktor -, pedig nem nagyon ijesztő a külseje. Bevezessem önöket hozzá?

- Ha okvetlenül szükséges.

- Azt hiszem, szükséges - mondta a doktor -, legalábbis biztosra veszem, hogy nagyon megbánnák később, ha most elmulasztanák. Jelenleg teljesen nyugodt, és aránylag jól van. Szabad, Rose kisasszony? Megengedi? Félelemre egyáltalában nincsen ok, becsületszavamra mondom.

HARMINCADIK FEJEZET

mely elmondja, hogy mit gondoltak Olivérről a látogatók

A doktor tömördek szóval igyekezett megnyugtanni a hölgyeket, hogy a gonosztevő külseje kellemes meglepetés lesz számukra, és a fiatal lányt karonfogva, szabad kezét a ház úrnőjének kínálva, nagy teketóriával és körülményesen felvezette őket a lépcsőn.

- Most pedig - súgta, a betegszoba ajtaján óvatosan lenyomva a kilincset - igazán kíváncsi vagyok, mi a véleményük róla. Nincs ugyan frissen megborotválva, de azért nem kell megijedni tőle. Várjunk csak egy pillanatig. Hadd nézzem meg előbb, fogadóképes állapotban van-e.

Eléjük került, belépett és szétnézett a szobában. Aztán intett nekik, hogy kövessék, becsukta mögöttük az ajtót, és gyöngéden félrevonta az ágy függönyét. A párnákon a marcona képű, félelmes haramia helyett, akire számítottak, egy kisfiú feküdt, fájdalomtól és fáradtságtól kimerülten, mély álomban. Sebesült karja bekötözve és a szilánkoktól megtisztogatva a mellén pihent, fejét másik karjára hajtotta, arca alig látszott a párnán elomló hosszú hajától.

A derék úriember némán tartotta a függönyt egy-két percig, és várt. Míg ő a beteget figyelte, a lány nesztelenül elsuhant mellette; leült a székre az ágy mellé, és elsimította Olivér haját a homlokáról. Amikor fölébe hajolt, forró könnyet ejtett a gyermek arcára.

A fiú megmozdult, elmosolyodott, mintha ez a részvét és melegség édes álmodást idézett volna fel benne szeretetről, jóságról, amit életében sohasem ismert. Olykor egy-két lágy hangfoszlány vagy a fodrosodó víz csillogása, egy virág illata vagy valami véletlenül elejtett kedves szó hirtelen távoli képek emlékét ébreszti fel bennünk, amelyeket a valóságban sosem látunk. Aztán eltűnnek, mint a lehelet, de egy pillanatig boldogabb időkre emlékezünk, olyan jelenetekre, amelyeket pusztán akarattal sohasem tudunk volna felidézni lelkünkben.

- Mit jelentsen ez? - súgta álmélkodva Maylie-né. - Ez a szegény gyermek nem lehet a rablók cinkosa.

- Hja, a bűn sokszor templomban üti fel tanyáját - sóhajtott a doktor, a függönyt visszaeresztve -, és ki tudja, nem rejtőzik-e gyakran a legszebb külső mögött?

- De ilyen fiatalon! - tiltakozott Rose.

- Édes hölgyem - folytatta a doktor, szomorúan csóválva a fejét -, a bűn csakúgy, mint a halál, nem szorítkozik a sorvadt öregekre, hanem gyakran a legszebbek, legfiatalabbak közül szedi áldozatait.

- De csak nem hiszi - nem hiheti, hogy ez az édes kisfiú önként csatlakozott a társadalom sötétjéhez? - kérdezte a lány.

Az orvos megint csak fejét csóválta, mintha azt akarná jelezni, hogy sajnós, nagyon is tart ettől a lehetőségtől. Olyasmint mondott, hogy talán ne zavarják a beteget, és átvezette őket a szomszéd szobába.

- De ha romlott volna is - erősködött tovább Rose -, gondoljon arra, hogy szinte gyerek még, biztosan sohasem ismerte az anyai szeretetet, az otthon melegét, a durva bánásmódot, a koplalást talán rákényszerítették a bűnre, talán gonosz emberek erőszakkal vették rá. Nénikém, édes nénikém, az isten szerelmére, gondold meg ezt, mielőtt megengeded, hogy börtönbe hurcolják ezt a beteg gyermeket, hiszen ott egész biztosan örökre elpusztul benne minden, ami jó. Ó,

hiszen tudod, hogy én sosem éreztem árvaságomat, jóságoddal, szeretetteddel pótolta az édesanyámat. Talán én is ide jutottam volna, én is olyan gyámoltalan és elhagyatott lennék, mint ez a szegény gyerek, ha te nem vagy mellettem. Szánd meg, amíg nem késő.

- Drága kincsem - mondta az öreg hölgy, keblére ölelve a síró lánykát -, hiszen úgyszem engedném, hogy akár csak a hajaszála is meggömbüljön.

- Ugye, nem? - kapott a szón Rose.

- Persze hogy nem, kicsikém. Napjaim alkonyodóban vannak. Bárcsak tudnám, hogy az Úristen olyan irgalmas lesz hozzám, amilyen én voltam másokhoz! Mit tehetünk a gyerekért, doktor úr?

- Majd kigondolunk valamit - mondta a doktor -, várjon csak.

Zsebre dugta kezét, és föl-alá járkált a szobában, közben megállt, lábujjhegyen himbálta magát, szörnyen komor képet vágva. - Megvan, ez az! - kiáltott fel egyszer, majd a következő percben: - Nem, nem jó! - és újra meg újra elkomorodva sétának eredt, amíg végre vég-
érvényesen megállt, és a következőket mondta:

- Azt hiszem, ha teljhatalommal bíznak meg, ha megengedik, hogy egy kicsit ráijesszek Gilesre meg arra a fickóra, hogy is hívják csak? Igen, Brittles... akkor elintézhetem. Giles hűséges fickó, és régi cseléd a házban, tudom, de kárpótolhatják százféle más módon, meg is jutalmazhatják a lövöldözésért mellékesen. Elfogadják ezt a tervet?

- Ha nincs más mód a gyerek megmentésére. - felelte Maylie-né.

- Nincs más mód - mondta a doktor -, egyáltalában nincs, erre szavamat adom.

- Akkor a nénikém megadja a teljhatalmat - szólt közbe Rose, könnyein át mosolyogva -, de nagyon kérem, ne legyen kíméletlenebb szegényekkel, mint amilyen mértékben okvetlenül szükséges.

- Úgy látom, azt hiszi, Rose kisasszony itt mindenki szörnyen kegyetlen természetű, csak maga nem - mondta Losberne doktor. - A serdülő férfiúi nemzedék nevében őszintén remélem, hogy éppen ilyen puha szívű lesz majd akkor is, ha az első valamirevaló ifjú legényke esedezik szájalomért. Bárcsak én lehetnék most ilyen ifjú legényke, hogy hasznomra fordíthatnám ezt a kedvező helyzetet.

- Úgy látom, maga is éppen olyan gyerek, mint szegény Brittles - jegyezte meg pirulva Rose.

- Lehet - nevetett jóízűen a doktor -, de ez nem nagy mesterség. Talán térjünk vissza a fiúra. A legfontosabb pontra nézve még nem egyeztünk meg. Körülbelül egy óra múlva fel fog ébredni, és bár annak a nehézfejű rendőrnek azt mondtam, hogy a betegnek se mozdulni, se beszélni nem szabad, mert életébe kerülhet, azt hiszem, mi nyugodtan eldiskurálhatunk vele egy kicsit minden kockázat nélkül. Én a következő ajánlatot teszem: kikérdezem a maguk jelenlétében, és ha annak alapján, amit mond, tényleg meggyőződünk róla, hogy igazán romlott (sajnos, ez nagyon is lehetséges), akkor sorsára bízunk, és én a magam részéről egy ujjamat se mozdítom érte.

- Nem, nem, nénikém, ezt ne engedd! - könyörgött Rose.

- De igen - vágott közbe a doktor -, áll az alku?

- Nem lehet még olyan megrögzött bűnös - folytatta Rose -, az lehetetlen.

- Rendben van, annál is inkább el kell fogadniuk az ajánlatot.

Végre nagy nehezen megegyeztek, és most már az egész társaság csöndben ülve, és meglehetősen türelemmel várta, hogy Olivér fel ébredjen.

A hölgyek türelmét nagyobb próbára tette a doktor, mint maga is hitte volna, mert egymás után teltek az órák, és Olivér még mindig mélyen aludt. Esteledett már, mire a jószívű doktor belépett a hírrel, hogy betege kipihente magát, és meg lehet kezdeni a beszélgetést. Közölte azt is, hogy alaposan legyengült szegényke a vérveszteségtől, de annyira nyomja valami a lelkét, amit mindenáron szeretne elmondani, hogy jobb neki, ha beszél, mint ha rákényszerítenék, hogy holnap reggelig nyugton maradjon.

A kihallgatás elég sokáig tartott. Olivér elmondta élete egyszerű történetét. Közben-közben sokszor kénytelen volt szünetet tartani a heves fájdalomtól és kimerültségtől. Bizony, szomorú volt hallgatni a gyenge, beteg gyerekhangot a sötétedő szobában, amint elsorolta mindazt a tömérdek gonoszságot és kegyetlenséget, amit szívtelen felnőttek elkövettek vele.

Alighogy a fontos beszélgetés véget ért, Olivér megint elszenderült. A doktor, szemét törölgetve, szidni kezdte önmagát, hogy egyszerre így ellágyult, aztán nyomban lesietett a konyhába, hogy megindítsa a hadjáratot Giles úr ellen.

Ott ültek mind a személyzeti helyiségben, a nőcselédek, Brittles és Giles urak és az üstfoltozó (akit aznapra külön meghívtak, szolgálataira való tekintettel). Ott volt azonkívül a rendőr is, akinek igen nagy feje, nagy, széles képe, nagy botja és nagy csizmája volt, és úgy nézett ki, mint aki méreteihez illő mennyiségű sört nyakalt be - ami valóban már meg is történt.

Még mindig az éjszakai eseményeket tárgyalták. Giles úr éppen a saját lélekjelenlétét dicsérte, amikor a doktor belépett. Brittles pedig, jókora söröskancsóval a kezében, buzgón bizonygatott minden szót, mielőtt még feljebbvalója ki is ejthette volna.

- Maradjanak csak ülve - mondta a doktor, és intett a kezével.

- Köszönjük, uram - bólintott Giles úr -, úrnőm utasított, hogy kínáljam meg sörrel a társaságot, és minthogy semmi kedvem sem volt magamban iddogálni fent a szobámban, hát én is jobbnak láttam hozzájuk csatlakozni.

Brittles valamit mormogott, és helyeslően bólintott hozzá. Így akarta a hölgyek és urak nevében kifejezni, mennyire hálásak mindnyájan Giles úr leereszkedő szívességéért. A komornyik fölényesen nézett szét a társaságon, mintha azt akarná mondani, hogy amíg jól viselkednek, nem is fogja cserbenhagyni őket.

- Nos, hogy van a beteg, doktor úr? - kérdezte Giles.

- Tűrhetően - felelte a doktor. - Attól félek, hogy maga, öregem, alapos bajba keveredett.

- Csak nem akarja ezzel azt mondani, doktor úr, hogy halálán van a gyerek? - kérdezte remegve Giles. - Mert akkor soha életemben nem lenne többé nyugtom. Nem tudnék megölni egy gyereket, nem én, még Brittles sem volna rá képes. A világ minden kincséért sem. Nem bizony, uram.

- Nem arról van itt szó - mondta titokzatos arccal a doktor. - Mondja, barátom, ugye, maga protestáns?

- Igen, uram - dadogta Giles halálsápadtan.

- És te milyen vallású vagy, fiam? - kérdezte most Brittles felé fordulva, éles hangon a doktor.

- Jóságos isten - rémüldözött Brittles -, én is az vagyok, ami Giles úr.

- Hát akkor ide hallgassanak, barátaim, mind a ketten. Hajlandók megesküdni rá, hogy az a gyerek, aki odafent fekszik, ugyanaz, akit az ablakon bemászni láttak ma éjjel? No, ki vele! Egy, kettő!

A doktor, akit általában a világ legjámborabb teremtésének ismernek, olyan félelmetesen, olyan dühös hangon tette fel a kérdést, hogy a két ember, már a sörtől és izgalomtól is kicsit kótyagosan, azt se tudta, hányadán van. Elképedve bámultak egymásra.

- Gondolkozzanak, mielőtt felelnek. Maga is, csendbiztos úr - folytatta a doktor. Mutatóujját fenyegetően ingatta, aztán orra nyergére illesztette, mintha ezzel is jelezni akarná, hogy minden érzéküket megfeszítve, éber figyelemmel résen kell lenniük most. - Egész biztosan nagy galiba lesz még ebből.

A rendőr olyan értelmes arcot vágott, amilyen csak telt tőle, sőt fölkapta a botját is, amely addig elfeledve a tűzhely mögött, a kuckóba támasztva állt.

- Egyszerű személyazonossági kérdés, ugye? - mondta az orvos.

- Csakis erről van szó, uram - felelte a rendőr hevesen köhécselve. Úgy látszik, sebtében nyelte le a sört, és egypár csepp cigányútra ment.

- Arról van szó, hogy ma éjjel betörték ebbe a házba - magyarázta az orvos -, és ezek az urak éppen hogy egy pillanatig látták a gyereket a puskaporfüstben és az általános riadalom közepette. Ráadásul sötét is volt. Másnap reggel idekerül egy fiú, és mert véletlenül fel van kötve a karja, ezek az emberek nekirohannak, megragadják - amivel egyébként az életét is veszélyeztették -, és most esküdznek, hogy ez volt a tolvaj. Az a kérdés, jogos volt-e az eljárásuk, és ha nem, miféle következményekkel jár ez rájuk nézve.

A rendőr mélyértelműen bólogatott, kijelentette, hogy ha ez nem törvény és igazság, akkor szeretné, ha valaki jobban megmagyarázná neki, mi hát a törvény voltaképpen.

- Még egyszer felteszem a kérdést - harsogta a doktor. - Hajlandók ünnepélyesen megesküdni rá, hogy a fiú azonos a tolvajjal?

Brittles kételkedve nézett Giles úrra; Giles úr viszont őreá. A rendőr tenyerével ernyőzte előre a fülcimpáját, hogy jobban hallja a választ, még a két nő és az üstfoltozó is izgatottan előrehajolva figyelt. A doktor szigorúan jártatta végig szemét a társaságon, amikor hirtelen a kapunál csengő csilingelt fel, és kocsikerék csikordult.

- Itt vannak! - kiáltott Brittles, szemmel láthatóan megkönnyebbülve.

- Kicsodák? - kérdezte a doktor ijedten.

- A Bow Streetről jönnek biztosan - felelte Brittles, gyertyát ragadva. - A londoni rendőrség. Ma reggel üzentünk értük.

- Micsoda? - kiáltott fel a doktor.

- Igen, uram, én üzentem a postakocsissal. Csak azt csodálom, hogy nem jöttek már előbb.

- Maguk üzentek értük? Hogy az ördög bújjék... az ilyen lassú népségbe... csak ezt akartam mondani... - szólt az orvos, és ki ment.

HARMINCEGYEDIK FEJEZET

Válságos pillanatok

- Ki az? - kiáltott ki Brittles, az ajtót résnyire kinyitva. A láncot még nem akasztotta le, csak óvatosan kikukucskált, tenyerével elfödve a gyertyát.

- Eresszen be - felelte egy férfigang. - A Bow Streetről jövünk. Üzentek értünk ma reggel.

Brittles urat nagyon megnyugtatta a válasz. Most már sarkig kitárta az ajtót, mire egy pocakos, nagykabátos úriember sétált be. Anélkül, hogy egy szót is szólt volna, nyugodtan megtörölgette a lábát a gyékényen, mintha csak otthon lenne.

- Jó lesz kiküldeni valakit, hogy felváltsa a társamat. Elintézi ezt, fiatalember? Ott van a kocsiban, szemmel tartja a házat. Nincs itt egy kocsiszín valamerre, hogy oda beállíthatnánk öt-tíz percre a bricskát?

Brittles igent intett, és mindjárt megmutatta, hol van a kocsiszín, mire a pocakos úriember visszasietett a kertkapuhoz, és lesegítette társát a kocsiról. Brittles tartotta neki a gyertyát, és azt se tudta, mit csináljon elragadtatásában. Aztán mind a hárman visszatértek a házba, az urak a nappaliban lerakták kabátjukat, kalapjukat, és most már valódi formájukban mutatkoztak meg.

Az, aki elsőnek jött be, középtermetű, ötven év körüli tekintélyes férfiú volt, a haja fényes fekete, és egészen rövidre nyírott, ábrázata kerek, szeme éles tekintetű, pofaszakállja kurta. A másik vörös hajú, szikár ember volt, hosszú szárú csizmát viselt, s az arca ripacsos volt, az orra pedig fitos, és szinte fenyegető.

- Jelentse urának, hogy Blathers és Duff vannak itt, legyen szíves - mondta a kövérebbik, haját hátrasimítva, s közben egy bilincset rakott ki az asztalra. - Ó, jó estét, uram! Válthatnánk pár szót négyszemközt?

Ez az utóbbi kérdés Losberne doktorhoz volt intézve, aki éppen abban a pillanatban jelent meg, és mindjárt intett Brittlesnek, hogy vonuljon vissza. Behívta a hölgyeket is, és gondosan becsukta az ajtót.

- Ez a háziasszony - mutatta be Maylie-nét.

Blathers úr udvariasan meghajtotta magát, és mikor hellyel kínálták, szépen letette kalapját a padlóra, csak aztán ült le, és intett társának, hogy cselekedjék hasonlóképpen. De a másik úriember, aki, úgy látszik, nem volt ennyire járatos a jó társaságban, vagy talán csak nem mozgott olyan könnyedén, előbb különféle izomgyakorlatokat végzett karjával, lábával, azután leült, s botja ezüstgombját némi nehézségek után szerencsésen szájába gyömöszölte.

- Szeretnék a betörésről hallani egyet-mást - kezdte Blathers. - Elsorolhatnák a körülményeket?

Losberne doktor, aki mindenáron időt akart nyerni, töviről hegyire elmondott minden apróságot, Blathers és Duff urak szakértő ábrázattal hallgatták, és olykor-olykor sokatmondóan biccentettek egymás felé.

- Természetesen biztosat nem mondhatok, amíg saját szememmel nem láttam mindent - szólalt meg végre Blathers -, de azt hiszem, nem vetem el a sulykot, ha kijelentem, hogy nem valami kezdő keze munkájával állunk szemben.

- Egész biztosan nem - bólintott rá Duff.

- Szóval az önök véleménye szerint a betörést nem kontárkéz követte el - mondta Losberne doktor mosolyogva.

- Ez az, uram - felelte Blathers. - Szóval ennyi az egész, amit a betörésről tudunk. Ugyebár?

- Úgy van - felelte a doktor.

- És most szeretném tudni, mi van azzal a bizonyos fiúval, akit a személyzet emlegetett? - érdeklődött tovább Blathers.

- Semmi a világon. Az inas megijedt, és fejébe vette, hogy ez a fiú azonos azzal, aki betört a házba, de a föltevés teljesen képtelen. Értelmetlen!

- Na, ezt könnyen elintézte uraságod, ha valóban így van - jegyezte meg Duff.

- Nagyon igaza van a kollégámnak - jegyezte meg Blathers, helyeslően bólintva, s közben szórakozottan játszadozott a bilincsekkel, mintha egy csörgődob lett volna a kezében. - Ki az a fiú? Tudja igazolni magát? Honnan jött? A fellegekből egészen biztosan nem pottyant ide, igaz-e?

- Az tényleg nem valószínű - mondta az orvos, és idegesen pillantott a két hölgyre. - Ismerem egész élettörténetét, de erről talán majd később. Önök valószínűleg meg akarják tekinteni előbb a helyszínt, ahol a rablók be akartak törni.

- Természetesen - bólintott Blathers úr. - Először megtekintjük a terepet, aztán pedig kihallgatjuk a személyzetet. Ez a szokott sorrendje a dolgoknak.

Gyertyákat gyújtottak. Blathers és társa a helybeli rendőr, valamint Brittles, Giles kíséretében átmentek a folyosó végén levő kamrába, kinéztek az ablakon, aztán gondosan körüljárták a házat, átvizsgálták lent a pázsitot, benéztek az ablakon, majd az ablaktáblát vizsgálták át gyertyavilágnál, lámpással lábnyomokat kerestek az ablak alatt, és utoljára még vasvillát kértek a bokrok átkutatására. Miután mindezt gondosan elvégezték, újra beléptek a házba. A jelenlevők feszült érdeklődéssel várták, hogy fognak nyilatkozni. Előbb Giles és Brittles urak adták elő, igen drámai módon, az éjszakai kalandban való szereplésüket - legalább hatszor egymás után. Mikor először beszélték el az esetet, mindössze egy dologban mondtak ellent egymásnak, most legalább egy tucat ellentmondásba keveredtek. Ezek után Blathers és Duff urak ünnepélyesen kivonultak a szobából, és hosszasan tanácskoztak négy szemközt, olyan titokzatosan és ünnepélyesen, hogy ahhoz képest híres orvosok konzíliuma, egy beteg élete megmentésének érdekében, valóságos gyerekjáték.

Eközben a doktor roppant nyugtalanul, nagy léptekkel járkált fel s alá a szomszéd szobában. A két nő aggódó arccal figyelte.

- Becsületesre mondom - szólt végre hosszas fejtörés és számos forduló után -, igazán nem tudom, mitévő legyek.

- Én azt hiszem - sóhajtotta Rose -, ha őszintén előadjuk a jó embereknek a szegény gyermek történetét, ezzel tisztázhatjuk minden gyanú alól.

- Sajnos, ebben nem vagyok egész bizonyos, drága hölgyem - mondta a doktor fejét csóválva. - Alig hinném, hogy ezzel tisztázni tudnánk most akár a rendőrtiszteket, akár később a hivatalos hatóság magasabb rangú képviselői előtt. Elvégre ki ez a gyerek? Szerintük egyszerűen szökevény. Hatósági szempontból sok minden gyanús és kétes a történetében.

- De maga elhisz neki mindent? - vágott közbe a lány.

- Elég furcsa, de én tényleg hiszek neki, lehet, hogy ostobaság - mondta a doktor. - Viszont gyakorlott rendőr-tisztviselők számára mégsem tartom egészen kielégítőnek ezt a históriát.

- Miért nem? - faggatta Rose.

- Azért, kedves vizsgálóbíró kisasszony, mert az ő szemükkel nézve sok homályos pont van a mesében. A fiú egyáltalában nem tud bizonyítani semmit, amivel menteni tudná magát. Csak a rosszat tudja bizonyítani, a jót nem. Ördög vigye az ilyen rendőrnépséget, ezek mindjárt kérdésekkel jönnek, mindennek a mikéntjét, miértjét akarják tudni, semmit se fogadnak el csak úgy egyszerűen. Márpedig, amint tudjuk, a gyerek maga is bevallja, hogy jó darabig tolvajok és rablók között élt. Egyszer már el is hurcolták a rendőrségre, zsebtolvajlás gyanújával. Aztán erőszakkal elvitték a derék úriember házából, ahol felkarolták, a helyet viszont nem tudja pontosan leírni, sem megjelölni, fogalma sincs arról, hol lehet. Azok, akik Chertseybe lecipelték, nyilván erősen hatottak rá. Akarata ellenére is rábírták, hogy másszon be az ablakon, és nyisson ajtót a rablóknak. És pont akkor, amikor ő fel akarja verni a házat, szóval olyasmit akar cselekedni, amivel tényleg tisztázhatná magát, ez a szamar inas útjába állt, hogy az ördög vinné el - és rálő, mintha csak erőszakkal meg akarná akadályozni benne, hogy végre valami olyat is tegyen, amivel önmagának használ. Nem érzik, milyen furcsa ez így?

- Dehogyanem, furcsának elég furcsa - felelte Rose és mosolygott a doktor heveségén. - De nem látok benne semmit, amit szegény fiúnak bűnéül lehetne felróni.

- Persze, persze - hogy az Úristen áldja meg a női szemet! Ők sose látnak se jóban, se rosszban mást, mint a kérdésnek azt az oldalát, amelyik először került eléjük.

A doktor, miután bizonyosságát adta nőismeretének, újra zsebre dugta kezét, és még hevesebben kezdett fel-alá sétálni, mint előbb.

- Mennél többet töröm a fejemet - szolt -, annál jobban látom, hogy végtelen galibát és kavarodást okozunk, ha pontosan elmondjuk a gyerek valódi történetét ennek a két embernek. Biztosra veszem, hogy egy árva szót sem hisznek el belőle, és ha végeredményben nem is tudnak komolyan ártani neki, a meghurcolás, a nyilvános vád és szégyen egész biztosan visszaveti, és nagyon sokat árthat a maga jóakarató tervének, Rose, hogy kiragadja végre a nyomorúságból.

- Ó, hát mit csináljunk akkor, édes jó istenem? - kiáltott fel a lány. - Minek is hívták ide ezeket az embereket!

- Bizony, minek? - panaszkodott a ház úrnője is. - Én a világ minden kincséért sem csődítettem volna őket ide.

- Nem tudok okosabbat kitalálni, mint hogy most már vakmerően végig kell csinálnunk, amit elkezdtünk - mondta Losberne doktor, és végre-valahára leült egy székre, kétségbeesett nyugalmat erőltetve magára. - A cél mindenestre nemes, és ez mentségünkre szolgál. A fiúnak egyenlőre láza van, és semmiképpen nem engedhető meg, hogy faggassák. Ez az egyik, amit hasznunkra fordíthatunk. Mindenesetre iparkodnunk kell ügyesen kihasználni a helyzetet, és ha ebben az esetben a rossz az, ami jó, hát igazán nem a mi hibánk. Tessék! Szabad!

- Nos, uram - kezdte Blathers, társával együtt a szobába lépve és gondosan betéve az ajtót -, annyit már tudunk, hogy belső ember keze nem volt a dologban.

- Hogy a csudába érti ezt? - kérdezte türelmetlenül a doktor.

Blathers lenéző sajnálkozással tekintett a tájékozatlan népségre. Megvetette tudatlanságáért az orvost.

- Úgy értem, hogy a személyzetnek semmi része benne - mondta.
 - Eszünk ágában sem volt gyanúsítani őket - szólt közbe Maylie-né asszony.
 - Azt sejtem, asszonyom - felelte Blathers -, de afelől még nyugodtan benne lehettek volna, ami azt illeti.
 - Sőt annál inkább - bólíntott a társa.
 - Megállapítottuk továbbá, hogy városi kéz munkája a dolog - folytatta Blathers. - A munkastílus elsőrangú, tagadhatatlan.
 - Nagyon rendes munkát végeztek - dörmögte Duff.
 - Ketten voltak, az is kétségtelen, meg egy gyerek, ezt az ablak méretei alapján biztosra vehetjük. Egyelőre többet nem mondhatok. Most majd megnézzük azt a fiút odafönt, ha tetszik.
 - Talán előbb isznak valamit az urak? - kérdezte a doktor, és arca felragyogott, mint akinek hirtelen pompás új ötlete támadt. - Ugye, Maylie-né asszony, megkínáljuk őket?
 - Jaj, hogyan, hogyan! Rögtön hozok valamit - és Rose már ugrott is fel szolgálatkészen.
 - Köszönjük, kisasszony - mondta Blathers, kabátja ujját végighúzva a száján. - Bizony, száraz munka ez a mienk, ránk fér. Akármit, ami éppen kéznél van, nem akarunk alkalmatlanságot okozni.
 - Mit parancsolnak? - kérdezte a doktor, és ő is odament a pohárszékhez.
 - Csak szesz legyen, uram, mindegy, hogy micsoda. Hosszú az út Londontól idáig, átfázik az ember, és tapasztaltam, hogy a szesz felmelegíti a szívet.
- Ez az elmés megjegyzés a háziasszonynak szólt, aki nagyon kedvesen fogadta. Míg ők így szórakoztak egymással, a doktor ügyesen kisurrant a szobából.
- Ó - sóhajtott Blathers úr, és borospoharát nem a karcsú nyelénél fogta, hanem a fenekét tartotta a bal keze két ujjá közt, és lelkendezve emelte melle magasságába -, bizony, hölgyeim, én már sok ilyen históriát végigcsináltam életemben.
 - Emlékszel az edmontoni betörésre? - jegyezte meg a kollégája, hogy emlékezetét egy kicsit felfrissítse.
 - Igen, egész csinos ügy volt a maga nemében, ugye? - fordult örömmel társához Blathers úr. - Chickweed keze volt abban is.
 - Te mindig neki tulajdonítottad, pedig szerintem az Öcsikét illette volna a dicsőség - folytatta Duff. - Conkeynak annyi köze volt hozzá, mint neked vagy nekem.
 - Ugyan, ne beszélj - méltatlankodott Blathers úr. - Én jobban tudom. Emlékszel, mikor Conkey pénzét ellopták, mi? Az volt csak a riadalom! Nincs regény, amely érdekesebb lenne.
- S Blathers úr töviről hegyire elmesélte a történetet, amelyből kisült, hogy maga a meglopott volt - a tolvaj.
- Csakugyan különös história - mondta a doktor, aki közben visszatért a szobába. - Most pedig, ha tetszik, felmehetünk.
 - Ahogy önöknek tetszik - udvariaskodott Blathers.
- Losberne doktor vezetésével felsétáltak a lépcsőn, Giles legelől haladt égő gyertyával.

Olivér éppen szundikált, de most sokkal lázasabbnak, betegebbnak látszott, mint előbb. A doktor segítségével nagy nehezen felült, értetlenül bámult az idegenekre, látszott, hogy nem is tudja, hol van, mi történik vele.

- Ez az a gyerek - mondta halkán, de amellet nagyon erélyesen a doktor. - Ez az a kisfiú, aki tudja isten, miféle játék közben, véletlenül megsebesült itt a ház környékén, és ide jött segítségért. Ez a derék úriember pedig, aki most a gyertyát tartja nekünk, durván nekitámadt, úgyhogy életét veszélyeztette, ezt mint orvos bizonyítani tudom.

Blathers és Duff megütközve bámult Giles úrra, akit ilyenképp figyelmükbe ajánlottak. Az, szegény feje, hol a beteg fiúra, hol a doktorra nézett, részben ijedten, részben zavartan. Nem tudta, mit gondoljon.

- Talán tagadja, hogy így történt? - fordult feléje a doktor, Olivért gyengéden visszafektetve párnáira.

- De hiszen én csak... én csak jót akartam, uram - dadogta az inas. - Biztosra vettem, hogy ugyanaz a fiú, másképp a világért sem bántottam volna. Nem vagyok fenevad.

- Biztosra vette, hogy az a fiú? Micsoda fiú? - vallatta Blathers.

- Hát amelyik a betörőkkel volt. Egészen biztosan volt velük egy kisfiú is - felelte Giles.

- Úgy. És most is azt hiszi, hogy ő az? - kérdezősködött tovább Blathers.

- Hogy mit hiszek, uram? - Giles értelmetlenül bámult rájuk.

- Most is azt hiszi, hogy ez ugyanaz a fiú? De nehéz feje van, hallja!

- Igazán nem tudom... nem mernék megesküdni rá.

- Hát mit gondol?

- Nem tudom, mit gondoljak - nyögte zavartan szegény Giles. - Nem hiszem, hogy ugyanaz, igazán, majdnem biztosra veszem, hogy nem az. Igazán nem lehet az.

- Ivott ez az ember, uram? - kérdezte Blathers a doktorhoz fordulva.

- De jó feje van, hallja, birkának pompás lenne - jegyezte meg mélységes megvetéssel Duff.

Losberne doktor az egész tárgyalás alatt a beteg pulzusát fogta. Most felállt az ágy mellől, és olyasmit mondott, hogy ha az urak kellőképpen tisztázták ezt a kérdést, talán jobb lenne átmenni a másik szobába, ott aztán Brittlest is kikérdezhetik.

Elfogadták az ajánlatot, bevonultak a szomszéd szobába, ahol aztán Brittlest úr olyan csodálatos ellentmondásokba és képtelen állításokba bonyolította önmagát és nagyra becsült feljebbvalóját, hogy igazán a legkisebb fénysugár se vetődött az ügy legkisebb részletére sem. Legfeljebb az derült ki, hogy ő maga súlyos tévedésben leledzik. Semmit sem állított határozottan, csak azt, hogy nem ismerné meg a betörőgyereket, még ha most ebben a percben ott állna is a szeme előtt, és csak azért hitte, hogy Olivér azonos vele, mert Giles úr állította. Giles úr viszont öt perccel azelőtt jelentette ki a konyhában, hogy alighanem egy kicsit elhamarkodottan cselekedett, és nagyon fél, hogy bajba keverte magát.

A legkülönbözőbb szellemes feltevések között az a kérdés is szőnyegre került: meglótt-e egyáltalán valakit Giles. Alaposan megvizsgálták annak a pisztolynak a párját, amelyet állítólag elsütött az éjjel, és kiderült, hogy az puskaporon és barna papiroson kívül semmiféle kártékony anyagot nem tartalmaz. Ez a felfedezés alapos csodálkozásba ejtett mindenkit, kivéve az orvost, aki tíz perccel ezelőtt kivette a golyót a fegyverből. Giles úrra megéppenséggel megrázó hatással volt az eset. Most már hosszú órák óta gyötörte a gondolat,

hogy halálos sebet ejtett egy embertársán, és kapva kapott a mentő eszmén, boldogan üdvözölte ezt a megoldást. A rendőrök most már nem is igen bíbelődtek Olivérrel. A helybeli rendőr gondjaira bízta a házat, és éjszakai pihenőre a városba vonultak vissza, persze megnyugtatta a házbelleket, hogy korán reggel újra tiszteletüket teszik.

Másnap reggel híre jött, hogy lefogtak két legényt meg egy kisfiút, igen gyanús körülmények között, és a kingstoni fogházba vitték őket. Blathers és társa persze azon nyomban útnak eredtek. De a gyanús körülmény, mint később kiderült, mindössze annyi volt, hogy a három ember egy szénakazal tövében aludt. Ez pedig, ha súlyos vétség is, legfeljebb elzárással büntethető. A könyörületes angol törvények, amelyek olyan megértő szeretettel bánnak öfelsége alattvalóival, a szénakazal tövében való alvást nem tekintik elegendő bizonyítéknak arra, hogy az illető alvó egyén okvetlenül betörést is követett el, és így kötél általi halált érdemelne. Blathers és Duff urak tehát dolgukvégezetlen tértek meg Kingstonból, ahol semmivel sem lettek okosabbak, mint azelőtt voltak.

Egyszóval, még néhány rövid vizsgálat és hosszadalmas beszélgetés után a helybeli hatóság beérte Maylie-né asszony és Losberne doktor kezességével, hogy Olivér annak rendje és módja szerint meg fog jelenni a törvény előtt, ha megidézik. Blathers és társa zsebre vágta a két guinea-t fáradozásuk jutalmául, és hazautaztak. A betörésre vonatkozólag lényegesen eltért a véleményük. Duff úr a körülmények alapos megfontolása után arra a feltevésre hajlott, hogy a betörési kísérlet Öcsike keze munkája, míg társa Chickweed úrnak tulajdonított minden érdemet...

HARMINCKETTIK FEJEZET

amely arról szól, milyen boldogan élt Olivér új barátainál

Olivér sokat szenvedett és nagyon sokáig. Nemcsak eltört karja kínozta, de a nyirkos földön való fekvéstől igen súlyos, lázas meghűlést kapott, és hetekig nem tudott kilábalni belőle. Nagyon lefogyott, legyengült, de végre lassanként mégis gyógyulni kezdett, és most már olykor-olykor könnyes szemmel, pár szóban el tudta mondani, milyen végtelenül hálás a két drága hölgy jóságáért. Reméli, ha egy kissé erőre kap, bebizonyíthatja majd, hogy jóságukat nem pazarolták méltatlanra.

- Szegény gyerek - mondta Rose, mikor Olivér sápadt ajka megint azon erőlködött, hogy néhány hálás szót kiejtsen -, szegény kisfiam, éppen elég alkalmad lesz szívességeket tenni nekünk, ha akarsz. Nénikém úgy tervezi, hogy falura megyünk, mihelyt kimelegszik az idő, és te elkísérsz bennünket. Ott a jó levegőn, ahol csendben, nyugodtan lehetünk, és élvezhetjük a tavasz szépségét, te is egész biztosan gyorsan összeszeded magad. Százféle módon is foglalkoztathatunk, ha már elég erős leszel, és ha egy kis fáradság nem árt meg neked.

- Fáradság! - kiáltotta Olivér. - Ó, drága kisasszony, bár tudnék dolgozni, szolgálni magának! Milyen örömmel öntözném a virágait, őrizném a madarait. Boldog lennék, ha egész nap lótnom-futnom kéne, ha bármivel boldoggá tehetném a kisasszonyt. Mit nem adnék érte!

- Nem kell adnod érte semmit - felelte mosolyogva Rose. - Hiszen, mondom, százféle munkát bízhatunk rád, és ha csak félolyan szorgalmas leszel, mint ahogy most ígéred, igazán boldoggá tehetsz.

- Ó, kisasszony, milyen kedves, hogy ezt mondja!

- Nem is hiszed, milyen boldoggá tennél - folytatta a lány. - Ha arra gondolok, hogy drága jó nénikém megmentett valakit ilyen rettenetes nyomorúságból, már ez maga is végtelen nagy öröm nekem. És ha az, aki jóságát élvezte, csakugyan őszinte hálával és ragaszkodással fizet - ez olyan boldoggá tesz, hogy ki sem tudom mondani. Megértesz engem? - kérdezte, Olivér komoly kis arcát fürkészve.

- Ó, igen kisasszony - felelte szenvedéllyel a fiú. - De most éppen arra gondoltam, hogy most hálátlan vagyok.

- Miért, ki iránt?

- Hálátlan vagyok a jólelkű úriember és a drága öreg házvezetőnő iránt, akik olyan szeretettel gondoskodtak rólam. Ha tudnák, hogy ilyen jó dolgom van, biztosan örülnének mind a ketten.

- Én is azt hiszem. És Losberne doktor úr már meg is ígérte, mihelyt elég erős leszel, és kibírod az utazást, magával visz, elkísér hozzájuk.

- Igazán megígérte? - kiáltotta Olivér örömtől felragyogó arccal. - Nem is tudom, hová leszek örömben, ha meglátom újra azt a két jóságos arcot.

Nem telt bele sok idő, és Olivér csakugyan annyira rendbe jött, hogy kitehették a kocsikázás fáradalmainak. Egy szép reggelen útra kerekedtek Losberne doktorral a háziasszony könnyű kocsiján. Mikor a Chertsey-hídra értek, Olivér hirtelen halálsápadt lett, és hangosan felkiáltott.

- No, mi baj, gyerek? - kérdezte izgatott érdeklődéssel a doktor. - Láttál vagy hallottál valamit? Rosszul vagy, mi?

- Ó, uram - és Olivér a kocsi ablakán át egy házra mutatott -, ez az a ház!

- Milyen ház, beszélj! Kocsis, álljon csak meg! - kiáltott ki a kocsisnak. - Miféle ház az, mit akarsz?

- A rablók ide hurcoltak, ebbe a házba - hebegte rémülten a gyerek.

- A kutyafáját - kiáltott fel a doktor -, halló, megálljunk, kiszállok!

És mielőtt még a kocsis leugorhatott volna a bakról, a doktor már kiteszította az ajtót, és rohant az elhagyatottnak látszó viskó felé, egyenest neki az ajtónak, és rugdosni kezdte, mint az örült.

- Hé, mi az? - kérdezte egy csúf púpos emberke, hirtelen kinyitva az ajtót, úgyhogy a doktor az utolsó rúgás lendületétől majdnem bezuhant a folyosóra. - Mi van itt, hé, mi baj?

- Éppen elég baj van! - kiáltotta a betolakodó, és minden gondolkodás nélkül egyszerűen nyakon ragadta az öreget. - A rablás, betörés nem elég?

- Lesz mindjárt gyilkosság is - vágott vissza a púpos fagyosan -, ha el nem ereszti a nyakamat, hallja!

- Hallom - mondta a doktor, alaposan összevissza rázva áldozatát. - Hol az a... ördög vigye, nem jut eszembe a neve... az a gazember... Sikes... igen, hol van Sikes?

A púpos nagyot nézett, csodálkozva és méltatlankodva, a következő pillanatban ügyesen kisiklott a doktor kezéből, és undok szitkozódással visszabújt a házba. De mielőtt az ajtót bezárhatta volna, a doktor hívatlanul besurrant mellette. Kíváncsian nézett szét, de se egyetlen bútordarab, se más berendezési tárgy - élő vagy élettelen -, még a szoba formája sem felelt meg Olivér leírásának.

A púpos emberke dühösen leste minden mozdulatát.

- Hallja, hogy mer így betolakodni a házamba? Ki akar rabolni, vagy meg akar ölni? Mi jut eszébe?

- Látott már olyan rablót vagy gyilkost, aki kétfogatú kocsin hajt a ház elé, maga ostoba, vén pióca? - kérdezte indulatosan a doktor.

- Hát akkor mit akar? Hordja el magát, azt mondom, mielőtt bajba kerül! Menjen a pokolba!

- Mihelyt jónak látom - felelte a doktor, és benézett a másik szobába is. Ott sem talált semmit, ami csak távolról is hasonlított volna ahhoz, amit Olivér mesélt róla. - Lesz még, azt hiszem, számolnivalónk egymással, barátom.

- Azt hiszi? - vigyorgott az öreg. - Mindig megtalál, ha akar. Csak azért élek itt magamban huszonöt év óta, hogy egy örült így rám ijesszen? Ezért megfizet még, ne féljen! - ezzel a torz formájú kis ördög éleset kurjantott, és ugrálni, toporzékolni kezdett dühében.

„Ostoba helyzet - morogta magában a doktor. A gyerek nyilván tévedett.” - Fogja, vágja zsebre ezt, aztán bezárkózzhatik újra - ezzel valami pénzdarabot lökött oda a púpos emberkének, és kiment.

Az öreg követte egész a kocsi ajtajáig, szüntelenül káromkodva és átkozódva, de mikor Losberne doktor félrefordult, hogy a kocsisnak mondjon valamit, bekukkantott a kocsiba, meglátta Olivért az ülésen, és olyan düh és fenyegetés volt a szemében, hogy a fiú hónapokig nem tudta elfelejteni ezt a pillantást, sem ébren, sem álmában. A kocsis már visszatelepedett a bakra, és a lovak közé suhintott, de a púpos még mindig átkozódott. Sőt jóval utóbb is,

visszafordulva látták, hogy toporzékol, tépi a haját, mint az őrült, valódi vagy tettetett dühében.

- Szamár vagyok - jelentette ki a doktor hosszú hallgatás után. - Eddig is tudtad, Olivér?

- Nem én, uram.

- Akkor most jegyezd meg, és ne felejtsd el.

- Igen, szamár vagyok - folytatta pár perc múlva. - Még ha jó helyen jártam volna is, ha tényleg ő az, akit kerestem, mit csinálhattam volna egymagamban, pusztá kézzel? Megérdemeltem ezt a pofont, annyi szent. Mindig valami galibába keveredem, mert sose gondolkozom. Azt csinálom, ami éppen eszembe jut. Úgy kell neked, komám, szamár vagy.

Valóban, a derék úriember egész életében mindig csak így ösztönösen, hirtelen sugallatra cselekedett, és ösztöneinek csak dicsőségére válhatott, hogy nem galibát és nyomorúságot hoztak rá, hanem megszerezték neki az emberek melegszeretetét és becsülését. Őszintén szólva, némileg megzavarta, hogy Olivér állításainak semmiféle bizonyítékát nem találta, pedig ez lett volna az első alkalom, hogy igazságukról meggyőződjenek. De mikor tapasztalta, hogy a gyerek most is olyan egyenesen, értelmesen válaszol kérdéseire, éppen olyan őszintének és gyanútlanoknak látszik, mint máskor, elhatározta, hogy ezentúl is hisz neki.

Olivér szerencsére emlékezett az utca nevére, ahol Brownlow úr lakott. Így nem is kellett kérdezősködniük, hanem egyenest oda hajtattak. Amikor a kocsi befordult az utcába, Olivér szíve olyan vadul vert, hogy alig tudott lélegzeni.

- No, fiam, meg tudod mutatni a házat? - kérdezte a doktor.

- Ez az, ez az! - kiáltotta a gyerek, izgatottan mutogatva ki a kocsi ablakán. - Az a fehér! Jaj, siessünk, könyörgök, siessünk! Úgy érzem, meghalok mindjárt, úgy remegek.

- No, no - csitította a doktor, és a vállára veregetett. - Mindjárt szemtől szemben állhatsz velük. Azt sem tudják, mit csináljanak örömeikben, hogy épségben viszontlátnak.

- Ó, bár ott lennének már! Olyan jók voltak hozzám, olyan nagyon jók.

A kocsi megállt.

- Nem, nem ez. Az ott, a következő.

A kocsi továbbgördült még pár lépést, és újra megállt. Olivér könnyben úszó arccal, boldog várakozással nézett fel az ablaksorra.

De jaj, a fehér ház üres volt, és az ablakon ott függött a cédula: „Kiadó”.

- Kopogtasson be a szomszéd házba - mondta Losberne doktor a kocsisnak, átkarolva a gyereket. - Kérdezze meg, mi lett Brownlow úrral, aki itt lakott.

Odaát az inas nem tudott felvilágosítást adni, de bement, és azt mondta, megkérdi. Pár perc múlva visszajött azzal, hogy Brownlow úr eladta mindenét, és hat héttel ezelőtt Nyugat-Indiába utazott. Olivér összecsapta a kezét, és sápadtan dőlt hátra.

- Vele ment a házvezetőnője is? - kérdezte Losberne doktor.

- Igen, uram - felelte az inas. - Hárman mentek, a háziúr, a házvezetőnő meg egy másik úriember, egy jó barátjuk.

- Akkor forduljunk vissza - mondta a doktor a kocsisnak. - Ne is álljon meg a lovakat itatni, amíg ki nem érünk ebből az átkozott Londonból.

- Hát a könyvkereskedőhöz ne nézzünk be? - kérdezte Olivér. - Tudom az utat. Nagyon kérem, gyerünk oda, beszéljünk vele.

- Szegény fiam, ez az egy csalódás elég lesz mára. Éppen elég mind a kettőnknek. Ha most odamegyünk a könyvkereskedőhöz, még kiderül, hogy meghalt, vagy felgyújtotta a házát, vagy megszökött. Nem, nem, gyerünk csak szépen haza.

Olivérnek súlyos keserűséget okozott a csalódás, még mostani boldogságában is. Betegségében hányszor vigasztalta magát azzal, hogy Brownlow úr és a jó Bedwinné asszony milyen boldogok lesznek, ha viszontlátják, ha elmondja nekik, mennyit gondolt rájuk, hosszú napokon és éjszakákon. Remélte, hogy tisztázhatja magát előttük, megmagyarázza, hogy önhibáján kívül lett szószegő. És most ilyen messzire költöztek! Elmentek abban a meggyőződésben, hogy ő tolvaj, csirkefogó, gazember. Talán haláluk napjáig megmaradnak ebben a hitben, és neki nem lesz módja megcáfolni. Ez súlyos csapás volt, azt hitte, el sem tudja viselni.

De jótevői éppen olyan szeretettel bántak vele azontúl is. Nem tapasztalta a legkisebb változást sem magaviseletükben. Körülbelül két hét múlva, mire az idő kissé kimelegedett, a fák zöldellni, a bokrok virágozni kezdtek, ők is hozzáfogtak a készülődéshez, hogy pár hónapra falura költözzenek. A családi ezüstöt, ami annyira izgatta Fagin kapzsiságát, elküldték a bankba megőrzésre, és Gilest meg a másik inast otthon hagyva, szedték a sátorfájukat, s elköltöztek falura. Olivért persze magukkal vitték.

Ki tudná leírni azt a mélységes örömet, amit a beteg gyermek a balzsamos levegőn, a zöld lombok, gyönyörű erdők között érzett! Ki tudná elmondani, hogy a békének és nyugalomnak gyönyörű képei milyen jólesnek annak, aki addig lármás, túlszűfolt, szűk odúban élt, és most megtelik a szíve üde szépséggel, friss levegővel!

Csodaszép helyecske volt, ahová mentek. Olivér, aki eddig mocskos és züllött alakok között élt, lármában, piszokban, most valósággal újjászületett. A villa ablakaira rózsza és lonc kúszott, borostyán zöldellt a fák törzse körül, és a kert virágainak illatával tele volt a levegő. Egész közel hozzájuk kis temető volt. Nem szürke, összezsúfolt, csúnya sírkövek, hanem csupa zöld gyepes halom, amelyek alatt a falu régi lakói pihentek. Olivér sokszor sétált ott, s ha eszébe jutott, milyen nyomorúságos sírban pihen szegény édesanyja, leült az egyik sírhalomra, és sokáig zokogott magában. De aztán föltekintett a mélységes kék égboltra, és akkor nem tudott többé arra gondolni, hogy anyja a föld alatt pihen, szétporladó csontokkal. Ilyenkor megkönnyebbült, és jólesett egy-két könnycseppet hullatni érte.

Boldog idők voltak ezek. A nappalok derűsek, zavartalanok, és éjjel se kellett félni, rosszra gondolni, nem kellett többé undorító odúban sínylődni, züllött alakok társaságában. Csupa szép és boldogító gondolat töltötte be napjait. Reggelenként eljár egy ősz hajú, kedves öregúrhoz, aki a templom szomszédságában lakott, és írni-olvasni tanította. Annyit vesződött vele, olyan buzgón igyekezett tudását gyarapítani, hogy Olivér is mindenáron örömet akart szerezni neki, és megfeszített erővel tanult. Aztán ha Maylie-néval meg Rose kisasszonnyal sétálni ment, sokat beszélgettek előtte könyvekről, vagy leültek egy árnyas helyen, és a lányka hangosan felolvasott. Olivér szívesen elhallgatta volna késő estig. Mikor hazamentek, elvégezte másnapi leckéjét. A kis kertre néző szobájában ült könyveivel, és szorgalmasan tanult, amíg rá nem sötétedett. Vacsora után a hölgyek megint sétálni mentek, s magukkal vitték őt is. Olyan boldogság volt hallgatni minden szavukat. Külön öröm, ha megkívántak egy virágot fenn a domboldalon, és fel kellett kapaszkodni érte, vagy otthon feledtek valamit. Olivér minden gondolatukat kitalálta, és ha mégolyan gyorsan mozgott is, sose volt meglegedve magával. Rendesen egészen besötétedett már, mire hazaértek. Ilyenkor Rose a

zongorához ült, és eljátszott valami édes dallamot, néha el is énekelt halkán, lágyan egy-egy régi nótát, amit a nagynénje szeretett. Gyertyát se gyújtottak ilyenkor. Olivér az ablakban ült, és boldog elragadtatással engedte át magát a bűbajos hangoknak.

A vasárnap is egész másként telt el, mint addig - ez is boldogan, persze, mint minden nap mostanában. Reggel templomba mentek. A kis templom ablakaiban zöld leveleket libegtetett a szél, madarak daloltak körös-körül, és édes virágillat töltötte meg az alacsony templomhajót. Az egész kedves kis épület virágillatban úszott. A szegény emberek is mind olyan tiszták, takarosak voltak, olyan áhítatosan imádkoztak. Nem pusztán kötelességből gyűltek ott össze vasárnaponként, hanem a maguk örömeire, és ha az ének nem is volt művészi, őszintén, melegen hangzott, s Olivér fülének nagyobb gyönyörűséget okozott, mint minden más templomi muzsika, amit eddig hallott. Vasárnap is kísértáltak, és csendesen be-benéztek itt is, ott is egy-egy házikóba. Este aztán Olivér felolvasott a bibliából egy fejezetet, amelyet egész héten tanulmányozott már, és olyan büszkeség, olyan öröm töltötte el, ha feladatának hiba nélkül sikerült megfelelnie, mintha maga a lelkész lenne.

Reggel hat órakor már talpon volt, bebarangolt erdőt-mezőt, összeszedte a környék legszebb virágait, bokrétaba kötötte őket, gondosan elrendezgette, és hazavitte, hogy a reggelizőasztalt feldíszítse vele. Friss zsálya is került minden reggel Maylie-né asszony madárkájának; a falusi templom sekrestyésétől tanulta, hogyan kell zsályával díszíteni a kalitkát. Ha aztán készen volt ezzel, mindig akadt valami megbízás. Rendszerint egy kis ajándékot, jótékony adományt kellett vinnie valamelyik szegény családnak. Ha ilyenféle dolga nem akadt, krikettet játszottak kint a szabadban. A kertben is mindig akadt elég munka, a virágok vagy a vetemények körül. Olivér, aki ezt a mesterséget is a sekrestyéstől tanulta (aki eredetileg kertész volt), lelkes buzgalommal, szorgalmasan dolgozott, amíg Rose kisasszony ki nem jött a kertbe. Ilyenkor aztán boldogan hallgatta a sok dicséretet becsületes munkájáért.

Így telt el három hónap. Három olyan hónap, amelyet még a sors kegyeltjei is zavartalan boldogságnak éreztek volna, de Olivér számára valóságos üdvösséget jelentett. Egyik oldalról nagylelkűség, tiszta, igazi jószág, másik oldalról mélységes forró hála - nem csoda, ha ez alatt a rövid idő alatt Olivér egészen otthonosan kezdte érezni magát közöttük, és ifjú, érzékeny szívében olyan odaadó ragaszkodás ébredt a hölgy és húga iránt, amelyet azok őszintén és boldogan viszonoztak.

HARMINCHARMADIK FEJEZET

melyben Olivért és barátait váratlan csapás éri

A tavasz gyorsan elrepült, mint egy álom, s beköszöntött a nyár. A táj, mely eddig is gyönyörű volt, most teljes virágjában pompázott.

A kis ház lakóira is átterjedt a nyár boldog derűje. Olivér már régen meggyógyult, megerősödött. De forró érzésein ez mit sem változtatott, amit nem lehet elmondani minden emberről.

Egy szép nyári este kicsit messzebbre sétáltak el, mint rendszeren. Szokatlanul meleg nap volt, most gyönyörűen sütött a hold, üdítő esti szellő támadt, Rose nagyon jókedvű volt, kellemesen beszélgetve sétáltak ki a határba. Észre se vették, milyen messzire jutottak. Csak mikor Maylie-né már fáradtnak érezte magát, akkor fordultak vissza. Ahogy hazaértek, Rose kisasszony éppen csak hogy ledobta főkötőjét, és szokása szerint máris a zongorához ült. Ujjai szórakozottan simogatták pár percig a billentyűket, aztán valami halk ünnepi melódiába kezdett. Játszott egy darabig, de pár perc múlva valami különös hangot hallottak a zongora felől, ami síráshoz hasonlított.

- Mi az, szívecsém? - kérdezte a néni.

Rose nem felelt, csak gyorsabban kezdett játszani, mintha a kérdés fájdalmas gondolatokból riasztotta volna fel.

- Rose, édes kislányom! - kiáltott ijedten Maylie-né. Sietve felállt, s odahajolt a lánykához. - Mi van veled? Könnyezel, édes gyermekem? Bánt valami?

- Semmi, nénikém, igazán semmi - felelte a lányka. - Igazán nem tudom... nem tudom megmondani, de úgy érzem, mintha...

- Csak nem vagy beteg, kedveském? - vágott közbe Maylie-né.

- Nem, nem! Beteg nem vagyok - és Rose megborzongott, mintha gyilkos hideg futna végig rajta. - Mindjárt jobban leszek. Tedd be az ablakot, kérlek.

Olivér sietett teljesíteni kérését. A lány igyekezett előbbi jókedvét visszaszerezni, vidámabb nótába kezdett, de ujjai erőtlenül tétováztak a billentyűkön. Most hirtelen eltakarta arcát két kezével, a pamlagra roskadt, nem tudta tovább visszafojtani könnyeit.

- Gyermekem, az istenért! - kérlelte az öreg hölgy, és magához ölelte a zokogó lánykát. - Sose láttalak még így.

- Nem akartalak megijeszteni, de hiába, most már nem bírom, nénikém. Próbáltam leküzdeni, de nem tudok tovább uralkodni magamon. Félek, hogy igazán beteg vagyok. És az volt csakugyan. Mire a gyertyákat behozták, ijedten látták, hogy arca fehér, mint a márvány. Ijesztő változás ment végbe rajta, amióta hazaértek. Szép volt most is az arca, de egészen idegen, valami szokatlan nyugtalanság lappangott tekintetében. A következő percben sötét pirosság öntötte el, szelíd kék szeme lázasan csillogott, aztán ez is eltűnt, mint ahogy a szálló felhők árnyéka szüntelen változik, és arcát megint halálos sápadtság borította.

Olivér aggódva leste a nénit, és látta, hogy a tünetek megijesztik. Éppen azért ő maga is szorongó félelmet érzett. De azt is megfigyelte, hogy az öreg hölgy iparkodik titkolni érzéseit, és úgy tesz, mintha könnyen venné a dolgot. Ő is ugyanúgy cselekedett, és annyit elértek, hogy Rose, mikor nagynénje rábeszélésére lefeküdt, valamivel nyugodtabbnak látszott, sőt megnyugtatta őket, hogy holnapra egészen rendben lesz.

- Remélem, nem lesz semmi komoly baj, néni - mondta Olivér, mikor a néni megint bejött. - Nagyon sápadt volt most, de talán...

Az öreg hölgy intett, hogy ne szóljon egy szót se. Behúzódott a szoba sötét szögletébe, és jó darabig hallgatott. Végre megszólalt remegő hangon:

- Remélem én is, Olivér. Olyan boldog voltam vele hosszú évekig, talán túlságosan boldog. Nem lenne csoda, ha most meg kellene ízlelnem a boldogtalanságot. De remélem, hogy az ég megkímél tőle.

- Hogyan? - kérdezte ijedten a fiú.

- Súlyos csapás lenne elveszíteni ezt az édes teremtest, aki vigaszom és örömöm volt.

- Ó, az Úristen irgalmazzon! - kiáltotta izgatottan Olivér.

- Ámen, gyermekem - mondta halkán az öreg hölgy, kezét tördelve.

- Nem tudom elhinni, hogy ilyen szörnyű veszedelem fenyegeti - mondta Olivér -, hiszen alig két órája teljesen egészséges volt még.

- Most nagyon beteg, fiam, és még rosszabbul lesz, majdnem biztosra veszem. Édes kicsi Rose, mit csinálok nélküled?

Olyan erővel tört ki belőle a fájdalom, hogy Olivér saját érzéseit leküzdve, ijedten könyörgött. Csitítani próbálta, kérte, hogy a drága beteg kedvéért is uralkodjék magán.

- Gondoljon arra, asszonyom - könyörgött a gyermek könnyekkel küszködve -, gondoljon arra, milyen fiatal, milyen jó, hiszen mindenkinek csak örömet, vigasztalást szerez. Egész biztosra veszem, hogy nem fog meghalni, hogy az Úristen megkíméli önért, önmagáért és mindazokért, akik olyan nagyon szeretik. Nem, a Mindenható nem engedi ilyen fiatalon meghalni.

- Csitt - az öreg hölgy megsimogatta Olivér fejét -, szegény fiam, gyermek vagy még, azért gondolkozol így. De eszembe juttattad, hogy kötelességem uralkodni magamon. Egy pillanatra megfeledkeztem róla. Ó, kisfiam, én is remélem, hogy az ég megkegyelmez nekem. Öreg vagyok, éppen elég betegséget és halált láttam már, tudom, milyen irtózatossá kényszerít az azoktól, akiket szeretünk. Eleget láttam már, gyermekem; sajnos, azt is tudom, hogy nem mindig a legfiatalabbakat és legjobbakat kíméli meg a sors szeretteik számára. De egy vigasztalásunk lehet bánatunkban. Ha ilyesmi ér bennünket, ösztönösen is arra kell gondolnunk, hogy van egy szebb, fényesebb világ ennél, és az út, amely oda vezet, nagyon rövid. Legyen meg az Ő akarata, most és mindörökké! Ő tudja, hogyan szeretem ezt a gyermeket.

Súlyos aggodalomban telt el az éjszaka, és reggel Maylie-né szomorú jóslata csakugyan beteljesedett. Rose nagyon lázas lett, és ereje szemlátomást csökkent.

- Cselekednünk kell, Olivér, bánkódásra nem pazarolhatjuk az időt - mondta az öreg hölgy, és ujját ajkára téve, merőn nézett a fiú arcába. - Ezt a levelet el kell juttatni Losberne doktornak, amilyen gyorsan csak lehet. Beviszed a szomszéd mezővárosba, a mezei ösvényen legfeljebb egy óra az út, onnan aztán lovas posta viheti tovább egyenesen Chertseybe. A kocsmát keresd, onnan majd továbbküldik a levelet. És benned megbízom, hogy addig nem jössz vissza, míg a lovas embert útnak nem indítod.

Olivér szólni sem tudott, de alig várta, hogy indulhasson már.

- És itt ez a másik levél, fiam - Maylie-né most egy percre elhallgatott, mintha meggondolná a dolgot. - Igazán magam sem tudom, elküldjem-e most mindjárt, vagy megvárjam még, hogy fordul Rose állapota. Nem szeretném elküldeni, csak ha a legrosszabbtól kell tartani.

- Ez is Chertseybe megy, asszonyom? - kérdezte a fiú türelmetlenül, mert szeretett volna már indulni, s remegő kézzel nyúlt a levél után.

- Nem, ez nem oda megy - felelte a néni, és gépiesen odaadta neki. Olivér a címzésre pillantott. Láta, hogy a levél Harry Maylie úrnak szól, a cím valamelyik nagyúri kastély, de nem tudta pontosan kibetűzni.

- Elküldjem ezt is? - kérdezte Olivér izgatottan.

- Talán inkább nem - és az öreg hölgy visszavette a levelet -, holnapig még várok vele.

Odaadta erszényét Olivérnek, aki most már késlekedés nélkül útnak eredt.

Szinte futva vágott neki a szántóföldnek. A kis ösvény hol egyenesen haladt, hol elágazott többfelé. Sok helyen az utat egészen eltakarta kétfelől a magas búza, majd megint szabad térségre ért. Körülötte szorgalmas földművesek kaszáltak és arattak, de ő a viláért meg nem állt pihenni, legfeljebb ha pár percre kifújta magát, míg végre szörnyen kimelegedve, porosan, izzadtan megérkezett a szomszéd városka piacterére.

Itt megállt, körülnézett, hol a kocsmá. Egy fehér banképület és vörös sörfőző meg egy sárga városháza voltak a téren, és a túlsó oldalon egy nagyobbfajta alacsony épület, melynek minden gerendáját zöldre festették. Olivér megpillantotta a kapu felett a cégért: „György királyhoz”. Lélekszakadva rohant a ház felé.

Egy lovászfű ott szundikált éppen a kapu alatt, annak gyorsan elmondta, mi járatban van, és azt a választ kapta, hogy forduljon a háziszolgához. Miután annak is elmondta töviről hegyire az egészet, a kocsmároshoz utasították. A kocsmáros megtermett úriember volt, kék nyakkendő, fehér kalapot, világosbarna térdnadrágot és hegyes orrú csizmát viselt. Most éppen az istálló ajtajának támaszkodva állt, és egy ezüst fogvájóval piszkálta a fogát.

Meghallgatta Olivér mondókáját, aztán nagy kényelmesen átsétált a söntésbe, hogy megcsinálja a számlát. Ez is jó pár percig tartott. Végre elkészült a számadás. Olivér kifizette az összeget. Most még a lovat kellett megnyergelni, és várni, míg a postáslegény felöltözik. Ez még vagy tíz perc. Olivér ezalatt irtózatosan türelmetlenkedett. Úgy érezte, nem bírja tovább. Legjobban szeretett volna maga felugrani a ló hátára, és elnyargalni, mint a szélvész. Végre nagy nehezen előállt a postáslegény, átvette a kis csomagot, meghallgatta Olivér rimázkodásait, hogy nagyon gyorsan juttassa el a címzettnek, aztán megsarkantyúzta a lovat, és elvágtatott. Végigrappolt a piactér hepehupás kövezetén, kiért a városból, és néhány perc múlva már a nagy országúton ügetett.

Olivér abban a tudatban, hogy több időt nem kell vesztegetnie, hogy végre úton van a segítség, kicsit megkönnyebbült, és visszasietett a kocsmába. Éppen befordult a kapu alá, mikor hirtelen egy magas, hosszú kabátos férfiba ütközött, aki éppen akkor lépett ki onnan.

- Ohó, az ördögbe! - morogta, szemét Olivérre szögezve, és hirtelen megtorpant. - A kutyafáját!

- Bocsánat, uram - mentegetőzött a fiú -, annyira sietek, nem vettem észre.

- Ördög és pokol! - morogta az idegen, nagy, sötét szemével merőn nézve a gyereket. - Ki hitte volna! Hogy a pokol hamvassa el, kikelne ez még a kőkoporsóból is, csak hogy utamba álljon!

- Igazán sajnálom - dadogta Olivér zavartan, nem tudva mire vélni az idegen dühös pillantását -, ha akaratlanul is fájdalmat okoztam önnek.

- Dögölj meg! - morogta fogai között iszonyatos dühvel az idegen. - Ha bátorságom lett volna kimondani a szót, megszabadultam volna tőled egykettőre. Vigyen el az ördög! A fekete fene essen beléd! Mit keressz itt?!

Öklét rázva, bósz haraggal ejtette ki az összefüggéstelen szavakat, és előrelépett, hogy lesújtson a gyerekre.

De abban a pillanatban elvágódott a földön, tajtékozó szájjal, görcsösen vonagló tagokkal.

Olivér egy pillanatig riadtan nézte az örült hadonászását (nem gondolhatott mást, mint hogy örülltel van dolga), aztán berohant segítséget hívni. Még megvárta, hogy beviszik a kocsmába a szerencsétlent, aztán szaladt hazafelé. Nem foglalkoztatta tovább az eset, mert amit hazaérve hallott, az minden mást elfeledtetett vele. Rose állapota rohamosan rosszabbodott, éjfél tájban már félrebeszélte. A falubeli orvos, akit azonnal értesítettek, állandóan mellette volt. Már az első vizsgálat után félrevonta a nénit, és közölte vele, hogy sajnos, a betegség elég veszedelmesnek látszik. Őszintén szólva, csodával lenne határos, ha kiheverné - mondta.

Olivér hússzor is kiugrott aznap éjjel az ágyból. Nesztelenül odalopózott a betegszoba ajtajához hallgatózni. Valahányszor lépéseket hallott, egész testében reszketve felfigyelt, hideg veríték ült ki a homlokára. Attól tartott, hogy máris bekövetkezett az, amire még gondolni is iszonyat. Mi volt eddigi imáinak forrósága ahhoz képest, ahogy most imádkozott, gyötrődő szívvel, lázas szenvedéllyel, kérve az Urat, hogy adja vissza az életnek, ne szólítsa el a drága teremtést, aki a sír szélén áll!

Reggel lett újra, csöndes és szomorú volt a kis ház, mindenki suttogva beszélt, rémült arcok jelentek meg a kapuban, könnyes szemű asszonyok, gyerekek jöttek-mentek. Egész nap, de még késő este is Olivér odalént járkált a kertben, nesztelenül figyelve a betegszoba ablakát. Olyan borzalmas volt ez a sötét ablak, mintha mögötte már ott állna a halál.

Végre késő este megérkezett Losberne doktor.

- Kegyetlen a sors - mondta, és félrefordult, hogy az arcát ne lássák. - Ilyen fiatalon - s mindenki szereti őt! Sajnos, igen kevés a remény.

Eltelt még egy éjszaka, reggel a nap gyönyörűen sütött, ragyogott a világ. Mintha se baj, se gond nem találna helyet benne. Olivér kilopózott a kis temetőbe, leült az egyik zöld sírhalomra, és ott zokogott, imádkozott csöndesen.

Csodálatos béke és szépség fogta körül, napfényben úszott az egész táj. Derűs madárszó zengett-zsongott a feje fölött, pacsirta szállt a levegőben, minden tele volt élettel, ujjongással, és amikor most égő szemmel feltekintett és körülnézett, úgy érezte, ez nem lehet a halál órája, Rose nem halhat meg!

Maylie-né asszony a nappali szobában ült, amikor Olivér hazaért.

Sohase távozott húga betegágyától, és a fiúnak elállt a szíve rémületében, amikor itt látta. Nem merte megkérdezni, miért hagyta magára a lánykát, de aztán megtudta, hogy a beteg mélyen alszik. Vagy felébred - akkor lassan visszatér belé az élet és erő -, vagy örökre itt hagyja őket búcsú nélkül.

Ott ültek hosszú órákon át, feszülten figyelve, szólni sem mertek. Az ételt úgy vitte el az inas, ahogy behozta, egyikük se nyúlt hozzá. Tekintetük a messzeségbe révedezett, nézték a hanyatló napot, amint lejjebb-lejjebb száll, és bíborszíneket vet a felhőkre búcsúzóban. Most közeledő lépések nesze ütötte meg a fülüket. Olivér önkéntelenül felugrott, és már nyitotta az ajtót, mikor Losberne doktor a szobába lépett.

- Nos? - kiáltott fel az öreg hölgy. - Mondja meg gyorsan, ne féljen. Minden jobb, mint ez a bizonytalanság. Ó, mondja, doktor, az isten szerelmére!

- Uralkodnia kell magán, asszonyom - mondta a doktor, és karon fogta, hogy támogassa. - Legyen erős, nagyon kérem.

- Engedjen el, az istenre kérem. Drága gyermekem! Meghalt, vagy most haldoklik?

- Nem! - kiáltotta a doktor indulatos hangon. - Az Úristen jó és kegyelmes. Meghagyta nekünk, megáldott vele bennünket hosszú évekre.

Maylie-né asszony térdre roskadt, megpróbálta összekulcsolni a kezét, de lelkiereje, ami olyan sokáig minden megpróbáltatással dacolt, mintha elröppent volna az első hálaszóval. Aléltan hanyatlott a baráti karokba.

HARMINCNEGYEDIK FEJEZET

*melyben megtudunk egyet-mást egy fiatalemberről, aki most lép a színre.
Olivérnek egy újabb kalandjáról is hallunk*

A boldogság szinte elviselhetetlenül nagy volt. Olivér bémultan állt a váratlan jó hír hallatára. Nem tudott sírni, nem tudott szólni, képtelen volt megérteni, mi történt, csak mikor órák hosszat csatangolt odakint a csendes alkonyatban, akkor szakadt fel végre melléből a sírás, és most megkönnyebbült.

Már majdnem besötétedett, mikor virággal megrakodva hazafelé indult. Most még gyönyörűbbeket választott, mint máskor, a betegszoba díszítésére. Egyszer csak közeledő kocsi zörgését hallotta a háta mögött, mind közelebből. Olivér megfordult, és látta, hogy a postakocsi robog feléje, a lovak csak úgy vágatnak. Keskeny volt az út, hát félreállt egy kerítésnek támaszkodva, míg a kocsi elhaladt.

Abban a pillanatban egy fehér hálósapkás alakot pillantott meg bent a kocsiban, és mindjárt ismerősnek tűnt neki, bár hirtelenében nem tudta, ki lehet. Alig rohant el mellette a kocsi, a hálósapkás fej kibukkant az ablakon, és egy harsány hang kiáltotta: „Megállj!” A kocsis alig tudta visszafogni a vágató lovakat. Most újra feltűnt a hálósapka, és az előbbi harsány hang Olivér nevét kiáltotta.

- Halló, ide gyere, Olivér! Mi újság? Hogy van a kisasszony, Olivér úrfi?

- Maga az, Giles? - kiáltotta Olivér, és odaugrott a kocsihoz.

Giles éppen ki akarta dugni megint hálósapkáját, hogy feleljen valamit, de a mellette ülő fiatalember hirtelen visszarántotta, és izgatottan kérdezte, hogy mi újság.

- Csak egy szót szólj. Jobban van vagy rosszabbul?

- Jobban, sokkal jobban - felelte gyorsan Olivér.

- Hála az égnek! De biztosan tudod, fiam?

- Egész biztosan, uram, csak most pár órája következett be a javulás. Losberne doktor azt mondja, túl van a veszélyen.

A fiatalember se szó, se beszéd, kitaszította a kocsiajtót, leugrott, karon ragadta Olivért, és félrehúzta.

- Egész biztos vagy benne? Hátha mégis tévedsz, kisfiam - a fiatalember hangja megreszketett. - Nehogy csalóka reményt ébressz bennem, ami aztán nem teljesedik.

- A világért sem tennék ilyesmit, uram - tiltakozott Olivér. - Higgye el, amit mondok. Losberne doktor egész világosan megmondta, hogy most már életben marad, nekünk ajándékozta az Úristen hosszú évekre, jól hallottam.

Olivér szeme könnybe lábadt, mikor eszébe jutott az a boldogító pár szó, a fiatalember is félrefordult, és pár percig némán, mozdulatlanul állt. Közben a gyermeknek úgy rémlett, valami zokogó hangot hall, s nem merte megzavarni. Jól sejtette, milyen lelkiállapotban lehet, inkább tapintatosan félrehúzódott, mintha virágaival bajlódna.

Ezalatt Giles úr, hálósapkával a fején, a kocsi hágcsóján ült, térdére könyökölve, és fehér pöttyös kék vászonsebkendőjével törölgette szemét.

Most hirtelen odafordult hozzá a fiatalember.

- Azt hiszem, Giles, legjobb lesz, ha maga a kocsin előremegy anyámhoz. Én majd lassan, gyalogosan besétálok. Legalább egy kis időm marad összeszedni magamat. Megmondhatja, hogy jövök.

- Engedelmet kérek, Harry úrfi - mondta Giles, zsebkendőjével törülgetve feldúlt ábrázatát -, jobb szeretném, ha ezt az üzenetet a kocsisra bízna. Igazán hálára kötelezne. Mégse való, hogy így mutatkozzam a szolgálók előtt, uram. Félek, soha többé nem tudom helyreállítani a tekintélyemet, ha így látnak meg.

- Jó, jó - bölintott mosolyogva Harry Maylie -, ha akarja, legyen. Küldje előre a poggyászt a kocsival, és jöjjön velünk gyalog. Csak akkor előbb azt a hálósapkát kéne más fejdísszel kicserélni. Félek, azt hiszik rólunk, hogy a bolondokházából szöktünk meg.

Giles úr csak most vette észre, milyen szokatlan fejfedő díszeleg rajta, gyorsan lekapta és zsebre vágta hálósapkáját, helyébe egy komoly és józan formájú kalapot tett. Ezek után a postakocsi tovagördült, ők pedig szépen, gyalog mentek tovább.

Útközben Olivér kíváncsian nézegette az idegent. Középmagas, huszonöt év körüli férfi volt, arca vonzó és szép, modora közvetlen, kellemes. Eltekintve a különbségtől, amely egy fiatal meg egy öreg arc között okvetlenül megvan, szakasztott mása volt Maylie-nének, és hogyha az imént nem is említi az anyját, Olivér könnyen kitalálhatta volna, milyen rokonságban vannak.

Maylie-né már izgatottan várta a fiát, mire odaértek. A találkozás persze nem zajlott le minden felindulás nélkül.

- Ó, anyám - suttogta a fiú -, miért nem írtál már előbb?

- Írtam, de aztán meggondoltam mégis, jobbnak láttam itt tartani a levelet, míg Losberne doktor véleményét nem mondott.

- De miért, miért kellett ilyen sokat kockáztatni? - kérdezte remegő hangon a fiatalember. - Hiszen ha Rose - nem, nem tudom kimondani a szót - betegsége nem így fordul, sose bocsátottad volna meg magadnak! Azt hiszed, lett volna csak egy boldog percem is életemben?

- Ha az bekövetkezik, Harry, azt hiszem, boldogságodat úgyis nagy veszedelem fenyegeti. Hogy most már egy nappal előbb vagy később érkezel ide, az igazán nem sokat változtatott volna a dolgon - mondta Maylie-né.

- Csodálnád talán, anyám, ha így lenne? De miért mondom, hogy lenne, jól tudod, hogy így van.

- Igen, tudom, hogy Rose megérdemli a legnemesebb, a legtisztább szerelmet, amit férfiszív adhat - mondta az öreg hölgy -, tudom, hogy ha ő ragaszkodik valakihez, vonzalma nem közönséges viszonzást érdemel, hanem igazán mély és tartós érzést. Éppen mert ezt tudom, és azt is, hogy összetörné a szívét, ha az, akit szeret, valaha elhidegülne iránta - azért olyan nehéz megtennem, amit szükségesnek tartok. Éppen ezért viaskodom saját szívemmel. E nélkül könnyebb volna a dolgom.

- Nem szép, hogy ezt mondd, anyám - felelte szomorúan Harry. - Azt hiszed, még mindig tudatlan kisfiú vagyok, nem ismerem saját szívemet, és félreértem sugallatait?

- Csak azt hiszem, drága fiam - felelte Maylie-né, kezét Harry vállára téve -, azt hiszem, hogy a fiatal szívben sokszor nagy érzések áradnak el, amelyek nem tartósak, és ha a forró vágyak

teljesülnek, sokszor csak annál hamarabb múlnak el. De mindezekeken felül még azt is gondolom - közben, míg beszélt, figyelmesen vizsgálta a fiú arcát -, hogy ha egy lelkes, forróvérű, nagyra törő férfi olyan lányt vesz feleségül, akinek folt tapad a nevéhez, bár önhibáján kívül, akkor ezt a rideg lelkű, alacsony gondolkozású emberek neki és gyermekeinek róják fel, és mennél nagyobb sikert ér el a világban, annál inkább szemére vetik, annál inkább gúnyolják. És ha mégolyan nagylelkű, mégolyan nemes lenne is természete szerint, egy napon talán megbánja a házasságot, amelyet ifjúkorában kötött. És az asszonyt senki se kímélheti meg a fájdalomtól, ha ezt tapasztalja.

- Ó, anyám - mondta türelmetlenül a fiatalember -, aki erre képes volna, az önző és aljas, méltatlan arra, hogy férfinak nevezzék, és méltatlan az asszonyhoz, akiről beszélsz.

- Most így érzed, Harry, de ki tudja...

- Most és mindig, anyám. Irtóatosan szenvedtem két nap óta, és ez a szenvedés kikényszeríti belőlem a vallomást. Nagyon jól tudod, hogy szerelmem nem tegnapról való, és nemcsak futó hangulat. Rose édes, kedves teremtés - szeretem, ahogy férfi nőt még nem szeretett soha. Ő az egyetlen gondolatom, egyetlen reményem. Kívülről nincs számomra semmi, és ha ebben a nagy kérdésben ellenem szegülsz, anyám, akkor lelkem békéjét, életem boldogságát teszed kockára. Ó, anyám, gondold meg jól, ismerj meg engem is jobban, és ne kicsinyeld a boldogságot, amit elvehetsz.

- Harry - mondta Maylie-né -, éppen azért, mert meg tudom becsülni a meleg és érzékeny szívet, éppen ezért félttem a sebektől. De azt hiszem, eleget beszéltünk most erről, még talán sokat is.

- Bízunk rá a döntést, anyám - vágott közbe Harry. - Várjuk meg, hogy Rose mit mond. Remélem, túlzott aggodalmadban annyira mégse mégy, hogy erőszakkal akadályt gördíts az utamba.

- Azt nem, de szeretném, ha még egyszer meggondolnád...

- Meggondoltam - türelmetlenkedett a fiú -, ó, anyám, hát nem gondolkodtam eleget évről évre? Ezen töprengök, amióta komoly gondolkodásra egyáltalán képes vagyok. Érzésem változatlan, és az is marad. Miért szenvedjem a halogatás, a lemondás kínját, amiből senkinek sincs haszna! Addig nem megyek el innen, míg Rose meg nem hallgat.

- Azt elérheted - mondta Maylie-né.

- Olyan különös hangon mondod ezt, mintha tudnád, hogy hideg érzéketlenségre talállok nála - mondta a fiatalember.

- Azt nem, fiam, a hidegség távol áll tőle - felelte Maylie-né.

- Hát akkor? Talán más iránt érdeklődik? - kérdezte a fiatal ember.

- Nem, igazán nem. Attól tartok, túlságosan lekötötted az érdeklődését. De mit is akarok mondani: ide hallgass! - A fiú szólni akart, de elhallgatott. - Mielőtt feltennél mindent erre a kockára, mielőtt elragadtatnád magad a remény szárnyain, szentelj néhány percet, édes fiam, Rose élettörténetének. Gondold meg, milyen hatással lesz az ő elhatározására az a tudat, hogy születését homály fedi. Hiszen ismered, tudod, milyen önfeláldozó kis és nagy dolgokban egyaránt, ez a legfőbb jellemvonása.

- Mi következik ebből, anyám?

- Azt már rád bízom - felelte Maylie-né. - Most be kell mennem hozzá. Isten áldjon, gyermekem!

- De este még látlak, ugye? - kérdezte izgatottan Harry.
- Lehetséges. Ha Rose-t magára hagyhatom - felelte az öreg hölgy.
- Megmondod neki, hogy itt vagyok? - kérdezte a fiatalember.
- Természetesen.
- És azt is, hogy mennyire aggódtam érte, mennyit szenvedtem, és milyen forrón vágyom látni? Nem hallgatod el ezt sem előtte, ugye, anyám?
- Nem, mindent elmondok neki, fiam - felelte a hölgy, és melegen megszorította fia kezét, elsietett.

Míg ez a rövid beszélgetés folyt anya és fia között, Losberne doktor a szoba túlsó sarkába húzódva, halkán beszélgetett Olivérrel. Harry most odalépett hozzájuk, melegen üdvözölte, és kikérdezte a doktort a beteg állapotáról. Losberne alig győzött válaszolni a sok kérdésre. Pontosan be kellett számolnia a legapróbb részletekről is, míg végre Harry megnyugodott, belátva, hogy a helyzet csakugyan biztató és reményteljes, ahogy Olivér is mondta az előbb. Giles úr ezalatt úgy tett, mintha a poggyással bajlódna, de közben feszülten figyelt minden szóra.

- Nos, nem volt valami különösebb fegyverténye mostanában? - kérdezte tőle a doktor, előadását befejezve.
- Nem, uram - felelte az inas, füle tövéig elvörösödve.
- Se tolvajt nem fogott újabbán, se betörőt? - kérdezte a doktor.
- Nem, uram, egyáltalában nem - mondta most már méltósággal az öreg.
- Kár, határozottan kár - mondta a doktor. - Mert ebben nagy mester, amint tapasztaltuk. Mit csinál Brittles?
- A fiú nagyon jól van, köszönöm kérdését, uram - felelte Giles, most már a megszokott gyámkodó hangján -, és alázatos üdvözetét küldi.
- No, örülök - bólintott a doktor. - Hja, igaz, majd elfelejtettem. Közölni akartam magával, Giles, hogy a napokban - éppen az előtt való napon, hogy sürgősen ide hívtak - úrnője megbízásából elintéztem valamit, aminek tán örülni fog. Jöjjön csak ide a sarokba, négyszemkört akarom megmondani.

Giles úr fontoskodva követte a doktort a szoba sarkába, suttogva pár szót váltottak, mire az inas nagy hajbókolással és még a szokottnál is nagyobb méltósággal vonult vissza. Odabenn a szobában nem közölte senkivel a beszélgetés tárgyát, de a konyhában rögtön tudtára adta mindenkinek, miről van szó. Sört hozatott, és ünnepélyes ábrázattal kijelentette, hogy úrnője a betörés éjszakáján tanúsított bátor magaviseletének jutalmául kegyeskedett huszonöt fontot letenni a helyi takarékpénztárnál, kizárólag az ő személyes céljaira. A két szolgáló égnek emelt karral és szemmel adott kifejezést csodálatának, és olyasmit mondtak, hogy most már biztosan nagyon gőgös lesz Giles úr, talán szoba se áll velük. Giles úr, kezelője fodrát gondosan lesimítva, azt felelte, hogy ettől nincs okuk tartani, és abban a pillanatban, mikor ilyesmit tapasztalnának részéről, szíveskedjenek azonnal közölni vele, erre egyenesen megkéri őket. Ezenkívül is egy sereg olyan megjegyzést tett, amelyekkel szerénységét bizonyította. Minden szavát nagy tetszéssel és elragadtatással fogadták, ami nem is csoda, mert hiszen minden megjegyzése eredeti és találó volt, mint általában a nagy embereké.

Fönn az emeleten is kellemesen telt el az este hátralevő része. A doktor rózsás kedvében volt, és Harry Maylie, ha eleinte érezte is az út és a súlyos izgalmak okozta fáradtságot, nem tudott

ellenállni a derék úriember mulatságos ötleteinek, orvosi anekdotáinak, a jókedv rá is átragadt. Olivér pedig szakadatlanul nevetett, úgy vélte, ilyen nagyszerű tréfákat sose hallott. A doktor harsányan kacagott saját viccein, és élvezte a hatást. Harry pedig már csupa rokonszenvből is vele nevetett. Így tehát a körülményekhez képest elég kedélyesen töltötték az időt, és jó késő lett, mire szobájukba vonultak, mind a hárman sokkal vidámabb hangulatban, nagyon megkönnyebbülve, ami rájuk is fért a sok izgalom után.

Olivér másnap sokkal frissebben ébredt, és nagyobb örömmel, édesebb reményekkel indult mindennapi reggeli útjára, mint mostanában bármikor. A madarak kalitkáját megint kiakasztották, gyönyörűen daloltak ma is, tarka mezei virágok illatoztak, és ő kikereste a legszebbeket, hogy Rose-nak örömet szerezzen velük.

Érdemes talán megjegyezni, hogy Olivér mostantól kezdve nem egyedül indult reggeli kirándulásaira. Harry Maylie, attól fogva, hogy először látta hazajönni a kisfiút a tömérdek pompás mezei virággal, hirtelen maga is annyira rajongani kezdett a virágszedésért, és olyan pompás ízlésről tett tanúságot a bokrétaötésben, hogy még Olivért is túlszárnyalta. Minden reggel bebarangolták a környéket, a legszebb virágokat ők vitték haza. Rose szobájának ablaka tárva-nyitva volt most már egész nap, mert a lányka örült a friss napsütéses nyári levegőnek, boldogan, teli tudóval szitta, és a rács mögött mindig ott állt friss vízben egy különös kis csokor, még pompásabb, még nagyobb gonddal válogatott, mint a többi. Olivér úgy vette észre, hogy a hervadt virágot Rose sose dobja el, bár a kis vázát minden reggel újra megtölti. Azt is megfigyelte, hogy valahányszor a doktor a kertnek ezen a részén járkal, mindig felpillant az ablaknak erre a külön kis sarkára, és sokatmondóan bólint.

Olivér úgy érezte, hogy szinte repülnek az órák. A fiatal lányka még mindig nem hagyta el szobáját, szó sem lehetett a megszokott esti sétákról, legföljebb a háziasszonnyal ment el néha egy kicsit, akkor se messzire. Így aztán kettőzött buzgalommal dolgozhatott, a fehér hajú öregúr utasításaihoz híven, és olyan szépen haladt tanulmányaiban, hogy őt magát is meglepte az eredmény. Egyszer azonban éppen tanulás közben történt vele valami igen kellemetlen és váratlan dolog.

A kis szoba, ahová könyveivel mindig visszavonult, a ház hátsó részén, a földszinten volt. Rácsos kis ablaka éppen a kertre nézett, jázmin és lonc futotta be, illatukkal tele volt az egész szoba. Az ablak előtt pár lépésnyire egy kis rácsos kapu valami bekerített gyepes térre nyílt, és azon túl nem volt több ház, csak buja legelők és erdők. Ebben az irányban volt a legszebb kilátás, egyenesen ki a szabadba.

Egy szép langyos estén, amikor az alkonyat első árnyékai ereszkedtek már a földre, Olivér az ablakban ült, könyveibe merülve szorgalmasan dolgozott. Jó darabig tanult, de minthogy elég meleg nap volt, és ki is fárasztotta a sok olvasás, nem válik okvetlenül szégyenére a könyvek szerzőinek, ha bevalljuk, hogy közben egy kicsit elszundított.

Van az alvásnak egy fajtája, amely a testet lenyűgözi ugyan, de a lelket csak félig ejti rabul. Álmunkban is észrevevesszük, érezzük a körülöttünk levő dolgokat. Olivér aludt, de nagyon jól tudta, hogy ott van a szobácskájában, könyvei ott hevernek az asztalon előtte, és hús alkonyi szellő rezegteti az ablakon a kúszónövényeket. Aztán hirtelen megváltozott a kép. Fülledt, nyomasztó levegőt érzett, és rémülten csapott le rá a tudat, hogy Fagin házában van. Ott ült az utálatos vénember a szoba sarkában, rendes helyén, ujjával rámutatott, és a mellette álló embernek odasúgta:

- Csitt, kedvesem! - Egészen élesen, tisztán hallotta Fagin hangját. - Ő az, mérget vehetsz rá. Gyerünk innen.

- Ő - felelte a másik -, de még mennyire! Azt hiszed, nem ismerek rá? Ha száz kísértet öltené fel alakját egyszerre, és ott állna közöttük, akkor is rámutatnék. Ha eltemetnék ötven láb mélyre, és ott járnék a sírja felett, egészen biztosan megérezném, hogy ott fekszik alatta.

Olyan irtózatossá gyűlölettel mondta ezt, hogy Olivér rémülten felriadt, tágra nyitotta a szemét.

Jóságos ég! Vadul kezdett dobogni a szíve, hang nem jött ki a torkán, tagjait képtelen volt mozdítani. Mi történt? Ott - az ablakban - éppen előtte - egészen közel, ha kinyújtaná a kezét, megérinthetné - ott áll a vén Fagin, fürkészszerűen néz be a szobába, tekintetük összehalmozik! És mellette egy másik arc, egész fehér - dühében vagy félelmében, ki tudja? -, ugyanaz a mogorva alak, akivel a kocsmaudvaron összeakadt.

Csak egy futó pillanat volt, egy pillanat töredéke, aztán eltűnt mind a kettő. De megismerték őt, mint ahogy ő is rájuk ismert. Tekintetük mélyen bevésődött az emlékezetébe, mintha csak kőbe vésték volna. Úgy érezte, soha el nem felejtí. Egy pillanatig még ülve maradt, mintha odaszögezték volna, de aztán felugrott, és hangosan kiáltozott segítségért.

HARMINCÖTÖDIK FEJEZET

*amely beszámol Olivér kalandjának eredménytelenségéről
és egy eléggé fontos párbeszédéről Harry Maylie és Rose között*

A házbeliek persze ijedten rohantak oda, ahonnan Olivér segélykiáltásait hallották. A gyerek halálsápadtan és izgatottan mutogatott a mezők felé, és csak nagy nehezen tudta kinyögni ezt a két szót:

- Fagin! Fagin!

Giles úr képtelen volt megérteni, mit akar a gyerek, de Harry felfogása szerencsére gyorsabb volt, meg aztán anyjától hallotta is Olivér élettörténetét, úgyhogy mindjárt megértette.

- Milyen irányba ment? - kérdezte, és felkapta a sarokban levő bunkósbotot.

Olivér a mező felé mutatott.

- Erre, de aztán mindjárt eltűntek a szemem elől.

- Akkor az árokban lesznek! - kiáltotta Harry. - Utánam! És lehetőleg maradjatok közel!

Ezzel átugrott a sövényen, és futásnak eredt. A többiek csak ügyyel-bajjal tudtak a nyomában maradni.

Giles is szedegette a lábát, ahogy telt tőle. Olivér velük tartott.

Egy-két perccel később Losberne doktor is hazajött esti sétájáról, látta a rohanókat, hát ő is átbukdácsolt a sövényen, és utánuk eredt, meglepően fürgén. Egész úton hangosan kiabált, hogy mondják meg, mi baj, mert fogalma sem volt róla, hová rohannak és miért.

Rohant az egész társaság, meg se álltak szuszogni, míg a csapat vezére meg nem állt. De az most hirtelen bekanyarodott az árok felé, arra, amerre Olivér mutatott, s botjával döfködve a bokrokat, buzgón keresgélt. Átkutatta az árkot meg a bozótot.

Ezalatt a társaság elmaradt része is odaért. Most már Losberne doktor is megtudta Olivértől, mi történt, és mit jelent ez a lázas üldözés.

Minden keresés hiábavaló volt. Még friss lábnyomot se találtak sehol. Egy kis domb tetején álltak, ahonnan három-négy mérföldre beláthatták az egész környéket. Balra, a síkságon volt a falu, de hogy a menekülők odaérhessenek, előbb szabad területen kellett volna, messze megerülve, megtenniük jó darab utat, amelyet ilyen rövid idő alatt egészen biztosan nem tehettek meg. A másik oldalon sűrű erdő szegélyezte a szántóföldeket, de odáig se érhetek még el ennyi idő alatt.

- Úgy látszik, mégiscsak álmodtál, Olivér - mondta Harry Maylie.

- Nem, nem, igazán nem - és Olivér hirtelen megborzongott, mert megint eszébe jutott a vénember gonosz ábrázata. - Nagyon is élesen láttam. És nemcsak őt, a másikat is. Úgy, ahogy most önöket látom.

- És ki volt a másík? - kérdezték egyszerre Harry meg a doktor.

- Az, akiről már meséltem, aki ott a kocsmában belém ütközött - mondta Olivér. - Egy pillanatig egymásra néztünk, megesküdnék rá, hogy ugyanaz volt.

- Biztosan tudod azt is, hogy erre jöttek? - kérdezte Harry.

Olivér beszéd közben a sövényre mutatott, amely a villa kertjét a szántóföldektől elválasztotta.

- Ott álltak az ablak alatt, aztán a magasabbik átugrott a sövényen, pontosan azon a helyen. Fagin előbb jobbra szaladt egypár lépést, aztán azon a nyíláson bújt át.

A két férfi a gyerek komoly arcát figyelte, aztán egymásra néztek, és mind a ketten úgy érezték, hogy Olivér pontosan és biztosan tudja, amit mond. De csodálatosképpen sem az egyik, sem a másik irányban nem találtak nyomokat. A fű sem volt letiporva másutt, mint ahol ők maguk tiporták le. Az árok partján harmatos volt a lucerna, meg kellett volna látszani rajta a futók cipője nyomának, de sehol a legapróbb jelet sem tudták felfedezni. Fű, gabona, lucerna, minden olyan volt, mintha egész nap egy teremtett lélek nem járt volna arra.

- Igazán furcsa - álmétkodott Harry.

- Furcsa - mondta a doktor. - Még Blathers és Duff sem tudnának eligazodni rajta.

Bár egészen eredménytelennek látszott a nyomozás, mégse hagyták abba, míg rájuk nem sötétedett. Még akkor is csak kénytelen-kelletlen vonultak haza. Az öreg inast elküldték a faluba, hogy járja sorra a kocsmákat, és adja le az Olivértől kapott személyleírást mindenütt. Különbösen is, ha Olivér szavai hitelt érdemelnek, Fagin elég feltűnő alak, hogy ha csakugyan betért volna valahová, vagy ott látták volna ögyelegni a házak táján, okvetlenül emlékeznének rá. Giles azonban mégis azzal a hírrrel tért vissza, hogy sehol se látták a két idegent, és így a titok még csak homályosabb lett, nemhogy megoldódott volna.

Másnap reggel újra kezdődött a hajsza, a tudakozódás, de nem jobb eredménnyel. Harmadnap aztán Olivér Maylie-néval bement a városba, hogy talán ott megtudnak valamit, de ez a kísérlet is eredménytelennek bizonyult. Néhány nap alatt lassanként elfelejtették az egész esetet.

Időközben Rose gyönyörűen összeszedte magát. Bár ez az örömteli változás meglátszott mindenkin, az arcok és hangok felvidultak, halk suttogás helyett élénk beszélgetés, nevetés hallatszott a házban - mégis mintha valami sötét felhő nehezedett volna rájuk. Olivér éles szemét nem kerülte el, hogy Rose maga sem olyan, mint régen. Maylie-né sokszor hosszú időre bezárkózott a fiával, komoly megbeszélőnivalójuk volt, és Rose szép szemén mindannyiszor könnyek nyoma látszott. Losberne doktor most már kitűzte a napot, amikor elbúcsúzik, és visszamegy Chertseybe. Attól fogva az aggasztó tünetek még gyarapodtak. Olivér biztosra vette, hogy valami zavarja a szeretett lány lelkének békességét, sőt nem is csak az övét, másvalakiét is.

Egy reggel, mikor Rose egyedül volt a nappali szobában, bejött hozzá Harry, és némi habozás után azt mondta, hogy beszélni szeretne vele.

- Igazán csak röviden, nagyon röviden, Rose. Azt hiszem, néhány szóval elmondhatom - szólt, székét közelebb húzva hozzá. - Hiszen amit mondani akarok, nem újság számodra. Ismered az érzéseimet, tudod úgyis, hogy mi a szívem leghőbb vágya, még ha eddig nem is beszéltem róla.

Rose sápadt volt már akkor is, mikor a fiú belépett. Nem csoda, hiszen beteg volt nemrég. Most csak némán intett, virágai fölé hajolt, és várta a folytatást.

- Talán... jobb lett volna, ha már régen elmegyek innen - mondta Harry.

- Ez igaz... bocsáss meg, ha kimondom. Bár ne maradtál volna ilyen sokáig.

- A legszörnyűbb, a legfájdalmasabb hír hozott ide, fájdalmasabbat el se képzelhetek - folytatta Harry. - Attól félttem, hogy elveszítem azt, aki a világon a legdrágább nekem, akihez minden vágyam és reményem fűződik.

A lány könnyes szemmel hallgatta, és egy fényes csepp éppen a virág kelyhébe hullott, ott csillogott.

- Csak azért mondtam, hogy jobb lett volna előbb elmenned, mert akkor folytathattad volna a munkádat. Magasabb, nemesebb célokra törnél, amelyek méltók hozzád - mondta Rose.

- Nincs cél, amely ennél méltóbb lenne hozzám. Nem lenne akkor sem, ha én lennék a legnemesebb teremtség a földön. Nincs nagyobb feladat, mint küzdeni azért, hogy a te szíved megnyerjem - gyengéden megfogta a lány kezét. - Ó, Rose, édes, egyetlen szerelmem, tudod, hogy hosszú évek óta szeretlek. Reméltem, hogy megtalálom a dicsőség útját, és aztán eljövök hozzád büszkén, és elmondom, hogy csak érted, csak miattad vágytam dicsőségre, csak azért, hogy megoszam veled. Éber álmaimban azon gondolkoztam, mint fogom eszedbe juttatni majd akkor, hogy mennyi néma jelét adtam már kisfiú koromban is szerelmemnek, és ha megkérem a kezedet, mintha egy rég megpecsételt szerződést váltanánk valóra. Ez az idő nem jött még el. De ha ifjú álmaim nem teljesültek is, ha nem is szereztem hírt és dicsőséget, a szívemet felajánlom neked, a szívemet, amely régóta a tied. Mindent erre az egy kockára teszek fel, minden attól függ, hogyan fogadod ezt az ajánlatot.

- Mindig jó és nemes voltál hozzám - mondta Rose meghatottan. - És éppen mert nem vagyok sem hálátlan, sem érzéketlen, azért felelem azt, hogy...

- Ugye, azt akarod mondani, hogy remélhetek, ugye, Rose?

- Azt akarom mondani - folytatta a lány -, hogy próbálj elfelejteni. Ne azt felejtsd el, aki szerető társad és barátod volt, mert ez fájna. De felejtsd el szerelmedet. Nézz szét a világban, látni fogod, hány olyan lány van, akit érdemes volna megnyerned, akire büszke lehetnél. Juttass nekem más érzéseket, ha tudsz, én leszek a leghívebb, legőszintébb, legodaadóbb barátod.

Elhallgatott, kezével eltakarta arcát, és megeredt a könnye. Másik kezét még mindig fogta a fiú.

- És miért, Rose?... Mondd el legalább az okaidat - kérdezte végre halkán.

- Igen, ehhez jogod van. De semmit sem mondhatsz, amivel elhatározásomat megmásítod. Ez kötelességem, amelyet teljesítenem kell, tartozom vele magamnak és másoknak - felelte Rose.

- Magadnak?

- Igen, Harry, tartozom vele magamnak, hogy én, az elhagyott, anyátlan-apátlan szegény lány, akinek folt van a nevéen, ne adjak okot a gyanúra, hogy önző szempontokból könnyen hajlottam a szavadra, magam javára fordítottam ifjú szíved fellobbanó szenvedélyét, és különként akaszkodtam rád, gátolva terveidet, reményeidet. Tartozom vele neked és a tiednek, hogy segítek elhárítani utadból az akadályt, amelyet nagylelkűségedben ifjú rajongással önmagad elé állítottál.

- Ha ez a meggondolás megegyezik az érzéseiddel is... - kezdte Harry.

- Nem - felelte a lány mélyen elpirulva.

- Szóval viszonzod szerelmemet... ó, csak ezt mondd, ezt az egyet mondd, édes, ezzel tán enyhítetted a csalódás keserűségét.

- Ha nem tudnám, hogy útját állom pályád sikerének, hogy ártok vele neked, akkor talán...

- Akkor másként határozta volna? - sürgette a fiú. - Ne titkold előttem ezt se, Rose.
- Lehet - mondta a lány, és kihúzta kezét a fiú kezéből. - Miért folytassuk ezt a fájdalmas beszélgetést, elég lesz. Nekem nagyon kínos, bár megvallom, boldoggá tesz, és mindig boldoggá fog tenni az a tudat, hogy valamikor ilyen sokra becsültél. Minden új diadal, amelyet az életben ki fogsz vívni, lelkesíteni és erősíteni fogja az én lelkemet is, buzdítás, biztatás lesz számomra. Isten áldjon, Harry! Így, ahogy ma találkoztunk, nem fogunk találkozni többé. De talán ha más szemmel nézzük egymást, ha más viszonyba kerülünk, mint ahogy most akarsz, még sokáig örülhetünk egymásnak. És adja az isten, hogy mindaz az áldás, amit egy szerető, igaz szív forró imája lekönnyöröghet számodra, mind rád szálljon, fényt, sikert, boldogságot hintve utadra.
- Még egy szót, Rose. A tulajdon szádból akarom hallani az igazi okot.
- Gyönyörű pálya áll előtted - felelte a lány, összeszedve erejét -, fényes, dicső pálya. Mindaz, amit tehetség és előkelő összeköttetések szerezhetnek valakinek a közéletben, bőségesen kínálkozik számodra. De azok, akiknek pártfogása előbbre vihet, büszke, hatalmas emberek, és én a világért sem szeretnék olyanok közé keveredni, akik lenéznek és megvetik az anyát, aki nekem életet adott. És ha miattam kudarc és sikertelenség érné annak a fiát, aki anyám helyett anyám volt, azt sose tudnám megbocsátani magamnak. Igen jól tudod, hogy a nevedet homály takarja - mondta egy pillanatra félrefordulva, mert ereje fogyatkozni kezdett -, tudod, hogy folt van a neveden, és ezt a világ felrója az ártatlanoknak is. Azt akarom, hogy kívülem senkit se érjen gáncs miattam. Ha már én véremlében hordozom ezt az átkot, másnak a vérebe ne oltsam.
- Még egy szót, Rose, drága, csak még egyet! - kiáltott a fiú térdre borulva előtte. - Ha nem lennék ilyen kiváltságos, ilyen szerencsés - ahogy az emberek nevezik -, ha szerényebb, csendesebb pálya jutott volna osztályrészemül, ha szegény lennék, beteg és gyámoltalan, akkor is elfordulnál tőlem? Vagy éppen a szerencsés kilátásaim, a kiváltságos helyzetem táplálja benned a kétségeket?
- Ne faggass tovább, Harry. Ennek a kérdésnek nincs értelme, nem is lesz soha. Nem szép tőled, majdnem azt mondhatnám, kegyetlenség, hogy faggatsz.
- Mert ha akkor más lenne a véleményed, amit most már remélni merek - makacskodott a fiú -, az legalább a boldogságnak halvány kis sugarát veti magányos utamra, bevilágítja előttem az ösvényt. Érdemes kimondani azt a pár szót, Rose, nem felesleges dolog, ha annak, akit szeretsz, ilyen sokat jelent. Könnyörögve kérlek, mindenre, ami szent, hűséges, kitartó szerelmemre, mindarra, amit szenvedtem érted, és még szenvedni fogok (ha te úgy kívánod), felelj erre az egy kérdésre.
- Hát igen, ha a sors másként rendelkezik veled, ha csak egy kicsit állnál felettem, nem ilyen nagyon magasan, ha úgy érezném, hogy segítők, vigasztalótársad lehetek egy csöndes, szerény, békés életben, nem pedig akadály és kölönc hozzám nem illő kiváltságosok körében, akkor nem kellett volna magamra vállalnom ezt a súlyos feladatot. Minden okom megvan rá, hogy boldog legyek, Harry, így is, de akkor még boldogabb lehetnék.
- Régi, édes remények emléke rohanta meg a lány lelkét most, hogy ilyen őszintén beszélt. De a szép emlékek könnyeket hoztak, mint mindig, ha régi remények hervadtan térnek vissza. Sírva fakadt, és szíve megkönnyebbült.
- Nem tudtam legyőzni a gyöngeségemet, de elhatározásomat ez nem másítja meg - mondta, kezét odanyújtva a fiúnak. - Most már igazán el kell válnunk, Harry.
- Ígérj meg egyet - könnyörgött a fiú. - Mondjuk, egy év múlva, de lehet, hogy korábban - még egyszer, egyetlenegyszer hadd beszéljek veled erről, s akkor nem bánom, ha utoljára...

- De ne próbáld megmásítani egyedül helyes elhatározásomat - felelte Rose szomorú mosollyal. - Úgyis hiába.

- Nem, nem foglak rábeszélni semmire, csak azt akarom, hogy még egyszer elismételd. Ha kívánod, utoljára. Lábad elé rakok mindent, amit addig szereztem, akár kevés lesz, akár sok, és ha te magad nem másítod meg szándékodat, nem próbállak sem szóval, sem tettel befolyásolni.

- Akkor jó. Igaz, hogy ezzel csak megnehezítjük a dolgot, eggyel több fájdalmat kell elviselnünk, de addigra talán erősebb leszek, megbirkózom vele.

Odanyújtotta megint a kezét. A fiú azonban magához szorította a lányt, csókot lehelt szép homlokára, és kisietett a szobából.

HARMINCHATODIK FEJEZET

*mely igen rövid, és talán jelentéktelennek is látszik,
de azért mégis figyelemre méltó, mert folytatása az előbbinek,
és kulcsa egy következőnek, amelyre szintén rákerül a sor*

- Szóval tényleg elhatározta, hogy elkísér? - kérdezte a doktor, amikor Harry odalépett az asztalhoz, amelynél ő és Olivér reggeliztek. - Nem gondolta meg magát?

- Azt hiszem, másként beszél majd nemsokára - mondta Harry, és elpirult, látszólag minden ok nélkül.

- Örülnék, ha úgy lenne - felelte Losberne doktor -, bár őszintén szólva nem nagyon bízom benne. Tegnap reggel még kijelentette, hogy itt marad, és elkíséri édesanyját a tengerpartra, amint az egy szerető fiúhoz illik. Délben közli velem, hogy útitársam lesz, és elkísér egészen Chertseyig, mert maga is Londonba megy. Este nagy titokzatosan a fülembe súgja, hogy korán reggel szeretne indulni, mielőtt a hölgyek fölébrednek. Szegény Olivér barátom ennek köszönheti, hogy kénytelen ilyen hajnali órában reggelizni, ahelyett, hogy szokása szerint a mezőn kószálna most, és botanikai ritkaságokat gyűjtene. Ugyebár, Olivér?

- Nagyon bántott volna, ha nem vagyok itthon, amikor ön és Maylie úr elutaznak - felelte Olivér.

- Rendes fiú - mondta a doktor. - Okvetlenül gyere fel hozzám, ha otthon lesztek megint. De - ezt most ne vegye tréfának, Harry - mondja, a nábob kívánsága volt, hogy ilyen hirtelenében hagyja itt ezt a házat?

- A nábob - ha jól értem, derék nagybácsimat tiszteli meg ezzel az elnevezéssel - egyáltalában nem közölte velem semmiféle kívánságát. Amióta itt vagyok, még csak levelet sem váltottunk, és alig hinném, hogy az évnek ebben a szakában bármi felmerülhetne, ami jelenlétemet a kastélyban sürgőssé tenné.

- Hát hiába, maga fura szerzet. De azért fogadok, hogy a karácsonyi választásokon bejuttatják a parlamentbe. Az ilyen szeszélyes hangulatváltozások nagyon hasznosak a politikai életben. Igaza lehet. Jó gyakorlat az ilyesmi, és sosem árt.

Harry olyan arcot vágott, mintha kedve lenne néhány megjegyzést tenni, amivel talán gondolkodóba ejtené a doktort, de beérte ezzel a szóval: „Majd elvállik” - és nem folytatta tovább a beszélgetést.

Pár perccel később megállt a ház előtt a postakocsi. Giles bejött a poggyászáért, és a doktor kisietett. Nem szerette másra bízni a poggyásza elhelyezését.

- Olivér, veled lenne még egy pár szavam - mondta halkán Harry Maylie.

Félrevonta az egyik ablakfülkébe a fiút, aki meglepődött a szomorúságnak és szilaj jókedvnek azon a keverékén, ami Harry viselkedését jellemezte.

- Ugye, már szépen tudsz írni?

- Remélem, igen, uram - felelte Olivér.

- Lehet, hogy most jó darabig nem kerülök megint haza. Szeretném, ha írnál nekem, mondjuk, kéthetenként egyszer, minden második hétfőn, a londoni főpostára. Megtennéd?

- Ó, hogyne, büszke leszek rá! - felelte lelkesen a gyerek, aki valóban örült a megbízásnak.

- Szeretném tudni, mit csinálnak anyám és Rose kisasszony - folytatta Harry - teleírhatok mindig egy levélpapírost. Mindent mondj el, merre sétáltatok, miről beszélgettek, és hogy jókedvű-e, illetőleg hogy jókedvűek-e, s nincs-e semmi baj. Megértettél?

- Hogyne.

- És arra is megkérlek, hogy előttük ne említsd a dolgot - tette még hozzá sietve Harry. - Félek, hogy anyám akkor gyakrabban írna, mint ahogy jólesik neki, nem akarom fárasztani. Legyen ez a mi titkunk. És mindenről írd, ne feledkezz el semmiről, megbízom benned.

Olivérnek igen jólesett, hogy ilyen fontos szerephez juttatják. Hűségesen megígérte, hogy senkinek se szól, és lelkiismeretesen beszámol mindenről.

Harry melegen elbúcsúzott tőle.

A doktor már a kocsiban ült, Giles tartotta az ajtót, s a két szolgáló is ott állt a kertben, és szerencsés utat kívánt. Harry titokban még egyszer felpillantott a rácsos ablakra, aztán felugrott ő is.

- Induljunk - kiáltott a kocsisra -, hajts, repülj... ma repülni szeretnék.

- Hé, barátom - szólt ki a doktor, gyorsan leeresztve az ablakot -, nekem nem kell éppen repülés, kevésbé gyors valamivel is beérem.

A kocsi tovagördült a kanyargós úton, zörgött, zötyögött, amíg el nem távolodott annyira, hogy hallani már nem lehetett, csak szemmel követni, hogy milyen sebesen halad. Nemsokára egészen elnyelte a porfelhő. Közbe-közbe egy-egy pillanatra kibukkant újra, majd eltűnt megint, ahogy az út jobbra-balra fordult. De se Olivér, se a két szolgáló nem mozdult helyéről, amíg a porfelhő utolsó foszlánya is el nem tűnt egészen szemük elől.

És volt még valaki, aki szemével követte a tovairamló kocsit sok-sok mérföldön át.

Mert a fehér függöny mögött, a virágos, rácsos kis ablakban ott ült Rose...

HARMINCHETEDIK FEJEZET

melyben az olvasó, a házasságot illetően, az érem másikkal elég gyakori oldalával ismerkedik meg

Bumble úr a dologház nappali szobájában ült, és merőn bámulta a kandalló rideg vasrácsát. Nyár lévén, a vasrács mögött nem ragyogott tűz, csak egy-két bágyadt napsugarat vert vissza hideg és sűrű csillogása. A mennyezetről légyfogó függött alá, arra is vetett néha egy-egy tűnődő pillantást. Valahányszor a könnyelmű rovarok körülröpdösték a fénylő papírt, Bumble úr mélyen felsóhajtott, és ábrázata ilyenkor mintha még jobban elkomorult volna. Nyilván elmélkedett. És nem lehetetlen, hogy a légyfogó körül rajzó legyek zavaró gondolatokat ébresztettek benne, vagy kellemetlen emlékeket idéztek fel régi életéből.

De nemcsak komor arckifejezése volt az, ami részvétet ébreszthetett egy jóakarató szemlélő szívében. Bizonyos külső jelekből is következtetni lehetett, hogy Bumble úr helyzete és ügyei lényegesen megváltoztak, amióta utoljára találkozottunk vele. Hová lett a paszományos kabát, a háromszögletű kalap? Most is térdnadrág volt rajta, vékony lába szárán fekete pamutharisnyát hordott, csak hogy ez nem az a térdnadrág! Kabátja is széles hajtókás, és ebben a tekintetben talán hasonlít ahhoz a kabáthoz, de mégis milyen más! A tekintélyes háromszögletű kalapot egészen közönséges kalap helyettesíti.

Bizony, Bumble úr már nem a nagyhatalmú egyházfi többé.

Bumble úr feleségül vette Corney asszonyt, és most a dologház gondnoka. Más foglalta el a helyét, az viseli a háromszögletű kalapot, az aranyzsinóros kabátot meg a botot. Az összes jelvények mind másra szálltak át.

„Holnap lesz két hónapja, hogy ez történt - gondolta sóhajtva a derék úriember. - Nekem egy örökkévalóság.”

Feltehetette volna az ember, hogy azért tűnik fel neki olyan hosszúnak ez a rövid pár hét, mert túlságosan tele van boldogsággal. De a sóhajtás másról beszélt, és nagyon sokat mondott.

- Eladtam magamat - morogta, gondolatait továbbfűzve -, eladtam magamat hat teáskanálért, egy ezüst cukorfogóért, pár darab ócska bútorért és húsz font készpénzért. Olcsón keltem el, határozottan potom áron.

- Potom áron! - hallatszott egy éles női hang. - Drágán fizettek volna meg akármi áron is, légy nyugodt, így meg éppenséggel csak az Úristen tudja, milyen drágán!

Bumble úr hátrafordult, és megpillantotta kedves élete párját, aki nyilván félig-meddig fogta csak el a pár halkán mormogott szót, s csak úgy vaktában vágott vissza.

- Ó, kedves feleségem, van szerencsém! - mondta Bumble úr érzelmesen.

- Nos, mi az?

- Kegyeskedjék egy pillantást vetni rám - folytatta a családfő, tekintetét élete párjára tapasztva. („Ha ezt a pillantást kibírja - gondolta magában -, akkor mindent kibír. Ez a szem, ez a két szem sose tévesztette el hatását a dologház lakóira. De ha most csütörtököt mond, oda a tekintélyem.”)

Nehéz volna eldönteni, vajon a dologházi szegények voltak-e nagyon igénytelenek pillantás dolgában, úgyhogy aránylag csekély erejű szemek is nagy eredményt érhettek el náluk, vagy Corney asszony volt már túlságosan megedzve a sasszemek ellen. Tény az, hogy Bumble úr

szigorú pillantása önagságát egyáltalában nem sújtotta le, sőt ellenkezőleg, mélységes megvetés volt rá a felelet, s ráadásul még gúnyosan nevetett is, szemmel láthatóan tiszta szívből.

Bumble úr a váratlan hangra előbb hitetlenül, aztán csodálkozva bámult. Majd előbbi testi és lelki állapotába süppedt vissza, s meg se mozdult, amíg figyelmét újra magára nem vonta a nő éles hangja.

- Talán bizony megint hortyogni fogsz itt egész nap?

- Igen, itt ülök, amíg kedvem tartja, asszonyom, s bár egyáltalában nem hortyogtam, ha éppen úgy esik jól, igenis, hortyogni, sőt ásítani, prűszkölni és krákogni fogok, tekintve, hogy mindez kiváltságom.

- A te kiváltságod? - gúnyolódott Bumble-né asszony.

- Úgy van, asszonyom, a férfi kiváltsága, hogy uralkodjék.

- És mi az asszony kiváltsága, ha szabad kérdeznem?

- Engedelmeskedni, drága hölgyem. - harsogta Bumble úr. - Kár, hogy boldogult első férjed nem tanított meg rá, akkor talán még mindig élne szegény, amit, őszintén szólva, én is szeretnék.

Bumble-né asszony tüstént átlátta, hogy ez döntő pillanat, és most fog elválni, melyikük kerül fölülr egyszer s mindenkorra. Alighogy ura és parancsolója ezt a pár szót kiejtette boldogult első férjéről, a nő hangos óbégatással egy székbe hanyatlott, jajgatva, hogy ilyen kegyetlen vadállattal kell egy fedél alatt élnie. Könnyei csak úgy omlottak.

De könnyekkel igen nehéz volt utat vágni Bumble úr szívéhez. Ez a szív ugyanis vízhatlan volt. Mint ahogy a mosható nemezkalapok gyönyörűen visszanyerik eredeti formájukat, sőt keményebben állnak, ha megáztatta őket az eső, úgy az omló könny is, ami elvégre mindig gyengéséget jelent és a másiknak a fölényét - az ő számára biztatás és öröm volt.

Nagy meglepéssel nézegette nejét, és bátorította, hogy sírja ki magát nyugodtan, hiszen a szakértők véleménye szerint ez csak jót tesz az egészségnek.

- Tágítja a tüdőt, tisztítja az arcot, erősíti a szemet, és ráadásul csillapítólag hat az idegekre - mondta. - Szóval sírj, kedvesem, nyugodtan.

Miután ezt a tréfát megengedte magának, kalapját leakasztotta a szegről, fejébe vágta, kicsit félreCAPVA, ahogy illik az olyan emberhez, aki tekintélyét kellőképpen biztosította, azután zsebre dugta a kezét, és könnyed mozdulatokkal az ajtó felé indult, mindenképpen jelezve, hogy félvállról veszi a dolgot.

Az asszony viszont csak azért folyamodott egyelőre a könnyekhez, mert a tettelegesség sokkal fárasztóbb és kényelmetlenebb, de szükség esetén erre is hajlandó volt. Épp a másik módszert készült kipróbálni, mikor drága élete párja az ajtóig ért.

Bumble úr mindenekelőtt azt az egyszerű kisényt tapasztalta, hogy kalapja hirtelen leröpül a fejről, egészen a szoba túlsó végébe. Az erélyes hölgy pedig, miután ellenfele feje búbját így lecsupasította, fél kézzel torkon ragadta, a másikkal pedig pofonok áradatát zúdította rá. Meg kell adni, rendkívüli erőről és ügyességről tett tanúbizonyságot. Hogy változatosságról is gondoskodjék, nemcsak ököllel dolgozott, hanem közben karmolta, és haját is tépte, majd fölkapott egy esernyőt, s azzal is agyba-főbe verte, mikor pedig megelégette a fenyítést, egyszerűen beledobta egy székbe, amely szerencsére éppen jó helyen állt, és felszólította, hogy most beszéljen a férfiúi kiváltságokról, ha mer.

- Kelj fel - parancsolta Bumble-né ellentmondást nem tűrő hangon -, és hordd el magad innen, mielőtt méregbe jövök!

Bumble úr igen csüggedt ábrázattal emelkedett fel, és szeretne volna tudni, mit csinálhatna még vele az asszony, ha méregbe jönne. Szépen felszedte a kalapját, és reménykedve nézett az ajtó felé.

- Mi az, elmész? - kérdezte a hölgy.

- Ó, igen, drágám, persze hogy elmegyek. Igazán nem akartalak... - és Bumble úr az ajtó felé oldalgott. - Most elmegyek, drágaságom. Igazán heves természeted van, azt meg kell adni...

A derék matróna ebben a pillanatban gyorsan előrelépett, hogy megigazítsa a szőnyeget, amelynek széle a küzdelem hevében felhajlott, Bumble úr, a mozdulatot félreértvén, mint a villám, ugrott ki az ajtón. Nem is próbálta a félbehagyott mondatot befejezni, és átengedte a harcteret derék oldalbordájának.

Részben meglepte, részben alaposan leverte a váratlan eset. Neki magának is elég hajlandósága volt az erőszakoskodásra, sőt, egy kis kegyetlenkedéstől sem riadt vissza, ha alkalma kínálkozott, de amellett (ez egyébként természetes is) gyáva volt. A világért sem akarjuk ezzel jellemének kiválóságát csökkenteni, hiszen a legtöbb hivatalos személyiség, aki nagy tekintélynek és becsületnek örvend, ugyanezzel a tulajdonsággal rendelkezik. Inkább azért említettük a dolgot, hogy bebizonyítsuk az olvasónak, mennyire alkalmas volt Bumble úr a hivatalára.

De megaláztatásának keserű pohara még nem telt csordultig. A ház körül ödöngve, először életében gondolt arra, hogy a szegényügyi törvény határozottan szigorú egy kicsit, és ha egy férfi otthagyja a feleségét, és az egyházközségre sózza, igazság szerint nem büntetést érdemelne, hanem inkább részvétet és jutalmat, mint derék és sokat szenvedett polgár.

Bement újra a házba, csak úgy találomra járt szobáról szobára, és véletlenül benyitott abba a helyiségbe, ahol a közös szennyest mosták az asszonyok. Hangos beszélgetést hallott az ajtó mögül, és gondolta, jó lesz egy kicsit rájuk reccsenteni. „Hm - dörmögte, újra összeszedve minden vele született méltóságát -, ezek talán még tisztelik a kiváltságaimat.”

- Hé, asszonyok, micsoda lárma van itt? Dolgozunk vagy mi? - e szavakkal erélyesen kitérte az ajtót, és szigorú ábrázattal lépett be a helyiségbe, de magatartása tüstént alázatossá vált, amikor váratlanul észrevette felesége önagyságát az asszonyok között.

- Ó, drágaságom - jegyezte meg hátrálva -, fogalmam sem volt, hogy itt vagy.

- Nem tudtad, hogy itt vagyok? - kérdezte a nő. - De mit keresel te itt, azt szeretném tudni?

- Csak úgy gondoltam, hogy ha ilyen sokat fecsegnek, aligha végzik rendesen a munkát, drágám - felelte Bumble úr, és szórakozottan pillantott a mosószekekrény mellett álló öregasszonyokra, akik máris összesúgtak csodálkozva, hogy a gondnok úr ilyen szokatlanul alázatos.

- Úgy? Szóval úgy találod, hogy sokat beszélünk. Mi közöd hozzá?

- Jó, jó, drágám... de hiszen - kezdte Bumble úr szerényen.

- Mi keresnivalód van itt, azt mondd meg! - kérdezte a derék matróna emeltebb hangon.

- Igazad van, te vagy a ház úrnője. Csak úgy véletlenül eszembe jutott, hogy hátha nem vagy itt éppen most a közelben.

- Ide hallgass, Bumble, semmi szükségünk rá, hogy beleüsd az orrod a mi dolgunkba. Tapasztaltam egyébként, hogy erre hajlandóságod van. Az egész ház röhög rajtad, mihelyt

hátat fordítasz, mert mindenbe beleártod magad, amihez semmi közöd, és napjában hússzor is szégyent hozol a saját fejedre. No, kotródj innét!

Bumble úr kétségbeesetten figyelte a két dologházi öregasszony leplezetlen gyönyörűségét, látta, hogy boldogan pislognak egymásra, sőt még sugdosódnak is. Egy pillanatig tétovázott. De Bumble-né asszony türelme sem volt kifogyhatatlan. Felkapott egy szappanlével telt vödröt, és az ajtóra mutatva rákiáltott, hogy ha azonnal el nem hordja magát, fejére önti a szappanos vizet.

- Mit tehetett Bumble úr! Még egyszer csüggedten körülnézett és kiosont. Alighogy betette maga mögött az ajtót, az asszonyok sugdolózása éles vihogássá fajult, kitört belőlük leküzdhetetlenül a gyönyörűség. Na, még csak ez kellett! Most már az ő szemükben is lecsúszott. Oda a tekintélye a dologház lakói előtt is.

„Két rövid hónap alatt! - sóhajtott elkeseredve. - Két hónap mindössze! Nyolc héttel ezelőtt nemcsak a magam ura voltam, de rettegve leste szavamat az egész dologház, és most... ami sok, az sok.”

Fültövön legyintette a gyereket, aki kaput nyitott előtte (mert gyötrelmes gondolataiba merülten, közben a kapuhoz érkezett), aztán szórakozottan kilépett az utcára.

Keresztül-kasul csatangolt a városban, amíg a járás egy kissé le nem csillapította keserű fájalmát, s most már inkább szomjúság gyötörte. Elhaladt egy sereg kocsmá előtt, végre egy kis mellékutcában megállt. Belépett, mert az ablakon át úgy látta, hogy a helyiség majdnem üres. Összesen egy vendég üldögélt a söntésben. Közben megeredt az eső. Nagy cseppekben hullott, úgyhogy már ezért sem csavaroghatott tovább. Keresztülment az első szobán, italt kért, és belépett a másik helyiségbe, ahol a magányos vendéget látta.

Hosszú, bő köpenyes, szálas barna férfi ült az egyik asztalnál. Idegennek látszott. Fáradt arcvonásai, poros cipője és ruhája azt mutatták, hogy messziről jöhetett. Fél szemmel Bumble úrra sandított, mikor az belépett, de csak néma biccentéssel válaszolt köszöntésére.

Bumble úrnak viszont nem kellett egy kis méltóságért a szomszédokba mennie.

Szótlanul szürcsölgette a gínt, s nagy komolyan és körülményesen olvasni kezdte az újságot.

De közben - mint ahogy az gyakran megesik, ha ilyen körülmények között kerül össze az ember valakivel - ellenállhatatlanul birizgálta a vágy lopva oda-odasandítani az idegenre, valahányszor azonban engedett kívánságának, zavartan kapta el a szemét, mert ugyanakkor az idegen is odalesett. Félszegségét még csak fokozta az idegen tekintetének sajtószerű kifejezése, a szúrós, kemény pillantás, amelybe valami különös gyanakvás és bizalmatlanság is vegyült. Bumble úr soha életében nem tapasztalt még efféle embertársai részéről, és nehezebbre esett elviselni.

Miután már jó néhányszor titokban elkapták egymás pillantását, az idegen végre megszólalt érdes, mély hangon:

- Engem kerestek, amikor az imént bekukucskált itt az ablakon?

- Tudtommal nem, vagy ön talán izé... - Bumble úr hirtelen elharapta a szót, kíváncsi volt, hogy hívják valójában az idegent, és azt hitte, hogy az mindjárt bedől a kis fogásnak.

- No, úgy látom, nem engem kerestek - mondta az idegen gúnyos mosollyal. - Mert akkor tudná a nevemet. Pedig nem tudja. Ajánlom, hogy ne is kérdezze.

- Ó, a világért sem akartam zavarni! - jegyezte meg méltóságosan Bumble úr.

- Nem is zavart.

A kurta párbeszédet újra csend követte, aztán megint az idegen szólalt meg:

- Találkoztunk már, azt hiszem. Csakhogy akkor más öltözetben láttam, az utcán mentünk el egymás mellett. De azért megismertem volna akárhol. Egyházi volt azelőtt, ugye?

- Igen, az voltam - mondta Bumble úr némi csodálkozással.

- Igen, tudom - bólintott a másik. - Én még ebben a minőségben ismertem. És most micsoda?

- Most a dologház gondnoka vagyok - jegyezte meg Bumble úr, hogy a további bizalmaskodásnak jókor elejét vegye. - Igen, gondnoka vagyok, fiatalember.

- És még mindig olyan jól képviseli a saját érdekeit, mint régen? - folytatta a különös ismeretlen, tekintetét Bumble úr csodálkozó szemébe fúrva. - Felelhet nyugodtan, barátom, elég jól ismerem magát, amint látja.

- Hát hiszen egy házasembernek iparkodnia is kell - felelte Bumble úr, tenyerét a szeme fölé ernyőzve s tetőtől talpig végigmérve az idegent. - Házasembernek még inkább iparkodnia kell összeszedni minden garast, amire csak tisztességgel szert tehet. Az egyházközség nem fizeti olyan busásan a hivatalnokait, hogy egy kis mellékjövedelmet visszautasíthatna az ember, ha megfelelő, törvényes módon juthat hozzá.

Az idegen mosolyogva bólintott, mintha azt akarná mondani, hogy jó helyen jár, nem tévesztette el emberét. Aztán csengetett a kocsmárosnak.

- Töltse meg - szólta, átnyújtva neki Bumble úr üres poharát - valami kis szíverősítővel. De jó erős és forró legyen, barátom. Úgy szereti, nem?

- Ne legyen nagyon erős - felelte Bumble úr torkát köszörülve.

- Jól van, jól, a kocsmáros már tudja, mit akarok - jegyezte meg ridegen a furcsa vendég.

A kocsmáros mosolygott, eltűnt, s pár perccel később már hozta a gőzölgő grogot. Bumble úrnak az első kortytól könnybe lábadt a szeme.

- Ide hallgasson, barátom - mondta halkán az idegen, és gondosan becsukott ajtót, ablakot. - Én egész egyszerűen azért jöttem ma ide, hogy magát felkeressem. Az ördög tudja, mért intézte úgy, hogy jóformán egymásba botlottunk, de tény, hogy ebbe a szobába nyitott be, ahol ültem, és éppen akkor, amikor azon törtem a fejemet, honnan a csudából keríthetném elő magát. Bizonyos felvilágosításokra lenne szükségem. Nem ingyen akarom, ha mégoly csekélység is, vegye tudomásul.

Beszéd közben néhány aranypénzt tett ki az asztalra, és óvatosan odatolta szomszédja elé, mintha nem akarná, hogy a pénz csörgését meghallják. Bumble úr lelkiismeretesen megvizsgált minden darabot, hogy nem hamisak-e, aztán elégedett ábrázattal mellényzsebébe dugta a pénzt.

Az idegen pedig csak tovább beszélt.

- Hát lássuk csak... erőltesse meg kicsit az emlékezetét. Tizenkét évvel ezelőtt, télen...

- Régen volt az - dörögte Bumble úr. - No, mindegy, emlékszem.

- Színhely: a dologház.

- Rendben van.

- Éjszaka van.

- Igen.

- Utálatos, sötét odú, ahol szerencsétlen, nyomorult nőszemélyek életerős, egészséges kölyköket szülnek, hogy aztán az egyházközség viselje gondjukat, gyalázatukat pedig sírba viszik, a fene egye meg.

- A szülőszobát gondolja? - kérdezte Bumble úr, aki nem tudta egész pontosan követni az idegen izgatott leírását.

- Azt, barátom. Egy fiú született akkor éjjel.

- Nem is egy, de sok született már ott.

- Hogy a pestis rágná ki azt a sátánfajzatot! - fakadt ki az idegen. - Engem csak egy érdekel: az a ványadt, sápadt arcú kölyök, akit aztán inasnak adtak a koporsóshoz - bár magának ácsolt volna koporsót, és bújt volna bele már régen -, aztán Londonba szökött a nyavalyás, ha jól tudom.

- Hja, Olivér? A kis Twist Olivér? Emlékszem rá, de még menyinyire emlékszem! Olyan megrögzött gazfickó egy se volt még a kezem alatt...

- Nem a jellemére vagyok kíváncsi, éppen eleget hallottam róla - vágott közbe az idegen, amikor Bumble úr éppen egy cikornyás körmondatba akarta foglalni Olivér bűneit. - Egy asszonyról akarok megtudni valamit. Arról a vén szatyorról, aki a fiú anyját ápolta. Hol van az most?

- Hogy hol van? - kérdezte Bumble úr, akinek a gin meg a grog némileg visszaadta mókás kedvét. - Azt bizony nehéz volna megmondani. Ahol most tartózkodik, ott nemigen van szükség bábára, úgyhogy aligha van alkalmazásban.

- Hogy érti ezt? - kérdezte komoran az idegen.

- Meghalt tavaly télen.

A sötét szemű ember fürkészve nézte, és Bumble úr egy darabig állta a pillantását. Észrevette, hogy szemének tüze lassan lelohad, most már üresen bámulnak a levegőbe, kicsit szórakozottan másfelé kalandoznak. Az idegen eleinte mintha nem tudta volna, örüljön-e a hírek, vagy bosszankodjék miatta. De aztán egyre könnyebben lélegzett, levette a szemét Bumble úrról, és olyasmit mondott, hogy nem is fontos most már az egész. Azzal felállt, és menni készült.

De Bumble úr se esett a feje lágyára. Mindjárt megszimatolta, hogy jó alkalom kínálkozik értékesíteni a kis titkot, amely derék oldalbordája birtokában van. Világosan emlékezett a vén Sally halálának éjjelére. Már csak azért sem felejthette el a napot, mert az döntő fontosságú volt az ő életében is, hiszen akkor kérte meg Corney asszony kezét. És bár felesége önagysága sohase közölte vele, amit akkor éjjel a haldokló vénasszonytól megtudott, Bumble úr éppen eleget hallott, és sejtette, hogy Olivér édesanyjáról lehetett szó, akit a vénasszony gondjaira bíztak annak idején. Gyorsan eszébe idézte a körülményeket, és titokzatos arccal közölte, hogy tud valakit, aki négy szemközt beszélt a vén bábaasszonnyal, közvetlenül az öreg halála előtt, s aki minden valószínűség szerint világhosszú életet deríthet a kérdéses ügyre.

- Hol találom meg az illetőt? - kérdezte az idegen, és most már leplezetlenül elárulta, hogy ez a hír megrémíti.

- Csak az én révemen találkozhat vele, másként soha! - jelentette ki Bumble úr.

- Mikor? - kérdezte izgatottan a másik.

- Holnap.

- Este kilenc órakor - és az idegen papírlapot húzott elő a zsebéből, arra ráfirkált valami gyanús, folyóparti címet. Betűi is mutatták, hogy reszket a keze. - Este kilenc órakor hozza el. Nem is kötöm a lelkére, hogy titokban tartsa a dolgot, hiszen saját érdeke.

Ezzel felkelt, s indult az ajtó felé. A söntés előtt kifizette az italt. Még egyszer a lelkére kötötte Bumble úrnak, hogy pontosan tartsa magát a megállapodáshoz, aztán kurtán megjegyezte; hogy másfelé megy, és minden további búcsúszó nélkül otthagya.

Bumble úr a papírlapra nézett, és látta, hogy név nincs rajta. Szerencsére még nem volt messze az idegen, hát utána eredt, hogy meg kérdezze.

- Mit akar? - förmedt rá az, hirtelen hátrafordulva, mikor Bumble úr megérintette a karját. - Miért jön utánam?

- Csak egy kérdést. Kit keressek? A nevét nem írta fel.

- Monks - felelte a másik, és kiadós léptekkel továbbsietett.

HARMINCNYOLCADIK FEJEZET

*amelyből megtudjuk, hogyan folyt le az éjszakai találkozás
Bumble úr, Bumble-né asszony és Monks között*

Füledt, nyomasztóan forró nyári este volt. A felhők már egész nap ott lógtak a város felett, s most lejjebb ereszkedve, sűrű, nyirkos párát terjesztettek. Nagy cseppekben kezdett hullani az eső, és távoli mennydörgés hallatszott, amikor a Bumble házaspár, az országútról letérve, gyors léptekkel a rozzant kis viskók csoportja felé vette útját, jó másfél kilométerre a városon kívül. A viskók közvetlenül a folyóparton, egészségtelen mocsaras helyen épültek.

Kopott, rongyos kabátba burkolóztak mind a ketten, részben talán azért, hogy az eső ellen védekezzenek, részben hogy avatatlan szemek fel ne ismerjék őket. A családfő lámpát tartott a kezében, de egyelőre nem gyújtotta meg, és pár lépéssel elől járt a sáros, göröngyös úton, élete párjának engedve át a dicsőséget, hogy súlyos nyomdokaiba léphessen. Szótlanul mentek. Időnként Bumble úr lassított egy kicsit, s fejét hátrafordítva meggyőződött róla, hogy nyomában van-e az asszony, aztán megint szaporázta lépteit, és egyre gyorsabban közeledett útjuk célja felé.

Ez a külváros egyáltalán nem volt kétes hírű. Mindenki tudta, hogy kizárólag züllött csirkefogók lakják, és különféle foglalkozások ürügye alatt tulajdonképpen lopással és rablással szerzik kenyerüket.

Rozzant viskók álltak itt. Egyik hevenyészve egymásra hajigált téglákból épült, a másik szüette, korhadt hajógerendákból. Legfeljebb két-három lábnyira lehetek a folyó partjától. Az iszapra felvonszolt lyukas csónakok, amelyeket a parton felhányt alacsony kőfalhoz kötöttek ki, itt-ott egy törött evező vagy rongyos kötélrész, nyilván azt akarták elhitetni a szemlélővel, hogy a nyomorult kalyibák lakói valami folyami foglalkozást űznek. De aki alaposabban szemügyre vette a hasznavehetetlen szerszámokat és alkalmatlóságokat, ha csak egy kicsit konyított hozzá, mindjárt megállapíthatta, hogy inkább csak a látszat kedvéért vannak ott, használatra nem alkalmasak.

A rozzant házikók között, körülbelül középen, felső részével a víz fölé nyúlva, egy széles épület állt. Valamikor gyár volt, és a külváros lakói közül soknak adott kenyeret. De most már évtizedek óta elhagyottan állt, félig romba dőlten. Patkány, féreg és nedvesség régen megrohasztották vízbe vert cölöpeit. Nagy része már régen a folyóba omlott, míg a többi a fekete hullámok fölé hajolva, csak a jó alkalomra várt, hogy kövesse a példát, és átengedje magát elkerülhetetlen sorsának.

Éppen itt, a romba dőlt gyárépület előtt állt meg a tiszteletre méltó házaspár, amikor az első komolyabb mennydörgés eldőrdült, és az eső hirtelen megeredt.

- Itt lehet valahol - jegyezte meg Bumble úr, a papírlapot tanulmányozva.

- Halló, csak erre! - kiáltott le valaki a házból.

A hang irányába tekintve, Bumble úr a második emeleti kis ajtóban meglátta a férfit. Az ajtó alig melléig ért.

- Várjanak egy percig, mindjárt lemegyek.

Az ajtó becsukódott odafent, a sötét fej eltűnt.

- Ez az az ember? - kérdezte Bumble-né.

Ura és parancsolója igenlően bólintott.

- Hát akkor emlékezz vissza, amit mondtam, Bumble. Minél kevesebbet beszélj, különben kikottyantasz valamit biztosan.

Bumble úr, aki már előbb is aggódva nézegette a kevésbé biztató épületet, éppen azt fontolgatta, tanácsos-e jobban beleereszkedni ebbe a kalandba, amikor Monks ott termett mellettük. Kinyitott egy ajtót, és intett, hogy kövessék.

- Ne ácsorogjanak itt! - kiáltott türelmetlenül dobbantva.

A nő most már nem tévovázott, bátran előrelépett, minden további biztatás nélkül. Bumble úr talán szégyellte gyávaságát, és nem akart elmaradni oldalbordája mögött. Bemereszkedett hát ő is, de igen kényelmetlen érzéssel. Őszintén szólva, ebben a pillanatban nyoma is alig látszott rajta az egyébként olyan jellemző méltóságának.

- Mi az ördögöt ácsorogtak ott kinn az esőben? - szólt hátra Monks, és gondosan bereteszelte Bumble úr mögött az ajtót.

- Jólesett lehűlni egy kicsit - motyogta a derék úriember, és még mindig gyanakodva tekingett jobbra-balra.

- Lehűlni... nincs annyi esője az égnek, hogy azt a pokoli tüzet eloltsa, ami egy emberben lobog - mondta szenvedélyesen Monks. - Azt hiszem, magának se volna olyan könnyű lehűlni, barátom.

Ezzel egyenest a hölgyhöz fordult, rászzegezte a szemét, olyan kifejezéssel, hogy Bumble-né, aki nem volt éppen ijedős természetű, most akarva-akaratlan földre szegezte pillantását.

- Ez az a nő?

- Ühüm, ez az - motyogta Bumble, felesége utasításához híven.

- Maga persze azt hiszi, hogy az asszonyok nem tudnak titkot őrizni - kérdezte Bumble-né, és most már szemébe nézett Monksnak.

- Nagyon jól tudom, hogy egy titkot mindig megőriznek, amíg csak ki nem derül - vágott vissza Monks.

- Éspedig? - kérdezte a hölgy.

- Ha becsületüket elvesztették. Ezenkívül, ha egy asszonynak része van egy titokban, ami őt magát is akasztófára vagy gályára juttathatná, azt egész biztosan nem fogja elárulni senkinek. Ettől nem félek. Megértette, asszonyom?

- Nem én - ingatta fejét a derék hölgy, és egy kicsit elpirult.

- Dehogyan, hogyne értené - mondta Monks.

Félig mosolyogva, félig fenyegetően intett hátra nekik, hogy kövessék, és előresietett egy alacsony, de tágas szobán át. Éppen fel akart kapaszkodni egy meredek lépcsőn vagy inkább létrán, amely valami áruraktárhoz vezetett az emeletre, amikor vakító fény cikázott végig a falakon, és irtózatos dörgés remegtette meg az ócska gerendákat.

- Hallják? - kiáltott fel Monks visszatörpanva. - Hallják, hogy zúg, hogy dübörög? Mintha a pokolbeli barlangok ezrei vernék vissza, ahová az ördögök bújtak előle. Gyűlölöm a mennydörgést.

Egy percig némán állt, és mikor levette szeméről a kezét, Bumble úr rémülettel látta, hogy halálsápadt, vonásai eltorzultak.

- Rám jön néha - mondta, látogatója ijedtségét észrevéve Monks - a mennydörgést nem bírom, de most már elmúlt.

Azzal megindult előttük a lépcsőn, s gyorsan kapaszkodott felfelé. Ott első dolga volt betenni az ablak spalettáit, és lejjebb eresztetni a gerendáról lógó lámpát. A gyér világosságban Bumble-ék egy rozszasztalt és három széket láttak.

- No, most már térjünk a dologra - mondta Monks, mikor helyet foglaltak mind a hárman. - Minél előbb végzünk, annál jobb mindnyájunknak. Szóval ez az asszony tudja, miért hívtuk, igen?

Bumble úr helyett élete párja válaszolt a kérdésre, megnyugtatta a házigazdát, hogy pontosan tájékoztatták.

- Igaz, hogy maga ott volt a mellett az öregasszony mellett, mikor haldoklott, és hogy az mondott valamit...

- Igen, a kisfiú édesanyjáról - vágott közbe az asszonyság.

- Első kérdésem: milyen természetű volt ez a közlés?

- Ez a második kérdés - jegyezte meg erélyesen a nő. - Az első az, hogy mennyit ér magának a titok.

- Ki az ördög tudná megmondani, amíg fogalmam sincs róla, milyen természetű?

- Az ördög talán nem, de maga egész biztosan tudja, ebben nyugodt vagyok - felelte Bumble-né, akinek mindig helyén volt az esze, és bátorságban se szűkölködött, amint azt élettársa is bizonyíthatta mint szenvedő alany.

- Úgy - dörmögte Monks, sokatmondó pillantást vetve rá. - Megér egy kis pénzt a dolog, mi?

- Lehet - felelte nyugodtan az asszony.

- Valamit elvett tőle a vén szatyor, ugye? Egy kis tárgyat, amelyet magánál hordott, és amely...

- Jobban tenné, ha egy összeget ajánlana - vágott a szavába Bumble-né. - Én már ennyiből is megállapítom, hogy jó helyen járok, hogy tényleg maga az, akivel beszélnem kell.

Bumble úr előrenyújtott nyakkal, tágra meredt szemmel figyelte a párbeszédet, hiszen derék oldalbordája eddig voltaképpen nem avatta be a titokba. Leplezetlen álmélkodással bámult hol nejeire, hol Monksra, és csodálkozása még növekedett, mikor a férfi egész komolyan feltette a kérdést, mennyit kíván a közlésért.

- Kérdés, mennyit ér magának - jegyezte meg a nő rendületlen nyugalommal.

- Lehet, hogy semmit, lehet, hogy húsz fontot. Beszéljen, aztán majd megállapodunk.

- Ötöt még adjon hozzá. Huszonöt font aranyban, ennyi elég. Tegye le ide, akkor elmondok mindent. Addig egy szót sem.

- Huszonöt font! - kiáltott fel Monks megbotránkozva.

- Elég világosan beszéltem, azt hiszem. Sokallja talán?

- Hogyne sokallanám egy ilyen csip-csup titokért, amely tizenkét évig nem kellett a kutyának sem.

- Hja, az ilyesminek nem árt az állás, sőt ez olyan, mint a jó bor, idővel csak nő az értéke - felelte a nő még mindig közömbösen és nyugodtan. - Ami pedig azt illeti, hogy tizenkét évig senkinek sem kellett, hát nagyon jól tudjuk, hogy vannak titkok, amelyek tizenkétezer vagy

tizenkétfélmillió évig feküdtek holtan, és egyszer mégis megszólalhatnak, és furcsa dolgokat mesélhetnek el.

- És ha semmiért dobom ki ezt a pénzt? - kérdezte Monks még mindig tétovázva.

- Könnyen visszaveheti tőlem, gyenge asszony vagyok... egyedül, védtelenül jöttem.

- Nono, drágaságom, nem vagy egyedül - szólt közbe Bumble úr félelemtől remegő hangon. - Ne felejtse el, hogy itt vagyok én, és különben is... - foga összeverődött, de azért tovább beszélt - különben is Monks úr sokkal inkább úriember, semhogy egyházközségi személyekkel erőszakoskodni próbálna. Monks úr igen jól tudja, édesem, hogy én nem vagyok már fiatal ember, kicsit megrokkantam az évek során, de egész biztosan tudomása van arról is, drágám, hogy igen erélyes tisztviselő vagyok, és ha egy kicsit bemelegszem, nem vagyok éppen jámbor bárány, csak egy biztatás kell nekem...

Bumble úr közben erőtlen kísérletet tett, fel akarta ragadni a lámpást, de olyan ijedt arcot vágott, hogy igazán bebizonyította: csakugyan egy kis biztatásra volna szüksége, sőt talán igen alapos biztatásra is, amíg harciasabb viselkedésre szánja el magát. Kivéve természetesen, ha a község szegényeivel áll szemben, akiket már megfelelő táplálkozással előkészítettek.

- Jobb, ha befogod a szádat - jegyezte meg kicsinylően Bumble-né.

- De bizony jobb. Inkább vágta volna ki a nyelvét, mielőtt idejött, ha nem tud halkabban beszélni - morogta dühösen Monks. - Szóval a férje.

- A férjem? - öngyűlölete próbált kitérni a kérdés elől.

- Mindjárt sejtettem, amikor beléptek - folytatta Monks, észrevéve a gyilkos pillantást, amelyet öngyűlölete a párjára vetett. - Hát hiszen annál jobb. Könnyebben boldogulok olyan emberekkel, akik egyet akarnak. Komolyan beszélek. Ide nézzenek!

Oldalzebébe nyúlt, és egy duzzadt vászonerszényt húzott elő.

Leszámlált huszonöt aranyat az asztalra, és odatolta az egész rakást az asszony elé.

- Itt van, tegye el. És ha ez az átkozott mennydörgés elhallgat, kezdje el a mondókáját. Most mindjárt dübörögni fog megint az egész ház, érzem. És csakugyan közeledett a zivatar, dörgött, villámlott, csapkodott a fejük felett, de Monks lehajtott fejjel várt, míg az ég egy kicsit lecsöndesült, aztán felnézett, és előredőlve, feszülten leste az asszony száját. A három fej majdnem összeért, a két férfi izgatottan előrehajolva figyelt a nő alig hallható suttogó szavára. A mennyezetről lelógó lámpás halvány sugarai éppen az asztalra hullottak, még jobban kiemelve az arcok ijesztő sápadtságát. Körös-körül a szoba majdnem teljesen sötét volt, valósággal kísérteties látványt nyújtott.

- Mikor meghalt az öregasszony, az öreg Sally - suttogta Bumble-né -, egyedül voltam vele.

- Senki se volt ott? - kérdezte Monks éppen olyan tompa, fojtott hangon. - Valamilyik ágyon nem feküdt egy beteg vagy félkegyelmű, aki mégis hallotta esetleg, és elkapott valami beszédfoszlányt?

- Nem volt ott egy teremtet lélek se. Én álltam mellette a halála pillanatában.

- Akkor jó, folytassa.

- Egy fiatal nőről beszélt, aki párévvél azelőtt fiút szült, nemcsak ugyanabban a szobában, de ugyanabban az ágyban, amelyben ő haldoklott.

- Úgy - Monks remegő szájjal fordult félre. - Ördög és pokol, hogy játszik néha a sors!

- A fiú az, akiről tegnap este beszélt övele - és Bumble-né az ura felé intett. - Annak az anyját lopta meg a vén bábaasszony.

- Még életében? - kérdezte feszülten Monks.

- Nem, amikor meghalt - felelte a nő, és egy kicsit összerázkódott. - Alig hűlt ki még a teste, amikor leopta róla azt a bizonyos tárgyat, amelyet a fiatal anya utolsó perceiben rábízott, hogy őrizze meg a gyerekeknek.

- És mit csinált vele? Eladta? - sűgta lázas izgalomban Monks. - Eladta, mondja, hol? Mikor? Kinek?

- Ahogy ezt elmondta, nagy nehezen - folytatta a nő -, éppen hogy kinyögte, hátrahanyatlott és meghalt.

- Többet nem mondott? - Monks hiába igyekezett elfojtani dühét, még így a suttogásában is kitért. - Hazugság! Ne merjen bolonddá tartani, többet is mondott, egész biztosan. Kiszorítom a szuszt mind a kettőjükből, ha eltagadnak valamit előlem!

- Nem mondott egy szót sem többet - felelte Bumble-né, látszólag még mindig rendíthetetlenül (amit derék férjéről senki se állíthatott volna abban a pillanatban). Az idegen fenyegető hangja nem hozta ki a sodrából, nyugodtan beszélt tovább. - De megragadta a ruhámat fél kézzel, és amikor láttam, hogy nem él már, erővel kellett lefejtenem magamról a kezét, és a markában egy mocskos papírdarabot találtam.

- És benne...

- Semmi sem volt benne, közönséges zálogcédula volt.

- Miről?

- Elmondok majd mindent sorjában. Azt hiszem, egy ideig őrizte a lopott holmit, remélve, hogy majd értékesítheti, aztán zálogba tette. Összekapart valahogy annyi pénzt, hogy a kamatokat évről évre fizetni tudja, és a zálogos megőrizze neki a tárgyat arra az esetre, ha mégis előkerülne az, akit érdekel. De senki se jött érte, és minden úgy történt, ahogy elmondtam. Kezében szorongatta a gyűrött, mocskos cédulát, amikor meghalt. Éppen két nappal később járt volna le a zálog. Én gondoltam, hátha mégis csinálni lehet valamit vele majd egyszer, hát kiváltottam.

- És hol van most? - sürgette Monks.

- Itt - és mintha örülne, hogy megszabadul tőle, gyorsan kitett az asztra egy kis csomagot. Női zsebóra is alig fért volna el benne.

Monks remegő kézzel tépte fel, és kiragadott belőle egy kis arany medalliont, amelyben két hajfűrt meg egy sima arany jegygyűrű volt.

- „Agnes” van belevésve - mondta a nő. - A vezetéknev helye üres. Mellette van a dátum is, körülbelül egy évvel korábban, mint ahogy a gyerek született. Ezt mind megállapítottam.

Monks kíváncsian, izgatottan vizsgálta az apróságokat.

- Más nincs - kérdezte végre.

- Nincs.

Bumble úr megkönnyebbülten lélegzett fel, mintha örülne, hogy túlestek a histórián, és Monks egy szóval se követeli vissza a pénzét.

Most már nekibátorodott, és letörölgette a verítéket, amely az egész párbeszéd alatt nyugodtan csordogált végig az orrán.

- Az egész ügyről csak ennyit tudok - folytatta egy kis szünet után a hölgy. - Nem is vagyok kíváncsi többre, így biztosabb. De két kérdésem lenne, ha megengedi.

- Tessék. De hogy felelek-e vagy sem, az más kérdés.

- Akkor az lesz a harmadik - szólt közbe Bumble úr, aki most már egy kis tréfát is megkockáztatott.

- Ez az, amit akart tőlem? - kérdezte a nő.

- Igen, ez az - bólintott Monks. - És mi a másik kérdés?

- Mit szándékozik csinálni velem? Ellenem akarja felhasználni?

- Eszem ágában sincs. Sem maguk ellen, sem ellenem nem használhatja fel már senki. Ide nézzenek! De ne mozduljanak, ha kedves az életük.

Ezzel hirtelen félrefordította az asztalt, és megrántott egy vasgyűrűt a padlón, mire éppen Bumble úr lába előtt széles csapóajtó nyílt ki, úgyhogy a derék egyházközségi úr rémulten hátrált székével együtt.

- Nézzenek le - mondta Monks, a lámpást a nyílás fölé tartva. - Ne féljenek tőlem. Nyugodtan eltüntethetem volna mindkettőjüket, hiszen itt ültek a nyílás felett, ha ez lett volna a szándékom.

A nőnek ez elég bátorítás volt, kíváncsian előrehajolt és lekukucskált, sőt élete párja se tudott ellenállni a kíváncsiságnak, nagy óvatosan ő is előbbre dugta a fejét. Alattuk vadul tajtékzott a rohanó esőtől megdagadt fekete víz, olyan dühösen csapkodott, örvénylett a nyáلكás zöld cölöpök körül, hogy semmi mást nem lehetett hallani.

Valamikor vízimalom állt ott a folyón, pár korhadt fadarab és kerékrész maradt meg belőle, azt nyaldosták, verdesték tajtékosan a habok.

- Mit gondolkodnak, hol lenne reggelig az, akit itt ledobnak? - kérdezte Monks, a lámpát ide-oda lóbálva a sötét mélység felett.

- Mérföldekekkel lejjebb a folyón, ezer darabra tépve - mormogta Bumble borzadva.

Monks kihúzta a kis csomagot zsebéből, ahová az előbb dugta, felszedett egy kis vasdarabot a földről, rákötözte, és ledobta az örvénybe.

- Így - és Monks újra meghúzta a vaskarikát, a csapóajtó nagy robajjal lendült vissza eredeti helyére. - Könyvben olvassuk néha, hogy a tenger visszaadja a halottakat. De az aranyat, ezüstöt, azt hiszem, megtartja magának. Nincs több mondanivalóm. Kellemes együttlétünk véget ért.

- Igen, nagyon kellemes volt - jegyezte meg gyorsan Bumble úr.

- De aztán kössön csomót a nyelvére, barátom - mondta fenyegető pillantással Monks. - A feleségétől nem félek.

- Bennem is bízhatik, fiatalember - felelte Bumble úr, és szerényen elindult a létra felé. - Mindnyájunk érdeke, az enyém csakúgy, mint a magáé.

- Örülök, hogy belátja - jegyezte meg Monks. - Gyújtsa meg a lámpáját, és siessenek el innen, amilyen gyorsan csak tudnak.

Szerencsére itt éppen véget ért a társalgás, különben Bumble úr alighanem fejjel zuhan le az alattuk levő helyiségbe, amelytől már csak néhány fok választotta el. Monks lebecsátotta neki a lámpását, hogy arról meggyújtsa a magáét. Bumble úrnak semmi kedve sem volt a kellemes társalgást tovább folytatni, némán ereszkedett lejjebb. Felesége hűségesen követte. A visszavonulást Monks fedezte.

Leérve óvatosan körülnézett, és miután meggyőződött róla, hogy nem hall semmi mást, mint az esőt meg a rohanó víz csapkodását, lelépett a legalsó létrafokról.

Nesztelenül osontak végig a földszinti helyiségen. Monks minduntalan összerezzent, Bumble úr pedig lámpását közvetlenül a padló felett tartva, nemcsak óvatosan, de súlyához képest csodálatos könnyűséggel lépkedett, rejtett csapóajtóktól tartva. Most a házigazda vigyázva kinyitotta ugyanazt az ajtót, amelyen beléptek, fejével biccentett, és útnak eresztette a házaspárt, mely nemsokára eltűnt odakint a nyirkos, sötét éjszakában.

Monks nyilván nem szívesen maradt egyedül a rozzant házban.

Halkan odaszólított egy fiút, aki valahol egy sarokban rejtőzött addig. Ráparancsolt, hogy fogja a lámpát, és menjen előre. Most már másodmagával tért vissza az emeleti helyiségbe, ahol a fontos tárgyalás folyt.

HARMINCKILENCEDIK FEJEZET

*melyben az olvasó újra találkozik néhány tiszteletre méltó úriemberrel,
akik már eddig is szerepeltek, és megtudjuk, hogy dugta össze becses fejét
Monks és az öreg Fagin*

Az után következő este, hogy az előbbi fejezetben említett három tiszteletre méltó egyén a maga kis üzleti ügyét szerencsésen elintézte, Sikes úr, kábult álmából felébredve, nehezen mozgó nyelvvel megkérdezte: hány óra lehet.

A szoba, ahol Sikes feküdt, nem az volt, ahol utoljára találkoztunk vele a betörési kísérlet előtt. Most is azon a környéken lakott ugyan, nem messze régi szállásától, de ez sokkal kevésbé kedélyes hajlék volt, gyéren bútorozott, szűk és kopár helyiség, ahová csak a ferde tetőbe vágott kis ablakon szűrődött be a fény, és ha kinézett az ember, keskeny, mocskos sikátorra látott. Egyéb jelekből is joggal következtethette a szemlélő, hogy a derék úriember azóta alaposan lecsúszott. Minden kényelmet nélkülöznie kellett, s a szobából még a leg-szükségesebb bútordarabok is hiányoztak. Azokat az apró ingóságokat pedig, amelyekre mindenkinek szüksége van - mint például ruhadarabok, fehérnemű és a többi -, keresve se találta volna az ember. Úgy látszott, hogy határozottan nagy szegénységben élt, sovány, beesett arca még csak megerősítette ezt a feltevést.

Ágyban feküdt, hosszú, fehér kabátjába burkolózva hálóköntös helyett. Vonásait egyáltalán nem szépítette meg a halálos sápadtság, amelyet betegségének köszönhetett, a mocskos hálóing és állán az egyhetes szakáll. A kutya ott kuksolt az ágy mellett, hol gazdáját figyelve bánatos szemekkel, hol fülét hegyezve valami neszre - minden izgatta éber érzékeit, akár az utcán zörögtek, akár a ház valamelyik alsóbb helyiségében. Az ablakban egy nő üldögélt, a betörő ócska mellényét foltozgatva. Olyan sápadt, sovány és beteges volt az arca a sok virrasztástól és koplalástól, hogy első pillanatra fel se ismerhette benne az ember Nancyt, akit pedig már e történet elején közelebbről megismertünk. Csak a hangja árulta el, amikor Sikes úr kérdésére felelt.

- Hét óra múlt - jobban vagy ma este, Bill?

- Ördögöt vagyok! Gyöngé vagyok, mint a víz - felelte a betörő. - Gyere, nyújtsd a kezéd, hadd kászolódjam már le erről a rozzant ágyról.

A betegség csöppet se használt Sikes úr kedélyállapotának. Mikor a lány lesegítette az ágyról, és a székre ültette, gorombán szidalmazni kezdte, hogy milyen ügyetlen, sőt meg is ütötte.

- Most meg nyafogsz - mordult rá. - Nem hallgatsz el? Ha okosabbat nem tudsz, mint bőgni, inkább semmit se csinálj. Hallod! Ne óbégass!

- Hallom, hallom - felelte a lány, és félrefordult, nevetést erőltetve. - Mi ütött beléd már megint?

- Szóval megjött az eszed - morogta Sikes. - Ajánlom is.

- Csak nem akarod elhíttetni velem, hogy még ma este is bántani akarsz? - mondta a lány, kezét a rabló vállára téve.

- És miért ne? - förmedt rá Sikes.

- Annyi éjszakán virrasztottam melletted, ápoltalak, türelemmel viseltem el a szeszélyeidet, mintha kicsi gyerek lennél. És ma van az első nap, mikor majdnem megint a régi vagy. Ugye,

csak nem tudtad, mit csinálsz, másként nem így beszéltél volna velem? No! Mondd, hogy nem tudtad, mit csinálsz - a hangjában valami kis asszonyi gyöngédség rezgett, s csodálatosképpen melegebb, lágyabb érzéseket mutatott.

- Hát jó, nem bánom - morogta Sikes. - Nem tudtam, mit csinálok. Azt a kutyafáját, már megint bögsz?

- Semmi - mondta a lány, és ő is leült egy székre. - Ne haragudj rám, nem érdemes, úgylis vége lesz az egésznek nemsokára.

- Minek lesz vége? - dühösködött a betörő. - Hát ez megint micsoda számárság? Kelj fel, és végezd a dolgodat, ne bosszants ilyen női ostobaságokkal!

Máskor ez a hang és ez a kijelentés okvetlenül hatott volna, most azonban a lány holtfáradt és kimerült volt. Feje hátrahanyatlott: elájult, még mielőtt Sikes úr megereszthette volna valamelyik kedvelt káromkodását, amivel hasonló körülmények között rendszeren kísérni szokta fenyegetéseit. Őszintén szólva nem is tudta, mitévő legyen a rendkívüli helyzetben. Nancy kisasszony hisztérikus rohamai nem voltak éppen ritkák, és rendszeren egyedül kellett megbirkóznia velük, segítség nélkül, nem is igen tudtak róla a társai. A haramia most is megpróbálkozott egy kis enyhe szitkozódással, de ez a módszer teljesen hatástalannak bizonyult, úgylis segítségért kellett kiáltania.

- Mi a baj, gyermekeim? - szólt be Fagin az ajtón.

- Gyere már ide, segíts, nem tudom, mit csináljak ezzel a lánnyal - kiáltott Sikes türelmetlenül.

- Ne vigyorgj ott az ajtóban, jöjj be!

Fagin csodálkozva nézte az ájult lányt, s odasietett, miközben Jack Dawkins (másik nevén: a Vagány), aki együtt lépett be az öreggel, gyorsan lerakta batyuját a földre, aztán kirántva Bates úr kezéből a flaskát - mert ez az úriember is velük jött -, fogával kihúzta a dugót, és miután elővigyázatosságból előbb maga jót húzott az üvegből - nehogy tévedés történjék -, egy jó adagot a páciens torkába öntött.

- Fújtsd egy kis friss levegőt bele, Charley - ajánlotta társának a Vagány, a tűzhely előtt heverő fűjtatóra mutatva -, maga meg a kezét dörzsölje, Fagin, amíg Bill a ruháját megoldja.

Egyesült erővel és nagy buzgalommal folyt az élesztési kísérlet. Különösen Bates úr dolgozott szorgalmasan. Egyenesen mulatságát lelte a különös testgyakorlatban. És a fűjtató csakugyan hatott. Nancy lassanként visszanyerte eszméletét, és az ágy melletti szélig vánszorogva, arcát a párnákba temette. Sikes úr csak most jutott hozzá, hogy némi csodálkozással üdvözölje a váratlan vendégeket, és hirtelen megjelenésük oka iránt érdeklődjék.

- Micsoda gonosz szél fűjt ide benneteket? - kérdezte.

- Nem gonosz szél volt, édes fiam, mert a gonosz szél nem hoz jót, mi pedig jó dolgokat hoztunk. Megörülsz majd, tudom, ha meglátod. No, Vagány fiam, bontsd ki a batyut, és kínáld meg Billt a jó falatokkal, amire minden pénzünket költöttük ma reggel.

Dawkins, engedelmeskedve Fagin felszólításának, kibontotta a jókora batyut, amely eredetileg valami régi abrosz volt, és egyenként kirakta belőle a holmit. Mindent szép sorjában odanyújtogatott Batesnek, aki viszont az asztalra rakott mindent, külön-külön megcsodálva és magasztalva az egyes cikkek ritkaságát és finomságát.

- Ez aztán a nyúlpástétom, Bill - lelkesedett, egy jókora darab pástétomot helyezve az asztal közepére. - Tyű, micsoda finom kis jószág ez, még a csontja is elolvad a szádban, nem is kell leszopogatni! Hát még ez a drága tea, hét shilling fél fontja, olyan finom és erős, hogy ha forró

vízzel kevered, hát kilövi a kanna fedelét - aztán másfél font legfinomabb friss vaj, egy szép darab glostersajt. De most következik a java. Ez a teteje mindennek, fiam, megnyalhatod utána mind a tíz ujjadat.

Ilyen és ehhez hasonló dicsőítő himnuszokat zengve, Bates úr előhúzott feneketlen zsebeinek egyikéből egy hasas borospalackot.

A Vagány már abban a pillanatban töltött is, a poharat átnyújtotta Billnek, aki tétovázás nélkül, egy hajtásra felhörpintette.

- No, ugye, fiam - dörmögte Fagin, elégedetten dörzsölgetve kezeit -, ugye, hogy ez jól tesz? Aki ilyet iszik, nem fordul fel egy könnyen.

- Az ám - mordult rá Sikes úr -, felfordulhattam volna már hússzor felőled, még csak ide se dugtad az orrod. Hogy tehetél ilyet, több mint három hétig itt hagyni az embert, ilyen állapotban, komisz, vén gazember!

- Miket beszél! - mondta Fagin tettetett felháborodással. - És éppen most, amikor ennyi finomságot hordunk ide neki.

- Hát nem mondom, elég finom dolgokat hoztatok - folytatta Sikes, és szemmel láthatóan megenyhült egy kicsit, amikor az asztalon végigtekintett. - De mit tudsz felhozni a védelmedre, hogy így cserbenhagytál? Itt hagytál döglődni ebben az odúban, betegen, éhesen, és még csak annyit se törődtél velem keserves három hétig, mint ezzel a kutyával itt ni. Kergesd le onnan azt a dögöt, Charley!

- Micsoda pompás egy kutya! - kiáltott fel elragadtatva Bates. De azért elzavarta a kutyát, amint a házigazda kívánta. - Úgy szaglász a földön, mint egy vénasszony, mikor a piacra megy. Ez dicsőséget aratna egy cirkuszban, én mondom, sőt drámai szerepet is játszhatna.

- Fogd be a pofádat - morogta Sikes, miközben a kutya engedelmesen visszavonult az ágy alá.
- Mit tudsz felhozni a védelmedre, te vén lator?

- Oda voltam Londonból, több mint egy hétig, édes fiam, némi ügyekben - felelte Fagin.

- Hát a másik két hét? Halljuk, mit csináltál a másik két héten, amíg én itt döglődtem, kínlódtam nyomorultul, mint egy beteg patkány a lyukában.

- Nem tehetek róla, Bill, hosszan kéne magyarázkodni. Aztán meg ilyen nagy társaságban nem is mondhatnék el mindent. De igazán nem rajtam múlt, becsületesemre.

- Mire? - és Sikes undorral fintorította el az arcát. - Jaj, adj egy darabot abból a pástétomból, hogy elvegye ezt a rossz ízt a számból, majd megfulladok.

- Nana, ne olyan hevesen; fiacskám - csitította Fagin alázatos hangon. - Egy percre se feledkeztem meg rólad, hidd el.

- Nem, nem, mérget vehetek rá, hogy nem - vágott vissza Sikes keserűen. - Terveket főztél, vígan dolgoztál tovább, amíg engem itt a hideg lelt, meg a láz égetett. Pedig jó voltam addig, amíg egészséges voltam, vén nyavalyás! Bill fiam, ide gyere, ezt rád bízom. Bill fiam, ez a te dolgod lesz... igen, és amikor Bill tönkrenyomorodott a te szolgálatodban, s nem lehetett már hasznát venni, mehetett a fenébe. Ha ez a lány nincs, már régen elpatkoltam volna, annyi bizonyos.

- No, látod, fiam - kapott a szón Fagin. - Magad mondod: ha ez a lány nincs. De kinek köszönheted, hogy ilyen jóvágású kislányt kaptál, ha nem a szegény, öreg Faginnek?

- Na, ebben igaza van - szólt most közbe Nancy, odalépve az asztalhoz. - Hagyjátok békén.

Nancy közbelépése új fordulatot adott a társalgásnak. A fiúk elérte a ravasz vénember intését, mindjárt itatni kezdték. Nancy vigyázott magára, nem ivott sokat, de Sikes haragját sikerült megfelelő mennyiségű szeszrel fokozatosan lecsillapítani. Fagin elhitette vele, hogy tréfának veszi a fenyegetéseit. Olyan józúen röhögött Sikes durva tréfáin, amelyeket a szesz hatására mondott, mintha rossz hangulatnak nyoma se lett volna közöttük.

- Jó, jó - morogta végül a beteg -, de ma kirukkolsz egy kis dohányal, azt megmondom.

- Nincs nálam egy fagaras sem - felelte Fagin.

- Sebaj, van otthon bőven! Majd abból adsz.

- Bőven? - és Fagin tiltakozva emelte fel a két kezét. - Annyi sincs, hogy magamnak egy kis...

- Én nem tudom, mennyi van, sőt azt hiszem, magad is bajosan tudnád megszámlálni, de most kapnom kell, annyi bizonyos.

- Hát nem bánom - sóhajtott Fagin. - Ha muszáj, átküldjük a Vagányt.

- Dehogyan küldjük, öregem. A Vagány nagyon is hűséges szolgád. Még meg talál lógni, eltéved, vagy váratlan veszedelembe kerül, vagy mit tudom én, mi minden éri útközben, ha neked úgy tetszik. Nancy megy át, ő hozza el a dohányt, így legalább biztos. Én meg addig alszom egyet.

Nagy alkudozások, huzavonák után Fagin a kért öt font helyett megígért három és egy-negyedet, s közben ünnepélyesen esküdözött, hogy magának nem marad többje tizennyolc pennynél az egész háztartásban. Sikes úr dühösen megjegyezte, hogy ha többet nem kap, ennyivel is be kell érnie, és Nancy már szedelőzködött is, hogy Fagint hazakísérje, míg a Vagány Charley Batesszel a lakoma maradékait pakolta össze. Végre Fagin megható búcsút vett nagybecsű barátjától, s Nancyval meg a két fiúval hazafelé indult. Sikes elterült az ágyon, s nemsokára hangosan hortyogott.

Fagin lakásán Toby Crackit és Chitling úr várták őket. Éppen a tizenötödik partit játszották, mikor a házigazda és kísérei beléptek. Azt persze felesleges megemlíteni, hogy Chitling úr vesztett. Szerencsésen megszabadult a tizenötödik és egyszersmind utolsó félshillingjétől, ifjú barátai multságára.

Crackit egy kicsit röstellte ugyan, hogy ilyen nem hozzá való társaságban találják - olyan úriemberrel, aki társadalmi rangját és szellemi képességeit tekintve mélyen alatta áll. Röstelkedését nem is leplezte barátai előtt. Nagyot ásított, megkérdezte, hogy van Sikes, és máris fogta a kalapját, hogy megy.

- Nem járt itt senki, Toby? - kérdezte az öreg Fagin.

- Egy teremtet lélek sem - felelte Crackit, gallérját megigazítva. - Olyan unalmas volt itt, hogy majd megöszültem. Megérdemlek valami szép ajándékot, amiért olyan soká őriztem itt a házadat, öreg. Olyan üres a fejem az unalomtól, mint egy esküdtszék. Rég aludnék már, mint a tej, ha meg nem sajnálom ezt a gyereket. De hát, gondoltam, elmulatatom szegényt.

Ilyen és hasonló nyilatkozatokkal, előkelően besöpörte nyereségét, s mellényzsebébe gyúrta az egészset, mintha azt akarná jelezni, hogy holmi kis ezüstpénz neki igazán nem imponál. Aztán ringó léptekkel kísétált. Minden mozdulata olyan úri és előkelő volt, hogy Chitling bámulva nézett hosszú lábai után, amíg csak egészen el nem tűnt a szeme elől. Többször kijelentette a társaságnak, hogy nem hét shillinget, hanem jóval többet is megért neki ez a kellemes ismeretség.

- Remek pofa vagy, Tom, azt meg kell adni - mondta röhögve Bates.

- No, Fagin, neked is ez a véleményed? - kérdezte Chitling az öreghez fordulva.

- Eszed van elég, amint látom - mondta Fagin, vállon veregetve a fiatalembert, és közben titokban hunyorított a többieknek.

- De Crackit, az aztán a remek pofa, ugye, Fagin? - érdeklődött az ifjú.

- Ez kétségtelen, fiam. - Büszke lehet rá, akit ismerősei közé számít, ugye?

- Hát hogyne, hogyne, ez a kettő csak irigységből néz úgy, légy nyugodt, mert velük nem barátkozik.

- Vagy úgy? - diadalmaskodott Tom. - Most már értem! Megkopasztott alaposan, de majd behozom másutt, ha kedvem tartja, ugye, Fagin?

- Egészen biztosan, fiam, és jobb, ha mielőbb hozzálátsz. Csak pótolod ki a veszteségedet, ne vesztegesd az időt. Jó is lesz már, ha szedelőzködtök. Hé, fiúk, Vagány, Charley, mozogni, mindjárt tíz óra, és még semmit sem dolgoztunk.

A két fiú engedelmesen fogta a kalapját. Éppen csak biccentettek Nancy felé, és már indultak is.

- Na, hát most lehozom a pénzt, Nancy - mondta Fagin, mikor a lánnyal kettesben maradt. - Ez csak a kis pohárszék kulcsa, tudod, ott tartom az apróságokat, amiket a fiúk behoznak. A pénzemet sose zárom be, drágám, nincs is annyi, hogy érdemes lenne bezárni... haha!... Bizony nincs. Keserves mesterség ám ez, Nancy, semmi köszönet benne. De hát az embernek jólesik, ha a fiatalságot így maga körül láthatja. Sok türelem kell hozzájuk, de mindegy. Csitt... mi volt ez? - súgta ijedten, elrejtve a kulcsot. - Hallod? Ki jár odafent?

Nancy eddig összefonott karokkal ült az asztalnál, mintha csöppet sem érdekelné, mi történik körülötte, ki jön vagy ki nem jön még be a lakásba, de most ő is hallott valami idegen férfi-hangot. Abban a szempillantásban lerántotta sapkáját, kendőjét, és villámgyorsan az asztal alá dobta mind a kettőt. Mikor Fagin hátrafordult, azt mondta, borzasztó melege van s báyadt. Közömbös hangja hihetetlen ellentétben állott előbbi mozdulatának lázas gyorsaságával, amit persze Fagin nem láthatott, mert éppen akkor háttal állt feléje.

- Vagy úgy? - súgta az öreg most már nyugodtabban. - Ő lesz az, hiszen vártam is, csak hirtelenében megfélekeztem róla. De egy szót se szólj ám a pénzről, amíg itt van, Nancy. Nem soká marad, legfeljebb tíz percig.

Sovány mutatóujját a szájára szorítva, a gyertyát odavitte az ajtóhoz, és most már világosan hallották, hogy a felső szobából jön le valaki a lépcsőn. Egy pillanattal később be is lépett. A lányt nem vette észre, csak amikor már ott állt előtte. Monks volt a látogató.

- Nem idegen. Ifjú híveim közül való - mondta Fagin, látva, hogy Monks egy pillanatra visszahökkent. - Maradj csak, Nancy.

Nancy hanyag közömbösséggel viszonzta az idegen pillantását, de mikor közvetlenül azután titokban Faginre nézett, olyan feszült várakozás, olyan kemény elhatározás ült a szemében, mintha a két pillantás nem is egyazon embertől eredt volna.

- Van valami újság? - érdeklődött Fagin.

- Van.

- És... és... jó? - Fagin nyilván attól tartott, hogy felbosszantja látogatóját, ha túlságosan sokat kérdez.

- Nem rossz, egyáltalán nem - felelte Monks mosolyogva. - Elég sokat elintéztem rövid idő alatt. Beszéltnivalóm volna veled.

A lány közelebb húzódott az asztalhoz. Jól látta, hogy Monks szeretne megszabadulni tőle, de egyáltalán nem szándékozott kimenni. Fagin talán egy kicsit tartott tőle, hogy ha kiküldi, bosszúból szóvá teszi a pénzügyet, azért hát az emeleti helyiség felé mutatott, és kivezette vendégét.

- De ne abba a ronda odúba vigyél, ahol a múltkor voltunk - mondta még a lépcsőn Monks, úgyhogy a lány is hallotta. Fagin nevetett, és mondott valamit, de már nem lehetett megérteni. A lépcsőfokok recsegéséből Nancy kivette, hogy a második emeletre mennek.

Alighogy lépéseik visszhangja elült a házban, a lány gyorsan lerúgta cipőjét, szoknyáját a fejére borította, karját belebugyolálta. Egy pillanatig az ajtóban állt, lélegzetét visszafojtva s feszülten figyelt. Mihelyt egészen csend lett, kisurrant a szobából, nesztelenül, mint a macska, felsietett a lépcsőn, és eltűnt a sötétben.

Vagy negyedóra hosszat üres volt a földszinti szoba. Akkor újra besurrant a lány, éppen olyan leheletszerűen, mindjárt utána hallatszott a két férfi közeledő lépése is. Jöttek lefelé. Monks egyenesen az utcára lépett ki, míg Fagin újra felment a pénzért. Nancy már felvette sapkáját, kendőjét, és útra készen állt, mikor lejött.

- No, mi az, kislány? - kérdezte megütközve Fagin, mikor a gyertyával közelebb lépett hozzá.
- Mért vagy ilyen sápadt?

- Sápadt vagyok? - kérdezte a lány, kezét szeme fölé tartva, hogy nyugodtabban nézhessen vissza rá.

- Borzalmasan sápadt vagy. Mi bajod van?

- Tudtommal semmi. Talán hogy ilyen sokáig ültem ebben a fülledt szobában, nem is tudom, meddig. No de most már gyerünk azzal a pénzzel!

Fagin kezébe számlálta a pénzt, minden darabnál sóhajtván egyet. Csak éppen jó éjszakát kívántak egymásnak, és a lány kisietett.

Az utcán leült egy kapu alá, és pár percig nem tudta, mihez kezdjen, merre menjen. Egészen dúlt és tanácstalan volt. Aztán felállt, és majdnem futva igyekezett éppen ellenkező irányba, mint amerre Sikes hajléka volt. Egyre szaporázta lépteit, végül már szinte lélekszakadva rohant. Kénytelen volt megállni, kifújni magát, mert ereje fogyatkozóban volt már. Majd, mintha csak most eszmélne rá, hogy milyen lehetetlen vállalkozásba fogott, tehetetlensége tudatában kezét tördelve, keserves könnyekre fakadt.

Talán a sírástól könnyebbült meg, talán belátta a vállalkozás reménytelenségét. Sarkon fordult, és éppen olyan gyors tempóban, mint idáig, visszafelé igyekezett. Rohant most is, egyrészt hogy az idővesztést behozza, másrészt talán azért is, hogy lázasan nyargalászó gondolataival lépést tartson. Nemsokára ott volt megint a betörő lakása előtt.

Sikes nem vette észre, hogy izgatott, csak a pénz érdekelte, és mikor Nancy megnyugtatta, hogy elhozta, elégedetten dörmögött valamit, s fejét a párnára hajtva, nyugodtan tovább szundikált.

A lány szerencséjére Sikes úr, hirtelen feljavult anyagi helyzetének hatása alatt, jóformán az egész napot evéssel-ivással töltötte, s ez kedélyére igen csillapító hatással volt. Így aztán nem is ért rá, és nem is volt kedve sokat törődni a lánnyal. A hiúszemű Fagin biztosan észrevette

volna, hogy Nancy rendkívül ideges, küszködik magával, sőt azt is kitalálta volna, hogy vakmerő terveket forgat fejében.

Estefelé ez a nyugtalanság még tovább fokozódott, s ahogy leszállt az éjszaka, Nancy ott ült Sikes ágyánál, és várta, hogy elnyomja az álom. Olyan halálosan sápadt volt most, és a szeme úgy tüzelt, hogy a fickó is észrevette, s roppant csodálkozott.

- Ördög és pokol! - morogta felkönyökölve, és figyelmesen vizsgálta a lányt. - Olyan vagy, mint egy életre kelt hulla. Mi van veled?

- Mi lenne? - kérdezte a lány. - Semmi. Mért nézel úgy rám?

- Micsoda bolondság ez már megint? - mordult rá a zsvány. Megragadta a karját, és alaposan összevissza rázta. - Mi bajod, mire gondolsz?

- Sok mindenre, Bill - felelte Nancy megremegve, s két kezét a szemére szorította. - Sok mindenre, de ez csak természetes.

Hangjának erőltetett vidámsága mélyebben hatott a fickóra, mint az, amit eddig észrevett rajta.

- Ide hallgass, ha nem a betegséget kaptad meg tőlem, mert lehet, hogy nálad most kezdődik, veszedelmes ez a nyirkos, szeles idő, ha nem vagy beteg, akkor... nem, csuda vigye, arra nem vagy képes.

- Mire? - kérdezte a lány.

A fickó merőn a szemébe fúrta tekintetét, és magában morgott tovább: „Nincs ilyen hűséges, megbízható lány több a világon. Hiszen ha ezt nem tudnám, már rég elmetsztem volna a torkát.” És Sikes, hogy még ezzel is erősítse a megnyugtató érveket, felhajtott egy pohár pálinkát, káromkodott egy darabig, és az orvosságát kérte.

A lány hihetetlen gyorsasággal felugrott, Sikesnek háttal állva kitöltötte az orvosságot, aztán odafordult hozzá, és szájánál tartotta a poharat, amíg ki nem itta az utolsó cseppig.

- Most pedig ülj ide az ágyamhoz - mondta parancsoló hangon Sikes -, és vedd fel a saját becsületes pofádat, különben úgy helybenhagyom, hogy még ha akarod, akkor sem tudod felvenni többé.

A leány leült az ágy szélére. Sikes szorosan fogta a kezét egy darabig, de aztán hátrahanyatlott, lecsukta a szemét, majd ismét kinyitotta, újra lecsukta, és ismét kinyitotta. Nyugtalanul hánykolódott, két-három percig szundikált, közben felriadt, szemét rémulten kimeresztve, üres tekintettel bámult a levegőbe, aztán nagy nehezen elnyomta mégis az álom.

„Végre mégis hatott az altató - sóhajtott a lány, és óvatosan felállt. - Így is nagyon elkésem.”

Gyorsan felkapta sapkáját, kendőjét, aggódva nézegetett jobbra-balra, mint aki nem bizik az altatószerben, s minden pillanatban attól félne, hogy Sikes súlyos keze a vállára nehezedik. Majd odahajolt az ágy fölé, szájon csókolta az alvó zsványt, nesztelenül kinyitotta, betette az ajtót, s kisurrant a házból.

Az éjjeliőr fél tízet kiáltott valamelyik sötét utcában. Nancy hirtelen megfordult.

- Rég elmúlt már fél? - kérdezte aggódva.

- Bizony, mindjárt háromnegyed - felelte az ember, lámpásával az arcába világítva.

- Ó, istenem, legalább egy óra, amíg odaérek - súgta Nancy, és vadul futott tovább.

A mellékutcákban már a legtöbb bolt zárva volt, sőt a főutakon is, amerre elhaladt, végig a városon a nyugati negyed felé. Most tízet ütött az óra, és Nancy úgy vágtatott, hogy mindenki utána nézett.

Az előkelő negyed közelében már néptelenebbek voltak az utcák. Itt még nagyobb feltűnést keltett az eszeveszett rohanás.

A Hyde Park közelében, egy csöndes, előkelő mellékutcában volt a penzió, amit keresett. Mindjárt megtalálta, mert a kapu felett fényes lámpa világított. Az óra most ütötte el a tizenegyet. Pár lépéssel a kapu előtt még egyszer megállt, mintha tétovázna, de aztán összeszedte magát. Belépett az előcsarnokba. A portásfülke üres volt. Nancy bizonytalanul nézett körül, és elindult a lépcsők felé.

- No, mi az, kislány? - kérdezte egy jól öltözött nő az egyik ajtón kikukkantva. - Kit keres itt?

- Egy hölgyet, aki jelenleg itt lakik - felelte a lány.

- Hölgyet? Miféle hölgyet? - kérdezte kissé gúnyosan a nő.

- Maylie kisasszonyt.

Közben a nő alaposabban szemügyre vette a jövevényt, és most már nem is felelt. Erényes felháborodásában csak megvető pillantással végigmérte, s odahívott valami férfit, hogy az beszéljen vele. Nancy újra elmondta, mi járatban van.

- Kit jelentsek be? - kérdezte a szobapincér.

- Nem kell nevet mondani, fölösleges.

- Azt se, hogy milyen ügyben?

- Nem, azt se - mondta a lány - csak hogy beszélnem kell vele.

- Ugyan már - és a pincér ki akarta tuszkolni az ajtón. - Szó sincs róla, menjen csak el szépen.

- Nem megyek, amíg el nem hurcolnak - kiáltott szenvedélyesen a lány -, és azt is megmondom, hogy ha nekihazakodom, ketten is nehezen bírnak velem! - Körülnézett. - Hát nincs itt senki, aki egy szerencsétlen teremtés üzenetét átvenné?

Ez a felkiáltás némi hatással volt a jóindulatúnak látszó szakácsra, aki még vagy két nőcseléddel együtt szemlélte a jelenetet, s most közelebb lépett Nancyhez.

- Ugyan, Joe, jelentse be - kérlelte a pincért.

- Mi a csudának, csak nem hiszik, hogy a kisasszony beereszt egy ilyet?

A megjegyzés, amely Nancy kétes személyiségére vonatkozott, a női cselédek között szemérmes felháborodást keltett. Mindjárt megállapították, hogy ez a teremtés a női nem szégyene, és sokkal okosabb lenne bedobni a csatornába.

- Csináljanak velem akármit - mondta a lány, megint a pincérhez fordulva -, de előbb tegye meg, amit kérek. Az isten szerelmére kérem, adja át az üzenetet.

A lány szívű szakács is közbelépett érdekében, és így valahogy mégis elértek annyit, hogy a pincér hajlandónak mutatkozott foglalkozni a dologgal.

- Hát mit mondjak? - kérdezte hátrafordulva, most már fél lábbal a lépcsőn.

- Hogy egy nő okvetlenül beszélni szeretne velem négy szemközt - mondta Nancy. - Maylie kisasszony az első szavaim után tudni fogja, meg akar-e hallgatni, vagy kidobat mint csalót.

A pincér felsietett, Nancy pedig sápadtan, remegő ajakkal, visszafojtott lélegzettel várt. Jól hallotta a gúnyos megjegyzéseket, amelyeket az erényes nőcselédek bőségesen ontottak rá, egyelőre félhangosan. De mikor a pincér visszajött az üzenettel, hogy Nancy fájadjon fel, még szabadabb utat engedtek érzelmeiknek.

- Hát hiába, nem érdemes tisztességesnek lenni ezen a világon - mondta az egyik ártatlan szűz.

- A rezet többre becsülik az aranynál, amely kiállta a tűzpróbát - duplázott rá a másik.

A harmadik azon töprengett, „hogyan milyen csudabogarak vannak az úri dámák között”, míg a negyedik csak azt hajtogatta: „szégyen, gyalázat”.

Nancy nem törődött velük, fontosabb dolga volt most. Egész testében remegve követte a pincért a kis előszobába, ahol egyetlen lámpa világított. Itt a pincér visszavonult, és magára hagyta.

NEGYVENEDIK FEJEZET

Különös párbeszéd, amely az előbbi fejezet folytatása

Lépések hallatszottak a szemközti ajtó mögül, Nancy félig pillantott csak fel, de így is látta, hogy aki előtte áll, karcsú, szép fiatal lány. Gyorsan lesütötte szemét a földre, és színlelt fesztelenséggel féloldalt vetve rázta a fejét.

- Nehéz az ön színe elé jutni, kisasszony. Ha most véletlenül megsértődöm, és elmegyek, mint ahogy más tette volna a helyemben, elég nagy oka volna megbánni.

- Igazán sajnálom, ha valaki kellemetlenkedett magának - felelte Rose. - De most már ne törődjék velem, mondja el, miért jött.

Szelíd szavai, meleg, édes hangja és a gögnek, bosszankodásnak a teljes hiánya nagyon meglepte a lányt. Hirtelen könnyekre fakadt.

- Ó, kisasszony... édes kisasszony - kiáltott, két kezével eltakarva az arcát -, ha többen volnának olyanok, mint kegyed, biztosan kevesebben volnának ilyenek, mint én...

- Üljön le - mondta Rose komolyan. - Ha talán bajban van, és támogatásra szorul, én igazán segítek magán, amennyire tőlem telik, higgye el. Üljön le.

- Inkább állva maradok - mondta sírva a lány -, és ne beszéljen hozzám ilyen nyájasan, amíg nem tudja, ki vagyok! Az ajtó... jól be van zárva?

- Igen - Rose közelebb lépett hozzá, mintha attól félne, hogy testileg is támogatásra szorul. - Miért kérdi?

A lány fojtott hangon, izgatottan suttogta:

- Mert... mert az életemet... mert mások életét akarom a kezébe tenni. Én vagyok az, aki a kis Olivért a vén Faginhez hurcolta akkor este, mikor a könyveket kellett volna visszavinnie.

- Maga! - kiáltotta rémülten Maylie kisasszony.

- Én vagyok. Én vagyok az a nyomorult teremtes, akiről biztosan hallott, aki rablók és betörők között él, és amióta az eszét tudja, nem ismert másféle embert, nem hallott szelídebb szót, mint az ő káromkodásukat. De most titokban kilopóztam közülük. Biztosan megölnének, ha tudnák, hogy itt jártam. El akarom mondani kegyednek, mit hallottam. Kilestem egy beszélgetést. Ismer valami Monks nevű embert?

- Nem.

- Pedig ő ismeri kegyedet, tudja, hogy itt lakik. Tőle hallottam, úgy találtam ide.

- Soha még a nevét se hallottam - mondta Rose.

- Akkor álnéven járkál közöttünk. Ezt sejtettem úgyis. Pár héttel ezelőtt, rövidesen az után, hogy Olivér a kegyedék házába került; én kihallgattam egy beszélgetést Monks és Fagin között. Régen gyanakodtam erre az emberre, és akkor tényleg megtudtam, hogy Monks - az a bizonyos, aki kegyedet ismeri...

- Igen?

- Szóval ez a Monks - folytatta a lány - véletlenül meglátta az utcán a mi fiaink közül valamelyikkel, éppen aznap, mikor elveszett, és mindjárt ráismert, hogy a gyerek ugyanaz, akit ő szemmel tart - hogy miért, azt máig sem tudom. Mindjárt megkötötték az üzletet

Faginnel, hogy ha Olivér épségben visszakerül hozzá, kap egy bizonyos összeget érte, és ezt az összeget Monks megduplázza vagy megháromszorozza, ha Fagin megrögzött gonosztevőt nevel belőle.

- Mért akarta volna ezt? - kérdezte Rose.

- Fogalmam sincs róla, valami célja lehet vele. De megpillantották az árnyékomat a falon, mert hallgatóztam, és mondhatom, nincs senki rajtam kívül, aki abban a pillanatban olyan észrevétlenül tudott volna elillanni, mint én. Nekem sikerült. Nem is láttam azóta Monksot, egész tegnap estig.

- Mi történt tegnap?

- Mindjárt elmondom. Tegnap ismét ott volt, felmentek Faginnel az emeletre, én ügyesen beburkolóztam fejemre borított szoknyámba, hogy az árnyékom el ne áruljon megint, aztán kihallgattam őket. Monks mindjárt ezzel kezdte: „Szóval most már az egyetlen tanújel, amivel a kölyök származását bizonyíthatná, a folyó fenekén hever, a vén banya pedig, aki anyjától ellopta, régen a föld alatt rothad.” Röhögtek mind a ketten, hogy milyen alaposan elintéződött ez az ügy. Aztán Monks a fiúról kezdett beszélni. Egészen nekivadult, azt mondta, bár kezében volna már a kis sátánkölyöknek a pénze is. Meg hogy milyen jó tréfa lesz így megcsúfolni a gögös apja végrendeletét, ha a fiút börtönről börtönre hajszojják, sőt végül, remélhetőleg, valami főbenjáró bűnnel még előkelőbb helyre juttatják, amit Fagin könnyen elintézhet, ha már alaposan kihasználta addig.

- Megáll az eszem! - kiáltott Rose.

- Pedig szóról szóra így van, kisasszony, amint mondom - folytatta a lány. - Aztán meg-eresztett egy durva káromkodást. Az én fülem már megszokta az ilyet, de a kegyedé biztosan nem. Átkozódott, hogy nem tudja kitekerni a fiú nyakát anélkül, hogy a saját magáét is ne kockáztassa, különben már rég ezt az egyszerűbb módszert választotta volna. De így nem tehet okosabbat, mint hogy szemmel tartja élete minden újabb fordulóján, és ha eszébe jutna származását és élettörténetét kutatni, és hasznára fordítani, hát mindjárt lecsap rá. „Egyet mondok magának, Fagin - tette hozzá. - Maga elég ravasz ember, de álmodni se mer olyan ravasz csapdáról, amilyeneket én állítok még drágalátos Olivér öcsémnek.”

- Az öccse! - kiáltott Rose.

- Szóról szóra ezt mondta - bólintott Nancy. - Sőt többet is mondott. Mikor önt és néniét említette, azt mondta: úgy látszik, az isten vagy az ördög rendelte, hogy Olivér éppen önökhöz került. Gúnyosan nevetett, és olyasmit dörmögött, hogy ez még némileg vigasztaló, hiszen ön sok százezer fontot adna érte, ha tudná, ki az a kétlábú ölebecske, akit olyan nagyon dédelget.

Rose elsápadt.

- De későre jár, kisasszony. Haza kell érnem, mielőtt gyanút fognak. Úristen, ha megsejtenék, hogy itt jártam!

- De mit csinálhatok? - kérdezte izgatottan Rose. - Hiszen maga nélkül semmi hasznát nem vehetem annak, amit most megtudtam. Visszamegy? Miért akar visszatérni közéjük, ha ilyen rettenetes emberek? Nem kell egyebet tennie, csak elismételni azt egy jó barátomnak, amit itt most mondott. Innen a szomszéd szobából kell csak áthívnom, és akkor egy óra alatt eljuttatjuk valami biztos helyre.

- Vissza akarok menni... vissza kell mennem, mert... ó, hogy értessem ezt meg ilyen ártatlan szívű, finom úrihölgygel?... Igen, azok között, akikről beszéltem, van egy... talán még vadabb, még kétségbeesettebb gonosztevő, mint a többi... de őt nem tudom elhagyni, még ha ezen az

áron megszabadulnék is a bűnből és a nyomorúságból. Hiába - zokogott a lány, kezét tördelve kétségbeesett küzdelmében -, őt nem tudom elhagyni. Nem élném túl, ha én juttatnám a bitóra!

- Hogy gondolhat ilyet, mért juttatná oda? - kérdezte rémulten Rose.

- Senki se menthetné meg, ha elmondanám még valakinek, amit most itt elmondtam. Ha nyomukra jutna a hatóság, őt egész biztosan halálra ítélnék. Ő a legvakmerőbb közöttük.

- És lehetséges, hogy egy ilyen ember kedvéért eldobja magától a jövőt, lemond minden reményről, holott most biztosan megmenekülne tőlük? - fakadt ki Rose. - Ez örütség!

- Hogy mi, azt én sem tudom - folytatta a lány -, de nem tudnám elhagyni, még ha biztosan tudnám is, hogy az ő kezétől halok meg egyszer.

- Mit tegyek? Nem ereszhetem el így - mondta Rose.

- De igen, el kell hogy eressen, és meg is fogja tenni - Nancy felállt, hangja szilárdan csengett. - Nem fogja kihasználni ellenem, hogy megbízta a jóságában.

- Hogy tudom akkor értékesíteni ezt a közlést? Hiszen ha a titkot meg nem fejtjük, nem is tudjuk Olivér hasznára fordítani. Pedig éppen neki akar szolgálatot tenni vele mindenáron.

- Lesz talán a barátai között valami jólelkű úriember, akivel titokban közölheti, és talán tanácsot kaphat tőle - felelte a lány.

- És hol találhatom meg magát szükség esetén? - kérdezte Rose.

- Megígéri, hogy titokban tartja, amit elmondtam, egyedül jön, vagy legfeljebb azzal az egyetlen megbízható emberrel, akivel még beszélni fog, és aztán sem követ senki, amikor hazamegyek? - kérdezte Nancy.

- Ezt ünnepélyesen megígérem.

- Vasárnap este tizenegy órától éjfélig a London-hídon fogok sétálni, ha addig még élek - mondta a lány felzokogva, és kisietett.

Rose Maylie, a különös találkozástól lenyűgözve, egy székbe roskadt.

NEGYVENEGYEDIK FEJEZET

*melyben újabb érdekes felfedezésekről lesz szó, és tapasztalni fogjuk,
hogyan a meglepetés, csakúgy, mint a baj, ritkán jár egyedül*

Rose Maylie csakugyan nagyon kényes és súlyos helyzetben volt. Egyrészt mohó türelmetlenséggel vágyott felkutatni Olivér születésének titkát, másrészt nem élhetett vissza a szerencsétlen nő bizalmával.

Úgy tervezték, hogy csak három napig maradnak Londonban, aztán a tengerpartra utaznak pár hétre. Most az első nap éjszakája volt. Rose kétségbeesetten töprengett, mit csináljon, milyen tervet főzzön ki, amivel negyvennyolc óra alatt eredményt érhet el, vagy milyen kifogással kérje az utazás elhalasztását, anélkül, hogy gyanút keltene.

Losberne doktor ott volt velük a penzióban. Úgy beszéltek meg, hogy három napig együtt maradnak. De Rose nagyon is jól ismerte a derék úriember heves természetét, biztosra vette, hogy tajtékzó dühvel fordul majd a lány ellen, aki Olivér elrablásának az eszköze volt. Így hát órá nem merte bízni a titkot, legalább addig, amíg a lányról való jó véleményét más, tapasztaltabb egyének szintén nem támogatják. Minden oka megvolt tehát arra, hogy óvatosan és nagy körültekintéssel járjon el, s éppen ezért a nénivel sem közölhetett semmit, mert az bizonyára tüstént a doktorhoz fordulna tanácsért. Hivatásos jogászhoz folyamodni ugyancsak nem akart, még ha ismerte volna is az efféle eljárás szokásos módjait. Egyszer átvillant az agyán, hogy Harryhez fordul segítségért. De aztán eszébe jutott, hogyan ment el búcsúzás nélkül, és úgy érezte, nem szabad most visszahívnia, hiszen azóta talán sikerült megnyugodnia.

Gondolatai egymást kergették. Hol ezt, hol azt tartotta okosabbnak, de aztán egyenként elvetette mindet. Alaposabb megfontolás után minden terv lehetetlennek bizonyult. Egész éjjel nem aludt. Másnap aztán, mikor nyugodtabban meghányta-vetette az összes lehetőségeket, kétségbeesésében mégis arra határozta magát, hogy Harryhez folyamodik.

„Kínos lesz neki idejönni hozzám - gondolta -, és még kínosabb lesz nekem. Az is lehet, hogy el se jön, csak ír majd. Vagy eljön, de úgy intézi, hogy velem ne kelljen találkoznia, mint ahogy akkor elment, korán reggel, búcsú nélkül. Sohase hittem volna, hogy erre képes, de talán jobb volna így mind a kettőnknek.” Mikor idáig ért gondolataiban, hirtelen letette a tollat, és félrefordult, hogy még a papiros se legyen tanúja könnyeinek. Aztán ismét felvette a tollat, százszor is letette, újra meg újra elgondolta a levél első sorát, anélkül, hogy egy szót is leírt volna belőle. Még el se kezdte az írást, amikor Olivér, sétájáról hazaérkezve, izgatottan, kifulladásra rontott a szobába. Rose mindjárt látta, hogy valami történt.

- No, mi van veled? - kérdezte elébe sietve.

- Igazán nem tudom... majd megfulladok! - kezdte akadozva a gyerek. - Édes istenem, meghalok örömben, ha arra gondolok, hogy most végre találkozhatom veled, hogy viszontláthatom, és megbizonyíthatom mindenkinek, hogy igazat mondtam.

- Soha eszembe sem jutott kételkedni szavadban, Olivér - csillapította Rose. - De mi történt? Kiről beszélsz?

- Láttam a drága öregurat - felelte a fiú, nagy nehezen nyögve ki minden szót. - Azt, aki olyan jó volt hozzám, Brownlow urat, akiről annyit meséltem.

- Hol láttad?

- Láttam, mikor kiszállt egy kocsiból - hebegte Olivér, örömeiben szapora könnyeket hullatva - , láttam bemenni egy házba. Nem szólítottam meg, mert ő nem vett észre engem, és úgy reszkettem, hogy mozdulni sem tudtam volna! De Giles volt olyan szíves bemenni a házba, megkérdezte, hogy ott lakik-e. Valóban ott lakik. Itt a cím - és egy papírlapot nyújtott oda a lánynak -, ez az a ház, ahol lakik. Most mindjárt elmegyek hozzá.

Rose elolvasta a címet - Craven Street -, de közben egy pillanatra sem feledkezett meg arról, ami most foglalkoztatta. Sőt azonnal tisztában volt vele, hogy a fiú váratlan felfedezését értékesíteni lehet ebből a szempontból is.

- Csak gyorsan - mondta -, szólj le, hogy hozassanak bérkocsit, és készülj, én is megyek veled. Csak éppen beszélünk a néninek, hogy kikocsizunk.

Olivért nem kellett biztatni, öt perccel később már kocsiban ültek, és robogtak a Craven Street felé. A ház előtt Rose kiszállt. Olivért a kocsiban hagyta, azzal a kifogással, hogy jobb lesz előkészíteni az öregurat. Aztán felküldte névjegyét az inassal, megüzente, hogy sürgős dologban szeretne beszélni Brownlow úrral. Az inas mindjárt vissza is jött, kérte, hogy fáradjon fel, és bevezette egy szobába, ahol egy idősebb, kedves arcú, zöld kabátos öregúr fogadta. Még valaki volt a szobában: egy fehér nadrágos, kamáslis bácsi, aki a szoba túlsó sarkában ült, két kezével vastag botja fejét fogta, és állát arra támasztotta.

- Bocsásson meg, kisasszony - mentegetőzött a zöld kabátos úr, és udvariasan elébe sietett. - Igazán azt hittem, valami jelentéktelenebb személyiség keres. Bocsásson meg, hogy nem siettem le. Parancsoljon helyet foglalni.

- Brownlow úrhoz van szerencsém? - kérdezte Rose, és közben a másik úriemberre pillantott.

- Igen, én vagyok az - felelte a zöld kabátos. - Ez pedig a barátom, Mr. Grimwig. Grimwig - szólt oda a másik úriembernek -, nem hagyyna magunkra bennünket egypár percre?

- Azt hiszem, most még egyelőre nem szükséges - tiltakozott Maylie kisasszony -, nem szeretném zavarni az urakat. Különben is, ha jól értesültem, előtte nem titok, amiről szó lesz köztünk.

Grimwig úr mereven meghajtotta magát, aztán felállt, félszegen még egyszer meghajolt, és újra helyet foglalt.

- Azt hiszem, meglepetés lesz önnek, amit mondok - kezdte Rose meglehetősen zavartan. - De valamikor nagy szolgálatot tett egy kedves kis barátomnak, nagyon jó volt hozzá, és biztosra veszem, hogy örülni fog, ha megint hírt hall róla.

- Mit mond? - kérdezte Brownlow úr.

- Twist Olivér néven ismeri.

Amint ezt a nevet kiejtette, Grimwig úr, aki úgy tett, mintha figyelmesen olvasná az asztalon előtte fekvő vastag könyvet, nagy robajjal becsapta, és székében hátradőlve, tágra meredt szemmel bámult a lányra. Minden kifejezés eltűnt az arcáról, a mérhetetlen álmélkodást kivéve. Aztán, mintha röstellné, hogy ilyen túlzott érdeklődést árult el, erőszakkal visszarántotta magát az előbbi helyzetébe, mereven maga elé bámult, és halkán füttyentett, de a hang nem jutott ki a levegőbe, hanem mintha már a gyomra üregében elakadt volna.

Brownlow úr meglepetése szintén nem volt kisebb, bár ő nem ilyen furcsa módon adott neki kifejezést. Székét közelebb húzta vendégéhez, és így szólt:

- Kedves kisasszony, ne emlegesse a jóságomat. Különben is senki más nem tud róla, csak ön. De ha módjában áll bebizonyítani, hogy a szegény gyerekről való rossz véleményem alaptalan, akkor az istenre kérem, mondjon el gyorsan mindent, amit tud.

- Rossz kölyök az! Megeszem a fejemet, ha nem komisz csirkefogó! - dörögte Grimwig úr, és egyetlen arcizma sem rándult meg beszéd közben. Olyan volt, mint valami hasbeszélő.

- Olivér nemes lelkű, melegszívű gyermek - felelte Rose, és arcát halvány pirosság öntötte el. - Azok a felsőbb hatalmak, amelyek előttünk ismeretlen okokból a legsúlyosabb megpróbáltatásokat mérték rá ilyen zsenge korában, szívébe olyan érzéseket ültettek, hogy nálánál hatszor öregebbeknek is becsületére válnának.

- Én csak hatvanegy leszek - morogta éppen olyan jégbe hűtött ábrázattal Grimwig úr -, ő pedig, ha csak az ördög valami suskussal közbe nem avatkozott, megvan tizenkét éves, úgyhogy ez a megjegyzés nem egészen találó.

- Hagyja őt, Maylie kisasszony - mondta a házigazda. - Nem gondolja ám komolyan, csak beszél.

- Dehogyanem - morogta az öreg.

- Nem, nem gondolja - és Brownlow úr dühösen felállt beszéd közben.

- Megeszem a fejemet, ha tréfáltam.

- Megérdemli, hogy leüssék, ha nem tréfált - mondta Brownlow úr.

- Azt szeretném látni, aki hozzá mer nyúlni - vágott vissza Grimwig úr, botjával a padlót döfölvé.

Mikor a szóváltásban idáig jutottak, a két öregúr elővette dohányszelencéjét. Szippantottak egy párat, aztán kezet szorítottak, rendes szokásuk szerint.

- Nos, kisasszony, térjünk talán a tárgyra. Úgy látom önt is közlelől érinti. Szeretném tudni, mi hír van szegény fiúról. Engedje meg, hogy valamit én is közöljek: annak idején mindenáron megpróbáltam felkutatni, de aztán hosszabb ideig külföldön voltam, és lassanként meggyőződtem róla, hogy első benyomásom téves volt. Mégis visszakerült a régi társaságba, rávették, hogy meglopjon, és aztán itthagyon faképnél.

Rose közben igyekezett összeszedni a gondolatait, és röviden előadta, mi történt Olivérral, attól kezdve, hogy Brownlow úr házából eltűnt. Amit Nancytól hallott, azt egyelőre elhallgatta, hogy majd csak négyszemközt közölje a ház urával.

Végül elmondta még, hogy milyen szomorú volt Olivér, hogy hónapokon át nem találkozhatott régi jótevőjével és barátaival.

- Hála az égnek! - sóhajtott az öregúr. - Ez nagy öröm, igazán nagy öröm. De még nem mondta el, hol van most a gyerek. Ne haragudjék, ha valamit kifogásolok, de mért nem hozta mindjárt magával?

- Idelent vár a kocsiban - felelte Rose.

- Itt a kapuban? - kiáltott az öregúr, és azzal egyszerűen kiszaladt, le a lépcsőn, ki a házkapun, egyenest a kocsinhoz. Egy szót sem szólt addig.

Alighogy a szobaajtó becsukódott mögötte, a másik úriember hirtelen felkapta a fejét, székét hátradöntötte, úgyhogy az egyik hátsó láb tengely gyanánt szerepelt, aztán botjára és az asztalra támaszkodva, a széken ültében gyorsan három kört írt le. E cirkuszmutatvány végeztével felállt, s amilyen gyorsan csak telt tőle, végigbicegett a szobán, előre-hátra vagy

tízszer, majd hirtelen megállt a lány előtt, és minden bevezetés nélkül egy cuppanós csókot nyomott az arcára.

- Csitt, nem kell félni - biztatta, mikor látta, hogy a lány egy kicsit megijed a szokatlan örömkítőreéstől. - Ne féljen, kicsikém, hiszen nagypapája lehetnék. Maga édes kislány, és tetszik nekem. Itt vannak.

És csakugyan, alighogy gyorsan visszaült előbbi helyére, már ott volt Brownlow Olivérrel, akit a fura öreg nagyon nyájasan üdvözölt.

- Még valakiről nem szabad megfeledkeznünk - mondta Brownlow úr, és csengetett. - Küldje csak be Bedwinnét, legyen szíves.

Egy perccel később az öreg házvezetőnő jelent meg az ajtóban, mélyen bókkolt, s várta, mit akarnak tőle.

- Úgy veszem észre, napról napra rosszabbul lát, Bedwinné - mondta a ház ura.

- Ez igaz, uram. Sajnos, az ember szeme nem javul a korrallal - mondta Bedwinné.

- Igaza van. Tegye fel a pápaszemét, akkor talán kitalálja, miért hívtam - mondta Brownlow úr.

A derék nő zsebeiben kezdett kotorászni, hogy szemüvegét előkerítse, csak hogy Olivér türelme ezt a próbát már nem állta ki. Nem tudta lebírni izgatottságát, odarohant, és a nyakába borult.

- Jóságos ég! - kiáltott az öreg nő, magához ölelve a gyereket. - Az én ártatlan gyermekem!

- Édes öreg dadám! - lelkendezett Olivér.

- Ugye, mondtam, hogy visszajön még? Tudtam én azt - folytatta az öregasszony, a gyerek fejét simogatva. - És milyen szépen összeszedte magát, milyen uras megint! Hol voltál ennyi ideig, drágaságom? Lám, lám, az édes arcocská ugyanaz, csak nem olyan sápadt, a tekintete éppen olyan szelíd, csak nem olyan szomorú. Azóta sem felejtettem el, mindig magam előtt láttam nyugodt mosolygását. Megmaradt bennem, mint a tulajdon drága gyerekeim képe, akiket elvesztettem még boldogult ifjúkoromban. - Hol magához ölelte, hol egy kicsit távolabb tartotta Olivért, hogy lássa, mennyit nőtt, gyöngéden simogatta a haját, és sírva, nevetve borult rá.

Brownlow úr azt gondolta, hogy most nyugodtan magukra hagyhatja őket, és vendégével a szomszéd szobába vonult. Ott aztán Rose töviről hegyire elmondta, amit Nancytól hallott. A derék úriembert nagyon meglepte, és alaposan zavarba hozta az eset. Rose megmagyarázta neki, mért nem beszélt Losberne doktorral, aki régi jó barátja a házuknak. Brownlow helyeselte az óvatosságot, és készséggel vállalkozott rá, hogy majd ő maga beszél ünnepélyesen a doktorral. Hogy ezt minél hamarabb elintézhessék, megállapodtak abban, hogy még aznap este nyolckor Brownlow úr fölkeresi őket a penzióban. Addig Maylie-nét is óvatosan tájékoztatni kell. Ebben aztán némileg megnyugodtak, és Rose hazahajtatott Olivérrel.

Úgy történt, ahogy Rose előre sejtette. A doktor, alighogy Nancy elbeszélését közölte vele, szörnyű méregbe jött, a szitkok és káromkodások özönét öntve a gyalázatos teremtségre, sőt azzal fenyegetőzött, hogy tüstént átadja Blathersnek és Duffnak. Már fogta is a kalapját, és el akart robogni a két tiszteletré méltó úriemberért. Egész bizonyos, hogy első dührohámában meg is valósította volna szándékát, szokása szerint mit sem törődve a következményekkel, de szerencsére Brownlow úr természete semmivel sem volt lagymatagabb az övéénél.

Hevesen rángatta vissza a doktort, és amellett olyan érveket talált, melyekkel sikerült a forróvérű embert lecsillapítani, és terve oktalanságáról meggyőzni.

- Hát akkor mi az ördögöt csináljunk? Talán bizony hálás köszönetünket fejezzük ki a gazembernek, a banda férfi- és nőtagjainak, szépen megkérjük őket, fogadjanak el vagy száz fontot hálánk jeléül, amiért olyan jók voltak Olivérhez?

Brownlow úr nevetett.

- Azt éppen nem, de ha ajtóstul rohanunk a házba, azzal semmire sem megyünk. Szelíden, óvatosan kell hozzáfogni.

- Szelíden, óvatosan? - fortyant fel a doktor. - Még mit nem? Legjobban szeretném a pokolba küldeni őket!

- Igen, de gondolja meg, hogy azzal nem jutunk közelebb a célunkhoz, még ha sikerülne is valamennyit oda juttatni.

- Miféle célunkhoz?

- Hogy Olivér születésének titkát felfedjük, felkutassuk hozzátartozóit, és visszaszerezzük neki az örökséget, ami joggal megilleti, és amit ravasz fondorlattal elraboltak tőle. Ha ugyan igaz a történet.

- Úgy - mondta Losberne doktor, zsebkendőjével törölgetve izzadt arcát. - Erről szinte megfeledeztem.

- Nézze - magyarázta tovább Brownlow úr -, tegyük fel, hogy a szerencsétlen lánnyal egyáltalában nem törődünk, és a gazembereket a törvény kezére juttatjuk anélkül, hogy Olivér biztonságáról gondoskodnánk. Mit érünk ezzel?

- Annyit mindenesetre, hogy egypárat felakasztanak közülük, a többit meg gályára küldik - mondta a doktor.

- Jól van, jól van - felelte Brownlow úr mosolyogva. - De hát úgyis ez lesz a sorsuk előbb vagy utóbb. Oktalanság volna elsietni a dolgot. Ez ellentétben állna érdekeinkkel. Jobban mondván Olivér érdekeivel, ami elvégre ugyanaz.

- Hogyan? - kérdezte a doktor.

- Világos, hogy amúgy is súlyos nehézségekbe ütközik majd végére járni a titoknak, hacsak ezt a Monksot nem sikerül térdre kényszerítenünk. Ahhoz pedig ravasz haditervet kéne kigondolni, hogy olyankor csapjunk le rá, amikor ez a banda nincs a közelében. Mert tegyük fel, hogy lefűleljük. Bizonyítékunk nincs ellene. Amennyire tudjuk, a rablásokban, lopásokban része nincs, nem is valószínű, hogy lenne. Vagy egészen felmentik, vagy legfeljebb csavargásért lecsukják rövid időre, ennél komolyabb büntetést nem valószínű, hogy kapna. És hogy akkor soha harapófogóval se húzunk ki belőle egy szót se, arra mérget vehetünk.

- Akkor én megint csak azt kérdelem - heveskedett a doktor - kötelező-e ránk nézve az ígéret, amit Rose a lánynak tett. Elvégre akármilyen jó szándékkal tette, akármilyen komolyan vette ő maga akkor, mégiscsak okosabb...

Rose közbe akart szólni, de Brownlow úr leintette.

- Erről nem érdemes vitatkozni, kedves kisasszony. Az ígéretet feltétlenül megtartjuk. Véleményem szerint különben sem hátráltatja terveinket a megvalósításban, legkisebb mértékben sem. De mielőtt bármire is véglegesen elhatároznánk magunkat, okvetlenül beszélünk kell egyszer a lánnyal. Jó lenne tudni, hajlandó-e ő segíteni nekünk Monks felkutatásában,

azzal a feltétellel persze, hogy csak mi fogjuk felelősségre vonni, és nem a törvény. Vagy ha ő személyesen nem akar vagy nem tud részt venni a nyomozásban, képes-e olyan pontos leírást adni róla, hogy nélküle megtaláljuk. Vasárnap előtt nem találkozhatunk vele, és ma kedd van. Én azt ajánlom, addig semmit se csináljunk, s még Olivér előtt is tartsuk titokban az egész dolgot.

Losberne doktor keserves arcot vágott, hogy még öt egész napig nyugton kell maradnia, de kénytelen volt elismerni, hogy okosabbat nem tud. Brownlow úr ajánlatát, a két nő támogatásával, végül mégis egyhangúan elfogadták.

- Kedvem lenne Grimwig barátom tanácsát is kikérni - mondta később Brownlow. - Furcsa szerzet, igaz, de ravasz róka, és azt hiszem, segítségünkre lehetne. Azonkívül ügyvéd volt valamikor, csak megundorodott ettől a pályától, mert húsz év alatt mindössze egy kisebb ügye volt. Ezért aztán otthagya a törvényt.

- Semmi kifogásom ellene, hogy a barátját bevonjuk, ha megengedik, hogy én is bevonjam egy jó barátomat - szólt a doktor.

- Szavazás alá bocsátjuk a kérdést - ajánlotta Brownlow úr. - Ki az illető?

- A háziasszony fia és a kisasszonynak... régi barátja - mondta Losberne doktor, sokatmondó pillantást vetve Rose-ra.

A lány fülig pirult, de nem mert ellenvetést tenni. (Talán mert annyira kisebbségben volt, hogy úgyse vették volna tekintetbe szavát.) Így aztán Harry Maylie-t és Grimwig urat is beválasztották a bizottságba.

- Egyelőre természetesen nem utazunk el - mondta Maylie-né -, itt maradunk Londonban, amíg minden lehetőséget ki nem merítettünk. Sem költséget, sem fáradságot nem kímélek, hiszen mindnyájunknak szívügye a dolog. Nem bánom, ha még egy évig is itt kell maradnom. Amíg a legkisebb remény van, nem hagyjuk abba a kutatást.

- Így jó lesz - helyeselt Brownlow úr. - Csak még egyet. Arcukról olvasom le a kérdést: hogy történhetett, hogy én magam akkor nem próbáltam tovább kutatni, és olyan hirtelen itt hagytam Angliát? Nagyon kérem, ne firtassák ezt most, amíg el nem jön az ideje, hogy én is előadjam a saját életem történetét. Higgyék el, nagy okom van ezt kérni, különben esetleg hiú reményeket ébresztenék, és még szaporítanám a bonyodalmakat és csalódásokat, amikben éppen elég részük volt eddig. Most pedig gyerünk. Vacsorára csengettek az előbb, és Olivér, odaát a másik szobában, még utóbb azt hiszi, hogy meg akarunk szabadulni tőle, és összeesküvést szövünk, hogy eltüntessük erről a világról.

Ezzel az öregúr karját a háziasszonynak nyújtva, az ebédlőbe vezette. A doktor Rose-t fogta karon, és így egyelőre véget ért a fontos tanácskozás.

NEGYVENKETTEDIK FEJEZET

Olivér egy régi ismerőse, akiben a lángelme határozott jelei mutatkoznak, fontos szerephez jut a fővárosban

Azon az éjszakán, amikor Nancy olyan alaposan elaltatta Sikes urat, és maga vállalta súlyos küldetésben London nyugati negyedébe sietett Rose Maylie-hoz, a nagy északi országúton két alak közeledett a főváros felé, akiknek érdemes némi figyelmet szentelnünk.

Egy asszony és egy férfi - jobban mondva egy hímnemű és egy nőnemű egyén. Az előbbi amolyan hosszú lábú, zörgő csontú, rogyadozó térdű alak volt, akiről nehéz megmondani, milyen korú lehet. Az ilyen, amíg kisfiú, fejletlen férfinak látszik, ha meg férfivá serdül, olyan, mint egy túlfejlett suhanc. A nő fiatal lehetett, és amellet izmos, kemény testű, más-különben nem is bírta volna a súlyos batyut, amelyet hátán cipelt. Társa nem volt ennyire megrakva teherrel; vállára vetett botja végén egy zsebkendőbe kötözött kis bugyrot lóbált, láthatólag igen könnyedén. Nem csoda, ha könnyű terhével és aránytalanul hosszú lábaival mindig jó pár lépéssel elől járt, és csak időnként fordult hátra türelmetlenül mintha szemére vetné a nőnek, hogy annyira elmarad, és biztatná, hogy szedegesse jobban a lábát.

Így bandukoltak a poros országúton, körül se nézve. Csak ha egy-egy postakocsi robogott el mellettük, húzódtak az útszélre. Nemsokára áthaladtak a Highgate-en. Itt a legény megállt, és türelmetlenül szólt hátra:

- Mozogj már, nem tudsz sietni? Ejnye, de nehéz a lábad, Charlotte!

- Mondd inkább, hogy nehéz a batyu - felelt a nő, és kifulladásra lihegett, amikor utolérte.

- Nehéz? Ne beszélj bolondokat. Szeretném tudni, mire való vagy, ha ezt se bírod - morgott a hímnemű vándor, és közben átrakta másik vállára a saját kis batyuját. - No, nézd, már megint pihenni akar! Angyali türelem kell hozzád, annyi biztos.

- Messze van még? - kérdezte a nő, a kőkorlátnak támaszkodva. Arcáról patakokban ömlött a veríték.

- Messze a fenét, hisz már ott vagyunk. Nézd, azok már London lámpái.

- Még legalább két mérföld - mondta a nő csüggedten.

- Akár kettő, akár húsz, mindegy - mordult rá Noah Claypole, mert ő volt a vándor. - De mozogj már, különben beléd rúgok.

Vörös orra még vörösebb lett a méregtől, és már odalépett, hogy beváltsa fenyegetését. Erre a nő is felállt, és zúgolódás nélkül baktatott tovább.

- Hol akarsz meghálni éjszakára, Noah? - kérdezte pár száz lépéssel odébb.

- Hogy a fenébe tudjam én azt most? - felelte Noah, akire a járás, úgy látszik, csillapítólag hatott.

- Remélem, itt valahol a közelben.

- Dehogyan, még csak az kéne.

- Miért?

- Ha én azt mondom, hogy nem tartom jónak, az elég lehet neked. Ne kérdezzess annyit - felelte Claypole úr méltóságteljesen.

- Jó, jó, azért nem kell mindjárt dühbe gurulni.

- Szép dolog lenne, csak úgy beállítani mindjárt az első kocsmába, itt a város szélén. Ha Sowerberry úrnak eszébe jut utánunk jönni, és bedugni ide az orrát, hát mindjárt fel is rakhatja ránk a karperecet. Nem, babám, én okosabbnak tartom kikeresni a legszűkebb sikátorokat, és bejárni a külvárost, amíg csak meg nem találjuk a legeldugottabb lebujt. Bizony, fiam, örülhetsz, hogy az én fejemben nem szalma van ész helyett, mert ha nem indulunk előbb szándékosan ellenkező irányban, aztán a mezőkön át egy vargabetűvel vissza, már egy héttel ezelőtt lecsuktak volna, drága hölgyem.

- Tudom, hogy nem vagyok olyan ravasz, mint te - felelte Charlotte. - De azért ne tolj mindent rám! Mért csak engem csuktak volna le? Hiszen ha engem elcsípnek, téged is lecsuknak.

- Te vetted ki a pénzt a ládából, igaz vagy nem?

- Igaz, de neked adtam, drágám.

- Talán nálam van, mi?

- Nem, rám bíztad, megengedted, hogy nálam legyen, szívem - és Charlotte gyöngéden megcirógatta a legény állát, s karját karjába fűzte.

Csakugyan így volt. De mivel Claypole úr nem tartozott a vakon bízó és gyanútlan emberek közé, a történeti igazság kedvéért meg kell jegyeznünk, hogy éppen azért bízott ilyen rendületlenül a nőben, hogy ha netalántán rajtuk ütnének, annál találják meg a pénzt, és ne őnála. Így esetleg sikerül ártatlanságát bebizonyítani, és mindenestre könnyebben kihúzza magát. Persze volt annyi esze, hogy indokait ne közölje a lánnyal, és így gyöngéden egymáshoz simulva ballagtak tovább, mint szerelmes párhoz illik.

Claypole úr csakugyan keresztülvitte óvatos tervét. Még szuszogni sem álltak meg, amíg az islingtoni Angyalhoz el nem értek. Ott a járókelők számából, a kocsik tolongásából igen helyesen megállapította, hogy most már komolyan Londonban vannak. Éppen csak annyi ideig állt az utcasarkon, hogy szemügre vegye, melyek a forgalmasabb utcák, szóval melyeket kell gondosan kikerülni. Mindjárt be is fordultak a St. John's Roadra, és elmerültek a zezzugos, mocskos sikátorok útvesztőjében, London legsivárabb, legszennyesebb külvárosában, amely valóságos szégyenfoltja a fejlődő kultúrának. Noah Claypole éppen ezeket az utcákat választotta. Bátran haladt előre, a lányt maga után vonszolva. Hébe-hóba lelépett a járdáról, hogy valamelyik kocsmát alaposabban szemügre vegye, de ha valami képzelt vagy igazi jelből azt következtette, hogy a kocsmá nagyon is látogatott, fejét rázva mindjárt továbbkutya-golt. Végre-valahára szerencsésen talált egy, még a többinél is szerényebb és mocskosabb lebujt, alaposan megvizsgálta a szemközti járdáról, aztán kegyesen kijelentette, hogy ide betérhetnek éjszakára.

- Na, hát akkor add át a batyut - mondta, és tulajdon vállára vetette Charlotte batyuját. - De ki ne nyisd a szádat, azt megmondom, amíg nem kérdeznék. Hogy hívják ezt a fogadót? Három... három micsoda?

- A „Három Nyomorékhoz” - felelte készséggel Charlotte.

- A „Három Nyomorékhoz”? Na, ez is jó előjel. Hát gyerünk. Maradj csak mindig mögöttem. Előre! - vállával benyomta a rozzant ajtót, és belépett a házba, Charlotte hűségese utána.

A sötét üres volt, csak egy fiatal legény állt a pultra könyökölve, és egy mocskos újságot olvasott. Tetőtől talpig végigmérte a jövevényeket, Noah is őt.

Ha Noah még az árvaházi ruhájában lett volna, elég oka lett volna a legénynek kerekre nyitni a szemét, de volt elég esze, ledobta a jellegzetes övet és kabátot, s kurta zubbonyt öltött a bőrnadrágjához. Így hát nem tudta, miért nézegeti olyan nagyon a legény, elvégre kocsmában megszokhatták, hogy beállít valaki.

- Ez a „Három Nyomorék”? - kérdezte Noah.

- Igen, így hívják a házat.

- Egy vidéki úriemberrel találkoztunk az úton, az ajánlotta, hogy ide szálljunk - mondta Noah, és oldalba bökte kísérőjét, vagy azért, hogy figyelmét felhívja ragyogó ötletére, vagy hogy a világért se árulja el meglepetését. - Szóval itt szeretnénk meghálalni.

- Nem tudom, lehet-e - mondta Barney. Így hívták a legényt. - De majd megkérdezem.

- Addig is mondd meg, hol telepedhetünk le, aztán hozz valami hideg ételt meg sört, amíg megkérdezed - mondta Noah.

Barney bevezette őket egy kis hátsó helyiségbe, elébük rakott valami ennivalót, aztán kiment, és nemsokára visszajött a hírrel, hogy igen, meghálhatnak. Ezzel magára hagyta a szeretetre méltó párt.

A kocsmának ez a helyisége közvetlenül a söntés mögött volt, pár lépcsővel lejjebb. Ha a házbeliek közül valaki félrehúzta a függönyt a söntés üvegezett ajtaján, nemcsak kényelmesen beláthatott a szobába, anélkül, hogy őt észrevették volna, mert az ajtó éppen egy sötét szegletbe nyílt, hanem ha fülét a vékony falra szorította, elég tisztán ki is vehetett minden szót. A kocsmáros már vagy öt perc óta ott állt a kémlelőlyuk előtt. Nem sokkal azután, hogy Barney a vendégekhez visszament az üzenettel, Fagin is beállított, rendes üzleti körútjáról hazajövet. Meg akarta tudni, nincs-e már ott valamelyik híve.

- Csitt - motyogta Barney -, idegenek vannak odabent.

- Idegenek? - csodálkozott az öreg.

- Az ám, méghozzá a maga esete mind a kettő.

Fagin látható érdeklődéssel fogadta az újságot. Felállt egy székre, és átnézett az üveglapon. Rejtekhelyéről egész jól láthatta, hogy Claypole úr falja a hideg sültet, nyakalja a sört, és olyan kis adagokat oszt belőle a türelmesen várakozó lánynak, mintha gyógyszer lenne.

- Nicsak! - suttogta Fagin, hátra pillantva a legényre. - Tetszik nekem a pofája. Azt hiszem, hasznát vehetjük. Ez aztán tud a nővel bánni. Ne mukkanj, fiam, hadd hallom, mit beszélnek.

Megint lesett, és ugyanakkor fülét a falra szorította. Mohó kíváncsiság és kaján vigyor ült az arcán, olyan volt most, mint egy gonosz manó.

- Szóval most úriember leszek - jelentette ki Claypole, lábait előrenyújtva. Ez a megjegyzés csak folytatása volt a társalgásnak, amelynek lelegejét Fagin nem hallotta. - Nem ócska koporsók között fogunk élni ezentúl, fiam, hanem urasan. Ha akarod, most már te is finom dáma leszel.

- Jól tudod, hogy én is azt szeretném - felelte Charlotte. - Csak az a baj, hogy nincs mindennap pénzesláda, amit kifosszunk, meg aztán mindennap nem is lehetne így megszökni a baj elől.

- Pénzesláda - mondta kicsinylően a cingár legény -, van éppen elég, amibe belenyúlhat az ember.

- Mire gondolsz?

- Hát zsebek, női retikülök, házak, postakocsik, bankok - mondta önérzetesen Claypole úr, és felemelte poharát.

- Ezt mind csak nem foszthatod ki, szívem? - kérdezte Charlotte.

- Miért ne? Majd keresek megfelelő társakat hozzá, akik ismerik a dörgést. Azt hiszem, jó hasznomat vennék, te meg egymagad felérsz ötven nővel. Te vagy a legügyesebb, legravaszabb lány a világon, minden gazsághoz értesz, ha én akarom, hogy érts.

- Ó, milyen jólesik, ha így beszélsz! - kiáltotta Charlotte, és boldogan megcsókolta a legény rúpofáját.

- Jól van, ne is vedd nagyon a szívedre, ha egy kicsit gorombáskodom veled - folytatta Noah méltóságosan, kibontakozva az ölelésből. - Tudod, mihez volna kedvem? Ha kapitánya lehetnék egy bandának, micsoda élvezet lenne csattogtatni felettük az ostort, és kiszimatolni minden lépésüket anélkül, hogy valaha színemet is látnák! Ez ínyemre való mesterség lenne, főleg ha még hozna is a konyhára. Csak fel tudnék csípni valahol egy megfelelő úriembert, szívesen odaadnám akár ezt a húszfontost is, úgyse igen tudjuk, hogyan süssük el.

Claypole úr most már újra a pohár fenekére tekintett. Bölcs ábrázattal nagyokat nyelt, leereszkedően bólintott Charlotte-nak, és látszott rajta, hogy felfrissítette az ital. Éppen hozzá akart látni újra, mikor hirtelen nyílt az ajtó, és egy idegen lépett be.

Fagin volt.

Mézesmázos pofával, nagy hajlongva nyitott be, aztán leült a szomszéd asztalhoz, és valami italt kért a vigyorgó Barneytól.

- Kellemes idő van, ugye, uram, csak egy kicsit hideg az évszakhoz képest? - dörmögte kezét dörzsölgetve. - Uraságtok vidékiek, ugye?

- Honnan tudja? - kérdezte Noah Claypole.

- Londonban nincs ennyi por - felelte Fagin, Noah cipőjére meg a két batyura mutatva.

- Jó szeme van magának, nézze meg az ember! Hallod, mit mondott, Charlotte?

- Hát bizony, itt a nagyvárosban csak ésszel boldogul az ember - mondta Fagin, most már bizalmas suttogássá halkítva a hangját.

Jobb keze mutatóujjával végigsimította az arcát. Noah-nak megtetszett a mozdulat, és mindjárt utánozni szeretne volna, de kicsit nehezen ment, mert az orra nem volt elég széles erre a célra. De Fagin örült az igyekezetnek, azt következtetve belőle, hogy máskülönben is egyetért vele.

Barney közben odatette elébe a kért italt, amelyet Fagin mindjárt felkínált a jeles párnak, nyájas vigyorgással.

Claypole úr a szája szélét nyalogatta utána.

- Jóféle - jegyezte meg elismerően.

- Méregdrága - motyogta Fagin -, ha valaki ilyennel akarna élni, hát bizony annak mindennap ki kellene fosztania egy pénzesládát, zsebet, női táskát, házat, postakocsit vagy bankot.

Alig fejezte be mondókáját, Claypole úr hátrahanyatlott a székén, és ólomszürkére vált, rémült arccal bámult hol az öreg Faginre, hol Charlotte-ra.

- Na, na, nem kell haragudnia, fiam - mondta Fagin, székét közelebb húzva. - Haha, még szerencse, hogy csak én hallottam, igazán nagy szerencse!

- Én hozzá sem nyúltam a pénzhez - hebegte Noah, előrenyújtott hosszú lábait gyorsan maga alá húzva. - Ő csinált mindent... Ugye, Charlotte, nem is tagadod, hogy te csináltad, most megfogtak.

- Mindegy, akárki csinálta - mondta Fagin, látszólag hanyagul, de közben héjaszemét a lányra villantva. - Magam is ebben a szakmában dolgozom, éppen ezért jól megérthetjük egymást.

- Miféle szakmában? - kérdezte Noah valamennyire felocsúdva rémületéből.

- Hát ebből élek én is meg a többiek is itt a házban. Fején találta a szöget, barátom, amikor ide benyitott, sehol olyan biztonságban nem volna, mint itt. Bizony, egész Londonban nincs jobb hely a maguk számára, mint a „Három Nyomorék”. Már tudniillik, amíg én úgy akarom. És megmondom őszintén, mindjárt rokonszenvezni kezdtem mindkettőjükkel. Ne nyugtalanodjanak.

Noah lelkét meg is nyugtatta ez a kijelentés, de teste még nem felejtette el az ijedtséget. Fészkelődött, rángatózott, nem tudta, hogyan üljön, hová rakja kezét-lábát, és közben aggódva, gyanakodva figyelte új barátját.

- Mindjárt többet is mondok - folytatta Fagin, miután barátságos fejbólintással és pár biztató, nyájas szóval a lányt is sikerült megnyugtatnia. - Van egy jó barátom, azt hiszem, az teljesíteni tudná szívük vágyát. Olyan helyre állítaná magukat, ahol válogathatnának a legmegfelelőbb üzletágak között, azt tehetik, ami tehetségüknek megfelel, a többibe aztán lassanként beletanulhatnak.

- Remélem, nem tréfál - dörögte Noah.

- Mi a csudának tréfálnék? Ide hallgasson. Szeretnék pár szót váltani magával négyszemközt.

- Azért nem kell kifáradnunk - mondta Noah, fokozatosan megint előrenyújtva lábait, amint az független úriemberhez illik. - Ő, majd addig felviszi a cókókót. Charlotte, vidd fel a batyukat.

Charlotte zúgolódás nélkül összeszedte a holmit. Noah kinyitotta előtte az ajtót, s megvárta, amíg kimegy.

- Szépen paríroz, mi? - kérdezte önérzetesen, mikor visszatelepedett a helyére.

- Nagyszerű, nagyszerű, barátom - mondta Fagin, vállára veregetve. - Maga határozottan lángész, fiam!

- Hát hiszen a nélkül bajosan lennék most itt. De siessen, öreg, a mondókával, ne fecsegjünk most, mert mindjárt visszajön.

- Hát mit gondol? - kérdezte Fagin. - Ha a barátom tényleg megtetszik magának, azt hiszem, legokosabb, ha megegyeznek.

- Az a kérdés, hogy megy az üzlet - felelte Noah, apró szemével ravaszul hunyorítva.

- Tyű, barátom, jobbat kívánni se lehet! Egész sereg embert foglalkoztat, mondhatom, az egész szakmában nincs sehol olyan remek társaság, mint nála.

- Szóval városi vagányok, mi? - kérdezte Claypole.

- Egy fia paraszt sincs köztük, se vidéki. Legyen nyugodt, magát se venné be, még az én ajánlásommal sem, ha nem volna véletlenül éppen most kicsit megszorulva. Nemrég elvesztette pár emberét.

- Gondolja, hogy le kell szurkolnom majd valamit? - kérdezte Noah, nadrágzsebét tapogatva.

- Hát a nélkül bizony nem megy - felelte Fagin.

- Húsz font megteszi? Sok pénz.

- No, ha véletlenül egy darabban van, és az ember nem tudja felváltani, akkor nem olyan veszedelmesen sok - felelte az öreg. - Tegyük fel, hogy a bankó számát feljegyezték, és a bankban letiltották a kifizetést. Akkor bizony nem sokat ér. Jó messzire kell majd elküldeni, tengerentúlra, még ott se kap érte sokat.

- Mikor találkozhatom vele?

- Holnap reggel.

- Hol?

- Itt. Úri élet, koszt, kvártély, szesz és cigaretta ingyen... és amit keres, annak fele az övé, és amit a nő keres, annak is a fele.

Nehéz lenne eldönteni, hogy a kapzsi Noah, aki pénz dolgában nem ismert méltányosságot, elfogadta volna-e a szigorú feltételeket, ha szabadon cselekedhetik. De eszébe jutott, hogy ha visszautasítja az ajánlatot, esetleg magára haragítja új pártfogóját, akinek módjában áll tüstént kiszolgáltatni őt a hatóságnak. Ez a meggondolás lehűtötte felháborodását. Kijelentette, hogy rendben van, az ajánlatot elfogadja.

- Csak azt akarom mondani - tette hozzá -, hogy mivel a lány nagyon hasznavehető, és egész biztosan sokat végez majd, én magam valami könnyű munkát szeretnék.

- Valami kellemes, finom munkát, mi?

- Lehetőleg. Mit gondol, mi lenne alkalmas nekem? Túlságosan megerőltető ne legyen, se veszedelmes, ez a fontos.

- Az előbb hallottam, hogy szaglászni szeretne, kiszimatolni a többiek dolgait. Azt hiszem, a barátomnak éppen nagy szüksége volna ilyen valakire.

- Igen, említettem valami effélét, nem is bánám, ha valami ilyent bíznanak rám - jegyezte meg csöndesebben az újonc. - De alig hinném, hogy ez kifizetődik.

- Igaza van - Fagin belátta, vagy úgy tett, mintha belátná a dolgot. - Tényleg, ez nem sokat hoz a konyhára.

- Hát akkor mit gondol? - kérdezte Noah, és aggódva leste az öreget. - Valami, amit nem kell nyíltan csinálni, ami nem jár kockázattal.

- Hogy vélekedik az öreg nőkről? - kérdezte Fagin. - Néha sok pénz van ám a kézitáskában, és a legelső sarkon elillanhat az ember.

- Jó, jó, de ha aztán sivalkodik, vagy még karmol is? - Noah igen határozottan rázta a fejét. - Nem hinném, hogy ez egészen megfelelő. Más üzletágban nincs üresedés?

- Megálljunk csak - és Fagin a legény térdére tette a kezét. - A gyerkőcszakma!

- Hát ez meg mi a szösz?

- A gyerkőcöket, tudja - magyarázta Fagin -, az anyjuk elküldi vásárolni fél shillinggel vagy egy shillinggel, s a gyerek a pénzt jó szorosan markolja, vásárlásra készen tartva. Az ember elveszi a pénzt, a gyereket lelöki a járdáról, és szép nyugodtan továbbmegy, mintha mi sem történt volna, csak egy gyerek orra bukott. Hahaha!

- Haha! - harsogta Claypole úr, és elragadtatva verdeste combjait. - Remek, ez az igazi, ez nekem való!

- Na, ugye?! Camden Townban meg a Battle Bridge környékén rengeteg gyerkőc szaladgál a boltba meg mindenüvé, annyit talál, amennyit akar, reggel, délben, este. Ötvenet is fellökhet egy nap.

Kedélyesen oldalba bökte új tanítványát, s mind a kettőjüket majd szétvetette a nevetés.

- No, hát ezzel rendben volnánk - mondta Noah, mikor már beszélni tudott a röhögéstől. Közben Charlotte is lejött megint. - Hány órákor találkozhatom vele?

- Tízkor jó lesz? - kérdezte Fagin, majd mikor a másik igent intett, még hozzátette: - Milyen nevet mondjak a barátomnak?

- Bolter - felelte Noah, aki már régen elkészült erre a kérdésre -, Morris Bolter. Engedje meg, hogy bemutassam Mrs. Boltert.

- Örvendek a szerencsének - mondta Fagin, groteszkül meghajtva magát. - Remélem, nem-sokára közelebbről is megismerhetem a hölgyet.

- Hallod, mit mond ez az úriember, Charlotte? - mennydörgött Claypole úr.

- Hallom, Noah, drágám - és Charlotte engedelmesen odanyújtotta a kezét.

- A feleségem Noah-nak hív, ez olyan becézőnév - magyarázta Morris Bolter, azelőtt Claypole úr, Fagin felé fordulva.

- Vagy úgy, értem, igen - bólintott az öreg, de abban a pillanatban kitalálta, honnan fúj a szél.

- Jó éjszakát!

És barátságosan búcsút vett, jókívánságokkal halmozva el őket.

NEGYVENHARMADIK FEJEZET

amelyből kitűnik, hogy még az „agyafűrt Vagány” is bajba juthat

- Szóval magamagát ajánlotta, amikor jó barátjáról mesélt. Eltaláltam? - kérdezte Claypole, alias Bolter úr, mikor másnap a Faginnel kötött egyezés értelmében átköltözött a házába. - Azt hiszi, nem sejtettem már tegnap este?

- Minden ember a saját jó barátja, fiam - bölcsekedett Fagin. - Senkinek sem olyan jó barátja az ember, mint önmagának.

- Kivéve azokat, akik éppen maguknak ártanak, mert ilyen is van - felelte Bolter úr, a tapasztalt világfi arckifejezését öltve fel.

- Ne higgye, barátom. Ha valaki ellensége saját magának, hát az csak azért van, mert nagyon is jó barátja. Ne higgye, hogy mással többet törődik. Dehogy, dehogy. Ilyen lehetetlenség nincs a természetben - mondta Fagin.

- Legalábbis nem kéne, hogy legyen - felelte Bolter úr.

- Világos, mint a nap. Nézze, vannak, akik azt állítják, hogy a hármas bűvös szám, mások a hetest tartják annak. Pedig egyik se az, higgye el, fiam. Az egyes, az a bűvös szám... az első személy.

- Haha! Éljen az egyes szám első személy!

- Az ilyen kis társaságban, mint a mienk, nincs külön egyes szám - folytatta Fagin, aki most már szükségesnek látta közelebről bemutatkozni új barátjának. - Hogy is mondjam?... Senki se tarthatja magamagát egyes számnak anélkül, hogy ugyanakkor engem is annak ne tartson, és a többi fiatait, akivel együtt dolgozik.

- A kutyafáját!

Fagin úgy tett, mintha nem hallotta volna a közbeszólást.

- Na, látja, barátom. Úgy össze vagyunk keveredve, érdekeink annyira összebonyolódnak, hogy ez nem is lehet másként. Tegyük fel, hogy maga elsősorban az egyessel törődik, azt félti legjobban... szóval magamagát.

- No, ezt eltalálta.

- Helyes. De nem vigyázhat magára, vagyis az egyes számra, ha ugyanakkor énrám nincs gondja. Én is egyes szám vagyok.

- Illetőleg kettes - vetette közbe Bolter úr, akinek az önzésből elég jókora adag jutott.

- Nem, nem, barátom, én éppen olyan fontos vagyok magának, mint saját becses személye.

- Jó, jó, azt látom, hogy nagyon kedves ember, tetszik is nekem, de puszipajtások azért még nem vagyunk, hogy őszinte legyek.

- Várjon csak - mondta Fagin, kezét előrenyújtva -, gondolja csak meg jobban. Maga igen szép kis munkát végzett, ezért nagyra becsülöm, de vannak, akik azt mondják, hogy az ilyen cselekedetért megérdemli a nyakravalót, tudja, azt a bizonyosat, amit igen nehéz megoldani, ha egyszer rajta van az ember nyakán... más szóval a kötelet, érti?

Bolter úr hirtelen a nyakához kapott, mintha szorítaná a kendő, és dörmögött valamit, amit helyeslésnek is vehetett az öreg.

- Bizony, fiam, az akasztófa csúnya egy útjelző - folytatta Fagin -, keskeny és meredek kanyarodóra figyelmeztet, ahol már sok derék pajtásunk elakadt örökre. Az egyes szám érdekében mindenesetre jó, ha inkább az országúton marad, távol ettől a csúnya jelző táblától.

- Hát persze. De mi az ördögnek beszél erről? - kérdezte Bolter.

- Szeretném, ha jobban megismerné a felfogásomat - folytatta Fagin, szemöldökét felvonva. - Hogy a kényelmes úton maradhasson, ahhoz én kellek magának, tőlem függ a biztonsága. Viszont hogy az üzletem menjen, ahhoz maga kell nekem, ebben én függök magától. Szóval az első a maga egyes száma, a második az én egyes számom. Mennél többre taksálja a saját egyes számát, annál jobban kell vigyáznia az enyémmre. Így lyukadunk ki aztán oda - ahogy az imént mondtam -, hogy a saját magunk érdeke tart össze bennünket, és így is kell ennek lenni, különben hírmondó se maradt volna már rég az egész bandából.

- Hát ebben igaza van! - jegyezte meg elgondolkodva Bolter úr. - Látom már, nagy kujon maga, öregem.

Fagin örömmel látta, hogy ez az elismerés nemcsak bók, hanem valóban sikerült mély hatást gyakorolnia az újoncra, ravaszsága félelmes örvényeinek feltárásával. Erre pedig igen nagy szüksége volt. Hogy ezt a neki annyira kívánatos hatást még növelje, egy kissé beavatta a dolgaiba, tájékoztatta munkaköre minőségéről, változatosságáról és kiterjedéséről. Természetesen összekeverte a valóságot és költészetet úgy, ahogy céljainak leginkább megfelelt. Olyan ügyesen fűzte egybe a kettőt, hogy Bolter urat csakugyan megszelídítette, sőt beléoltotta a félelemnek egy kis csíráját is, ami szintén kívánatos volt.

- Látja, ez a kölcsönös bizalom és ragaszkodás kárpótol sokszor a súlyos veszteségekért is - folytatta Fagin - Bizony, tegnap délelőtt elvették tőlem, hogy úgy mondjam, a jobb kezemet.

- Csak nem halt meg szegény feje? - kérdezte ijedten Bolter.

- No nem, annyira még nem vagyunk. Legalábbis egyelőre még nem.

- Talán csak nem...

- De igen, elfogták - bólintott Fagin. - Zsebtolvajlással vádolták, és találtak nála egy ezüst burnótszelencét... pedig az ő saját burnótszelencéje, szenvedélyes tubákos. De ott fogták mégis, azt mondták, megkerült a szelence tulajdonosa. Ó, ó, a fiú megért ötven olyan burnótszelencét... szívesen meg is fizetném ötvenszer az árát, ha visszakapnám. Sajnálhatja, hogy nem ismeri a Vagányt. Igazán mondom, nagy kár, hogy nem ismeri a Vagányt.

- Tán csak lesz még alkalmam megismerni? - kérdezte Bolter.

- Sajnos, nem valószínű - sóhajtott az öreg. - Ha újabb bizonyítékot nem találnak ellene, akkor csak néhány heti fogházbüntetést kap, és hat hét múlva viszontláthatjuk. De ha más bizonyítékot is találnak, akkor bizony baj lesz. Életfogytiglant is kaphat, kitelik tőlük, hogy deportálják a Vagányt.

- Mit jelent ez a szó? - kérdezte Bolter úr. - Egyáltalában miért nem beszél úgy, hogy megértsem?

Fagin hajlandó volt lefordítani a titokzatos kifejezéseket közönséges angol nyelvre, úgyhogy Bolter úr végre megértette.

Javában folyt az érdekes társalgás, amikor egyszerre csak beállított Bates úrfi, zsebre vágott kézzel, félig mókás, félig savanyú pofával.

- Megette a fene, Fagin - bökte ki, miután az újoncnak bemutatták.

- Hogyhogy?

- Megtalálták a pasast, akié a burnótszelence. Még ketten vagy hárman bizonyítják, hogy ő az, deportálják a fiút, már fel is írták a listára. Holnapra készítheti a gyászruhámát meg fekete szalagot a kalapomra, meg akarom látogatni, mielőtt hajóra száll. Ki hitte volna? Éppen Dawkins, a ravasz Jack - éppen a Vagány. És egy vacak burnótszelence miatt! Biztosra vettem mindig, hogy aranyóránál alább nem adja. Még ha valami gazdag öregurat kopasztott volna meg, legalább úgy menne el, dicsőséggel, s nem így, mint egy közönséges lefülelt csibész.

És Bates úrfi szomorúan telepedett le a legközelebbi székre, pórul járt barátja felett búslakodva.

- Hogy beszélhetsz ilyen bolondokat? - méltatlankodott Fagin, aggodalmasan pislogva új hívére. - Hogy mondhatod, hogy dicstelenül távozik? Hiszen ő volt a büszkeségem valamennyitek között, akinek a nyomába se értetek ti, többiek.

- Hát bizony, egyikünk se méltó hozzá - mondta bánattól fátyolos hangon Bates úrfi.

- Hát akkor mit beszélsz, mit fecsegsz itt összevissza? - mondta Fagin.

- Most már hiába. A jegyzőkönyvbe nem fogják beírni, egy teremtett lélek se fogja tudni róla, hogy ki volt, talán még a Newgate törzskönyvébe se írják be. Ó, ó, szegény feje, micsoda keserves csapás!

- Haha! - Fagin jobb kezét előrenyújtotta, és csak úgy rázta az elfojtott nevetés, mintha görcsöt kapott volna. - Hát nem gyönyörű dolog ez? Látja, milyen büszkék a hivatásukra a fiúk?

Bolter úr helyeslően bólintott, Fagin egy darabig tetszéssel szemlélte Charley Bates nemes bánatát, aztán odalépett hozzá, vállára veregetett.

- Sebaj, Charley fiam! Minden napvilágra kerül egyszer, légy nyugodt. Igenis, tudni fogja a világ, micsoda nagyeszű gyerek volt, ne félj, nem fog szégyent hozni régi cimboráira és tanítóira. Hiszen fiatal még! Micsoda kitüntetés, ilyen fiatalon raboskodni!

- Hát igen, ez aránylag ritkaság - mondta Charley, valamennyire megvigasztalódva.

Fagin lelkesedni kezdett.

- Azt akarom, hogy mindene meglegyen, amit szeme-szája kíván. Úgy fog élni ott a dutyiban, mint egy valódi úriember, mindennap egy kancsó sör és pénz a zsebében, hogy megvehesse, amit csak kíván.

- Igazán? - álmélkodott a fiú.

- Bizony, amit csak kíván - felelte Fagin -, és kerítünk neki ügyvédet is, barátom, kiválasztjuk azt, akinek legjobban forog a nyelve, az fogja mondani a védőbeszédet. De ha kedve van, ő maga is beszélhet a bíróság előtt, majd aztán olvashatjuk az újságban: „A híres Vagány... harsány hahota fogadja szavait... a bíróság nevetőgörcsben vonaglik...” Na, mit szólsz hozzá, Charley?

- Haha! Jó vicc lenne, ugye, Fagin? Alaposan felbosszantaná őket. Igaz?

- Bosszantaná? - kiáltotta az öreg. - Bosszantja! Úgy lesz, ahogy mondom.

Charley kezét dörzsölgette örömeiben.

- Tudom, egy kis borsot tör majd az orruk alá, haha!

- Szinte látom magam előtt - folytatta Fagin, és közben új tanítványát figyelte.

- Én is, én is - lelkesedett Charley. - Hahaha! Látom, mintha itt állna előttem, szavamra mondom, Fagin, jaj de jó vicc! A fehér parókások iparkodnak ünnepélyes arcot vágni, és Jack kivágja a szónoklatot, kedélyesen és bizalmasan, mintha felköszöntőt mondana, fehér asztal mellett, a bíró tulajdon fiára, hahaha!

És valóban: Faginnek sikerült megfordítani a legényke hangulatát, úgyhogy most már nem gyászolni való szegény áldozatnak tekintette a lefülelt Vagányt, mint az előbb, hanem egy rendkívül szórakoztató előadás főszereplőjének, és lázas türelmetlenséggel várta azt a pillanatot, amikor kedves pajtása majd kifejtheti rendkívüli tehetségeit.

- Valami ravasz módon meg kell tudnunk, hogy érzi magát ott a hüvösön - mondta Fagin. - Várjatok csak, hadd sütök ki valamit.

- Bemenjek hozzá? - kérdezte Charley.

- Úgy látom, meghibbantál, édes fiam, de alaposan. Éppen oda akarsz menni? Még csak az kéne! Nem, Charley, te nem, elég egyszerre két munkás kezét elveszíteni.

- Nem akar tán maga odamenni, Fagin? - kérdezte mókásan a fiú.

- Az se lenne a legjobb megoldás - csóválta a fejét az öreg.

- Hát akkor miért nem küldi el ezt az új fiút? - kérdezte Bates úrfi, Noah karjára téve a kezét. - Ezt a kutya se ismeri.

- Hát ha nem fél... - kezdte Fagin.

- Mi az ördögtől félne? Mi oka lenne most még félni? - kérdezte Charley.

- Semmi, semmi, drága gyerekem - mondta Fagin -, igazán semmi.

- Hát ami azt illeti - kezdte Noah, és hevesen rázva a fejét, az ajtó felé hátrált. - Nem, nem, erről szó sem lehet. Különben is, ez nem vág a szakmámba.

- Miféle szakmát adott neki, Fagin? - érdeklődött a legényke, és némi undorral mérte végig Noah hórihorgas alakját. - Meglógni, ha baj van, ugye, és besöpörni a nyereséget, ha minden jól megy, ez a szakma megfelel neki?

- Vigyázzon, fiatalember! - vágott vissza Bolter úr. - Ne jártassa a száját a feljebbvalói előtt, különben rossz helyen talál érintkezni a cipőm orrával.

Bates úrfi jót nevetett a különös fenyegetésen, de időbe telt, míg Fagin valahogy megértette új barátjával, hogy minden kockázat nélkül ellátogathat a rendőrségre, mert egyelőre még biztosan nem érkezett ide annak az apró ügyecskének a híre, amiben ő érdekelve van, sem pedig a személyleírása. Valószínűleg nem is gyanítják, hogy a fővárosban bujkál, és ha megfelelően kiöltöztetik, olyan nyugodtan sétálhat végig a derűs épületen, mint akárhol másutt. Senki a világon nem gondol arra, hogy önként betegye oda a lábát, és éppen ott egész biztosan nem keresik.

Bolter úr, részben talán a megnyugtató érvek hatása alatt, de még inkább azért, mert Fagint nem merte magára haragítani, nagy nehezen beleegyezett, és vállalkozott a kirándulásra. Fagin utasításához híven, felvett egy kocsiskabátot, hozzá való darócnadrágot - az öregnél mindig volt kéznél egy-két ilyen hasznos ruhadarab. Biztonság okáért vámcédulákkal rakták meg a zsebét, és egy ostort is adtak a kezébe. Fagin megmagyarázta neki, hogy ő most egy vidéki atyafi, aki a Covent Garden-i vásárra jött fel, és kíváncsi a város nevezetességeire. Úgy tévedt be a rendőrségre is. És miután félszegebb, formátlanabb, esetlenebb fickót keresve se találhattak volna, nem kellett tartani tőle, hogy Noah gyanút kelt ebben a szerepében.

Most még csak a Vagány pontos személyleírását kellett megadni neki, a különféle jeleket, amelyekről felismerheti. Aztán Bates úrfi elkísérte egy darabon, kanyargós, sötét utcákon át, a Bow Street közelébe. Pontosan megmagyarázta neki, merre menjen, és hogyha már bent van, hogyan tájékozódjék. Előbb a folyosón kell végigmenni, aztán, ha az udvarra ér, pár lépcsőn fel, és benyitni a jobbra eső ajtón. De a kalapját vegye le, mikor a terembe ér. Ellátta minden utasítással és jó tanáccsal, megígérte, hogy ugyanott várni fogja, ahol elváltak, és most már egyedül eresztette útnak.

Noah vagy Bolter - ahogy az olvasónak jobban tetszik - pontosan követte az előírást. Bates úrfi elég jól ismerte a terepet, úgyhogy egészen pontosan egyezett minden az ő leírásával. Szerencsésen el is érkezett a hatóság színe elé anélkül, hogy kérdezősködni kellett volna, vagy bárki feltartóztatta volna útjában. Egyszerre egy zsúfolt teremben találta magát, főleg asszonyok tolongtak körülötte egy sivár, piszkos szobában, amelynek tulsó végén korláttal elkerített kis emelvény volt. Az egyik elzárt részen, balról a fal mellett, álltak a vádlottak, a másikon középen a tanúk, a rendőrbíróság pedig a terem jobb oldalán, egy asztalnál foglalt helyet. De ezt a részt egy válaszfal különítette és takarta el a közönséges halandók szeme elől úgy, hogy ne láthassanak be, és legfeljebb képzeletben rajzolhassák meg - ha ehhez elég tehetségük van - a törvény képviselőinek fenséges alakját.

Mindössze pár asszony állt a vádlottak rekeszében, onnan integettek tisztelőiknek, míg a jegyző felolvasott valamit két rendőr meg egy civil ruhás úr előtt. A börtönőr ott állt mellettük a korlátnak támaszkodva és egy nagy kulccsal csöndesen piszkálta az orrát. Csak néha szólt rá valamelyik fecsegőre, csendet intve, vagy valamelyik asszonyt figyelmeztette, hogy „vigye ki azt a gyereket”. Mert megtörtént, hogy a törvénykezés komoly munkáját egy-egy vézna csecsemő nyávogása zavarta meg, akit anyja kendőbe burkolva magával hozott. Fülledt, kellemetlen szag volt a szobában, a mennyezet füstös, a falak a mocsoktól színtelenek. Az emberi lények, akik ott voltak, éppen olyan mocsokréteget hordtak, mint a falak és tárgyak.

Noah izgatottan kereste, melyik lehet a Vagány. Asszony volt éppen elég, aki nyugodtan lehetett a nagy reményű ifjú anyja vagy testvére, sőt férfit is talált, akiben apját vélte felismerni, de olyan, aki Dawkins úr személyleírásának megfelelt volna, egyelőre nem akadt. Izgatottan és türelmetlenül várákozott, míg a vádlott asszonyokat kivezették, és egy új foglyot hoztak be. Abban a pillanatban megkönnyebbülve lélegzett fel. Biztosan tudta, hogy ez az, akit keres.

Az új jövevény valóban nem volt más, mint Dawkins úr. Könyökig feltúrt ujjakkal, zsebre tett kézzel, himbáló léptekkel jött be. Elfoglalta helyét, és egész hangosan megkérdezte, miért hozták őt ilyen kellemetlen helyzetbe.

- Fogd be a szádat, jobb lesz - mondta a börtönőr.

- Angol polgár vagyok vagy nem? - kérdezte a Vagány. - Hol vannak a kiváltságaim?

- A kiváltságaid? Mindjárt megkapod őket, jól megborozva - mordult rá a börtönőr.

- Kíváncsi vagyok, mit mond majd a belügyminiszter a rendőrbíró uraknak - hengegett tovább Dawkins úr. - Micsoda dolog ez? Kérem az urakat, szíveskedjenek elintézni az ügyemet, és ne tartóztassanak, amíg az újságokat is végigolvassák. Megbeszélésem van egy úrral a belvárosban, és mindenki tudja rólam, hogy üzleti dolgokban pontos vagyok, akár a halál. Ha az önök hibájából nem érek oda kellő időben, szeretném tudni, kitől követelhetek majd kártérítést.

Most aztán úgy tett, mintha szörnyen érdekelné a tárgyalás minden apró részlete, és megkérdezte a börtönőrtől: „Hogy hívják azt az égimeszelőt ott az asztalnál?” A hallgatóság

olyan jól mulatott a megjegyzésen, maga Bates úrfi se nevetgetett volna nagyobbakat, ha véletlenül tanúja a jelenetnek.

- Csönd legyen - szólt rájuk a börtönőr.

- Miféle ügy ez? - érdeklődött az egyik rendőrbíró.

- Egy zsebtolvajlási ügy, bíró uram.

- Volt már itt máskor is a fiú?

- Bátran lehetett volna - felelte a börtönőr. - Sok helyen ismerik már. Én is ismerem, akár a rossz pénzt, bíró úr.

- Úgy? Maga azt állítja, hogy ismer? - pattant fel a Vagány, és nagy komolyan valamit jegyzett a noteszébe. - Nagyon helyes. Ez mindenesetre rágalmazás. Majd intézkedem.

Most még nagyobb tetszést aratott, mint az imént. Az őr nem győzte csitítani a közönséget.

- Hol vannak a tanúk? - kérdezte a jegyző.

- Bizony jó, hogy kérdi - szólt közbe megint a vádlott. - Hol vannak a tanúk? Kíváncsi vagyok rájuk én is.

Kívánsága mindjárt teljesült. Belépett a rendőr, aki saját szemével látta, mikor a vádlott egy idegen úr zsebébe nyúlt a tömegben, sőt ki is húzott egy zsebkendőt, de látta, hogy nagyon ócska, előbb beletörölte az orrát, aztán visszadugta. Ezt látván, őrizetbe vette a fiút, és mikor megmotozták, csakugyan találtak nála egy ezüst burnótszelencét, a tulajdonos nevének kezdőbetűivel. Azóta az illető úriembert fel is kutatták a cím- és lakjegyzékből, meg is jelent ekkor és ekkor a hatóság előtt. Esküvel igazolta, hogy a szelence az ő tulajdona, és csakugyan eltűnt a zsebéből azon a napon. Mindjárt észrevette, mihelyt a tolongásból kikerült. Sőt emlékezett rá, hogy látott egy fiatalembert a sokaságban, aki nagyon tolakodott, és mikor a vádlottat elővezették, határozottan ráismert.

- Óhajt kérdezni valamit a tanútól? - kérdezte a rendőrbíró a Vagányhoz fordulva.

- Nem szeretnék annyira leereszkedni, hogy szóba álljak vele - felelte az.

- Egyáltalában van valami mondanivalója?

- Nem hallod? A bíró úr azt kérdi, van-e valami mondanivalód - mondta a börtönőr, könyökével oldalba lökve a Vagányt.

- Engedelmet kérek - a fiú úgy tett, mintha igen érdekes gondolatokba merült volna közben, és csodálkozva pillantott fel. - Hozzám szólt, kedves uram?

- Soha életemben nem láttam ilyen minden hájjal megkent gazembert - jegyezte meg a rendőrbíró, de önkéntelenül is elnevette magát. - Na, van valami mondanivalód, te akasztófavirág?

- Nincs... itt legalább nincs. Mert ebben a boltban nem az igazságot árulják - felelte méltóságteljesen a Vagány. - Különben is az ügyvédem ma reggel az alsóház alelnökével reggelizett. Talállok majd helyet, ahol elmondjam, amit akarok, és tudom istenem, úgy odamondogatok a rendőrbírósnak, hogy azt kívánják, bár sose születtek volna meg, vagy megparancsolták volna az inasoknak, hogy akassza fel őket a tulajdon kalapjuk szögére, mielőtt ilyen szerencsétlen dologba fogtak, hogy velem kibabráljanak. Azt megmondom, hogy...

- Elég, vizsgálati fogság - vágott közbe a jegyző -, vezessék el.

- Gyerünk, fiatalúr - szólt rá a börtönőr.

- Jó, jó, megyek már - és a Vagány letörölgette tenyerével a kalapját. - Ne vágjanak olyan ijedt képet - ez megint a hatósági személyeknek szolt -, azzal úgyse lágyítják meg a szívemet. Nem kegyelmezek egyiküknek sem. Megfizetnek még ezért, drágalátos uraim, egyiküknek se szeretnék a bőrében lenni. Most már, ha térden állva kérnek, akkor se megyek ki a börtönből, de nem ám! Tessék, hurcoljanak el, hurcoljanak el a börtönbe.

És méltóságteljesen tűrte, hogy az őr galléron ragadja, de még az udvaron is fenyegetőzött, hogy a parlament elé viszi a dolgot, aztán hátrafordult, és nagyon elégedetten kísérője arcába vigyorgott.

Noah még megvárta, amíg a cella ajtaját bezárják utána, aztán sietett vissza Bates úrfihoz. Egy darabig várnia kellett, de aztán szerencsésen mégis találkoztak. Bates persze óvatosan nem mutatkozott egy darabig, s csak mikor látta, hogy tiszta a levegő, akkor lépett elő rejtekhelyéből.

Még jó néhányszor körülnézett, nem követi-e új barátját valamelyik szemtelen rendőrségi fickó.

Most már együtt siettek vissza, hogy megvigyék Faginnek a lelkesítő hírt, hogy a Vagány igenis becsületet hozott nevelőjére, és sikerült megalapítania dicsőségét és tekintélyét.

NEGYVENNEGYEDIK FEJEZET

Eljön a nap, amikor Nancynek be kellene váltania ígérését, de nem teszi

Nancy, ha mégoly pompásan értett is a színleléshez, nem tudta egészen eltitkolni lelkiállapotát. Nagyon feldúlta a Rose Maylie-val való találkozás, s állandó feszült izgalomban élt, amióta a kockázatos lépést megtette. Jól tudta, hogy a ravasz, vén Fagin csakúgy, mint a durva Sikes, sokkal jobban megbízik benne, mint a banda többi tagjában. Beavatják legtitkosabb ügyeikbe, biztosra veszik, hogy hozzá nem férhet gyanú, és hűségesen kitart mellettük tűzön-vízen át. Az ügyek, amelyeket ily módon megtudott, éppen olyan gyalázatosak voltak, mint kiagyalóik. Faginnal szemben a legkeserűbb érzések éltek benne. Hiszen a gonosz öregnek köszönhette, hogy kicsi gyerekkora óta napról napra mélyebbre merült a bűn és nyomorúság posványába. Ő vezette oda, ahonnan nincs menekvés. És azért mégis voltak pillanatai, mikor bűnbánatot érzett. Ha arra gondolt, hogy az ő árulása következtében vasra verik a vén gonoszt, és bitóra kerül, rettentő súllyal nehezedett rá a lelkifurdalás.

De ez mind csak azért volt, mert a lélek képtelen elszakítani a kötelékeket, amelyek régi szövetségesekhez, megszokott közösségekhez fűzik, és ha már új célt tűzött is maga elé, ha új célja mindennél fontosabb is, ezek a meggondolások minduntalan félretérítik. Sikestől való szörnyű félelme már régen megállította, sőt visszafordította volna az útján, de azzal vigasztalódott, hogy titkát szigorúan megőrzi, és semmi olyat nem árul el, ami társainak nyomára vezethetné új barátait. Sőt éppen Sikes kedvéért mondott le a szabadulásról, a békés, tiszta életről. Ennél nagyobb áldozatot igazán nem kívánhat senki. Elhatározása most már szilárd volt.

Ha gondolkodott, újra meg újra erre az eredményre jutott, de mégis voltak visszaesései, keserves vívódásai, s ezeknek nyomát nem tudta egészen eltüntetni. Pár nap alatt lefogyott, sápadt lett, legtöbbször nem is törődött azzal, ami körülötte történik. Alig vett részt a beszélgetésekben, pedig azelőtt ő volt a lehangosabb. Máskor viszont minden ok nélkül kacagott, lármázott, erőltetett jókedvvel, és egy pillanattal később akárhányszor megint szótlanul, csüggedten, kezébe temetett arccal ült közöttük. A nevetése, kierőszakolt jókedve talán még feltűnőbbben mutatta, hogy kínlódik, beteg, s hogy gondolatai egész másutt járnak, és semmi köze ahhoz, amit társai beszélnek körülötte.

Vasárnap este volt, a legközelebbi templom órája már elütötte a tizenegyet.

Sikes Faginnal beszélgetett, de most egy percre felfigyelt ő is. A lány előttük kuporgott valami zsámolyon, ő is számlálta az óraütéseket.

- Egy óra múlva éjfél - mondta Sikes, kikukucskált az ablakon, aztán visszaült. - Pompás éjszaka, koromsötét és ködös. Jól lehet dolgozni ilyenkor.

- Ó, milyen kár, drága fiam, hogy nincs előkészítve semmi - dörmögte Fagin.

- Kár bizony - dohogott Sikes. - A kedvem is megvolna hozzá.

Fagin szomorúan sóhajtott; és csüggedten ingatta fejét.

- Be kell hoznunk az idővesztéséget, öreg, amíg egyenesben leszünk megint. Én csak amondó vagyok - jelentette ki Sikes.

- Az ilyen beszédet szeretem - és Fagin megpróbálta vállon veregetni a fickót. - Bizony jólesik, hogy ilyen okos beszédet hallok tőled, fiam.

- Hát csak élvezd - mondta Sikes.

- Hahaha, most megint a régi vagy, Bill fiam, megint a régi vagy!

- Én nem mondhatnám. Különösen olyankor, ha vén mancsodat a vállamra rakod. Vedd le! - morogta, és lerázta Fagin kezét.

- Nem csodálom, ha idegesít, fiam. Eszedbe jut, hogy a rendőr is így csinál, mikor lefülel - mondta Fagin, aki a világeért sem akart megsértődni.

- Olyan, mintha maga az ördög fogna vállon - felelte Sikes. - Nincs még egy olyan pofa a világon, mint a tied, legfeljebb talán az apád lehetett még hasonló, de annak biztosan rég leperzselődött már azóta kócos rőt szakálla. Azt sem csodálnám, ha apa nélkül jöttél volna a világra, vén sátán.

Fagin egyelőre nem válaszolt a bókra, titokban megrángatta Sikes kabátujját, és a lányra mutatott, aki közben felhasználta az alkalmat, fejére tette a sapkáját, és éppen ki akart menni az ajtón.

- Hé, Nancy! - kiáltott utána Sikes. - Hova a csudába mész ilyenkor késő éjszaka?

- Nem megyek messzire.

- Micsoda beszéd ez? Hová mész, azt kérdem.

- Mondom, csak ide a közelbe.

- Én meg azt kérdem, hogy hova, nem érted?

- Magam sem tudom, hová, hát hogy mondjam meg? - felelte Nancy.

- Hát majd megmondom én - mordult rá Sikes, inkább csak makacsságból, nem mintha komoly kifogása lett volna az ellen, hogy Nancy elmenjen, ha akar. - Sehová sem mész, leülsz szépen.

- Nem érzem jól magam. Mondtam már az előbb is. Egy kis levegőt akarok szívni.

- Dugd ki a fejedet az ablakon.

- Az nem elég. Az utcán több van.

- Oda pedig nem mész! - Sikes felállt, bezárta az ajtót, a kulcsot zsebre vágta, durván lerántotta a lány fejéről a sapkát, és felhajította az ócska szekrény tetejére. - Na! Most pedig maradj nyugton, míg szépen mondom.

A lány elsápadt.

- Azt hiszed, ezzel itthon tarthatsz, ha én menni akarok? Hogy bánsz velem, Bill? Megint nem tudod, mit csinálsz.

- Nem tudom? Majd megmutatom én! - Sikes Faginhez fordult. - Meghibbant ez a lány, igaz vagy nem? Különben nem merne így beszélni velem.

- Ha nem hagysz békében, igazán valami örültséget csinállok - súgta a lány, két kezét a mellére szorítva, mintha erővel akarná visszatartani a fájdalom kitörését. - Eressz ki, Bill... most mindjárt... ebben a pillanatban...

- Nem eresztelek.

- Mondja neki, hogy eresszen ki, Fagin. Jobban teszi, és neki is jobb lesz, hallja? - Nancy most már hangosan kiabált, és lábával dobantott.

- Hallod, öreg? - mondta Sikes, és székét úgy fordította, hogy szembenézhesen a lánnyal. - Te, ha még egy fél percig folytatod, rád uszítom a kutyát, az majd beléd fojtja a vinnyogást. Mi ütött beléd, te virágszál, te? Megkerültél?

- Eressz ki! - mondta a lány most már nagyon komolyan. Aztán leült az ajtó elé a földre. - Bill, ne erőszakoskodj. Nem tudod, mit csinálsz. Egész biztos, hogy nem tudod. Engedj el csak egy órára... kérlek.

- Így görbüljek meg, ha ez a lány nem veszett meg. Bolond, kelj fel onnan! - és durván karon ragadta.

- Nem én, amíg ki nem nyitod az ajtót. Nem én, soha, amíg élek! - sikoltzott a lány. Sikes egy percig figyelt, aztán hirtelen csuklón ragadta, és bevonszolta a másik szobába, hiába kapálózott, hiába sikongatott. Ott leült, a lányt egy székre nyomta, és erővel leszorította. Így birkóztak, kiabáltak, míg éjfél nem ütött az óra. Akkor Nancy kimerülten, sajgó tagokkal feladta a harcot. Sikes még egyszer lelkére kötötte, cifra káromkodásokkal fűszerezve, hogy ne próbáljon máskor éjszaka meglógni, aztán visszament Faginhez.

- Nézze meg az ember! - morogta, a verítéket törülgetve arcáról. - Bogaras egy teremtés, annyi szent.

- Igazad van, Bill - mondta Fagin eltűnődve -, ebben igazad van.

- Miért vette a fejébe, hogy ma éjjel sétálni megy, mit gondolsz? - kérdezte Sikes. - Te jobban ismered, mint én, mondd meg, mit gondolsz.

- Makacsság. Női szeszély, semmi más.

- Úgy látszik. Pedig már azt hittem, hogy sikerült megszelídítenem. De éppen olyan vadmacska, mint volt.

- Sőt, én még sose láttam ilyenek, különösen ilyen kicsiségért - és Fagin nagyon komoly arcot vágott.

- Csakugyan... én sem láttam ilyenek soha. Talán elkapta tőlem a lázat. Benne van a vérében, és annál rosszabb, hogy nem tör ki.

- Az sem lehetetlen.

- Majd megcsapodom egy kicsit. A doktort nem kell azért idefárasztani. Ha túl sok a vére, azon segíthetek.

Fagin helyeslően bólintott. A fenyegetésnek ez a módja nyilván megnyerte tetszését.

- Egész nap rajtam lógott, még éjszaka is. Dajkált, míg tehetetlenül feküdtem, mialatt te, gonosz farkas, felém se néztél - mondta Sikes. - Hogy nyomorogtunk itt kettesben hetekig! Talán mégis sok volt neki ennyi ideig bezárva lenni ebbe az odúba. Talán azért olyan nyugtalan most, nem igaz?

- Biztosan úgy lesz, fiam - felelte Fagin majdnem suttogva. - Csitt!

Mocorgást hallottak a másik szobából. Nancy bejött, visszaült a zsámolyra, szeme dagadt volt és vörös. Előbb a fejét ingatta, meg a felsőtestét himbálta jobbra-balra, aztán hangos nevetésben tört ki.

- No, tessék, most meg már nevet - mondta Sikes, és egyre nagyobb csodálkozással nézte.

Fagin intett neki, hogy ne törődjön vele most, hagyja békén, és pár perccel később a lány csakugyan olyan volt, mint rendesen. Fagin odasúgta a betörőnek, hogy most már nyugodt lehet,

nem kell tartani tőle, hogy megugrik; aztán fogta a kalapját, és jó éjszakát kívánt. Az ajtóban megállt, és visszaszólt, hogy jó lenne, ha valaki világítana neki, nagyon sötét a lépcső.

- Eredj, kísérd le - mondta Sikes a lánynak, pipáját tömögelve. - Kár lenne, ha kitörné azt a drágalátos nyakát. Sokan búsulnának, hogy nem láthatják lógni. Vidd a gyertyát.

Nancy lekísérte a lépcsőn az öreget. Fagin a kapuban ujját a szájára téve, közelebb húzódott hozzá, és a fülébe súgta:

- Mi baj, Nancy? Nekem megmondhatod.

- Ugyan mi lenne? - válaszolt a lány éppen olyan halkán.

- Hát hogy olyan fura vagy mostanában. Mi az oka? Ha ilyen durván bánik veled - és koszos mutatoujjával hátrabökött a lépcső felé -, vadállat, igazán mondom, szívtelen vadállat, ha veled így bánik... akkor miért nem...

- Nos? - kérdezte a lány, mikor az öreg egy pillanatra elhallgatott, és szemével az ő szemét kereste a sötétségben.

- No, mindegy, most hagyjuk - folytatta Fagin, száját majdnem a lány fejére tapasztva. - Majd még beszélünk erről. Tudod, hogy én jó barátod vagyok, hűséges jó barátod. Aztán meg tehetek is érted valamit, megvan hozzá a módom. Ha talán egyszer eszedbe jutna megbosszulni rajta magad, amiért úgy bánik veled, mint a kutyával... igazán, mint a kutyával, sőt rosszabbul, mint a saját kutyájával, mert annak mégis kedvében jár néha. Ha egyszer megsokallod, gyere hozzám. Gyere hozzám egész nyugodtan. Ő csak amolyan futó ismeretség, de engem elég régen ismeresz.

- Igen, téged ismerlek - felelte a lány minden különösebb nyomaték nélkül. - Jó éjszakát, Fagin!

Fojtogatta az undor, mikor Fagin a keze után nyúlt, de nyugodt hangon még egyszer jó éjszakát kívánt, és búcsúpillantását egy fejbőlintással viszonzta. Aztán betette utána a kaput.

Fagin hazafelé ballagott. Lázasan dolgozott az agya, a gondolatok egymást kergették benne. Régen gyanakodott már - nemcsak abból következtetett, amit ma látott, de lassanként titokban megerősödött benne a gyanú, hogy Nancy meguntta Sikes durvaságát, és valami új ismeretiséget kötött. Elgondolta, hányszor volt az utóbbi időben távol, egyedül, és mennyire megváltozott egész viselkedése. Csöppet sem érdekli, mit csinálnak a társai, holott azelőtt lelkesen részt vett a banda minden dolgában. Ahogy ezt most végiggondolta, a gyanú bizonyossággá erősödött benne. Azt is bizonyosra vette, hogy Nancy új barátja nem a régi ismerősei közül való. Minden valószínűség szerint értékes munkaerő lesz, ha a lány segítségével sikerül bevonni, és ezt valahogy biztosítani is kell minél előbb.

De volt még egy más, sötét mellékcélja is Faginnek. Sikes túlságosan sokat tudott, és durvaságai éppen elég mélyen sebeztek sokszor Fagint, ha nem is mutatta. Viszont a lánynak is tisztában kell lennie azzal, hogy ha faképnél hagyja, egy pillanatig sincs biztonságban, összetöri a csontját, ha ugyan agyon nem veri őt is meg új barátját is, mihelyt szerét ejti. „Alig hinném, hogy nagy rábeszélésre volna szükség - fűzte tovább a gondolatait -, ha azt tanácsolnám neki, hogy mérgezze meg. Asszonyok nemegyszer csináltak már ilyen hasonló okból, sőt ennél rosszabbat is. Én jól járnék. Egyrészt megszabadulnék ettől a veszedelmes gazembertől, akit úgyis utálok. Ha van, akivel betöltsem a helyét, nincs okom ragaszkodni hozzá. Másrészt a lányt még jobban kezemben tartom, mert hiszen tudok a bűnéről. Korlátlan hatalmam lesz felette...”

Ilyenféle gondolatokat forgatott magában már Sikes szobájában is, különösen mikor egy darabig magára hagyták. Éppen azért keresett alkalmat, hogy még egypár szót válthasson a lánnyal, és egy-két célzást ejthessen el előtte a kapuban. Nem látott rajta különösebb meglepetést. Alighanem elérte a célzást. Sőt, egész biztosan megértette, mit akar. Ahogy búcsúzáskor ránézett, ahogy bólintott, ez elég bizonyosság.

De azért nem lehetetlen, hogy az utolsó percben csak visszariad.

Mégse tudja rászánni magát, hogy elpusztítsa szeretőjét. Pedig akkor dugába dől a szép terv. Fagin egész úton azon törte a fejét, hogy tudná még jobban hatalmába keríteni a lányt, miféle új eszközzel tudná akaratát egészen rákényszeríteni.

Az ilyen emberek agya csodálatosan termékeny. Fagin is gyorsan megtalálta, amit keresett. Hátha figyeltetné titokban, nem várná meg, míg önként vállalkozik valamire, hanem kikémlelné, hol jár, kivel találkozik, és megfenyegetné, hogy titkát kiszolgáltatja Sikesnek (attól borzasztóan fél, ez kétségtelen)?

Aztán feltételeket szabna, megígézné, hogy hallgat, ha ő is megteszi, amit kíván tőle.

„Igen - mondta végül majdnem hangosan. - Akkor nem utasíthat el, nem bizony, úgy éljek! Ez az igazi. Most már kezemben van az eszköz, csak munkába kell venni. Megállj, gazember, majd elbánok én veled!”

Gyilkos pillantást vetett hátra Sikes kvartélyá felé, fenyegetően megrázta az öklét, aztán tovább-ballagott. Csontos ujjai a rongyos kabát zsebében minduntalan görcsösen összerándultak, mintha így akarná kiszorítani a szuszt gyűlölt ellenségéből.

NEGYVENÖTÖDIK FEJEZET

Noah Claypole titkos megbízást kap

Másnap korán reggel talpon volt az öreg, és türelmetlenül várta legújabb cinkostársa megjelenését. Noah, a megbocsáthatatlan késedelem ellenére, nyugodtan állított be szobájába, és egyenest a reggelinek esett.

- Hallja, Bolter - kezdte Fagin, székét odahúzva, hogy szemben legyen vele.

- Itt vagyok. Mi kell? - morogta Noah. - Hiába kérdez, amíg nem ettem. Látom már, az a legnagyobb hiba itt maguknál, hogy az evésre nem szentelnek elég időt.

- Evés közben is beszélhet vagy nem? - mondta Fagin, és szíve mélyén elátkozta kedves új barátja feneketlen étvágyát.

- Hát igen, beszélni éppen tudok, sőt még jobban csúszik a falat, ha az ember kicsit diskurál közben - és Noah hatalmas karéj kenyeret szelt magának. - Charlotte merre van?

- Elküldtem - mondta Fagin. - Elküldtem reggel a másik lánnyal. Egyedül akartam magával beszélni.

- Kár - dörmögte Noah -, kenhetett volna egypár vajas kenyeret. No, mindegy. Hát csak beszéljen, öreg, öntse ki a szívét. Engem nem zavar.

Tényleg, amint látszott, nagy dolog kellett volna ahhoz, hogy Bolter urat evés közben megzavarja. Alapos buzgalommal látott neki a munkának.

- Szép eredménnyel működött tegnap, fiam - kezdte az öreg. - Derék, nagyon derék - majdnem hét shilling mindjárt az első napon. Vagyont szerezhet a gyerkőcökön, ha tovább is így folytatja.

- Ne felejtse el a három söröskancsót meg a tejesköcsögöt - mondta tele szájjal Bolter úr.

- Dehogy, dehogy, édes barátom, a három söröskancsó nagyszerű kópéság, a tejeskanna meg egyszerűen isteni.

- Na, ugye, kezdőnek elég csinos eredmény? - jegyezte meg Bolter úr önelégülten. - A kancsókat a kerítésről szedtem le, a tejeskanna meg egy kocsmá előtt állt egész egyedül. Féltem, hogy meg talál ázni, aztán rozsdás lesz, vagy náthát kap ott a nyirkos kövezeten. Hahaha!

Fagin úgy tett, mintha szívéből nevetne ő is a jó tréfán, Bolter úr pedig, mikor alaposan kinevette magát, újra hozzálátott az evéshez. Jó nagy darabot szelt mindenkől, aztán mikor hatalmas vajas kenyérével végzett, másodikat készült szelni.

- Nézze, barátom - mondta Fagin az asztalon előrehajolva. - Igen kényes munkát szeretnék magára bízni, de nagy óvatosságra és ravaszságra lesz szüksége.

- Nem bánom - felelte Bolter -, csak veszélyes helyre ne küldjön. A rendőrségre sem megyek többet. Az ilyet nem kedvelem, megmondom őszintén.

- Semmi veszedelemmel nem jár, legyen egészen nyugodt, a legkisebb veszedelemmel se. Egy nőt kell kísérgetni, ennyi az egész.

- Öreg a nő?

- Fiatal.

- Ó, ahhoz nagyon értek! - örvendezett Bolter úr. - Nagy szoknyavadász voltam már iskoláskoromban. És mért kísérgessem, csak nem kell aztán...

- Nem, nem, semmit sem csinál vele, csak elmondja nekem, hol járt, kivel találkozik, és ha lehet, azt is, mit beszél, melyik házba megy be, melyik utcában. Szóval pontosan tájékoztat mindenről, amit megtudott.

- No és mit kapok érte? - kérdezte Noah, kávécsészéjét lerakva és kíváncsian fürkészve munkaadója vonásait.

- Ha jól végzi a dolgát, adok egy fontot, fiam. Egy egész fontot. Ennyit még sohasem adtam olyan munkáért, ami jókora haszonnal nem járt.

- És ki az a nő? - érdeklődött Noah.

- Közülünk való.

- Mi a csuda? - Noah hirtelenében még az orra hegyét is felrántotta a csodálkozástól. - Gyanakszik rá, mi?

- Gyanakszom, hogy új ismeretséget kötött. Új barátja vagy barátai vannak, és okvetlenül tudnom kell, kik azok.

- Értem, értem, tudni szeretné, hogy rendes, tisztességes emberek-e. Meg akar ismerkedni velük, hahaha! Benne vagyok, Fagin.

- Tudtam. - Fagin boldog volt, hogy ilyen gyorsan és egyszerűen sikerült terveinek megnyerni a fickót. Nem is igen tudott már uralkodni a hangján.

- Nagyszerű - folytatta Noah. - Még csak azt mondja meg, hol van, hol várjak rá, hova kell menni.

- Ezt mind meg fogja tudni szép sorjában. Mihelyt itt az ideje, meg is mutatom magának. Csak legyen készen. A többit bízva rám.

Aznap este, de még másnap, sőt harmadnap is, csizmásan, falusi fuvaros öltözékben ült a kém, minden percben készen arra, hogy Faginnek egy szavára talpra ugorhasson. Hat nap telt el, hat keserves hosszú nap. Fagin minden este csalódott arccal állított be, és azt mondta, még várni kell, még nem jött el az idő. A hetedik napon valamivel korábban jött haza, és olyan rózsás kedvében volt, hogy nem is tudott már tovább titkolózni.

Vasárnap este volt.

- Ma biztosan elmegy - mondta. - Mégpedig fejemet teszem rá: abban a dologban, amiben sántikál. Egész nap egyedül volt, és az, akitől fél, csak hajnaltájban vetődik majd haza. Jöjjön, fiam, siessünk.

Noah szótlánul fölpattant. Fagin lázas izgatottsága rá is ráragadt.

Egy perccel később már kint voltak az utcán. Összevissza kanyarogtak, míg egyszerre ott volt előttük a kis kocsmá. Noah rögtön megismerte, hogy ez az, ahová betért a legelső este, mikor Londonba értek.

Tizenegy óra volt. A kaput már bezárták, de Fagin halk füttyentésére óvatosan csikordult a zár, az öreg kapu kinyílt, és mikor nagy vigyázva besurrantak, megint becsukódott mögöttük.

Még suttogni se mertek, csak mutogattak beszéd helyett. Fagin meg a legény, aki bebocsátotta őket, a felső részén üveges ajtóhoz vezették Noah-t, és intettek neki, hogy kapaszkodjék egy székre, s nézze meg azt, aki odabent ül a szomszéd szobában.

- Ez az a nő? - lihegte Noah.

Fagin igent intett.

- Az arcát nem látom jól, most éppen lenéz, aztán meg a gyertya is a háta mögött van.

- Maradjon - súgta Fagin, és ugyanakkor szemével intett Barneynek. Az odébb osont, s a következő pillanatban belépett a szomszéd szobába, megkoppantotta a gyertyát, és közben áttette a másik oldalra. Aztán szólt valamit a lányhoz, úgyszólván az fölemelte kicsit a fejét.

- Igen, most már látom - örvendezett a kém.

- Jól látja?

- Megismerném ezer közül.

Gyorsan lekászolódt a székről, mert odabent a lány felállt, és jött kifelé. Fagin egy kis lefüggönyözött fülkébe tuskolta Noah-t, ott álltak mind a ketten, lélegzetüket visszafojtva, míg a lány elment előttük. Megvárták, hogy kinyissa, aztán betegye maga mögött a házkaput.

- Pszt! - súgta Barney a kapuban. - Arra ment.

Noah búcsúzás helyett csak egy villámgyors pillantást vetett Faginre, és már rohant kifelé.

- Balra - súgta fülébe Barney -, csak balra tartson, és maradjon a túlsó oldalon.

Noah szót fogadott, s az utcalámpák világánál meglátta a lány tovasiető alakját, már elég messzire tőle. Óvatosan követni kezdte, de a túlsó járdán, hogy jobban figyelhesse. A lány kétszer-háromszor idegesen hátrafordult, egy ízben pedig megállt, és megvárta, amíg két mögötte lépegető férfi utoléri és elhagyja. Aztán mintha sikerült volna összeszednie a bátorságát, újra megindult, sokkal határozottabb léptekkel. Noah, a kém, ügyelve rá, hogy ne csökkenjen közöttük a távolság, ment rendületlenül a nyomában, s le nem vette róla a szemét.

NEGYVENHATODIK FEJEZET

Nancy beváltja ígését

A templomóra éppen elütötte a háromnegyed tizenkettőt, amikor két alak bukkant fel a London-hídon. Az egyik nő volt, szaporán lépkedett, és fürkészve nézegetett jobbra-balra, mintha keresne valakit. A másik, egy zubbonyos, darócnadrágos parasztember, valamivel mögötte, lehetőleg ugyanolyan tempóban haladt, de mindig a legsötétebb árnyékba húzódott. Ha a lány megállt, ő is megállt, ha elindult, ő is nesztelenül követte, de mindig vigyázott, hogy a távolság ne csökkenjen kettejük között. Így haladtak át a hídon. A túlsó partra érve a nő, nyilván csalódásában, hogy hiába vizsgálja kíváncsian sorra a járókelőket, hirtelen sarkon fordult. Villámgyors volt a mozdulat, de a férfi, aki pontosan szemmel tartotta, jókor elkészült rá, s éppen olyan villámgyorsan behúzódott a hídpillér egyik mélyedésébe, odalapult a korláthoz, hogy még jobban elrejtőzzék, és megvárja, míg a lány elmegy előtte a szemközti oldalon. Mikor aztán megint éppen olyan távolságra volt előtte, mint az előbb, nyugodtan kilépett, és kísérte tovább.

Sűrű köd lebegett a víz felett, még vörösebbnek mutatva a kikötőből elinduló kis hajó veres lámpáit, és még feketébbnek a parton álló komor épületeket. Egyik oldalon ódon, füstette tárházak nehézkes, mogorva körvonalai bontakoztak ki a háztetők és templomtornyok rengetegéből, belebámultak a vízbe, de olyan feketén, hogy az még csak nem is tükrözte vissza őket. A sűrű sötétségből csak a Megváltó temploma és a Szent Magnus karcsú tornya feketéllett ki. A hajóárbocok erdeje meg a kisebb templomok tetői és kupolái egészen elmerültek az éjszakában.

Alig két perccel az után, hogy az óra elütötte a tizenkettőt, nem messze a hídtól kocsi állt meg, és egy fiatal hölgy meg egy ősz hajú úriember szálltak ki belőle.

Most elindultak ők is a híd felé.

A hölgy és az öregúr olyan arccal jöttek, mintha nemigen bíznának benne, hogy várakozásuk teljesül, csak éppen mégis megpróbálják. S akkor hirtelen ott termett előttük a lány. Meglepetten kiáltottak fel, de rögtön elhallgattak mind a hárman, mert egy parasztruhás ember jött éppen arra. Majdnem beléjük ütközött.

- Itt nem lehet - súgta Nancy gyorsan. - Itt nem merek beszélni önökkel. Menjünk valahová, ahol nem vagyunk ennyire forgalmas helyen. Oda le a lépcsőre talán - kezével is mutatta a helyet, ahová menni akar. Ugyanakkor a falusi atyafi is széjjelnézett, mogorván megkérdezte, mért foglalják el az egész járdát, és odébb ment.

A lépcső, amelyre Nancy mutatott, a Megváltó temploma felőli folyóparton volt, itt rakodtak ki a teherszállító hajók. A parasztruhás ember is észrevétlenül arrafelé igyekezett. Előbb gondosan szemügyre vette a helyet, aztán a híd árnyékába húzódva, leosont a lépcsőn.

Ez a lépcsősor voltaképpen összefügg a híddal. Három szakaszból áll. Lefelé menet, a második szakasz alján a kőfal pillérornamensben folytatódik, és előrenéz a Temzére. Ugyanitt a harmadik lépcsőszakasz kiszélesedik úgy, hogy ha valaki behúzódik a pillér szöglete mögé, azt egy fokkal feljebből már nem láthatják. Az atyafi sietve szétnézett, amikor ideért, és mivel jobb búvóhelyet nem talált, s a dagály már elmúlt, behúzódott oda, háttal a pillérnek lapulva. Hely volt elég, nyugodtan várt. Biztosra vette, hogy amazok nem jönnek ennyire közel a vízhez, és ha feljebb telepszének is le, úgyhogy szavukat nem veheti ki, akkor is utánuk lopakodhatik megint észrevétlenül, ha aztán felkerekednek.

De olyan izgatott volt, hogy lassan teltek a percek, olyan lázas kíváncsiság hajtotta, hogy megfejtse ennek a találkozásnak értelmét, amely annyira más, mint amire számított, hogy már-már azt hitte: dugába dült egész terve. Éppen ki akart bújni rejtekhelyéről, hogy felülről szétnézhesen, amikor lépéseket hallott, és mindjárt azután közvetlenül közelről hangokat is. Gyorsan odalapult a falhoz, még lélegzeni se mert, úgy figyelt, fülét hegyezve.

- Itt már jó lesz. Elég messze vagyunk - mondta valaki. Nyilván az öregúr, hangjáról ítélve. - Nem akarom, hogy a kisasszony még lejjebb menjen. Mért nem akart ott a hídon beszélni velünk, ahol legalább világos van, és mégis emberek járnak?

- Megmondtam, hogy félek - felelte Nancy -, magam sem tudom, miért, de olyan irtózatosan félek, hogy alig állok a lábamon.

- Mitől fél? - kérdezte a férfi, aki most már megszánta.

- Bár meg tudnám mondani. Borzalmas képek kavarnak előttem. Halottak, véres szemfedők, úgy ég minden tagom, mintha egész nap máglyán feküdtem volna.

- Múlt vasárnap nem volt itt - mondta az öreg.

- Nem jöhöttem - felelte Nancy. - Erővel tartottak vissza.

- Kicsoda?

- Az, akiről már meséltem a kisasszonynak, Bill, akit első ízben is meg kellett itatnom laudánnummal...

- De azt csak nem gyanítják, hogy ilyenféle ügyben találkozik valakivel? - kérdezte az öregúr.

- Nem - felelte a lány fejét rázva.

- A kisasszony közölte velem a dolgot és még egy-két jó barátunkkal.

Feltették, hogy okvetlenül nyomára járunk a titoknak, akármi legyen is, kikényszerítjük a vallomást abból a Monksból. De ha mégis úgy fordul... ha sehogy se sikerül kezünkbe keríteni őt - itt egy pillanatnyi habozó szünetet tartott -, vagy ha, mondjuk, lefüleljük, de nem tudjuk rákényszeríteni... akkor ki kell szolgáltatnia nekünk Fagint.

- Fagint! - kiáltott rémülten a lány.

- Igen, erre az emberre akkor feltétlenül szükség lesz. Nyomára kell hogy vezessen bennünket.

- Azt nem teszem meg! Nem tehetem! Gonoszabb az ördögnél, és hozzám komiszabb volt, mint ember elképzelheti, de mégsem tenném meg.

- Igazán nem? - a férfi hangján érezni lehetett, hogy elkészült erre a válaszra.

- Soha, míg élek.

- Akkor legalább ígérje meg, hogy Monksot kezükre juttatja - mondta gyorsan a férfi, mintha most már elérkezett volna a legfontosabb kérdéshez, és szeretné leszögezni a dolgot. - Monksot kezükre játssza, és teljesen ránk bízva, mit csinálunk vele.

- És ha aztán ő elárulja a társaimat?

- Megígérem, hogy ha a titkot sikerül kicsikarni belőle, akkor minden egyéb, amit kivall, köztünk marad.

- És ha nem sikerül? - kérdezte feszülten a lány.

- Akkor sem adjuk át Fagint a bíróságnak a maga beleegyezése nélkül.

- És Monks nem fogja soha megtudni, hogyan jutottak nyomára?

- Soha, legyen egészen nyugodt - felelte az öregúr.

Mind a ketten megnyugtatták, hogy semmitől sem kell tartania, az ő hozzájárulása nélkül egy teremtet lélek sem fog megtudni semmit, és akkor végre beszélni kezdett. Egész halkán beszélt, úgyhogy a hallgatózó alig tudta kivenni, miről van szó. Csak egy-két foszlányból következtette, hogy a kocsmá helyét, nevét közli velük. A kurta szünetekben úgy érezte, mintha az öregúr jegyzeteket firkált volna a noteszébe. Mikor Nancy mindent elmagyarázott, hogy honnan lehet a legjobban megfigyelni a házat, anélkül, hogy az embert magát észrevegyék, s hogy Monks melyik este, hány órakor szokott oda menni, pár percig hallgatott, majd így folytatta:

- Magas ember és erőteljes, de nem kövér. Olyan lopakodó járása van, és járás közben mindig hátra-hátranéz a válla felett, előbb jobbra, aztán balra. Ez jellemző, ne felejtse el. És a szeme olyan mély gödörben ül, hogy már arról is rá lehet ismerni. Sose láttam még ilyen mélyen ülő szemet. Az arca sötét, haja és szeme is barna, és bár alig lehet több huszonhat-huszonnyolc évesnél, egészen fonnyadt és beesett az arca. A szájaszéle sokszor egész vértelen, és összevissza van harapdálva, látni rajta a foga helyét. Mert borzasztó rohamai vannak, néha véresre harapdálja a saját kezét... Mi az? Miért néz úgy rám? - kérdezte, hirtelen elharapva a szót.

Az öregúr felelt valamit, hogy csak szórakozottságból tette, nem is tud róla, hogy másként nézett, mint eddig, és kérte, hogy folytassa nyugodtan.

- Jórészt a házbeliektől tudom ezeket - beszélt tovább a lány -, mert én magam mindössze kétszer láttam, és akkor is állig be volt burkolózva valami bő köpönyegbe. De azt hiszem, most már eleget mondtam el róla, ráismerhetnek. Várjunk csak... még valamit... Elöl a nyakán... olyan magasan, hogy kilátszik, ha a nyakkendő félrecsúszik egy kicsit, van egy...

- Egy széles vörös folt, olyan, mint egy égés helye? - vágott szavába az öregúr egész hangosan.

- Mi az? - csodálkozott a lány. - Hát ismeri?

A fiatal hölgy is meglepetten kiáltott fel.

A pillér mögött leselkedő kém egészen tisztán hallotta izgatott, lihegő lélegzésüket.

- Alighanem - mondta végre a férfi. - A leírás alapján valószínű. De majd meglátjuk. Sok hasonló alak szaladgál a világon. Hátha mégsem ugyanaz.

Iparkodott lehetőleg könnyedén beszélni, csak úgy, hanyagul vetette oda ezt a pár szót, de aztán egy-két fokkal lejjebb ment a lépcsőn, és a hallgatózó egész jól kivette, hogy magában mormogja: „Biztosan ő az.”

- Hát nagyon köszönjük, kedvesem, hogy ilyen fontos dolgokat közölt velünk - mondta, és a kém a hangról tudta, hogy megint visszament az előbbi helyére. - Igazán szeretném, ha valamivel meghálálhatnám. Mondja, mit tehetünk magáért?

- Semmit - felelte Nancy.

- Ezt ne mondja. Ne legyen annyira makacs - az öregúr hangjában most annyi melegség és gyöngédség volt, hogy még megátalkodottabb szívet is lágyabbra hangolt volna. - Mondja, hogy hálálhatjuk meg?

- Semmit sem tehet értem, uram - felelte sírva a lány. - Igazán semmit. Az én számomra nincs már remény, higgye el.

- Mert kirekeszti magát a remény birodalmából - próbált lelkére beszélni az öregúr. - A múltja, elhiszem, sivár és vigasztalan. Ha valaki ifjú életerőit rosszul használja fel, és elpocsékolja a megfizethetetlen kincset, amit a Teremtő csak egyszer ad mindenkinek, pótolhatatlan veszteség csakugyan. De a jövő még előtte áll. Hogyne volna remény! Nem állítom, hogy hatalmunkban lesz békét és boldogságot teremteni a lelkében. Ez csak annak adatik meg, aki maga kiküzdí magának. De csöndes menedékhely akad, akár itt Angliában, akár, ha itt veszedelemtől tart, másutt, idegen országban. Azt megszerezhetjük. Nemcsak anyagi eszközeink vannak meg hozzá, de forró vágyunk is, hogy magán segítsünk. Mielőtt megvirrad, az első napsugarak megcsillannak itt a folyó vizén, biztos helyen lehet, ahová egykori társai keze nem ér el. Egyszerűen eltűnik közülük nyomtalanul, mintha csak a föld nyelte volna el. Hallgasson rám. Sokkal jobb, ha most már egyetlen szót sem vált régi barátaival, egyetlen pillantást sem vet rájuk. Nem akarom, hogy csak egy lélegzettel is beszívja újra azt a mérges, gyilkos levegőt. Hagyja ott őket, amíg lehet, amíg nem késő, ne mulassza el az alkalmat...

- Ó, most talán mégis belátja - súgta izgatottan a fiatal hölgy. - Érzem, hogy egy kicsit megingott.

- Én attól félek, hogy nem - mondta az öregúr.

- Igaza van, uram, nem másíthatom meg elhatározásomat - felelte a lány rövid belső tusakodás után. - Oda vagyok láncolva régi életemhez. Most már utálok és gyűlölöm, de nem tudok szakítani vele. Úgy látszik, innen, ahol én vagyok, már nem lehet visszafordulni. Pedig, tudja isten, azelőtt talán kinevettem volna, aki ilyeneket mond, és most - újra elhallgatott, és izgatottan széjjelnézett -, most olyan sokszor rám jön ez a félelem. Haza kell mennem.

- Haza? - mondta a lányka keserű nyomatékkal.

- Igen, kisasszony, haza. Az otthonom olyan, amelyet építettem magamnak az életem munkájával. El kell válnunk. Hátha lesnek rám, vagy meglátnak. Ó, menjenek már! Ha szolgálatot tettem önöknek, azt az egyet kérem cserébe, hogy most hagyjanak magamra, engedjék, hogy hazamenjek egyedül.

- Minden hiába - sóhajtott az öregúr. - Lehet, hogy tényleg veszélyeztetjük a biztonságát, ha tovább maradunk. Attól félek, már így is túlságosan sokáig tartóztattuk.

- Bizony, uram, nagyon sokáig elmaradtam - mondta a lány.

- Édes istenem - kiáltott kétségbeesetten a fiatal hölgy -, hogy végződhetik egy ilyen élet?

- Hogyan? Nézzen ide le, kisasszony. Látja ezt a sötét vizet? Olvashatja elégszer az újságban, hogy valaki a folyóba ugrott, és nem maradt senkije, aki megsirassa. Tán még azt se kutatták, ki lehet. Előbb-utóbb énram is ez a sors vár.

- Ne beszéljen így, kérve kérem - zokogott a lányka.

- Ezentúl, ha mondok is ilyet, nem fogja az ön fülét bántani, édes kisasszony, és adja az isten, hogy sohase találkozzék ilyen szörnyőségekkel az életben. Jó éjszakát, jó éjszakát!

Az öregúr félrefordult. A lányka még egyszer kérésre fogta a dolgot.

- Itt ez az erszény - kiáltott utána -, fogadja el, nagyon kérem. Hogyha bajba jut, vagy segítséget szenved, legyen mihez folyamodnia...

- Nem - felelte Nancy -, amit tettem, nem pénzért tettem. Legalább ezt hagyják meg nekem. De mégis adjon valamit... valamit emlékül, amit viselt... hadd legyen valami nálam... Nem, ne gyűrűt. A kesztyűjét vagy a zsebkendőjét, valamit, amit megőrizhetek, ami a kegyede volt egyszer, édes kisasszony. Köszönöm. Az isten áldja meg. Jó éjszakát!

Olyan izgatott volt, hogy nem akarták tovább tartóztatni. Most már maguk is attól féltek, hogy bajba kerül miattuk. Mennél tovább marad, annál könnyebben fölfedezhetik, és ki tudja, milyen durvaságokat és bántalmazásokat kell majd elszenvednie. Látták, hogy nem tehetnek okosabbat, teljesítették a kérését, és otthagyták. Távolodó lépések kopogása hallatszott, aztán teljes csönd lett.

Nemsokára feltűnt a hídon a fiatal lányka és kísérője. A legfelső lépcsőn megálltak.

- Hallgassa csak - kiáltotta a lányka, és feszülten figyelt. - Mintha szólt volna. Hallottam a hangját.

- Nem, kicsikém - felelte Brownlow úr, és szomorúan tekintett hátra. - Meg se mozdult azóta. Nem is fog, amíg el nem tűnünk innen.

Rose még tétovázott, de kísérője karon fogta, és szelíd erőszakkal elhurcolta onnan. Nemsokára eltűntek a sötétben. A lány pedig, aki ott maradt a kőlépcsőn, most összeroskadt, és égő, keserű könnyek törtek elő a szeméből.

Nemsokára felkelt, és tántorgó, roskatag léptekkel felkapaszkodott a hídra. A kém csodálkozva, mozdulatlanul állt még pár percig a helyén, aztán óvatosan kikukkantott párszor, és miután meggyőződött róla, hogy senki sincs a közelben, előbújt rejtekhelyéről, és a fal árnyékába húzódva, nesztelenül surrant fel a lépcsőkön, úgy, ahogy lejött.

A hídra érve, még párszor jobbra-balra tekingetett, nem figyelik-e mégis valahonnan, aztán majdnem futólépésben iramodott Fagin háza felé, ahogy hosszú lábai csak bírták.

NEGYVENHETEDIK FEJEZET

Végzetes következmények

Vagy két órával lehetett virradat előtt. Ilyenkor ősszel nyugodtan mondhatja az ember, hogy ez az éjszaka halálának az órája. Az utcák csöndesek, kihaltak, elhagyottak. Lárma és bűn pihenőre tért. Fagin a néma csöndnek ebben az órájában ócska odújában virrasztott, sápadt, eltorzult arccal, véraláfutásos, gyulladt szemekkel.

Ott gubbasztott egy ócska pokrócba burkolva a hideg tűzhely fölött, és a gyertyacsonkot bámulta, amelynek kis lángja az asztalon lobogott előtte. Jobb kezét a szájához emelte, és gondolataiba merült, hosszú fekete körmeit rágta. Csupasz ínyéből kivillant megmaradt pár éles metszőfoga, amely patkányé vagy kutyáé is lehetett volna.

A földön, egy mocskos matracon végignyúlva, mélyen aludt Noah Claypole. A vén Fagin közbe-közbe egy pillantást vetett rá, aztán megint mereven bámulta a gyertyát. A leégett hosszú kanóc már egészen összegörbödött, a lecsurgott viasz csomókban állt az asztalon. Ez is mutatta, hogy Fagin gondolatai másutt járnak.

Bizony, volt ami foglalkoztassa most. Pompás terve dugába dőlt.

Keserőség és gyűlölet fojtogatta a lány iránt, aki idegenekkel mert szövetkezni. Abban se hitt komolyan, hogy őt nem akarja kiszolgáltatni. Külön csalódás volt neki, hogy le kell mondania bosszújáról, és Sikesszal nem bánhat el. Irtózatos félelem gyötörte, hogy felfedezik, romlásba döntenek, halálra ítélik. Ugyanakkor vad harag, veszett bosszúvágy fojtogatta. Bomlott körforgásban örvénylettek gondolatai, szakadatlanul kergetve egymást.

Jó darabig mozdulatlanul ült, látszólag egy csöppet se törődve a külvilággal és az idő múlásával. Akkor egyszerre lépések nesze ütötte meg éles fülét. Valaki az utcán közeledett.

- Végre - mormogta Fagin, megnedvesítve lázas, cserepes szája szélét. - No, végre!

Halkan megszólalt a csengő. Fagin felbotorkált a lépcsőn, és nemsokára visszajött egy állig bebugyolált alakkal, aki valami batyut cipelt a hóna alatt. Egy perccel később Sikes hatalmas alakja bontakozott ki a nagy kabátból.

- Itt vagyok - mondta, a bugyrot az asztalra téve. - Vigyázz a holmira, amit hoztam, és értékesítsd a lehető legjobban. Éppen elég bajom volt, míg megkerítettem. Azt hittem, három órával hamarabb itthon leszek.

Fagin fölvette a batyut, bezárta a szekrénybe, és szó nélkül visszatelepedett a helyére. De közben egy pillanatra se vette le a szemét a rablóról. Most, hogy megint szemtől szemben ültek, merőn bámulta újra, és szája olyan borzasztóan remegett, arcát annyira eltorzította a belső izgalom, hogy a zsvány akaratlanul hátrább tolt a székét, és majdnem őszinte ijedséggel kérdezte:

- No, mi az? Mit nézel így rám?

Fagin magasra emelte jobb kezét, kinyújtott mutatóujja remegett, de az izgalom annyira erőt vett rajta, hogy hang nem jött ki a torkán.

- Ördög és pokol! - kiáltott Sikes, és rémülten a melléhez kapott. - Ez megőrült, jó lesz kitérni az útjából.

- Nem, nem - hebegte Fagin, most már visszanyerve a hangját -, nincs mitől félned, fiam, nem tettél semmi rosszat. Nem is hibáztatlak semmiért.

- Nem hibáztatasz? Még szép - mondta Sikes, és pisztolyát abba a zsebébe rakta át, amelyben jobban keze ügyébe esik. - Ez szerencse... csak nem tudom, melyikünknek. Na; mindegy.

- Ha elmondom, mi történt, Bill - kezdte újra az öreg, székét közelebb húzva -, még jobban kétségbeesel, mint én.

- Úgy? - és Sikes hitetlen képet vágott. - No, csak halljuk, de gyorsan, öregem! Nancy már azt hiszi majd, hogy bajba kerültem.

- Bajba? - mordult vissza az öreg. - Ezt ő már elintézte, légy nyugodt, ő már megtette a magáét.

Sikes ijedten, zavartan bámult Faginre, de semmi jót nem tudott leolvasni az arcáról. Vaskos kezével galléron ragadta, és alaposan megrázta.

- Beszélsz vagy nem? - tört ki. - Mert ha ki nem nyitod a szádat önként, hát majd kitém mindjárt levegőért!

- Mi lenne, ha ez a fickó, aki itt fekszik... - kezdte Fagin.

Sikes hátrafordult, és megnézte a legényt, mintha eddig észre se vette volna.

- No, tovább.

- Mi lenne, ha ez a fickó elárulna bennünket?... Előbb keresne magának valakit, akivel nyugodtan beszélhet, találkozna vele az utcán, megadná a személyleírásunkat, minden apró jellemző vonást, amiről ránk ismerhetnének, és megmagyarázná, hol és hogy üthetnek rajtunk legkönnyebben. Tegyük fel, hogy ilyesmit csinált volna, aztán ráadásul kikottyantja a tervünket is, amiben mindnyájan többé-kevésbé benne vagyunk. Tegyük fel, hogy ezt mind besúgja, de nem kényszerűségből, mert fülön csípték, vallatták, megverték a rendőrségen, vagy kenyéren, vízen tartották napokig, hanem csak úgy egyszerűen, mulatságból, mert neki éppen úgy tetszett. Egy éjszaka szépen kilopózik az ellenségeinkkel találkozni, és nyomunkra vezeti őket. Hallod, mit beszélek? - tört ki belőle a düh, szeme csak úgy villogott. - Mit csinálnál vele, ha ezt megtudod?

- Hogy mit csinálnék? - Sikes egy keserveset káromkodott. - Ha még elevenen találóm, hát széttipornám a koponyáját a csizmám sarkával annyi darabra, ahány hajszál van a fején.

- És ha én lennék az áruló? - kiáltott Fagin éles, megbicsakló hangon. - Én, aki mindenről tudok, és majdnem mindőtöket akasztófára juttathatlak, nemcsak önmagamat.

Sikes fogát vicsorgatta, és fehér lett, mint a fal, már csak a gondolatra is.

- Nem tudom, mit csinálnék. Elkövetnék valamit a börtönben, hogy vasba verjenek, aztán mikor vinnének bennünket, hát neked esnék ott az udvaron, és kiloccsantanám az agyvelődöt a népek szeme láttára.

- Igazán?

- Mérget vehetsz rá - mondta Sikes.

- És ha Charley vagy a Vagány vagy...

- Nem bánom, akárki. Akárki lenne, ugyanígy járna.

Fagin keményen a szemébe nézett, aztán intett, hogy maradjon csöndben. Most lehajolt a matrac fölé, és addig rázta az alvó legényt, míg az hunyorogni nem kezdett. Sikes előrehajolva

ült, térdére támasztott kézzel, és nem tudta mire vélni a különös előkészületeket meg a furcsa bevezetést.

- Bolter, Bolter, szegény fiam - kezdte Fagin, és az arcán ördögi káröröm vigyorgott. - Fáradt, nagyon fáradt szegény feje - halkán beszélt, különös nyomatékkal. - Persze, mikor ilyen sokáig kísérgette azt a lányt... hogy kilesse, miben jár. Bizony, kileste, Bill.

- Kiről beszélsz? - kérdezte hátrahőkölve a rabló.

Fagin nem felelt, de az alvó fölé hajolt megint, és addig rázta, szólongatta, míg végre ülő helyzetbe ráncigálta. Noah megdörzsölte szemét, nagyot ásított, és pislogva szétnézett.

- Mondja el csak újra, barátom... mondja el szépen, hogy ő is hallja - és Fagin Sikesra mutatott.

- Mondjam el? Mit mondjak el? - kérdezte álmosan a legény, és kényelmetlenül fészkelődött.

- Hát amit megtudott Nancyról - és ugyanabban a pillanatban megragadta Sikes csuklóját, mintha attól félne, hogy kirohan, mielőtt eleget hallott volna. - Utána ment, ugye, nyomában volt... no mondja tovább!

- Igen, utána mentem.

- A London-hídra.

- Úgy van.

- Ott két személlyel találkozott.

- Ketten voltak, igen.

- Egy öregebb úr meg egy hölgy, akivel már előbb találkozott egyszer a maga jószántából, és aki nagyon kérte, hogy árulja el a cinkosait, főleg Monksot. Ezt meg is tette... személyleírást adott róla... a lány aztán kérte, hogy mondja meg, melyik házban találkozunk, hová szokott járni Monks, és ő megmondta. Azt is megmondta, honnan lehet a házat legjobban megfigyelni, mikor szoktunk összejönni. Ezt mind megmondta. És nem fenyegetésre, nem mintha kényszerítették volna rá, de jószántából, minden tiltakozás nélkül felelt a kérdésekre... igaz vagy nem? - az utolsó szót dühében félőrülten, már szinte ordította az öreg Fagin.

- Úgy van - bólintott Noah, fejét vakarva.

- És mit beszéltek a múlt vasárnapról?

- Megkérdezték tőle, miért nem jött el múlt vasárnap, ahogy megígérte. - Noah nyilván most kezdett csak annyira felocsúdni, hogy felfogja, ki lehet az új jövevény, és miért kell előtte megismételni mindent. - Azt mondja, nem tudott eljönni.

- De miért? Mondja el neki, mit felelt.

- Hogy erőszakkal tartották otthon, Bill nem eresztette. Az akiről már beszélt a kisasszonynak.

- Na és mit mondott még erről az emberről, akiről már beszélt neki?

- Hát igen, azt mondta, hogy mindig nehéz neki elmenni hazulról, ha nem mondja meg, hová megy - folytatta Noah. - És hogy mikor először felkereste a kisasszonyt, akkor is... hahaha... most is nevetnem kell, ha eszembe jut, akkor is alig tudtam megállni nevetés nélkül... hogy megitta laudániummal, másként nem szabadult volna tőle.

- Ördög és pokol! - ordított Sikes, dühösen kitépve kezét Faginéből. - Eresszen!

Lerázta a vénembert, s mint egy megvadult bika, kirohant a szobából, s nyargalt fel a lépcsőn.

- Bill, Bill! - kiáltott utána Fagin, és szaladt ő is a kapu felé. - Csak még egy szót.

Egész biztosan nem tudja elmondani azt az egy szót sem, ha a zsvány kinyithatja a kaput. De hiába átkozódott, hiába döngötte, a kapu zárva volt. Be kellett várnia Fagint.

- Eressz ki! - lihegte. - Ne beszélj hozzám, ha kedves az életed, eressz, ha mondom!

- Csak egy szót... - felelte Fagin, kezét a kapu zárjára téve. - Ne nagyon...

- Mi az?

- Ne nagyon durván, Bill.

Odakint szürkült már az ég. Éppen annyi világosság volt, hogy kivehették egymás arcát. Csak egy villámgyors pillantást váltottak, mind a kettőnek haragtól lobogott a szeme, s pillantásuk egyet jelentett.

- Csak azt mondom - Fagin most már belátta, hogy minden komédiázás felesleges -, csak azt mondom, saját biztonságod érdekében inkább ravaszsággal, Bill, mint erővel.

A betörő nem felelt. Mihelyt Fagin a kulcsot elfordította, kirúgta az ajtót, és nekivágott az elhagyott utcának.

Nem állt meg egy szempillantásra sem, nem gondolkodott, nem nézett se jobbra, se balra, se az égre nem pillantott, se a földre, csak rohant kimeredt szemekkel, bőszen; elszántan. Fogát olyan keményen összeszorította, hogy megfeszült állkapcsán szinte megpattant a bőr. Rohant lélekszakadva, egy hang nem jött ki a torkán, egyetlen izma nem ernyed, amíg a ház kapujához nem ért. Nesztelenül kinyitotta a kaput, felrohant a lépcsőn, be a szobájába. Ott kétszer ráfordította a kulcsot, és egy nehéz asztalt tolt még az ajtó elé. Aztán félrerántotta az ágy függönyét. Nancy félig felöltözve feküdt az ágyon. A neszre felébredt, és egy kicsit felemelkedett, ijedten, tágra nyílt szemekkel.

- Kelj fel! - mondta Sikes.

- Te vagy az, Bill? - súgta a lány, és látszott, hogy örül.

- Én vagyok. Kelj fel.

A gyertya még égett, de Sikes kirántotta a tartóból, és behajította a hamu közé. Odakint derengett már, és Nancy félre akarta vonni a függönyt.

- Hagyd - mondta a legény, félretolva a kezét. - Elég világos van ahhoz, amit én akarok...

- De Bill... miért nézel rám így? - kérdezte ijedten a lány.

A zsvány egy pillanatig szótlánul nézte, melle zihált, orrcimpája remegett. Akkor megragadta a nyakát, és a szoba közepére vonszolta. Egyszer az ajtóra pillantott, mielőtt súlyos tenyerét a lány szájára tapasztotta volna.

- Bill, Bill - lihegte a lány, és most már halálos rémületben vonaglott. - Ne félj, nem sikoltok egyszer se, nem is kiáltok... csak szólj hozzám... mondd, mit követtem el.

- Azt jól tudod, boszorkány! - felelte a betörő, lélegzetét visszafojtva. - Kilestek ma éjjel, minden szót hallottak.

- Ó, Bill, az isten szerelmére, kíméld meg az életemet, mint ahogy én megkíméltem a tiedet - könyörgött a lány, karjába csimpaszkodva. - Bill, drágám, nem lehetsz olyan kegyetlen, gondold meg, mit áldoztam érted, egyedül érted, csak most éjszaka is. Gondolkodj csak egy percig, ne vedd magadra ezt a szörnyű bünt. Nem eresztlek el, nem tudsz lerázni, Bill. Ó, az

istenre kérlek, magadért, miattad, állj meg csak egy pillanatra, mielőtt véremet ontod. Hű voltam hozzád, akármilyen bűnös legyek is máskülönben.

A férfi kétségbeesetten erőlködött, hogy a karját kiszabadítsa, de Nancy belekapaszkodott, akárhogy tépte, rángatta, nem tudott boldogulni vele.

- Bill - kiáltotta a lány, s mindenáron oda akarta hajtani fejét a férfi mellére -, az a drága kisasszony meg az öregúr azt mondták, hogy eljuttatnak valami nyugodalmas helyre, idegen országba, ahol békésen, csöndesen élhetek halálomig. Engedd, hogy újra találkozzam velük. Térden állva fogom kérni őket, hogy hozzád is legyenek éppen olyan jó szívvel, könnyörüljenek rajtad is. Meneküljünk mind a ketten erről a szörnyű helyről, próbáljunk valahol messze, egymástól külön, jobb életet élni, és elfelejteni a múltat. Ó, soha sincs késő a megbánásra! Ők is mondták... és most érzem, hogy igazuk volt.

Sikes most kiszabadította fél karját, pisztolyt rántott elő, de ugyanakkor átvillant az agyán, hogy ha a fegyvert elsüti, azzal elárulja magát. Veszett dühében se feledkezett meg az óvatosságról. Felemelte a pisztolyt, és kétszer teljes erejéből lesújtott a lány arcába, amely ott pihent a vállán, szorosan az övé mellett.

Irtózatos látvány volt a vérző lány. A gyilkos hátratántorodott, nekidőlt a falnak, és két kezével eltakarta arcát. Aztán felkapott egy bunkót, és újra lesújtott rá.

NEGYVENNYOLCADIK FEJEZET

Sikes menekül

Sok szörnyű gonosztettet hajtottak már végre London széles határában, az éjszaka leple alatt, de ennél szörnyűbbet még soha. A rémségek között, amelyek mérgükkel megfertőzik a hajnali levegőt, ez volt a legaljasabb, a legiszonyatosabb.

A nap, a fényes nap, amely nemcsak új világosságot, de új életet, reményt, új erőt hoz az embereknek, ragyogó pompában kelt fel ma is a milliós város felett. Sugara beáradt a színes üvegű csúcsíves templomablakokon és a viskók papírral beragasztott ablaknyílásain, egyforma fényességet árasztva itt is, ott is. A nap besütött a sivár szobába is, ahol Nancy hevert.

Sikes meg se moccan. Nem mert mozdulni. A lány néha halkán felnyögött, vagy kezét mozdította. Akkor a réműlettől és veszett dühtől szinte tébolyultan, megint rávágott újra meg újra. Aztán rádobott valami pokrócot. De elképzelte, hogy üvegesedő szemét feléje fordítja, és ez még szörnyűbb volt. Lerántotta a pokrócot. Most már csak a hulla volt előtte, hús és vér, semmi más... de micsoda borzalmas hús, és mennyi vér...

Sikes gyufát gyújtott, tüzet rakott, és a bunkót a lángokba tartotta. Egy csomó haj tapadt rá, amely sisteregve lobbant el hirtelen. A léghuzat felkapta, kisodorta a kéményen. Akár-mennyire is eltompult a lelke, most már ettől összeborzadt. De azért görcsösen tartotta a tűzbe a gyilkos fegyvert, amíg ketté nem roppant. Aztán rálökte a parázsra, és várt, amíg hamuvá nem ég egészen. Majd megmosakodott, letisztogatta a ruháját. Voltak foltok, amelyeket sehogy sem tudott eltüntetni. Fogta az ollót, kivágta a bemocskolt részeket, és elégette valamennyit. Hogy tele van a szoba vérfoltokkal! Még a kutya lába is véres.

Egész idő alatt egyetlenegyszer sem fordított hátat a halottnak, egy pillanatra sem. Mikor elkészült mindennel, háttal ment ki az ajtón, a kutyát magával vonszolva, nehogy újra belelépjen a vértócsába, és széthurcolja a gyilkosság nyomát a város utcáin. Óvatosan megfordította a kulcsot a zárban, kinyitotta az ajtót, betette maga után, bezárta, a kulcsot zsebre vágta, és kiment a kapun.

A szemközti járdáról felnézett még az ablakra. Meg akart győződni róla, hogy kívülről csakugyan nem látni semmit. Elkapta tekintetét. Jó, hogy kiszabadult végre a szobából. Füttyentett a kutyájának, és elindult szapora léptekkel.

Végigment Islingtonon, aztán fel a highgate-i dombra, ahol Whittington, a híres polgármester emlékszobra áll, aztán megint le a dombról. Fogalma se volt róla, merre menjen, csak úgy kóválygott céltalanul. A domb alján megint jobbra fordult, és a gyalogúton átvágott, a szántóföldek között, a hampsteadi pusztára. Hol árokban loholt, hol megint felkapaszkodott a partra, átvágott az országúton, aztán megint megkerülte a hampsteadi mezőt, és ott volt újra a város északi végén. Itt lehevert egy bokor tövében, és elaludt.

Álma nem tartott sokáig. Pár perc múlva felugrott, és ment tovább. Nem ki, a szabad mezők felé, hanem vissza Londonba, az országúton, aztán megint elkanyarodott a mezőknek. Észre se vette, hogy minduntalan visszakerült ugyanannak a rétnek egy másik részére. Bolyongott tovább, dombnak fel, völgynek le, egy-egy árokban megpihent pár percre, hogy aztán folytassa a vándorlást tovább, tovább, mindig ugyanabban a nagy körben kóvályogva.

Hová menjen, hol talál a közelben egy kocsmát, egy nem túlságosan népes kocsmát, ahol ehetne és ihatna valamit? Hendon. Igen, az jó hely. Nincs túlságosan messze, és kiesik a

forgalomból. Most egyenesen Hendonnak vette útját. Hol rohant, mint az örült, hol pedig valami furcsa, beteges kényszert érzett, hogy csigalassúsággal másszon, sőt még meg is állt, és botjával a bokrokat csapkodta. De mikor odaért a faluba, minden szembejövő - még a kapuban ácsorgó gyerek is - mintha gyanakodva nézett volna rá. Sarkon fordult, megint loholt visszafelé; nem volt annyi bátorsága, hogy enni vagy inni kérjen valahol. Pedig korgott már a gyomra, oly rég nem evett. Most újra ott kószált a hampsteadi pusztán. Még mindig nem tudta, merre menjen.

Mérföldeket járt be így, és még egyre ott keringett, ahonnan elindult. Dél is elmúlt, a nap már hanyatlóban volt, és ő csak csavargott összevissza, előre-hátra, körbe-körbe, egy helyben kerengve. Végre nagy nehezen elindult Hatfield felé.

Este kilenc óra volt, amikor holtfáradtan, a szokatlan megerőltetéstől sántikáló kutyával leereszkedett a csendes kis falu szélén a dombról, éppen a templom mellett, és a kis utcán végigbaktatva, betért a kocsmába, amelynek a kapu fölött lóbálózó gyér fényű lámpáját már messziről látta. Az ivóban égett a tűz, pár napszámos iszogatót beszélgetve. Mindjárt helyet csináltak a jövevénynek, de az a legtávolabbi szögletbe húzódott, és egyedül evett-ivott, jobban mondva a kutyájával, amelynek oda-odadobott egy-két falatot. A gyilkos kifizette, amit fogyasztott, aztán némán, magába roskadva ült a sarokban. Már-már elszundított, amikor hirtelen lármás, új jövevény zavarta fel.

Furcsa szerzet volt, aki most az ivóba lépett, félig házaló, félig vásári sarlatán, csodaszerárus. Gyalogosan járta be a vidéket, mindenfélét árult, fenőszíjat és követ, borotvát, mosószappant, lószerszám-fényesítőt, kutyaorvosságot, olcsó illatszert, szépítőkenőcsöt és más hasonlókat. Egy ládában a hátára vetve hordta egész boltját. Ahogy beállított, mintegy jeladásra megeredt a tréfa, móka, nem is hagyták abba a derék atyafiak, amíg az öreg el nem készült a vacsorával, és ki nem nyitotta a kincsesládát.

- Hát ez mi a szösz, öreg? Finom harapnivaló tán? - kérdezte vigyorogva az egyik atyafi, és valami sütemény formájú holmira mutatott a láda szögletében.

- Ez, kérem alássan, csalhatatlan és tökéletes, általános folttisztítószer - felelte a házaló, egy szeletet felmutatva. - Kivesz minden foltot, rozsdát, mocskot, penészt, zsír- és olajsöppet, kicsit és nagyot, selyemből, vászonból, gyapjú- és pamutszövetekből, szőnyegek, függönyökből, szőrme-, muszlin- és gyapjúkelmékből. Borpecsétet, gyümölcspecsétet, víz-, festék- vagy szurokpecsétet, mindenféle pecsétet kivesz egyszeri dörzsölésre ez a csodaszer. Ha egy úrihölgy foltot ejtett a becsületén, csak egy darabkát kell lenyelnie belőle, és meggyógyul örökre. Mert ez a csodaszer halálos méreg. Ha egy úriember akarja visszaszerezni a becsületét, elég egy kis szelet, és a legkisebb kétség se férhet hozzá többé. Éppen olyan hatásos, mint a golyó, és sokkal undorítóbb ízű, tehát annál is inkább becsületére válik annak, aki lenyelte. Egy penny darabja, uram! Ennyi előny, és csak egy penny!

Két vevő máris jelentkezett, és a hallgatók nagy része szemmel láthatóan foglalkozott a vétel gondolatával. Az árus látta ezt, s még jobban nekieresztette a locsogást.

- Gyorsan elkel a készlet, uraim! Éppen olyan gyorsan fogy, mint ahogy elkészült! Tizennégy vízimalom, hat gőzgép és galvántelep dolgozik éjjel-nappal, és nem tud eleget gyártani belőle, bár a munkások belehalnak az erőltetett munkába. Higgyék el, uraim. És az özvegyek évi húsz font nyugdíjat kapnak minden gyerekért fejenként és külön jutalmat az ikerszülöttekért. Egy penny darabja, uraim! Két félpennyit is elfogadok, sőt négy negyedet is, kész örömet! Egy penny darabja, csak egy penny, uraim, parancsoljanak! Borfolt, gyümölcsfolt, sör-, víz- és festékfolt... sárfolt és vérfolt... Itt látok egy foltot egy úr kalapján, és kiveszem, mielőtt még észbe kaphatna!

- Mi az? - mordult rá Sikes, és felpattant. - Adja vissza a kalapomat, rögtön!

- Eltüntetem a foltot, uram, tessék várni - mondta a házaló, és intett a többieknek. - Még el sem jut a kalap az asztaltól ideig, és máris eltűnik a folt. Tessék figyelni, uraim! Tessék megnézni ezt a sötét foltot ennek az úrnak a kalapján. Nem nagyobb egy shillingnél, de vastagabb, mint a félkoronás. Nem tudom, bor, gyümölcs, sör, víz, festék, szurok, sár vagy vér...

Tovább nem jutott, mert Sikes veszett káromkodással nekiugrott, felborította az asztalt, kirántotta kezéből a kalapot, és már kinn is volt az utcán.

És ugyanazzal a beteges, bizonytalan érzéssel, amely egész nap gyötörte, akarata ellenére megint visszafordult London felé. Azzal biztatta magát, hogy ha nem vették üzöbe, biztosan részegnek tartják, és nem gyanakszanak semmi másra. Az úton egy batár állt, ki akart térni a lámpák elől, és a sötétben elhaladt a túlsó oldalon. Ekkor észrevette, hogy a londoni postakocsi áll ott. Szinte előre tudta, mit fog hallani, de azért átvágott az úton, és fülelt.

A kis postahivatal ajtajában állt a postakocsi kalauza, a leveleszsákot várta. Ebben a pillanatban megjelent az ablakban egy ember, aki ruhájáról ítélve vadőr lehetett. A postás egy kosarat nyújtott át neki.

- A famíliának szól, úgy látom - mondta. - No, gyerünk már, gyerünk már, mozogjanak ott bent, nem tudom, mit csinálnak ennyi ideig azzal a zsákkal. Tegnapelőtt se volt kész. Ez igazán nem járja!

- Van valami újság Londonban, Ben? - kérdezte válasz helyett a vadőr formájú egyén, és kitérta sarkig az ablaktáblákat, hogy jobban megcsodálhassa a lovakat.

- Nem, tudtommal semmi - felelte a postakalauz, kesztyűjét húzogatva. - A búza ára fölment valamelyest. Aztán hallottam valami gyilkosságról is, ott lenn, Spitalfields tájékán. De csak fél füllel hallottam, nem sokat tudok róla.

- Ó, az pedig az - szólt ki most egy gentleman a kocsiból. - Borzalmas gyilkosság méghozzá!

- Tényleg? - érdeklődött a kalauz, és odalépett az ablakhoz. - Asszony vagy férfi az áldozat, uram, tessék megmondani.

- Asszony - felelte az utas -, és azt hiszik, hogy...

- No, Ben, mehetünk már? - szólt le a bakjáról a kocsis.

- Csuda vigye azt a zsákot! Alusznak odabenn, hé! - kiáltott a postakalauz.

- Jövök már - szólt ki a postatiszt, és már jött is futva a zsákkal.

- Jövök - dörögte a postás. - Ezt hajtogatja az a tehetős menyecske is, aki érdeklődik irántam. Jön, azt mondja, csak azt nem tudom, mikor. Na, megvan végre. Mee-het!

A postakürt tutult egypárat, s a postakocsi elindult.

Sikes ott maradt az úton. Látszólag nem érdekelte, amit hallott, és minden gondja az volt, merre menjen. Végre mégis visszaindult a Hatfieldből St. Albans felé vezető úton.

Konokul baktatott előre. De alighogy a város elmaradt mögötte, és az országút magányos sötétsége fonta körül, lassanként irtózatossá vált rajta. Csontja velejéig rázta a borzalom. Minden tárgy, valódi vagy árnyék, mozgó vagy mozdulatlan, szörnyű alakot öltött. De ez még aránylag kisebb gyötrelmet okozott neki, mint az iszonyú kísértet, amely egész nap sarkában volt. Még itt a koromsötétben is egész világosan látta árnyékát, körvonalának legapróbb részletét is, sőt azt is, hogy komoly méltósággal lépked mögötte. Ruhája ott suhogott

minden bokorban, és a szélben is azt az utolsó elfojtott sikoltást hallotta. Hiába állt meg, akkor se szabadult tőle. Ha rohant, követte. Bár az nem rohant, csak lépdelt. Ez még könnyebbség lett volna, de a kísértet úgy lépdelt, mint egy mozgatószerkezettel fölszerelt hulla, és mintha valami bűvös szél ragadná, amely sose lankad, és sose kap nagyobb erőre, de azért halad komoran, mindig egyformán, rendületlenül.

Néha kétségbeesett elszántsággal hátrafordult, hogy leüsse a kísértetet, de haja égnek meredt, vére megfagyott az iszonyattól. Az árnyék is sarkon fordult vele együtt, és megint ott volt mögötte. Reggel még előtte járt, most már mindig a háta mögött, szakadatlanul. Hátát nekifeszítette egy korlátnak, de érezte, hogy ott áll most is fölötte, alakja kirajzolódik a hideg éjszakai égen. Levágta magát a földre. Háttal az útra. Ott állt a kísértet a fejénél, kiegyenesedve, némán, mozdulatlanul, mint eleven sírkő, vérbetűs felírással.

Volt valami kis viskó a mezőn, ahová be lehetett húzódni éjszakára. Nyárfák állták el a bejárást, és így még sötétebb volt belül. A szél nyögött, jajgatott, sikoltozott a lombok között. És Sikes képtelen volt elmenni előtte, érezte, hogy itt kell maradnia virradatig. Odabenn is szorosán a fal tövébe feküdt - de csak azért, hogy új kínokat szenvedjen.

Most új látomás jelent meg előtte. Még szörnyűbb, mint a régi, és éppen olyan makacsul kitartó. Kerekre tágult, rámeredő szemek, olyan üvegesek, fátyolos tekintetűek, hogy még a valóságban is könnyebb volt elviselni őket, mint így képzeletben. Ott voltak a sötétben, fény ragyogott bennük, de az a fény nem világított. Csak kettő, de ez a kettő ott volt mindenütt. Ha elhessegette ezt a látványt, megjelent helyette a szoba, ismerős tárgyaival, sok olyan apróság, amit kifelejtett volna, ha emlékezetből fel akarja sorolni a szobában levő tárgyakat. De most minden ott volt a rendes helyén. A holttest is ott volt a helyén, és a szeme éppen úgy nézett rá, mint amikor kiosont a szobából. Felugrott, kirohant a mezőre, meg se állt, amíg a fáradtság le nem terítette. Sokáig aludt egy sövény aljában, nyugtalanul és föl-fölriadva, aztán megint nyakába vette a világot, tanácstalanul és borzadva a második magányos éjszakától.

Akkor hirtelen kétségbeesett ötlete támadt: visszamegy Londonba. „Ott legalább van, akivel egy szót válthassak - gondolta. - Meg bűvőhely is akad. Mért ne lehetne ott bujkálni akár egy hétig vagy tovább is? Faginból kivasalok annyi dohányt, hogy áthajózzam Franciaországba. Legjobban mégis Londonban lehet elbújni. A keservit neki, megkockáztatom!”

És késedelem nélkül hozzálátott az ötlet megvalósításához. A legkevésbé járt utat választotta persze, és úgy tervezte, hogy a főváros közvetlen közelében rejtőzik el, aztán alapos kerülővel még homályos hajnalban közelíti meg azt a városrészt, ahol biztos bűvőhelyre számíthat.

De mi legyen a kutyával? Ha személyleírást is adtak róla, biztosan nem feledkeztek meg a kutyáról sem, hisz az is eltűnt vele. Megeshetik, hogy még most az úton letartóztatják, éppen a kutya miatt. Elhatározta, hogy vízbe fojtja a kutyát, és mindjárt indul is valami kölöncöt keresni. Talált egy jókora követ, azt fölvette, és zsebkendőjébe kötötte.

Az állat ezalatt figyelmesen nézte az arcát. Vagy ösztöne súgta meg neki, mit jelentenek a különös előkészületek, vagy gazdája pillantása volt keményebb a szokottnál, de a kutya eloldalgott, és hátramaradt, amit nem szokott máskor. Mikor Sikes megállt egy pocsolya szélén, és hátraszólt a kutyának, az hátsó lábára ereszkedve, mozdulatlanul maradt.

- Nem hallod, hogy hívtalak? Ide gyere! - kiáltott rá Sikes.

A kutya csupa megszokásból előremozdult, de mikor gazdája a kendőt nyakára akarta kötni, hangos morgással hátraszökött.

- Gyere vissza! - kiáltott rá a gyilkos.

A kutya közelebb jött, majd hátrált, megállt egy pillanatra, aztán sarkon fordult, és eliramodott, ahogy csak a lába bírta.

Sikes füttyentett egyszer, kétszer, aztán leült és várt; azt hitte, még visszajön. De hiába várt. Végre is egyedül kellett folytatnia az útját.

NEGYVENKILENCEDIK FEJEZET

*Monks és Brownlow úr találkoznak.
Beszélgetésüket egy váratlan hír szakítja félbe*

Már sűrűsödött az alkonyi homály, mikor Brownlow úr háza előtt kiszállt a bérkocsiból, és halkán kopogtatott. Alighogy az ajtó kinyílt, még valaki szállt ki a kocsiból, egy széles vállú, izmos férfi, sőt utána egy harmadik is, aki előbb a bakon ült. Egyik a feljáró bal oldalára állt, a másik jobbra, és Brownlow úr intésére lesegítettek a kocsiból egy embert, közrefogták, és gyorsan besiettek vele a házba. Ez a negyedik ember Monks volt.

Szótlatlanul haladtak fel a lépcsőn, Brownlow úr vezette őket, és egy kis hátsó szobába nyitott be.

Monks, aki már a kocsinál is húzódozott, most egyszerűen megállt, és nem ment tovább.

A két férfi Brownlow úrra nézett utasításért.

- Tudja, hogy csak kettő között választhat - mondta az öregúr. - Ha tétovázik, vagy csak egy ujját mozdítja, anélkül, hogy én erre felszólítanám, lecipelitek az utcára, rendőrt hívtok, és az én nevemben átadjátok a hatóságnak mint gonosztevőt.

- Hogy mer ilyet állítani rólam? - tiltakozott Monks.

- Miért kényszerít rá, fiatalember? - felelte Brownlow úr, és nyugodtan a szemébe nézett. - Szökni akar? Akkor örülnék kell lennie. Eresszék el. Tessék, most szabad, mehet, amerre akar. Mi majd követjük. De figyelmeztetem, ígérem magának mindenre, ami szent, hogy mihelyt kiteszi a lábát, feljelentem csalásért és rablásért. Nem ingathat meg, és ha maga éppen olyan makacsul kitart a saját elhatározása mellett, vére a tulajdon fejére száll.

- Miféle jupon rabolnak el az utcán, és hurcolnak ide? Ki az, aki ezeknek a kutyáknak ilyet parancsol?! - kérdezte Monks, hol egyik, hol másik őrzőjét nézve.

- Én parancsoltam nekik, csak engem tehet felelőssé, őket nem. Panaszolja, hogy szabadságától megfosztottuk? Miért nem szerezte vissza, amíg módjában állott? Egész úton lett volna alkalma, de okosabbnak látta csöndben maradni. Még egyszer mondom: forduljon nyugodtan a hatóságokhoz. Majd én is a törvényre hivatkozom.

Monks nem tudta, mit tegyen. Ijedt volt és zavart. Habozott.

- Döntsön gyorsan - folytatta rendületlen nyugalommal és amellet erélyesen Brownlow úr. - Kívánja, hogy nyilvánosan vádat emeljek, és olyan büntetést hozzak a fejére, amelyre magam is borzadva gondolok? Ezt könnyen elérheti. Ha viszont nem ezt akarja, és kíméletre tart igényt, mind az én részemről, mind azokéról, akiket megsértett és megkárosított, akkor szó nélkül üljön le ide erre a székre. Két álló napja csak magára vár ügyis.

Monks érthetetlenül dűnnyögött valamit, de még mindig nem szánta el magát.

- Siessen! Csak egy szavamba kerül, és nincs többé választása!

De ez se használt.

- Tárgyalni nem vagyok hajlandó - folytatta Brownlow úr -, és miután másnak az érdekét képviselem, jogom sem lenne hozzá.

- Hát nincs valami... - kérdezte akadozva Monks - nincs valami középút?

- Nincs.

A sötét lelkű ember aggódva figyelte ellenfele vonásait, de csak szigorú eltökélést olvasott le róluk. Végigment a szobán, vállat vont és leült.

- Zárjátok be kívülről az ajtót! - mondta Brownlow úr a két embernek. - Aztán, ha csengetek, jöjjetek be.

Kettesben maradtak.

- Igen kedves bánásmód - dörögte Monks, kabátját, kalapját egy székre hajítva. - Apám legrégebb barátjától nem vártam volna.

- Éppen mert olyan régi barátság fűzött az apjához, igen, éppen ezért cselekszem így. Mert ifjú és boldog évek reményei, vágyai kapcsolak össze vele és azzal, aki az ő vére volt, a ragyogó teremtéssel, akit isten olyan korán magához szólított, hogy itt hagyjon bennünket, őt is, engem is, szomorú magányosságban. Éppen azért cselekszem így, mert vele együtt térdeltünk annak a halálos ágyánál, aki neki édestestvére volt, s nekem feleségem lett volna éppen aznap, ha az Úr másképp nem végez. Sebzett szívemmel még jobban csüngtem rajta attól fogva, kitartottam mellette élete minden megpróbáltatásában, tévelygésében, egészen haláláig. Ha a régi emlékek nem borítanak el most a lelkemet, ha arcvonásai nem juttatnák eszembe őt, nem bánnék ilyen kíméletesen magával, Edward Leeford. De pirulnom kell maga helyett, aki olyan méltatlanul viseli a nevét.

- Mit jelent a név? Miért fontos egyáltalában? - kérdezte a másik, miután jó darabig szótlán csodálkozással nézte az öregúr felindulását. - Mit jelent ez a név nekem?

- Semmit. Magának semmit. De nemcsak a legjobb barátom viselte ezt a nevet, hanem ő is, akit szerettem. Elég volt kiejteni, hogy most ősz fejjel átéljem újra a varázst, amit akkor éreztem, hosszú évtizedekkel ezelőtt. Nagyon örülök, igazán nagyon örülök, hogy megváltoztatta a nevét.

- Ez mind nagyon szép - felelte Monks (hogy mi is ezt a fölvetett nevet használjuk) -, csak azt szeretném tudni, hogy mit akar tőlem.

- Magának van egy testvéröccse - mondta Brownlow úr, és felállt. - Elég volt suttogva kiejteni a nevét, amikor most az utcán a maga háta mögé kerültem, elég volt ezt a nevet a fülébe súgni, hogy szó nélkül kövessen ideig. Meglepődött, meg is ijedt, de mégis utánam jött.

- Nekem nincs testvérem - tiltakozott Monks. - Nagyon jól tudja, hogy egyetlen gyerek voltam. Mit beszél ilyeneket? Éppen olyan jól tudja, mint én, hogy nem igaz.

- Ha akar, figyeljen arra, amit mondok. Vagy ne figyeljen, ahogy jobban esik. Azt hiszem, nemsokára fölkeltem majd az érdeklődését. Igenis, jól tudom, hogy a szerencsétlen házasságnak, amelybe családi gőg és nyomorult anyagi szempontok kényszerítették szegény édesapját, még jóformán serdülő fiú korában, maga az egyetlen és igazán természetellenes származéka.

- Nem bánom, ha mégolyan erős szavakat használ is - vágott közbe gúnyos vigyorgással Monks -, a ténnyel tisztában van, és ez nekem elég.

- De tisztában vagyok azzal is - folytatta az öregúr -, hogy micsoda keserves nyomorúságot, lassú kínhalált jelentett ez a szerencsétlen frigy. Tudom, milyen szótlánul és milyen nehezen cipelte súlyos láncát mind a kettő, hogy legalább a világ ne lássa. De a hideg közönyt nyílt viszálykodás váltotta fel. A közömbösséget ellenszenv, majd gyűlölet és halálos undor, míg végre széttépték az átkos bilincset, és távol egymástól, ki-ki a maga láncdarabjait cipelte tovább, amelynek szemeit csak a halál törte ketté. Új emberek között, vidám arccal cipelték

csőrömpölő láncukat. Az asszonynak sikerült felejteni, de a férfi szívét még sokáig kínozza a rozsdás láncszemek súlya.

- No igen, elváltak! Ez olyan nagy eset?

- Mikor már hosszú évekig éltek így különváltan, és a maga édesanyja egészen elmerült a könnyű társaság örömeiben, tökéletesen megfeledkezve ifjú férjéről, aki jó tíz évvel volt fiatalabb nála, az szétört reményeivel előbb otthon tengődött a szülői házban sokáig, de aztán új barátokat talált. Azt hiszem, ez a körülmény sem ismeretlen maga előtt.

- Nem tudtam eddig - felelte Monks, és félrefordult makacsul, mint aki feltette, hogy konokul tagadni fog mindent. - Nem tudtam.

- A cselekedetei és egész viselkedése azt bizonyítják, hogy nemcsak tudta, de állandóan keserűséggel gondolt rá, egy percre sem feledkezett meg róla - folytatta Brownlow úr. - Tizenöt évvel ezelőtt maga mindössze tizenegy éves kisfiú volt, az apja pedig harmincegynél nem több. Mondom, serdülő gyermek korában kényszerítették a házasságba. Kívánja, hogy előkotorjak olyan emlékeket is, amelyek árnyékot vetnek szülei emlékére? Vagy megkímél ettől mindkettőnket, és felfedi előttem a teljes igazságot?

- Nincs mit fölfednem - makacskodott Monks -, ha akar, beszéljen.

- Szóval elmondom, kik voltak ezek az új barátai. Egy nyugalmazott tengerésztiszt, akinek a felesége vagy fél évvel ezelőtt halt meg, és egyedül hagyta két gyermekével, két lánykával. Az egyik akkor már ragyogóan szép, tizenkilenc éves nagylány volt, míg a másik két-három esztendő csöppség. Több gyerekük is volt, de szerencsére csak kettő maradt meg közülük.

- Na és mi közöm nekem ehhez - kérdezte Monks.

- Ott laktak - folytatta Brownlow úr, eleresztve füle mellett a közbeszólást - éppen azon a vidéken, ahova az édesatyja került vándorlása folyamán. Megismerkedtek, összebarátkoztak hamarosan. Az édesapja tehetséges ember volt, egészen kivételesen tehetséges, hasonlított a nővéréhez ebben is. Mikor az öreg tengerészt közelebről megismerte, meleg szeretettel fordult feléje. Bárcsak ő lett volna az egyetlen, aki szívébe zárta, de a lánya is hasonlóképpen volt vele.

Itt elhallgatott az öregúr, Monks a szája szélét harapdálta, földre sütötte a szemét. Brownlow észrevette, és tovább folytatta a történetet:

- Egy év se telt bele, és eljegyezte magát a lánnyal. Most tudta meg először életében, mi az, valódi komoly szenvedéllyel szeretni egy tiszta lányt.

- Nagyon hosszadalmas a történet - jegyezte meg Monks, türelmetlenül feszengve székén.

- A bánat és szenvedés története rendesen hosszúra nyúlik, fiatalember.

Biztosan rövidnek találná, ha zavartalan örömről, boldogságról szólna. Végre aztán meghalt a gazdag rokon, akinek a legfőbb része volt abban, hogy apját az első házasságba kényszerítették, mert főleg az ő érdekei kívánták azt az összeköttetést - és az illető most, halála előtt, hogy lelkiismeretét megnyugtassa, mint az sokszor megtörténik, megint csak pénzzel akarta kárpótolni ifjú rokonát a borzalmas nyomorúság és lelki kinszenvedés hosszú éveit. Apjának sürgősen Rómába kellett utaznia, a gazdag rokon ott élt állandóan, egészségi okokból. Ott is halt meg, nem sokkal ezután, a lehető legrendezetlenebb állapotban hagyva ügyeit. Édesapja súlyos beteg lett útközben, elvált felesége, a maga édesanyja, mihelyt a hírt megkapta, utána utazott magával együtt. Mindössze egy napot tölthettek együtt, másnap drága barátom meghalt, végrendeletet nem hagyva, és így minden vagyona elvált feleségére és fiára szállt.

Mikor idáig ért elbeszélésében, Monks visszafojtott lélegzettel figyelt, minden arcvonása megfeszült a mohó várakozásban, bár szemét félrefordította. Most, hogy Brownlow úr elhallgatott, látható megkönnyebbüléssel hátradőlt, és megtörölte izzadt arcát meg kezét.

- Mielőtt Rómába utazott volna, Londonban fölkeresett - folytatta az öregúr, szemét merően Monksra szegezve.

- Erről most hallok először - szakította félbe Monks, színlelt kételkedéssel a hangjában, de akaratlanul is elárulta, hogy a dolog kínos meglepetés neki.

- Igen, eljött hozzám, és többek közt egy arcképet is hagyott nálam. Saját keze művét, amelyet a szegény kislányról festett, akit nem akart egyedül otthon hagyni, de a nagy sietségben mégse vihette magával. Önvád és aggodalom emésztették, alig lehetett ráismerni, annyira leromlott. Zihált, összefüggéstelenül beszélt, olyasmit mondott, hogy nyomorúságba, gyalázatba döntött valakit, és megvallotta azt is, hogy minden vagyonát pénzzé akarja tenni, mihelyt hazatér; régi örökségéből kielégíti első feleségét és fiát, aztán itthagya Angliát. Biztosra vettem, hogy nem egyedül szándékozik kivándorolni, és sose tér vissza többé, ha tőle függ. De még előttem, legrégebb barátja előtt is eltitkolt sok mindent, nem vallotta meg, mi történt, de ígérte, hogy írni fog, és mindent őszintén közöl velem. Akkor láttam életemben utoljára. Igen. Utoljára. Levelet nem kaptam, nem is láttam soha többet.

- Később - folytatta Brownlow úr egy kis szünet után -, amikor már lezajlott minden, én elmentem oda, ahol... mért ne használjam most a szót, amelyet a világ ilyenkor használ, hiszen neki most már mindegy, hogy ridegen ítélik-e meg itt a földön vagy megértő szeretettel... elmentem oda, ahol drága barátom bűnös szerelemben élt. Elhatároztam, hogy ha aggodalmam indokoltnak bizonyul, a szegény, megtévedt lányka megértő lélekre és gyámolítóra talál bennem. Megtudtam, hogy a család egy évvel ezelőtt elköltözött onnan, kifizették az apróbb adósságaikat, és éjnek idején elutaztak. Senki se tudta, hová, merre.

Monks szabadabban lélegzett, és diadalmasan nézett fel.

Brownlow úr közelebb húzta a széket hozzá.

- Mikor aztán a maga testvéröccse lerongyoltan, betegen, züllötten, nem véletlenül, mert a véletlennél hatalmasabb erő intézte így... utamba került... Ugye mondtam, hogy lassanként felkeltem majd az érdeklődését? Sejtettem, és most már világosan látom, hogy ravasz cinkostársai az én nevemet gondosan titkolták maga előtt, bár nem sejtették, hogy ez a név a maga fülében ismerős csengésű. Mondom, mikor a gyermeket kiszabadítottam kinzói kezéből, és itt feküdt betegen a házamban, már akkor megdöbbenett a hasonlóság, mindjárt eszembe juttatta a képet, amelyről beszéltem. Még amikor mocskosan, rongyosan állt előttem, akkor is volt valami az arcán, a szemében. Úgy rémlett, láttam már valahol, talán álmomban, talán ébren, és nem tudtam szabadulni a különös benyomástól. Azt talán nem is kell elmondanom, hogy újra elrabolták, mielőtt élettörténetét megismerhettem volna.

- Miért nem kell elmondania? - kérdezte gyorsan Monks.

- Mert úgyis tudja.

- Honnan tudnám?

- Elöttem hiába tagad. Mindjárt bebizonyítom, hogy többet tudok, mint hinné.

- Rám nem tud... nem tud bizonyítani semmit - dadogta Monks. - Követelem, hogy próbálja meg!

- Majd meglátjuk. Szóval a fiú eltűnt, hiába kutattam utána, költséget, fáradságot nem kímélve. Tudtam, hogy maga az egyetlen, aki a titkot megoldhatja, hiszen anyja régen halott, és mikor utoljára hallottam magáról, nyugat-indiai birtokán tartózkodott. Nagyon jól tudja, én is tudom, hogy anyja halála után oda költözött, és pedig azért, hogy bűnös üzelmeinek következményeit könnyebben elkerülje. Odautaztam maga után. Azt mondták, hónapokkal azelőtt visszatért Londonba. De hogy hová, azt senki se tudta. Visszajöttem ide, de azok, akikkel együtt dolgozott, szintén nem tudtak útbaigazítani. Azt mondták: jön, megy, sose tudják, merre. Éppen olyan különös módon él, mint mindig. Sokszor napokig nem látják. Sokszor hónapokig is elmarad. Ebből tudtam, hogy még mindig éppen olyan gyalázatos dolgokat űz, a társadalom söpredékével szövetkezik, akikkel már kisfiúkorában is legszívesebben érintkezett. Attól fogva szüntelenül az utcákat róttam, de minden erőlködésem hiábavaló volt, egészen mostanáig. Két órával ezelőtt végre megpillantottam.

- Na és most itt vagyok - mondta Monks, és kihívóan felállt. - Mit akar tőlem? Csalás? Rablás? Merész hangzású szavak! Azt hiszi, elég bizonyíték, hogy ha némi hasonlóságot talál egy lezüllött utcagyerek meg egy halott kontár mázsolmánya között? Hisz azt se tudja, hogy tényleg, megszületett-e akkor az a szerencsétlen fattyú.

- Nem tudtam - és most már Brownlow úr is felállt. - De most az utolsó napokban meggyőződtem róla, hogy igen. Magának van egy testvéröccse, sőt ismeri is őt. Volt egy végrendelet is, amelyet a maga édesanyja megsemmisített, fiára hagyva titkát és a szívtelen cselekedetből származó hasznot. A végrendelet, igenis, megemlékezett a szomorú viszony gyümölcséről, aki ekkor még meg sem született, de útban volt. Maga véletlenül találkozott vele később, és mindjárt feltűnt magának a fiú, mert nagyon hasonlított az apjához, fel is kutatta születési helyét. És talált bizonyítékot is. Igen, tudomása van róla, hogy ilyen bizonyítékok voltak, ha titokban maradtak is sokáig. Maga volt az, aki a gyerek származásának ezeket a bizonyítékait megsemmisítette, és közölte cinkosával, Faginnel - talán majd inkább saját szavait használom -, hogy „az egyetlen bizonyíték, amivel a fiú származását igazolhatná, a Temze fenekén hever, és a vén banya, aki anyjától ellopta azt, koporsójában rothad”. Gyáva, hazug fiú, aki züllött lebujsokban, tolvajokkal, gyilkosokkal tárgyal éjszaka, aki ármánykodásával gyilkos kezére juttatott egy magánál ezerszer különb, szerencsétlen teremtet! Maga, aki gyerekkora óta szégyene és keserősége volt szegény apjának, mert szívében bűnös szenvedélyek, aljas kívánságok tanyáztak, míg végre undorító betegségben törtek utat, s megbélyegezték arcát is örökre, hogy lelke hűségese tükre legyen, Edward Leeford, dacol-e még velem?

- Nem, nem - nyögte gyáván, az összehalmozott vádak súlya alatt Monks.

- Minden szót tudok, amit az undok vénemberrel váltott. Árnyékok leselkedtek a falon, és elfogták a leghalkabb suttogást, hogy hozzám eljuttassák. Az üldözött gyermek elkínzott, édes arca megfordította útján a bűnt, erényt és bátorságot adott annak, aki addig csak gyalázatot és gonoszságot ismert. Gyilkosság szárad a lelkén, Edward Leeford, erkölcsileg mindenestre részes benne. De lehet, hogy tettleg is.

- Nem, nem! - tiltakozott Monks. - Erről semmit sem tudok. Éppen meg akartam tudni az igazságot, amikor az emberei utolértek. Nem tudom, mi volt a gyilkosság indítóoka, azt hittem, csak a rendes civakodás, ami az ilyen emberek között nem ritkaság.

- Hát akkor tudja meg: a maga titkát leplezte le részben a szerencsétlen lány. Most már elárulhatja nyugodtan az egészet.

- Igen.

- Hajlandó aláírásával bizonyítani és tanúk előtt megismételni a tényeket?

- Igen.

- Maradjon nyugodtan idebent, amíg az írást megfogalmazzák, aztán követni fog oda, ahol az okiratot hitelesítik.

- Ha követeli, megteszem ezt is.

- Sőt ennél többet követelek. Kárpótolni kell a súlyos veszteségért egy ártatlan gyermeket, aki senkinek se vétett, ha bűnös és szerencsétlen szerelemből származik is. Maga egészen biztosan emlékszik a végrendelet megfelelő pontjaira. Idézza fel, és közölje illetékes helyen mindazt, ami az öccsére vonatkozik. Aztán menjen, ahová akar. Ezen a világon nem tartozik több számadással.

Monks fel-alá járkált nagy léptekkel, és komor ábrázattal töprengett az ajánlat s következményei fölött. Félelem és gyűlölet viaskodtak sötét lelkében. A félelem azt parancsolta, hogy tegyen úgy, amint kívánják tőle, a gyűlölet meg éppen ellenkezőjét. Ebben a percben kívülről megfordították az ajtó kulcsát, és egy izgatott úriember rontott a szobába.

- Kézre kerül hamarosan! - kiáltotta az idegen, aki nem volt más, mint Losberne doktor.

- Kicsoda? A gyilkos? - kérdezte Brownlow úr.

- Persze, persze. A kutyáját látták. Valami rozzant viskó körül a város határában. Egész biztos, hogy ő is ott bujkál vagy bujkált, valahol az éjszaka leple alatt. Detektíveket küldtek ki minden irányba. Beszéltem a rendőrökkel, akik üldözik. Mind azt mondja, lehetetlen, hogy megmeneküljön. Száz font jutalmat tűzött ki a fejére a kormány.

- Én még ötvenet adok hozzá - mondta Brownlow úr -, ki is jelentem személyesen, ha még elérem őket. Hol van Maylie?

- Harry? Mihelyt saját szemével látta, hogy ez a fiatalember ott ül maga mellett a kocsiban, rohant a rendőrségre, sőt lóra ült, hogy a legelső különítményt utolérje, valahol a város szélső határában, és csatlakozzék hozzájuk.

- És Fagin?

- Mikor utoljára hallottam róla, még szabadon volt, de azóta már valószínűleg lefülelték.

- Nos, határozott már? - kérdezte Brownlow úr halkán Monkstól.

- Igen, de ígéri, hogy engem nem árul el?

- Ígérem. Maradjon itt, amíg visszajövök. Ez az egyetlen módja, ha nem akar bajba kerülni.

Kimentek a doktorral, és az ajtót bezárták, úgy, mint előbb.

- Na, mit végzett? - kérdezte sűgva Losberne.

- Mindent elintéztem, sőt többet, mint reméltem volna. Összehordtam mindent, amit a szegény Nancytól hallottunk, meg amit én már kiderítettem, és a mi derék barátunk a helyszínen kinyomozott. Nem hagytam neki kibúvót, elébe tártam minden gyalázatát. Írja meg az okmányt, holnapután este hétkor találkozunk. Mi ott leszünk már jóval előbb, de egy kis pihenésre szükségünk lesz. Ha nekünk nem is, de a kisasszonynak. Az ő számára tán még nagyobb jelentőségű lesz az az óra, mint ahogy ma sejtjük. De nem nyugszom, amíg a szerencsétlen lányért bosszút nem állunk. Minden csepp vérem felforr, ha rá gondolok.

- Hajtasson egyenest a rendőrségre, még jókor érkezik. Én addig itt maradok - felelte Losberne doktor.

Gyorsan elbúcsúztak. Mind a kettő csak úgy égett a leküzdhetetlen izgalomtól.

ÖTVENEDIK FEJEZET

Üldözés és menekülés

A Temze partjának azon a részén, ahol a legrozzantabbak, legmocskosabbak a viskók, és a hajók a szénportól, füsttől feketék, az összezsúfolt, düledező házikók között van egy városrész, a legkülönösebb, a legfurcsább s a legpiszkosabb az összes londoni züllött negyedek között, amelynek azonban még hírére sem hallotta a londoniak legnagyobb része.

Amíg ide jut az ember, át kell vergődnie egy sereg sáros, sötét, keskeny utcán, ahol a parti lakosság legrongyosabb, legzüllöttebb alakjai nyüzsögnek. A boltok ablakaiban olcsó és cseppet se étvágygerjesztő élelmiszerek vannak felhalmozva. Elnyűtt, ócska ruhadarabok lóbálóznak a szibárusok ajtajában és a házak ablakdeszkáin. Csak úgy tolong a sok munkanélküli, teherhordó, szenesember meg rongyos asszony és gyerek. Alig lehet eligazodni a part sötét zezugaiban. A sikátorokból kellemetlen szag áramlik és fülsértő lárma, s súlyos szekerek dübörögnek, a parti raktárakban felhalmozott portékát hordják innen is, onnan is a város távolabbi részeibe. Aztán ha áthalad az ember a forgalmasabb utcákon, elhagyatott és még szennyesebb helyekre ér.

A házak kiugró homlokzatáról minden vakolat lemállott, már csak az imádság tartja őket. A düledező kémények mintha gondolkoznának, hogy összeroskadjanak-e egészen. Az ablakokon rozsdáette, mocskos vasrács, minden az elhanyagoltságot, az elhagyatottságot hirdeti.

Itt, ezen a környéken, Dockhead mögött van Jákob szigete, egy körülbelül hat láb mély és tizenöt vagy húsz láb széles, iszapos árokkal övezve. Ezt az árkot valamikor Malom-ároknak hívták, de történetünk idejében csak Bolond-árok néven emlegették. A Temzének valami öble vagy mellékága volt, és dagály idején meg lehetett tölteni vízzel, ha fönn a Lead-malomnál megnyitották a zsilipet. Innen is kapta eredeti nevét. Az idegen, ha véletlenül ilyenkor vetődött erre, és megállt az egyik fahídon, fönn a malomnál, végignézhette, hogyan eresztik le a házak hátsó ajtóiból, ablakaiból a sok vödröt, dézsát s mindenféle konyhaedényt, amivel csak vizet lehet meríteni. De még ennél a látványnál is furcsább és szokatlanabb volt az, amit a házak maguk nyújtottak. Bolondos cikcakkban futó fatornácok kötötték össze egy fél tucat viskó hátsó részét itt is, ott is. A tornácok falába kerek lyukak voltak vágva, kilátással az iszapos árokfenékre, a papírral beragasztott vagy törött üvegű ablakokból rudak nyúltak ki fehérnemű-szárításra, de nem volt mit szárítsanak rajtuk. És a szobák benn a házakban olyan kicsinyek, olyan mocskosak és szűkek, hogy még a piszok és bűz is majd megfulladt bennük. Egyes helyeken faszobák nyúltak ki az iszap fölé, mintha bele akarnának esni, hogy kövessék a többieket, amelyek már így cselekedtek. A falak ki sem látszottak a vastag mocsokréteg alól. A nyomornak, szegénységnek, züllöttségnek minden undorító jele együtt volt itt, hogy a Bolond-árok partjait ékesítse.

Jákob szigetén a raktárak tető nélkül, üresen tátongattak, a falak bedőltek, az ablakok rég nem ablakok már, az ajtók az utcára buktak, a kémények feketék, de füst ki tudja, mióta nem szállt ki rajtuk. Harminc-egyven éve, mielőtt a csőd beütött, eleven élet volt itt, de most minden kihalt. A házaknak nincs tulajdonosuk, ajtóit betörték, és az lakik bennük, akinek megvan a bátorsága hozzá. Súlyos oka lehet rá, ha valaki elszánja magát, hogy itt éljen, ezen a titkos búvóhelyen. Jákob szigetére nem menekül más, mint akit a kétségbeesés kerget ide.

Az egyik tekintélyes nagyságú, de rozzant házban, amelynek ajtaját és ablakait még ép vasrács is védte, az emeleti szobában három férfi ült, komor hallgatásba merülve. Olykor egymásra néztek, zavart, várakozó, kérdő pillantással, aztán megint szótlanul maga elé meredt mind a

három. Toby Crackit volt az egyik, Chitling úr a másik. A harmadik pedig egy ötvenéves, zsványképű alak, akinek az orrát betörték valami verekedésnél, és arcán rúd sebhely húzódott végig, amely ugyancsak hasonló alkalommal keletkezhetett. Gályarabságról tért haza nemrég, és Kags volt a neve.

- Jobb szeretném, ha más odút kerestél volna magadnak, ha régi helyeden már égni kezdett a talpad alatt a föld - mondta Toby Crackit, Chitling úr felé fordulva. - Bizony, drágalátos barátom, nem valami okosan tetted, hogy ide jöttél.

- Bizony, lehetett volna annyi eszed, te hájfejű! - szólt Kags.

- Azt hittem, barátságosabb pofával fogadjátok majd a jó barátot - felelte kedvetlenül Chitling.

- Ugyan, fiam, ezt csak megérted - folytatta Toby -, ha valaki ennyire visszavonultan él, mint én, örül, hogy végre sikerült olyan hajlékra szert tennie, ahol senki se szaglász utána, és nincs elragadtatva, ha beállít hozzá valaki (legyen az bár mégolyan kedves kártyapartner és különben is kifogástalan úriember). De ilyen körülmények között érthető, ha az ember nem borul a nyakába.

- Különösen ha már van egy lakótársa, aki előkelő magányát megosztja vele, valaki, aki hamarabb érkezett haza külföldi útjáról, mint barátai számították, és sokkal szerényebb, semhogy az angol bíróság tagjainak ismeretsége után ácsingózna - tette hozzá Kags úr.

Rövid hallgatás követte e szavakat, és most már Toby Crackit is belátta nyilván, hogy fölösleges komédiázni és nemtörődömséget színlelni. Hát levetette szemtelen csibészabrázatát, amelyet általában viselt, és egész komolyan fordult hivatlan vendégéhez:

- Mikor fogták el Fagint?

- Éppen ebédelt ma délután két órakor. Charley meg én szerencsésen meglógtunk a kandallókürtön és kéményen át. Bolter meg a vizeshordóba bújt fejjel, de olyan hosszú a lába, hogy kilógott. Nem csoda, ha lefülelték.

- Hát Bet?

- Szegény Betsy! Éppen a hullaházból jött, ott volt a holttestet megnézni - felelte Chitling úr egyre csökkenő biztonsággal. - Egészen megőrült, ordított, csapkodott, fejét a falba verte, úgy-hogy kényszerzubbonyt húztak rá, és a kórházba vitték. Ott van most is.

- Na és Bates barátunk?

- Valahol csavarog. Nem mer idejönni, míg be nem sötétedik. De most már itt lesz hamarosan, nincs hová mennie. A „Nyomorék”-ot őrzik, és szemmel tartják az egész társaságot a rendőrök. Saját szememmel láttam, tele van velük az egész söntés.

- Kutya dolog! - jegyezte meg ajkát harapdálva Toby. - Alighanem rámegyünk még egypáran!

- Folyik már a vallatás - mondta Kags -, ha Bolter vall, ő lesz a koronatanú, pedig biztosan vallani fog; már amit eddig eljárt a szája, abból is rá tudják bizonyítani Faginre, hogy részes a gyilkosságban mint felbujtó, és hat nap múlva már lógni fog, úgy éljek!

- Hallottátok volna, hogy ordított a nép! - folytatta Chitling. - A rendőrök úgy birkóztak velük, mint a veszetek, másképp ízekre tépik az öreget. Egyszer le is teperték, de a rendőrök körül-fogták gyűrűben, úgy törtek utat a tömegben át, szüntelenül harcolva. Láttátok volna, hogy kapaszkodott beléjük véresen, rémült pofával, mintha legjobb barátai lennének. Még most is látom, ahogyan vonszolják magukkal. Nem tud megállni a lábán, úgy szorongatja a csöcselék. Minduntalan neki akar ugrani a tömegből valaki, öklét rázva, fogát vicsorítva. Haján,

szakállán csomókban tapad a vér, az asszonyok sivalkodva furakodnak előre, és üvöltöznek, hogy kitépik a szívét.

És a vérfagyasztó jelenet tanúja még most se tudott szabadulni a borzalmas képektől. Kezét rémülten tapasztotta a fülére, és lehunyt szemmel, nagy léptekkel járt fel-alá a szobában.

Míg ő így némán átengedte magát a szörnyű emlékeknek, és a másik kettő földre szegzett szemmel, mereven ült, hirtelen apró lábak nesze hallatszott a lépcső felől, és ott termett a szobában Sikes kutyája. Mind a hárman az ablakhoz ugrottak, aztán lerohantak a lépcsőn, ki az utcára. A kutya egy földszinti nyitott ablakon ugrott be a házba, s most ott maradt az emeleti szobában, nem ment utánuk. Sikes pedig nem volt sehol.

- Mi a csudát jelentsen ez? - kérdezte Toby, mikor megint bent voltak mind a hárman a szobában. - Csak nem jön ide ő is? Remélem, nem.

- Ha ide akarna jönni, a kutyával együtt jött volna - mondta Kags, és alaposabban szemügyre vette a földön elnyúlt, lihegő állatot. - Adjatok neki egy korty vizet, egészen kifulladt szegény pára.

- Ni, kiitta az utolsó csöppig - mondta Chitling, és egy darabig szótlánul nézte ő is az állatot. - Csupa sár, megsántult, félig megvakult. Messziről jöhet, annyi szent!

- De honnan a csudából? Ezt kéne tudni! - kiáltott Toby. - Biztosan ott járt előbb a régi tanyánkon, aztán látta, hogy tele van idegenekkel, hát tovább keresgélt. Itt többször járt a gazdájával, nem csoda, hogy idetalált. De honnan indult? Ezt jó lenne tudni. És hol lehet ő?!

Egyik sem említette a régi nevén a gyilkost.

- Hogy hol lehet? Nem hinném, hogy végzett magával. Vagy mit gondoltok? - kérdezte Chitling.

Toby tagadóan rázta a fejét.

- Különben is - folytatta Kags -, ha megtette, a kutya elvezethet bennünket a helyszínre. De nem. Valószínűleg kiszökött az országból, és a kutyát itt hagyta.

Ez a megoldás látszott a leginkább valószínűnek, hát elfogadták.

A kutya egy szék alá kuporodott, és aludni készült, nem is törődött velük.

Közben egészen besötétedett, becsukták az ablaktáblákat, és gyertyát gyújtottak. Az utolsó két nap szörnyű eseményei alaposan feldúlták mind a három embert, és még csüggedtebbé tette őket jelen helyzetük bizonytalansága. Közelebb húzták egymáshoz a három széket, de még így is összerezzenek a legkisebb neszre. Alig szóltak, azt is csak suttogva, úgy ültek néma, rémült csendben, mintha a meggyilkolt lány ott feküdne a szomszéd szobában.

Elég sok idő telt el így, mikor hirtelen türelmetlen kopogtatás hallatszott lent a kapun.

- Bates lesz biztosan - súgta Kags, és a többire nézett, hogy félelmét leküzdje.

Most megisméltődött a kopogás.

- Nem Charley. Az sose kopogott így.

Crackit az ablakhoz lépett, és minden ízében remegve kapta vissza a fejét. Halálsápadt arca elárulta, ki áll odalenn, nem is kérdezték. A kutya is rögtön fülét hegyezte, és egy szempillantás alatt nagy vonítással az ajtónál termett.

- Be kell eresztetni, hiába - és Crackit felvette az asztról a gyertyát.

- Nincs más megoldás? - kérdezte Kags.

- Nincs... muszáj kinyitni a kaput.

- Ne hagyj itt bennünket a sötétben - mondta a gályarab. Levett egy szál gyertyát a kandallóról, és remegő kézzel meggyújtotta a másiktól. Olyan soká tartott a művelet, hogy a kopogtatás kétszer is megismétlődött közben.

Crackit végre lement a gyertyával, s nemsokára másodmagával jött vissza. A jövevény arca nem látszott; feje a kalapja alatt egy zsebkendővel volt körülkötvé, és az állát is valamilyen kendő takarta. Most lassan kibugyolálta magát. Viaszfehér, beesett arc, bágyadt szemek, háromnapos szakáll, ziháló lélegzés. Nem Sikes, inkább Sikes kísértete volt, aki előttük állt.

Kezét egy szék támlájára tette, de úgy remegett, hogy nem tudott mindjárt leülni. Válla fölött hátrapillantott, és lassan a falhoz húzta a székét, egész szorosan, amennyire csak lehet, szinte odanyomta a falhoz. Leült.

Még egy árva szót se váltottak eddig. Sikes némán jártatta a szemét egyikről a másikra. De ha valamelyik lopva felpillantott, tekintetük összeakadt, hirtelen elkapta róla a szemét. Összerázkódtak, mikor kongó hangja végre megtörte a csendet. Soha ezt a hangot nem hallották, úgy rémlett nekik.

- Hogy került ide a kutya? - kérdezte.

- Egyedül jött vagy három órával ezelőtt.

- Az esti lapban az van, hogy Fagint lefogták. Igaz ez, vagy hazugság?

- Igaz.

Most megint nem szólt egyikük se.

- Hogy az ördög bújjon belétek! - morogta Sikes, végigsimítva homlokát. - Egyikteknek sincs egy szava sem hozzám?

Egy darabig csak feszengett a helyén a három zsvány, de szólni nem szóltak.

- Te vagy a házigazda itt, ha jól látom - mondta a gyilkos, Crackit felé fordulva. - Mi a szándékod? El akarsz adni a véredeknek, vagy eltűrsz, hogy itt lehessenek addig, míg a hajszának vége?

- Maradj, ha azt hiszed, hogy biztonságban vagy itt - felelte némi habozás után a hajlék ura.

Sikes most lassan végigjártatta pillantását a falon, de alig fordította hátra a fejét, inkább csak megpróbált hátranézni.

- A holttest... mi van a holttesttel? Eltemették? - kérdezte akadozva.

A többi tagadólag intett.

- Miért nem temetik el? - kérdezte a gyilkos, és megint olyan tétova pillantást vetett hátra a fal felé, mint előbb. - Mi az ördögnek hagyják az ilyen csúnyaságot fenn a föld színén?... Ki kopogott?

Crackit felállt, és az ajtó felé indult, de fejének intésével jelezte, hogy nincs semmi baj, a kopogás nem jelent rosszat. Mindjárt vissza is tért Charley Batesszel együtt. Sikes éppen szemben ült az ajtóval, úgyhogy Charley rögtön meglátta, mikor belépett.

- Toby! - kiáltott fel hátrahökölve. - Miért nem mondta meg, hogy ez itt van?

A három gonosztevő borzongva húzódott hátra. Olyan ijesztően őszinte volt a mozdulatuk, hogy Sikes szükségesnek érezte még ennek a kamasz gyereknek a kiengesztelését is. Bólintott, és úgy tett, mintha kezet akarna fogni vele.

- Eresszettek, hadd menjek egy másik szobába - mondta Charley még jobban elhúzódva.

- Charley - szólt rá a gyilkos, és felállt -, hát nem ismersz rám?

- Ne jöjjön közelebb! - kiáltotta hátrahökölve, iszonyattól kimeredő szemmel a fiú. - Szörnyeteg!

A gyilkos megállt útközben, és most mereven bámultak egymásra, de Sikes lassan a földre sütötte a szemét.

- Tanúim vagytok - kiáltotta a gyerek, öklét rázva, - tanúim vagytok mind a hárman, hogy nem félek tőle! Ha idejönnek utána, én feladom! Igenis! Kiszolgáltatom nekik! Kimondom kereken. Öljön meg, ha akar, ha mer! De ha élek, feladom! Akkor is megtenném, ha tudnám, hogy olajban főzik meg elevenen! Gyilkos! Segítség! Ha férfiak vagytok, mellém álltok mind a hárman! Gyilkos! Segítség! Fogják meg!

A fiú egyre nagyobb dühbe lovalta magát, és hevesen hadonászva, kiáltozva, puszta kézzel nekiugrott a bikaerejű férfinak. Olyan váratlan és szenvedélyes volt a támadása, hogy Sikes teljes súlyával a földre zuhant.

A másik három csak állt, mintha földbe gyökerezett volna a lábuk. Egyik se lépett közbe. A két viaskodó összegabalyodott tagokkal hempergett a földön. A gyerek még jobban megvadult a rázúduló hatalmas ökölcsapásoktól; és eszeveszetten tépte, rángatta a gyilkos mellén a ruhát, és szakadatlanul ordította teli torokkal:

- Segítség! Segítség!

De sokkal egyenetlenebb volt a harc, semhogy sokáig tarthatott volna. Sikes leteperte a gyereket, és térde már ott volt a torkán, amikor Crackit visszarántotta, és ijedten az ablak felé mutatott. Lámpások villogtak az ablak alatt, hangok hallatszottak, és siető lábak dobogtak végig a közeli fahídon. Nem is egynéhány, de végtelen sok. Sőt egy lovas is lehetett közöttük, mert patkódobogás vegyült a zajba. A fénypontok sűrűsödtek, a zaj közeledett. Egy perccel később erélyes kopogás hallatszott lentről, az ajtó felől, amit tompa moraj kísért. A moraj olyan sokaságra vallott, hogy a legbátrabbnak is megfagyasztotta volna a véréét.

- Segítség! - ordította Charley, és éles hangja megreszkettette a levegőt. - Itt van! Törjétek rá az ajtót!

- A törvény nevében! - kiáltotta egy hang odakint, és a tompa moraj is felzúgott újra.

- Törjétek be az ajtót! - ordította a fiú. - Ők úgysem nyitják ki! Itt van, ahol világos az ablak! Ide gyertek!

Súlyos csapások döngették az ajtót és a földszinti ablaktáblákat. Ha a fiú egy pillanatra elhallgatott, tisztán kivették a dörömbölést meg a tömeg dühös morajlását. És ebből megítélhették, hogy ezren és ezren állnak odakint.

- Nyissatok ki egy ajtót, hogy bedughassam valahová ezt a sivalkodó pólyást! - kiáltott dühösen Sikes, ide-oda rángatva maga után a gyereket, mintha csak valami üres zsákot rángatna. - Ide jó lesz, hamar!

Belökte a szomszéd szobába, ráfordította a kulcsot.

- Odalenn elég erős az a kapu? - kérdezte Sikes.

- Kettős lakat és vaslánc - felelte Crackit, aki a másik kettővel együtt még mindig nem tudta, mire szánja el magát.

- A spaletták kibírják?

- Vaslemezzel vannak béleelve azok is.

Sikes most felrántotta az ablakot, és öklével megfenyegette a lent zúgó tömeget:

- Pokolba veletek! Csináljatok akármit, mégis bolonddá teszlek valamennyieteket!

Soha még olyan irtózatossá üvöltést nem hallott emberi fül, mint amilyennel a felbőszült tömeg válaszolt most a vakmerő kihívásra.

Sokan azt ordították, hogy fel kell gyújtani a házat, mások a rendőröket biztatták, hogy lőjék le a kutyát, de egyik se volt olyan féktelenül vad, mint a lovas, aki most leugrott a nyergéből, utat vágott a sűrű tömegen át, mintha csak vizet szelne ketté, és közvetlenül az ablak alatt valamennyit túlharsogó hangon ezt kiáltotta:

- Húszt guinea-t adok annak, aki egy létrát kerít!

A legközelebb állók továbbadták a felhívást, létráért kiabáltak itt is, ott is, mások azt ordították, hogy fejszét hozzanak. Fáklyákkal nyargalásztak ide-oda, nyilván a hiányzó szerszámokat keresték, aztán megint visszajöttek, és üvöltöztek tovább. Volt, aki tehetetlen dühében csak káromkodott, mások, mint az örültek, tolakodtak előre, és csak akadályozták a többi. A legbátrabbak megpróbálták fölmászni a csatornán vagy a fal hasadékaiba kapaszkodva, az egész óriási tömeg fel-alá hullámozott a sötétben, mint szélcsapkodta vetés. Közbe-közbe a sok hang egyetlen vad üvöltésben egyesült.

- A dagály! - kiáltott Sikes, gyorsan bezárva az ablaktáblát. - Dagály volt, mikor jöttem, láttam. Egy kötelet adjatok, egy hosszú kötelet! Mind itt vannak elől. Beugrom a vízbe, ha átúszom az árkot, még megmenekülhetek! Kötelet adjatok! Vagy négyszeres gyilkos leszek mindjárt!

A három ember mozdulni sem tudott rémületében, csak mutogattak, mint a némák, hogy hol talál kötelet.

Sikes gyorsan kiválasztotta a leghosszabbat, legerősebbet, és rohant fel egyenesen a háztetőre.

A ház hátsó ablakait mind befalazták már réges-régen, csak egy kis nyílás maradt éppen abban a szobában, ahová Charleyt zárták. Ki nem fért rajta még ő sem, de szakadatlanul kiabált, hogy állják el erre is a menekülés útját. Végre meghallották, és mire a gyilkos alakja feltűnt a tetőn, hangos ordítás fogadta, a tömeg most már erre az oldalra tódult. Egymást szorították, lökdösték, mindenki közelről akarta látni.

Sikes egy deszkát is vitt magával, azt nekifeszítette az ajtónak, hogy belülről ki ne nyithassák egyikönnyen, aztán a cserépszindelyeken tovacsúsztatva, lenézett a keskeny párkány fölött a mélybe.

Közben azonban már beállt az apály, az árok, alatta csupa iszap volt.

A tömeg pár percig lélegzet-visszafojtva, néma csöndben leste minden mozdulatát. Egyelőre nem tudták, mi a szándéka. Mihelyt kitalálták, hogy az árok vizén át akar menekülni, de ezt a tervét megghiúsította az apály, olyan diadalüvöltésben törtek ki, hogy ahhoz mérten szelíd suttogás volt minden addigi ordítás. Újra meg újra felhangzott a bösz üvöltés. Aki messzebb volt, és nem tudta, miről van szó, csak felkapta és továbbadta a kiáltást, mintha az egész város kitódult volna, hogy elátkozza a gyilkost.

Most már a hátsófront elé hömpölygött át az egész emberáradat. Bőszült arcok hullámzottak a fáklyák fellobbanó fényében, dühtől eltorzult, szilaj arcok. Az árok tulsó felén álló házakat is ellepték, felszakították az ablakokat, letépték a fatáblákat. Minden ablakban fejek bukkantak fel, a háztetőket is megszállták körös-körül. A hidak csak úgy roskadoztak a tolongók súlya alatt, és még mindig tódultak innen-onnan, hogy elfoglalják az elfoglalható zugokat, mindenki látni akarta a szörnyeteget.

- Most megfogták! - ordította valaki a legközelebbi hídon. - Hurrá!

Kalapok lengtek, kezek hadonásztak, a diadalordítás fölhangzott újra.

- Ötven fontot adok annak, aki élve kézre keríti! - kiáltott ugyancsak a hídról egy idősebb úriember.

Újabb morajlás futott végig a tömegen, szájról szájra adták a hírt, hogy az ajtót végre betörték, és az a fiatalember, aki a létrát kérte, behatolt a szobába. Az emberáradat hirtelen megfordult. A szomszéd házak ablakaiban tolongók látva, hogy a többi megint az elülső front felé tódul, otthagya helyüket, hanyatt-homlok rohantak vissza oda, ahonnan jöttek. Egymást lökdösve, ordítva hömpölygött a sokaság. Mindenki ott akart lenni az ajtó előtt, ha a rendőrök kihurcolják a gonosztevőt. Kétségbeesetten ordított, akit letiportak, vagy félig agyonnyomtak a tolongásban. Az utcákat egészen eltorlaszolta a nép. Óriási volt az izgalom, a tülekedés, ki a régi helyét akarta elfoglalni mindenáron, ki meg szabadulni iparkodott az életveszélyes tolongásból. Pillanatnyilag mindenkinek saját magával kellett törődnie, nem a gyilkossal, de azért most, hogy az elfogás ilyen közelinek látszott, a mohó türelmetlenség még fokozódott a tömegben.

Sikes összeroppant. A nép irtózatos vadsága láthatóan hatott rá, és a menekülésre semmi reménye nem lehetett. De éber ösztöne rögtön megérezte, hogy a figyelem pillanatnyilag megszik, és részben elterelődik róla. Talpra szökött, és elhatározta, hogy még egy utolsó kísérletet tesz élete megmentésére. Beugrik az árokba, és ha bele nem fül az iszapba, a sötétben és általános zűrzavarban talán mégis egerutat vehet.

Erejét megkétszerezte a ház belsejéből hallatszódó dörömbölés, kiabálás. Most már biztosan tudhatta, hogy az üldözőknek sikerült betörniük az ajtót. Megújult energiával a kéményhez lépett, a kötelet átvette rajta, és gondosan megvizsgálta, feszesen áll-e, másik kezével és fogával ugyanabban a szempillanatban hurkot csinált. Megállapította, hogy ha leereszkedik, emberhossznyira ér az árokmély fölé. Kését készen tartotta, hogy majd elvágja a kötelet, ha leugrik.

Abban a pillanatban, mikor a hurkot fejére húzta, hogy hónalja alá tolja, és amikor az öregúr lenn a hídon éppen figyelmeztette a körülötte állókat, hogy a gyilkos az árokba akar leereszkedni, pontosan abban a pillanatban Sikes hátrafordult, és két karját magasra nyújtva, rémülten ordított:

- A szemek! A szemek! Újra!

Megtántorodott, mint a villámütött, elvesztette egyensúlyát, és keresztülesett a keskeny párkányon. A hurok a nyakán volt éppen, súlyától meghúzódott és megfeszült. Vagy harmincöt lábnyira zuhant így, ott irtózatosan rángatózni kezdett a teste, és úgy maradt lógva, megmerevült kezében a nyitott bicskával.

A rozzant kémény megingott, de azért nem dőlt le. A gyilkos élettelen teste ott himbálózott a falon. Charley Bates undorodva lökte félre, valahányszor odakerült a kis ablak elé, és elzárta előle a kilátást. Ordított, hogy vigyék el onnan az isten szerelméért, ne lógjon már ott az orra előtt.

Fenn a párkányon fel-alá rohangászott keserves vonítással egy kutya, amelyet eddig senki se látott. Most ugrásra készült, egy pillanatig tévovázott, s leugrott a halott nyakába, de célját tévesztve az árokba zuhant, ott bukfencet vetett a lendület erejétől, fejét egy kőbe verte, és szétloccsantotta agyvelejét.

ÖTVENEGYEDIK FEJEZET

melyben nemcsak egy titok oldódik meg, de szerepel egy házassági ajánlat is, anélkül, hogy szerződés vagy hozomány csak szóba is kerülne

Mindössze két nappal az említett események után Olivér délután három órakor már kocsiban ült barátaival, és szülővárosa felé robogott. Maylie-né, Rose, Bedwinné asszony s a jó doktor bácsi utazott vele, míg Brownlow úr postakocsin követte őket valakivel, akinek nevét nem említették.

Nem sokat beszélgettek az úton. Olivér olyan lázas izgalomban volt, hogy hang nem fért ki a torkán, se a gondolatait nem tudta összeszedni. A többiekre is átragadt ez a hangulat, azok is majdnem éppen olyan izgalomban voltak. Brownlow úr tapintatosan közölte vele és a hölgyekkel a tényeket, amelyek Monks vallomásából kiderültek, és bár tudták, hogy utazásuk célja a szerencsésen megkezdett munka befejezése, mégis kétséggel, bizonytalansággal voltak tele mindnyájan, alig bírták már a feszültséget.

Sikes borzalmas sorsáról semmit se tudtak még, Brownlow úr és Losberne doktor kímélni akarták őket, és gondoskodtak róla, hogy ne jusson fülükbe a hír. Gondolták, hogy előbb-utóbb meg kell ugyan tudniuk, de majd alkalmasabb időben. Most a legrosszabbkor lenne. Így tehát szótlanul ültek egymás mellett, ki-ki a maga gondolataiba merülve. Mind azon töprengtek, hogy voltaképpen mi az utazás célja, és mi lesz az eredménye, de nem közölték egymással sejtéseiket.

Olivér is néma volt, míg ismeretlen utakon vágattak szülőhelye felé, de a régi emlékek micsoda áradata rohanta meg, s szívében micsoda viharzással tomboltak az indulatok, mikor a hazafelé vezető útnak ahhoz a szakaszához értek, amelyen úgy indult el egykor, rongyosan, egyedül, mint elhagyatott vándor, akinek nincs hol lehajtani a fejét.

- Oda nézzen! - kiáltotta, hirtelen megragadva Rose kezét, és izgatottan mutogatott ki a kocsi ablakán. - Ezen az ösvényen jöttem, a sövény mögött bujkáltam, mert félttem, hogy utolérnek, és erővel visszacipelnek. Ott a mezőn túl van egy kis út, amelyik az öreg házhoz vezet, ahol kicsi koromban laktam. Ó, Dick! Édes kis barátom! Bár megláthatnálak valahára!

- Meglátod nemsokára - felelte Rose, gyöngéden cirógatva a fiú kezét. - Elmondhatod neki, milyen boldog vagy, és milyen gazdag lettél, de nagyobb boldogság nem érhetett, mint hogy viszontlátod.

- Bizony - sóhajtott Olivér -, és ugye, elvisszük innen? Rendes ruhát adunk rá, és tanítatjuk, aztán leküldjük valamilyen jó helyre, ahol megerősödik és meggyógyul, ugye, igen?

Rose csak bólintott, hogy „igen”, mert a fiú örökönyei neki is elvették a szavát.

- Maga jó lesz hozzá is, tudom, mint mindenkihez - folytatta Olivér -, biztosan megríkatja, ha elmond mindent szegény. De nem baj, az se baj, hiszen akkor ez már a múlté lesz. Örülni fog, ha látja, milyen más lesz minden egyszerre. Emlékszem, velem is így volt. Azt mondta, áldjon meg az isten, mikor elszöktem - tette hozzá meghatottan -, ő volt az egyetlen, akitől jó szót kaptam, és most majd megmondom, hogy áldja meg őt az isten, amiért akkor ezt kívánta nekem. Megmutatom, mennyire szeretem azért az egy szóért.

Mennél jobban közeledtek a városhoz, annál nehezebben lehetett Olivért féken tartani. Különösen mikor befordultak a jól ismert keskeny utcákba. Ott állt a koporsós Sowerberry háza, éppen úgy, mint régen, csak valamivel kisebb, kevésbé tekintélyes, mint ahogy a fiú

emlékezetében élt. Ott voltak mind a boltok, házak, mindegyikhez valami kis esemény fűződött, ott állt Gamfield sivár börtöne, komor ablakaival. A kapuban ugyanaz a sovány kapus. Olivér önkéntelenül hátrahőkölt, mikor a kapust meglátta, aztán jót nevetett magán, hogy ilyen bolond. Sírt, nevetett összevissza. Nem tudta, mit csináljon. Ajtókban, ablakokban egy sereg ismerős arc, minden olyan, mintha tegnap jött volna el, és a mostani életét csak álmodná.

Pedig nem: boldogító, komoly valóság mindez! Egyenest a legnagyobb fogadó udvarába hajtattak; gyerekkorában áhítattal nézte ezt a kaput, mintha valami hatalmas palota bejárata lenne, de most, tudja isten, valahogy kisebbnek, egyszerűbbnek tűnt neki. És már ott állt előttük Grimwig úr, hogy fogadja őket, megcsókolta az öreg hölgyet is meg Rose-t is, amikor kiszálltak, mintha az egész társaságnak nagypapája lenne. Csupa mosoly és jóság volt most az ábrázata, egyszer sem mondta, hogy megeszi a saját fejét, nem bizony, még akkor sem tett ilyen csúnya ígéretet, mikor vitába keveredett az öreg postakocsissal, hogy melyik a legrövidebb út Londonba. Erősködött, hogy ő jobban tudja, pedig mindössze egyszer utazott arra, akkor is aludt egész úton. Finom vacsora várta őket és pompásan vetett ágyak, akárcsak a mesében.

Az első félóra még csak eltelt a sürgés-forgással, de aztán megint rájuk nehezedett a nyomasztó feszültség, amelyet egész úton éreztek. Brownlow úr nem is vacsorázott velük, a másik szobában maradt. Losberne doktor meg Grimwig úr ki-be jártak izgatott arccal, és ha ott ültek is közben egy darabig az asztalnál, akkor is egymással beszélgettek, halkán. Egyszer Maylie-nét is behívták, odabent maradt majdnem egy óra hosszat, és kisírt szemmel jött vissza. Olivér és Rose, akiket nem avattak be az újabb titokba, annál nagyobb szorongásban és izgatottságban remegtek. Szótlatlanul, magában töprengett mind a kettő. Ha szóltak, akkor is csak suttogni mertek, mintha saját hangjuktól is félnének.

Végre kilenc óra tájt, amikor már mindenről lemondtak, bejött a szobába Grimwig úr Losberne doktorral és Brownlow úr egy negyedik férfival. Olivér majdnem fölkiáltott meglepetésében, amikor meglátta. Azt mondták neki, hogy ez az ő testvéré, pedig ugyanaz volt, akivel a kisvárosi kocsmában összeütközött, és aki Faginnel belesett egy ablakon, mikor ő leckét tanult. Monks nem tudta megállni most sem, hogy egy gyűlölködő pillantást ne vessen rá, aztán leült az ajtó mellett.

Brownlow úr valami papirost tartott a kezében, és odajött az ő asztalukhoz.

- Kínos feladat - mondta -, de el kell ismételnünk itt lényegében a tényeket, amelyeket már Londonban, tanúk előtt is előadott. Szívesen megkímélném az újabb megaláztatástól, de igen jól tudja, hogy saját szájából kell hallanunk mindezt újra, mielőtt útjára bocsátanók.

- Hát akkor... essünk át rajta mielőbb! - felelte Monks, arcát elfordítva. - Azt hittem, eleget tettem már eddig is. Ne tartóztasson tovább.

- Ez a fiú a maga féltestvére - mondta Brownlow úr, Olivér fejére téve a kezét. - Drága barátom, Edward Leeford törvénytelen fia. Szegény anyja, Agnes Fleming meghalt, amikor neki életet adott.

- Úgy van - dörmögte Monks mogorván, végigmérve a remegő gyereket, akinek szíve verését is hallotta jóformán. - Az ő fattyújuk.

- A kifejezés, amelyet használt, szemrehányás azoknak, akik réges-régen kívül állnak a világ gyarló ítéletén. Élő nincs más, akire homályt vessen, legfeljebb az az egy, aki a kifejezést használta. No, mindegy! Szóval a fiú itt született, ebben a városban.

- Az itteni dologházban - felelte ridegen a másik. - Ott van a kezében egész élettörténete - tette hozzá, és a Brownlow úr kezében levő okmányra mutatott.

- Mindegy, itt is el kell mondanunk - felelte az öregúr -, el kell ismételnünk előttük.

- Hát akkor ide figyeljenek - kezdte bosszúsan Monks. - Apja súlyosan megbetegedett Rómában, és akkor odautazott hozzá a felesége, az én anyám, akivel évek óta nem élt együtt. Párizsból odautazott hozzá, és engem is magával vitt. Anyagi ügyeit akarta elintézni velem minden valószínűség szerint, mert szerelemből aligha tette. Nem sokat törődtek egymással, amennyire tudom. Apám nem tudta, hogy ott vagyunk, eszméletlen volt akkor már, és aludt egészen másnapig, amikor meghalt. Az írásai közt két levelet találtunk, amelyeket önhöz intézett - itt Brownlow úr felé fordult - aznap, mikor megbetegedett. Az egyiknek a borítékján az van, hogy csak halála esetén továbbítandó. Ebben volt egy levél Agnes Fleming számára, a másik borítékban megtaláltuk a végrendeletet.

- És mi volt a levélben?

- Hogy mi volt a levélben? Bűnbánó vallomásokkal volt teleírva az egész lap meg forró könyörgéssel, hogy az isten könyörüljön rajta, és segítse meg a lányt. Úgy látszik, beadott neki valami mesét, hogy ilyen meg olyan titokzatos körülmények miatt nem veheti még egyelőre feleségül, majd egyszer megmagyaráz neki mindent. A lány hitt is neki, türelmesen várt, és bízott benne, amíg aztán túlságosan bízott, és odaadta azt is, amit senki se adhatott vissza neki. Akkor már csak pár hónap választotta el a lebetegedéstől. Apám a levélben megírja, hogyan és mi módon lehetne titokban tartani a szégyent. Mi mindent szándékozik tenni érte, ha életben marad, és könyörög, hogy ha meghal, a lány ne átkozza el emlékét. Minden bűnt magára vállalt, és kéri az istent, hogy ne a lányt és a születendő gyermeket sújtsa, hanem csakis őt. Említ egy medalliont, amit neki adott, meg egy gyűrűt, amibe az Agnes nevet vésette be, és a családi név helyét üresen hagyta, de reméli, hogy még lesz alkalma pótolni. Kéri, hogy viselje tovább is szíve fölött, mint eddig. Aztán megint előlről kezdi az egészet, újra meg újra, zilált szavakban, mintha megtévelyodott volna. Egyébként azt hiszem, ettől nem is volt nagyon messze.

- No és a végrendelet?! - sürgette Brownlow úr, látva, hogy Olivér szeméből sűrűn hull a könny.

Monks nem felelt. Brownlow úr folytatta helyette:

- A végrendelet teljesen megfelel a levél szellemének. Ebben is elmondja, hogy a felesége micsoda boldogtalanságot zúdított rá, egyetlen fia gyűlöli, mert az anyja belenevelte a gyűlöletet, és addig csak szégyent és keserűséget hozott rá bűnös hajlamaival. Nyolcszáz font évi járadékot hagy az asszonyra és a fiúra, fejenként. Saját apai örökségét pedig, két egyenlő részben Agnes Flemingre és születendő gyermekére hagyja. Ha lány lesz, minden feltétel nélkül, ha fiú lesz, azzal a feltétellel, hogy nagykorúságáig semmiféle bűnös hajlandóságnak, jellemtelenségnek jelét nem adja, és nevéen szeplőt nem ejt. Azt is hozzáteszi, hogy ezzel is csak Agnesbe vetett bizalmát akarja igazolni és azt a meggyőződését, amely most, a halál fenyegető közelében csak erősödik, hogy e gyermek anyja nemes szívét, fennkölt jellemét fogja örökölni. Ha ebben a hitében csalatkoznék, az összeg törvényes fiára szálljon, mert csak akkor ismeri el jogosnak, hogy elsőszülött fia, aki szívére sose tartott igényt, vagyonára igényt tarthasson.

- Anyám természetesen úgy cselekedett - vette át a szót Monks -, ahogy asszonynak cselekednie kellett. A végrendeletet egyszerűen elégette. A levél se jutott el rendeltetési helyére, de azt a többi bizonyítékkal együtt megőrizte, hogy ha esetleg letagadnák a szégyenfoltot, ellenük felhasználhassa. A lány apja tőle tudta meg az igazságot, persze kiszínezve mindazzal, amit a

féktelen gyűlölet és bosszúvágy adott szájába, ezért máig hálás vagyok neki. Fleminget a szégyen annyira lesújtotta, hogy gyerekeivel együtt valami isten háta mögötti zugba menekült. Más nevet vett fel, hogy barátai se akad hassanak nyomára. Ott a kis walesi falucskában egy szép napon holtan találták az ágyán, nem sokkal azután. A lány pár héttel azelőtt eltűnt hazulról, apja kétségbeesetten kutatott utána, gyalog bejárta az egész környéket, és biztosra vette, hogy megölte magát, és így rejtette el szégyenét. Mikor a hiábavaló keresés után hazakerült, nem bírta tovább fájdalmát, még azon az éjszakán meghalt.

Pár percig senki se szólt most, míg végre Brownlow úr törte meg a csendet, és folytatta a szomorú történetet:

- Évekkel azután nálam járt egyszer ennek az embernek, Edward Leefordnak az anyja. Elmondta, hogy a fia tizennyolc éves korában megszökött, magával vitte, ami ékszer és pénzt otthon található, kártyázik, dőzsöl, pénzt hamisít, és úgy tudja, hogy azóta Londonban bujkál, évek óta a város legzüllöttebb alakjai közt keresi a társaságát. Ő maga is súlyos beteg volt már akkor, és szerette volna halála előtt még felkutatni a fiát. Nyomoztatta hivatalos és nem hivatalos úton, jó darabig sikertelenül, de aztán mégis összekerültek, és visszatértek együtt Franciaországba.

- Igen, és ott anyám nemsokára meghalt - folytatta újra Monks. - Hosszú, kínos betegség után. Halálos ágyán rám bízta a titkot, és igyekezett rám testálni olthatatlan gyűlöletét is azok iránt, akiknek sorsát ilyenformán kezében tartotta. Erre egyébként nem is volt szükség, a gyűlölet irántuk rég véremmé vált. Anyám sose hitte el, hogy a lány megölte magát, ellenkezőleg: biztosra vette, hogy a gyerek megszületett, életben maradt és fiú. Megesküdtem neki, hogy ha valaha utamba kerül, lecsapok rá, üldözni fogom, kelepécét állítok neki, és bűnből bűnbe hajszolom, nem nyugszom addig, amíg bitóra vagy gályára nem juttatom, ha módomban áll, és így csúffá teszem apám gyalázatos végrendeletét. Úgy volt, ahogy anyám sejtette. Öcsém valóban élt, és utamba is került. Eleinte szerencsésen sikerült is minden. És ha egy nyomorult nőszemélynek el nem jár a szája, végre is hajtom, amit magam elé tűztem.

A kis csoport rémülten állta körül a sötét lelkű embert, aki tehetetlen dühében most is valami átkot mormogott. Brownlow úr odafordult hozzájuk, és magyarázatképpen elmondta, hogy Fagin régi cimborája és bizalmasa volt Monksnak, és nagy összegeket kapott azért, hogy Olivért hálójába fonja, sőt úgy szólt a megállapodás, hogy ha nem sikerült teljesen elzüllesztetni a gyereket, az összegnek csak bizonyos részét kapja meg. Amikor a villa ablaka előtt leselkedtek, személyazonosságát akarták megállapítani, hogy megköthessék fejére az alku.

- Na és mit tud a medalionról meg a gyűrűről? - kérdezte Brownlow úr.

- Megvettem mind a kettőt az öregasszonytól, aki attól lopta, aki a halott testéről lopta le - felelte Monks szemrebbenés nélkül. - Elmondtam már mindent töviről hegyire. Azt is tudja, hogy olyan helyre tettem, ahol nem találja meg senki.

Brownlow úr intett Grimwig úrnak, aki abban a pillanatban eltűnt, és szokatlan gyorsasággal mindjárt újra megjelent, maga előtt tuszkolva Bumble urat, drágalátos oldalbordájával együtt.

- Itt süllyedjek el - kiáltott a derék hatósági személy rosszul megjátszott lelkesedéssel -, itt süllyedjek el, ha ez nem a kis Olivér! Ó, fiacskám, ha tudnád, hogy búsultam utánad!

- Fogd be a szádat, vén bolond! - mordult rá hitvestársa.

- Hiába, Bumble-né asszonyom, a természetet nem lehet legyőzni! - erősködött a volt egyházi. - Hogy tudnám elnyomni érzelmeimet, mikor én neveltem fel az egyházközség nevében? Hogyne törne ki belőlem a meghatottság, amikor most itt előkelő hölgyek és urak társaságában látom az én kis védencemet! Mindig szerettem ezt a kisfiút, úgy szerettem, mintha csak a

tulajdon - édes nagyapám lenne! - fejezte be diadalmasan, miután egy darabig kereste a megfelelő hasonlatot. - Mondd csak, emlékszel-e még a fehér mellényes, jóságos bácsira, fiacskám? Bizony, bizony, a múlt héten hunyt el a jó lélek. Felköltözött az égbe. Fényes fogantyús, szép tölgyfa koporsóban.

- Hagyjuk ezt, uram - szólt rá ridegen Grimwig -, legyen szíves, és uralkodjék érzelmeim.

- Iparkodom, uram - felelte Bumble úr. - Hogy szolgál a kedves egészsége, uram?

Ez a kérdés már Brownlow úrnak szólt, aki ebben a pillanatban közelebb lépett a tisztas házaspárhoz, és Monksra mutatva, ezt a kérdést intézte hozzájuk:

- Ismerik ezt az embert?

- Nem - felelte Bumble-né habozás nélkül.

- Soha életemben színét se láttam - felelte Bumble úr.

- Nem is adott el neki semmit?

- Nem - felelte Bumble-né.

- Egy kis medaliont meg egy aranygyűrűt? - kérdezte Brownlow úr.

- Nem, nem. Semmi dolgom nem volt vele! - tiltakozott a derék hölgy. - Azért hívtak ide, hogy ilyen okatlan kérdésekkel zaklassanak bennünket?

Brownlow úr most megint intett a barátjának, aki megint szokatlan ruganyossággal sietett ki, de most nem olyan tekintélyes egyénnel tért vissza, mint az imént. Két ráncos, reszketeg anyókat vezetett be. Az egyik mindjárt meg is szólalt, jobban mondva csak motyogott fogatlan szájával.

- Az ajtót bezárta, mikor Sally kiadta a lelkét, ugye? De a réseket nem tömte be, se a kulcslyukakat, és a hangot nem tudta benn tartani?

- Nem bizony - motyogta a másik, ráncos kezét fölemelve, fejével hevesen bólogatva.

- Hallottuk, mikor elmondta, mit csinált, és láttuk a kulcslyukon, hogy maga valami papírdarabot szedett ki a kezéből. Másnap meglestük, és láttuk, hogy a zálogházba megy.

- De az ám - bólogatott a másik -, azt is tudjuk, hogy egy arany medaliont meg egy gyűrűt adtak ki a zálogcédulára. Bizony, ott voltunk, de ott ám, mind a ketten.

- Többet is tudunk, nemcsak ezt - folytatta megint az előbbi. - Sally sokszor elmesélte, mit mondott neki a fiatal anya, hogy a gyerek apjának a sírjánál akar meghalni, azért indult útnak titokban, mikor érezte, hogy az órája közeledik. Tudta, hogy nem éli túl.

- Akarja magát a zálogost látni? - kérdezte Grimwig úr, fejével az ajtó felé bökve. - Lehet, ha tetszik.

- Nem - felelte Bumble-né. - Ha ő olyan pipogya fráter - és itt Monksra mutatott -, hogy kikotyogott mindent, mert amint látom, ez történt - és ha nem röstellték ezt a sok vén szatyort mind sorra vallatóra fogni, amíg megtalálták, akire szükségük volt, akkor nekem nincs mit titkolóznom. Igenis, eladtam a tárgyakat, jó helyen vannak. Onnan elő nem keríti senki. Hát aztán? Mit érnek vele, ha ezt tudják?

- Semmit - felelte Brownlow úr -, legfeljebb most már csak arról kell gondoskodnunk, hogy bizalmi állása ne legyen egyiküknek se. Elmehetnek.

Grimwig úr kivonult a két anyókéval, mire a volt egyházfi bűnbánó ábrázattal kérdezte:

- Remélem, ez a kínos kis eset nem ok rá, hogy állásomtól megfosszanak!

- De igen! Éppen elég ok. El lehet rá készülve. És akkor még köszönje meg, hogy nagyobb bajba nem keveredett - felelte Brownlow úr.

- Ó, kérem, az asszony intézte az egészet. Ő akarta erőnek erejével - mentegőzött Bumble úr, mihelyt meggyőződött róla, hogy tisztos hitvestársa eltávozott.

- Ez nem mentség, kérem - válaszolta Brownlow úr -, maga is jelen volt, mikor az ékszer végképpen eltűntették, sőt a törvény nevében maga a főbűnös, mert az asszony nem cselekedhetik soha az ura tudta és hozzájárulása nélkül.

- Úgy? A törvény ebből indul ki? - kérdezte Bumble úr, két kézre fogva kalapját a nagyobb nyomaték kedvéért. - No, hát én azt mondom, ha a törvénynek ez a felfogása, hát akkor a törvény hatökör! Akkor a törvény hülye, kérem! Akkor a törvény agglegény, kérem! Ha a törvény szeme ezt látja, hát rosszul lát! És én csak azt kívánom neki, hogy a tapasztalat nyissa ki a szemét. A tapasztalat, uram! Ennél nagyobb büntetést nem kívánhatok neki.

Ezzel Bumble úr szorosán a fejébe húzta a kalapját, és két kezét zsebre vágva, méltóságos léptekkel követte oldalbordáját le a lépcsőn.

Brownlow úr most kezét nyújtotta Rose-nak:

- Adja ide a kezét, kisasszony, és ne remegjen. Néhány szót még végig kell hallgatnia, de ne féljen, nem lesz semmi baj.

- Nem tudom, mi lehet az, ami ebből rám vonatkozik - mondta a lányka -, de ha igen, nagyon kérem, inkább máskor közöljék velem, most nem érzem elég erősnek magamat.

- Nem, nem! - felelte az öregúr belekarolva. - Biztosan hiszem, hogy van elég lelkiereje, több, mint maga gondolná. Ismeri ezt a fiatal hölgyet, Edward Leeford?

- Igen.

- Én sose láttam őt - súgta ijedten Rose.

- Mindegy, én gyakran láttam önt - vágott vissza Monks.

Most pedig Brownlow úr vette át a szót:

- A szerencsétlen Agnes nem egyetlen lánya volt az apjának. Mi történt a kisebbikkel, aki akkor még gyermek volt?

- Miután Fleming idegenben halt meg - felelte Monks -, idegen néven, és még csak egy sor írást vagy feljegyzést sem hagyott hátra, ami barátait nyomára vezette volna, a kislányt egy szegény parasztember meg a felesége vették magukhoz, és vállalkoztak, hogy felnevelik.

- Folytassa - mondta Brownlow, és intett Maylie-nének, hogy jöjjön közelebb. - Halljuk a többit!

- Magának nem sikerült felkutatnia azt a helyet - beszélt tovább Monks -, de ahol a barátság elakad, a gyűlölet mégis utat tör. Anyám körülbelül egy évig nyomozott a legravaszabb eszközökkel, és végre megtalálta a kislányt.

- Magához vette?

- Dehogy. A házaspár, főleg az ember, unni kezdte már a gyereket, megbánták, hogy ilyen áldozatot hoztak csupa önzetlen emberségből, így aztán anyám nyugodt lélekkel otthagyhatta náluk. Valami kis pénzt adott nekik, és ígérte, hogy legközelebb megint ad, de persze eszé ágában se volt ígérését beváltani. Hanem azért mégsem bízott eléggé a parasztnak szegénységé-

ben és elkedvetlenedésében, másként is biztosítani akarta, hogy a gyerek boldogtalan legyen. Mesélt nekik a nagyobbik lány botlásáról, persze megfelelőképpen tálalta fel azt is, figyelmeztette őket, hogy jó lesz vigyázni a fruskára, mert ugyanaz a rossz vér van benne is. Azt is mondta, hogy a gyerek törvénytelen, és előbb-utóbb biztosan lejtőre jut. A körülmények persze támogatták, nem volt nehéz elhiteni velük, el is hitték minden szavát, és a gyerek sora most már elég keservesre fordult. Még mi se kívánhattunk rosszabbat neki. Amíg aztán egy környékbeli gazdag özvegyasszony véletlenül meg nem látta egyszer, és szánalomból magához nem vette. Úgy látszik, valami titkos varázserő működött ellenünk, mert végeredményben minden erőfeszítésünk hiába volt. A kislány ott maradt pártfogója házában, és boldogan élt. Két vagy három évvel ezelőtt végleg elvesztettem szemem elől, és csak most nemrég találkoztam vele újra.

- Most hol van?

- Az ön karjába kapaszkodik.

- Ó, de azért mégis az én húgom vagy, édes! - kiáltotta az öreg hölgy, átölelve a félig alélt lányt. - Mégis az én drága gyermekem vagy! A világ minden kincséért oda nem adnálak senkinek, édes kis társam, életem legfőbb öröme!

- Te vagy az egyetlen, aki törődött velem - zokogta Rose Maylie-né keblére borulva -, te jó, te drága, ó, megszakad a szívem!

- Több volt, amit eddig el kellett viselned, édesem, és mégis a legjobb, legkedvesebb teremtés voltál a világon. Csak örömet, boldogságot adtál mindenkinek - mondta Maylie-né, melegen magához ölelve a lánykát. - Gyere, gyere, szívecském, nézd, alig várja valaki, hogy megölelhessen. Nézd, ne várasd tovább szegény gyereket!

- Nem nevezlek nagynénémnek - kiáltott Olivér, két karját a lány nyakára fonva -, sohasem foglak nagynénémnek nevezni. A testvérem vagy, édes testvérem! Első pillanatban, mikor megláttalak, a szívem megsúgta, hogy testvéremként foglak szeretni. Rose, édes, drága, egyetlen testvérem!

Mire szavait befejezte, már csak ők ketten voltak a szobában, hosszú-hosszú ideig voltak kettesben, aztán csendben kopogtak az ajtón. Olivér kelt fel, hogy beeressze a jövevényt. Harry Maylie állt az ajtóban.

- Mindent tudok - ezzel lépett be. - Mindent tudok, Rose, drágám - és odaült a kedves lányka mellé. Aztán hosszú hallgatás után így folytatta: - Nem véletlen, hogy itt vagyok, és nem is ma tudtam meg, hanem már tegnap. Kitalálod, ugye, miért jöttem? Emlékeztetni akarlak egy ígéretre. Megengedted, hogy egy éven belül még egyszer beszéljek veled arról, amiről utoljára beszélgettünk. Én most csak azt mondhatom, átalakult bennem minden, reményeim, vágyaim, terveim, érzéseim nem a régiékné, kivéve a szerelmet, amely hozzád fűz. Nem kínálhatok neked kiváltságos helyet a tömegben, semmi közöm többé a hiúság és álerkölc fényes világához, ahol a becsületes pirulni kénytelen. Nem kínálhatok mást, csak szerető szívet és otthont, Rose, egyetlen szerelmem, ez mindenem, amim van, és ezt lábad elé rakom.

- Hogy értsem, amit mondasz, Harry?

- Amikor utoljára elváltunk, föltettem magamban, hogy ledöntök minden képzelt korlátot, ami közöttünk áll, és ha az én világom nem lehet a tied, a te világod legyen az enyém. Nem akarom, hogy vagyon és családi gőg felbiggyesztett ajakkal menjen el melletted. Hátat fordítottam nekik. Azok, akik emiatt elhúzódnak tőlem, téged is lekicsinyeltek volna, a hatalmas pártfogók és rokonok, akik eddig nyájasan mosolyogva néztek rám, most hidegen elfordulnak tőlem, de van elég mosolygó rét és barátságosan integető lombos fa még Anglia

legszebb vidékén, és egy kis falusi templom mellett ott áll a házikó, Rose, az én házam! És ha akarod, büszkébb leszek rá ezerszer, mint minden vagyonomra, dicsőségre, amiről lemondtam. Íme, ez a mostani rangom, állásom a világban, ezt kínálhatom neked...

- Keserves türelmi játék, ha szerelmesekre kell várni a vacsorával - dörmögte Grimwig úr, szundikálásából felriadva s lekapva fejéről a ráterített zsebkendőt.

Az igazat megvallva, csakugyan elég sokáig poshadt a tűzön a vacsora, de Maylie-né, Harry és Rose egy szót sem tudott felhozni mentésére, pedig valamennyien alaposan elkéstek.

- No, már igazán attól féltem, hogy kénytelen leszek a saját fejemet bekapni, ha egyéb harapnivalóhoz nem jutok - méltatlankodott Grimwig úr -, most pedig engedjék meg, hogy üdvözljem a menyasszonyt annak rendje és módja szerint.

Nem is várta meg, míg a piruló lányka engedélyt ad a csókra, hanem haladéktalanul beváltotta ígéretét. A példa ragadós lévén, Brownlow úr és a doktor is követték. Harry Maylie állítólag már előbb elintézte ezt a formáságot egy sötét szobában, ezt azonban sokan közönséges rágalomnak minősítik, tekintve, hogy Harry isten szolgája lett.

- Olivér, hol voltál, kisfiam - kérdezte Maylie-né -, és miért vagy olyan szomorú? Látom, könnyes a szemed. Mi történt?

Bizony, csalódásokban bővelkedik az élet. Gyakran éppen azok a reményeink nem teljesülnek, amelyek a legkedvesebbek szívünknek, és leginkább becsületünkre válnak.

A szegény kis Dick már nem élt!

ÖTVENKETTEDIK FEJEZET

Fagin utolsó éjszakája

A tárgyalóterem zsúfolásig megtelt. Kíváncsi szemek csillogtak minden sarokból, az emelvény előtti korláttól föl a karzat legtávolabbi zugáig. Minden szem egy emberre szegeződött. Fagin állt bírái előtt. Előtte, mögötte, fölötte és alatta mintha csak a csillagos mennybolt lett volna, emberi szemektől fénylő.

És ő ott állt az eleven fényvel világító szemek közt, fél kezét az előtte álló deszkalapon nyugtatva, a másikat füléhez tartva, feszülten kinyújtott nyakkal, hogy a bírónak minden szavát pontosan kivehesse. Éppen most terjesztették elő a vádat. Közben egy-egy fürkésző pillantást vetett az esküdtekre, nem vesz-e észre valamelyik arcon valami kis rezdülést, amit a maga javára magyarázhat. És amikor a vádpontokat felsorolta a bíró, a maguk szörnyű világosságában, Fagin némán az ügyvédjére pillantott, mintha követelné, hogy hozzon fel valamit védelmére. Egyébként mozdulatlan volt. Így állt ott mereven a tárgyalás kezdete óta, és most, hogy a bíró befejezte előadását, ő még tovább is úgy maradt, feszült várakozásban, fülét hegyezve s a bíró száját lesve, mintha még mindig beszélne.

Tompa moraj futott végig a termen, erre felocsúdott. Körültekintve látta, hogy az esküdtek egymás felé fordulnak, mi legyen az ítélet. Fönn a karzaton majdhogya egymás hátára nem másztak a népek, mindenki az ő arcát leste. Volt, aki távcsövet kapott elő hirtelen. Látta azt is, hogy némelyik borzadva súg valamit a szomszédjának. Akadt egypár, aki nem törődött vele, hanem az esküdteket figyelte, és türelmetlenül csóválta a fejét, hogy mit tanakodnak olyan sokáig. De nem volt egyetlen arc sem (pedig asszonyok is voltak a teremben szép számmal), amelyen a részvétnek a legapróbb jelét láthatta volna. Csak arra vártak mind, lázas izgalommal, hogy őt el ítéljék.

Amint így zavaros pillantással áttekintette helyzetét, halotti csend lett hirtelen. Az esküdtek az elnökhöz fordultak. Vajon mit akarnak?

Csak engedélyt kértek, hogy visszavonulhassanak.

Fagin mohón leste az arcukat, amint felkeltek, és kivonultak egymás után, mintha meg akarná állapítani, milyen véleményre hajlik a többség. De hiába, semmi jót nem olvasott le róluk. Most megérintette vállát a börtönőr. Gépiesen ment utána a rekesz hátsó sarkáig, ott leült egy székre. Az őt mutatta, hová üljön, különben nem találta volna meg.

Aztán újra a karzatot nézte. Sokan uzsonnáztak, mások zsebkendővel legyezgették az arcukat, mert rettentő hőség volt a zsúfolt teremben. Egy fiatalember a noteszébe rajzolt valamit. Hűvösen, nyugodtan nézte, hogy a rajzolónak közben letört a ceruzája hegye, és újra meghegyezi. Éppen olyan szemlélő volt, mint a többiek, akik csak mulatságból jöttek ide.

Mikor tekintete a bíróság elnökére esett, a ruhát figyelte rajta, hogy milyen a szabása, mennyibe kerülhetett, hogy áll rajta. Egy kövér öregúr is ült a zöld asztalnál, az kiment vagy fél órával azelőtt, és most visszajött. Fagin azon gondolkozott, hogy mit csinált az illető, ebédelt-e közben, és ha igen, mit evett és hol. Így szövögette tovább ide-oda kalandozó gondolatait, amíg valami új dolog másfelé nem terelte figyelmét.

De közben egy pillanatra sem múlt el az a nyomasztó érzése, hogy nyitott sír tátong, közvetlenül a lába előtt. Ezt állandóan érezte, de csak úgy homályosan, nem teljes tudattal, anélkül, hogy gondolatait egészen ráirányítaná. És míg egész teste remegett és égett a közeli

erőszakos halál félelmétől, tovább számlálta maga előtt a vasrác rúdjaikat, és azon tűnődött, miért van az egyiknek letörve a hegye, meg fogják-e csináltatni, vagy most már így marad. Aztán megint a bitó, az akasztófa szörnyűsége állt előtte, de figyelmét a padlót öntöző szolga kötötte le. Aztán újra az akasztófára gondolt.

Végre elhangzott az elnök szava. Csendet kérek!

Mindenki lélegzet-visszafojtva meredt az ajtóra. Az esküdtek jöttek be, szorosan mellette mentek el. Semmit sem tudott leolvasni az arcukról, mintha kőből lettek volna. Néma csönd volt, a légy zümmögését is meg lehetett hallani...

- Halálra ítélve.

Hatalmas ordítás rázta meg az épület falait, aztán újra meg újra, majd nyögéssé halkult, majd új erővel tört fel, dübörgött, mint a mennydörgés. Kinn az utcán egybecsődült tömeg is örömrivalgással adta tovább a hírt, hogy hétfőn kivégzik.

A lárma még nem ült el egészen, amikor a bíró feltette a kérdést, hogy nem tud-e felhozni valamit mentségére, amivel a halálos ítéletet elháríthatná. Fagin feszülten figyelt, míg a kérdés elhangzott, és pontosan úgy maradt, abban a pózban azután is. Kétszer meg kellett ismételni, mire megértette, és akkor is csak annyit motyogott: „Öregember vagyok, kérem, nagyon öreg...” - egyebet nem tudott mondani, ezt is csak suttogva, aztán elhallgatott.

A bíró feltette fekete süvegét, de a fogoly még mindig úgy állt előtte, előrenyújtott nyakkal, feszülten figyelve. Fönn a karzaton egy asszony hangosan felkiáltott, nyilván nem bírta idegekkel tovább a nyomasztó csendet. Fagin bosszúsan pillantott fel, amiért megzavarják, még feszültebben figyelt. A bíró ünnepélyesen, nagy nyomatékkal szólt hozzá. Az ítélet szörnyű volt, de ő csak állt, mint egy márványszobor, idege se rezdült. Beesett arcát előrenyújtva, kiugró, hegyes állát leejtve, tágra meredt, figyelő szemekkel állt még akkor is, mikor az őr a vállára tette a kezét, és intett neki, hogy gyerünk. Egy bárgyú, értetlen pillantást vetett a körülötte állókra, de aztán szót fogadott.

Kőkockákkal kirakott helyiségbe vezették, ahol több fogoly várt már, míg rájuk került a sor. Az udvar felőli rácsnál egész sereg ember gyűlt össze, a foglyok ismerősei és hozzátartozói, azokkal beszélgettek a rácson keresztül.

Ővele nem kívánt szót váltani senki, de amikor átvezették a helyiségen, a többi fogoly hátrahúzódott, hogy a rácsnál ácsorgók jobban láthassák. Egyszerre mindenki csak vele törődött, csúfneveket, szitkokat szórtak feléje, vigyorogva mutogattak rá. Fagin öklét rázta feléjük, és le akarta köpni őket, de az őr továbbvonszolta, egy gyéren világított keskeny folyosón át, a börtönépület belsejébe.

Ott megmotozták, hogy nincs-e nála valami gyilkos szerszám, amelynek segítségével a törvényt megelőzheti, s miután ezt a formáságot is elintézték, bevezették egy cellába, és magára hagyták.

Leült a kőpadra, éppen szemben az ajtóval. Ez a pad helyettesítette a széket, asztalt és ágyat. Véres szemét a padlóra szegezve, megpróbálta valahogy összeszedni gondolatait. Most lassanként eszébe jutott a bíró beszédének egy-egy töredéke, bár akkor egy szót se hallott, legalábbis ő azt hitte. A foszlányok kerek mondatokká rakódtak össze, és lassanként értelmet nyertek. Egy idő múlva majdnem szóról szóra el tudta volna mondani az egész beszédet. Kötél általi halálra ítéltetik. Igen, ezzel végezte. Kötél általi halál. Mikor elsötétedett, eszébe jutottak sorban mindazok, akiket bitón végeztek ki. Némelyik az ő jóvoltából jutott oda. Hosszú menetben vonultak fel előtte, de úgy siettek, hogy alig tudta megszámolni őket. Nemegyszer végignézte a kivégzést, még csúfolódott is, ha valamelyik az utolsó percben imát motyogott.

Micsoda recsegéssel csúszott ki a deszka a lábuk alól, és milyen furán átváltoztak hirtelenében, életerős fickókból himbálózó ruha darabokká.

Talán éppen ebben a cellában várta valamelyikük a halált, s ugyanezen a kőpadon ült. Jaj, de sötét van, miért nem gyújtanak gyertyát legalább? Ki tudja, mikor épült ez a börtön - sokan ültek már itt azóta. Olyan, mintha egy hullákkal tömött sírboltban ülne az ember. A bekötött szemek, a kötél, a lehurkolt karok... és az arcok mind ismerősek, még így a sötétben is. Gyertyát! Gyertyát!

Végre, mikor a két ökle csupa seb volt már, annyit verte a súlyos tölgyfa ajtót meg a falat, nagy nehezen megjelent két ember. Az egyik gyertyát hozott, bedugta a falra erősített tartóba, a másik matracot hozott, hogy ott aludjék a cellában, mert a foglyot most már nem hagyták magára.

És leszállt az éjszaka, feketén, komoran, némán. Más ember, ha virraszt, örül az éjjeli óraütéseknek, mert az életet, a közeledő új napot hirdeti. Fagint kétségbeejtette minden óraütés, a mély kongó hang újra meg újra ezt a szót kongatta a fülébe: halál!

Eltelt a nap, nem, nem is volt nap. Amilyen gyorsan jött, úgy múlt el, percek alatt, és újra éjszaka lett. Hosszú, végtelen éjszaka, és mégis iszonyú rövid. Nyomasztó csendje végtelennek tetsző, de órái rohannak, veszett gyorsasággal. Hol dühöngött, átkozódott, hol ordítózva haját, szakállát tépte. Vele egy hiten levő, tiszteletre méltó férfiak jöttek hozzá, imádkozni akartak érte, de átkozódva kergette ki egyiket a másik után. És mikor később újra próbálkoztak, vak dühvel verte ki őket.

Szombat este. Ezen kívül már csak egy éjszakája van. Még mindig ezen a gondolaton rágódott, amikor vasárnap megvirradt.

De csak ennek az utolsó, keserves napnak alkonyán kezdte először homályosan átérezni teljes szörnyiségében helyzetét. Nem mintha csak egy percig is remélt vagy kegyelemre számított volna közben, de tompa agyában a halálnak csak kusza, homályos képei kóvályogtak. Nem tudta igazán elképzelni, hogy a vég csakugyan ilyen közel van. Eddig alig szólt a két őrhöz, akik fölvaltva tartózkodtak a cellában, és vigyáztak rá. Azok sem igen erőltették meg magukat, hogy szóba elegyedjenek vele. Ült egy helyben, nem aludt, de álmodott szakadatlanul. Most már nem tudott nyugton maradni, minduntalan felugrott, égő szemmel, kitátott szájjal őrzöngött félelmében, úgyhogy az örök is visszaborzadtak tőle, pedig azok megszokhatták már az ilyen látványt. Végül annyira nem tudta már elviselni a lelki-furdalás iszonyú kínjait, hogy egészen megvadult. Egy ember nem bírta egyedül az örökösödést mellette: ketten ültek bent nála állandóan.

Végigterült a kőpadon, és a múltjára gondolt. Feje be volt kötve valami vászonkendővel, akkor sebesült még meg, amikor a tömeg kövel dobálta. Vértelen arcába csapzottan lógott hosszú, vörös haja, megtépázott szakállá csomókba tapadt, szeme borzalmasan tüzelt, bőre kipattogzott a belső hőségtől és a soknapos piszoktól. „Nyolc-kilenc-tíz! Talán csak gonosz tréfát űz valaki, nem igazi órák, amelyek így kergetik egymást. De ha mégis, hol leszek én, mire megint elüti a nyolcat?” - gondolta iszonyodva. Tizenegy - és most még eggyel több. Pedig el se hangzott még az előbbi óraütés. Reggel nyolckor ő lesz az egyetlen gyászoló a saját temetésén. És tizenegy kor...

A Newgate szörnyű falai sok nyomorúságot, sok halálfélelmet és lelki gyötrelmet láttak már, de ilyen leírhatatlan jeleneteknek sose voltak tanúi még. Az a néhány ember, akinek tán eszébe jutott közben a halálraítél, és arra gondolt, vajon mit csinálhat most, utolsó éjszakáján, nagyon rosszul aludt volna, ha véletlenül csakugyan meg látja.

Vasárnap este egész éjjelig minduntalan jöttek érdeklődni, egyesek vagy kisebb csoportok, és aggódva kérdezték, nem kegyelmeztek-e meg az elítéltnak. És mikor tagadó választ kaptak, örömmel adták tovább az utcán ácsorgóknak, lelkesedve mutogatták egymásnak az ajtót, amelyiken majd kivezetik reggel a foglyot, és a helyet, ahol a bitót felállítják. Ott ólalkodtak, alig akartak elmenni, s minduntalan visszajöttek, hogy már előre kiélvezzék képzetben a nagyszerű látványosságot. Éjfél tájban aztán nagy nehezen mégis hazaszállingózott az utolsó is. Az utca most már koromsötét volt és néptelen.

A börtönépület előtti teret szabaddá tették, felállították már a feketére festett korlátot is, hogy majd a tolongó tömeget feltartóztassa. Ekkor lépett be Brownlow úr Olivérral a kapun, és felmutatta a seriff aláírásával ellátott engedélyt a portásnak. Mindjárt beeresztették őket.

- Az úrfi is velünk jön? - kérdezte az ember, akit vezetőnek rendeltek mellé. - Azt hiszem, nem gyerekeknek való látvány, uram.

- Ebben igaza lehet, barátom - mondta Brownlow úr -, de amit a fogollyal el kell intéznom, az elsősorban éppen őt érdekli, és minthogy gyerekkorában már találkozott vele, amikor még sikerrel űzte mesterségét, és pályája tetőfokán állt, hát nem árt, ha most is meglátja, sőt talán egy kis ijedséget és borzongást is megér.

Ezt a pár szót úgy mondta, hogy Olivér ne hallja. Az őrsapkája felé nyúlt, tisztelettel, kíváncsian sandított a fiúra, és kinyitott egy szemközti ajtót. Kanyargós, sötét folyosókon haladtak végig a cellákig.

- Erre fogják vezetni - mondta egyik fordulónál, ahol két munkás dolgozott néma csendben. Valami állványt raktak össze ezek is. - Innen láthatják majd, amikor a cellából kijön.

Kövezett konyhába vezette őket, ahol a foglyok ételét főzték, és egy ajtóra mutatott. Az ajtó fölött nyílás volt, amelyen át férfihangok szűrődtek ki és kopácsolás, deszkarecsegés. A bitófát ácsolták odabenn.

Még néhány bolthajtásos kapun haladtak át, mindig belülről nyitották ki őket, más és más örök, aztán egy udvaron, majd megint keskeny lépcsőkön és egy szűk folyosón vezették őket végig. Végre megálltak egy vasajtó előtt, vezetőjük intett, hogy maradjanak csendben, és a derekán függő kulcsok egyikével óvatosan kinyitotta az ajtót. Kijött a két őrs, nagyot nyújtóztak, mintha örülnének, hogy legalább pár percre szabadulnak, és bebocsátották a látogatókat a cellába.

A halálraítélt nyugtalanul hánykolódott a kőpadon, arca inkább csapdába esett vadállathoz hasonlított, mint emberéhez. Nyilván megint a múltban járt, nem is lepődött meg, csak motyogott magában tovább. A két jövevény, úgy látszik, beleillett a vízióba.

- Derék gyerek vagy, Charley, ügyes voltál - morogta. - Te is, Olivér! Haha! Olivér is, bizony, most úrfi lett belőle! Úrfi! Vigyétek aludni a kisfiút!

Az őrs kézen fogta Olivért, és fülébe súgta, hogy ne féljen. Így figyelték csöndben a halálraítéltet.

- Mondom, fektessétek le - kiabált Fagin - nem halljátok? Úgyis ő az oka minden bajnak! Megéri a pénzt, hogy ő is velünk együtt szorul most! Bolter, hé! Bill! Csak a nyakát! Bolter nyakát vágd el, Bill! Jó mélyen, ne sajnáld! Fűrészeld le a fejét a gazembernek!

- Fagin! - szólította meg az őrs.

- Én vagyok! - kiáltotta hirtelen, és megint olyan feszülten figyelő arcot vágott, mint a tárgyalóteremben. - Öregember vagyok, könyörgöm, nagyon öreg. De milyen öreg, édes istenem!

- Van itt valaki - és a börtönőr két kezét a fogoly mellének támasztotta, hogy lefogja, ha fel akarna ugrani. - Valaki beszélni akar magával, Fagin, kérdezni akar valamit, hallja? Fagin, férfi maga?

- Már nem sokáig - felelte Fagin, és arcán nem volt más emberi kifejezés, mint vad düh és rémület. - Leütni valamennyit! Mi jogon akarnak hóhérkézre adni engem?

Most, ordítózás közben, észrevette Olivért meg az öregurat, ki kézen fogta, hirtelen a cella túlsó szögletébe ugrott, és rémülten kérdezte, mit keresnek itt.

- Csak nyugodtan - mondta az őr, és megint lefogta. - No, most beszéljen velem, uram, de gyorsan, ha lehet, mert még jobban meg vadul.

- Magának birtokában van valami okmány, Fagin... - kezdte Brownlow úr, közelebb lépve hozzá. - Biztonság okáért magánál helyezte el egy Monks nevű ember...

- Hazugság! Szemenszedett hazugság! Semmi sincs nálam! Semmi az égvilágon!

- Az isten szerelméért, Fagin - mondta az öregúr ünnepélyes komolysággal -, ne mondjon ilyet most, mikor a sír szélén áll. Mondja meg, hol van az az okmány. Jól tudja, hogy Sikes halott, Monks mindent bevallott, semmiféle hasznot nem remélhet többé a titokból. Hová tette az okmányt?

- Olivér! - kiáltott Fagin, a fiúnak intve fejével. - Gyere ide, neked megsúgom.

- Nem félek tőle - súgta a fiú, s eleresztette Brownlow úr kezét.

- Az okmányok egy vászonbugyellárisban vannak - kezdte, közelebb húzva magához a gyereket. - Az elülső szobában, a kandallókürtőben kissé följebb van egy kis lyuk. Beszélni akarok, fiacskám, úgyis beszélni akarok veled.

- Igen - mondta a gyerek -, hadd mondok egy imát a lelkéért. Engedje meg, csak egyet. De mondja utánam, térdeljen le. És akkor beszélhetünk egészen reggelig.

- Majd ott kinn - motyogta az öreg, és tolta maga előtt az ajtó felé a fiút -, mondd nekik, hogy lefeküdtem aludni. Neked elhiszik - üres, bamba szemmel bámult a levegőbe. - Kiszabadíthatok, ha így veled kimehetek. Siessünk, siessünk!

- Úristen, irgalmazz a szerencsétlennek! - kiáltott fel hangos zokogással Olivér.

- Jó, jó - motyogott tovább Fagin -, így majd csak boldogulunk. Előbb ezen az ajtón. Ne törődj velem, ha reszketek. Mikor a bitófa előtt elmegyünk, ne bánd, csak vezess tovább. Így, na most!

- Nem akar még valamit kérdezni tőlem, uram? - tudakolta az őr.

- Más kérdésem nincs - felelte Brownlow úr. - De ha valami módon el tudnánk érni, hogy felfogja a helyzetét...

- Hiábavaló minden, uram, jobb, ha magára hagyják.

Nyílt az ajtó, és bejött a két börtönőr.

- Csak siessünk, siessünk - nyöszörgött Fagin -, csendesesen menjünk, de azért gyorsabban. Siess, siess!

Az örök kiszabadították Olivért, és megragadták kétfelől a szerencsétlent. Egy percig kétségbeesetten védekezett, aztán üvölni kezdett. Úgy üvöltött, hogy még a Newgate hatalmas falai sem tudták elnyelni a hangját. Brownlow úr és Olivér kinn az udvaron is hallották.

Még jó darabig tartott, amíg újra kiléphettek a börtön kapuján. Olivér majdnem elájult. Úgy kimerítette az átélt szörnyűség, hogy jó egy óráig nem tudott a lábára állni.

Hajnalodott, mire elindultak. Egész sereg ember gyülekezett már a börtön előtt. A szomszédos házak ablakai is megteltek bémész néppel. Pipáztak, kártyáztak, hogy gyorsabban múljék az idő. Lenn az utcán veszekedtek a jobb helyekért, tréfálkoztak, trécseltek, minden az életet, jókedvet hirdette, de középen ott sötétlett a fekete lobogó... a bitó... a kötél - a halál iszonyú szerszámai.

ÖTVENHARMADIK FEJEZET

és egyben az utolsó

Történetünk szereplőinek sorsát körülbelül le is zárhatjuk, ami még hátravan, azt pár szóban elmondjuk.

Alig három hónappal később Rose Fleming és Harry Maylie megesküdték a falusi templomban, ahol a fiatal lelkész azontúl dolgozni és élni akar. Ugyanaznap be is költöztek új otthonukba.

Maylie-né is odaköltözött hozzájuk, hogy élete hátralevő napjaiban még élvezhesse a legnagyobb örömet, ami embernek kijut: tanúja lehessen szerettei boldogságának.

A Leeford-örökség alapos átvizsgálása után kiderült, hogy a Monks birtokában levő vagyonmaradék, amit se ő, se az anyja nem tudtak gyümölcsöztetni soha, igazságos elosztással több mint háromezer fontot jelent fejenként a két fiúnak. A végrendelet értelmében Olivérnek ugyan jogában állt volna az egészet megtartani, de Brownlow úr nem akarta megfosztani a züllött elsőszülött fiút a javulás utolsó lehetőségétől, és azt ajánlotta, hogy felezzék meg az összeget. Olivér természetesen örömmel elfogadta ezt a megoldási módot.

Monks, aki továbbra is megtartotta álnévét, az Újvilág egyik távol eső csücskében keresett boldogulást, de nemsokára elverte egész vagyonát, és megint visszazökkent a régi kerékvágásba. Előbb súlyos bonyodalmakba került valami csalási ügy miatt, és végül is börtönben halt meg. Régi betegsége ölte meg. Éppen így, messze idegenben végezte életét Fagin zsványbandájának többi szabadon maradt tagja is.

Brownlow úr Olivért örökbe fogadta, odaköltöztek, az öreg házvezetónővel együtt, a paplak közelébe, ahol barátai oly boldogan éltek. Így Olivér meleg szívének óhajta is teljesült, együtt volt a kis kör, és életük annyira közel járt a tökéletes boldogsághoz, amennyire az emberi életben ez lehetséges.

A fiatalok házasságkötése után a derék Losberne doktor visszatért Chertseybe, de barátai társasága nélkül valószínűleg besavanyodott agglegény lett volna belőle, ha meleg szíve és kedélye engedi. Két-három hónappal később rájött, hogy az ottani levegő nem tesz jót neki, és a munka se ízlik úgy, mint régen. Így aztán hivatalát segédorvosára ruházva, kivett egy kis legénylakást annak a falunak a közelében, ahol Harry Maylie lelkészkedett, s megrendült egészsége itt hamarosan helyreállt. Kertészkedett, gyomlált, halászott, fűrészelt, gyalult, s más hasonló mesterséget űzött, mindezt a maga szenvedélyes és alapos módján. Nemsokára híres lett az egész környéken, és a legkülönbözőbb kérdésekben hozzá fordultak mint fő-fő szakértőhöz.

Falura költözése előtt még sikerült alaposan összebarátkoznia Grimwig úrral, és az öreg külön teljes mértékben viszonzta érzelmeit. Az év folyamán nem is egyszer, de többször meglátogatta falusi otthonában. Ilyenkor persze Grimwig úr szintén buzgón ültet, fűr-farag, horgász, mindent eredeti módon, másként, mint ahogy szokták, de abban a szent meggyőződésben, hogy csakis az a mód helyes, amit ő választott. Vasárnap sose mulasztja el megbírálni a fiatal pap prédikációját, aztán titokban Losberne doktornak kijelenti, hogy soha ilyen remek prédikációt nem hallott; de nem jó, ha a fiatalember elbizsákol. Brownlow úrnak állandó kedves tréfája eszébe juttatni az öregnek, hogy ugye, milyen pompásan bevált az Olivért illető jóslata. Megkérdi, emlékszik-e még, mikor órával a kezükben egész éjszaka együtt ültek, és

várták, visszajön-e a gyerek. De Grimwig úr azt állítja, hogy igenis, neki volt igaza lényegében, hiszen Olivér tényleg nem jött vissza. Ezen aztán jót nevettek mindnyájan.

Noah Claypole volna még hátra. Neki megkegyelmezett a király, mert Fagint leleplezte. De a tapasztalat megtanította rá, hogy ez a mesterség mégsem olyan veszélytelen és kényelmes, mint hitte és szeretné. Egy darabig nem tudta magát rászáni a folytatására, de megfelelő másikat sem talált helyette. Így aztán jó ideig nem volt munkája és kenyeré. Alapos meggondolás után végre is beállt rendőrspiclinek, és most igen szépen keres. A rendes módszere a következő: vasárnaponként, istentisztelet idején, kísétál Charlotte társaságában. A hölgy egy kocsmá előtt hirtelen rosszul lesz, elájul, a kísérő egy korty pálinkát kér, amivel magához térítse hölgyét, s másnap feljelenti a kocsmáros, hogy vasárnap italt mért, a büntetéspénz felét aztán ő kapja. Néha a változatosság kedvéért ő maga lesz rosszul, de az eredmény akkor is ugyanaz.

Bumble úr és neje hivatali állásuktól megfosztva, lassanként teljes nyomorba süllyedtek, és végül ugyanannak a dologháznak lakói lettek, ahol olyan nagy urak voltak valamikor. Bumble úr állítólag úgy nyilatkozott, hogy sajnos, jelenlegi sanyarú helyzetében a sorsnak még azt a hallatlan kegyét sem tudja élvezni, hogy nejétől különválasztották.

Ami Giles és Brittles urakat illeti, ők megmaradtak régi helyükön, bár az első szerencsésen megkopaszodott, és a másik, a fiú, szintén megőszült. A paplakban laknak, de szolgálataikat olyan igazságosan osztják meg az ifjú pár, Brownlow úr és Losberne doktor háztartásai között, hogy a falubeliek a legnagyobb fejtöréssel sem tudják megállapítani, melyik gazdához tartoznak voltaképpen.

Bates úrfit Sikes kegyetlen sorsa gondolkodóba ejtette, és lassanként az a meggyőződés alakult ki benne, hogy mégiscsak a legjobb a becsületes élet. Amikor aztán végleg megérlelődött benne ez a gondolat, egyszerűen hátat fordított viharos múltjának, és működési színhelyét máshová tette át. Sokáig vesződött és küszködött, nélkülözött is eleget, de végül is boldogult. Igénytelensége és kitartó jó szándéka célhoz juttatták. Volt tanyabéres, fuvaroslegény, de ma Northamptonshire egyik legvidámabb tehénpásztor.

És most remegés fut át a kézen, amely e sorokat papírra veti - szeretné tovább és tovább szöni, bonyolítani a kalandos események fonálát. Szeretném megmutatni Rose Maylie-t asszonyi szépségének első pompás virágzásában, amint életének immár kijelölt útján halad, szelíd fényt sugározva mindazok szívébe, akik közelébe kerülnek. Jólesnék megrajzolni a képet, amint szerettei a családi tűzhelynél köréje gyűlnek, boldogan; szívesen elkísérném őt a mezőre, déli perzselő napon, és elhallgatnám édes hangját esti holdfényes sétákon; szívesen elnézném, mikor a szegényeit látogatja, és mikor otthon háziasszonyi teendőit végzi, amikor megboldogult testvére fiával meghittent beszélget, hosszú órákon át azokról, akiket sose fognak viszontlátni többé, és forró, odaadó szeretettel iparkodnak kárpótolni egymást kölcsönösen a veszteségeikért; szíves örömet felidéznenék újra a képet, amint a köréje sereglő apróságok vidám csacsogását hallgatja, amint mesél és kacag, hogy tovább csengjen még a fülemben csengő nevetése, és tovább nézhessen a szeretet csillogó könnycseppjét szelíd kék szemé pilláin. Minden pillantást, minden mosolyt, szót és titkos gondolatot szeretnék egyenként felidézni újra.

Elmondanám, hogyan gyarapította Brownlow úr napról napra fogadott fia tudását, hogyan zárta mindig jobban-jobban szívébe, amint jelleme kibontakozott, s lelkében virágba szökkent mindaz a jó és szép, amit várt és remélt tőle; hogyan fedezett fel mindig egy-egy újabb vonást, ami drága barátjára emlékeztette, és eszébe juttatta, fájdalmasan és mégis édesen, ifjúkorának legszebb óráit. Érdeemes volna leírni még, mennyi jót cselekedett a két árva egész életében a

szegényekkel, gyámoltalanokkal. Elmondtam már, hogy igazán boldogok voltak, márpedig szívjóság és emberszeretet nélkül ez nem lehetséges. Aki nem érzi, hogy hálával tartozik annak, akinek legfőbb törvénye a jóság és könyörület minden élő iránt, az igazán boldog nem lehet.

A falusi templom oltára mellett van egy fehér márványtábla, ma még csak egy név áll rajta: Agnes. Koporsó nincs a sírboltban, és adja az isten, hogy sok-sok év teljék még el, amíg új nevet vésnek a táblára. De ha igaz, hogy a halottak lelke néha visszatér a földre, meglátogatni a helyeket, amelyeket szentté avatott a szeretet, a síron túli halhatatlan szeretet, azt hiszem, Agnes lelke ott lebeg néha ebben az imádságos kis szegletben. Igen, én hiszem ezt, bár Agnes gyarló volt, és ez a kis szeglet az istenházában van.

-oOo-